204/V

אלגז אלתאלת מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

יישתמל עלי מסכת טהרות אלי נאיה אלסדר.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פארים ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ו צבי הירש דירנבורג זצ"ל.

חוברת חמישית

כוללת מסכת טהרות פרק ט' הלכה ז' עד מסכת נדה פרק ה' הלכה ז'.

ברלין, תר"ן.

בדפוס של צבי הירש במהו' יצחק אויצקאווסקי.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 300 5.

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בבערלין,
דוד גינסבורג בפטערסבורג,
יוסף דערענבורג בפאריז,
שלמה חיים האלבערשטאם בביליץ,
אברהם אליהו הרכבי בפטערסבורג,
מרדכי יאסטראוו בפילאדעלפיא,
משה עהרענרייך ברומא,
דוד קויפמאנן בבודאפעסט.

שנה ששית תר"ן.

Seder Taharoth.

BERLIN 1890.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

אלגז אלתאלת מן

סדר טהרות

מע שרה

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי מסכת טהרות אלי נאיה אלסדר.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פאריס ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמו צבי הירש דירינבורג זצ"ל.

חוברת חמישית

כוללת מסכת טהרות פרק ט' הלכה ז' עד מסכת נדה פרק ה' הלכה ז'.

ברלין, תר"ן.

בדפוס של צבי הירש במהו' יצחק איטצקאווסקי.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS EN ARABE

ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

CINQUIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTRASSE 18-19.

1890.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

זבים וזבות מהלכין עליהן אלדין הם נהאיה פי אלטומאה ואין הלכה כרי יוסי.

וזבות מהלכין עליהם שהם בתכלית הטומאה ואין הלכה כרי יוסי.

ח השרץ שנמצא בריחים אין טמא אלא מקום מגעו אם היה משקה מהלך הכל טמא. נמצא על גבי העלים וישאלו הבדדים לומר לא נגעו אם היה נוגע באום אפילו כשערה טמא:

אלזיתון יטחן פי רחא ודאיר באלרחא מגרי יגרי פיה אלזית ומנהא ירד לבור פאן כאן משקה יעם אלזיתון כלה ויגוז פי דלך אלמגרי פקד אנתגם דלך אלמשקה בשרץ ונטמאו הזתים כולן. פאן וגד אלשרץ פוק אלורק אלתי יגטי בהא אלזיתון וסאלוא אלעצארין וקאלוא לא נגענו הכל טהור והדא בין. ואן כאן נגע אלשרץ אלדי פוק אלורק בנמלה אלזיתון אלמעבי אלתי תתסמא אום כמא דכרנא פאן אלנמלה כלהא אנתגסת לאנהא מוכשרין כמא בינא.

טוחנין הזיתים בריחים וסביב הריחים שוקת אשר יזוב בה השמן וממנה ירד לבור הנה אם המשקה היה מחבר הזיתים כולם ועובר בזאת השוקת נטמא זה המשקה בשרץ ונטמאו הזתים כולן. אם נמצא השרץ על גבי העלים המכסים את הזיתים ושאלו את הבדדין ואמרו לא נגענו הכל טהור וזה ברור. ואם היה השרץ שהוא על גבי העלים נוגע בכל הזיתים יחד הנערכים במעטן הנקרא אום כמו שזכרנו כל הזיתים טמאים לפי שהם מוכשרים כמו שבארנו.

ט נמצא על גבי פרודים והוא נוגע בכביצה טמא פרודים על גבי פרודים אף על פי שהוא נוגע בכביצה אין טמא אלא מקום מגעו נמצא בין כותל לזיתים טהור נמצא בגג המעטן טהור נמצא במעטן הגג טמא נמצא שרוף על גבי הזיתים וכן מטלית מהוהה טהורה שכל הטמאות בשעת מציאתן:

פירודים זיתון מפתרק. וקולה בגג ובמעטן בינתה אלתוספתא ביאנא לא יחתאג מעה שרח והדא ניז אלתוספתא היה קוצה מן המעטן ומעלה לראש הגג ונמצא שריץ בגג המעטן טהור במעטן הגג טמא. ובין הו אן מעני קולה הגג והמעטן זיתים שבגג וזיתים שבמעטן. ואעלם אן אלשריץ אלמחרוק לא ינגם כמא סיבין פי סאבע נדה. וכדלך אלנרקה אלמהלהלה אלתי קד נלקת ובלאת לא תנתגם כמא תבין פי אלסאבע ואלעשרין מז כלים. פאדא וגדנא הדא אלשריץ אלמחרוק מא נקול לעלה נגע בזיתים קבל חרקה ובעד דלך אחתרק והו על גבי הזיתים וכדלך לא נקול לעל הדה אלמטלית כאנת טמאה והי קויה ובעד אנתנאסתה נלקת ויכון חכמהא חכם כלים הנמצאים לאן אלאצל כל הטמאות בשעת מציאתן כמא תקדם ביאנה.

פירודים זיתים נפרדים. ואמרו בגג ובמעטן מבואר בתוספתא ב) בביאור שאין צריך לפירוש וזהו לשון התוספתא היה קוצה מן המעטן ומעלה לראש הגג ונמצא שריץ בגג המעטן טהור במעטן הגג טמא. וברור הוא שענין אמרו הגג והמעטן זיתים שבגג וזיתים שבמעטן. ודע שהשריץ השרוף אינו מטמא כמו שהתבאר בשביעי ג) מנדה. וכן המטלית המהוהה שהוא כבר קרוע ובלוי אינו מטמא כמו שהתבאר בשבעה ועשרים ג) מן כלים. ולפיכך אם מצאנו זה השריץ השרוף לא נאמר שמא נגע בזיתים קודם שריפתו ואחר זה נשרף כאשר היה על גבי הזיתים וכן לא נאמר שמא ואת המטלית היתה טמאה כאשר היתה חזקה ואחר שנטמאה נהיתה מהוהה אלא דינה כדין כלים הנמצאים לפי שהשורש כל הטמאות בשעת מציאתן כמו שקדם ביאורו.

ב) פ״א הל׳ א׳. ג) מ״א ועיין נדה נ״ץ א׳. ג) מ״א.

פרק עשירי.

א הנועל בית הבד בפני הבדרין והיו לשם כלים טמאין מדרס רבי מאיר אומר בית הבד טמא רבי יהודה אומר בית הבד טהור רבי שמעון אומר אם טהורין להן בית הבד טמא ואם טמאין להן בית הבד טהור אמר רבי יוסי וכי מפני מה טמאתם אלא שאין עמי הארץ בקיאין בחיסט:

בדדים אלדין יכדמון פי אלמעצרה. פאדא כאנוא עמי ארץ וטהרהם צאחב אלמעצרה וסד אלמעצרה עליהם והם יתנאולון שגלהם דאכל פכל מא פי בית הבד טאהר בלא שך פאן כאן הנאך פי בית הבד תיאב מנגוסה במדרס הזב. יקול ר' מאיר בית הבד טמא לאן קד רכמא נגעו במדרס ור' יהודה יקול הרי הן בחזקתן ולדלך בית הבד טהור ולא נקול נגעו. ור' שמעון קאל אנא נתאמל ראיהם פי הדה אלתיאב אלתי פי בית הבד אן יעתקדוהא טמאים בית הבד טהור לאנהם יעתולון ענהא ולא יקרבונהא ואן שנוא אן הדה אלתיאב טאהרה בית הבד טמא לאן בשתהם אנהא כלים טהורים נגעו בהן. וקאל ר' יוסי מכאלף לר' שמעון אן הדא אלדי תזעם אן אדא אעתקדוא אן הדה אלכלים מדרס אלמעצרה טאהרה זעם גיר צחיח לאנהם ואן לם ינצמוא בהא לכונהא מנגוסה קד ימילונהא ויחרכונהא לאן עמי הארץ לא יעלמון טומאת היסט ושנון אן אלהסיט לא ינגס אד ולא נגע באלשי אלטמא והם לא יעלמון אנה נוע מן אלמשא כמא נבין פי זבים ואדא כאן אלאמר כדלך פלא פרק בין אן ישנוא אנהא כלים טהורים או יעלמוא אנהא מדרס בית הבד טמא שמא נגעו והלכה כר' יוסי.

בדדים העושים מלאכתם בבית הבד. אם היו עמי ארץ וטיהרם בעל בית הבד וסגר עליהם את בית הבד והם עסוקים בתוכו הנה כל מה שבבית הבד טהור בלא ספק ואם היו שם בבית הבד בגדים טמאים טמאים במדרס הזב. רבי מאיר אומר בית הבד טמא לפי שאנו חוששין שמא נגעו במדרס ור' יהודה אומר הרי הן בחזקתן לפיכך בית הבד טהור ולא נאמר נגעו. ור' שמעון אומר שאנחנו משגיחים על מה שהם חושבים באלה הבגדים שהם בבית הבד אם חשבו שהם טמאים בית הבד טהור לפי שהם מתרחקים מהם ולא יקרבו אליהם ואם חשבו שאלה הבגדים טהורים בית הבד טמא מפני שלפי דעתם הכלים טהורים ונגעו בהן. ואמר ר' יוסי לחלוק על ר' שמעון מה שעלה ברעתך שאם חשבו שאלו הכלים מדרס בית הבד טהור אינו אמת מפני שעמי הארץ אף על פי שאין נוגעים בהם מפני שהם טמאים בכל זאת לפעמים יניעו אותם ויטלטלום לפי שעמי הארץ אינם יודעים טומאת היסט והושבים שהיסט אינו מטמא הואיל ולא נגעו בדבר הטמא ואינם יודעים שהיסט הוא ממיני המשא כמו שנבאר בזבים[ס]) ואם הדבר כן אין חילוק בין שחשבו שהם כלים טהורים או שידעו שהם מדרס בית הבד טמא שמא נגעו והלכה כר' יוסי.

ב הבדרין שהיו נכנסין ויוצאין ומשקין טמאין בתוך בית הבד אם יש בין משקין לויתים כדי שינגבו את רגליהם בארץ הרי אלו טהורין הבדרין והבוצרין שנמצאת טומאה לפניהם נאמנין לומר לא נגענו וכן בתינוקות שביניהן יוצאים חוץ לפתח בית הבד ופונים לאחורי הגדר והן טהורים עד כמה ירחיקו ויהיו טהורין עד כדי שיהא רואן:

קד עלמת אן משקין טמאין תנגס אלכלים כבר ידעת שמשקין טמאין מטמאין כלים ואכלים

ס) פ"ד.

אלכלים ואלאכלים ולא תנגס אלאנסאן אדא נגע בהן אלא אדא דנא בידיה נטמאו ידיו פקט. פלדלך אדא אבתלת רגליה במשקין טמאין ואמתסחת פי אלארץ פדלך אלזיתון טאהר אד לם יבק פי רגליה רטובה ינתגס בהא ואלשיץ טאהר. וכן בתינוקות יצדקון אן יקולוא האולא אלאצאגר לם ינצמוא באלזית או באלויתון ונחוהמא תם קאל אנהם אדא כרגוא מן אלמעצרה ולו נאבוא כלף אלחאיט פהם בחזקת טהרה אד וקד טהרהם [אבותם] והו הארס להם אלא אן אבעדוא ענה חתי לא יראהם פקד כרגוא מן תלך אלחזקה ורגעוא בחזקת עמי הארץ אלדין הם בחזקת טומאה.

ואכלים ואין מטמאין ארם אם נגע בהן אלא אם נגע בידיו נטמאו ידיו לבד. ולכן אם נתלחלחו רגליו במשקין טמאין ונתגנבו בארץ אלו הזיתים טהורים לפי שלא נשארו ברגליו ליחות אשר יטמא בה האדם. וכן בתינוקות נאמנין לומר אלו התינוקות לא נגעו בשמן או בזיתים וכיוצא בהם ואחר זה אמר שאם יצאו מבית הבד אף על פי שנחבאו מאחורי הכותל הרי הם בחזקת טהרה לפי שכבר טיהרם [אביהם] ב) והוא שמרם אלא אם נתרחקו ממנו עד שאינו רואם ויצאו מן זאת החזקה ונכנסו בחזקת עמי הארץ שהם בחזקת טומאה.

ג הבדדין והבוצרין כיון שהכניסן לרשות המערה היו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר צריך לעמוד עליהן עד שיטבולו רבי שמעון אומר אם טהורין להן צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו אם טמאים להם אינו צריך לעמוד עליהם עד שיטבולו:

קד אעלמתך אן אלאנסאן אדא אראד אן יעצר בטהרה יטהר אלצנאע וחיניד ידכלהם אלמעצרה וכדלך יטהרהם וחיניד ידכלהם אלכרם לקטף אלענב לאן לא יקטף אלענב ללעציר אלא בטהרה לאנה מוכשר כמא בינא פי אכר אהלות. פקאל ר' מאיר אנה מנד ידכלהם אלי פם אלמערה אלתי יטבלון דאכלהא נעלם אנהם סיטבלון ולא ילזמה תבעהם חתי ירי דכולהם פי אלמא. ור' יוסי יקול יחתאג ישאהד אלטבילה לאנה קד ידכל ויקול קד טבלתי והו וצל אלי אלמא ונרג ולם יטבל. ור' שמעון יקול אנהם אן אעתקדוא פי אנפסהם אנהם טאהרון ולא יחתאגון טבילה פילזמה אן יקף חתי ישאהד אלטבילה והלכה כר' יוסי לאנהם איצא לא יעלמון צפה אלטבילה עלי אלכמאל ויתהאונון באלחציצה ואשבאההא.

כבר הודעתיך שהאדם אם ירצה לסחוט בטהרה יטהר האומנין ואז יכניסם לבית הבד וכן יטהרם זאחר זה יכניסם אל חכרם לבצור את הענבים מפני שאין בוצרין את הענבים להכניסם לגת אלא בטהרה לפי שהם מוכשרים כמו שבארנו באהרון ג) מאהלות. ואמר ר' מאיר משהכניסם אל פי המערה אשר יטבילו בתוכה ידענו שיטבלו ואינו צריך לילך אחריהם עד שיראה שנכנסו לתוך המים. ור' יוסי אומר צריך לעמוד על הטבילה. מפני שלפעמים הפועל נכנס ויוצא ואומר כבר טבלתי והוא לא בא אלא עד המים ויצא ולא טבל. ור' שמעון אומר שאם הם חושבים בנפשם שהם טהורים ואינם צריכים טבילה אז הוא חייב לעמוד עד שיראה הטבילה והלכה כר' יוסי שהם גם כן אינם יודעים איך תהיה הטבילה כראוי ויזלזלו בחציצה וכיוצא בה.

ד הנותן מן הסלים ומן המשטיח של אדמת בית שמאי אומרים נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טמאן בית הלל אומרים נותן בידים טמאות ומפריש תרומתו בטהרה. מן העביט ומן המשטיח של עלים הכל שוים שהוא נותן בידים טהורות ואם נתן בידים טמאות טימאן:

כבר

קד

ב) ר"ל הפועלים שהביאו את בניהם עמהם, עיין ר"ש. ג) מ"א.

קר בינא פי אגר אהלות אן הבוצר לגת הוכשר לטומאה והו מדהב בית שמאי ובית הלל יקולון לא הוכשר. תם תכלם הנא פי ענב לם יקטף ללעציר וכאן מנעול פי סלל או מנשור עלי אלארץ ליגף ויציר זביב תם אכד מנה ורמי פי אלמעצרה פקאל בית שמאי אנה יחתאנאן יאכד ויתן לגת בידים טהורות לאנה הוכשר לטומאה מנד אכדה ללעציר. ובית הלל יקולון נותן בידים טמאות לאנה גיר מוכשר כמא אצל. מדהבהם לכנה מע כונה גיר מוכשר למעני אנראג אלתרומה לא יגרנהא אלא בידים טהורות. ועביט אסם אלחפרה אלתי יגמע פיהא אלענב כמא יסמי חפרה אלזיתון מעטן. פאן כאן אלענב בעביט או מבסוט על גבי העלין פאלכל מקרון אנה לא יגרף מנה ויתן לגת אלא בידים טהורות לאנה מוכשר במא נרג מנה מן רטובה וקד אנבי אן דלך לדעתו בכונה בסטה עלי אלורק חתי לא יצ׳יע מא ימצל מנה והלכה כבית שמאי.

כבר בארנו באחרון מאהלות[b]) שהבוצר לגת הוכשר לטומאה וזהו דעת בית שמאי ובית הלל אומרים לא הוכשר. אחר זה הוא מדבר כאן בענבים שלא בצרן לגת והיו מונחים בסלים או שטוחים על הארץ ליבשם ונהיו צמוקים ואחר זה נטל מהם ונתנם לגת ואמרו בית שמאי שצריך שיטלם ויתנם לגת בידים טהורות לפי שהוכשרו לטומאה משנטלם לגת. ובית הלל אומרים נותן בידים טמאות לפי שאינם מוכשרים כמו שהושרש לדעתם אבל אף על פי שאינם מוכשרים מכל מקום לענין הפרשת תרומה לא יפרישה אלא בידים טהורות. ועביט הוא שם לחפירות שנותנים בהם הענבים כמו שיקראו החפירות לזיתים מעטן. ואם היו הענבים בעביט או שטוחין על גבי העלין הכל מודים שאין נוטלים מהם ליתנם לגת אלא בידים טהורות לפי שהם מוכשרים בהליחות שיצאה מהם וכבר גילה שזה הוא לדעתו לפי ששטחם על העלים כדי שלא יאבד מה שיטפח מהם והלכה כבית שמאי.

ה האוכל מן הסלים ומן המשטיח של אדמה אף על פי שהן מבוקעות ומנטפות לגת הרי הגת טהורה. מן העביט ומן המשטיח של עלים נפל ממנו גרגר יחידי אם יש לו חותם טהור אם אין לו חותם טמא. נפלו ממנו ענבים ודרכן במקום המפנה כביצה מכוון טהור יתר מכביצה טמא שכיון שיצאת טיפה הראשונה נטמאת בכביצה:

קאל מן יאכל בידים מסואבות מן הסלים ועלי אן דלך אלענב קד תשקק ויקטר מנה מאוה אינו מוכשר ולדלך אדא נפל לגת הגת טהורה אן אלענב אלדי קטף ללאכל לא הוכשר. פאן אכל מתוך העביט ומן המשטיח של עלים בידים מסואבות ונפל ממנו גרגר יחידי לגת אן כאנת תלך אלחבה סאלמה וטרף אלעוד אלדי תעלק מנה אלחבה תאבת פי אלחבה חתי לא תגרג מנהא רטובה פתלך אלחבה מאהרה והדא הו מעני יש לו חותם. ואן כאן זאל דלך אלטרף ובקיה אלחבה

אמר שהאוכל בידים מסואבות מן הסלים אף על פי שאלו הענבים הם כבר מבוקעות ומנטפות מים. אינם מוכשרים ולפיכך אם נפלו לגת הגת טהורה לפי שהענבים שבצר לאכילה לא הוכשרו. ואם אכל מתוך העביט ומן המשטיח של עלים בידים מסואבות ונפל ממנו גרגר יחידי לגת אם היה זה הגרגיר שלם וקצה העץ אשר זה הגרגר נתלה ממנו אחוז בגרגיר עד שלא תצא ממנו שום ליחות זה הגרגר טהור וזה הוא ענין יש לו חותם. ואם הוסר זה הקצה ונשאר הגרגיר מגולה בראשו נטמא הגרגיר

מכשופה בידיו

b) מ״א.

מכשופה אלראם פאנהא אנתגסת בידה אלמנגוסה מן אגל אלמשקה אלדי פי דלך אלראם. ופי אלתוספתא קאלוא אין לו חותם טמא במה דברים אמורים שנגע במקום חותם לא נגע במקום חותם טהור. תם רגע ותכלם פי ענבים טמאים שנטמאו בידיו בואסטה אלמשקה אדא נפלו לגת ודרכם והו כלאם בין ממא תקדם לנא שרחה פי תאלת הדה אלמסכתא.

בידיו המסואבות משום משקה אשר בזה הראש. ובתוספתא ס) אמרו אין לו חותם טמא במה דברים אמורים שנגע במקום חותם לא נגע במקום חותם טהור. אחר זה שב לדבר בענבים טמאים שנטמאו באמצעית המשקה אם נפלו לגת ודרכם וזהו מאמר ברור ממה שקדם לנו ביאורו בשלישי ע) מזאת המסכתא.

ו מי שהיה עומד ומדבר על שפת הבור ונתזה צינורא מפיו ספק הגיעה לבור ספק לא הגיעה ספיקו טהור:

יעני אלטמא אדא כאן עומד על שפת הבור של גת וטאר בזאק מן פמה ענד כלאמה ספיקו טהור.

רצה לומר הטמא שהיה עומד על שפת הבור של גת ויצא רוק מפיו בדברו ספיקו טהור.

ז הזולף את הבור נמצא שרץ בראשונה כולן טמאות באחרונה היא טמאה וכולן טהורות אמתי בזמן שהוא זולף בכל אחת ואחת אבל אם היה זולף במחץ ונמצא שרץ באחת מהן היא טמאה בלבד. אמתי בזמן שהוא בורק ולא מכסה או מכסה ולא בורק היה בורק ומכסה ונמצא שרץ בחבית הכל טמא בבור הכל טמא במחץ הכל טמא.

זולף הו אן יפרג בור של יין או של שמן פי אואני. פאדא וגד שרץ פי אלאניה אלתי מלי אולא פאלאואני כלהא אלתי מלית בעדהא מנגוסה לאן אנתגס כל מא פי אלבור. ואן וגד אלשרץ פי אלאניה אלאכירה פהי והדהא מנגוסה לאנא נקול בעד אן אמלית תלך אלמתקדמה כלהא נפל שרץ לבור פי אלבקיה אלתי מלית מנהא חבית אחרונה. הדא אדא פרג אלבור באלאואני נפסהא ודלך באן ידכל כל אניה פי אלביר ויטלאהא ואחדה אמא אדא כאן יגרף מן אלבור במחץ והו אלמאגור ויצב פי כל אניה חתי ימלאהא תם וגד שרץ פי אחדי אלבואקי סוי וגד פי אלתי אמלית אולי או אכירה מא תנתגס גיר תלך אלאניה אלתי וגד פיהא אלשרץ לאנא נקול כל מא כאן פי אלבור טהור הו ופי הדה אלחבית והדהא וקע אלשרץ

זולף הוא שיריק בור של יין או של שמן בכלים. ואם מצא שרץ בכלי אשר מלא בראשונה הכלים כולם הנמלאים אחריו טמאים לפי שנטמא כל מה שהוא בבור. ואם מצא השרץ בהכלי האחרון הוא לבדו טמא לפי שנאמר שאחר שנמלאו אלו הכלים הקודמים כולם נפל השרץ לבור במה שנשאר אשר מילא בו החבית אחרונה. זהו אם הריק הבור בהכלים עצמם רצה לומר שהכנים כל כלי לבור למלאותה זה אחר זה אבל אם היה גורף מן הבור במחץ והוא בערבי אלמאגור ושפך ממנו בכל כלי עד שימלאם ואחר זה מצא שרץ באחת מן החביות בין שמצאו בכלי אשר מילא בראשונה או באחרונה לא יטמא אלא הכלי אשר נמצא בו השרץ לפי שנאמר כל מה שהיה בבור טהור הוא והשרץ לא נפל אלא בזאת החבית ונטמאה זאת

פצארת החבית

ס) פ״א הל׳ י׳. ע) מ״ג.

פצארת תלך אלכאביה וחדהא מנגוסה וכל מא מלי קבלהא או בעדהא טאהר. הדא אדא כאן יפתש אלאואני ענד מא יצב פיהא ולא יגטיהא אלדי ימכן אן נקול פי הדה אלחבית וקע אלשרץ בעד אן מלית או אדא כאן יגטי כל אניה ענד מליהא לכנה לם יפתשהא ענד מא צב אלשראב פיהא לאנא נקול איצא לעל אלשרץ כאן בחבית וצב עליה אמא אדא אפתש כל כאביה וחיניד צב פיהא אלשראב באלמחץ תם גטאהא בעד מליהא ווגד שרץ פי אחדהא פאלכל מנגוס לאנא נחקק אן פי אלבור כאן אלשרץ צרורה וכדלך אדא ונדנא אלשרץ בבור הכל טמא לאנא נקול הנא כאן מן אוליה אלחאל וכדלך אדא ונדנאה פי אלמחץ לאנא נקול תם כאן מן אוליה אלחאל ועץ הדא אלשרץ אנצב אלשראב כלה וכל מא מלי ולו קבל וגודה טמא.

החבית לבדה וכל מה שנמלא לפני זה או אחר זה טהור. זהו בזמן שהוא בודק הכלים כאשר ישפוך בהם ואינו מכסה אותם שאז הוא אפשר שנאמר בואת החבית נפל השרץ אחר שנמלאה או אם כסה כל כלי כאשר מילא אותו ולא בדקו בעת ששפך בו המשקה לפי שאז נאמר גם כן שמא השרץ היה בחבית ושפך עליו אבל אם בדק כל חבית ואז שפך בה המשקה במחץ ואחר זה כסה אותה אחר שמילאה ומצא שרץ באחת מהחביות הכל טמא לפי שאנו יודעים בודאי שהשרץ היה בבור וכן אם מצאנו השרץ בבור הכל טמא לפי שנאמר שהיה כאן מתחלה וכמו זה אם מצאנוהו במחץ לפי שנאמר שם היה השרץ מתחלה ומזה השרץ נשפך המשקה כלה וכל מה שמילא אפילו קודם שמצא השרץ טמא.

ח בין העגולים לזוגין רשות הרבים כרם שלפני הבוצרים רשות היחיד ושלאחר הבוצרים רשות הרבים אמתי בזמן שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו. כלי בית חבר ושל גת והעקל בזמן שהן של עץ מנגבן והן טהורין בזמן שהן של גמי מיישנן כל שנים עשר חדש או חולטן בחמים רבי יוסי אומר אם נתנן לשבולת הנהר דיו:

עינולים אלאואני אלתי פיהא אלענב מעבי ללעציר וכאנת מדורה אלשכל ענדהם ולדלך תתסמי עינולים והי אלתי נסמיהא נחן אלמצאור. וזוגין אלתניר והו אלתפל אלדי יבקי בעד אלעציר והו איצא יכדם פי נחה. ושלפני הבוצרים הו אלדי יסתקבלון מן אלכרם ללקטאף ושלאחר הבוצרים מא קד תם קטאפה. וקד תעלם פאידה כון מוצע רשות היחיד או רשות הרבים למעני אלטומאה. ועיקל בית הבד הו דור יכון חול אלויתון ענד אלעציר לינמעהא ויצמהא פיקול אן הדה אלכלים אדא כאנת טמאים פהי תדאכל אנזאהא משקין טמאין בלא שך פאן כאנת מן עוד ינפפהא ואן כאנת מן עוף וברדי ונחוהמא אלתי לא תתנפף

עינולים הם הבלים אשר הענבים ערוכים בהם ליתן אותם לגת והיתה צורתם עגולה אצלם ולכן נקראו עגולים והם אשר נקראם אנחנו אלמצאור. וזוגין הפסולת והוא מה שישאר אחר הגת והיה צוברים אותה מן הצד. ושלפני הבוצרים הוא מה שיש לפניהם עוד לבצור מן הכרם ושלאחר הבוצרים מה שכבר נשלמה בצירתו. וכבר נודעה התועלת שיש לידע לענין טומאה אם המקום הוא רשות היחיד או רשות הרבים. ועיקל בית הבד גדר שמשימים סביב הזיתים בעת הסחיטה לקבצם ולאספם ואומר שאלו הכלים אם היו טמאים וזה שנבלעו בחלקים מהם משקין טמאין בלא ספק אם היו מעין מנגבן ואם היו מגמי ומקנה וכיוצא בהן

יתרכהא עאמא כאמלא חתי יגפפהא אלהוא או יגסלהא באלמא אלסכן התי יגרג מא דאכלהא מן משקין טמאין. ור׳ יוסי יקול אנה יעלקהא פי ערף אלנהר פתגתסל אבלג גסל ואלטבילה בעד הדא כלה בלא שך. ונין אלתוספתא מי שהיו נתיו ובדיו טמאים ומבקש לטהרן הדפין והלולבין והעדשות מנגבן ואין הלכה כר׳ יוסי.

שאי אפשר לנגבן יניחם שנה תמימה עד שיתיבשו באויר או ירחצם בטים המין עד שיצא מה שנבלעו בהן ממשקין טמאין. ור׳ יוסי אומר שיתלם בשיבולת הנהר כדי שיתרחצו ברחיצה היותר שלימה. והטבילה [נצרכה] אחר כל זה בלא ספק. ולשון התוספתא[ב] מי שהיו נתיו ובדיו טמאים ומבקש לטהרן הדפין והלולבין והעדשות מנגבן ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב) פ״א הל׳ ט״ז.

מסכת מקוות.

פרק ראשון.

א שש מעלות במקוות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו מי גבאים שתה טמא ושתה טהור טמא שתה טמא ומילא בכלי טהור טמא שתה טמא ונפל כבר של תרומה אם הריח טמא ואם לא הריח טהור:

יקול אן מנאמע אלמיאה הי סת דרגאת כל מנמע מנהא לה דרגה מן אלטהארה והי ואחדה אעלם טהארה מן תאניה דונהא. ובדי בדכר אחטהא דרגה והו אן יכון מא מנמוע פי גדיר ראכד ולא יכון שאוב והו אלדי יתסמי מי גבאין ולא יכון פי דלך אלמא ארבעים סאה אלא דון דלך ולו סאה אחת. פהדא אלמא אלדי פי הדא אלגדיר ינתגם כמה תנתגם סאיר אלמשקין אלתי פי אלכלים וינגם בעד נגאסתה כמא תנגם משקין טמאין אלא פי שי ואחד ודלך אן משקין טמאין שבכלים תתטמא ותטמא לרצון ושלא לרצון כמא סיבין והדא מי גבאין לא יטמא ולא יתטמא שלא לרצון ובהדא נאלף משקין שבכלים. פלאגל הדא קאל אן אדא שרב מן הדא אלגדיר רגל טמא ורגל טהור פאן אלטהור אנתגם בשרבה משקין טמאין לאן הדא אלמא אנתגם ביד אלטמא ענד שרבה וכדלך אן מלי מן דלך אלגדיר באניה טאהרה אנתגסת כמא קד עלם אן משקין טמאין תנגם אלכלים. פאן וקע פי דלך אלמא כבר של תרומה בעד אנתגאם אלמא בשרב אלטמא מנה פאנה לא ינתגם לכונה וקע בגיר קצד פאן נסלה פי דלך אלמא אלדי צאר אבתלאלה בקצד פקד אנתגם אלכבר לאנה ננע במשקין טמאין.

אומר שיש למקוות המים שש מעלות ולכל מקוה מהם מעלה בטהרה האחת יותר גדולה מן השנית. שלמטה ממנה. והתחיל בזכרון היותר תחתון במעלה וזהו שיהיו המים מקובצים בגבא שקטים ואינם שאובים והם אשר יקראו מי גבאין ואין באלו המים ארבעים סאה אלא פחות מזה ואפילו סאה אחת. הנה אלו המים אשר בזה הגבא יטמאו כמו שיטמאו שאר המשקין אשר בכלים ואחר שנטמאו מטמאין כמו שיטמאו משקין טמאין חוץ מדבר אחד וזהו שמשקין טמאין שבכלים יטמאו ויטמאו לרצון ושלא לרצון כמו שיתבאר ואלו מי גבאין לא יטמאו ולא יטמאו שלא לרצון ובזה הם נבדלים ממשקים שבכלים. ולפיכך אמר שאם שתו מזה הגבא איש טמא ואיש טהור יטמא האיש הטהור בשתיתו ממשקין טמאין לפי שאילו המים נטמאו ביד טמא בעת שתיתו וכן אם מילא מזה הגבא בכלי טהור יטמא כמו שכבר נודע שמשקין טמאין מטמאין כלים. ואם נפל באלו המים כבר של תרומה אחר שנטמאו המים בשתית הטמא מהם לא יטמא זה הכבר לפי שנפל שלא ברצון ואם הדיחו באלו המים שאז נתלחלה ברצון כבר נטמא הכבר לפי שננע במשקין טמאין. ובתוספתא ב) מפני

ופי

ב) מקואות פ״א הל׳ א׳, ב׳.

ופי אלתוספתא מפני מה אמרו אם לא הדיחו טהור שאין המים שבגבי עלולין לקבל טומאה עד שיתלשו ומפני מה אמרו אם הדיח טמא הוכשרו המים שבידיו ונטמאו וטמאו את הכבר יעני אן אלמא אלדי פי ידיו נתלש וצאר מעד לקבול אלטומאה והו טמא מן אגל אן אלמא קד חצל פי חד מא מן אלטומאה ולדלך ינגס אלכבר.

מה אמרו אם לא הדיח טהור שאין המים שבגבי עלולין לקבל טומאה עד שיתלשו ומפני מה אמרו אם הדיח טמא הוכשרו המים שבידיו ונטמאו וטמאו את הכבר רצה לומר שהמים אשר בידיו נתלשו ונהיו מוכנים לקבל טומאה והכבר טמא מפני שאלו המים כבר נכנסו בגדר אחד ממיני הטומאה ולכן יטמאו הכבר.

ב מילא בכלי טמא ושתה טהור טמא מילא בכלי טמא ומילא בכלי טהור טמא מילא בכלי טמא ונפל ככר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור:

קד עלמת אן כלי טמא ינגס אלמשקין ותלך אלמשקין תנגס כלים טהורים ואתי בהדה אלהלכה ליעלמנא אן הדא אלמא כמא ינתגס מן אדם טמא כדלך ינתגס בכלים טמאים תלך אלנגאסה בעינהא.

כבר ידעת שכלי טמא מטמא משקין ושאלו המשקין מטמאין כלים טהורים והביא זאת ההלכה ללמדנו שכמו שאלו המים יטמאו מאדם טמא כן יטמאו בכלים טמאים בזאת הטומאה בעצמה.

ג נפלו מים טמאים ושתה טהור טמא נפלו מים טמאים ומילא בכלי טהור טמא נפלו מים טמאים ונפל ככר של תרומה אם הדיח טמא ואם לא הדיח טהור רבי שמעון אומר בין שהדיח בין שלא הדיח טמא:

אעלמנא איצא אן ינתגס הדא אלמא אלדי לים פיה ארבעים סאה במשקין טמאין אדא וקעת פיה כמא ינתגס באדם טמא ובכלים טמאים ואצל מנמע עליה אין משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון אלא הדה אלמים שבקרקע כמא בינא פיקול ר׳ שמעון או ואנתגאם הדא אלמא אנמא כאן במשקין טמאין אלתי תנגס לרצון ושלא לרצון פיצור מי הגבא כלה כדלך ויטמא לרצון ושלא לרצון ולדלך יקול בין הדיח בין שלא הדיח טמא ופי אלתוספתא[3] על קול ר׳ שמעון באן קאל שאני אומר לסוף שטיפת מים טמאין נוגעין בככר ואלחכמים יתבעון אצלהם ויקולון אן הדא אלמא אלדי בקרקע לא ינגס אלא ברצון כאנת נגאסתה במא כאנת במשקין או בגירהא ואין הלכה כר׳ שמעון.

ילמדנו גם כן שאלו המים שאין בהם ארבעים סאה יטמאו במשקין טמאין אם נפלו בהם כמו שיטמאו באדם טמא ובכלים טמאים והשורש המוסכם שמשקין[b]) טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון חוץ מאלו המים שבקרקע כמו שבארנו ואמר ר׳ שמעון הואיל ואלו המים לא יטמאו אלא במשקין טמאין המטמאין לרצון ושלא לרצון אלו מי גבא כולם יהיו כמו זה ויטמאו לרצון ושלא לרצון ולפיכך אמר בין הדיח בין שלא הדיח טמא ובתוספתא[3]) נתן ר׳ שמעון טעם לדבריו ואמר שאני אומר לסוף שטיפת מים טמאין נוגעין בככר וחכמים הולכים אחרי השרש שלהם ואומרים שאלו המים אשר בקרקע אינם מיטמאין אלא ברצון באזה טומאה שתהיה במשקין או בזולתם ואין הלכה כר׳ שמעון.

ד נפל לתוכן מת או שחילך בהן טמא ושתה טהור טהור. אחר מי גבאים מי

בורות

---

b) בכ״י הנוסחא היא: אין משקין וכו׳: וזה טעות וצ״ל אן משקין: רצונו לומר שהכל מודים שמשקין טמאין מיטמאין ומטמאין לרצון ושלא לרצון. ולא נחלקו ר׳ שמעון וחכמים אלא במי גבא: עיין במ״ת טומאת אוכלין פט״ו הל׳ א׳. 3) שם. עיין תו״ט.

בורות מי שיחים מי מערות מי תמציות שפסקו ומקוות שאין בהם ארבעים סאה בשעת הגשמים הכל טהור פסקו הגשמים הקרובים לעיר ולדרך טמאים והרחוקים טהורין עד שיהלכו רוב אדם:

אעלמנא פי הדה אלהלכה אן הדא אלמי גבאים כמא לא ינגם אלא בקצד כדלך לא ינתגם אלא לדעת ולדלך אן וקע פיה ולו אלמת אלדי לא שי אנגם מנה או דנלה רגל מנגום גרצה אלגואז ואלמשי פלא ינתגם דלך אלמא ואן שרב מנה בעד דלך אדם טהור פהו טהור כמא דכר. תם קאל אן הדא אלחכם אלדי דכר פי מי גבאין אנהא לא תנגם ולא תנתגם אלא לדעת כדלך אלחכם פי מיאה אלצהארינ ופי מי שיחין ומי מערות ופי מיאה אלרשה אלתי תנתמע ממא ימצל או ממא ירשה אדא אנקטע אלדי ימדהא והו קולה שפסקו. וכדלך מקוות שאין בהן ארבעים סאה ובאלגמלה כל מא ראכד לא תכון לה מאדה תמדה ולא יכון פיה ארבעים סאה ויכון פי אלארץ ולו כאן שאוב דליל דלך קולה מי בורות פאן חכם אלכל ואחד. תם קאל אן פי זמאן אלשתא הי כלהא בחזקת טהרה ולא נקול איאך אנתגסת בכלי טמא או באדם טמא או במשקין טמאין לאן אלמטר ימדהא ויכרנ מא ויני מא אכר פאדא אנקטע אלמטר פכל מא כאן מנהא קריב מן אלמדינה טמא לאנא נקול איאך אדם טמא או כלי טמא ננע בהדא אלמא ומא כאן מן הדה אלמי גבאין ושבההא בעיד ען אלמדינה טאהר לבעד אלעמארה מנה חתי יאכד אלנאס פי אלאספאר פירנע בחזקת טומאה לגואז אלרפק עליה ותבקי איצא תלך אלגדראן כלהא בחזקת טומאה בעד ארתפאע אלמטר טול איאם אלציף חתי ינול אלמטר. ואכד פי תחדיד מקדאר מא יחצל פיהא מן מא אלמטר ותרנע בחזקת טהרה פקאל

הודיענו בזאת הלכה שמי נבאים אלו כמו שלא יטמאו אלא ברצון כן אינם מיטמאים אלא לדעת ולפיכך אם נפל בהם אפילו מת אשר אין דבר יותר טמא ממנו או נכנס בהם אדם טמא שכונתו לעבור ולהלך בהם לא נטמאו אלו המים ואם שתה מהם אחר זה אדם טהור הוא טהור כמו שזכר. ועוד אמר שזה הדין הנזכר במי נבאין שאינן מטמאין ולא מיטמאין אלא לדעת הוא הדין במי בורות ובמי שיחין ובמי מערות ובמי תמציות שהם נקבצים ממה שיבצבץ או ממה שיזיע אם פסק מה שהזחילם וזה אמרו שפסקו. וכמו זה במקוות שאין בהן ארבעים סאה ובכלל בכל המים השקטים שאין להם דבר שיזחילם ואין בהם ארבעים סאה והם בקרקע ואפילו הם שאובים ויורה על זה אמרו מי בורות בכולן הדין אחד. אחר זה אמר שבזמן ההורף הם כולם בחזקת טהרה ולא נאמר שמא נטמאו בכלי טמא או באדם טמא או במשקין טמאין לפי שהמטר מזחיל המים והם יוצאים ומים אחרים באים אבל אם פסק המטר כל המים שהם קרובים לעיר טמאים לפי שנאמר שמא אדם טמא או כלי טמא ננע באלו המים וכל המים ממי נבאין אלו והדומה להם שהם רחוקים מן העיר טהורים לרחוק הישוב מהם עד שיתחילו בני אדם לילך בדרכים ואז ישובו להיות בחזקת טומאה לפי שהשיירות עוברות עליהן ויישארו גם כן אלו הנבאין כולם בחזקת טומאה אחר שפסק המטר כל ימי הקיץ עד שירדו הגשמים. והתחיל לקצוב שיעור המים הבאים בנבאין ממי הגשמים שישובו להיות בחזקת טהרה ואמר

ה מאימתי היא טהרתן בית שמאי אומרים משירבו וישטופו בית הלל אומרים רבו אף על פי שלא שטפו רבי שמעון אומר שטפו אף על פי שלא רבו כשרין לחלת וליטול מהן לידים:

מעני ישטופו אן יפיץ אלמא עלי ונה אלגדיר וינבסט כארג ענה. בית שמאי יקולון יהתאג אן יכון גדיר עמיק וינול פיה מן מא אלמטר אכתר מן אלמא אלדי כאן פיה ויפיץ איצא. מתאל דלך כמא באן מן אלתוספתא א) שהגבא מחויק עשרים סאה והיו כאן פיה תשע סאין ואנתנסת באדם טמא או בכלי טמא עלי מא תקדם תם נזל מן מא אלמטר פי דלך אלגדיר עשר סאין עלי מדהב בית הלל קד תטהר לאן רבו מי גשמים ועלי מדהב בית שמאי לם יטהר חתי ימלי ויחצל פיה אחד עשרה סאה. פאן כאן פיה תסע עשרה סאה מי גבאין ואנתנם כמא תקדם תם חצל פיה סאה מי גשמים עלי מדהב ר׳ שמעון טהור לאנה שטפו מי גשמים ואנבסטת מע אלארץ פי אעלאה ועלי מדהב בית שמאי לם יטהר לאן ואן כאן שטפו מי גשמים לא רבו. פלמא אן תם מן אהכאם הדא אלמי גבאין פי אנתנאסתה ואנגאסתה ומתי תכון בחזקת טהרה ומתי תכון בחזקת טומאה וכיף תציר טאהרה בעד אנתנאסתה אכד פי דכר מא תצלח לה הדה אלמקוה מים פקאל אן הדה אלמי גבאים כשרים לחלה יעני יתצרף בהא פי עיסה הטבולה לחלה אעני ענינהא ינסל אואניהא ונחו דלך ויגוז איצא מן הדא אלמא נטילת ידים ללאשיא אלתי תחתאג נטילת ידים וקד תבין פי תאני הגיגה אן נוטלין לידים לחולין ולתרומה ולמעשר והדה הי מעלה ראשונה.

ענין ישטופו שיפוצו המים על פני הגבא ויתפשטו הוצה לו. בית שמאי אומרים הגבא צריך שיהיה עמוק ושירדו בו ממי הנשמים יותר מן המים שהיו בו ויפוצו גם כן. המשל בזה כמו שמבואר מן התוספתא ב) שהגבא מחויק עשרים סאה והיו בו תשע סאה ונטמאו באדם טמא או בכלי טמא לפי מה שקדם ואחר זה נפלו בזה הגבא עשר סאה ממי הנשמים לדעת בית הלל כבר טהרו לפי שרבו מי נשמים ולדעת בית שמאי לא יטהרו עד שימלא הגבא ויהיו בו אחד עשרה סאה. ואם היו בגבא תשע עשרה סאה מי גבאין ונטמאו המים כמו שקדם ואחר זה בא בהם סאה מי נשמים לדעת ר׳ שמעון המים טהורים לפי ששטפו מי נשמים והתפשטו על הארץ בעליונו של גבא ולדעת בית שמאי לא טהרו לפי שאף על פי ששטפו מי נשמים לא רבו. ואחר שנשלמו דיני אלו המי גבאין האיך יטמאו ומתי הם בחזקת טהרה ומתי הם בחזקת טומאה ובאיזה אופן יהיו טהורים אחר שנטמאו התחיל לזכור לאיזה דבר כשר זה המקוה מים ואמר שאלו מי גבאים כשרים לחלה רצה לומר שמשתמשים בהם לעיסה הטבולה לחלה וזהו ללוש אותה ולטבול בהם כליה וכיוצא בהם ואלו המים כשרים גם כן לנטילת ידים לדברים הצריכים נטילת ידים וכבר התבאר בשני ג) מהגיגה שנוטלים לידים לחולין ולתרומה ולמעשר וזאת היא המעלה ראשונה.

ו למעלה מהן מי תמציות שלא פסקו שתה טמא ושתה טהור טהור שתה טמא ומילא בכלי טהור טהור שתה טמא ונפל בכר של תרומה אף על פי שהריח טהור מילא בכלי טמא ושתה טהור טהור מילא בכלי טמא ומילא בכלי טהור טהור מילא בכלי טמא ונפל בכר של תרומה אף על פי שהריח טהור. נפלו מים טמאים ושתה טהור טהור נפלו מים טמאים ומילא בכלי טהור טהור נפלו מים טמאים ונפל בכר של תרומה אף על פי שהריח טהור כשרים לתרומה וליטול מהם לידים:

הדה הי מעלה שניה וקד בין זיאדתהא עלי אלאולי אן הדא אלמא לא ינתנם לא זאת היא המעלה שניה והוא מבאר שיש לה מעלה על הראשונה שאלו המים

באדם

אינם

א) פ״א הל׳ ח׳ ט׳. ב) ג״ה.

באדם טמא ולא בכלי טמא ולא במשקין טמאין ולו באלקצד ואנה יגוז אלתצרף מנה לתרומה מא לא יגוז מן מי גבאין ואשבאההא והדא אלמא איצא אין בו ארבעים סאה ולא הו שאוב.

אינם מיטמאין לא באדם טמא ולא בכלי טמא ולא במשקין טמאין ואפילו לרצון ושהם מותרים להשתמש בהם לתרומה מה שאין כן במי גבאין והדומה להן ואלו המים גם כן אין בהם ארבעים סאה ואינם שאובים.

ז למעלה מהן מקוה שיש בו ארבעים סאה שבו טובלין ומטבילין. למעלה מהן מעין שמימיו מועטין ורבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו כל שהוא:

מעלה שלישית אן יכון מא ראכד אנתמע בניר שאיבה פיה ארבעים סאה פהו כשר ליתטהר פיה אלטמאים ותטהר פיה אלאואני אלמנוסה והו קולה טובלין ומטבילין וכדלך מטבילין בו הידים ללאשיא אלתי תחתאג טבילת ידים. וקד תבין פי חניגה אן לקודש מטבילין את הידים ולא יגוז אלנטילה. וגיז אלתוספתא זה הכלל כל מקום שאדם טובל שם ידים וכלים טובלין אין אדם טובל אין ידים וכלים טובלין. ומעלה רביעית אן תכון עין מא קלילה אלמא קד אסתקי אלמא וצב פיהא חתי כתר אלמא וזאד פהדא אלמא משתרך אלאחכאם בין אחכאם אלמקוה ואלמעין ישבה אלעין פי שי ואלמקוה פי שי. ויגבני אן נבין קבל אחכאם אלמעין ואלמקוה פאקול אן אלעין והו אלמא אלנאבע מטהר בכל שהוא ולו כאן אקל מקדאר מן תטהר פיה טהר ותאניה אן אלמא אלסאיל מן אלעין אלנארג ענהא יטהר איצא פיה וכל מא טבל בו טהור פהאדאן הכמאן פי אלמעין אחדהמא אנה מטהר בכל שהוא ואלתאני אנה מטהר בוזחלין. ופי אלמקוה והו מנמע אלמא אלגיר נאבע הכמאן אחדהמא אנה אינו מטהר אלא בארבעים סאה פמא זאד ומתי כאן אקל אינו מטהר הטמאים ואלתאני אן אלמא אלסאיל מנה אלנארג ענה והו אלדי יתסמי זוחלין לא תטהר ואנמא יתטהר פיה פי מוצע מקער יסתקר אלמא

מעלה שלישית שיהיו מים שקטים הנקבצים בלא שאיבה ושיהיו ארבעים סאה והם כשרים לטהר בהם הטמאים ויטהרו בהם הכלים הטמאים והוא אמרו טובלין ומבילין וכן מטבילין בהם את הידים לדברים הצריכים טבילת ידים. וכבר התבאר בהניגה[b]) שלקדש מטבילין את הידים ולא תספיק להם נטילה. ולשון התוספתא[3]) זה הכלל כל מקום שאדם טובל שם ידים וכלים טובלין אין אדם טובל אין ידים וכלים טובלין. ומעלה רביעית שיהא מעין מים שמימיו מעטים וכבר שאבו מים ושפכו בו עד שרבו המים וגברו הנה דיני אלו המים יש בהם מדיני המקוה והמעין דומים למעין בדבר ולמקוה בדבר. וראוי שאבאר קודם זה דיני המעין והמקוה ואומר שהמעין רוצה לומר המים הנובעים מטהרים בכל שהוא ואפילו הם בשיעור היותר מועט מי שטבל בהם טהור ועוד שנית שהמים הזוחלין מהמעין היוצאים ממנו מטהרים גם כן וכל מה שטבל בו טהור אלו הם השני דינים במעין האחד מהם שהוא מטהר בכל שהוא והשני שהוא מטהר בזוחלין. ובמקוה והוא קבוץ מים שאינם נובעים שני דינים האחד מהם שאינו מטהר אלא בארבעים סאה או יותר ואם הוא פחות מזה אינו מטהר את הטמאים והשני שהמים הזוחלין ממנו היוצאים ממנו והם הנקראין זוחלין אינם מטהרים ואינם מטהרים אלא במקום עמוק שהמים עומדים

ושוקטים

פיה

b) מ״ה. 3) טהרות פ״א הל׳ י״ג.

פיה וירכד והו אלדי יתסמי אשבורן. פקאל אן עין אלמא אלקלילה אלמא אדא צב פיהא מים שאובין צאר אלמגתמע מן דלך מטהר בכל שהוא מתל אלמעין אלדי לא מים שאובין פיה ואינו מטהר אלא באשבורן מתל אלמקוה אלדי לא מעין פיה.

ושוקטים בו והוא הנקרא אשבורן. ואמר שמעין מים שמימיו מעטים אם שפך בהם מים שאובים הקבוץ מטהר בכל שהוא כמעין שאין בו מים שאובין ואינו מטהר אלא באשבורן כמקוה שאין בו מעין.

ח למעלה מהן מים מוכין שהן מטהרין בווחלין למעלה מהן מים חיים שבהן טבילה לזבים והזויה למצורעים וכשרים לקדש מהן חטאת:

מעלה חמישית הו אן יכון מא נאבע לכנה מצרור אעני מאלה או מר או סגן או ניר דלך מן אלטעום אלסו אלמונודה פי בעץ אלמיאה כמא תבין פי תאמן פרה. והדא אלמא יזיד עלי אלמתקדם אנה מטהר בווחלין מן חית הו מעין ולם יכאלטה שי. ולפטה ווחלין עבראניה ווחלי עפר יעני אלחיאת אלמנגרה פי אלתראב. ומעלה ששית הו אן יכון מא נאבע עדב והו אלדי יתסמי מים חיים לא תצה טבילה לזב נאצה אלא פיה אעני איש זב אדא תם טהרה. וכדלך טהרת מצורע אעני אלמא אלדי ידבה עליה אלצפור. וקדוש מי חטאת לא יכון שי מן דלך אלא מן הדא אלמא לאן הדה אלתלתה אשיא קאל אללה פיהא מים חיים.

מעלה חמישית היא שיהיו מים נובעים אבל מוכים רצה לומר שהם מלוחים או מרים או חמים או זולת זה שטעמם רע ונמצא זה באיזה מים כמו שהתבאר בשמיני ב) מפרה. ואלו המים יש להם מעלה על הקורמים שהם מטהרין בווחלין לפי שהם מעין ואין דבר מעורב בהם. ומלת ווחלין היא מלה עברית זוחלי ג) עפר רוצה לומר הנחשים הרומשים על עפר. ומעלה ששית היא שיהיו המים נובעין ומתוקים והם הנקראים מים חיים והטבילה לזב אינה כשרה אלא בהם לבדם רצה לומר איש זב אשר נשלמה טהרתו. וכן טהרת מצורע רוצה לומר המים אשר ישחט עליהם הציפור. וקדוש מי חטאת לא יעשה דבר מזה הקדוש אלא באלו המים לפי שבאלו השלשה דברים אמר השם מים חיים.

פרק שני.

א הטמא שורד לטבול ספק טבל ספק לא טבל ואפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק שאין בו שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחר שאין בו טבל באחד מהם ואינו יודע באיזה מהם טבל ספיקו טמא:

הדא בין לאן אלאצל ענדנא העמד טמא על חזקתו ומנד תחקקנא אלטומאה לא תצה לה טהרה התי נחקקהא איצא.

זה ברור לפי שהשרש אצלינו ג) העמד טמא על חזקתו ומשנתאמתה לנו הטומאה לא תכשר טבילתן עד שתהיה הטבילה גם כן ודאית.

ב מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות במה דברים אמורים בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה כגון אבל אכלין טמאים ושחה משקין טמאים בא ראשו ורובו במים שאובין או שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין וירד לטבול ספק טבל ספק

לא

ב) מ״ט. ג) דברים ל״ב. כ״ד. ג) נדה ב׳ ב׳.

לא טבל ואפילו טבל ספק יש בו ארבעים סאה ספק אין בו שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו טבל באחד מהן ואינו ידוע באיזה מהן טבל ספיקו טהור רבי יוסי מטמא שהיה רבי יוסי אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שיודע שטהר אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור:

קר תאצל אן סבק טומאה ברשות הרבים טהור ולדלך אהתאג אן יבין בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים לאן הדה סבק טהרה לא סבק טומאה ולדלך נקול העמד טמא על חזקתו אלא אן כאן הדא אלטמא טמא בטומאה קלה דרבנן ווקע אלשך פי טהרתו הל טהר טהר כאמל או לא פהו טהור עלי מא תקדם פי ראבע טהרות אן סבק דברי סופרים מן גמלה ספיקות שטהרו חכמים. ור' יוסי יקול אן ולו בטומאה דרבנן העמד טמא על חזקתו ואנמא סבק דברי סופרים שטהרו חכמים הו אן יקע אלשך פי אנתאסה או פי אנאסה לגירה חיניד יכון ספיקו טהור מתל אן ישך הל אכל אכלים טמאים או לא אכל ספיקו טהור או ישך איצא הדא אלאוכל אכלים טמאים הל נגע בכבר של תרומה או לא נגע פאן אלכבר טהור והדא הו מעני קולה אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור ואין הלכה כר' יוסי.

כבר הושרש[ב]) שספק טומאה ברשות הרבים טהור לפיכך נצטרך לפרש בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים לפי שזה הוא ספק טהרה ולא ספק טומאה ולכן נאמר העמד טמא על חזקתו אלא אם היה זה הטמא טמא בטומאה קלה דרבנן ונפל הספק על טהרתו אם היתה טהרתו שלמה או לא הוא טהור לפי מה שקדם ברביעי[ג]) מטהרות שספק דברי סופרים הוא בכלל הספיקות שטהרו חכמים. ור' יוסי אומר שאפילו בטומאה דרבנן העמד טמא על חזקתו וספק דברי סופרים שטהרו חכמים אינו אלא שיפול הספק אם נטמא או ימא זולתו אז ספיקו טהור כגון שהוא מסופק אם אכל אכלים טמאים או לא אכל ספיקו טהור או אם היה גם כן האוכל אכלים טמאים בספק אם נגע בכבר של תרומה או לא נגע הכבר טהור וזהו ענין אמרו אבל ספיקו ליטמא ולטמא טהור. ואין הלכה כר' יוסי.

ג ספק מים שאובין שטהרו חכמים ספק נפלו כספק לא נפלו ואפילו נפלו ספק יש בהם ארבעים סאה ספק שאין בהן שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו נפל לאחר מהן ואינו יודע לאיזה מהן נפל ספיקו טהור מפני שיש לו במה יתלה היו שניהם פחותים מארבעים סאה ונפל לאחר מהם ואינו יודע לאיזה מהן נפל ספיקו טמא שאין לו במה יתלה:

קר תקדם פי ראבע טהרות אן מן גמלה ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין. ויבין לך פי הדה אלמסכתא אן מקוה שיש בו ארבעים סאה לא תפסדה מים שאובין אדא וקעת פיה ולו וקע פיה אלף סאה מים שאובין ואנמא תפסול מים שאובין למקוה שאין בו ארבעים סאה ותם תמאם אלארבעים סאה במים שאובין פאהפט הדא אלאצל. וקולה שיש

כבר קדם ברביעי[ג]) מטהרות שבכלל ספיקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין. ויתבאר לך בזאת המסכתא שמקוה שיש בו ארבעים סאה לא נפסל במים שאובין שנפלו בו ואפילו אם נפלו בו אלף סאה מים שאובים והמים שאובין אין פוסלין אלא למקוה שאין בו ארבעים סאה והשלים את הארבעים סאה במים שאובין ושמור זה השרש. ואמרו שיש לו במה יתלה לפי

שנאמר

לו

ב) טהרות פ"ד מ"א. ג) מי"א. ג) מ"ז.

לו במה יתלה לאנא נקול לעל הדה אלמים שאובין למקוה שיש בו ארבעים סאה נפלו אלדי לא תפסדה כמא קדמנא.

שנאמר אולי אלו המים שאובין נפלו למקוה שיש בו ארבעים סאה שלא נפסל כמו שקדם.

ד רבי אליעזר אומר רביעית מים שאובים בתחלה פוסלין את המקוה ושלשת לוגין על פני המים וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שעורו שלשת לוגין:

מעני בתחלה אן יסתקי רביעית מים ויגעלה פי מוצע ובעד דלך ינזל עליה אלמטר או יסיל מא לדלך אלמוצע חתי ירגע מקוה. וקד בינא מקדאר אללוג מראת ומעלום אן לוג ארבע רביעיות והלכה כחכמים.

בתחלה ענינו שישאב רביעית מים ויניחם במקום אחד ואחר זה ירדו עליהם הגשמים או יזחלו מים לזה המקום עד שיעשה מקוה. וכבר התבאר שיעור הלוג פעמים הרבה וידוע שהלוג ארבע רביעיות והלכה כחכמים.

ה מקוה שיש בו שלש גומות של מים שאובים של לוג לוג אם ידוע שנפל לתוכו ארבעים סאין מים כשרים עד שלא יגועו לגומה השלישית כשר ואם לאו פסול ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה:

קד עלמת אלאצל והו אן ארבעים סאה מים כשרים לא תפסדהא מים שאובין. אמא אן אנתלשת אלשלש גומות ואעמהא מן מים כשרים אקל מן ארבעים סאה צאר אלנמיע פסול לאנתלאט שלשת לוגין שאובין מע פחות מארבעים כשרים. ור' שמעון יכשיר לאנה יחסב אלמא אלדי פי אלגומה מנעזל ען אלמקוה וכאנה מקוה כשר סמוך למקוה פסול ואין הלכה כר' שמעון.

כבר ידעת השורש שארבעים סאה מים כשרים לא נפסלו במים שאובים. אבל אם נתערבו השלש גומות ונקבצו עמהם פחות מארבעים סאה מים כשרים הכל פסול לפי שנתערבו שלשת לוגין מים שאובין עם פחות מארבעים כשרים. ור' שמעון יכשיר לפי שהוא חושב המים שהם בגומה כנפרדים מן המקוה כאלו הוא מקוה כשר סמוך למקוה פסול. ואין הלכה כר' שמעון.

ו המסנק את הטיט לצדדין ומשכו ממנו שלשת לוגין כשר היה תולש ומשכו ממנו שלשת לוגין פסול ורבי שמעון מכשיר מפני שלא נתכוון לשאוב:

מסנק ומסלק סוי פי אלמעני. קאל אן מן גרף אלטין מן קער אלמקוה ורדה לגואנבה תם מצל מן דלך אלטין שלשת לוגין מים ורגע אלי אלמקוה לא פסלוהו לאן ליס הו מים שאובין אד ולם ירפע אלטין ולא אזאלה מן אלמקוה. פאן רפע אלטין ופצלה מן אלמקוה ואנרנה עלי האשיה אלמקוה והו קולה תולש פאן אלמא אלדי ימצל מנה מים שאובין פמתי מא מצל מנה שלשת לוגין לתוך המקוה פסלוהו לאנה מנד רפע אלטין פי ידה ואבאנה ען אלמקוה רגע אלמא אלדי פיה שאוב ואין הלכה כר' שמעון.

מסנק ומסלק ענינם שוה. אמר שאם סילק את הטיט מקערורית המקוה והניחו לצדדיו ואחר זה בצבצו מזה הטיט שלשת לוגין מים ושבו אל המקוה לא פסלוהו לפי שאינם מים שאובין הואיל ולא הגביה ולא הסיר את הטיט מן המקוה. ואם הגביה את הטיט והפרישו מן המקוה והוציאו על שפת המקוה והוא אמרו תולש המים הבוצצים מן הטיט הם מים שאובין ומשנטפו ממנו שלשת לוגין לתוך המקוה פסלוהו מפני שהגביה הטיט בידו והבדילו מן המקוה המים אשר בטיט נעשו שאובים ואין הלכה כר' שמעון.

ז המניח קנקנים בראש הגג לנגבן ונתמלאו מים רבי אליעזר אומר אם עונת גשמים היא או אם יש מעט מים בבור ישבר ואם לאו לא ישבר רבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר או יכפה אבל לא יערה:

קאל אללה אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור פאסתבר מן הדא אלפסוק אצל ואן כאן דלך אלאצל נקל לכנה אסנד אליה ואנא אבינה. ודלך אן אלמעין ליס הו מן פעל אלאנסאן ואנמא הו מן פעל אלטביעה ובור הו אלצהריג והו מן פעל אלאנסאן אעני גמע אלמא פיה ת"ם קאל מקוה מים יהיה טהור והו מגמע אלמא פקלנא אנה אדא אסתקי אלאנסאן אלמא באניה ונמעה פי מוצע חתי געלה מקוה פדלך מקוה פסול לאקראן אלכתאב מקוה למעין אלדי ליס הו מן פעל אלאנסאן. וכאן לנא איצא לנקול אנה מתי שארך אלאנסאן פי עמל מקוה באי משארכה כאנת מתל הדה אלקנקנים אלתי וצף פאנה פסול אד ולא ישבה אלמעין לולא מא ונדנא אלגין קד אקרן אלמקוה איצא לבור אלדי הו מן פעל אלאנסאן. פצארת אלמקוה יגוז פיהא משארכה אלאנסאן עלי אנחא ותחרם עלי אנחא כמא יתפצל פי הדה אלמסכתא. והדא גין ספרא פי הדא אלאצל יכול ימלא בכתיפו ויעשה מקוה כתחלה יהא טהור תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים או מה מעין שאין בו תפיסת יד אדם אף מקוה שאין בו תפיסת יד אדם יצא המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו תלמוד לומר בור. ומן השרשים הנסמכים לזה הפסוק הוא שאמרו אך מעין יש בו יוצא מן הכלל שזהו ענין אך לעולם והוא אמרם ג) אך חלק הנה אמרו אך מעין שיש בו דינים היוצאים מן הכלל וזהו מעין מטהר בכל שהוא ומטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בכל שהוא ואינו מטהר בזוחלין כמו שבארנו. ולפי השרש שקדם אמר שאם העלה קנקנים לגג לנגבן ואחר זה ירדו גשמים ונתמלאו וישבר אותם ונזלו אלו המים ונקבצו בבור המקוה כשר אף על פי שלא היו שם בזה הבור שום

אמר השם ב) אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור והוציאו מזה הפסוק שורש ואף על פי שזה השרש הוא קבלה הסמיכוהו אליו ואני אבארהו. וזה שהמעין איננו ממעשי אדם אלא ממעשי הטבע ובור הוא מקוה אסיפת המים הנעשה בידי אדם רצונו לומר שהמים מתאספים בו ואחר זה אמר מקוה מים יהיה טהור והוא אסיפת מים הנה אמרנו שאם שאב אדם את המים בכלי ואסף אותם במקום אחר לעשותם מקוה זה המקוה פסול לפי שסמך הכתוב מקוה למעין שאיננו ממעשי אדם. והיינו יכולים לומר גם כן שאם סייע אדם בעשית מקוה באיזה סיוע שיהיה כמו אלו הקנקנים אשר זכר המקוה פסול הואיל ואינו דומה למעין לולא שמצאנו שהכתוב כבר סמך מקוה גם כן לבור שהוא נעשה בידי אדם ולפיכך מצד אחר יהיה מותר שאדם יסייע במקוה ויהיה אסור מצד אחר וזה ההפרש הוא ענין זאת המסכתא. וזהו לשון ספרא ג) בזה השורש יכול ימלא בכתיפו ויעשה מקוה כתחלה יהא טהור תלמוד לומר מעין מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים או מה מעין שאין בו תפיסת יד אדם אף מקוה שאין בו תפיסת יד אדם יצא המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו תלמוד לומר בור. ומן השרשים הנסמכים לזה הפסוק הוא שאמרו אך מעין יש בו יוצא מן הכלל שזהו ענין אך לעולם והוא אמרם ג) אך חלק הנה אמרו אך מעין שיש בו דינים היוצאים מן הכלל וזהו מעין מטהר בכל שהוא ומטהר בזוחלין ואין מקוה מטהר בכל שהוא ואינו מטהר בזוחלין כמו שבארנו. ולפי השרש שקדם אמר שאם העלה קנקנים לגג לנגבן ואחר זה ירדו גשמים ונתמלאו וישבר אותם ונזלו אלו המים ונקבצו בבור המקוה כשר אף על פי שלא היו שם בזה הבור שום

כשר מים

ב) ויקרא י"א ל"ו. ג) שמיני פ"ט הל' א' והלשון שם משונה קצת. ג) פסחים ה' א'.

K. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

כשר ולו לם יכן הנאך פי דלך אלצהרינ שיא מן אלמא ולו לם יכן וקת אלשתא עלי מדהב ר׳ יהושע. וקולה יכפה אן יקלבהא עלי אפמאמהא אבל לא יערה אלא ירפע אלקלל ויצבהא עלי אלארץ והלכה כר׳ יהושע.

מים ולדעת ר׳ יהושע אפילו לא היה זמן ההורף. ואמרו יכפה שיהפכם על פיהם b) אבל לא יערה שלא יגביה הקנקנים וישפכם על הארץ והלכה כר׳ יהושע.

ח הסייד ששכח עציץ בבור ונתמלא מים אם היו המים צפים על גביו כל שהו ישבר ואם לאו לא ישבר דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר בין כך ובין כך ישבר:

סיד אלגיאר וקול ר׳ אליעזר לא ישבר לאן אלמא אלדי חצל בתוך הכלי ענדה שאוב ואדא כאן פיה שלשת לוגין וכסרה יפסול כמא תפסול מים שאובין והלכה כר׳ יהושע.

סיד העושה בסיד ואמר ר׳ אליעזר לא ישבר לפי שהמים שבאו בתוך הכלי לפי דעתו הם שאובים ואם היו בהם שלשת לוגין ושיבר את הכלי פוסלין כמו שפוסלין מים שאובין והלכה כר׳ יהושע.

ט המסרר קנקנים בתוך הבור ונתמלאו מים אף על פי שבלע הבור את מימיו הרי זה ישבר:

אדא כאן אלבור מלא מים וצפף פיה קלל לתשרב אלמא תם אמתלת ונף כל מא פי אלגב ולם יבק פיה מא גיר מא בקי פי אלקלל יכסר תלך אלקלל וינהרק אלמא ויתמע פי מוצעה וירגע מקוה.

אם היה הבור מלא מים וסידר בו קנקנים כדי שיבלעו המים ואחר זה נתמלאו ויבש כל מה שהיה בנבא ולא נשארו בו מים חוץ ממה שנשאר בקנקנים ישברו אלו הקנקנים וישפכו המים ויאספו במקומם וישובו להיות מקוה.

י מקוה שיש בו ארבעים סאה מים וטיט רבי אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר במים ובטיט באיזה טיט מטבילין בטיט שהמים צפים על גביו היו המים מצד אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט. באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאליו דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אבא אליעזר בן דלעאי אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חביה רבי שמעון אומר הנכנס בשפופרת הנור רבי אלעזר בר צדוק אומר הנמדד בלוג:

שהקנה יורד מאליו אן יכון מן רקה אלקואם מן היה אדא נעלת עליה אלקצבה גרקת פיה דון אן תדפע באליד. ור׳ יהודה יקול אנה ולו כאן אנלט קואם מן הדא פי חין אדא וקפת פיה קצבה אלכיל אלתי יכיל בהא אהל אלמסאהה מאלת ולם תקף. ואבא אליעזר בן דלעאי יקול ולו כאן

שהקנה יורד מאליו שיהא עצם הטיט רך באופן שאם יושם הקנה עליו ישקע בו מבלי שתדחקהו היד. ור׳ יהודה אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה והוא שאם נתקע בתוך הטיט קנה המדה שמודדין בו חכמי המדות הקנה נוטה ואינו עומד. ואבא אליעזר בן דלעאי אומר שאפילו

אגלט יניח

b) כן הוא בכ״י פאריס ובכ״י אקספארד אתמאמהא.

אגלט מן הדא מנד יכון פי חיז אדא וצעת עליה רצאצה אלבנאיין גרקת פאנה יכיל מע אלמקוה. ור׳ אליעזר יקול ולו כאן אגלט קואם מן הדא מנד יכון פי חיז ינצב פי פם אלאניה אלציקה אלפם אלתי כאנת ענדהם ויסמונהא חביה פאנה יכיל. ור׳ שמעון יקול ולו כאן אגלט קואם מן הדא מנד ינצב פי אלקצבה אלתי תכון פי אלזק ומקדארהא דאירה קטרהא אצבעין יכיל. ור׳ אלעזר בר צדוק יקול אנה מנד יתכיל בלוג וקד בינא מסאחתה פי אבר פאה והלכה כר׳ יהושע והלכה כר׳ יהודה:

אם היה הטיט יותר עב מזה כל עוד שאם יניח עליו עופרת הבנאים היא יורדת נמדד עם המקוה. ור׳ אליעזר אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה משהוא אפשר להשפך בפי הכלי שהיה אצלם והיה פיו צר ושמו חביה הוא נמדד. ור׳ שמעון אומר אפילו אם היה עצם הטיט יותר עב מזה משיוכל להשפך בקנה אשר בנוד ושיעורו הקה שקטרו שתי אצבעות נמדד. ור׳ אלעזר בר צדוק אומר משנמדד בלוג וכבר בארנו שיעורו באהרון[ב]) מפאה והלכה כר׳ יהושע והלכה כר׳ יהודה.

פרק שלישי.

א רבי יוסי אומר שני מקוות שאין בהם ארבעים סאה ונפלו לוה לוג ומחצה ולוה לוג ומחצה ונתערבו כשרים מפני שלא נקרא עליהן שם פסול אבל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו בו שלשת לוגין ונחלק לשנים פסול מפני שנקרא עליו שם פסול ורבי יהושע מכשיר שהיה רבי יהושע אומר כל מקוה שאין בו ארבעים סאה ונפלו לו שלשת לוגין וחסר אפילו קרטוב כשר מפני שחסרו לו שלשת לוגין וחכמים אומרים לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד:

קורטוב הו כיל צניר גו מן ארבעה וסתין מן לוג יחמל וזן דרהם ונצף מצרי בתקריב. וקולה ונחלק לשנים פסול ולו רגע כל קסם מנהמא מקוה באן יזאד עליה מים כשרים חתי ירגע ארבעים סאה ואין הלכה כר׳ יהושע:

קורטוב הוא מדה קטנה והוא חלק ששים וארבעה בלוג משקל דרהם מצרי וחצי בקירוב. אמרו ונחלק לשנים פסול אפילו נעשה כל אחד משני חלקיו מקוה מפני שהוסיפו עליו מים כשרים עד שיש בהם ארבעים סאה ואין הלכה כר׳ יהושע.

ב כיצד הבור שבחצר ונפלו לו שלשת לוגין לעולם הוא בפסולו עד שיצא ממנו מלואו ועוד או עד שיעמיד בחצר ארבעים סאה ויטהרו העליונים את התחתונים רבי אלעזר בן עזריה פוסל אלא אם כן פקק:

מלואו ועוד מתל אן יכון פיה עשרים סאה וינצף עליהא שלשת לוגין מים שאובין פהו פסול ולו נקצנאה וסאל אליה מא אבר כשר חתי יגרג מנה נאף עלי אלעשרים סאה אלדי נחקק אן נקצת אלשלשת לוגין פאדא נפד מנה הדא אלמקדאר חינית יכון כשר או יעמל פוקה מקוה מן ארבעים סאה וקד אכברנאך אן

מלואו ועוד כנון אם יש בבור עשרים סאה ונוספו אליהם שלשת לוגין מים שאובין אפילו אם מעטנוהו ונזלו אליו מים אחרים כשרים הבור פסול עד שיצאו ממנו עשרים סאה ועוד מעט כדי שנדע בודאי שנפחתו השלשת לוגין ואם יצא ממנו זה השיעור או יהיה כשר או יעשה למעלה ממנו מקוה מן ארבעים סאה וכבר הודעתיך

מים

שמים

ב) מ״ת.

מים שאובין לא תפסול מקוה שיש בו ארבעים סאה ויוצל בין אלמא אלדי פי אלמקוה אלדי פיה ארבעים סאה ובין אלמא אלדי בתוך הבור ויציר אלנמיע כשר. ור׳ אלעזר בן עזריה יקול אן דלך אלצהריג פסול ולו עמל מקוה למעלה ממנו ואנפדה אליה לאנה מתל שתי מקוות זו בצד זו אחד כשר ואחד פסול אלא אן אטבק עלי אלמקוה אלפוקאני אלדי עמל פי צחן אלדאר חתי לא יצל אחד אלי דלך אלמא אלא מן אלבור והיניד יציר אלבור טהור ואין הלכה כר׳ אלעזר בן עזריה.

שמים שאובין אין פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה ויחבר המים אשר במקוה שיש בו ארבעים סאה עם המים שבתוך הבור ויהיה הכל כשר. ור׳ אלעזר בן עזריה אומר שזה הבור פסול אף על פי שעשה מקוה למעלה ממנו והמשיכו אליו מפני שהם כשתי מקוות זו בצד זו אחד כשר ואחד פסול אלא אם סתם המקוה העליון שעשה בחצר הבית עד שלא יניע אדם אל אלו המים אלא מן הבור[ב]) ואז יהיה הבור טהור ואין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה.

ג בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת לו ויוצאת ממנו לעולם הוא בפסולו עד שיתחשב שלא נשתייר מן הראשונים שלשת לוגין. שנים שהיו מטילין למקוה זה לוג ומחצה וזה לוג ומחצה הסוחט את כסותו ומטיל ממקומות הרבה והמערה מן הצרצור ומטיל ממקומות הרבה רבי עקיבה מכשיר וחכמים פוסלין אמר רבי עקיבה לא אמרו מטילין אלא מטיל אמרו לו לא כך ולא כך אמרו אלא שנפלו לו שלשת לוגין:

אדא נסל אלאנסאן תובה פי מקוה תם רפע אלתוב בידה פרנע כל מא פי אלתוב מים שאובין והו יסיל מן מואצע כתיפה. וצרצור שרבה עליהא שבאך מעמול מן אלפכאר פי אצל צנעתהא. פאדא צב מנהא פי אלמקוה נול אלמא מן מואצע כתיפה ר׳ עקיבה יכשיר לאנה יקול מטיל אמרו חתי תכון פרנה ואחדה וקאלוא אלחכמים אן נין אלקול אנמא הו שנפלו כיף כאן וקועהא ואין הלכה כר׳ עקיבה.

אם רחץ אדם את כסותו במקוה ואחר זה הגביה את הכסות בידו נהיו כל המים שהיו בכסותו מים שאובין והוא נוטף ממקומות הרבה. וצרצור הוא כלי שתיה שעשה היוצר עליו כמין שבכה בתחלת עשייתו. הנה אם שפך ממנו מים אל המקוה המים נוזלים ממקומות הרבה ר׳ עקיבה מכשיר לפי שהוא אומר מטיל אמרו עד שיריק ממקום אחד וחכמים אומרים שלשון המאמר לא היה אלא שנפלו באיזה אופן שיפלו ואין הלכה כר׳ עקיבה.

ד מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין ומארבעה אינן מצטרפין. בעל קרי החולה שנפלו עליו תשעת קבין מים וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין מכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין ומארבעה אין מצטרפין במה דברים אמורים בזמן שהתחיל השני עד שלא הפסיק הראשון במה דברים אמורים בזמן שלא נתכון לרבות אבל אם נתכון לרבות אפילו קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשת לוגין:

קד בינא פי ברכות אן בעל קרי אדא כאן מריץ ואמני באצתיארה או אלצחיח אדא אחתלם פאנה יגוז מן אלטהר למעני

כבר בארנו בברכות[ג]) שבעל קרי אם היה חולה וראה קרי לרצונו או הבריא שראה קרי בחלומו יספיק לו מן הטהרה לענין

אלצלאה

ב) לפי שאז הבור נחשב כחלק מן המקוה אשר למעלה ממנו. ג) לא מצאנו זה בפירוש הר״ם בברכות פ״ג מ״ד ומה שכתב הר״ם כאן הוא נגד אשר פסק רבא (שם כ״ב ב׳) וחלכתא וכו׳.

אלצלאה אן יצב עלי נפסה תשעת קבין ודלך סאה ונצף. וקד תקדם לך איצא אן אלרגל אלטאהר אדא נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין צאר פוסל את התרומה וסנבין עלה דלך פי אגר זבים. פקאל הנא אן הדה אלתשעת קבין אלתי תטהר בעל קרי ללצלאה כמא וצפנא עלי מא כאן נהג חינד או אלשלשת לוגין אלתי תנגס אלטאהר לתרומה אן כאן אנצבאבהא מן תלתה אואני פמא דון דלך ויכון ואחד בעד אגר ולא ינקטע צב אחדהמא חתי יבדי אלדי בעדה פאנהא תנצאף ויטהר אלבעל קרי וינתגס אלטהור. ואן כאנת מן ארבעה פמא זאד אין מצטרפין לא לטהר ולא לפסול. תם קאל ען אלמקוה אנה מתי מא קצד ליזיד פי מא אלמקוה ולו צב קדר קרטוב כל סנה תנצאף לשלשת לוגין ותפסול את המקוה.

לענין תפלה שישפוך על גופו תשעת קבין וזהו סאה ונצף. וכבר קדם לך[ח]) גם כן שהאיש הטהור אם נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין פוסל את התרומה ונבאר טעם זה באחרון מזבים. ואמר כאן שאלו התשעת קבין המטהרין בעל קרי לתפלה כמו שאמרנו לפי מה שהיה המנהג באותו הזמן או השלשת לוגין המטמאין את הטהור לתרומה אם שפך משלשה כלים או פחות מזה והיו השפיכות זו אחר זו ולא פסקה שפיכת אחד מהם ער שהתחילה השפיכה שלאחריה אלו השפיכות מצטרפות לטהר את בעל הקרי ולטמא את הטהור. ואם היו מארבעה כלים או יותר אין מצטרפין לא לטהר ולא לפסול. אחר זה אמר על המקוה שאם נתכון לרבות מי המקוה ואפילו שפך בו שיעור קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשת לוגין ופוסלין את המקוה.

פרק רביעי.

א המניח כלים תחת הצנור אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים אפילו כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה פוסלין את המקוה אחר המניח ואחד השכח כרברי בית שמאי ובית הלל מטהרין בשכח. אמר רבי מאיר נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ומודים בשכח בחצר שהוא טהור אמר רבי יוסי עדיין מחלוקת במקומה עומדת:

צנור אלמיזאב. ואול מא אקדם אן אלכלאם פי אלמשנה כלהא הו פי מיזאב לא יפסול אלמקוה ודלך באן לא יכון פיה בית קבול או יכון חפר פיה אלבית קבול בעד בניאנה פי אלארץ כמא באן פי אלתוספתא פי הדה אלהלכה צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ואחר כך חקקו אינו פוסל את המקוה. וקד בין אלתלמוד עלה דלך והי אן אלאצל ענדנא שאובה דרבנן יעני אן מקוה מעמול מן מים שאובין אנמא הו פסול מדרבנן ולדלך אנאזוא אדא תבת אלנשבה פי אלארץ ובנאהא ובעד דלך חפר פיהא בית קבול ולם יגיזוא דלך אדא חקקו ולבסוף קבעו התעם ללעלה

צנור אמת המים. ואקדים לך בהחלה שמאמר המשנה כולו הוא באמת המים ישאינה פוסלת את המקוה וזה שאין בה בית קיבול או שחפר בה בית קיבול אחר שבנה אותה בארץ כמו שהוא מבואר בתוספתא[ז]) בזאת הלכה צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ואחר כך חקקו אינו פוסל את המקוה. וכבר באר התלמוד[ג]) הטעם לזה שהשרש אצלינו שאובה מדרבנן רצה לומר שהמקוה הנעשה ממים שאובין אינו פסול אלא מדרבנן לפיכך התירו אם קבע הקורה בארץ ובנה אותה ואחר זה חפר בה בית קיבול ולא התירו זה אם חקקו ולבסוף קבעו מפני

ח) שבת י"ג ב'. ז) פ"ד הל' א' ושם בדפוס חסר הבבא השניה, וה ברייתא נמצאת בשלמותה בגמרא בבא בתרא ס"ה ב'. ג) שם ס"ו ב'.

ללעלה אלתי דכרוא הואיל ותורת כלי עליו בתלוש פכל מא יסיל עליה כאנה שאוב. ואעתבר קולהם תורת כלי ולם יגעלוא כלי לאנה אינו כלי קבול לכן לכונה של עץ נעלוה [פסול] ללאצל אלדי ענדנא והו אן פשוטי כלי עץ מקבלין טומאה. ובעד תקדמה הדא אלאצל קאל אן מן יגעל אואני תחת אלמיזאב ליגתמע פיהא אלמא פאן דלך אלמא אלאצל פיהא הו מים שאובין ופוסלין את המקוה ולו כאנת תלך אלאואני כלי אבנים אלתי לא תקבל טומאה כמא תאצל. פיקולון בית שמאי אנה מנע נעל הדה אלאואני תחת אלמיזאב אלדי הו מעלום בהרק אלמא צארת מים שאובין ולו נסי תלך אלאואני תחת אלמיזאב אלדי צאר אמתלאהא בניר קצד גורינן שוכה אטו מניח. ובית הלל לא גזרי הדה אלגזרה. ואמא המניח בחצר פקד בינוא בי אלתלמוד וקאלוא הניחן בשעת קשור עבים דברי הכל אלו ואלו טמאים יעני לא שוכח ולא מניח אלכל פוסל את המקוה בשעת פיזור עבים דברי הכל אלו ואלו טהורים לאן נזול אלמטר לים מן פעלה וכאנהא מלאת שלא בידי אדם סוי כאן שוכה או מניח לא נחלקו אלא שהניחן בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו דמר סבר בטלה לה מחשבתו והו תנא קמא פלדלך יקול אן הכל מודים שהוא טהור ומר סבר לא בטלה מחשבתו והו ר' יוסי ולדלך יקול עדיין מהלוקת במקומה עומדת בית הלל מטהרין בשוכח ובית שמאי גזרו שוכח אטו מניח לאן הכם אלחצר בשעת קשור עבים מתל הכם אלמיזאב עלי אלדואם לאן כמא אלמיזאב מעלום בסכב אלמא דאים כדלך אלעבים ענד אלתפאתהא מעלומה באנהא תסכב בחצר. והדא אלדי קלנא אן הדא אלמא פוסל את המקוה ליס מענאה אנה אן רפע תלך אלאניה בידיה וצבהא פי אלמקוה תפסול לאן לא אנתלאה פי דלך ולא כלאם אנה מים שאובין ואנמא אלכלאם הל

הטעם שזכרו[ב]) הואיל ותורת כלי עליו בתלוש ולפיכך כל מה שיזל עליו הוא כשאוב. והבן אמרם תורת כלי ולא השבו אותו לכלי לפי שאינו כלי קיבול אלא מפני שהוא של עץ עשו אותו פסול לפי השרש שאצלינו והוא שפשוטי כלי עץ מקבלין טומאה[ג]). ואחר שקדם זה השרש אמר שהמניח כלים תחת הצנור כדי שיקבצו בהם המים אלו המים הבאים בהם הם מים שאובין ופוסלין את המקוה אפילו אם היו אלו הכלים כלי אבנים שאין מקבלין טומאה כמו שהושרש. ואמרו בית שמאי משהניח אלו הכלים תחת הצנור שהוא ידוע שישפוך המים נהיו מים שאובין אפילו אם שכח אלו הכלים תחת הצנור ונמלאו בדרך הזה שלא לרצון גזרינן שוכח אטו מניח. ובית הלל לא גזרי זאת הגזירה. והמניח בחצר כבר בארו בתלמוד[ג]) ואמרו הניחן בשעת קשור עבים דברי הכל אלו ואלו טמאים רצה לומר בין שוכח ובין מניח הכל פוסלין את המקוה בשעת פזור עבים דברי הכל אלו ואלו טהורים מפני שירידת הגשמים אינה ממעשהו וכאילו לא נמלאו בידי אדם בין שהיה שוכח בין שהיה מניח לא נחלקו אלא שהניחן בשעת קשור עבים ונתפזרו והזרו ונתקשרו דמר סבר בטלה לה מחשבתו והוא תנא קמא לפיכך אמר הכל מודים שהוא טהור ומר סבר לא בטלה מחשבתו והוא ר' יוסי לפיכך אמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת בית הלל מטהרין בשוכח ובית שמאי גזרו שוכח אטו מניח מפני שדין החצר בשעת קשור עבים כדין הצינור ששופך תמיד לפי שכמו שהצנור הוא ידוע ששופך המים תמיד כן העבים בעת שנתקשרו הם ידועים ששופכים בחצר. ומה שאמרנו שאלו המים פוסלין את המקוה אין ענינו שאם הגביה זה הכלי בידיו ושפך המים במקוה פוסלין לפי שאין מחלוקת בזה ואין צריך לדבר בו שהם מים שאובים ולא

נגעלהא דברו

ב) שם. ג) ממלת והבן עד כאן חסר בכ"י אוקספורד ונמצא בהעתקה הנדפסת ומה שאמר הר"ם מקבלין טומאה ר"ל מדרבנן. ועיין בפירושו לכלים פ"ב מ"א. ג) שבת פ"ז ב'.

נגעלהא מתל המניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו או לא והל אדא כסר הדה אלאואני או כבהא עלי פיהא ואנתמע מאהא פי חפרה יכון מקוה כשר או לא. פאלמתלגין פי הדא אלחכם עלי מדהב בית שמאי כמא ירוי תנא קמא ועלי מא באן פי אלתלמוד אן אחד השוכח ואחד המניח בין בחצר בין תחת הצינור אלכל פוסל את המקוה גיר מניח בחצר בשעת פיזור עבים או בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו פאנה אינו פוסל והלכה כבית שמאי עלי מא לכצנא לאנהא מן נמלה שמונה עשר דבר שנזרו כמא ד׳כרנא פי שבת.

דברו אלא בזה אם נעשה אותם כמניח כלים בראש הגג לנגבן ונתמלאו או לא וכאשר שבר אלו הכלים או כפה אותם על פיהם ונקבצו המים בתוך החפירה אם המקוה כשר או לא. הנה העולה מזה הדין לפי דעת בית שמאי כמו שסובר תנא קמא ולפי מה שהתברר בתלמוד[ה] שאחד השוכח ואחד המניח בין בחצר בין תחת הצינור הכל פוסל את המקוה חוץ ממניח בחצר בשעת פזור עבים או בשעת קשור עבים ונתפזרו וחזרו ונתקשרו שאינו פוסל את המקוה והלכה כבית שמאי לפי מה שדייקנו מפני שזהו משמנה עשר דבר שנזרו כמו שזכרנו בשבת[ז].

ב המניח טבלא תחת הצנור אם יש לה ליזביז פוסלת את המקוה ואם לאו אינה פוסלת את המקוה וקפה לידוח בין כך ובין כך אינה פוסלת את המקוה:

ליזביז חאשיה מרתפעה כמא בינא מראת פאנהא אדא כאנת דאת חאשיה צארת כלי כמא תקדם פי כלים. ומעני וקפה לידוח אן ינעלהא ואקפה עלי חרפהא שבה ולאקה ללתנתסל.

ליזביז שפה גבוהה כמו שבארנו הרבה פעמים לפי שאם יש לטבלה ליזביז נעשית כלי כמו שקדם בכלים[ג]. וענין וקפה לידוח שהעמידה בשפוע כמו מדרון להדיחה.

ג החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עץ כל שהוא ובשל חרס רביעית רבי יוסי אומר אף בשל חרס כל שהוא לא אמרו רביעית אלא בשברי כלי חרס. היו צרורות מתחלחלים לתוכו פוסלים את המקוה ירד לתוכו עפר ונגבם כשר. סלון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה:

הוטט הו אלדי יחפר כמא שרחנא פי סוכה. פיקול אן מן אנד מיזאב אלעוד וחפר פיה קבל אן יקבע מוצע תנתמע פיה אלחנארה אלצנירה וינול אלמא צאפי פאן כל מא יסיל עלי דלך אלמיזאב הו מים שאובין לאן דלך אלמוצע אל מחפור כלי הוא. ואן כאן אלמיזאב של חרס פחתי יחפר פיה מחמל רביעית וחיניד יציר כלי. וקאל ר׳ יוסי אן לא יקאל אן כלי חרס יהתאג אן יחמל רביעית וחיניד יחסב כלי גיר אדא אנכסרת כלי חרש פאן שקאסהא לא תחסב כלי אלא אן כאן

חוטט הוא החופר כמו שפרשנו בסוכה[ד]. ואמר אם לקח צינור של עץ וחקק בו קודם שיקבעהו מקום שיתקבצו בו אבנים קטנות וירדו המים וכיון[ה] כל המים היורדים על זה הצינור הם מים שאובין מפני שזה המקום החקוק הוא כלי. ואם היה זה הצינור של חרש עד שיחוק בו כדי רביעית ואז יהיה כלי. ור׳ יוסי אומר שלא נאמר בכלי חרש שיחזיק רביעית ושאז יחשב כלי אלא אם נשברו כלי חרש לפי ששבריהן לא יחשבו כלי אלא אם כל שבר ושבר יקבל רביעית לפי מה שהתבאר בשני[ו]. מכלים

אכל אלשקף

ה) שם. ז) פ״א מ״ד. ג) פ״ב מ״ג. ד) פ״א מ״ח. ה) ר״ל בלא צרור. ו) פ״א מ״ח.

אלשקף יקבל רביעית עלי מא תבין פי תאני כלים אמא לגיר דלך פלא. תם קאל היו צרורות מתחלחלים לתוכו יעני אן אדא כאן פי אלמיואב בית קבול אלדי הו פוסל כמא וצפנא תם אמתלי דלך אלבית קיבול בחגארה תרחרגת אליה והי פיה לאעבה פאנה באקיא בפסלותו פאן אמתלי בתראב ותראכם בעצא עלי בעץ תתי תצלב וצאר כאלגבם פהו כשר לאן קר זאל אלבית קבול אלדי כאן פיה אלדי נעלה כלי והדא הו מעני קולה וגבם וגבסים אסם אלגבם. וסילון הי אלקואדם אלתי תעמל ליגרי פיהא אלמא אדא ארדנא אן נגיב אלמא מן מוצע אלי מוצע פקד תעמל מן פבאר וקד תעמל מן רצאץ פי אלאכתר ליגרי אלמא דאכלהא ולא יציע פי אלארץ. קאל אן אדא כאן אלסילון ציק אלפמין ולה תנויף וכתיר מא יעמל דלך עלי הדה אלצורה וכאן אלמא יגרי עליה ללמקוה פאנה כשר מע כון אלמא יגתמע פי דלך אלתנויף והו מקבל מקדאר כביר לאן לם יקצד בהדא אלתנויף אן יכון כלי קבול ואנמא כאן אלקצד אן יגרג אלמא מן אלמוצע אלציק בקוה. ואנמא קלנא פי אלצנור אלמתקדם אנה אדא כאן פיה מוצע מקער פוסל את המקוה לכונה עשוי לקבלה אעני לקבל צרורות וקד תקדם פי תאני כלים אן מן גמלה הטהורים בכלי חרש הסלונות אף על פי כפופים ואף על פי מקבלין ועלה דלך מא דכרנא אנהא לא נעשו לקבלה. פקד גרג לך אצל עשים גדא והו אן ליס כל מקבל יפסול אלמקוה וירד אלמא אלנארי פיה מים שאובין כל כל מא הוא עשוי לקבלה פחצל הדא אלאצל. וסיבין לך אן סילון של מתכת איצא אינו פוסל את המקוה לאן אלאצל מא דכר והו אן יכון עשוי לקבלה אמא אלניר מקבל פליס פיה כלאם אנה אינו פוסל. וקד תבין לך איצא מן הדה אלהלכה אן צנור של חרס ושל עץ כשר ואינו פוסל את המקוה לאנה תכלם פי אלדי יחוק בו הל יפסול וכיף

אבל לא לזולת זה. ואחר זה אמר היו צרורות מתחלחלים לתוכו רצה לומר שאם היה בצינור בית קבול שהוא פוסל כמו שאמרנו ואחר זה נתמלא זה הבית קבול צרורות הדחופים לתוכו ומתנענעים בו הוא נשאר בפסלותו ואם נתמלא עפר ונתעבה קצתו על קצתו עד שנתקשה ונהיה כנפסים הוא כשר לפי שחדל מלהיות בית קבול שהיה שם ושעשהו כלי וזהו ענין אמרו ונגבם ונבסים הוא שם מה שנקרא בערבי אלגבם. וסילון בערבי אלקואדם והוא נעשה להגיר בו המים אם אנחנו רוצים להוליך המים ממקום למקום ולפעמים נעשה מחרס ועל הרוב יעשה מעופרת להוליך המים בתוכו כדי שלא יבלעו בארץ. אמר שאם היה הסילון צר משתי פיותיו ויש לו חלל ועל הרוב נעשה כן על זאת הצורה 55 והמים יורדין בו אל המקוה הוא כשר אף על פי שהמים מתקבצים לתוך זה החלל והוא מקבל שיעור גדול מהמים מפני שאין רצונו בזה החלל שיהיה כלי קיבול ואינו רוצה בו אלא שיצאו המים בכח מהמקום הצר. ולא אמרנו בצינור שקדם זכרו שאם יש בו מקום חלול פוסל את המקוה אלא לפי שעשוי לקבלה רצונו לומר לקבל צרורות וכבר קדם בשני מכלים שמכלל הטהורים בכלי חרש הסילונות אף על פי כפופים ואף על פי מקבלים והטעם הוא מה שזכרנו שהם לא נעשו לקבלה. הנה כבר יצא לך שרש גדול מאד שאין כל מקבל פוסל המקוה ועושה המים הנגרים בו מים שאובין אלא כל מה שהוא עשוי לקבלה והבן זה השורש. ויתבאר לך שסילון של מתכת גם כן אינו פוסל את המקוה לפי שהשרש הוא מה שזכרנו שצריך שיהיה עשוי לקבלה אבל מה שאינו מקבל אין צריך לומר שאינו פוסל. וכבר התבאר לך גם כן מזאת ההלכה שצנור של חרס ושל עץ כשר ואינו פוסל את המקוה לפי שהוא מדבר במה שיחוק בו אט יפסול ובאיזה אופן

יפסול דלך אלחקק. ואדא צח הדא כמא הו צחיח פאן אסר אלנהאם ונחוהא מן אלצור אלתי תרמי אלמא וכדלך אלפואראת וקנואת אלרצאץ אלתי יגרי עליהא אלמא ללחמאמאת ונחוהא גמיעהא כשרים לאנהא לא נעשו לקבלה בל ליגרי עליהא אלמא מתל אלסלונות פאעמד עלי הדא. ולא יהולך אלגום פיה ולא יגלטך אלמשהור ענד אלמתעלקין באסראף אלתלמוד פי קולהם אן אלמיאה אלתי תגרי עלי אלקראמיד ועלי אלקואדם נאהיך ען גירהא כלהא מים שאובין כאן הדה אלמשנה לם תדון או נסכת לא שך או דפעוהא באבתיארהם ואנמא גלטהם פי דלך כלה קול אלתוספתא צנור שחקקו ולבסוף קבעו אלדי הו צנור של עץ וטנוא אן דלך פי כל צנור ואלכלאם הנאך פי צנור שחקק בו בית קבול כמא תבין הנא ועלה דלך כמא בינא לאן תורת כלי עכיו בתלוש כמא גץ אלתלמוד (ויצלה קבל אן יגעל מיואב לכל מא תצלה פשוטי כלי עץ ולים כדלך צנור של חרס ללאצול אלתי תבינת פי כלים אן פשוטי כלי חרס טהורים לגמרי ולא תנעד כלים בוגה ולא איצא) ולא פרק פי אלסלונות כאנת מן חרס או מן מתכת לאנהא צורתהא תדל עליהא אנהא לא נעשת לקבלה ולו כאן פיהא בית קבלה כמא דכר פכיף אדא לם יכן אלא מתל געבה קצב מנפוד מן אלגהתין ומן אין יציר הדא אלמא מים שאובין וסיזדאד הדא אלאצל ביאן פי סאדם הדה אלמסכתא ולא יכאבר ענדי פי הדא אלא מן לא יפהם מעני ראסא ולו סהל או מן הו ערי ען הדה אלאצול כלהא. פאפהם הדא אלאצל ותצפחה פי גמיע אלמשנה ואלתלמוד פאנך לא תזדאד בה אלא נבטה לאנה דבר דבור על אפניו.

יפסול זה החקק. ואחר שהתברר זה כמו שהוא באמת האריות של נחושת וכיוצא בהם מן הצורות השופכות מים וכן מים הנדהפים למעלה והמשכות המים הנעשות מעופרת שהמים יורדים עליהם למרחצאות וזולתן כולם כשרים לפי שלא נעשו לקבלה אלא להוליך בהן המים כמו הסילונות ועמוד על זה. ואל יבהלוך בו הפסקים[ה]) ואל ישעך מה שהוא מפורסם אצל האוחזים רק בקצוות התלמוד[ג]) באמרם שהמים היורדים על הלבנים ועל הסילונות וכל שכן על זולתם כולם מים שאובין כאילו[ג]) זאת המשנה לא נבתבה או שבטלה בלי ספק או דחוה מלבם. ולא הטעה אותם בכל זה אלא מה שאמרה התוספתא[ד]) צנור שחקקו ולבסוף קבעו שהוא צנור של עץ וחשבו שזהו בכל צנור והמאמר שם הוא בצנור שחקק בו בית קיבול כמו שהתבאר כאן והטעם הוא כמו שבארנו לפי שתורת כלי עליו בתלוש כלשון התלמוד[ה]) (והוא ראוי קודם שיעשה צנור לכל מה שראויים פשוטי כלי עץ ואין הדבר כן בצנור של חרס לפי השרשים שהתבארו בכלים[ו]) שפשוטי כלי חרס טהורים לגמרי ולא נחשבו לכלים כלל[ז]) ואין חילוק גם כן בסילונות אם הם מן חרס או מן מתכת לפי שצורתם מוכיחות עליהם שלא נעשו לקבלה אף על פי שיש בהם בית קבלה כמו שנזכר וכל שכן אם הכלי הוא רק כמו קנה חלול מפולש משני צדדיו ואם כן האיך יהיו אלו המים מים שאובין ויתבאר זה השרש יותר מזה בששי מזאת המסכתא ולא יתפאר עלי בזה אלא מי שאין לו הבנה כלל אפילו ברבר קל או מי שהוא חסר מכל אלו השרשים והבן זה השרש והשתמש בו בכל המשנה והתלמוד מפני שלא תוסיף בזה אלא מה שיועיל לך לפי שהוא דבר דבור על אפניו.

מים

ה) אולי היו בסוף ספריהם פסקים או כללים העולים מסוגיות התלמוד כמו פסקי הרא"ש והתוספות אצלנו. ג) ר"ל ואין יורדים לעמקו. ג) בכ"י ערבי באן. ד) פ"ד הל' א'. ה) בבא בתרא ס"ו ב'. ו) פ"ב. ז) ממלת והוא ראוי עד כאן חסר בכ"י אוקספורד ונמצא בכ"י פאריס.

ד מים שאובים ומי גשמים שמתערבין בחצר ובעוקה על מעלות המערה אם רוב מן הכשר כשר ואם רוב מן הפסול פסול מחצה למחצה פסול אימתי בזמן שמתערבים עד שלא יגיעו למקוה. היו מקלחין בתוך המים אם ידוע שנפל לתוכן ארבעים סאה מים כשרים עד שלא ירד לתוכו שלשת לוגין מים שאובין כשר ואם לאו פסול:

קולה על מעלות המערה פצל תאלת יעני אדא וקע אלאנתלאט פי צהן אלדאר או פי הפרה הנאך או עלי דרג אלמערה תם אנגר אלמא אלמנתלט וסאל אלי דאכל אלמערה ואנתמע הנאך מנה מקוה פאנה יתבע פיה אלרוב כמא דכר או תכון אלמשנה תכלמת פי מתאלין והו אן יתערבו בחצר וימשכו לעוקה או יתערבו על מעלות המערה וימשכו למערה. אמא אדא לם תכן תם המשכה אלא אלמא אלכשר ומים שאובין נאולין עלי אסתקאמה פי חפרה ואחדה והו קולה היו מקלחין בתוך המים וקילוח הו סילאן אלמא פאנא נעתבר באלאצל ודלך אנה אן אנתמע ארבעים סאה מים כשרים בתוך המקוה קבל אן יחצל מעהא שלשת לוגין מים שאובין פהו מקוה כשר ולא נבאלי מא יחצל הנאך בעד דלך מן מים שאובין לאן ארבעים סאה לא תסדהא מים שאובין כמא בינא. פקד באן לך איצא אן קולנא שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אנמא דלך באן תקע פי נפס אלמקוה אמא אדא סכב אלמא כארג אלמקוה וסאל אלי אלמקוה פאנה כשר ובשרט אן יכון רוב מן הכשרים חאצל פי אלמקוה והו קולהם פי אלתלמוד שאובה שהמשיכוה כשרה לכן יחתאג אן תכון אלשאובין מיעוט המקוה כמא נצת הדה אלמשנה. ולעלך תקול ואי שי אסמענא אלתלמוד פי קולה שאובה שהמשיכוה כשרה והדה אלמשנה נצת בדלך מתניתין אתא לאשמועינן פאעלם אנה ואדנא פאידה לאן לו בקינא מע הדה אלמשנה לקלנא חתי יקע אנתלאט אלמים שאובין ומים כשרים חוץ למקוה ויתערב

הכל

אמרו על מעלות המערה הוא אופן שלישי רצה לומר אם נפלו התערובות בחצר הבית או בגומא אשר שם או על מעלות המערה ואחר זה נמשכו המים המעורבים וירדו לתוך המערה ונקבצו שם למקוה הולכין אחר הרוב כמו שנזכר או המשנה מדברת בשני אופנים והוא שיתערבו המים בחצר וימשכו לעוקה או יתערבו על מעלות המערה וימשכו למערה. אבל אם לא היתה שם המשכה אלא המים כשרים והמים שאובים ירדו ביושר לגומא אחת והוא אמרו היו מקלחין בתוך המים וקילוח הוא ירידת המים אנו סומכים על השרש וזהו שאם נקבצו ארבעים סאה מים כשרים בתוך המקוה קודם שיבאו עמהם שלשת לוגין מים שאובין המקוה כשר ואין אנחנו משניחים על מים שאובין הבאים שם אחר זה לפי שארבעים סאה לא יפסלו במים שאובין כמו שבארנו. וכבר התבאר לך גם כן שאמרינו שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה זה אינו אלא כשנפלו בתוך המקוה עצמו אבל אם נשפכו המים חוץ למקוה וירדו לתוכו המקוה כשר ובתנאי שיהא הרוב מן הכשרים נמצאים במקוה וזהו אמרם בתלמוד[ב] שאובה שהמשיכוה כשרה אכן צריך שיהיו השאובין המיעוט מן המקוה כמו שאמרה זאת המשנה. ואולי תאמר מה השמיענו התלמוד באמרו שאובה שהמשיכוה כשרה והלא המשנה בארה זה מתניתין אתא לאשמועינן הוי יודע שהתלמוד הוסיף לנו דבר מועיל מפני שאם לא היה לנו רק זאת המשנה היינו אומרים שצריך שתפול תערובת המים שאובין והמים כשרים חוץ למקוה ויתערב

הכל

ב) תמורה י"ב ב׳.

הכל וימשך למקוה אמא אלא כאן מים כשרים בתוך המקוה ומים שאובין נמשכין ויורדין לתוך המקוה פוסלין בשלשת לוגין פאסמענא אלתלמוד אן ולו כאן אלשאוב וחדה הו אלדי נמשך כשר. ופי אלתוספתא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בראשו עשרים ואחת סאה של מימי נשמים ממלא בכתף ונותן לתוכו תשע עשרה סאה ופותקן ונתערבו בחצר וקולה הנא ונותן לתוכו יעני לתוך הגג תם יטלק הדא אלמא והדא אלמא מן מיאוב אלגג ותנתלט אלמיאה בחצר פקד באן לך אן הדה אלשאובה שהמשיכוה יהתאג אן יכון רוב מן הכשר והשאובין משוכין. ואלי הדא אלגרץ אשארוא פי אול שקלים פי קולהם ומתקנין את המקוות כמא ד׳כרנא הנאך. ולקד זעם רגל כביר גדא נטאר פי בלאד גרבנא אן שאובה שהמשיכוה כשרה ולא כאן אלמקוה כלה שאוב ונמשך וקאתל עלי דלך באלשבר ואלדראע וכלאמה פי דלך משהור פי כתאבה כאן איצא הדה אלמשנה לם תדון ראסא. ולו כאן דלך כדלך למא קאלת אלמשנה אם רוב מן הפסול פסול בל ולו לם תכן מי נשמים ראסא אלא מים שאובין פקט וכאן תמשך ותרד על מעלות המערה יכון אלמנתמע מנהא מקוה כשר. ואלדי יוגב הדא אלעדאב כלה קלה אלחפץ ללמשנה ואלתאמל למא תדון פיהא ומא אחק קולהם אם ראית תלמיד חכם שתלמודו קהה עליו כברזל על משנתו שאינה סדורה בפיו.

הכל וימשך למקוה אבל אם היו מים כשרים בתוך המקוה ומים שאובין נמשכין ויורדין לתוך המקוה היו פוסלין בשלשת לוגין והשמיענו התלמוד שאפילו אם היו השאובין לבדם שנמשכו כשרים. ובתוספתא[6]) רבי אליעזר בן יעקב אומר גג שיש בראשו עשרים ואחת סאה של מימי נשמים ממלא בכתף ונותן לתוכו תשע עשרה סאה ופותקן ונתערבו בחצר ואמרו כאן ונותן לתוכו רצה לומר לתוך הגג ואחר זה יפתח לאלו המים ולאלו המים את מרוב הגג ויתערבו המים בחצר הנה כבר התבאר לך שואת השאובה שהמשיכוה צריכה שיהיו הרוב מן הכשר ושיהיו השאובין משוכין. ואל זה ענין רמזו בראשון[3]) משקלים באמרם ומתקנין את המקוות כמו שזכרנו שם. וכבר חשב אדם גדול מאד רב העיון בארצינו במערב[4]) ששאובה שהמשיכוה כשרה אפילו אם היה כל המקוה שאוב ונמשך ונלחם על זה בידיו ובזרועיו ומאמרו בזה כולו מפורסם בספרו באילו זאת המשנה לא היתה כתובה כלל. ואילו היה הדבר כן לא היתה המשנה אומרת אם רוב מן הפסול פסול אבל אפילו לא היה מי נשמים כלל אלא מים שאובין לבדן ונמשכו וירדו על מעלות המערה היה מה שנקבץ מהם מקוה כשר. ומה שגרם לו זאת הטעות כולה הוא מיעוט למודו במשנה ומעט עיונו במה שנכתב בה ומה צדקו דבריהם[7]) אם ראית תלמיד חכם שתלמודו קהה עליו כברזל על משנתו שאינה סדורה בפיו:

ה השוקת שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין ממנה ואינה צריכה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה. היתה כלי וחברה בסיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין ממנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה. ניקבה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהם כשירה וכמה יהיה בנקב כשפופרת הנוד. אמר רבי יהודה בן בתירא מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים והיתה נקובה כשפופרת הנוד והיו כל הטהרות שבירושלם נעשות על גבה ושלחו בית שמאי ופחתוה שבית שמאי אומרים עד שיפחתו רובה:

שוקת שבסלע חפרה פי גבל. וקד תקדם — שוקת שבסלע הוא חפירה שבהר. וכבר קדם

---

6) פ״ד הל׳ ג׳. ג) מ״א. ד) זאת היא דעת רב אלפסי בהלכות בפ״ב משבועות לפי פירוש הר״ן שם ועי׳ מ״ת מקואות פ״ד הל׳ ט׳. ז) תענית ד׳ ב׳, והובא בילקוט לקהלת רמז תתקפ״ט עי׳ ד״ס.

תקדם שרה הדה אלהלכה פי נאמם פרה פאנטרהא מן הנאך. עד שיפחת רובה חתי תכסר ויכרם מעטמהא וחיניד יכון אלמא אלסאיל עליהא כשר ולא יכון שאוב לאנהא חיניד לא תבקי כלי.

קדם פירוש זאת ההלכה בחמישי מפרה וראה אותה משם. עד שיפחת רובה עד שישבור ויבקע את רובה ואז יהיו המים היורדים עליו כשרים ולא יהיו שאובין מפני שאיננו עוד כלי.

פרק חמישי.

א מעין שהעבירו על גבי השוקת פסול העבירו על גבי שפה כל שהוא כשר חוצה לה שהמעין מטהר בכל שהוא. העבירו על גבי בריכה והפסיקו הרי הוא כמקוה חזר והמשיכו פסול לזבים ולמצורעים ולקדש מהן מי חטאת עד שידע שיצאו הראשונים:

אדא כאן מא אלעין יסיל אלי שוקת ויגוז ענהא ויכרג אלי מוצע אכר פאן דלך אלמא אלחאצל בתוך השוקת ליס הו כמי מעין וכל מא יכרג מן אלשוקת ואן כאן אצלה מעין פהו פסול. הדא אדא כאן מא אלעין כלה ינצב בתוך השוקת אמא אן כאן פאיץ עלי אלשוקת ובעצה יסיל לתוך השוקת ובעצה על גבי שפת השוקת פאן אלמא אלנארג ען אלשוקת כשר והוא מי מעין ועלי אן אלדי יסיל מנה על גבי השפה יסיר נדא לאן אלמעין מטהר בכל שהוא. פאן גוז הדא אלמי מעין על גבי בריכה והפסיקו ודלך באן ינעל אלמא ינצב לתוך הבריכה וינתמע פיהא ולא יכרג מנהא פחכם תלך אלבריכה ואלמקוה סוי. פאן כאן מא אלעין אלואצל ללבריכה ירכל מן גהה ויכרג מן אכרי פאן מוצע אלבריכה אלי אלאן פסול לזבים ולטהרת מצורע ולקדש מי חטאת לאן ליס הו מים חים לאנתלאסה מע אלמא אלדי כאן פי אלבריכה. פאן חחקק אן אלמא אלדי כאן פי אלבריכה קד כרג ונפד ואן הדא אלמנתמע הו ממי המעין אלנארי עליה פהו כשר וחכמה חכם אלמעין.

אם היו מי מעין יורדים אל שוקת ועוברים ממנה חוצה אל מקום אחר אלו המים שהם בתוך השוקת אינם כמי מעין וכל מה שיוצא מן השוקת אף על פי שעיקרו מן המעין הוא פסול. זהו אם מי המעין כולם נשפכים לתוך השוקת אבל אם היו עוברים על השוקת וקצתם יורד לתוך השוקת וקצתם על גבי שפת השוקת המים היוצאים מן השוקת כשרים והם מי מעין אף על פי שמה שיורד מן המים על גבי השפה מעט מאוד לפי שהמעין מטהר בכל שהוא. ואם העביר אלו מי המעין על גבי בריכה והפסיקם וזה שנשפכו המים על ידו לתוך הבריכה ונקבצו בה ואין יוצאין ממנה דין זאת הבריכה והמקוה שוה. ואם היו מי המעין ההולכים אל הבריכה נכנסים מצד אחד ויוצאים מצד אחר מקום הבריכה עדיין הוא פסול לזבים ולטהרת מצורע ולקדש מי חטאת לפי שאין זה מים חיים מפני שהם מעורבים עם המים שהיו בבריכה. ואם נודע בודאי שהמים שהיו בבריכה כבר יצאו והלכו להם ושאלו המים הנקוים שם הם ממי המעין שעברו עליהם המים כשרים ודינם כדין המעין.

ב העבירו על גבי כלים או על גבי ספסל רבי יהודה אומר הרי הוא כמות שהיה רבי יוסי אומר הרי הוא כמקוה ובלבד שלא יטביל גבי הספסל:

על גבי כלים עלי טהור אלכלים חתי לא ירגע שאוב. וספסל כרסי צגיר. הרי הוא כמות שהיה יעני אן דלך אלמא אלסאיל כמעין מע כונה ינזו עלי אלאואני והלכה כרי יוסי.

על גבי כלים על אחורי הכלים כדי שלא יעשו המים שאובין. וספסל בסא קטן. הרי הוא כמות שהיה רצה לומר שאלו המים היורדים הם כמעין אף על פי שעברו על גבי הכלים. והלכה כרי יוסי.

ג מעין שהוא משוך כנדל ריבה עליו והמשיכו הרי היא כמות שהיה היה עומד וריבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא:

נדל חיואן כתיר אלארנל רקיקהא. פאדא כאן עין מא ותפרעת מנה סואקי רקיקה וצב מים שאובין פי אצל אלעין חתי קואת תלך אלסואקי ועטם נריהא פחכם תלך אלסואקי חכם אלמעין אד ומא אלעין נאר פיהא. פאן כאן מא אלעין ראכר קאר תם צב עליה מים שאובין חתי פאץ וסאל מנה סואקי פחכם תלך אלסואקי משתרך תכון מתל אלמעין פי שי ומתל אלמקוה פי שי כמא בינא פי אול הדה אלמסכתא והדה הי מעלה רביעית משש מעלות שבמקוה.

נדל שרץ מרבה רגלים דקים. ואם היה מעין מים ונמשכו ממנו שקתות קטנות ושפך מים שאובין בעיקר המעין עד שנגברו אלו השקתות ושטפו דין אלו השקתות כדין המעין הואיל ומימי המעין זחלו בהן. ואם היו מי המעין נחים ועומדים ואחר זה שפך עליהם מים שאובים עד שעברו ונמשכו שקתות מן המעין אלו השקתות יש לתן דין משותף שוים למעין בדבר אחד ושוים למקוה בדבר אחד כמו שבארנו בראשון ב) מזאת המסכתא וזאת היא המעלה הרביעית משש מעלות שבמקוה.

ד כל הימים כמקוה שנאמר (בראשית א׳ י׳) ולמקוה המים קרא ימים דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר הים הגדול כמקוה לא נאמר ימים אלא שוש בו מיני ימים הרבה. רבי יוסי אומר כל הימים מטהרים בווחלין ופסולין לובין ולמצורעים ולקדש מהם מי חטאת:

קד תקדם נין הדה אלהלכה ושרחה פי תאמן פרה והנאך קטענא הלכה כרי יוסי.

כבר קדמו לשון זאת ההלכה ופירושה בשמיני ג) מפרה ושם פסקנו הלכה כרי יוסי.

ה הווחלין כמעיין והנוטפים כמקוה העיד רבי צדוק על הווחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים ונוטפים שעשאן ווחלין סומך אפילו מקל אפילו קנה אפילו זב וזבה יורד וטובל דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר כל דבר שהוא מקבל טומאה אין מוחילין בו:

יקול אן אלמיאה אלנאריה מן אלעין כאלאנהאר אלכבירה ואלאודיה חכמהא וחכם אלמעין ואחד אמא אלמיאה אלתי תקטר קטראת מן עיון אלמא פי האל נריהא מן אלמואצע אלעאליה פאן אלמא אלמנתמע מן תלך אלקטראת כמקוה ולא תטהר אלא בארבעים סאה והי פסולין לזבים ולטהרת מצורע

אמר שהמים הווחלין מהמעינות כנהרים הגדולים והנחלים דינם ודין המעין אחד אבל המים הנוטפים טיפות טיפות ממעינות המים כמו שהם יורדים מהמקומות הגבוהים המים הנקוים מאלו הטיפות כמקוה ואינן מטהרים אלא בארבעים סאה והם פסולים לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת אף על

ולמי

ב) פ״א מ״ו ג) מ״ת.

פי

ולמי חטאת מע כון נקט אלמא אלהאטלה מן אלעין מתראדפה אלוקוע פיהא. ושהד ר׳ צדוק אן אדא אנתלט אלגארי מע אלהאטל וכאן אלגארי אכתר פאן אלמגתמע מנהמא כשר לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת כמי מעין ושהאדה ר׳ צדוק מעמול בהא כמא בינא פי עדיות. תם קאל אנה אדא תחיל באן ירד אלקטראת זוחלין פדלך גאז וזנה אלחילה באן יגעל פי אלמוצע אלדי תקטר מנה אלקטראת קצבה או עצא לתסיל מעהא תלך אלקטראת פתציר זוחלין ויכון אלמא אלמגתמע כמי מעין ובשרט אן יכון אלגריאן באקיא עלי טהר תלך אלקצבה או אלעצא. וקולה אפילו זבה אין מענאה אן אלזבה תחתאג ביאת מים חיים ואנמא מענאה אנהא טבילה כאמלה ודכר אלזבה מן אגל אלזב וקד תבין פי אול מגילה אן אלזבה לא תחתאג מים חיים אלא מי מקוה יכפיהא. ואנמא אסמענא ר׳ יהודה אן ליס למעני אלטומאה ואלטהרה פקט נגעל הדא אלמא כשר אלא ולמעני אלאסור לאן אלזבה אלתי הי ערוה אלי אן תטהר תטבול בו ותכון מותרת לבעלה. וקד עלמת אן אלמקל מקבל טומאה מדרבנן לאנה מן פשושי כלי עץ. פבאלה ר׳ יוסי וקאל ליס יסמוך מקל או כל מא אתפק כמא קאל ר׳ יהודה [לכן] כל דבר שאין מקבל טומאה ולו מדרבנן הו אלדי אדא נראת עליה אלקטראת צארת זוחלין והלכה כר׳ יוסי.

פי שטיפות המים הנוטפות מן המעין נופלות תיכף זו אחר זו. והעיד רבי צדוק שאם נתערבו הזוחלים עם הנוטפים ורבו הזוחלין המים הנקוים משניהם כשרים לזבים ולטהרת מצורע ולמי חטאת כמי מעין ולמעשה עושין כעדות ר׳ צדוק כמו שבארנו בעדיות ס). אחר זה אמר שאם הערים לעשות הטיפות זוחלין זה מותר ואופן הערמה הוא שיעמיד במקום שישפו הטיפות קנה או מקל כדי שירדו על ידיהם אלו הטיפות ויהיו זוחלין ויהיו המים הנקוים כמי מעין ובתנאי שירדו אלו המים בלי הפסק על גבי זה הקנה או על גבי המקל. ואמרו אפילו זבה אין ענינו שהזבה צריכה לביאת מים חיים אבל אך רוצה בו שהיא טבילה שלימה. וזכר הזבה בשביל הזב וכבר התבאר בראשון ממגילה ג) שהזבה לא תצטרך למים חיים אלא מי מקוה יספיקו לה. ולא השמיענו ר׳ יהודה אלא שלא לענין טומאה וטהרה בלבד נעשה אלו המים כשרים אבל לענין אסור גם כן מפני שהזבה שהיא ערוה עד שתטהר תטבול בו ותהא מותרת לבעלה. וכבר ידעת שהמקל מקבל טומאה מדרבנן לפי שהוא מפשושי כלי עץ. ור׳ יוסי הולק ואומר לא יסמוך מקל או שום דבר שימצא לו כמו שאמר ר׳ יהודה [אלא] כל דבר שאין מקבל טומאה אפילו מדרבנן אם יורדין עליו הטיפות נעשו כזוחלין. והלכה כר׳ יוסי.

ו גל שנחלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים. כל מקום שיש בו ארבעים סאה טובלין ומטבילין. מטבילין בחריצין ובנעצים ובפרסת החמור המעורבת בבקעה בית שמאי אומרים מטבילין בחרדלית בית הלל אומרים אין מטבילין ומורים שהוא גודר כלים וטובל בהם וכלים שגדר בהם לא הוטבלו:

גל הו מוג מן מונאת אלבחר. ויבדו לך מן הדה אלהלכה אן אלטבילה לא תחתאג כונה והדא אנמא הו לחולין אמא למעשר ומא הו אעלי דרגה מנה פלא בד לה אן יקצד אלטבילה או יבקי טמא ולו

גל הוא גל מגלי הים. ונראה מזאת ההלכה שהטבילה אינה צריכה כוונה וזהו רק לחולין אבל למעשר ולמה שיש לו מעלה יתירה ממנו אי אפשר לטבילה שתהיה בלא כונה או ישאר טמא אפילו אם

טבל טהר

ס) פ״ז מ״ג. ג) לא מצאתי זה שם אבל זה מבואר בכמה מקומות עיין מ״ת מקואות פ״ט הל׳ ה׳, ח׳.

טהר כמא בינא פי חגיגה. וחריצין אלחפר ונעיצין מתל דלך לאן אן אלאנסאן אדא קלע כשבה או יתד ונחוהמא מן אלארץ ובקי דלך אלמוצע אנפץ יתסמי נעיץ תרגום וחניתו מעוכה בארץ נעיצא בארעא. ובפרסת חמור המעורבת בבקעה הו אן יכון קד אנחפר פי אלארץ באסטלאח אלחמאר חפר ואנתלטת בעצהא בבעץ במרור אלחמיר הנאך. ונרצה פי הדא אלכלאם קד תבין פי אלתוספתא ודלך באן תכון הדה אלחפרה אלצנירה מלאת באלמא וחי בלצק אלמקוה ויכון מא אלמקוה ומא הדה אלחפרה מנתלטין ולו כאן עלו אלמא אלדי אשרך בינה מא כקליפת השום פאנה יגוז לה אן יטביל כלים פי תלך אלחפרה לאנהא מן גמלה אלמקוה. ונץ אלתוספתא גמומיות על פי המקוה וכן מקום פרסת רגלי הבהמה אם היו מעורבין כשפופרת הנוד מטבילין בהן. וחרדלית בדל פיהא אלחא מן אלחא והו אסם מרכב תפצילה הר דלית יעני גבל צעיף ומעני הדא אלכלאם אן מא אלמטר אלסאיל מן מוצע מרתפע מתל ראס גבל או כדיה יקולון בית שמאי אנה ישביל פי הדא אלמא פי האל גריאנה אדא כאן מקדארה אן לו אנתמע ואסתקר ארבעים סאה ועלי אנה ליס מנגר מן עין אלא מן אלמטר ובית הלל יקולון חתי ינתמע ויציר מקוה לאן אלמקוה לא תטהר אלא באשבורן וחיניד מטבילין בו. ופי אלתוספתא ואי זו היא הר דלית מי נשמים הבאין מן המדרון רואין אם יש מתחלתן ועד סופן צירוף ארבעים סאה מטבילין בהן ואם לאו אין מטבילין בהן דברי בית שמאי ובית הלל אומרין אין מטבילין בהן עד שיהא לפניו ענן ארבעים סאה רצה באמרו ענן שיהיו נחים מקובצים מבוצרים. אחר זה אמר שהכל מודין שאם עשה מחיצה בכלים סביב אלו המים המעטים עד שיתקבצו המים לפנים מאלו הכלים שהעמיד סביב להן ונקבצו המים ונהיו למקוה אשר כותלין כלים כשרים לטבילה אלו הכלים טבל כמו שבארנו בחגיגה ה). וחריצין חפירות ונעיצין דומים להן לפי שאם עוקר ארם קורה או יתד וכיוצא בהם מן הארץ ונשאר מקומם עמוק יקרא נעיץ תרגום ג) וחניתו מעוכה בארץ נעיצא בארעא. ובפרסת החמור המעורבת בבקעה והוא שלפעמים יש גומות בארץ הנעשות בפרסות החמור ויתערבו קצתן בקצתן כאשר יעברו שם חמורים הרבה. וכונתו בזה המאמר כבר התבארה בתוספתא וזה שאלו הגומות הקטנות הם מלאות מים והם אצל המקוה ויהיו המים שבאלו הגומות מעורבין עם מי המקוה ואפילו אם היה גובה המים המחברן בין שניהם כקליפת השום מותר להטביל כלים באלו הגומות לפי שהם נכללים עם המקוה. ולשון התוספתא ד) גמומיות על פי המקוה וכן מקום פרסת רגלי הבהמה אם היו מעורבין כשפופרת הנוד מטבילין בהן. וחרדלית החי"ת במקום ה"א הוא שם מורכב שיתחלק הר דלית רצה לומר הר חלש ה) וענין זה המאמר הוא שמי הגשמים היורדים ממקום גבוה כמו מראש הר או גבעה בית שמאי אומרים שיטבול באלו המים בעת ירידתם אם יש בהם שיעור ארבעים סאה אם היו נקוים ונחים אף על פי שאינם נוזלין מן מעין אלא מן הגשמים ובית הלל אומרים צריך שיתקבצו ויהיו למקוה לפי שהמקוה אינו מטהר אלא באשבורן ואז מטבילין בו. ובתוספתא ו) ואי זו היא הר דלית מי גשמים הבאין מן המדרון רואין אם יש מתחלתן ועד סופן צירוף ארבעים סאה מטבילין בהן ואם לאו אין מטבילין בהן דברי בית שמאי ובית הלל אומרין אין מטבילין בהן עד שיהא לפניו ענן ארבעים סאה רצה באמרו ענן שיהיו נחים מקובצים מבוצרים. אחר זה אמר שהכל מודין שאם עשה מחיצה בכלים סביב אלו המים המעטים עד שיתקבצו המים לפנים מאלו הכלים שהעמיד סביב להן ונקבצו המים ונהיו למקוה אשר כותלין כלים כשרים לטבילה אלו הכלים

לטבילה

שהעמיד

ד) פ"ב מ"ו. ג) שמואל א' כ"ד ד'. ג) מקואות פ"ה הל' א'. ד) ר"ל שאינן גבוה. ה) שם פ"ד ה"ו ובתוספתא שלפנינו נמצא עוגל במקום עוגן.

לטבילה ותלך אלאואני אלתי אקאמהא מקאם האיט לא תצח להא טבילה. שהעמיד במקום כותל הטבילה אינה עולה להן.

פרק ששי.

א כל המעורב למקוה כמקוה חררי המערה וסדקי המערה מטביל בהם במה שהם עוקת המערה אין מטבילין בה אלא אם כן היתה נקובה כשפופרת הנוד אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהיא מעמדת את עצמה ואם אינה מעמדת את עצמה מטבילין בה במה שהיא:

מעלום אנה חית מא יקול פי הדא אלגריץ מערה אנה יריד בה מקוה שבמערה. ומעני קולה במה שהוא אן ולו כאן אלאתצאל בין הדה אלמואצע ובין אלמקוה אקל שי ולו כאן אלמא אלדי בין הדא אלמא אלדי פי אלמקוה ובין אלמא אלדי פי אלסדק ברקה אלציט ולו כאן איצא אלמא אלדי פיהא כל שהוא לאנה מן גמלה אלמקוה ינעד. ועוקת המערה הי חפרה תחת סטח אלמקוה שבה מכבא ולדלך יחתאג אן יכון פם דלך אלמכבא כשפופרת הנוד וחיניד ינחסב אלמא אלדי דאכלהא מע אלמא אלדי פוקהא אלדי הו מי המערה. וקד בין ר' יהודה אן דלך אנמא הו אדא כאן סקף תלך אלעוקה מן קוה מן חית אן תמאנע נפסהא מן אלאתצאל באלמקוה אמא אן כאן אלפאצל בין אלמקוה ואלעוקה גרם רקיק מן אלארץ חתי אן לו טבל פיהא וקע ואתצל אלמא באלמא פאנהא תנעד מן גמלה אלמקוה ולא תחתאג אתצאל כשפופרת הנוד וכלאם ר' יהודה צחית.

ידוע שבכל מקום שאומר בזה הענין מערה רוצה בו מקוה שבמערה. וענין אמרו במה שהוא שאפילו היה החיבור בין אלו המקומות ובין המקוה הדבר היותר מועט ואפילו היו המים שבין אלו המים שבמקוה ובין המים שבסדק דקים כחוט ואפילו היה גם כן המים שבסדק כל שהוא מפני שהם נחשבו מכלל המקוה. ועוקת המערה היא גומא תחת שטח המקוה הרומה לכיפה ולפיכך צריך שיהיה פי זאת העוקה כשפופרת הנוד ואז יחשבו יחד המים שהם בתוכה עם המים שלמעלה מהם שהם מי המערה. וכבר באר ר' יהודה שזה אינו אלא אם גם זאת העוקה חזק כל כך עד שמעמיד את עצמו מלהתחבר עם המקוה אבל אם היה הדבר המפריד בין המקוה והעוקה גוף דק מן הארץ עד שאילו טבל בה היה נופל ויתחברו המים במים היא נחשבת מכלל המקוה ואינה צריכה חיבור כשפופרת הנוד ומאמר ר' יהודה אמת.

ב דלי שהוא מלא כלים וחטבילו הרי אלו טהורים ואם לא טבל אין המים מעורבין עד שיהוא מעורבין כשפופרת הנוד:

יקול אנה אדא טביל דלי ופיה אלכלים פקד תטהרת אלכלים ולו כאן פם אלדלו פי נאיה אלציק. הדא אדא כאן אלדלו איצא מנגום לאנא נקול מינו דסלקא טבילה לדלי סלקא למה שבתוכו אמא אן כאן

אמר שאם הטביל דלי[b]) ובו כלים נטהרו הכלים ואפילו אם היה פי הדלי צר מאד מאד. זהו אם היה הדלי גם כן טמא לפי שנאמר מינו דסלקא טבילה לדלי סלקא למה שבתוכו אבל אם היה הדלי

אלדלי

טהור

b) בקצת נוסחאות הערבי, כלי.

אלדלי טהור פלא תצה טבילה לכלים שבתוכו התי יכון פם אלדלו בסעה שפופרת הנוד והו קולה ואם לא טבל יעני אם אינו צריך הדלי טבילה אלא היה טהור ולא דכולה פי הדא אלמא עלי וגה אלטבילה אין המים מעורבין עד שיהוא מעורבין כשפופרת הנוד. הדא כלה לתרומה אמא לקודש פאלאצל ענרנא אין מטבילין כלים לתוך כלים טהורים לקודש כמא בינא פי אכר הגיגה.

טהור השבילה אינה עולה לכלים שבתוכו עד שיהיה פי הדלי ברוחב שפופרת הנוד והוא אמרו ואם לא טבל רצה לומר אם אינו צריך הדלי טבילה אלא היה טהור ולא נכנם באלו המים לשם טבילה אין המים מעורבין עד שיהוא כשפופרת הנוד. כל זה לתרומה אבל לקודש השורש אצלינו אין מטבילין כלים לתוך כלים טהורים לקודש כמו שבארנו באחרון מהגינה ח).

ג שלש מקוות בזה עשרים סאה ובזה עשרים סאה מים שאובין והשאוב מן הצד וירדו שלשה וטבלו בהן ונתערבו המקוות טהורין והטובלים טהורים. היה השאוב באמצע וירדו שלשה וטבלו בהם ונתערבו המקוות כמות שהיו והטובלים כמות שהיו:

קד אעלמתך אן מים שאובין לא תפסול מקוה שיש בו ארבעים סאה פלדלך אדא כאן השאוב מן הצד ענד דכולהם אלתלתה פי אלמא ובארתפאע אלמא אכתלטת אלשני מקוות אלדי פי כל ואחד מנהמא עשרים סאה כשרים ורגע מקוה מן ארבעים סאה ואכתלטת מעה אלעשרים מים שאובין וצאר אלכל מקוה כשר ולדלך הטובלין טהורים והמקוות טהורים. אמא אן כאן השאוב באמצע פענד פיץ אלמא אכתלטת אלמקוה אלדי פיה עשרים סאה מע מים שאובין אלדי בנגבה ופסדא נמיעא וכדלך אלמקוה אלדי מן אלגנב אלאכר ולדלך הטובלין כמות שהיו יעני טמאים.

כבר הודעתיך שמים שאובין אין פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה לפיכך אם היה השאוב מן הצד בעת שנכנסו שלשה במים וכאשר הגביהו המים נתערבו השני מקוות שבכל אחד מהם עשרים סאה כשרים ונהיו למקוה מן ארבעים סאה ונתערבו עמו עשרים מים שאובין ונהיה הכל מקוה כשר ולכן הטובלין טהורים והמקוות טהורים. אבל אם היה השאוב באמצע בעת ששטפו המים נתערב המקוה שבה עשרים סאה מים שאובין עם המקוה אשר בצדה ונפסלו שניהם ביחד וכן המקוה אשר בצד האחר לפיכך הטובלין כמות שהיו רצה לומר טמאים.

ד הספוג והדלי שהיו בהן שלשת לוגין מים ונפלו למקוה לא פסלוהו שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

ספוג אלאספנגה. והדא אלדי הו אן יבקי אלמים שאובין דאכלה ולא תכתלט במי המקוה ודלך ימכן בציק פם אלדלי ולדלך קאל שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו יעני אן יכון אלמא נפסה הו אלמנצב פי אלמקוה.

ספוג ידוע. וזה הדלי הוא שנשארו מים שאובין בתוכו ולא נתערבו במי המקוה וזה אפשר כשפי הכלי צר לפיכך אמר שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו רצה לומר שהמים בעצמם נשתפכו לתוך המקוה.

ח) מ"א.

ה השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהם אלא אם כן היו נקובין כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר בכלי גדול ארבעה טפחים ובקטן רובו אם היה שק או קופה מטבילין בהם במה שהם מפני שהמים מעורבין היו נתונים תחת הצינור אינם פוסלים את המקוה אלא מטבילין אותן ומעלין אותן כדרכן:

קולה מטבילין בהן במה שהן יעני אנה לא נחתאג אן תבון אלקפּה מתקובה שפופרת הנוד לאן אלמא אלדי פיהא מנתלט באלמא אלדי פי אלמקוה לאתסאע נפיגהא וכבר אלאתקאב אלתי ידכל מנהא אלמא וכתרתהא. וכדלך איצא אן כאנת תחת אלמיזאב וכאן אלמא יסיל דאכל אלקפּה ויגרג למקוה פלא יפסדהא לאן לים הו מים שאובין. וכדלך מן הטביל שק או קופה יטביל כדרכו וירפעהא ועלי אנהא תרתפע מלאת באלמא ויסיל מנהא פי אלמקוה פלים הו מים שאובין לאתסאע עינהא ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמרו מטבילין בהן במה שהן רצה לומר אין אנו מצריכים שתהיה הקופה נקובה כשפופרת הנוד מפני שהמים שבה מעורבין עם המים שבמקוה לפי שארג הקופה רחב והנקבים שבהם המים נכנסים גדולים ורבים. וכמו זה גם כן אם היתה תחת הצנור והמים יורדים בתוך הקופה ויוצאים אל המקוה אינם פוסלין אותו לפי שאין זה מים שאובין. וכן המטביל שק או קופה יטביל כדרכו ומעלה אותן אף על פי שמעלה אותן מלאות מים היורדים מהן אל המקוה לא נחשבו מים שאובין לפי שחוריהן רחבים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ו גצטרא שבמקוה והטביל בה את הכלים טהרו מטומאתן אבל טמאים על גב כלי חרס אם היו המים צפים על גביו כל שהן טהורין. מעין שהוא יוצא מן התנור וירד ובטבל בתוכו הוא טהור וידיו טמאות ואם היו על גביו רום ידיו אף ידיו טהורות:

סיתבין לך פי מסכת ידים אן מן אדכל ידיה פי פצא תנור טמא אנתגסת ידיה וכדלך תבין מראת אן כלי חרש הטמא ינגס אלמשקין ותנגס תלך אלמשקין אלכלים והדה אלגצטרא הי אניה פצאר תעמל לרשה אלמא כמא שרחנא פי כלים. פאדא כאנת גצטרא טמאה בתוך המקוה והי קד אמתלת מא מן קאעהא וכאנת חאשיתהא פאצלה עלי אלמא כארגה ען אלמקוה והטביל כלים בתוכה ענד מא ירפע אלכלים והי מבלולה ותנגס מן חאשיה תלך אלגצטרא אלכארגה צארת תלך אלכלים טמאים על גב כלי חרש. וכדלך אדא טבל פי אלעין אלדי פי קער אלתנור ענד גרוגה תחצל ידיה פי אויר התנור הטמא ותנתגס ידיה פאן כאן אלמא יפיץ עלי אלתנור חתי יכון עלוה עליה במקדאר ארתפאע אלידין

מן

יתבאר לך במסכת ידים[ב]) שהמכנים ידיו בחלל תנור טמא נטמאו ידיו וכן התבאר הרבה פעמים שבלי החרש הטמא מטמא משקין ואלו המשקין מטמאין כלים וזאת הגצטרא היא כלי חרס הנעשה לזיעת המים כמו שפרשנו בכלים ג). ואם היתה גצטרא טמאה בתוך המקוה והיא כבר מלאה מים מן שוליה והיו שפתותיה עולות למעלה מן המים ויוצאות מן המקוה והטביל כלים בתוכה הנה בשעה שהוא מגביה הכלים כאשר נתלחלחו והם נוגעים בשפת זאת הגצטרא היוצאת נהיו אלו הכלים טמאים על גב כלי חרש. וכן אם טבל במעין שבשולי התנור כשהוא יוצא נמצאו ידיו כאויר התנור הטמא ויטמאו ידיו ואם היו המים שוטפים על התנור עד שיהיה גובה המים עליו כשיעור גובה הידים באופן שיהיו ידיו למעלה

מן

ב) פ״א מ״א. ג) פ״ב מ״א.

מן חית אן תחצל ידיה פוק אלתנור כארגה עליה והי מנמוצה פי אלמא פתכון ידיה טאהרה.

מן התנור חוץ ממנו כאשר היו טבולות במים ידיו טהורות.

ז ערוב מקוות כשפופרת הנוד בעוביה וכחללה כשתי אצבעות חוורות למקומן ספק שהיא כשפופרת הנוד ספק שאינה כשפופרת הנוד פסולה מפני שהיא מן התורה. וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ כל שיעמוד כשפופרת הנוד ממעטה רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מברייה המים טהור:

כעביה וכחללה מתל גלט גרמהא ותקבהא. ומקדארה קאל קדר תקבה קטרהא אצבעין. פאדא כאן בין שני מקוות תקב מקדארה הדא אלמקדאר פקד אתתלשת אלשני מקוות ורגעת מקוה אחד. וקולה מפני שהיא מן התורה יעני אצל לזום אלטבילה במקוה מים. ונין אלתוספתא כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין בהן כשיעור ספיקן טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא. וקד בינא אן הדא לא ינאקץ קולהם שיעורין הלכה למשה מסיני לאן כל מא ליס הו נץ יסמונה דברי סופרים. ומברית המים מתל אלטחלב ואלחיואן אלמתולד פי אלמא יקול אנה אדא כאן פי דלך אלמוצע אלדי הי כשפופרת הנוד לא יציקה ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

כעביה וכחללה כעובי גופה ובנקב שלה. ושיעורו אמר שיעור נקבו קוטר השפופרת שתי אצבעות. הנה אם היה בין שני מקוות נקב ששיעורו כזה השיעור כבר נתערבו שתי המקוות ונהיו למקוה אחד. ואמרו מפני שהיא מן התורה ירצה בו עיקר חיוב הטבילה במקוה מים. ולשון התוספתא[ב] כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ יש בהן כשיעור ספק אין בהן כשיעור ספיקן טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא. וכבר בארנו[ג] שזה אינו סותר אמרם שיעורין הלכה למשה מסיני לפי שכל מה שאינו מפורש בתורה קוראין אותו דברי סופרים. ומברית המים כמו היבחושין והבעלי חיים הנולדים במים אמר שאם היו בזה המקום שהוא כשפפרת הנוד אין ממעטין אותו. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

ח מטהרים את המקוות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב כיצד מביא סלון של חרס או של אבר ומניח ידו תחתיו עד שהוא מתמלא מים ומושכו ומשיקו אפילו כשערה דיו. היה בעליון ארבעים סאה ובתחתון אין כלום ממלא בכתף ונותן לעליון עד שירדו לתחתון ארבעים סאה:

קד בינא אן אלסלון לא יפסול אלמקוה ולא יציר אלמא אלנאזרי עליה מים שאובין לאנה אינו מקבל נעם ולו כאן מקבל עלי מא תקדם פאנה לא נעשה לקבלה. וקולה של חרש ושל אבר והו אלרצאץ עלי אלמעלום ופי אלתוספתא קאלוא פי הדה אלהלכה מביא סלון של עין ושל עצם ושל זכוכית ומניח ידו תחתיו פקד באן לך

כבר בארנו[ג] שהסלון אינו פוסל את המקוה ואינו עושה המים הזוחלין עליו מים שאובין לפי שאינו מקבל ויותר מזה אפילו אם היה מקבל לפי מה שקדם מפני שלא נעשה לקבלה. ואמרו של חרש ושל אבר והוא העופרת הוא כלפי הנהוג[ד] ובתוספתא[ה] אמרו בזאת ההלכה מביא סלון של עין ושל עצם ושל זכוכית ומניח ידו תחתיו הנה

כבר אין

ב) פ״ה הל׳ ד׳. ג) כלים פ״ז מ״ב. ד) פ״ד מ״ג. ה) ר״ל שלרוב עושין הסילונות מחרס או מאבר. ו) פ״ה הל׳ ה׳.

אן אלנרץ סלון מכל מקום. פאדא געל טרף אלסלון פי אלמקוה אלספלי אלכשר ויצנט אלמא בידה חתי ימתלי אלסלון תם יגדב חתי יוצל טרפה אלאכר למקוה שניה פמנד ילקי טרף אלסלון באלמא אלדי פיה ללמא אלדי פי אלמקוה אתצל אלמא באלמא וכמל אלשיעור. וקולה ממלא בכתף ונותן לעליון עלי אלאצל אלמעלום אן מקוה שיש בו ארבעים סאה לא תפסדה מים שאובין.

כבר התבאר לך שהכונה היא סלון מכל מקום. ואם הניח קצה הסלון בתוך המקוה התחתון הכשר ודחק המים בידו עד שיתמלא הסלון ואחר זה ימשכהו עד שיחבר קצהו האחר למקוה שניה משיפנש קצה הסלון עם המים שבו את המים שבמקוה יתחברו המים במים ויושלם השיעור. ואמרו ממלא בכתף ונותן לעליון לפי השרש הידוע מקוה שיש בו ארבעים סאה אין מים שאובין פוסלין אותו.

מ כוחל שבין שתי מקוות שנסדק לשתי מצטרף ולערב אין מצטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הנוד רבי יהודה אומר חלוף הדברים. נפרצו זה לתוך זה על רום כקליפת השום ועל רוחב כשפופרת הנוד:

שתי הו אלסדא ומתאלה פי אלחאיט מן אלעלו לספל וערב אללחמה ומתאלה פי אלחאיט מן אלימין ללשמאל. ומעני מצטרף אן תנצאף אלשתי מקוות ויכמל אלשיעור מנהמא נמיעא ור' יהודה יעכס ויקול לערב מצטרף ולשתי אינו מצטרף. וקולה נפרצו זה לתוך זה אן תנהדם אלקסאמה מן אעלאהא פמנד יגוז אלמא פוק אלקסאמה ולו בארתפאע קליפת השום וערץ אצבעין ואנתלט אלמאין בהדא אלמקדאר רגעת מקוה אחד. ואין הלכה כר' יהודה.

שתי הוא שתי הארוג ודומה לו בכותל מה שהוא מלמעלה למטה וערב ערב באריג ודומה לו בכותל מה שהוא מימין לשמאל. וענין מצטרף שיצטרפו שתי המקוות ויושלם השיעור משתיהן יחד ור' יהודה אומר בהפך זה לערב מצטרף ולשתי אינו מצטרף. ואמרו נפרצו זה לתוך זה שנהרסה המחיצה מלמעלה משיעברו המים למעלה מן המחיצה אפילו בגובה קליפת השום וברוחב שתי אצבעות ונתערבו המים במים בזה השיעור נהיו כמקוה אחד. ואין הלכה כרבי יהודה.

י האביק שבמרחץ בזמן שהוא באמצע פוסל מן הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקוה סמוך למקוה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אם מקבלת האמבטי רביעית עד שלא יגיעו לאביק כשר ואם לאו פסול. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר אם מקבל האביק כל שהוא פסול:

אמבטי הו חוץ אלחמאם ואביק אלאנביק ואלמא אלדי יסיל לתוך האמבטי ולתוך האביק הי מים כשרים לכן כל מא הצל מנהא בתוך האביק הי פסולין לאנהא תציר שאובין לאן הדא אלאביק הו כלי לבנה מתבת פי אלארץ והו קולהם ענה פי אלתוספתא שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. ומן צורה מבאניהם ושכל הדא

אמבטי ברכת המרחץ ואביק בערבי אלאנביק והמים היורדים לתוך אמבטי ולתוך האביק הם מים כשרים אבל כל המים הבאים מהם בתוך האביק הם פסולין לפי שהם נהיו שאובין מפני שזה האביק הוא כלי אלא שהוא קבוע בארץ וזהו אמרם עליו בתוספתא ט) שלא נעשה אלא לשמש עם הקרקע. ומצורת בנינם ומתבנית זה האביק

אלאביק

יובנו

ט) פ"ת הל' ז'.

אלאביק כאן ינפהם עלל הדא אלאנתלאף ואלאצול קד עלמת אלתי פיהא אלפאידה והו אן מים שאובין בצד מים כשרים לא תפסדהא ואן מאס אלמא ללמא. ובאמצע פוסל לאן קד חצלת מים שאובין בתוך המקוה והלכה כחכמים.

כבר נתבררו טעמי זאת המחלוקת והשרשים המועילים כבר נודעו והם שמים שאובין בצד מים כשרים אין פוסלין אותם אף על פי שנגעו המים במים. ובאמצע פוסל לפי שכבר נמצאו מים שאובין בתוך המקוה. והלכה כחכמים.

יא המטהרת שבמרחץ התחתונה מלאה שאובין והעליונה מלאה כשרין אם יש כנגד הנקב שלשת לוגין פסול כמה יהא בנקב ויהיה בו שלשת לוגין אחד משלש מאות ועשרים לבריכה דברי רבי יוסי ורבי אלעזר אומר אפילו התחתונה מלאה כשרים והעליונה מלאה שאובין ויש כנגד הנקב שלשת לוגין כשר שלא אמרו אלא שלשת לוגין שנפלו:

מטהרת אלמטהרה וכאן שכלהא ענדהם אנהא חוצין אתנין ואחד אעלי מן תאני וסי אלקסאמה אלפאצלה בין אלחוצין תקב עלי הדה אלצורה. פאדא כאנת אלספליה פיהא מים שאובין פנחסב כל מא באיזא דלך אלתקב מן מים שאובין אנה חצל פי מקוה כשר אלדי פוק והו בנגבה. תם קאל כם יכון מקדאר אלתקב פיואזיה שלשת לוגין מים שאובין פקאל אנה יכון פי קדר אן יגי פי דלך אלתקב גו מן תלתמאיה ועשרין מן גמלה אלמים שאובין אלתי פי אלמקוה אלספלי אלדי הו כלה מים שאובין. והדה אלתגויה אנמא דכרהא עלי אן הדא אלמקוה אלספלי אלדי פיה מים שאובין פיה שיעור ארבעים סאה פקט פאן אלשלשת לוגין תכון מנה גו מן תלת מאיה ועשרין. ודלך אן סאה ששת קבין וקב ארבעת לוגין פאלארבעים סאה פיהא תסע מאיה וסתין לוג ותלתה לוגין מן תסע מאיה וסתין הי גו מן תלת מאיה ועשרין. פאן כאן אלמים שאובין אכתר מן ארבעים סאה או אקל פאנה ינבני אן יקדר אלתקב ויגויה תגויה יכון באיזא אלתקב שלש לוגין. מתלא אקול לו כאן פי מים שבהתחתונה עשרים סאה לונב אן יכון אלתקב גו מן מאיה וסתין מן אלבריכה ולו כאן תמאנין סאה לונב אן יכון אלתקב מקדאר יואזיה גו מן סת מאיה וארבעין והדא כלה בין והו מדהב ר' יוסי. אמא ר' אלעזר פיקול אן לו כאנת אלפוקיה הי אלתי פיהא מים שאובין

מטהרת צורת המטהרת היתה אצלם ששתי בריכות היו האחת למעלה מן השנית ובמחיצה המבדלת בין שתי הברכות נקב על זאת הצורה 56. הנה אם היה בבריכה התחתונה מים שאובין נחשוב כל המים השאובין שהם כנגד הנקב כאילו נמצאו במקוה כשר אשר למעלה והוא בצדו. אחר זה אמר כמה יהא שיעור הנקב ויהיו שוין שלשת לוגין מים שאובין ואמר שיהיה הנקב בשיעור שיכיל אחד משלש מאות ועשרים מכלל המים שאובין שבמקוה התחתון שהוא כולו מים שאובין. ולא זכר זה החלק אלא בתנאי שלוה המקוה התחתון שבו מים שאובין שיעור ארבעים סאה בלבד מפני שהשלשת לוגין הם אחד מן שלש מאות ועשרים בארבעים סאה. וזה שהסאה ששת קבין וקב ארבעת לוגין הנה בארבעים סאה יש תשע מאות וששים לוגין ושלשת לוגין בתשע מאות וששים הם אחד משלש מאות ועשרים. ואם היו המים שאובין יותר מארבעים סאה או פחות מזה ראוי שישוער הנקב ותעשה החלוקה באופן שיהיה כנגד הנקב שלשת לוגין. ואומר על דרך משל אלו היו המים שבתחתונה עשרים סאה יתחייב שיהיה הנקב אחד ממאה וששים לבריכה ואלו היו שמונים סאה יתחייב שיהיה שיעור מה שכנגד הנקב אחד משישה מאות וארבעים וכל זה ברור והוא דעת ר' יוסי. אבל ר' אלעזר אומר שאפילו היתה העליונה הבריכה

שאובין אלדי כאן יקאל אנהא תסיל אלי אלספליה אד אלמא ינחדר מן אלעלו ללספל ולו כאן פי אלתקב מא יואזי שלשת לוגין ל[כ]אן אלמא אלספלאני כשר חתי תנצב פיה שלשת לוגין מים שאובין לא אן תמאסה לקולהם שלשת לוגין שנפלו והלכה כר׳ יוסי אלדי יקול אד והדה אלמאסה פי וסט אלמא פכאן מים שאובין נפלו לתוך המקוה.

שבה מים שאובין שהיינו יכולים לומר בה שהיא מוחלת המים אל התחתונה הואיל והמים יורדים מלמעלן למטן ואפילו היה שיעור הנקב שבנגד שלשת לוגין יהיו ב) המים התחתונים כשרים עד שישפכו בהם שלשת לוגין מים שאובין ולא שינעו בהם לאמרם שלשת לוגין שנפלו והלכה כר׳ יוסי האומר הואיל וזאת הנגיעה באמצע המים היא כאלו מים שאובין נפלו לתוך המקוה.

פרק שביעי.

א יש מעלין את המקוה ולא פוסלין פוסלין ולא מעלין לא מעלין ולא פוסלין. אלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק אמר רבי עקיבה היה רבי ישמעאל דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה את המקוה והעידו אנשי מירבא משמו שאמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה בתחלה רבי יוחנן בן נורי אמר אבן הברד כמים. כיצד מעלין ולא פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל מהם סאה לתוכו והעלהו נמצאו מעלין ולא פוסלין:

כפור הו מא יגמד מן אלמא ענד כרוגה מן אלסחאב פינזל דקיק גדא. וגליד מא יגמד מן אלמא עלי וגה אלארץ ועלי וגה אלמיאה. וטיט הנרוק אלטין אלרקיק אללזג מתל אלבואק. ואלדי שהד בה אהל מירבא צחיח. ואנמא כאן ינאזע ר׳ עקיבה עלי וגה אלמנאטרה לא עלי אנה יעתקד דלך.

כפור הוא מה שנקפא מן המים בצאתם מן העננים ונוזלים דקים מאד. וגליד מה שנקפא מן המים על פני הארץ ועל פני המים. וטיט הנרוק הטיט הרך מאד כמו הרוק. ומה שהעידו בו אנשי מידבא אמת. ולא התנגד לר׳ עקיבה אלא על דרך הפילפול ולא לפי שהוא סובר כן.

ב אלו פוסלין ולא מעלין המים בין טמאים בין טהורים ומי כבשים ומי שלקות והתמד עד שלא החמיץ. כיצד פוסלין ולא מעלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קרטוב ונפל מהם קרטוב לתוכו לא העלהו פוסלו בשלשת לוגין אבל שאר המשקין ומי פירות וחציר והמוריים והתמד משהחמיץ פעמים מעלין ופעמים שאינן מעלין כיצד מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת נפל לתוכו סאה מהם לא העלהו היו בו ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר:

המים בין טמאים בין טהורים יעני מים שאובים. מי כבשים אלמיאה אלתי תכבם פיהא אלמכבסאת נחו אלמא אלדי יכבם פיה אלזיתון ואלכבר. ומי שלקות אלמא אלדי תסלק פיה אלסלאיק. והתמד דרדי אלכמר אדא געל עליה אלמא וצפי ענה או ען תגיר אלענב קבל אן יתגלל לאנה אדא תגלל בעד זמאן צאר מתל מי פירות. וקד

המים בין טמאים בין טהורים רצה לומר מים שאובין. מי כבשים המים שכובשין בהן הכבושין כמו המים שכובשין בהן הזיתים והקפריסין. ומי שלקות מים ששלקו בהן השלקות ג). והתמד שמרי היין אם נתן עליהם מים וסיננם מהם או מן הענבים הנפסדים וזה קודם שיחמיצו מפני שאם החמיצו אחר זמן נהיו כמי פירות. וכבר בארנו ג)

בינא שקרטוב

ב) בכ״י ערבי לאן וצ״ל לכאן. ג) ר״ל כל מה ששולקין כמו הבשר והירק. ג) פ״ג מ״א.

בינא אן קרטוב גז מן ארבעה וסתין מן לוג ואן שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אוא כאן אקל מן ארבעים סאה. ומריים הו אלמרי. וקולה אנה פי האלה מא אין מעלין הו מתאל לקולה פי אול אלפרק אן תם אשיא לא מעלין ולא פוסלין.

שקרטוב הוא אחד מארבעה וששים בלוג וששלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה אם הית פחות מארבעים סאה. ומריים הוא אלמרי בערבי. ומה שאמר שלבעמים אין מעלין הוא משל למה שאמר בתחלת הפרק שיש דברים לא מעלין ולא פוסלין.

ג הדיח בו סלי זיתים וסלי ענבים ושנו את מראיו כשר רבי יוסי אומר מי הצבע פוסלין אותו בשלשת לוגין ואינן פוסלין אותו בשנוי מראה. נפל לתוכו יין ומוחל ושנו את מראיו פסול כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה המים. היו בו ארבעים סאה ממלא בכתף ונותן בתוכו עד שיחזרו מראיהן למראה המים:

קד בינא מראת אן מוחל הו אלמא אלאסוד אלדי יסיל מן אלזיתון וקד תקדם אן מי פירות לא יפסול אלמקוה בשלשת לוגין וכדלך שאר המשקין פלדלך לא יפסול אלכמר ומא אלזיתון אלמקוה אלא בשנוי מראה פלו כאן מקוה פיה מאית סאה מתלא ווקע פיה שי מן אלכמר או מי פירות וגיר לונה נפסל חתי ירגע אלי לונה. ולו כאן איצא מקוה מן עשרין סאה ווקע פיה סאה יין או מי פירות ולם תגיר לונה פהו באקיא בחאלה לם יפסד ולא יחסב איצא בואחד ועשרין סאה בל בעשרין סאה כמא כאן עלי מא תקדם אנהא לא מעלין ולא פוסלין פאחפט הדא.

כבר בארנו הרבה פעמים שמוחל הוא המים השחורים הנוזלים מן הזיתים וכבר קדם שמי פירות אינן פוסלין את המקוה בשלשת לוגין וכמו כן שאר המשקין לפיכך היין ומי זיתים אין פוסלין את המקוה אלא בשינוי מראה ואפילו אם המקוה היה למשל מאה סאה ונפל בהם יין או מי פירות ושינו מראיהם נפסל המקוה עד שיחזור למראהו. וכן אילו היה המקוה עשרים סאה ונפל בו סאה יין או מי פירות ולא שינו את מראהו המקוה ישאר כמו שהיה ולא נפסל ולא יחשב לאחד ועשרים סאה אלא לעשרים סאה כמו שהיה לפי מה שקדם שאלו לא מעלין ולא פוסלין ושמור זה.

ד נפל לתוכו יין או מוחל ושנו מקצת מראיו אם אין בו מראה מים ארבעים סאה הרי זה לא יטבול בו:

הדא בין לא יחתאג שרח. זה ברור ואין צריך ביאור.

ה שלשת לוגין מים ונפל לתוכן קרטוב יין והרי מראיהן כמראה היין נפלו למקוה לא פסלוהו. שלשת לוגין מים חסר קרטוב נפל לתוכן קרטוב חלב והרי מראיהן כמראה המים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל תולך אחר המראה:

ר' יוחנן בן נורי יקול אד ומראה הכל מראה המים והי שלשת לוגין פהי תפסול את המקוה ועלי אן בעץ אלשלשת לוגין חלב אלדי לא יפסול בשלשת לוגין לכונה משאר המשקין כמא תקדם ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

רבי יוחנן בן נורי אומר הואיל ומראה הכל מראה המים והם שלשת לוגין פוסלין את המקוה אף על פי שמקצת השלשת לוגין חלב שאינו פוסל בשלשת לוגין לפי שהוא משאר המשקין כמו שקדם. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי.

ו מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות ירדו שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא רבי יהודה אומר אם היה רגליו של ראשון נוגעת במים אף השני טהור. הטביל בו את הסגום והעלהו מקצתו נוגע במים טהור. הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפחותיהם מן המים המים שבתוכן שאובין כיצד יעשה מטבילן ומעלה אותם דרך שוליהם:

בין הו אן אדא כאן פי אלמקוה ארבעים סאה בתהריר וטבל פיה שבין פאן אלארבעים סאה קד נקצת לאבתלאל גסמה באלמא פלדלך אלדי יטבול בעדה אינו טהור. ור׳ יהודה יקול אנה אדא כאנת רגליה באקיה פי אלמא פכאן אלמא אלדי עליה מתצל באלמקוה. וקד בינוא פי אלנמר וקאלוא מחלוקת במעלות דרבנן אבל לענין טומאה וטהרה דברי הכל טמא. ומעלות דרבנן הי אלמדכורה פי חגיגה אן הטהור לחולין יחתאג טבילה למעשר וכדלך הטהור למעשר יחתאג טבילה לתרומה. וסגום אלברנוס ויתעלק בה מא כתיר פאדא הטבילו פי הדה אלארבעים סאה אלמצומצמות ובקיה אטראפה פי אלמא פנחסב אלמא אלדי פיה כאלמתצל במא אלמקוה ואלשביץ אלדי יטבול בו ינגד דלך טהור טאלמא אטראף אלברנוס פי אלמא. וכדלך אדא הטביל כר וכסת של עור פי הדא אלמקוה פיחתאג אן ירפעהא בקיעאנהא ואפמאמהא אלי אספל חתי לא יבקי פיהא אלמא והו מים שאובין ויפסול אלמקוה לכונה מן ארבעים סאה מכוונות פאדא חצל מנה שלשת לוגין פמא זאד פי הדא אלכר או אלכסת תם רפעה וצבה פי אלמקוה נפסל עלי מא תאצל ואין הלכה כר׳ יהודה.

ברור הוא שאם היו במקוה ארבעים סאה מכוונות וטבל בו איש אחד כבר נמעטו הארבעים סאה לפי שנתלחלח גופו במים לפיכך הטובל בו אחריו אינו טהור. ור׳ יהודה אומר אם נשארו רגליו במים המים שעליו הם במחוברין עם המקוה. וכבר בארו בגמר[ה]) ואמרו מחלוקת במעלות דרבנן אבל לענין טומאה וטהרה דברי הכל טמא. ומעלות דרבנן הן הנזכרות בחגיגה[ג]) באמרם שהטהור לחולין צריך טבילה למעשר וכן הטהור למעשר צריך טבילה לתרומה. וסגום בערבי אלברנוס ונבלעין בו מים רבים הנה אם הטבילו באלו ארבעים סאה המצומצמות ונשארו שוליו בתוך המים נחשוב המים שבסגום כאילו הם מחוברים במים שבמקוה והאדם הטובל בו בזה הזמן טהור בעוד זה הסגום הוא במים. וכן אם הטביל כר וכסת של עור בזה המקוה צריך שיגביה אותם בשוליהם ושפתותיהם למטן כדי שלא ישארו בהם המים והם מים שאובין ויפסלו את המקוה לפי שהם ארבעים סאה מכוונות ואם נמצאו שלשת לוגין או יותר מן המקוה בזה הכר או הכסת ואחר זה העלם ונשפכו לתוך המקוה נפסל לפי מה שהושרש ואין הלכה כר׳ יהודה.

ז הטביל בו את המטה אף על פי שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה מפני שהמים מקדמין. מקוה שמיכיו מרודדין כובש אפילו חבילי עצים אפילו חבילי קנים כדי שיתפחו המים ויורד וטובל. מחט שהיא נתונה על מעלות המערת היה מוליך ומביא במים כיון שעבר עליה הגל טהורה:

אלסריר הו כתיר אלארתפאע והדא אלמקוה צניר לאנה ארבעים סאה מכוונות פמע כונה לא ימכנה אן יעם אלמא ללסריר

המטה היא גבוהה מאד וזה המקוה קטן לפי שהוא ארבעים סאה מכוונות אף על פי שאי אפשר שהמים יעברו על כל

ויטפו

המטה

ה) חגיגה י״ט א׳. ג) פ״ב מ״ו.

ויטפו עליה חתי יגרק רגל אלסריר פי אלטין אלנאמר אלדי פי קער אלמקוה פאנה טהור לאן הדה אלארגל אלתי תנרק פי אלטין לם תצל ללטין חתי טהרהא אלמא והו קולה מפני שהמים מקדמין. ושרה מרודדין מבסוטה מע וגה אלארץ תרגום וירקעו ורדידו. כדי שיתפחו אן תרבו ותרתפע יעני אנה יצנט אלמא מן כל נהה בחזם אלאעואד ואלקצב חתי ינתמע אלמא למוצע ואחד וינחצר ויציר לה ארתפאע ויטבול בו. ثم קאל אנה אדא חרך אלמא בידה חתי יתמוג ונאזת מנה מונה עלי תלך אלאברה מהלא אלתי עלי דרנאת אלמקוה פקד תטהרת תלך אלאברה ועלי הדא פקס.

המטה ויצופו עליה עד שישקעו רגלי[ב] המטה בטיט העבה שבעומק המקוה המטה טהורה לפי שאלו הרגלים השוקעות בטיט לא הגיעו אל הטיט עד ששהרו אותן המים וזהו ענין אמרו מפני שהמים מקדמין. ופירוש מרודדין מתפשטים על פני הקרקע תרגום[ג] וירקעו ורדידו. כדי שיתפחו כדי שיגברו ויעלו רצה לומר כדי שידחקו המים מכל צד בחבילי העצים והקנים עד שיתקבצו המים למקום אחד וילחצו שם ויהיה להם גובה ויטבול בהם. אחר זה אמר שאם נענע המים בידו עד שיגביהו גלים ועבר גל אחד למשל על זאת המחט שעל מעלות המקוה כבר נטהרה זאת המחט והקש על זה.

פרק שמיני.

א ארץ ישראל טהורה ומקוותיה טהורים מקוות העמים שבחוצה לארץ כשרים לבעלי קריין אפילו נתמלאו בקילון שבארץ ישראל שחוץ למפתח כשרים אף לנדוה את שלפנים מן המפתח כשרים לבעלי קריין ופסולים לכל הטמאים רבי אלעזר אומר הקרובים לעיר ולדרך טמאים מפני הכביסה והרחוקים טהורים:

קד בינא אן כלאמה הנא פי בעל קריים הו למעני אלטומאה ואלטהרה אלא למעני אלצלאה עלי מא כאן אלעמל פי דלך אלזמאן אן בעל קרי אדא כאן ברי המרגיל יחתאג אן יטבול פי ארבעים סאה והיניד יצלי ויקרי כמא תבין פי ברכות ולו כאנת הדה אלארבעים סאה מים שאובין פאנהא כשרים לבעל קרי אעני אנה אדא גול פיהא גאז לה אלצלאה ואלקראה ועלי אנה לם יטהר למעני אלטמאות ואלטהרות פחצל הדא אלמעני ולא יזהב ענך. אעלם אן לא פרק בין מקוה יעמלה אלאנסאן עלי מא יגב פי ארץ ישראל או פי חוצה לארץ ואנמא כלאמה הנא פי אלמקוות אלמונודה אלתי לא נעלם הדא אלמא אלמגתמע הל הו שאוב או כשר. פקאל אן אלמונודה פי ארץ ישראל בחוקת טהרה

כבר בארנו[ג] שמה שאומר כאן בבעל קרי אינו לענין טומאה וטהרה אלא לענין תפילה לפי מה שהיו עושין בזה הזמן שבעל קרי אם היה בריא המרגיל היה צריך שיטבול בארבעים סאה ואז יתפלל ויקרא כמו שהתבאר בברכות[ד] ואפילו אם היו אלו ארבעים סאה מים שאובין הם כשרים לבעל קרי רצה לומר שאם ירד בהם מותר לו להתפלל ולקרות אף על פי שלא יטהר לענין טמאות וטהרות והבן זה הענין ולא יסור מלבך. ודע שאין חילוק בין המקוה שיעשה האדם כפי הראוי בארץ ישראל או בחוצה לארץ ואינו מדבר כאן אלא במקוות הנמצאים שאין אנו יודעים אם המים הנקבצים בהם הם שאובין או כשרים. ואמר שהנמצאים בארץ ישראל הם בחזקת טהרה ובהם יש חילוק שיזכרהו ושהנמצאים בחוצה

ופי לארץ

ב) בכ"י אוקספורד יגרקו גל ובכ"י פארים יגרק רגל ונראה שצ"ל יגרק ארגל. ג) שטות ל"ט ג'. ד) ברכות פ"ג מ"ד. ד) כ"ב א'.

ופי דלך תפציל סידכרה ואלתי פי חוצה לארץ ליסת בחזקת כשרים ואנמא הי כשרים לבעלי קריים פקט לכון מים שאובין כשרים לבעלי קריים כמא בינא והו קולה ואפילו נתמלאו בקילון אלתי הי מים שאובין ודאי ולים אלאמר שך פאנהא כשרים לבעלי קראין. תם קאל אן אלמקוות אלמוגודה פי ארץ ישראל מא כאן מנהא נארג׳ ען באב אלמדינה פהו בחזקת כשר ולו אלנדה תטבול בו ותהא מותרת לבעלה ולא נקול מן חית הדא אסור כרת לא תטבול אלא פי מקוה נחקק אמרה ונעלם אנה כשר וכל מקוה הוא דאכל אלמדינה ותנגלק עליה אלמדינה פלים הו בחזקת טהרה לתצרף אלנאס פיה וקד רבמא יגסלון פיה תיאבהם ואואניהם וירדונהא מים שאובין או הי פי אצל אנתמאעהא מים שאובין פלא תגוז גיר לבעלי קראין כמא אצלנא. ור׳ אלעזר יקול ולו אלנארג׳ ען אלמדינה הדא כאן בקרב אלמדינה פהו בחזקת שאוב לתצרף אלנאס פיה ואין הלכה כר׳ אלעזר.

לארץ אינם בחזקת כשרים אלא לבעלי קריים בלבד מפני שמים שאובים כשרים לבעלי קריים כמו שבארנו והוא אמרו ואפילו נתמלאו בקילון שהם מים שאובין ודאי ואין הדבר בספק הם כשרים לבעלי קריים. אחר זה אמר שהמקוות הנמצאים בארץ ישראל אם היו חוץ לשער העיר הם בחזקת כשרים ואפילו נדה טובלת בהם ותהא מותרת לבעלה ולא נאמר מפני שיש בזה אסור כרת לא תטבול אלא במקוה שידענו בו בודאי שהוא כשר וכל מקוה שהוא בתוך העיר והעיר נעולה עליו איננו בחזקת טהרה מפני שבני אדם משתמשים בו ולפעמים יארע שכובסין בו בנדיהם וכליהם ויעשו המים מים שאובין או שהיו מים שאובין משעה שנקבצו שם בתחילה ואינם מותרים אלא לבעלי קריים. ור׳ אלעזר אומר שאפילו חוצה לעיר אם היה קרוב מן העיר הוא בחזקת שאוב לפי שבני אדם משתמשים בו ואין הלכה כר׳ אלעזר.

ב אלו בעלי קריין שהם צריכין טבילה ראה מים חלוקים או עכורים בתחלה טהור באמצע ובסוף טמא מתחלה ועד סוף טהור לבנים ונמשכים טמא רבי יוסי אומר לבנים כעכורים:

חלוקים מלסא סלסלה אלגריאן. עכורים כדרה. פאן כאן פי אול אלבול קלנא אן מן אחתקאן אלבול אעתראה דלך ואן כאן אלבול כלה עלי צפה ואחדה פהו איצא טאהר ולו כאן כלה כדר. ומעני נמשכים אן יכון אלבול מתעלק בעצה בבעץ ודלך באן יכון פיה בעץ אללוזה פהו טאהר ולו כאנת אללוזה תטהר באמצע או בסוף או בתחלה. ור׳ יוסי יקול אן אדא כאנת לבנים נמשכים בתחלה טהור מתל חכם אלעכורים ואין הלכה כר׳ יוסי.

חלוקים מענין חָלָק הנוטפים בנחת. עכורים כמשמעו. ואם היו בתחלת השתן אנחנו אומרים שמעצירת השתן אירע זה ואם היה השתן כולו על תואר אחד הוא גם כן טהור אף על פי שהמים הם כולם עכורים. וענין נמשכים שהשתן כולו הוא מדובק קצתו בקצתו וזה כאשר יהיה בשתן קצת דבקות הוא טמא[ב]) ואפילו אם הדביקות נראות באמצע או בסוף או בתחלה. ור׳ יוסי אומר אומר שאם היו לבנים נמשכים בתחלה טהור כדין עכורים ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג המטיל טפין עבות מתוך האמה טמא דברי רבי אלעזר חסמא. המתרחר בלילה ועמד ומצא בשרו חם טמא. תפולטת זרע ביום השלישי טהורה דברי רבי אלעזר

רבי

ב) כן הוא בהעתקה הנדפסת ובכ״י ערבי מאהר, וזה טעות סופר.

רבי וישמעאל אומר פעמים שהם ארבע עונות פעמים שהם חמש פעמים שהם שש רבי עקיבא אומר לעולם חמש:

טפים עבות נקט תניינה. והמהרהר בלילה מן פבר באלליל פי אמור דאעיה לדרור אלמני תם ונד נסמה סנן פהו טמא ועלי אנה לם ינד מניא. ובין אלתלמוד אן דלך בשרט אן ירי פי מנאמה אנה נאמע אמראה נמאעא כאמלא תם אנתבה ולם ינד מרתה לכנה ונד נסמה האמיא פדלך הו אלדי הו טמא לאן מנו נאמע פי נומה פקד אמני לכנה נף או כאן קליל אלמקדאר ותעלק באלתיאב. ואלאצל ענדנא אן אלתי תרמי שכבת זרע בעד הצולהא פי אלרחם אדא רמאתהא והי לם תתניר פהי מתל רואה שכבת זרע ותנתנם. ווקע אלאכתלאף בעד כם מן אלזמאן תנרג מנהא שכבת זרע ותבון טאהרה או ויכון דלך אלמני קד פסדת צורתה ונרג ען חד אלמני. ואעלם אן עונה הו וקת מן אלזמאן אמא יום כאמל או לילה כאמלה וכדא קאלוא עונה או יום או לילה. ור׳ אלעזר בן עזריה יעתקד אן מן רמאת שכבת זרע בעד שרש עונות שלימות פהי טאהרה והדא ימכן אן יכון ביום השלישי מתאל דלך אן תבון קד נבעלה יום אלאחד ותבקי לילה אלאתנין ויום אלאתנין ולילה אלתלאתא והדה שלש עונות פאדא רמאת שכבת זרע יום אלתלאתא כאנת טאהרה לאנהא רמאתהא בעד שלש עונות פקד צארת פולטת ביום השלישי טהורה. ואלחכמים איצא כדלך יעתקדון כמא נין אלתלמוד פי שבת אבל חכמים אומרים שלש עונות שלימות בעינן. ור׳ ישמעאל יעתקד אנהא תבון טהורה אדא רמאתהא בעד יומין כאמלה יכון אבתדי אליומין קבל טלוע אלשמס ואכרהא גרוב אלשמס ובעץ אליום אלתאלת וקד ימכן פי הדין אליומין ובעץ אלאלתאלת אן תבון ארבע עונות או חמש או שש. ומתאל דלך אן תבון קד נבחת אכר לילה אלכמסי פאדא פלטה יום אלסבת גדוה פהי טאהרה טפים עבות ידוע. והמהרהר בלילה אם הרהר בלילה בדברים המעוררים להוצאת הזרע ואחר זה מצא גופו חם הוא טמא אף על פי שלא מצא טפת זרע. ובאר התלמוד ב) שזהו בתנאי שראה בחלומו שבעל אשה בעילה גמורה ואחר זה הקיץ משנתו ולא מצא קרי אבל מצא גופו חם הנה זה האיש הוא טמא מפני שמשבעל בשנתו כבר הוציא זרע ויבש או שיעור הזרע היה מועט ונתלה בבגדיו. והשרש אצלינו שהאשה הפולטת שכבת זרע אחר שבאה אל רחמה אם פלטה את הזרע בעוד שלא הסריה היא כמו רואה שכבת זרע וטמאה. ונפלה המחלוקת אחר איזה זמן תצא ממנה השכבת זרע והיא טהורה הואיל ונפסדה צורת הזרע ויצא מגדר זרע. ודע שעונה הוא עת מן הזמן או יום שלם או לילה שלימה וכן אמרו ג) עונה או יום או לילה. ור׳ אלעזר בן עזריה סובר שהפולטת שכבת זרע אחר שלש עונות שלימות טהורה וזה אפשר שיהיה ביום השלישי המשל בזה שנבעלה באחד בשבת ביום ונשאר הזרע בליל יום שני וביום שני ובליל יום שלישי והם שלש עונות הנה אם פלטה שכבת זרע ביום שלישי הוא טהורה לפי שפלטה שכבת זרע אחר שלש עונות וזהו הפולטת שכבת זרע ביום השלישי. וחכמים גם כן סוברים כמו זה כלשון התלמוד בשבת ג) אבל חכמים אומרים שלש עונות שלימות בעינן. ור׳ ישמעאל סובר שהיא טהורה אם פלטה שכבת זרע אחר שני ימים שלימים ותהיה תחלת השני ימים קודם עליית החמה וסופם אחר שקיעת החמה וקצת יום שלישי ולפעמים הוא אפשר שיהיו באלו שני הימים ובמקצת יום שלישי ארבע עונות או חמש או שש. והמשל בזה שכבר נבעלה בסוף ליל חמישי ואם פלטה ביום השבת בשחר היא טהורה

לפי

לאן

ב) נדה מ״ג א׳. ג) שם ס״ה ב׳. ג) פ״ו א׳.

לאן קד מצי עליה יומין אלכמים ואלגמעה ובעין אלתאלתה והו לילה אלסבת וכל מא מעהא פי הדא אלומאן ארבע עונות יום אלכמים ולילה אלגמעה ויום אלגמעה ולילה אלסבת פצארת בעד ארבע עונות טאהרה. וקד תכון בעד חמש עונות אדא נכחת אכר יום אלארבעא קבל גרוב אלשמס פיכון מעהא חמש עונות לילה אלכמים ויום אלכמים ולילה אלגמעה ויום אלגמעה ולילה אלסבת והלך פי יומין ובעין אלתאלתה אלכמים ואלגמעה ולילה אלסבת. וקד תכון בעד שש עונות מתל אן תכון נכחת יום אלארבעא בעד טלוע אלשמס פתכון מעהא שש עונות בלילה אלסבת ואדא פלטה יום אלסבת כאנת טאהרה והדה אלשש עונות אנמא כאנת פי יומין ובעין אלתאלתה אלכמים ואלגמעה ולילה אלסבת ולם נעד יום אלארבעא לאנהא נכחת יום אלארבעא בעד טלוע אלשמס ואצל מדהב ר' ישמעאל אן יכון אבתדי אליומין קבל טלוע אלשמס. ור' עקיבה יראעי חמש עונות אבדא כמא קאל לעולם חמש ואן נכחת פי בעין אלנהאר או בעין אלליל תכמל אלחמש עונות מן דלך אלוקת מתאל דלך אן תכון קד נכחת יום אלארבעא נצף אלנהאר פבקי מעהא נצף נהאר אלארבעא ודלך נצף עונה ולילה אלכמים ויום אלכמים ולילה אלגמעה ויום אלגמעה פאדא כאן לילה אלסבת נצף אלליל תכמל חמש עונות ואן פלטה בעד נצף אלליל כאנת טאהרה. ודלילהם כלהם אנמא הו מן קולה תעאלי היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה ווקע אלאנתלאף מתי וקע הדא אלאנדאר ואסתדלאל כל ואחד מנהם אשבה במנאטרה אלתלמוד מנה בהדא אלמוצע והלכה כר' אלעזר בן עזריה.

לפי שכבר עברו עליה שני ימים יום חמישי ויום ששי וקצת היום השלישי והוא ליל השבת ואחר שנשאר הזרע עמה בזה הזמן יש ארבע עונות יום חמישי וליל יום ששי ויום הששי וליל השבת ותהיה טהורה אחר ארבע עונות. ולפעמים תפלוט אחר חמש עונות אם נבעלה בסוף יום רביעי קודם הערב שמש יש לה חמש עונות ליל יום חמישי ויום חמישי וליל יום ששי ויום ששי וליל יום שבת וזה שני ימים וקצת יום שלישי יום חמישי ויום ששי וליל יום שבת. ולפעמים הם שש עונות שאם נבעלה ביום רביעי אחר עלות השמש יהיה לה שש עונות בליל שבת ואם פלטה ביום השבת היא טהורה ואלו הששׁ עונות לא יהיו אלא בשני ימים ובקצת יום שלישי יום חמישי ויום ששי וליל יום שבת ולא מנינו יום הרביעי לפי שלא נבעלה ביום הרביעי אלא אחר עלות השמש. ושרש דעת ר' ישמעאל הוא שתחלת השני ימים תהיה קודם עלות השמש. ורבי עקיבה חושב חמש עונות לעולם כמו שאומר לעולם חמש ואם נבעלה במקצת היום או במקצת הלילה תשלים חמש עונות בזאת השעה בעצמה והמשל בזה אם כבר נבעלה ביום רביעי בחצות היום הנה נשאר הזרע עמה חצי יום רביעי וזה חצי עונה וליל יום חמישי ויום חמישי וליל יום ששי ויום ששי ובליל יום שבת בחצות הלילה הם חמש עונות ואם פלטה אחר חצות הלילה היא טהורה. וראית כולם היא רק מאמרו יתברך[b]) היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה ונפלה המחלוקת באיזה זמן היתה זאת ההזהרה וסוגית התלמוד במה שהביא כל אחד ראיה לדעתו היא יותר מסובכת ממה שנוכל להציעה בזה המקום והלכה כר' אלעזר בן עזריה.

ד נכריה שפלטה שכבת זרע מישראל טמאה בת ישראל שפלטה שכבת זרע מנכרי טהורה האשה ששמשה ביחה וירדה וטבלה ולא כברה את הבית כאלו לא

טבלה

b) שמות י"ט ט"ו.

טבלה. בעל קרי שטבל ולא הטיל מים כשיטיל את המים טמא רבי יוסי אומר בחולה ובזקן טמא בילד ובבריא טהור:

קולה טמאה וטהורה יעני אלשכבת זרע נפסהא עלי מא בינא פי אלצדר אן שכבת זרע שלגוי טהורה. וקולה כברה את הבית כנאיה ען תנציפהא אלעצו מן אעצאהא בעד אלגמאע חתי לא יבקי לשכבת זרע אתר ולא תעלק באלגסם. וכדלך בעל קרי אדא לם יבל קבל אלטהר פאנה ענד מא יבול ינתגם לאן תגרג בקאיא שכבת זרע אלבאקיה פי דאכל אלאחליל. ר' יוסי יקול אן נאיה מא יבקי מן שכבת זרע בקיה דאכל אלגסם לרגל מריץ או שיך לאנהא לא תנדפע בקוה אמא רגל צחיח או שאב ולו כאן מריץ לכנה יכון פי חיז יעמוד על רגלו אחת וחולץ או נועל מנעלו פהו טאהר לאנהא תגרג בקוה ולא יבקי להא אתר דאכל אלגסם והלכה כר' יוסי.

אמרו טמאה וטהורה ירצה בו השכבת זרע עצמה לפי מה שבארנו בפתיחה ששכבת זרע של גוי טהורה. ואמרו כברה את הבית הוא כינוי לרחיצת האבר מן איבריה אחר הבעילה כדי שלא ישאר כלום משכבת זרע ולא ידבק בגופה. וכן בעל קרי אם לא הטיל מים קודם שטבל כשיטיל את המים יהיה טמא מפני שהמים מוציאים שיורי שכבת זרע הנשארים בתוך האמה. ורבי יוסי אומר שתכלית מה שחוששין שישאר משכבת זרע בתוך הגוף הוא לחולה או לזקן מפני שאין יוצאת בכה אבל איש בריא או ילד אפילו אם היה חולה אם הוא יכול לעמוד על רגלו אחת וחולץ או נועל מנעלו הוא טהור לפי שהשכבת זרע יוצאת בכה ולא ישאר כלום בגופו והלכה כר' יוסי.

ה נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהרה מטומאתה אבל טמאה היא על גב רוקה. נתנה שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפחותית כאלו לא טבלה האוחז באדם ובכלים ומטבילין טמאין ואם הריח את יריו במים טהורים רבי שמעון אומר ירפה כדי שיבאו בהם מים בית הסתרים בית הקמטים אינן צריכין שיבאו בהן המים:

טמאה על גב רוקה אנהא מתל אלשנץ אלטאהר אדא ננע ברוק הנדה אלדי יציר ראשון לטומאה כמא בינא פי אלצדר ותבון מותרת לבעלה. וקולה כאלו לא טבלה הו אן תבקי אב הטומאה ותבון אסורה לבעלה. יקול ר' שמעון אנה יפתח ידיה פידכל אלמא לידיה ולתלך אלאוני. ותנא קמא יקול אנהא טמאים גזרה שמא לא ירפה. ובית הסתרים דואכל אלגסם מתל דאכל אלאנף ואלאדן ודאכל אלפם. ובית הקמטים. הי אלארפאג והי טיאת אללחם. ואסתדל עלי הדא מן קולה וכל אשר ינע בו הזב וידיו לא שטף במים ומעלום אן אלזב לא יפידה נסל אלידין אד והו מנגוס ואנמא יריד בקולה וידיו לא שטף במים אנה לם

טמאה על גב רוקה שהיא כאדם טהור אם ננע ברוק הנדה שיעשה ראשון לטומאה כמו שבארנו בפתיחה ותהיה מותרת לבעלה. ואמרו כאלו לא טבלה שתשאר אב הטומאה ותהיה אסורה לבעלה. ר' שמעון אומר שיפתח ידיו שיבואו המים לידיו ולאלו הכלים. ותנא קמא אומר שהם טמאים גזרה שמא לא ירפה. ובית הסתרים פנימיות הגוף כמו תוך החוטם והאזנים ותוך הפה. ובית הקמטים בערבי אלארפאג והוא מה שהוא קפול מן הבשר. והראיה לזה מאמרו[ח]) וכל אשר ינע בו הזב וידיו לא שטף במים וידוע שרחיצת הידים אינה מועלת לזב הואיל והוא טמא ואינו רוצה באמרו וידיו לא שטף במים אלא שעודנו לא נטהר

יתטאהר

ואמר

ח) ויקרא ט"ו י"א.

יתטאהר וקאל ידיו ליעלמך אן לא ילזם גיר תטהיר מא טהר מן אלגסם והו קולהם ורחץ בשרו יכול אף בית הסתרים תלמוד לומר וידיו לא שטף במים מה ידיו בנראה אף כל בשרו בנראה פרט לבית הסתרים. וקאלו פי אלתלמוד לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה ואף על גב דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו בהן המים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים בעינן יעני אנהא תבון מהיאה תלך אלארפאנ לידכלהא אלמא. וממא נהאוא ענה ענד אלטבילה אן יקפי פי אלמקוה ונץ אלתוספתא הקופץ למקוה הרי זה מגונה והטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה והאומר לחבירו כבוש ידך עלי במקוה הרי זה מגונה. וממא יגב אן תעלמה אן שיעור מקוה אלדי הו ארבעים סאה הו מלו מוצע יכון פי טולה דראע ופי ערצה דראע ופי ארתפאעה תלת אדרע וכדלך כל מוצע יכון תכסיר עשם פצאה הדא אלתכסיר עלי אי שכל כאן. וקד עלמת אן אלדראע ארבע ועשרין אצבעא ואלאצבע הו ערץ אלאבהאם מן אצאבע אליד וקד תכררת הדה אלאכיאל מראת ואין הלכה כר׳ שמעון.

ואמר ידיו להודיעך שאינו חייב לטבול אלא מה שנראה מן הגוף והוא אמרם[ב]) ורחץ בשרו יכול אף בית הסתרים תלמוד לומר וידיו לא שטף במים מה ידיו בנראה אף כל בשרו בנראה פרט לבית הסתרים. ואמרו[ג]) בתלמוד לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה בשעת טבילה מדיחה קמטיה ואף על גב דתנן בית הקמטים ובית הסתרים אין צריכין שיבואו בהן המים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו מים בעינן רצה לומר שיהיו אלו הקמטים מוכנים שיבאו בהם המים. וממה שהזהירו עליו בשעת טבילה שלא יקפוץ למקוה ולשון התוספתא[ג]) הקופץ למקוה הרי זה מגונה והטובל פעמים במקוה הרי זה מגונה והאומר לחבירו כבוש ידך עלי במקוה הרי זה מגונה. וממה שראוי שתדעהו ששיעור המקוה והוא ארבעים סאה הוא מה שימלא מקום שארכו אמה ורחבו אמה ברום שלש אמות וכן כל מקום שכפל גודל חללו הוא ככפל הזה על איזה צורה שיהיה. וכבר ידעת שהאמה ארבעה ועשרין אצבע והאצבע רוחב אגודל מאצבעות היד וכבר חזרו אלו המדות הרבה פעמים ואין הלכה כר׳ שמעון.

פרק תשיעי.

א אלו חוצצין באדם חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות רבי יהודה אומר של צמר ושל שער אינם חוצצין מפני שהמים באין בהם:

מעני חוצצין אן תחגב בין אלמא ואלגסם או אלשער אלמתצל באלגסם לאן שער אלגסם ילזם אן יעמה אלמא כמא יעם אלגסם. והרצועות שבראשי הבנות שרך ירבט בהא עלי אלשער ואלגבין גמיעא והלכה כר׳ יהודה פי חוטי שער ולו שדתהא עלי ראסהא גאז אלשר.

חוצצין ענינו שעושין מסך בין המים והגוף או השער המחובר לגוף לפי ששער הגוף צריך שיכללוהו המים כמו שיכללו הגוף. והרצועות שבראשי הבנות הם רצועות שעושות בהן קשר על הראש ועל המצח יחד והלכה כר׳ יהודה בחוטי שער ואפילו אם קשרה האשה אותם על ראשה בקשר היותר חזק.

קלקי

ב) ספרא מצורע פ״ד הל׳ ה׳ (ד׳ ע״ו ד׳) והלשון שם משונה קצת. ג) נדה ס״ו ב׳. ג) פ״ת הל׳ י״ד.

ב קלקי הלב והזקן ובית הסתרים באשה לפלוף שחוץ לעין וגלד שחוץ למכה ורטיה שעליה ושרף היבש וגלדי צואה שעל בשרו ובצק שתחת הצפורן והמלמולין וטיט חיון וטיט היוצרים וגץ יוני אי זה הוא טיט חיון זה טיט הבורות שנאמר ויעלני מבור שאון מטיט חיון טיט היוצרין כמשמעו רבי יוסי מטהר בשל יוצרין ומטמא בשל מריקה וגץ יוני אלו יתדות הדרכים שאין טובלין בהן ולא מטבילין ושאר כל הטיט מטבילין בו כשהוא לח ולא יטבול באבק שעל רגליו לא יטבול את הקומקמוס בפחמין אלא אם כן שפשף:

קד שרחנא פי אלתאסע ואלעשרין מן כלים קלקין אנהא נסיג אלשער מתל אלשראב אלמצפורה מן אלשער לתחזים אלדואב ונחוהא. פיקול אן שער אלצדר ושער אלעאנה אדא תכאתף ואגתמע באלערק ואלגבאר וצאר שבה צפירה פאנה הוצין. וכדלך אלה אלנבאה מן אלמראה אדא לם תנטף נפסהא באלגסל קבל אלטבילה פאנה במא הנאך מן אלערק ואלוסך תכון חציצה אד תלך אלמואצע תנצב להא אלפצול דאימא. וקד זאדת אלתוספתא פי דלך ביאן וקאלת ר׳ שמעון שזורי אומר בית הסתרים באשה בנשואה חוצץ ובפנויה אינו חוצץ. ועלה דלך אן אלפנויה לא תבאלי עין דלך ולא תקפיד עלי כונהא גיר נטיפה ולדלך לא תחוץ תלך אלמרה עלי מא סיבין מן אמר אלהקפדה. ולפלוף אלרמין אלדי יגתמע פי אלאנפאן ואלמאק. וגלד שחוץ למכה אלמדה אלתי תגמד חול אלגרח. והרטיה אלמרהם. ושרף היבש אלצמג אליאבס. וגילדי צואה קשור אלוסך אלתי תתעבי עלי אלנפס. ומלמולין הי אלחבוב אלתי תתחבב עלי אלידין אדא עגן אלאנסאן עגין או טין תם חק ידה ואחדה פי תאניה ליזיל מא עליהמא מן אלעגין או אלטין. וטיט של מריקה הו טין אתכן מן טין אלפכארין תדלך בה אלאואני אלמתשקקה לינגלק תשקיקהא. ותבין פי אלתוספתא אן יתדות דרכים הו אלטין אלדי יכון פי אלטרק אלדי ולו פי זמאן אלציף תתמרת כבר פירשנו בתשעה ועשרים ה) מכלים שקלקין הם האריג משער כמו הקליעות המסורגות משער לקשור בהן הבהמות וכיוצא בהם ואמר. שהשער שעל החזה והשער שעל הערוה אם נתעבה ונתקבץ בזיעה ובאבק ונהיה כמין קליעה חוצץ. וכן אבר המשגל באשה אם לא התקינה עצמה ברחיצה קודם הטבילה יש בו חציצה בעבור הזיעה והזוהמא שהם שם לפי שלאלו המקומות יורדים תמיד הלכלוכים. וכבר הוסיפה התוספתא ג) בזה ואמרה ר׳ שמעון שזורי אומר בית הסתרים באשה בנשואה חוצץ בפנויה אינו חוצץ. והטעם הוא לפי שהפנויה אינה דואגת לזה ואינה מקפדת אם היא נקיה או לא ולפיכך לא תחוץ ואת הזוהמא כמו שיתבאר בדבר הקפדה. ולפלוף הליחה המתקבצת בעפעפים ובזוית העין. וגלד שחוץ למכה הלחה שנתקשתה סביב המכה ד). והרטיה האספלנית. ושרף היבש כמשמעו. וגילדי צואה קליפת הצואה שיתהדקו על הגוף. ומלמולין הם הגרגרין שיתהוו על הידים אם ילוש האדם בצק או טיט ואחר זה מולל ידו אחת בחברתה להסיר מה שעליהם מן הבצק או מן הטיט. וטיט של מריקה הוא טיט יותר עב מן טיט היוצרים ומתקנין בו את הכלים שנסדקו לסתום את הסדקים. והתבאר בתוספתא ז) שיתדות דרכים הוא הטיט שעל הדרכים המלכלכין הבגדים אפילו בימות הקיץ ה) לפיכך זה הטיט חוצץ והטבילה אינה כשרה למי שיש על גופו מזה הטיט ואין מותר

ב) מ״א. ג) פ״ו הל׳ ח׳ וכן הביאה הר״ש בלשון הזה בפרק שלפני זה מ״ה. ובתוספתא שלפני הלשון משובש. ד) בכ״י פ׳ אלקשרה תטלע עלי אלגרח. והעתקתו הקליפה העולה על המכה. ז) פ״ו הל׳ י״ד. ה) כן הוא במ״ת מקואות פ״ב הל׳ א׳. ובתוספתא שלפנינו הלשון: שמהלכין עליהן בימות הגשמים.

פיה אלתיאב פדלך אלטין חוצין ולא יצה טהר למן כאן עלי גסמה ולא איצא תנוז טבילה פי דלך אלטין אדא כאן מן נמלה אלמקוה עלי מא תקדם והו קולה שאין טובלין בהן ולא מטבילין. וקמקמוס אלקמקם קד יכון פיה מא ותטפי פיה אלפחם ותבקי מטפיה. אלא אם שפשף אן ידלך דאנלה בידה ויחרך אלפחם בידה חתי לא תלום מוצע ואחד ותחגב ענה אלמא ואין הלכה כר' יוסי.

גם כן לטבול בזה הטיט אם הוא מכלל המקוה לפי מה שקדם והוא אמרו שאין טובלין בהן בהן ולא מטבילין. וקמקמוס בערבי אלקמקם ולפעמים יש בו מים ומכבין בתוכם את הגחלים והגחלים ישארו בהן עוממות. אלא אם שפשף שישפשף תוך הקומקום בידו וינענע הפחם בידו עד שלא ידבק בשום מקום ולא יחוץ בין הקמקום ובין המים ואין הלכה כר' יוסי.

ג אלו שאין חוצין קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש רבי אלעזר אומר אחר האיש ואחד האשה כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אין חוצץ:

קלקי הראש ובית השחי אלתדאכל אלדי יתדאכל אלשער ויתלבד אמא שער אלראס או שער אלאבטין. ובית הסתרים באיש יעני קלקי בית הסתרים באיש לאנה לא יקפיד עלי דלך. ומעני מקפיד אן ישאחה עלי דלך אלשי ויריד זואלה ואינו מקפיד אן לא ישאחה עלי דלך אלשי ולא יבאלי בקי עלי גסמה או לם יבק. ואעלם אן אצל הדה אלמסאלה אן אדא כאן אלשי אלחאגב עלי גסמה מתל אלטין ואלעגין ומא אשבההמא מן אלאמור אלחאגבה יעם מעטם סטח אלגסם והו ישאחה עלי בקאה ויריד זואלה ען גסמה פאנה חוצין ולא תצה לה טבילה חתי ינצף גסמה מנה ויטבול בעד דלך. אמא אדא לם יכן מקפיד עליו אינו חוצין ועלי אנה יעם מעטם גסמה. וכדלך אדא כאן אלשי אלחאגב על מיעוט גופו אינו חוצין ולו כאן יריד זואלה ומקפיד עליו. הדא הו דין תורה לכן מדרבנן כל המקפיד עליו חוצין ולו כאן מיעוט גופו גזרה משום רובו וכדלך גזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ולם ילזמוא אלחציצה איצא למיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד אד ומיעוטו המקפיד נפסה גזרה ולא גזרינן גזרה לגזרה. פצה לך מן הדא

קלקי הראש ובית השחי הפנימיות שיבא בהן שער ויתחוו כלבד או שער הראש או שער האצילים. ובית הסתרים באיש רצה לומר קלקי בית הסתרים באיש לפי שלא יקפיד על זה. ומקפיד ענינו שהוא חושש לזה הדבר ורוצה להסירו ואינו מקפיד שאינו חושש לזה הדבר ולא ידאג אם ישאר על גופו או לא. ודע שעיקר זאת השאלה הוא שאם היה הדבר החוצץ על גופו כמו הטיט והבצק והדומה להם מהדברים החוצצים כולל רוב שטח גופו והוא מקפיד שלא ישאר ורוצה להסירו מגופו הוא חוצץ והטבילה אינה עולה לו עד שינקה גופו ממנו ויטבול אחר זה. ואם לא היה מקפיד עליו אינו חוצץ אף על פי שהוא כולל רוב גופו. וכן אם היה הדבר החוצץ על מיעוט גופו אינו חוצץ ואפילו אם היה רצונו להסירו ומקפיד עליו. זהו דין תורה[ס] אבל מדרבנן כל המקפיד עליו חוצץ ואפילו אם היה מיעוט גופו גזרה משום רובו וכן גזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ולא גזרו חציצה גם כן על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד הואיל ומיעוטו המקפיד עצמו גזרה ולא גזרנן גזרה לגזרה. הנה התברר לך מכל זה שכל מה שהוא

כלה

מקפיד

ס) גזרה ס"ז ב'.

כלה אן כל מא ישאחה עלי זואלה ען נסמה ויריד דלך חוצין ולו כאן אקל מקדאר והו קולה הנא כל המקפיד עליו חוצין וכל מא לא יבאלי ענה זאל או בקי אינו חוצין ובשרט אן לא יכון דלך עלי מעטם נסמה פאחפט הדא אלאצל דאימא פהו מלאך אלחציצה ואין הלכה כר׳ אלעזר פי תסויתה איש ואשה.

מקפיד עליו וירצה להסירו מגופו[ב]) חוצין ואפילו אם הוא הדבר היותר מועט וזהו אמרו כאן כל המקפיד עליו חוצין וכל מה שאינו דואג עליו אם יסור או ישאר אינו חוצין ובלבד שלא יהיה זה על רוב גופו ושמור זה השורש תמיד והוא תמצית דין החציצה. ואין הלכה כר׳ אלעזר במה שמשוה איש ואשה.

ד לפלוף שבעין וגלד שעל המכה ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת כשות של קטן לא טמא ולא מטמא קרום שעל המכה טמא ומטמא:

לפלוף שבעין אלקדא אלדי יכון פי דאכל אלעין אדא מרצת. ולכלוכי צואה מרתאת אלוסך והי רטבה. וצואה שתחת הצפורן וסך אלאצפאר. וכשות שלקטן הו אלזנב אלדי יכון עלי אנסאם אלצביאן אלאצאגר והו שבה שער רקיק גדא ופי אלתאני מן עקצין קיל כשות של קשות יעני זנב אלפקוס. יקול אנה מן אלאנסאן לא ינתגם אדא דנאת טומאה בדלך אלזנב ולא ינגם איצא אדא כאן אלצבי מנגום באחד אלאבות ואנצם מא אנצם בזנב נסמה פאן דלך אלדי אנצם לא ינתגם. ואלקשרה אלתי תעקד עלי אלגרה בעכם דלך אנהא תנתגם ותנגם. ואנמא דכר הדא אלכלאם הנא ואן כאן לים מן אגראץ אלחציצה למא דכר אחכאם קשור אלגראה פי אלחציצה.

לפלוף שבעין הזוהמא שתתהוה בתוך העין ההולה. ולכלוכי צואה כמשמעו והם לחים. וצואה שתחת הצפורן זוהמא של צפורן. וכשות של קטן הוא כמין נוצה המתהוה בגופי הילדים הקטנים והוא דומה לשער דק מאד ובשני[ג]) מעקצין נאמר כשות של קשות רצה לומר שער הרך שעל הקשואים. ואמר שהאדם אינו מיטמא אם נגעה טומאה בזה השער הדק ואינו מטמא גם כן רצה לומר אם היה הקטן טמא באחד האבות ונגע מה שנגע בזה השער הדק שבגופו הדבר הנוגע לא נטמא. והקרום הנגלד על המכה הוא בהפך זה שהוא מיטמא ומטמא. ולא זכר זה המאמר כאן אף על פי שאינו מעניני חציצה אלא לפי שזכר דיני קרום שעל המכה לענין חציצה.

ה אלו חוצצין בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית בין מבפנים בין מבחוץ על השלחן ועל הטבלה ועל הדרגש על הנקיים חוצצין על הבלוסין אינן חוצצין על מטות בעל הבית חוצץ על של עני אינו חוצץ על אכוף של בעל הבית חוצץ ועל של זקקן אינו חוצץ על המרדעת חוצץ רבן שמעון בן גמליאל אומר עד כאיסר האיטלקי:

פי בעץ אלנסך המור והו אלמסך ופי בעצהא חומר והו טין עלך שבה אלזפת. ודרגיש כרסי צגיר יטלע בה לכרסי אכבר מנה. ונקיים נקיה. ובלוסים ממרתה ועלה בקצת הנוסחאות המור והוא מוסקא ובקצתם חומר והוא טיט עב כמו הזפת. ודרגיש כסא קטן ועולין בו אל כסא גדול ממנו. ונקיים כמשמעו. ובלוסים מזוהמים וטעם זה

דלך

שאם

ב) נוסחת הר״ם בערבי אינה מתוקנת וצ״ל. וכל מא ישאחה עליה ויריד זואלה ען נסמה.

ג) ט״א.

דלך אן אדא כאנת נקיה פהו יריד וואל תלך אלמרתה ענהא ואן כאנת ממרתה לא יסאל ען דלך זאל או בקי והדא עלי אלאצל אלמתקדם כל המקפיד עליו חוצץ והי אלעלה פי קולה על מטות בעל הבית חוצץ ועל של עני אינו חוצץ. ואוכף אלאכאף והו מן עוד יעמד עלי אלחמיר ענד אלנקלאן עליהא. וזקקים אלדין יעמלון אלוקאק וינקלונהא עלי תלך אלאוכפות פלא יבאלי ען מרתתהא. ומרדעת אלברדעה. ויקול רבן שמעון אנה לו לם יכן עלי תלך אלברדעה אלא כאיסר האיטלקי אלדי זנתה ארבע חבאת שעיר חוצץ ואן כאן אקל אינו חוצץ ותנא קמא לם יעטי פי דלך חד אלא אי קדר כאן חוצץ והלכה כתנא קמא.

שאם היו נקיים רצונו שתסור זאת הזוהמא מהם ואם היו בלוסים אינו דואג אם תסור הזוהמא או תשאר וזה לפי השרש הקודם כל המקפיד עליו חוצץ וזהו הוא הטעם במטות בעל הבית חוצץ ועל של עני אינו חוצץ. ואוכף כמשמעו והוא מן עץ שמשתמשים בו על החמורים כשנותנין עליהם משא. וזקקים עושי הנודות נושאים אותן על אלו האוכפות ואין מקפידין על לכלוכן. ומרדעת כמשמעו. ואמר ר׳ שמעון אף על פי שאין על זאת המרדעת אלא כאיסר האישלקי שמשקלו ארבע גרגרי שעורה חוצץ ומה שהוא פחות מזה אינו חוצץ ותנא קמא אינו נותן בזה שיעור אלא באיזה שיעור שיהיה חוצץ. והלכה כתנא קמא.

ו על הבגדים מצד אחד אינו חוצץ משני צדדים חוצץ רבי יהודה אומר משום רבי ישמעאל אף מצד אחד רבי יוסי אומר של בנאים מצד אחד ושל בור משני צדדין:

בנאים הם תלמידי חכמים ותסמוא בנאים מפני שהן עסוקין בבנינו של עולם. ובור הו אלדי לא עלם לה ולא כלק פאצל כמא בינא פי אבות ולאזם ענדנא לתלמידי חכמים אן יכונוא פי נהאיה מן אלטרף ונקא אלתיאב ואן יכתרוא אלתנמל באלתיאב אלנקיה ופי אלתלמוד עלי דלך וצאיא כתירה והנאך קיל אן כל תלמיד חכם תונר מרתה פי תובה פהו מסתחק אלמות פללזום הדא צאר תלמידי חכמים ישהון עלי מרתה תיאבהם ולו מצד אחד והלכה כר׳ יוסי.

בנאים הם תלמידי חכמים ונקראים בנאים מפני שהן עסוקין בבנינו של עולם. ובור הוא מי שאין לו דעת ולא מרה טובה כמו שבארנו באבות[ב]). וראוי אצלנו לתלמידי חכמים שיהיו בגדיהם נאים ונקיים עד מאוד ושירבו יופים בבגדים נקיים ובתלמוד[ג]) יש אזהרות רבות על זה ושם אמרו כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה ולפי זה החיוב תלמידי חכמים היו מקפידים על לכלוך בגדיהם ואפילו מצד אחד והלכה כר׳ יוסי.

ז מטפחת של זפתין ושל יוצרין ושל מפסלי אילנות אין חוצצין רבי יהודה אומר אף של קייצין כיוצא בהן זה הכלל כל המקפיד עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ:

קייצין אלדין ינשרון אלפואכה פהאולא כלהם למרתה צנאעהם וקדרתהא צארת מנאדלהם כדלך ולא ישאחחון עלי מרתתהא זאלת אם בקית ולדלך ליס פיהא אחכאם אלחציצה אדא כאן עליהא זפת או שבהה

קייצין הם המשירין את הפירות ואלו כולם בעבור מלאכתם המאוסה והמזוהמת מטפחותיהם הם כמו זה ואינם מקפידים על לכלוכם אם יסור או ישאר ולפיכך אין בהן דיני חציצה אם היו עליהם זפת או

הרוטה והדא

ב) פ״ב מ״ה. ג) שבת קי״ד א׳.

והוא אלכלל צחיח וקר תקדם שרחה עלי אלכמאל ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדומה לה. וזה הכלל אמת וכבר קדם פירושו בשלימות ואין הלכה כר׳ יהודה.

פרק עשירי.

א כל ידות חבלים שהכניסן שלא כדרכן או שהכניסן כדרכן ולא מירקן או שמירקן ונשברו הרי אלו חוצצין. כלי שחטבילו דרך פיו כאלו לא טבל הטבילו כדרכו בלא ויבורית עד שיטנו על צדו. כלי שהוא צר מבאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו טהור עד שיטנו על צדו. צלוחית שפיה שוקע אינה טהורה עד שינקבנה מצדה. וקלמרין הדיוטות אינה טהורה עד שינקבנה מצדה וקלמרין של יוסף הכהן היתה נקובה מצדה:

קולה הנא שלא מירקן הו מאנוד מן ומורק ושוטף במים ואלמעני אנה יחרך ידה באלמקבץ חתי ידכל אלמא פיה לאן אכתר אלמקאבץ מגופה. וקולה או שמירקן ונשברו ישיר אלי כלי מתכות נאצה אדא תכסר אלמקבץ ולם יבן כל אנעגן בעצה מע בעץ אלדי לא ימכן דכול אלמא לתלך אלמואצע אלמנכסרה וכדא באן פי אלתוספתא אן אלכלאם פי אלמקאבץ אלמגופה ופי אלתי ימכן אן תנכסר. והטבילו דרך פיו אן יגעל פם אלאנא אלי אספל עלי וגה אלמא וקאעה אלי פוק פאן אלמא לא יצל אלי דאכל אלאנא כלה לאן אלהוא יבקי פיה מחצור וידאפע אלמא. וויבורית הו אלשי אלנאקץ אלחטיט ואלדי יריד בה הנא אנה הטביל את הכלי ולם יסתוף אטראפה באלשבילה אן כאנת לה אטראף וזואיד ולעל כאן לבעץ אלכלים זיאדה מא כאנוא יסמונהא זיבורית לא ימכן אן ידכלהא אלמא חתי ימיל אלאנא עלי גאנבה. פיה שוקע לתוכה אן תכון אלחאשיה מעטופה לדאכל אלאניה הכדא וכתיר מא יעמל דלך. וקלמרין אלמחברה ודלך אן תעמל מחאבר מנעטפה אלי דאכלהא מן חית אדא אנקלבת לם יסל שי מן אלחבר והי כתירה אלאסתעמאל ענדנא פלא בד להא אן יתקב גאנבהא חתי ידכל אלמא לתלך אלעטפה והדא צורתהא.

אמרו כאן שלא מירקן הוא נגזר מן ומורק) ושוטף במים וענינו שינענע בידו את יד הכלי כדי שיכנסו בה המים לפי שרוב ידות שלהם היו חלולים. ואמרו או שמירקן ונשברו רומז אל כלי מתכות בפרט אם נשברה היד ולא נפרדה אלא שדבקו קצתו עם קצתו ואז אי אפשר שיכנסו המים לאלו המקומות הנפסדים וכן התבאר בתוספתא) שמדבר בידות שהם חלולין ושאפשר שיהיו נפסדים. והטבילו דרך פיו שיתן פי הכלי למטה על פני המים ושוליו למעלה ואז המים אינם מניעים לתוך הכלי כולו מפני שהאויר ישאר בו מבוצר וידחוק את המים. וויבורית הוא הדבר החסר והגרוע ומה שהוא רוצה בו כאן הוא שהטביל את הכלי ולא השלים הטבילה בקצוותיו אם היו לו קצוות ותוספות ואולי היתה לקצת הכלים תוספת שמה זיבורית ולא היה אפשר שיכנסו בה המים עד שיטה הכלי על צדו. פיה שוקע לתוכה שתהיה השפה כפופה לתוך הכלי כמו זה 57 ועושים זה הרבה. וקלמרין הקסת וזה שעושין קסתות כפופות לתוכן כדי שאם נהפכו לא ישפך כלום מן הדיו ומשתמשין בהן הרבה אצלנו וצריך בהכרח שתהיה נקב בצדן כדי שיכנסו המים בזאת הכפיפה וזאת היא צורתן 58.

חכר

ס) ויקרא ו׳ כ״א. ג) לא מצאתי כן מבואר בתוספתא אבל הר״ם במ״ת מקואות פ״ג הל׳ י״א העתיק כל ידות הכלים שהן חלולין כו׳ ובלי ספק היה לפניו כן הנוסחא בהתוספתא פ״ז הל׳ י״ט כ׳.

ב הכר והכסת של עור הרי אלו צריכין שיבואו בהם המים. כסת עגולה וחבדור והאמום והקמיע ותפלה אינן צריכין שיבואו בהם המים. זה הכלל כל שאין דרכו להכנים ולהוציא טובלים סתומים:

כסת עגולה מבדה מן גלד מדורה כתיר מא יעמלהא אלתגאר ואצחאב אלרכאבין תחת רכבהם ענד גלוסהם לביעהם ושראהם והי מביטה מן כל נהה ולים להא פם יברג מנה אלחשו ויבקל כסאיר אלמכאד ואנמא תכאט עלי השוהא כסאיר אלטראחאת. וכדור אלברה אלתי ילעב בהא אהל אללעב. ואמום אלקואלב. וקמיע אלחרז. ותפלה תפילין של ראש או של יד. פמע כון הדה כלהא להא תנויה אד ולם תעמל לתמלי ותפרג בל לתבקי בהאלהא ומלוהא אלי אן תתקטע פחכמהא חכם אלגסם אלמצמת כמא תבין פי אלכלל אלדי דכר.

כסת עגולה כסת מעור עגולה הוא מה שמשימין הרבה התגרים ובעלי החנויות ס) תחת שוקיהם כשיושבין למכור וליקה והיא תפורה מכל צד ואין לה פה להוציא ולהכנים מלואה כשאר הכסתות אבל היא תפורה אחר שנמלאה כמו כל המשכבות. וכדור הוא הכדור ששוחקים בו אנשי השחוק. ואמום הדפוס. וקמיע כמשמעו. ותפלה תפילין של ראש או של יד. ואף על פי שכל אלו יש להם חלל הואיל ואין עושין אותן למלאם ולהריקם אלא להניחם כמות שהם מלאים עד שיחתכו דינם כדין גוף מקשי כמו שהתבאר בכלל אשר זכר.

ג אלו שאינם צריכים שיבאו בהם המים קשרי העני והנומין וחבט של סנדל ותפלה של ראש בזמן שהיא חוצה ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת ואזני החמת ואזני התורמל:

קשרי העני אלעקד אלתי יעקד תיאבה אדא תקטעת לאנה לים יעקדהא ליחלהא. וכדלך קשרי הנומין והי אלעקד אלתי תעקד אטראף אלהדב אלכארגה מן אלברד ואלבראנים ונהוהא. וחבט של סנדל ערי אלאכפאף. ותפלה של ראש בזמן שהיא חוצה אדא כאנת מחנובה מן חציצה יעני אן תכון אלערוה אלתי ידכל פיהא שראך אלתפילין קד כיט עליה גלד התי תתבת אלקציצה מע אלרצועה. ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת אדא לם תכן לאעבה פי אלרצועה בל מצנוטה עלי אלסיר חתי לא ילעב פיהא. וקד בינא מראת אן חמת אלקרבה. ותורמל ועא גלד יתכדה אלרעאה.

קשרי העני הקשרים שהעני קושר בהם בגדיו כאשר נקרעו לפי שאינו קושר אותם להתירם. וכן קשרי הנומין והם הקשרים שקושרים קצוות הציציות היוצאות מן המעטפות והסנוסים ורומיהם. וחבט של סנדל אזני הסנדלים. ותפלה של ראש בזמן שהיא חוצה אם היא הוצצת מן הציצה רצה לומר בזמן שהעור תפור על מעברתא של תפילין שמכניסין בה את הרצועות עד שתתקיים הקציצה עם הרצועה. ושל זרוע בזמן שאינה עולה ויורדת אינה מתנועעה ברצועה אלא היא דחוקה על הרצועה עד שלא תתנועע בה. וכבר בארנו הרבה פעמים שהחמת היא הגוד. ותורמל כיס מעור שמשתמשים בו הרועים.

ד אלו שהם צריכים שיבואו בהן המים הקשר שבפרקסין שבכתף ושפה של סדין צריך למחח ותפלה של ראש בזמן שאינה חוצה ושל זרוע בזמן שהיא

עולה

ס) מלה במלה הדוכנים, ר"ל המקום הגבוה שהיה לפני חנויותיהם ועליו היו משימים הכסת שישבו עליה.

עולה ויורדת ושנץ של סנדל ובגדים שהטבילן מכובסין עד שיבעבעו הטביל נגובין עד שיבעבעו וינוחו מבעבוען:

קר שרחנא פי אלתאסע ואלעשרין מן כלים פרקסין אנהא אלקמץ אלתי להא ערי ואזראר. וקולה ושבכתה יעני אלערי אלתי תכון פי אלכתף פי בעץ אלתיאב. ושנץ אלשראבה אלתי תדכל פי ערי אלאכפאף לתצמהא ותשדהא. ומעני צריך למתח אן ימד אלחאשיה פי אלמא ויזיל תכמישהא לאן חואשי אלעראצי תתכמש ותנתמע בעצהא עלי בעץ ולא סימא אלרפיעה מנהא ומן שאן אלתוב אדא רמי פי אלמא יתנפט עלי וגה אלמא יתרתפע מנה מואצע ותנכפץ אגרי מן סבב אלהוא אלדי ינחצר תחתה והדא הו מעני קולה עד שיבעבעו יריד אן יבסטה פי אלמא חתי יתנפט ומן הדא אלמעני שחין פורה אבעבועות פאדא טאל לבת אלתוב פי אלמא ואבתל זאל דלך אלתנפט לאנה אדא בסטה בידה מרה בעד מרה גרנ אלהוא כלה והו קולה וינוחו מבעבוען.

כבר פרשנו בתשעה ועשרים[ב]) מכלים פרקסין שהן הלוקין שיש להן קרסים ולולאות ואמרו ושבכתה רצה לומר אזנים שבכתה בקצת הבגדים. ושנץ הפתיל שמכניסים באזני הסנדלים לאחדם ולקושרם. וצריך למתח ענינו שיפשוט השפה במים ויסיר הקמטים לפי ששפתות הסדינים נקמטים ונקבצים קצתם על קצתם ובפרט הסדינים הדקים ומדרך הבגד בעת שמשליכים אותו אל המים שיבעבע על פני המים ושיעלה מקום אחד ושירד מקום אחר ממנו בשביל האויר המכונס תחתיו וזהו ענין אמרו עד שיבעבעו ירצה בו שימתחהו בתוך המים עד שיבעבע ומזה הענין[ג]) שחין פורה אבעבועות ואם נשאר הבגד זמן ארוך בתוך המים ונתלחלה יכור זה הבעבוע מפני שאם מתח אותו בידו פעם אחר פעם יצא האויר כולו והוא אמרו וינוחו מבעבוען.

ה כל ידות הכלים שהם ארוכין ועתיד לקוצץ מטבילן עד המקום המדה רבי יהודה אומר עד שיטביל את כולו. שלשלת דלי גדול ארבעה טפחים ושל קטן עשרה מטבילן עד מקום המדה רבי טרפון אומר עד שיטביל את כל הטבעה. החבל שהוא קשור בקופה אינו חבור אלא אם תפר:

מעלום אן אלסלסלה מולפה מן טבעות פאדא כאן אנתהי אלעשרה טפחים או אלארבעה אלי בעץ חלקה מן אלחלק יקול תנא קמא אנה יטביל עד מקום המדה פקט ור' טרפון יקול אנה יטביל אלטבעת כלהא אלתי אנתהי אלכיל לבעצהא ואין הלכה כר' טרפון ולא כר' יהודה.

ידוע שהשלשלת היא מורכבת מטבעות ואם הגיעו העשרה טפחים או הארבעה עד קצת טבעת מן הטבעות תנא קמא אומר שיטביל עד מקום המדה בלבד ור' טרפון אומר שהוא יטביל הטבעת כולה שהגיעה המדה אל קצתה ואין הלכה כר' טרפון ולא כר' יהודה.

ו בית שמאי אומרין אין מטבילין חמין בצונן ולא צונן בחמין לא יפים ברעים ולא רעים ביפים בית הלל אומרין מטבילין. כלי שהוא מלא משקין והטבילו כאילו לא טבל. מלא מי רגלים רואים אותם כאלו הם מים. מלא מי חטאת עד שירבו המים על מי חטאת רבי יוסי אומר אפילו כלי מחזיק כור ואין בו אלא רביעית כאילו לא טבל:

קד דכרנא אן אלמא אדא אנתנם יטהר במי מקוה ודלך באן ינעל פי אניה ותדכל

כבר זכרנו שהמים טמאים יטהרו במי מקוה וזה שנותנין אותן בכלי ומכניסין זה הכלי

תלך

ב) מ״א. ג) שמות מ׳ מ׳.

תלך אלאניה פי אלמקוה התי יטף אלמא אלדי פי אלמקוה עלי וגה אלמא אלדי פי אלכלי פיתטהר דלך אלמא כמא בינא פי ביצה ובדלך יתטהר אלכלי איצא מע אלמא אלדי פיה מעא אדא כאן כלי טמא אעני אן יקבל טומאה. והדא פי אלמא באצה אמא סאיר אלמשקין פלא תטהר בעד נגאסתהא אבדא וסנבין דלך פי ראבע מכשירין. פיקול בית שמאי אן ענד תטהיר אלמא אלנגס לא יטהר אלא במקוה מן נועה אן כאן מא סגן פפי מקוה יכון מאהא סגן ואן כאן מא מר פפי מקוה יכון מאהא מר לאן אלמעני פי תטהיר אלמא אנה ירגע מע מי מקוה בשי ואחד ויטהר הדא פי אלמא באצה כמא בינא. אמא אדא כאן הדא אלכלי טמא מלא משקין גיר אלמא והטבילו כאילו לא טבל אד תלך אלמשקין לא תטהר במא מקוה. פאן כאן פיה מי חטאת פי הדא אלכלי אלתי הי מא ואפר פיהתאג אן לא יכון אלכלי מלא בל בעצה ואכתרה פארג מן חית תדכל מי מקוה לתוך הכלי ותרבה על מי חטאת שבכלי והיניד יטהר אלכלי. וקאל ר' יוסי אן לו כאן אלכלי מהמל תלאתין סאה ויכון פיה רביעית מי חטאת והטביל הכלי כולו במקוה פהו באקי בנגאסתה כאילו לא טבל חתי יזיל מא פיה מן מי חטאת ויטבילו ריקן ואין הלכה כר' יוסי.

הכלי במקוה ער שהמים שבמקוה צפין על פני המים שבכלי ויטהרו אלו המים כמו שביארנו בביצהה) ובזה האופן יטהר הכלי עם המים שבו יחד אם היה כלי טמא רוצה לומר שיקבל טומאהג). וזהו במים בלבד אבל שאר המשקין לא יטהרו לעולם אחר שנטמאו ונבאר זה ברביעי ג) ממכשירין. ואמרו בית שמאי שטהרת מים טמאים אינה אלא במקוה ממינם אם המים הם חמים במקוה שמימיו חמין ואם המים מרים במקוה שמימיו מרים מפני שהכוונה בטהרת המים שיהיו כדבר אחד עם מי המקוה וזאת הטהרה תהיה במים בלבד כמו שביארנו. אבל אם היה זה הכלי טמא מלא משקין חוץ ממים והטבילו כאילו לא טבל הואיל ואלו המשקין לא יטהרו במי מקוה. ואם היה בו מי חטאת [רצה לומר] בזה הכלי והם מים ואפר צריך שלא יהיה הכלי מלא אלא קצתו ורובו ריקן כדי שיכנסו מי מקוה לתוך הכלי וירבו על מי חטאת שבכלי ואז יטהר הכלי. ואמר ר' יוסי שאפילו היה הכלי מחזיק שלשים סאה ויש בו רביעית מי חטאת והטביל הכלי כולו במקוה ישאר בטומאתו כאילו לא טבל ער שיסיר מה שבו מן מי חטאת ויטבילו ריקן ואין הלכה כר' יוסי.

ז כל האכלים מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס. כל המשקים מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית. וה חומר בשותה משקים טמאים מבמקום שעשו בו שאר המשקים כמים:

לא אחתאג אן אבין כל מרה אנה אנמא יריד במשקה שבעה משקין. וקד בינא פי אול טהרות אן חצי פרס כביצה ומחצה ובינא מסאהה אלרביעית מראת. וכון אלאכלין כלהא תנצאף בעצהא לבעץ וכדלך אלמשקין בעצהא לבעץ ליתם מנהא אלמקדאר קולה מכל האוכל אשר יאכל וכו' וקאל וכל משקה אשר ישתה וכו' אמא אלמקוה פלא אינני צריך שאבאר בכל פעם שאינו רוצה במשקה אלא שבעה משקין. וכבר ביארנו בראשון ד) מטהרות שחצי פרס כביצה ומחצה ובארנו מדת רביעית הרבה פעמים. ומה שמצטרפין כל האוכלין זה עם זה וכן המשקין קצתם עם קצתם להשלים בהם השיעור הוא מאמרו ה) מכל האוכל אשר יאכל וכו' ואמרו ו) וכל משקה אשר ישתה וכו'

יתם

ה) פ"ב מ"ג. ג) ר"ל כלי עץ. ג) מ"ח. ד) מ"ג. ה) ויקרא י"א ל"ד. ו) שם.

יתם מקדארה בשאר משקין ואנמא תכון אלארבעים סאה כלהא מא לקולה תעאלי מקוה מים. ונץ ספרא מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן. ולדלך תפסר אלמשקין כלהא אלמקוה אדא גירת לונה כמא תקדם ולא תזיד פי מקדארה עלי מא בינא.

ובו'. והמשקה לא יושלם שיעורו בשאר משקין ולא יהיו ארבעים סאה אלא מים לאמרו יתברך ה) מקוה מים. ולשון סיפרא ו) מקוה מים לא מקוה כל המשקין כולן. לפיכך כל המשקין פוסלין את המקוה אם שינו מראהו כמו שקדם ג) ואין מוסיפין כלום על שיעורו ד) כמו שבארנו.

ח אכל אכלים טמאים ושתה משקים טמאים טבל והקיאן טמאים מפני שאינן טהורים בגוף. שתה מים טמאים טבל והקיאן טהורים מפני שהם טהורים בגוף. בלע טבעת טהורה נכנס לאהל המת הזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמות שהיתה. בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו. חץ שהוא תחוב באדם בזמן שהוא נראה חוצץ ואם אינו נראה טובל ואוכל בתרומתו:

קד בינא אן אלמא והדה משאר משקין הו אלדי יתטהר אדא הצל בתוך המקוה ולדלך אדא טבל הדא אלשנץ ומים טמאין פי מעדתה תטהרת לחצולהא בתוך המקוה והו קולה מפני שהן טהורים בגוף לאנהא תטהרת והי דאכל אלמעדה לחצולהא בתוך המקוה ולדלך אדא תקיאהא עלי מא כאנת תכון טאהרה. והדא אלדי בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת לא תנתגס אלטבעת לאנה מציל עליה. וכדלך לו אכל בשר המת ונכנס לאוהל לם ינתגס אלאוהל כמא תבין מן אלחאדי עשר מן אהלות והו קולהם פי תוספת כלים הבלועין מצילין על הטהורין מליטמא ועל הטמאין מלטמא. ואלסהם אדא נשב פי אלגסם קד יטהר טרפה פי סטה אלגסם יכון חיניד חוצץ מתל לו כאן שי עלי סטה אלגסם וקד ינרק פי אללחם ויניב דאכל אלגסם פלא יבאלי בה חיניד ולו כאן חץ טמא.

כבר ביארנו ה) שהמים לבדם משאר משקין הם שיטהרו כשהם באים בתוך המקוה ולפיכך אם טבל זה האיש ומים טמאים בבטנו יטהרו מפני שבאו בתוך המקוה וזה אמרו מפני שהן טהורין בגוף לפי שיטהרו כשהם בתוך בטנו מפני שהן באו בתוך מקוה ולכן אם הקיאם כמו שהיו הם טהורים. ומי שבלע טבעת טהורה ונכנס לאוהל המת לא תטמא הטבעת לפי שהוא מציל עליה. וכן אם אכל בשר המת ונכנס לאוהל האוהל אינו טמא כמו שהתבאר ממה שנאמר באחד עשר ו) מאהלות וזהו אמרם בתוספת כלים ז) הבלועין מצילין על הטהורים מליטמא ועל הטמאין מלטמא. והחץ שירו בגוף לפעמים נראה קצהו על שטח הגוף והוא חוצץ כאילו היה דבר על שטח הגוף ולפעמים הוא שוקע בבשר ונבלע בתוך הגוף ואז אין חוששין בו אפילו אם היה חץ טמא.

ה) ויקרא י״א ל״ו. ו) שמיני פרשה ט׳ תל׳ ד׳ (ד׳ נ״ה ד׳). ז) פ״ז מ״ג. ח) ר״ל להשלימו לארבעים סאה. ט) מ״ו. י) מ״ז. יא) בבא קמא פ״ו הל׳ י״ב.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת נדה.

פרק ראשון.

א שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת. כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה והמשמשת בעדים הרי זו כפקידה ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה:

אתי בלפשטיה כל לינאלף מדהב ר׳ אליעזר אלדי יקול ארבע נשים פקט דיין שעתן. פקאל שמאי כל הנשים דיין שעתן יעני אנהא אדא כאנת תתנאול טהרות תם ראת דם לים נקול איאך להא מדה מנד אנתנסת ותכון אלטהרות אלתי תנאולת טמאות והדא הו דין תורה לכן הלל עשה סייג לדבריו ואקל מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה לאנהא אדא בדקה עצמה יום אלאחד מתלא ווגדת נפסהא טאהרה ובקאת אלי יום אלכמים ובדקה עצמה פוגדת נפסהא מנגוסה פכל מא תנאולת מן אלטהרות מן יום אלאחר מן וקת אלפקידה אלי הדה אלפקידה אלתאניה פהי טמאות כלהא עלי מדהב הלל והדא הו אלתתקיל אלדי תקל. ולם יר שמאי בהדא אלתתקיל נשיתה מן ביטול סריה ורביה לאנך אדא קלת אנהא טמאה מפקידה לפקידה תכון ענד וגהא אבדא ספק טמאה ויתנגב נכהא פי אכתר אלאוקאת. ואלחכמים יקולון מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומעני הדא אנהא אדא בדקה עצמה ווגדת נפסהא טהורה ובקאת איאם כתירה לא בדקה עצמה תם בדקה ווגדת נפסהא טמאה כל הטהרות

הביא מלת כל לחלוק על דעת ר׳ אליעזר האומר ארבע נשים לבדן דיין שעתן. ושמאי אומר כל הנשים דיין שעתן רוצה לומר שאם היתה מתעסקת בטהרות ואחר זה ראתה דם לא נאמר שמא עבר זמן משנטמאה ויהיו הטהרות שהתעסקה בהן טמאות וזהו דין תורה אבל הלל עשה סייג לדבריו ואמר מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה והוא שאם בדקה עצמה למשל באחד בשבת ומצאה עצמה טהורה ועמדה עד יום החמישי ובדקה עצמה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שהתעסקה בהן מאחר בשבת משעת הפקידה עד זאת הפקידה השנייה כולן טמאות לפי דעת הלל וזאת היא החומרה שהחמיר. ולא רצה שמאי בזאת החומרה לפי שהיה חושש מפני ביטול פריה ורביה מפני שאם אתה אומר שהיא טמאה מפקידה לפקידה תהיה האשה אצל בעלה לעולם ספק טמאה ויתרחק מלשכב עמה ברוב הזמנים. וחכמים אומרים מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה ירצו לומר שאם בדקה ומצאה עצמה טהורה ועמדה ימים רבים בלא בדיקה ואחר זה בדקה ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שעשת משעת

שעשת מן וקת בדקה עצמה ווגדת נפסהא טמאה אלי ארבע ועשרין סאעה מן קבל דלך פהי בחזקת טומאה ומעני ממעטת תרגע אלי נלף. תם קאלוא ומעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה מתאל דלך אנהא בדקה עצמה אול אלנהאר פוגדת נפסהא טהורה תם בדקה בעד דלך בעשר סאעאת פוגדת נפסהא טמאה פגמיע אלטהרות אלתי תנאולת בין פקידה ראשונה לשנייה טמאות ובשרט אן תכון אלשתי פקידות פי טי ארבע ועשרין סאעה פיכון תקדיר אלכלאם הכדא אם היה בין פקידה לפקידה ימים הרבה אינה ממעטת על יד אלא מעת לעת ואם היה בין פקידה לפקידה פחות מעשרים וארבע שעות ממעטת על יד מפקידה לפקידה בלבד והלכה כחכמים. ושרח וסת וקת מעלום לטמתהא מתל אן תכון עאדתהא אן תטמת מן תלאתין יומא לתלאתין יומא אן מן שהרין לשהרין פאנהא אדא ראת דם פי אליום אלמעלום אינה ממעטת על יד כלל. וקולה המשמשת בעדים לא תפהם מנה אן ללמראה אן תשמש בלא עדים ואנמא יריד בה אן אדא שמשה ביתה אלתי לא יחל להא דלך אלא בעדים פאנהא כפקידה. ועדים כנאה ען אלתיאב אלתי תנטף נפסהא בהא בעד אלנמאע הי והו פאן וגדת תלך אלתיאב טאהרה הרי זו כפקידה ולא נקול איאך דם יסיר ראת ואנתלט באלמני ולם יטהר פאעלמנא אנא לא נתקי הדה אלתקיה אמא אלתוב אלדי תנטף נפסהא בה קבל אלנמאע כמא סיבין אן דלך מסתחב פאנה לא יקום מקאם פקידה לאנא נקול איאך דם יסיר סאל מנהא ובשרההא ללנמאע לא תבאלג פי אחתמאל אלתוב אלדי תחתמלה. ואלאצל ענדנא אן אלמראה אדא יצא ממנה דם מן המקור ואן לם יברז נארג אלנסם בל בקי פי דאכל נסמהא פהי טמאה לקולה דם יהיה זובה בבשרה ואף על פי שהוא בבשרה וסיאתי ביאן דלך ותפצילה פי מא בעד. וקולה ממעטת על יד איצא פי עידי תשמיש הו מדהב אלחכמים כמא בינא פי מא תקדם. שברקה ומצאה עצמה טמאה עד ארבע ועשרים שעות קודם זה הן בחזקת טמאה וענין ממעטת משיבה לאחור[ב]). אחר זה אמרו ומעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה כיצד אם בדקה עצמה בתחלת היום ומצאה עצמה טהורה ועוד בדקה אחר זה בעשר שעות ומצאה עצמה טמאה כל הטהרות שעשת בין פקידה ראשונה לשניה טמאות ובתנאי שיהיו השתי פקידות בתוך ארבע ועשרים שעות ויהיה שיעור המאמר כן אם היה בין פקידה לפקידה ימים הרבה אינה ממעטת על יד אלא מעת לעת ואם היה בין פקידה לפקידה פחות מעשרים וארבע שעות ממעטת על יד מפקידה לפקידה בלבד והלכה כחכמים. ופירוש וסת זמן ידוע לנדותה כמו שאם היתה רגילה לראות משלשים יום לשלשים יום או משני חדשים לשני חדשים הנה אם ראתה דם ביום הידוע אינה ממעטת על יד כלל. ואמרו משמשת בעדים אל תבין מזה שהאשה מותרת לשמש בלא עדים ואינו רוצה בו אלא שאם שמשה ביתה מה שהוא מותר רק בעדים זהו פקידה. ועדים הוא כנוי לבנדים שמקנחים בהם האשה ובעלה אחר התשמיש ואם מצאה אלו העדים טהורים הרי זו כפקידה ולא נאמר שמא ראתה דם מועט ונתערב בזרע ולא נראה ולפיכך הודיענו שאין אנו חוששים בזה אבל הבגד שהיא מקנחת בה קודם התשמיש כמו שיתבאר שזה משובח לא יעמוד במקום הפקידה לפי שנאמר שמא דם מועט זב ממנה ובתאותה לתשמיש לא הכניסה כל צרכה הבגד שהיא מכנסת. והשרש אצלנו שהאשה אם יצא ממנה דם מן המקור אף על פי שלא יצא חוץ לגופה ונשאר בתוך רחמה היא טמאה לאמרו דם יהיה זובה בבשרה ואף על פי שהוא בבשרה ויבוא ביאור זה ופרטיו אחר זה. ואמרו ממעטת על יד גם כן בעידי תשמיש היא דעת החכמים כמו שביארנו במה שקדם.

כיצד

ב) ר"ל האשה משיבה את הזמן לאחור.

ב כיצד דייה שעתה היתה יושבת במטה ועסוקה בטהרות פרשה וראת היא טמאה וכולן טהורות אף על פי שאמרו מטמא מעת לעת אינה מונה אלא משעה שראת:

געל מתאלה יושבת במטה ולם יקל היתה עסוקה בטהרות ליעלמך אן ולו למן יקול דייה שעתה אנמא יקול דלך לטהרות פקט אמא לענין משכב ומושב פהי מטמא מעת לעת דליל דלך קולה היא טמאה וכולם טהורות ולם יקל והמטה טהורה והכדא אלאצל ענדנא כמא בינא פי אלצדר. ונץ אלתוספתא הרואה דם מטמא מעת לעת אכלין ומשקין ומשכבות ומושבות וכלי חרש המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת ואינה מטמא את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה ויריד בקולה אינה מקולקלת אנהא לא נתקלקלה וסתה. והדא הו אלחכם איצא מפקידה לפקידה אדא כאנת אלשתי פקידות פי טי אלארבע ועשרין סאעה כמא בינא.

הביא את משלו ביושבת במטה ולא אמר היתה עסוקה בטהרות להודיעך שאפילו לפי האומר דייה שעתה אין זה אלא לטהרות בלבד אבל לענין משכב ומושב היא מטמא מעת לעת והראיה לזה אמרו היא טהורה וכולם טהורות ולא אמר והמטה טהורה וכן השורש אצלנו כמו שביארנו בפתיחה. ולשון התוספתא[ב] הרואה דם מטמא מעת לעת אכלין ומשקין ומשכבות וכלי חרש המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת ואינה מטמא את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה וירצה באמרו אינה מקולקלת שלא נתקלקלה וסתה. וזהו הדין גם כן מפקידה לפקידה אם היו השתי פקידות בתוך ארבע ועשרים שעות כמו שביארנו.

ג רבי אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתן בתולה מעוברת מניקה וזקנה אמר רבי יהושע לא שמעתי אלא בתולה אבל הלכה כרבי אליעזר:

האולא אלארבע נסוה לא ירין דם פי אכתר אלאוקאת וקד קטע אלתלמוד הלכה כר' אליעזר.

אלו הארבע נשים אינן רואות דם ברוב הזמנים וכבר פסק התלמוד[ג] הלכה כר' אליעזר.

ד איזו היא בתולה כל שלא ראת דם מימיה אף על פי שנשואה. מעוברת משיודע עוברה. מניקה עד שתגמול את בנה. נתנה בנה למניקה וגמלתו או מת רבי מאיר אומר מטמאה מעת לעת וחכמים אומרים דיה שעתה:

משיודע עוברה מן בעד תלת אשהר מן חבלהא. עד שתגמול את בנה חתי יתם אלמולוד ארבעה ועשרין שהרא ואדא תם ארבעה ועשרין שהרא חכמהא כחכם כל הנשים מעת לעת ומפקידה לפקידה ואן תמאדאת פי רצאעה סנין לא נראעי דלך והלכה כחכמים.

משיודע עוברה אחר שלשה חדשים משנתעברה. עד שתגמול את בנה עד שישלים הילד ארבעה ועשרים חודש ואחר שהשלים ארבעה ועשרים חודש דינה כדין כל הנשים מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם האריכה להניק את הילד שנים רבות לא נשניח על זה והלכה כחכמים.

ה אי זו היא זקנה כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן:

עונה

ב) פ"ט הל' ה' ע"ש. ובגמרא ד"ו א' הובאה זאת התוספתא בלשון שהביאה הר"ם כאן. ג) ל"ב.

עונה אלמדכורה הנא הי עונה בינונית והי שלשים יום. וחד אלזקינה אלמדכורה הנא מנד יצחן להא אלנסא אימא פלונית ולא יעז עליהא דלך ולא תחרג לה. ור׳ אליעזר יקול כל שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה ולו כאנת צנירה אלסן. ור׳ יוסי יקול מעוברת ומניקה פקט הי אלתי אדא עברו עליה שלש עונות דיין שעתן ואן לם תכן זקינה. ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ יוסי.

עונה הנזכרת כאן היא עונה בינונית והיא שלשים יום. וגדר הזקינה הנזכרת כאן הוא משיקראו אליה הנשים אימא פלונית ולא יקשה זה עליה ולא תבעום על זה. ור׳ אליעזר אומר כל שעברו עליה שלש עונות דייה שעתה אפילו היתה צעירה בשנים. ור׳ יוסי אומר מעוברת ומניקה לבדן אם עברו עליהם שלש עונות דיין שעתן אף על פי שאינן זקנות. ואין הלכה כר׳ אליעזר ולא כר׳ יוסי.

ו במה אמרו דייה שעתה בראייה ראשונה אבל בשניה מטמא מעת לעת ואם ראת הראשונה מאונם אף השניה דייה שעתה:

קולה אבל בשניה מטמא מעת לעת ראנע עלי כל ואחדה מן אלארבע נסוה אלמעדודאת בתולה ומעוברת מניקה וזקינה. וקולה ראתה מאונם הו אן תחרג או תפזע או תקפז מן מוצע עאל או תאכל שי ידה אלטמאת בקוה הדא כלה אונם.

אמרו אבל בשניה מטמא מעת לעת מוסב על כל אחת מן ארבע נשים המנויות בתולה ומעוברת מניקה וזקינה. ואמרו ראתה מאונם הוא שכעסה או שפחדה או שקפצה ממקום גבוה או שאכלה דבר המגיר את הדם בכח כל זה אונם.

ז אף על פי שאמרו דייה שעתה צריכה להיות בודקת חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר והמשמשת בעדים חוץ מיושבת על דם טוהר ובתולה שדמית טהורים. ופעמים צריכה להיות בודקת בשחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה יתירה עליהן כהנות בשעה שהן אוכלות בתרומה רבי יהודה אומר אף בשעת עברתן מלאכל בתרומה:

אלנדה ויושבת על דם טוהר לא תחתאג בדיקה דאימא לאן אלדם ירד מנהא פלא פאידה פי אלבדיקה. ثם קאל אן אלמראה אדא שמשה מטתה אלתי תחתאג עדים כמא תקדם אדא כאנת יושבת על דם טוהר או כאנת בתולה שדמית טהורין פהי לא תחתאג אלי עדים לאן דם טוהר ירד מנהא. ובתולה שדמית טהורים הי בתולה קטנה שנשאת וסיאתי תפציל דלך פימא בער. פיכון תקדיר אלמשנה הכדא וכל המשמשת משמשת בעדים חוץ מן היושבת על דם טוהר ובתולה שדמית טהורין. ثם אנד פי פצל אכר וקאל אן כל מראה אדא כאנת עסוקה בטהרות פהי תחתאג אן תבדוק עצמה פי הדה אלתלתה אוקאת והי בשחרית ובין

הנדה והיושבת על דם טוהר אינן צריכות בדיקה תמיד לפי שהדם נגר מהן ואין תועלת בבדיקה. אחר זה אמר שהאשה אם שמשה מטתה והיא צריכה לעדים כמו שקדם אם היתה יושבת על דם טוהר או אם היתה בתולה שדמית טהורין אינה צריכה לעדים לפי שדם טוהר נגר מהן. ובתולה שדמית טהורין היא בתולה קטנה שנישאת ויבא ההבדל ביניהן במה שאחר זה. ויהיה שיעור המשנה כן וכל המשמשת משמשת בעדים חוץ מן היושבת על דם טוהר ובתולה שדמית טהורין. אחר זה התחיל בדין אחר ואמר שכל אשה שהיא עסוקה בטהרות צריכה שתבדוק עצמה באלו השלשה זמנים בשחרית ובין השמשות וקודם התשמיש אבל אם

השמשות

אינה

השמשות וקודם התשמיש אמא אן לם תכן עוסקת בטהרות פלא ילזמהא אן תבדוק עצמה קבל אן תשמש ביתה לאן אלאצל ענדנא כל לבעלה לא בעיא בדיקה אלא אן כאנת אשה שלא קבעה לה וסת פאנהא תחתאג בדיקה לפני תשמיש ולא בד. ואין הלכה כר' יהודה.

אינה עוסקת בטהרות אינה חייבת לבדוק עצמה קודם שתשמש ביתה לפי שהשורש אצלנו ב) כל לבעלה לא בעיא בדיקה חוץ מאשה שלא קבעה לה וסת שהיא צריכה בדיקה לפני תשמיש בהכרח. ואין הלכה כר' יהודה.

פרק שני.

א כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ. החרשת והשוטה והסומה ומי שנטרפה דעתה אם יש להם פקחות מתקנות אותן ואוכלות בתרומה דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה הצנועות מתקנות להן שלישי ואחד להתקין את הבית:

למא אן קאל פי מא תקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת אעלמך אן דלך פי אלנסא מסתחסן אן יפתשן אנפסהן דאימא ופי אלרגאל מדמום אן ימד ידה אלי אלאחליל אלא ענד אלחאגה איאך ינעס והוא מכרוה פי שריעתנא שדיד אלכראהיה כמא בינא פי תאסע סנהדרין ולדלך דעא עלי פאעל הוא בקטע אליד ישיר אלי כראהה תחריך אלשהואת אלא ענד צרורה אלמגארי אלטבעיה. וקולה אן אלעמיא לא תבדוק עצמה הו כלאם מדפוע בל תבדוק ותרי לגירהא והו קולהם סומה אינה משנה. ומי שנטרפה דעתה יריד בה אלמריצה אלתי אבתלט עקלהא מן שדה אלמרץ כמא יעתרי פי אלאמראץ אלחאדה. ואחד להתקין את הבית הו עד שלפני תשמיש וקד בינא פי מא תקדם אנהא אם לא קבעה לה וסת פהו לאזם ולא יגוז להא אלתשמיש עד שתבדוק עצמה ואם קבעה לה וסת פלא ילזמהא דלך אלא מן טריק אלצניעות.

אחר שאמר במה שקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת הודיעך שזה משובח בנשים שיבדקו עצמן תמיד ובאנשים מגונה שיפשיטו ידיהם אל האמה אלא בשעת הצורך שמא תתקשה. וזה דבר מגונה מאוד באמונתנו כמו שביארנו בתשיעי ג) מסנהדרין לפיכך קילל העושה זה שתקציץ ידו רומז בזה שהוא גנאי לאדם להתעורר תאותיו הוץ ממה שיכריחהו הדרך הטבעי. ומה שאמר הסומה לא תבדוק הוא מאמר דחוי אבל תבדוק ותראהו לזולתה והוא אמרם ג) סומה אינה משנה. ומי שנטרפה דעתה ירצה בו החולה שנטרפה דעתה מחוזק חוליה כמו שיארע בחליים החדים. ואחד להתקין את הבית הוא עד שלפני תשמיש וכבר ביארנו במה שקדם שאם לא קבעה לה וסת חייבת בו ואינה מותרת בתשמיש עד שתבדוק עצמה ואם קבעה לה וסת אינה חייבת בו אלא מדרך הצניעות.

ב נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן נמצא על שלח הותים טמאין וחייבין בקרבן. נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורים מן הקרבן:

פי בעץ אלנסך אותיום ומענאה פי אלחין וחד דלך כמא קאלוא הו אן תנטף

בקצת הנוסחאות אותיום ועניגו מיד ושיעורו כמו שאמרו הוא שתקנה עצמה

ב) י"ב א'. ג) צ"ל בשביעי מ"ו. ג) י"ג ב'.

נפסהא באתר אנסלאף אלרגל ענהא דון זמאן מדרוך וחיניד אדא וגד עלי דלך אלתוב דם יבונאן טמאים וחייבין חטאת. וקולה ופטורין מן הקרבן יריד בה מקרבן חטאת אלדי ענה קאל פי אלפצל אלמתקדם חייבין בקרבן אמא אשם תלוי פלאזם לכל ואחדמנהמא ענד ר' מאיר ועלי הדא אטרד אלחכם פי גמיע אלמשנה ואן כאן כלאם מדפוע לאן אן כאן איסור קבוע עלי אלאצול אלמדכורה פי מסכת כרתות.

תיכף אחר שפרש ממנה בעלה מבלי זמן מורגש ואז אם נמצא דם על העד שניהם טמאים וחייבין חטאת. ואמרו ופטורין מן הקרבן יוצה בו מקרבן חטאת אשר אמר בו בדין הקודם חייבין בקרבן אבל כל אחד משניהם חייב באשם תלוי לפי דעת ר' מאיר ועל זה הולך הדין בכל מקום בכל המשנה אף על פי שהוא מאמר דחזי אלא ב) אם היה איסור קבוע לפי הישרשים הנזכרים במסכת כרתות ג).

ג אי זו היא אחר זמן כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה ואחר כך מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה רבי עקיבה אומר מטמא את בועלה מודים חכמים לרבי עקיבה ברואה כתם שמטמא את בועלה:

הדה אלמשנה קדרת פי אלתלמוד בתקדיר מא וקאלוא אן זמאנין חדד זמאן לא אנתלאף פיה וזמאן אנתלף פיה ר' עקיבה וחכמים וחדף תחדיד אלזמאן אלאול ותקדיר אלכלאם דון חדף הכדא אי זה הוא אחר זמן כדי שתושיט ידה תחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר' עקיבה וחכמים חכמים אומרין מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה ור' עקיבה אומר מטמא את בועלה. ויריד בקולה מודים חכמים לר' עקיבה ברואה כתם אדא נבחהא בעד רויה אלכתם. וקד בינא פי צדר הדא אלסדר אן כון אלנדה תטמא מעת לעת למפרע מדרבנן וטומאת כתמים דרבנן פכאן יקום בבאלנא אן כמא יקולון אלחכמים אן מעת לעת שבנדה אינה מטמא את בועלה כדלך איצא אדא ראת כתם ונבעלה בעד דלך אינה מטמא פאעלמנא אן ליס אלאמר כדלך בל מטמא אד ואלשבהה האצרה. ומעני פניה הנא לשון נקיה והדא אלעבארה משהורה כתיר פי כלאמהם. והלכה כחכמים.

נתנו בתלמוד ג) שיעור זאת המשנה ואמרו ד) שני זמנים נקצבו זמן שאין בו מחלוקת וזמן שנחלקו בו ר' עקיבה וחכמים וחסר קיצוב זמן הראשון וישיעור המאמר בלתי חסרון הוא כן אי זה הוא אחר זמן כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת ר' עקיבה וחכמים חכמים אומרין מטמא מעת לעת ואינה מטמא את בועלה ור' עקיבה אומר מטמא את בועלה. וירצה באמרו מודים חכמים לר' עקיבה ברואה כתם אם נבעלה אחר שראתה כתם. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שמה שתטמא נדה מעת לעת למפרע מדרבנן וטומאת כתמים דרבנן והיה עולה במהשבתנו שכמו שהחכמים אומרים שמעת לעת שבנדה אינה מטמא את בועלה כמו זה גם כן אם ראת כתם ונבעלה אחר זה אינה מטמא לפיכך הודיענו שאין הדבר כן אלא מטמא הואיל והדבר המסופק לפנינו. וענין פניה כאן לשון נקיה וזאת ההשאלה מפורסמת מאוד בלשונם. והלכה כחכמים.

ד כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן הבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה. בית שמאי אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמש לאור הנר בית הלל אומרים דייה שני עדים כל הלילה:

בחזקת בחזקת
ב) בכ"י אוקספורד לאן וצ"ל אלא ובכ"י פאריס ובהעתקה הנדפסת חסר מן לפי עד איסור קבוע. ג) פ"א מ"ב. ד) י"ד ב'. ד) שם.

בחזקת טהרה לבעליהן פלוגתך לא ילומה אן יסאלהא הל הי טאהרה או לא אדא תרכהא טאהרה אמא אדא תרכהא טאמת פלא יחל לה נכאההא חתי יסאלהא הל הי טאהרה או לא. ואסמענא הבאים מן הדרך לאן כאן יקום בבאלנא אן אדא כאן בעלהא מעהא פי אלמרינה הי אלתי תכון בחזקת טאהרה לאנהא תפתקד נפסהא מע אלאחיאן לתכון מסתעדה ללנמאע אמא אדא כאן וחדהא מסאפר פלא תפתקד נפסהא וקד רבמא אן לו בדקה עצמה לוגדת טמא פלוגתך לא תכון בחזקת טהרה פאעלמנא אן לא נתקי הדה אלתקיה.

בחזקת טהרה לבעליהן ולכן אינו חייב לשאלה אם היא טהורה או לא אם עובה טהורה אבל אם עובה טמאה אינו מותר לו שיבעלה עד שישאל אותה אם היא טהורה או לא. והשמיענו הבאים מן הדרך לפי שהיה עולה במחשבתנו שאם היה בעלה עמה בעיר היא בחזקת טהרה לפי שהיא בודקת עצמה בזמנים ידועים כדי שתהיה מוכנת לתשמיש אבל אם היה בעלה בדרך אינה בודקת עצמה ואפשר שאם היתה בודקת עצמה נמצאה טמאה ולפיכך לא תהיה בחזקת טהרה והודיענו שאין אנו חוששין לזה.

ה משל משלו חכמים באשה החדר והפרוזדור והעליה דם החדר טמא נמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור:

חדר הו תגויף אלרחם אי אלתגויפין כאן לאן ללרחם תגויפין ופרוזדור ענק אלרחם ועליה המא אלויאדתאן אלשביהתאן באלקרנין אללתין עלי רקבה אלרחם ואמאמהמא אלביצתין והדה אלצורה תבין פי כתב אלתשריח. ויתצל בקער אלרחם והו אלמסמי חדר ערוק פיה יגרי דם אלטמת ויסיל פי אלרחם ויגרג עלי ענק אלרחם אלמסמי פרוזדור. ותתצל בתלך אלויאדתין ואלביצתין והי אלמסמאה עליה ערוק אכרי תנדיהא כסאיר ערוק אלגסם ולים הי מגרי ללפצול. פאן אנבתק מן תלך אלערוק שי סאל איצא מנהא דם עלי ענק אלרחם והו דם טאהר לאנה כדם אלרעאף או דם אלבואציר יפצה מן הדא אן דם החדר טמא ודם העליה טהור. פאדא וגד דם פי ענק אלרחם והו פרוזדור אן כאן בין אלמוצע אלדי פיה אלויאדתין ובין תגויף אלרחם פהו טמא ולא נקול איאך מן אלעליה סאל אלי הנאך והדא הו קולה הנא ספיקו טמא שחזקתו מן המקור לאן פי אכתר אלאמר לא יגד הנאך גיר דם אלטמת פלכון דלך אכתרי נעלוה חזקה. וכדא קאלוא פי אלתלמוד בשלשה מקומות הלכו חכמים

אחר

הלכו

חדר הוא חלל הרחם איזה שיהיה מן שני החללים לפי שלרחם יש שני חללים ופרוזדור צואר הרחם ועליה הם השתי תוספות הדומות לקרנים שהם על עורף הרחם ולפניהם השתי ביצים וזאת הצורה מבוארת בספרי הנתוח. ויתחברו בקערות הרחם והיא הנקראת חדר עורקים שבהם הולך דם הנדה ונוול ברחם ויוצא על צואר הרחם הנקרא פרוזדור. ועורקים אחרים יתחברו באלו השתי תוספות והשני ביצים והם הנקראות עליה והם ניזונים כשאר עורקי הגוף ואינן מעבר למותרים. ואם נתבקע עורק מאלו העורקים יזל ממנו גם כן דם על צואר הרחם והוא דם טהור לפי שהוא כדם היוצא מן הנחירים או כדם הטחורים הנה יתברר מזה שדם החדר טמא ודם העליה טהור. ואם נמצא דם בצואר הרחם והוא פרוזדור אם ימצא בין המקום שבו השתי תוספות ובין חלל הרחם הוא טמא ולא נאמר שמא מן העליה ירד לשם וזהו אמרו כאן ספיקו טמא שחזקתו מן המקור מפני שלרוב לא נמצא שם אלא דם נדה ולפי שהדבר כן לרוב עשאוהו חזקה. וכן אמרו בתלמוד ב) בשלשה מקומות

ב) י"ח א'.

אחר הרוב ועשאום כודאי אחרה מא דכרנאה.
ואן וגד דם פי אלפרודור והו ענק אלרחם בין אלמוצע אלדי פיה אלויאדתין ובין פם אלרחם אלדי ילי נארג אלגסם ففי דלך תפציל ודלך אנה אן וגד פי אעלאה אעני ממא ילי אלראם אדא כאנת ואקפה והו אלמסמא ענדהם גג פרודור פהו דם מאהר לאנה מן ערק אנבתק הנאך וחזקתו מן העליה ואן וגד אלדם פי אספלה אעני ממא ילי אלרגלין והו קרקע פרודור פהו טמא מספק לאנה קד יכון מן ההדר וקד יכון מן העליה. ואלויאדתאן אללתאן דכרת לך אלפאצלה לענק אלרחם אלתי תגעל מנה מא ילי דאכל אלגסם בחזקת טמא ומא ילי נארגה אעלאה בחזקת טהרה ואספלה טמא מספק ליסת המא אלויאדתאן בגמלתהמא לאן להמא ערץ ואנמא נריד מנהמא טרפיהמא אלהאדין לאן ראם כל ויאדה מנהמא שבה ראם אלתדי ויני מן אגתמאע תלך אלטרפין מע אלביצתין שבה תקב פי אעלי אלפרודור והו אלדי יסמונה לול שבעליה וענה קאלוא מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא כמא בינת לך ואוצחתה. ומן זאול מן אעמאל אלתשריה שיא יבין לה כל מא דכרנאה ואן כאן תצור מא דכרנאה קריב גדא לאנה קד באלגנא פי תביין דלך.

הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי ואחד מהם הוא מה שוכרנו. ואם נמצא דם בפרוזדור והוא צואר הרחם בין המקום אשר בו השתי תוספות ובין פה הרחם שהוא קרוב לחיצון הגוף יש בזה חילוק וזה שאם נמצא בעליונו רוצה לומר מצד הראש כשהאשה עומדת והוא הנקרא אצלם גג פרוזדור הוא דם טהור לפי שהוא מעורק הנבקע שם וחזקתו מן העליה ואם נמצא הדם בתחתיתו רוצה לומר מצד הרגלים והוא קרקע פרוזדור הדם טמא מספק לפי שפעם הוא מן החדר ופעם הוא מן העליה. ושתי התוספות שוכרתי לך בהן שהן המבדילות את צואר הרחם ועושין מה שהוא מצד פנימית הגוף בחזקת טמא ומה שהוא מצד חיצונו עליונו בחזקת טהרה ותחתיתו טמא מספק אינן התוספות בכללן לפי שיש להם רוחב ולא נרצה מהם אלא קצוותיהם החדות מפני שראש כל תוספת מהן דומה לראש הדד. ומהתחברות אלה שתי הקצוות עם השתי ביצים יעשה דמיון נקב בעליונו של פרוזדור והוא מה שקוראים לו לול שבעליה ועליו אמרו מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספיקו טמא כמו שביארתי לך וביררתיהו. ומי שעסק במעשי הנתוח מעט יבין כל מה שוכרנו ואם כבר צייר בשכלו מה שוכרנו ידע זה הטב לפי שבארנו זה בתכלית הביאור.

ו חמשה דמים טמאים באשה האדום והשחור וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמוג בית שמאי אומרים אף כמימי תלתן וכמימי בשר צלי ובית הלל מטהרין. הירוק עקביה בן מהללאל מטמא וחכמים מטהרים אמר רבי מאיר אם אינו מטמא משום כתם מטמא משום משקה רבי יוסי אומר לא כך ולא כך:

אצול אלואן אלדם אלתי תנגם ארבעה האדום וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמוג ואלאשארה אלי דלך קולה פי טומאת אשה בדם דמיה דמיה שני פעמים קאל והיא גלתה את מקור דמיה וקאל וטהרה ממקור דמיה. והשחור והו אלאסוד אלחק באלאחמר לאן אלחמרה אדא תראכמת צאר

עיקר מראות הדם המטמאים ארבעה האדום וכקרן כרכום וכמימי אדמה וכמוג והרמז בזה אמרו בטומאת אשה בדם דמיה דמיה שני פעמים אמר והיא גלתה את מקור דמיה ואמר וטהרה ממקור דמיה. והשחור נכלל באדום לפי שאם נתעבה האדום נעשה מראהו שחור והוא אמרם

מנטרחא אסור והו קולהם האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ובית שמאי יעתקדון אן מימי תלתן ומימי בשר צלי הו אללון אלאחמר אלא אנה נקץ תראכמה פכמא אלחק באללון אלאחמר אלאסוד לכונה אחמר מתראכם אלחמרה כדלך נלחק בה אלצעיף אלחמרה והו כמימי תלתן והו נקיע אלהלבא ומימי בשר צלי. ואלאכתלאף אלדי בין בית הלל ותנא קמא אן תנא קמא יקול מימי תלתן ומימי בשר צלי ועלי אנהא לא תנגס כדם הנדה תולין עליו את הקדשים אעני אן אלמראה אלתי תרי דם כמימי תלתן וכמימי בשר צלי אדא נגעה בטהרות לא אוכלין ולא שורפין אלא תולין ובית הלל מטהרין ויגיזון אכל תלך אלטהרות. עקביה בן מהללאל יעתקד אן אללון אלדי הו כקרן כרכום אדא תראכם צאר ירוק ולדלך יטמא הירוק ענדה ותנא קמא יעתקד תולין עליו ואלחכמים אלמכאלפון עלי עקביה אלקאילון הנא טהור יקולון אין תולים אלא מטהרין. ור' מאיר יעתקד אן דם הירוק ואן כנא לא נחסבה דם למעני טומאת דמים פאנה נחסבה דם ליכון מן גמלה אלשבעה משקין ויכשיר את הזרעים. ור' יוסי יקול אנה לא ינגס ולא יכשיר ור' יוסי הו תנא קמא אלמתכלם פי הדה אלמשנה. ושרה קרן כרכום צאפי אלכרכם ישתק קרן מן קרן עור פניו ואלכרכום הו ערוק צפר יערפוהא אלאטבא ויעמלון מנהא דבידאת ונקיעה לון אלדם אלחאיל. והלכה כתנא קמא והדה פי גמיע הדה אלאקאויל.

האי שחור אדום הוא אלא שלקה. ובית שמאי סוברין שמימי תלתן ומימי בשר צלי הוא מראה אדום אלא שנפחת עוביו וכמו שנכלל במראה האדום השחור לפי שהוא אדום שנתעבה כן נכלול בו מה שאדמימותו [illegible]לשה והוא כמימי תלתן והוא השרוי תלתן ומימי בשר צלי. ומה שנחלקו בו בית הלל ותנא קמא הוא שתנא קמא אומר שמימי תלתן ומימי בשר צלי אף על פי שאינן מטמאין כדם הנדה תולין עליו את הקדשים רוצה לומר שהאשה הרואה דם כמימי תלתן וכמימי בשר צלי אם נגעה בטהרות לא אוכלין ולא שורפין אלא תולין ובית הלל מטהרין ומתירין לאכול אלו הטהרות. עקביה בן מהללאל סובר שהמראה שהוא כקרן כרכום אם נתעבה נעשה ירוק ולפיכך יטמא הירוק לפי דעתו ותנא קמא סובר תולין עליו וחכמים החולקים על עקביה האומרים כאן טהור אומרין אין תולין אלא מטהרין. ור' מאיר סובר שדם הירוק אף על פי שלא נחשבהו כדם לענין טומאת דמים נחשבהו כדם להיות בכלל שבעה משקין ויכשיר את הזרעים. ור' יוסי אומר שלא יטמא ולא יכשיר ור' יוסי הוא התנא קמא המדבר בואת המשנה. ופירוש קרן כרכום הנקי מן הכרכום נגזר קרן מן[ב] קרן אור פניו וכרכום נצרים צהובים והרופאים יעשו מהם מרקחות[ג] ומשרתו מראהו כמראה הדם הנפסד. והלכה כתנא קמא לבדו בכל אלו המאמרים.

ז אי זה הוא אדום כדם המכה והשחור כחרת עמוק מכן טמא דיהה מכן טהור ובקרן כרכום כברור שיש בו וכמימי אדמה מבקעת בית כרם ומיצוף מים וכמזג שני חלקים מים ואחד יין מן היין השרוני:

אכר קול קיל פי אלתלמוד פי דם המכה אלמדכור הנא אנה דם אלפצאדה אול מא יכרג מנה. וחרת אלמדאר אליאבס וכדא בין אלתלמוד. ודיהה אצעף סואד ואקל בריק והו אן יכון לון אלויתון אלאסוד

המאמר האחרון הנאמר בתלמוד ג) בדם המכה הנזכר כאן הוא שזה דם ההקוה היוצא בתחלה. וחרת הדיו היבש וכן ביאר התלמוד. ודיהה השחור היותר חלש והמבהיק מעט והוא שיהיה כמראה הזית השחורה

או

או

ב) שמות ל״ה ל׳. ג) המלה הערבית אינה מובנת והעתקתיה כפי עניגה. ג) נדה י״ט ב׳.

או לון אלופת או לון אלגראב פהו טהור. וכדלך בקיה אלכמסה אלואן אדא כאן לון מנהא אשד מן אללון אלמחדוד הנא פהו טמא ואן כאן אצעף מנה פהו טהור גיר אללון אלדי חדוה כמזג פאנה אן כאן אשד מנה או אצעף טהור. ואנמא דכר דיהה מיכן פי אללון אלאסוד וחדה מן סבב מא דכרנא אן אלאסוד אנמא צאר טמא לאנה אחמר מתראכם פכאן יקום בבאלנא אנה ואן כאן אצעף סואד מן אלמראד יכון טמא לאנה אקרב אלי אלחמרה פאעלמנא אן לים אלאמר כדלך. וקולה כברור שיש בו הו אן יוכד מן אלערק אוסטה והו אכצר ויוכד מן ורק דלך אלערק איצא אוסטהא ויקאם עליהא. ובקעת בית כרם מוצע מן אלשאם תראבה אחמר יסכב עליה אלמא ויקים בלונה. ופי אלתוספתא קאלוא מביא אדמה מבקעת בית כרם ומיצף עליה מים משערין אותן עכורין ואין משערין אותן צלולין והנאך קיל אין שיעור למים ולעפר. ויין השרוני כמר אלדואלי אלמגרוסה פי סהל אלשאם. ואעלם אן לא רויה פי זמאננא הדא כל כל חמרה תראהא אלמראה טמא וכדלך לא נעתבר אלמואצע בל סוי וגדת אלדם מן הלול ולפנים או מן הלול ולחוץ הכל טמא הדא כלה להחמיר.

או כמראה הזפת או כמראה העורב הוא טהור. וכן שאר החמשה מראות אם היה מראה יותר חזק מהמראה הנזכר כאן הדם טמא ואם היה יותר חלש ממנו הוא טהור חוץ מהמראה שגדרו במזג שהוא טהור בין שיהיה יתר חזק או יותר חלש ממנו. ולא הוכיר דיהה מיכן אלא במראה השחור לבדו מהטעם שזכרנו שהשחור אינו טמא אלא לפי שהוא אדום שנתעבה והיה עולה במחשבתנו שאם היה השחור יותר חלש מן הדיו היבש יהיה טמא לפי שאז יהיה יותר קרוב אל האדום הודיענו שאין הדבר כן. ואמרו כברור שיש בו הוא שיקח מקנה הכרכום האמצעי שלו והוא ירוק וכן יקח מעלי הכרכום האמצעי שלו ויוקיש עליהן. ובקעת בית כרם מקום מארץ ישראל שעפרו אדום ומיצף עליו מים ויקיש במראהו. ובתוספתא ס) אמרו מביא אדמה מבקעת בית כרם ומיצף עליו מים משערין אותן עכורין ואין משערין אותן צלולין ושם אמרו אין שיעור למים ולעפר. ויין השרוני יין הדליות הנטועות בשפלת ארץ ישראל. ודע שאין ראיית דם בזמננו זה אבל כל דם אדום שהאשה רואה טמא. וכן לא נשגיח על המקומות אלא בין שמצאה הדם מן הלול ולפנים או מן הלול ולחוץ הכל טמא זה כולו להחמיר.

פרק שלישי.

א המפלת חתיכה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה רבי יהודה אומר בין כך ובין כך טמאה:

עלה אבתלאף ר' יהודה ותנא קמא אן ר' יהודה יקול אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ומנד נרג מן אלרחם שי לא בד מן נרוג דם מעה צרורה ובקלה מקראדה לם יטהר. ותנא קמא יקול אפשר לפתיחת הקבר בלא דם פלדלך אדא הפילה חתיכה אי לון כאנת ולא יכון מעהא דם פהי טהורה ולו שקקנא תלך אלבצעה ווגדנא פיהא דם אינה טמאה לאנה דם חתיכה לא דם נדה

טעם המחלוקת שבין ר' יהודה ותנא קמא שר' יהודה אומר אי אפשר לפתיחה הקבר בלא דם ומשיצא דבר מן הרחם אי אפשר שלא יצא עמו דם בהכרח ולא נראה מפני מיעוט שיעורו. ותנא קמא אומר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ולפיכך אם הפילה חתיכה באיזה מראה שתהיה אם אין עמה דם היא טהורה ואפילו אם מצאנו בו דם אחר שקרענוה אינה טמאה לפי שזה

אמא

ס) פ"ג הל' י"א ושם הלשון משונה קצת.

הדם ז

אמא אן הפילה התיכה לבנה ואשקת וונד פיהא עשם פהי טמאה לידה ואין הלכה כר׳ יהודה.

הדם הוא דם התיכה ולא דם נדה אבל אם הפילה חתיכה לבנה ואחר שנקרעה נמצא בה עצם האשה טמאה לידה. ואין הלפה כר׳ יהודה.

ב המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושים אדומים תטול למים אם נמחו טמאה. המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה. המפלת כמין בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים אם וכר תשב לזכר ואם נקבה תשב לנקבה ואם אין ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל שאין בו מצורת אדם אינו ולד:

אדא נרגת מנהא הדה אלקשור ממכן אנהא מן דם אלחיץ וגמדת בהראה הדתת הנאך וימכן אנהא קשור קרחת פלדלך אמר באנקאעהא פי אלמא ובין אלתלמוד אן יכון אלמא פאתר ותבקא פיה ארבע ועשרין סאעה. וקולה אם יש עמהם דם טמאה ואם לאו טהורה הו מדהב אלחכמים אלמכאלפין עלי ר׳ יהודה כמא תקדם. וקד כאן פי אלתלמוד אנהא אדא אולדת מא נסמה נסם בהמה או חיה וצורה וגה צורה אנסאן פלא יכאלף אחד אנה ולד ואמו טמאה מתל כל יולדת ואדא כאנת צורה וגהה צורה בהמה או חיה ובקיה נסמה נסם אנסאן פלא נלאף איצא פי הדא אנה אינו ולד ואנמא. אנתלאף ר׳ מאיר וחכמים פי מן תכון צורה וגהה משתרכה בעצהא מאילה לצורה אלאנסאן ובעצהא דמות פני בהמה או חיה ר׳ מאיר יקול אינו ולד חתי תכון גמלה וגהה צורה וגה אלאנסאן ואלחכמים יקולון מנד תכון פי וגהה בעץ צפאת וגה אלאנסאן הרי זה ולד והו מעני קולהם כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד. ואלדי ישתרט אן יכון פי וגהה מן צורה אלאנסאן הו אלגבין ואלחאגבין ואלעינין ואלונגתין וטרפי עשם אללחיין אמא צורה אלפם ואלאדנין ואלאנף פלו כאנת כשלבהמה או חייה הרי זה ולד. ואן כאן שאהר הדה אלמשנה אן ר׳ מאיר הו אלמחמיר וחכמים מקילין לכן תבין מן מדהבהם פי אלתוספתא

אם יצאו ממנה אלו הקליפות אפשר שיהיו מן דם נדה שנקרש בחום ה) שם ואפשר שהם קליפות שחין ו) ולזה צוה לשרותן במים וביאר התלמוד ז) שיהיו המים פושרין וישארו בהם ארבע ועשרים שעה. ואמרו אם יש עמהן דם טמאה ואם לאו טהורה הוא לפי דעת החכמים החולקים על ר׳ יהודה כמו שקדם. וכבר התבאר בתלמוד ח) שאם הולידה מה שגופו גוף בהמה או חיה וצורת פניו דמות פני אדם אין מי שיחלוק שהוא ולד ואמו טמאה כמו כל יולדת ואם היתה צורת פניו דמות בהמה או חיה ושאר גופו כגוף אדם אין מחלוקת גם כן בזה שאינו ולד ואין מחלוקת בין חכמים ור׳ מאיר אלא אם היתה צורת פניו משותפת קצתה נוטה לצורת אדם וקצתה דמות פני בהמה או חיה ר׳ מאיר אומר אינו ולד עד שיהיה כל פניו בצורת פני אדם וחכמים אומרים משיש בפניו קצת תארי פני אדם הרי זה ולד וזה ענין אמרם כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד. והתנאי שיהיה בפניו מצורת האדם הוא במצח ובגבות העינים ובעינים והלחיים וקצוות עצמות הלחיים אבל צורת הפה והאזנים והחוטם אף על פי שהיא כשל בהמה או חיה הרי זה ולד ט). ואף על פי שנראה מזאת המשנה שר׳ מאיר הוא המחמיר וחכמים מקילין בכל זאת התבאר מן התוספתא י) מה שוכרתי לך. ואל תחשוב שמן הנמנע

ברך מא

ה) בכ״י ערבי חדת. ו) בכ״י ערבי קרחת. ז) נדה כ״ב ב׳. ח) שם כ״ג ב׳. ט) מן מלת והתנאי עד כאן חסר בכ״י פאריז ובחעתקה הנדפסת. י) נדה פ״ד הלכה ח׳.

מא דכרת לך. ולא יכטר בבאלך אנה ממתנע מן נהה אלטבע אן ילד אלאנסאן נמיע מא דכר הנא בל דלך ממכן וקד שוהד אכתר דלך ודכר אלפילסוף מא הו אנרב מן הדא לאן אלאמור אלטביעיה כלהא נאריה עלי אלאכתר וישד פיה אלשאד ואלנאדר והלכה כחכמים.

בדרך הטבע שיוליד האדם כל מה שנזכר כאן אבל זה אפשר וכבר נראה מזה הרבה וזכר הפילסוף מה שהוא יותר נפלא מזה מפני שהדברים הטבעים כולם הולכים אחר הרוב ויש בהם דברים זרים שאינם מצויים והלכה כחכמים.

ג המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים אינה חוששת לולד ואם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה:

קר בינא מראת אן שפיר נסם מן לחם. וגנינים נוע מן אלדוד כאנה לחם קטע עלי שכל אלדוד. ומרוקם הו אן תבין פיה צורה אלאנסאן ולו בארך מא ימכן אן תכון. וקולה אינה חוששת לולד וכדלך לא תטמא משום נדה ועלי אנה מלא דם כמא תבין אול אלפרק. ומעני תשב לזכר ולנקבה עלי מא אצף לך ודלך אנהא תבקי טמאה י״ד יום מתל יולדת נקבה ובעד. דלך תטהר ותחל לבעלהא ואדא ראת דם בעד אלארבעין יומא ליס נחסבה דם טוהר מתל יולדת נקבה אלתי כל דם תראה אלי תמאם אלתמאנין דם טוהר בל כל דם תראה בעד אלארבעין דם טמא מתל יולדת זכר. פאכדנא באלתקיל מן כל וגה נעלנאהא כיולדת נקבה לנחרמהא עלי בעלהא י״ד יום ונעלנאהא כיולדת זכר לילא יכון להא דם טוהר גיר לתמאם אלארבעין יומא. פאחפט הדא אלמעני ולא נחתאג אן נעידה פי כל מוצע והדא נאר עלי אלאצל ספיקא דאיסורא לחומרא.

כבר ביארנו הרבה פעמים ששפיר גוף של בשר. וגנונים מין תולעים כאילו הוא בשר שנחתך על דמות תולע. ומרוקם הוא שנראית בו צורת אדם ואפילו היותר דקה שאפשר שתהיה. ואמרו אינה חוששת לולד וכן לא תטמא משום נדה אף על פי שהשפיר מלא דם כמו שהתבאר בתחלת הפרק. וענין תשב לזכר ולנקבה הוא מה שאומר לך וזה שתשאר טמאה ארבעה עשר יום כיולדת נקבה ואחר זה היא טהורה ומותרת לבעלה ואם ראת דם אחר הארבעים יום לא נחשבהו דם טוהר כיולדת נקבה שכל דם שהיא רואה עד סוף השמונים יום דם טוהר אבל כל דם שהיא רואה אחר הארבעים יום דם טמא כיולדת זכר. הנה אנחנו מחמירים מכל מקום ועושין אותה כיולדת נקבה לאסרה על בעלה ארבעה עשר יום ונעשה אותה כיולדת זכר שלא יהיה לה דם טוהר אלא עד סוף ארבעים יום. ושמור זה הענין כדי שלא נצטרך לחזור עליו בכל מקום וזה הולך על השורש ספיקא דאיסורא לחומרא.

ד המפלת סנדל או שליה תשב לזכר ולנקבה. שליה בבית הבית טמא לא שהשליה ולד אלא שאין שליה בלא ולד רבי שמעון אומר ניטוק הולד עד שלא יצא:

סנדל צורה לסאן תור מן לחם והו ישבה אלסנדל ולדלך סמי סנדל והו יתכון מע אלמולוד פי גשא ואחד מן פצול אלטמת אלזאידה עלי גדא אלגנין פי בעץ אלולאדאת. וכדלך אלגנין אדא פסדת צורתה

סנדל צורת לשון שור מבשר והוא דומה לסנדל ולכן נקרא סנדל והוא המתהוה עם הולד בקרום אחד ממותרי דם הנדה היתרים על מזון העובר בקצת הלידות. וכן העובר שנפסדה צורתו ומת בגוף האשה

ומאת פי אלגוף וצאר שבה בצעה יתסמי סנדל. פמתי מא הפילה זכר וסנדל עמו חיניד נקול תשב לזכר ולנקבה לאנא נקול לעל הדא אלסנדל כאנת נקבה ופסדת וצארת סנדל והדה הומרה יתירה פי הדא אלסנדל אלדי יועי ואן כאן ליס פיה צורת אדם אד ואמו טמאה לידה מפני הזכר שעמו. ושליה הו אלנשא אלדי יתכון מן מני אלרגל ופי דאכלה הו אלמולוד. ור׳ שמעון יקול אנה קד יצמחל אלגנין קבל כרוג אלשליה ואין הלכה כר׳ שמעון.

ונהיה כמו התיכה יקרא סנדל. הנה אם הפילה זכר וסנדל עמו נאמר תשב לזכר ולנקבה לפי שאנו אומרים שמא זה הסנדל היה נקבה ונפסדה ונהיה סנדל וזהו תומרה יתירה בזה הסנדל הכרוך על הולד אף על פי שאין לו צורת אדם הואיל ואמו טמאה לידה מפני הזכר שעמו. ושליה הוא הקרום שיתהוה מזרע האיש ובתוכו הולד. ור׳ שמעון אומר שלפעמים הולד נימוק קודר שיצא מן השליה. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ה המפלת טומטום ואנדרוגינם תשב לזכר ולנקבה. טומטום וזכר אדרוגינם וזכר תשב לזכר ולנקבה. טומטום ונקבה אדרוגינם ונקבה תשב לנקבה בלבד. יצא מחותך או מסורס משיצא רובו הרי הוא כילוד יצא כדרכו עד שיצא רוב ראשו ואיזהו רוב ראשו משתצא פדחתו:

מעלום אן אלטומטום ואלאנדרוגינם ספק לא נעלם הל הו זכר או נקבה פלדלך תשב לזכר ולנקבה. וכדלך אדא ולדת תואם אחדהמא זכר ודאי ואלאכר טומטום או אנדרוגינם פאנה איצא שך ולא נסתדל באלואחד אלדי הו זכר ודאי ונקול מנד הדא זכר כדלך איצא הדא אלטומטום או הדא אלאנדרוגינם זכר לאן ואלדה אלתואם קד תלד דכרין וקד תלד דכרא ואנתי. ואדא ולדת נקבה ודאית וטומטום תשב לנקבה בלבד עלי אי וגה אן כאן הדא אלטומטום או אלאנדרוגינם נקבה פכאנהא ילדה שתי נקבות ואן כאן הו זכר פקד ילדה מעה נקבה ודאית פהי יש לה דם טוהר מן אגל אלנקבה אלי תמאם תמאנין יומא. וקולה מחותך או מסורס קדרה או שלם מסורס ומעני הדא אנה אדא תקטעת אעצאה פי אלגוף ובקית אעצאה עלי גיר תרתיב מתל אן יכרג יד תם רגל תם עצד והדא הו מסורס או כרג עלי תרתיב והדא הו מחותך פלא תציר יולדת עד שיצא רובו וראשו כרובו פלדלך אם יצא הראש מן הדא אלמחותך הרי זה כילוד. ופדחתו גבינה.

ידוע שהטומטום ואנדרוגינם ספק לא נדע אם הם זכר או נקבה ולפיכך תשב לזכר ולנקבה. וכן אם ילדו תאומים והאחד זכר ודאי והשני טומטום או אנדרוגינם הוא גם כן ספק ולא נוכיח מהאחד שהוא זכר ודאי ונאמר משזה הוא זכר כן יהיה זה הטומטום או זה האנדרוגינם זכר לפי שיולדת תאומים לפעמים יולדת שני זכרים ולפעמים זכר ונקבה. ואם ילדה נקבה ודאית וטומטום תשב לנקבה בלבד מכל מקום אם היה זה הטומטום או זה האנדרוגינם נקבה היא כאילו ילדה שתי נקבות ואם הוא זכר כבר ילדה עמו נקבה ודאית לפיכך יש לה דם טוהר בעבור הנקבה עד סוף שמונים יום. ואמרו מחותך או מסורס שיעורו או שלם מסורס ענינו שאם נחתכו איבריו בגופה ויצאו האיברים בלא סדר למשל שתצא יד ואחר זה רגל ואחר זה זרוע וזהו מסורס או שיצאו על הסדר וזהו מחותך איננה חשובה יולדת עד שיצא רובו וראשו כרובו לפיכך אם יצא הראש מזה המחותך הרי זה כילוד. ופדחתו מצחו.

ו המפלת ואין ידוע מה הוא תשב לזכר ולנקבה. אין ידוע אם ולד היה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה:

תקדיר אלכלאם עלי גהה אלשרה הכדא המפלת ואין ידוע מה הוא הולד שהפילה תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה שהפילה או לא היה ולד כנון שלא הוחזקה מעוברת תשב לזכר ולנקבה ולנדה. וצפה דלך אנהא תבקי שבעת ימים בנדתה כחכם כל נדה או יולדת זכר ולא תחל לבעלהא חתי תתם ארבעה עשר יום כחכם יולדת נקבה ואן ראת דם בעד אלארבעה עשר יום לא יכון דם טוהר בל דם טמא מתל לו לם תכן יולדת אלא נדה פקט פיכון כל דם תראה טול אלתמאנין יומא דם טמא אמא דם נדה או דם זיבה בחסב זמאן רויתה עלי מא סיבין והדא הו מעני תשב לנדה אנה לא יכון להא דם טוהר ראסא. ואדא תמת אלארבעין יומא תטבול כאנהא יולדת זכר ולא תנצם בקדשים טול תלך אלמדה מתל אליולדת ועלי אנהא לא ראת דם ואדא תמת איצא תמאנין יומא תשבול ותביא קרבן יולדת וחיניד תטהר לאכל בקדשים ואנמא טבלה יום אלארבעין לתכון טבילה בזמנה אן כאן הי יולדת זכר והדא הו מעני תשב לזכר ולנקבה ולנדה חית מא דכר פאחפטה.

שיעור המאמר על דרך הביאור הוא כן המפלת ואין ידוע מה הוא הולד שהפילה תשב לזכר ולנקבה אין ידוע אם ולד היה שהפילה או לא היה ולד כנון שלא הוחזקה מעוברת תשב לזכר ולנקבה ולנדה. וביאור זה שתשאר שבעת ימים בנדתה כדין כל נדה או יולדת זכר ושלא תהיה מותרת לבעלה עד סוף ארבעה עשר יום כדין יולדת נקבה ושאם ראתה דם אחר הארבעה עשר יום אינו דם טוהר אלא דם טמא כאילו לא היתה יולדת אלא נדה בלבד ושיהיה כל דם שהיא רואה בתוך שמונים יום דם טמא אם דם נידה או דם זיבה לפי זמן ראייתה כמו שיתבאר וזהו ענין תשב לנדה שאין לה דם טוהר כלל. ואחר שהשלימה הארבעים יום תטבול כאילו היא יולדת זכר ולא תנע בקדשים בתוך זה הזמן כיולדת אף על פי שלא ראתה דם ואחר שהשלימה גם כן שמונים יום תטבול ותביא קרבן יולדת ואז תטהר לאכול בקדשים ולא טבלה ביום הארבעים אלא כדי שתהא טבילה בזמנה אם היתה יולדת זכר וזהו ענין תשב לזכר ולנקבה ולנדה בכל מקום שנזכר ושמור זה.

ז המפלת יום ארבעים אינו חוששת לולד יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה רבי ישמעאל אומר יום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנדה יום שמונים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנדה שהזכר נגמר לארבעים ואחר והנקבה לשמונים ואחד וחכמים אומרים אחר בריית הזכר ואחר בריית הנקבה זה וזה לארבעים ואחד:

יקול אן אדא אסקטת יום ארבעין מן וקת נכאההא אינה חוששת לולד לאן לא תכמל צורה אלגנין פי הדה אלמדה אמא אדא הפילה יום אחד וארבעים אלדי הו זמאן ימכן פיה כמאל צורה אלגנין והפילה ולא ידעה אם ולד הפילה או לא תשב לזכר ולנקבה ולנדה. ור' ישמעאל יקול אן הדה אלתי אסקטת יום ואחד וארבעין לא

אמר שאם הפילה יום ארבעים אחר שנבעלה אינה חוששת לולד לפי שלא תגמר צורת הולד בזה הזמן אבל אם הפילה יום אחד וארבעים וזהו זמן שאפשר בו שתגמר צורת הולד והפילה ולא ידעה אם ולד הפילה או לא תשב לזכר ולנקבה ולנדה. ור' ישמעאל אומר שהמפלת יום ארבעים ואחד אי אפשר שתהיה הנפל

ימכן אן יכון סקטהא נקבה לאן שכל אלנקבה לא יכמל ותתמיז חתי יכון להא תמאנין יומא פלדלך תשב לזכר ולנדה פקט אמא אדא הפילה יום ואחד ותמאנין מן נכאהה חיניד תשב לזכר ולנקבה ולנדה אדא לא ידעה מה הפילה הל דם פקט או גנין ואין הלכה כר׳ ישמעאל.

נקבה לפי שצורת הנקבה אינה נגמרה והנקבה אינה ניכרת עד שיהיו לה שמונים יום ולפיכך תשב לזכר ולנדה בלבד אבל אם הפילה יום שמונים ואחד אחר שנבעלה תשב לזכר ולנקבה ולנדה מפני שלא ידעה מה הפילה אם דם בלבד או ולד. ואין הלכה כר׳ ישמעאל.

פרק רביעי.

א בנות הכותים נדות מעריסתן והכותים מטמאים משכב תחתון כעליון מפני שהן בועלי נדות והן יושבות על כל דם ואין חייבין עליהם על ביאת מקדש ואין שורפים עליהם את התרומה מפני שטומאתן ספק:

קד בינא מראת אן כל מא גא פי אלמשנה מן אלאחכאם אלמנתצה באלכותים הי משנה ראשונה ואמא אליום פאנהם כנוים לכל דבריהם. ומעלום אנהם יחמלון אלתורה עלי טוהרהא פלדלך יקולון אן אלאנתי לא תכון נדה חתי תבלג לקולה אשה ואלנקל ענדנא אן אלמראה תטמא בנדה בת יום אחד כמא סיבין פלדלך הם נדות מעריסתן. ועדש הו אלמהד אלדי ירבי פיה אלצניר. וקד בינא פי אול כלים אן מעני קולה פי בועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון אן יכון תחתונו של בועל נדה כעליונו של זב אלדי לא ינגע אדם וכלים כמא בינא הנאך. והדא אלדי קטע עלי כ כותי אנה בועל נדה בשרט אן יכון נשוי לאן נסאהם יושבות על כל דם ובין אלתלמוד אן מעני הדא אלכלאם אנהם יסוון בין אלדמא אלנגסה ואלטאהרה ויטהרון אלנמיע וקד תבין פי ראבע טהרות אן אלתרומה תחרק על הספק. וקולה הנא אין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק בין דלך פי אלתלמוד ואתבתוה בכותי ערום שטבל בפנינו ודרס על בגדי חבר פאדא דנאת תרומה בהלך אלתיאב לא תחרק לאנהא שכין אלשך אלאול הל בעל אשתו בקרוב או לא בעל ואם תמצא לומר בעל בקרוב ספק שהיא

כבר ביארנו הרבה פעמים שכל מה שבא במשנה מהדינים המיוחדים לכותים הוא משנה ראשונה אבל בזה הזמן הם כנוים לכל דבריהם. וידוע שהם לוקחים התורה כפשוטה ולכן אומרים שהאשה אינה נדה עד שתהא בוגרת לאמרו אשה והקבלה אצלנו שהאשה תטמא בנדה בת יום אחד כמו שיתבאר ולפיכך הם נדות מעריסתן. ועדש הוא מיטה קטנה שמגדלין בה הקטנים. וכבר ביארנו בראשון[ב] מכלים שענין אמרו בבועל נדה מטמא משכב תחתון כעליון הוא שתחתונו של בועל נדה כעליונו של זב שאינו מטמא אדם וכלים כמו שביארנו שם. ומה שספק שכל כותי הוא כבועל נדה זהו בתנאי שיהיה נשוי לפי שנשיהם יושבות על כל דם וביאר התלמוד[ג] שענין זה המאמר הוא שאין מבדילים בין דם טמא ודם טהור ומטהרין הכל וכבר התבאר ברביעי[ג] מטהרות ששורפין התרומה על הספק ואמרו כאן אין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתן ספק זה התבאר בתלמוד[ד] דמוקי ליה בכותי ערום שטבל בפנינו ודרס על בגדי חבר ואם נגעה תרומה באלו הבגדים אין שורפין אותה לפי שיש שני ספיקות ספק אם בעל אשתו בקרוב או לא בעל ואם תמצא לומר בעל בקרוב

ספק יושבת

ב) מ״ג. ג) נדה ל״ג א׳. ג) מ״ח. ד) שם ל״ג ב׳.

יושבת על דם טמא או על דם טהור ואלאצל ענדנא על ספיק ספיקא לא שרפינן את התרומה. ואנמא אשתרטנא פיה אן יכון טבל בפנינו ודרס על הכלים והוא ערום לאן שורפין את התרומה. על טומאת עם הארץ ועל בגדי עם הארץ לאנהא מדרס כמא בינא פי חניגה ופי טהרות פלו כאן בתיאבה או לם יטבול בפנינו ללזם אן תחרק אלתרומה על מנעו דלא יהא אלא עם ארץ.

ספק שהיא יושבת על דם טמא או על דם טהור והשורש אצלנו[ב] על ספיק ספיקא לא שרפינן את התרומה. ולא התנינו בו שטבל בפנינו ודרס על הכלים[ג] והוא ערום אלא מפני ששורפין את התרומה על טומאת עם הארץ ועל בגדי עם הארץ לפי שהם מדרס כמו שביארנו בחגיגה[ד] ובטהרות ואילו היה הכותי בבגדיו או לא טבל בפנינו היה צריך שתשרף התרומה על מנעו דלא יהא אלא עם ארץ.

ב בנות צדוקין בזמן שנהגו ללכת בדרכי אבותיהן הרי הן ככותיות פרשו ללכת בדרכי ישראל. הרי הן כישראל רבי יוסי אומר לעולם הן כישראל. עד שיפרשו ללכת בדרכי אבותיהן:

ר' יוסי יעתקד אן סתם צדוקית כישראלית ותנא קמא יקול סתמה ככותית ואין הלכה כר' יוסי.

ר' יוסי סובר שסתם צדוקית כישראלית ותנא קמא אומר סתמה ככותית. ואין הלכה כר' יוסי.

ג דם נכרים ודם טהרה של מצורעת ביח שמאי מטהרים וביח הילל אומרים כרוקה וכמימי רגליה. דם יולדת שלא טבלה ביח שמאי אומרים כרוקה וכמימי רגליה וביח הילל אומרים מטמא לח ויבש ומודים ביולדת בזוב שהוא מטמא לח ויבש:

קד בינא פי צדר הדא אלסדר אן אלנוים לא ינגסו בונה מן ונוה אלנגאסה מן התורה ומדרבנן גזרו עליהם שיהוא כזבים לכל דבריהם פהם זבים מדרבנן. בית שמאי יטהרון דם אלנכרית בדין תורה וינעלון אלנזרה פי רוקה ומימי רגליה אלדי הו מונוד דאימא ופעולא דלך ליעלם אן נגאסתהא מדרבנן ולדלך דמהא טהור וביח הלל יקולון אדא געלנא דמהא אעני דם טמתהא מתל רוקה ומימי רגליה עלם אן אלכל מדרבנן. ומעני כרוקה אלדי יטמא לח ולא יטמא יבש ולים כדלך דם נדה אלחקיקי בל יטמא לח ויבש כמא יבין פי סאבע הדה אלמסכתא. ודם טהרה שלמצורעת הו אלדם אלדי תרא אלמראה אלואלדה בעד שבעה לזכר וארבעה עשר של נקבה אדא כאנת מצורעת. ועלה אכתלאף

כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שהנוים אינן מטמאין באיזה מין ממיני הטמאות מן התורה ומדרבנן גזרו עליהם שיהו כזבים לכל דבריהם והם זבים מדרבנן. בית שמאי מטהרין דם הנכרית בדין תורה וגוזרין גזרה ברוקה ומימי רגליה שהם מצויים תמיד ועשו זה כדי שיודע שטומאתה מדרבנן ולפיכך דמה טהור וביח הילל אומרים אם עשינו דמה רוצה לומר דם נידותה כרוקה ומימי רגליה נודע שהכל מדרבנן. וענין כרוקה שיטמא לה ולא יטמא יבש ולא כן דם הנדה האמתי שהוא מטמא לח ויבש כמו שיתבאר בשביעי[ד] מזאת המסכתא. ודם טהרה של מצורעת הוא הדם שהאשה היולדת רואה אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה כשהיא מצורעת. והטעם מפני מה נחלקו בית שמאי וביח הלל בדם

בית

מהרה

ב) שם. ג) ר"ל בגדי חבר. ד) פ"ב מ"ז. ד) מ"א.

בית שמאי ובית הלל פי׳ דם טהרה שלמצורעת יטול שרחה והו אשבה במנאטרה אלתלמוד מן דכר דלך פי׳ דיואננא. ודם יולדת שלא טבלה הו אלדם אלדי תרי בעד שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה אדא לא טבלה לילה אלתאמן או לילה אלכאמס עשר לאנהא לו טבלה לכאן דם טוהר כמא נץ אלכתאב וממאה דמי טהרה פאדא לא טבלה יקולון בית הלל אנהא לם תנפצל מטומאת נדה בונה ולדלך מטמא לח ויבש כדם הנדה ובית שמאי יקולון אנמא פאידה אלטבילה להתירה לבעלה ומנד תם זמאן אלנדה אנפצלת מן אלנדות ולו לם תטבול ולא יכון דם נדה בל יכון חכמה כחכם רוק הנדה ומימי רגליה אלתי מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין. ואעלם אן אדא ילדה והי זבה אעני אן תציר זבה וחיניד תלד והדה הי אלתי תתסמי יולדת בזוב ותמת שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה ועדת שבעת ימי נקיים בעד אנקטאע אלדם כחכם כל זבה תם ראת דם בעד דלך והי לם תטהר לילה אלתאמן מן ימי נקיים אאן בית שמאי ובית הלל באקיון פיהא עלי אנתלאפהם בית שמאי יקולון מנד תמת שבעת ימי נקיים ועלי אנהא לא טבלה אנפצלת מן אלויבות ובית הלל יקולון לם תנפצל אד לא טבלה ואנמא אתפקוא פי יולדת בזוב שלא ספרה שבעת ימי נקיים ולא טבלה וכדא בין אלתלמוד.

טהרה של מצורעת יאריך פירושו וסוגית התלמוד היא קשה מאד ולפיכך לא נזכיר אותה בספרנו זה. ודם יולדת שלא טבלה הוא הדם שהאשה רואה אחר שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה אם לא טבלה בליל יום השמיני או בליל יום חמשה עשר שאילו טבלה היה דם טוהר כמו שאמר התנוב וקראו[ב]) דמי טהרה ואחר שלא טבלה בית הלל אומרים שלא פסקה מטומאת נדה כלל ולפיכך מטמא לח ויבש כדם הנדה ובית שמאי אומרים שהטבילה אינה מועלת אלא להתירה לבעלה ומשנשלמה עת נדותה פסקה מן הנדות אפילו לא טבלה והדם אינו דם נדה אלא דינו כדין רוק הנדה ומימי רגליה שמטמאין לחין ואין מטמאין יבשין. ודע שאם ילדה והיא זבה רצוני לומר שהיא זבה ואז ילדה והיא הנקראת יולדת בזוב ונשלמו שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה וספרה שבעת ימי נקיים אחר שפסק הדם כדין כל זבה ואחר זה ראתה עוד דם ולא טבלה בליל שמיני משבעת ימי נקיים בית שמאי ובית הלל נשארים בה על מחלוקתם בית שמאי אומרים משנשלמו שבעת ימי נקיים אף על פי שלא טבלה פסקה מן הויבות ובית הלל אומרים לא פסקה הואיל ולא טבלה ולא הסכימו אלא ביולדת בזוב שלא ספרה שבעת ימי נקיים ולא טבלה וכן ביאר התלמוד[ג]).

ד המקשה נדה קשת שלשה ימים בתוך אחד עשר יום ושפתה מעת לעת וילדה הרי זו יולדת בזוב דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר לילה ויום כלילי שבת ויומו ששפתה מן הצער ולא מן הדם:

תחתאג הדה אלהלכה אלי אצול קד תבינת בעצהא מראת לכני אבינהא כלהא הנא. ודלך אן אלמראה אדא ראת דם שלשה ימים מתואלה פי׳ גיר זמאן אלנדה פהי תכון זבה והו קולה תעאלי ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה

זאת ההלכה צריכה לשרשים שקצתם כבר התבארו הרבה פעמים אבל אבאר אותם כולם בזה המקום. וזה שאם ראתה האשה דם שלשה ימים רצופים בלא עת נדתה היא זבה והוא אמרו יתברך[ג]) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה

וקאלוא ואמרו

ב) ויקרא י״ב ד׳. ג) נדה ל״ה ב׳. ג) ויקרא ט״ו כ״ה.

וקאלוא מיעוט ימים שנים רבים שלשה
אמא אדא ראת אלמראה דם פי וקת
חיצהא אלמעלום סוי ראת יום אחד או
אלסבעה כלהא אנמא הי נדה פקט ולא
תכון טמאה גיר טול אלסבעה והו קול
אללה שבעת ימים תהיה בנדתה ולילה
אלתאמן תטבול ותחל לבעלה ותטהר.
וקולה תעאלי או כי תזוב על נדתה הו אן
תתצל אלזיבות בנדה ולא יכון בינהמא
טהרה מתל אן יבדי אלזיבות פי אליום
אלתאמן מן אבתדי אלנדות ויתמאדי שלשה
ימים והדא הו אלדי יסמונה סמוך לנדתה
ונא אלנקל אן אלמדה אלתי תכון בין וסת
ווסת אחד עשר יום לא אקל ולא אכתר
פלדלך ומאן אלמראה כלה תעדה מן
אול מא תרי דם נדה שבעת ימים והיא
ימי נדה ובעדהא אחד עשר יום והי תתסמי
ימי זיבה ובעדהא שבעת ימים והי תתסמי
ימי נדה סוי ראת פיהא דם או לם תרי
והכדא דור דאים והו קולהם פי כל מוצע
אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה
למשה מסיני פאדא תמת אלמראה שבעת
ימי נדה וראת דם פי אחד אלאחד עשר
יום אלתי בעד דלך תלתה איאם מתואליה
צארת זבה. ומן אצולנא איצא אנהא אדא
ראת דם שלשה ימים או אכתר מתואליה
מחמת ולד פאנהא טאהרה ועלי אנהא
ראת פי תלך אלאחד עשר יום וכדא נא
אלנקל דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד.
ומקשה הי אלטאלקה אדא בראתהא
אלאונאע וסילאן אלדם ומן אלנסא מן
יבדאהא אלטלק קבל אלולאדה באיאם
כתירה ומנהן מן יבדאהא סאעאת פקט
קבל אלולאדה. ושרח שפת אסתראחת
ובראת מן תלך אלאעראץ. פקאל פי הדה
אלמשנה אן אלהאמל אדא בדאהא אלטלק
ודר דמהא צארת נדה מן אגל דלך אלדם
ובשרט אן יכון דרור הדא אלדם פי זמאן
אלנדות אעני פי אלוקת מן אלדור אלדי
ואמרו ב) מיעוט ימים שנים רבים שלשה
אבל אם ראתה האשה דם בזמן נדתה
הידוע בין שראתה יום אחד או כל השבעה
ימים אינה אלא נדה בלבד ואיננה טמאה
אלא בתוך השבוע והוא מה שאמר השם ג)
שבעת ימים תהיה בנדתה ותטבול בליל
יום שמיני ותהיה מותרת לבעלה ותטהר.
ואמרו יתברך ג) או כי תזוב על נדתה
הוא שתתחבר הזיבות בנדה ולא היתה בין
שתיהם טהרה למשל אם התחילה הזיבות
ביום השמיני אחר שהתחילה הנדות במשך
שלשת ימים וזהו מה שקוראין ד) סמוך
לנדתה ובאה הקבלה שהזמן שהוא בין
וסת ווסת אחד עשר יום לנדתה לא פחות
ולא יותר ולפיכך האשה סופרת כל זמנה
משראתה פעם ראשונה דם נדה שבעת ימים
והם ימי נדה ואחר זה אחד עשר יום והם
נקראים ימי זיבה ואחר זה שבעה ימים והם
נקראים ימי נדה בין שראתה בהם דם או לא
ראתה הגלגל חוזר תמיד והוא אמרם בכל
מקום ה) אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה
למשה מסיני ואם השלימה האשה שבעת
ימי נדה וראת דם בתוך אחד עשר יום
שהם אחר זה שלשת ימים רצופים היא
זבה. ומשרשינו גם כן שאם ראתה דם
שלשת ימים רצופים או יותר מחמת ולד
היא טהורה אף על פי שראתה בתוך אחד
עשר יום וכן באה הקבלה ו) דמה מחמת
עצמה ולא מחמת ולד. ומקשה היא היולדת
כאשר יאהזוה החבלים ויזל הדם ויש מן
הנשים שהן בצער כמה ימים קודם הלידה
ויש מהן שהן בצער רק איזה שעות קודם
הלידה. וביאור שפת היתה בנחת וברוחה
מאלו המקרים. ואמר בזאת המשנה
שהמעוברת אם אחזוה החבלים ונזל דמה
תהיה נדה מחמת זה הדם ובתנאי שיזל
זה הדם בזמן הנדות רוצה לומר בעת
המורגל שבו יקרא הדם דם נדה. אבל אם יזל
זה הדם שהוא מחמת קשוי בלא עת נדתה

יתסמי רצוני

ב) ספרא מצורע פרשה ה׳ הלכה ט׳ (ע״פ א׳). ג) ויקרא ט״ו י״ט. ג) שם ט״ו כ״ה. ד) ספרא מצורע פ״ח הלכה ב׳ (ע״ט א׳) נדה ע״ג א׳. ה) נדה ע״ב ב׳. ו) שם ל״ץ ב׳. ספרא מצורע פרשה ה׳ הלכה א׳ (ע״ח ד׳).

יתמי דם נדה. אמא אן כאן דרור הדא אלדם אלדי הו מחמת קשוי בלא עת נדתה אעני פי אלאחד עשר יום אלתי הי ימי זיבה פהי טהורה וכדא בין אלתלמוד. פאן דאם דרור דמהא תלאתה איאם מתואלית ויכון דלך בלא עת נדתה כמא דכרנא אעני פי טי אלאחד עשר יום תם ארתפע ענהא אלטלק ארבע ועשרין סאעה צארת זבה לאנה בארתפאע אלטלק עלמנא אן דלך אלדם אלדי דר מנהא דם זיבות הו ולים הו מחמת ולד לאנה לו כאן מחמת ולד למא ארתפע אלטלק ענהא חתי תלד פאן רגעת להא אלאנאע ואלטלק בעד אלארבע ועשרין סאעה וולדת הרי זו כיולדת בזוב. ור' יהושע יקול חתי ירתפע ענהא אלטלק לילה ויום כלילי שבת ויומו יעני תקדם אללילי ללנהאר. פאן ארתפע ענהא אלטלק אול סאעה מן יום אלאחד מתלא ענד ר' אליעזר אן דאמת צחיחה אלי אול סאעה מן יום אלאתנין צארת זבה. וענד ר' יהושע חתי תדום עלי אלצחה אלי אול לילה אלתלאתא וחינית תציר זבה. וקולה ששפת מן הצער ולא מן הדם מענאה אנה ולו שפת מן הצער פקט ובקי אלדם ידר פאנהא זבה ולא נקול מנה בקי אלדם ידר אלי חין ולדת הדא אלדם כלה מחמת ולד הו והדא אלדי לא תחסן וגעא ושפת מן הצער אנמא דלך לצעף אלקוה ולא תכון זבה פאעלמנא אן ליס אלאמר כדלך בל מנה ארתפעת אלאוגאע אלמדה אלמדכורה עלמנא אן דלך אלדם אלמתקדם מחמת עצמה ולא מחמת ולד. אמא אדא ראת שלשה ימים בתוך אחר עשר יום כמא דכר תם ארתפעת אלאוגאע ואנקטע אלדם אלמדה אלמחדודה והי מעת לעת לר' אליעזר או לילה ויום לר' יהושע פהדא אשד פי כונהא זבה והו בין לא יחתאג כלאם וכדלך אדא קשת שני ימים ופי אליום אלתאלתי ששפת מן הצער מעת לעת וארתפעת אלאוגאע ובקי אלדם ידר פי הדא יום אלראבע מן אלאוגאע פאנהא רצוני לומר בתוך אחד עשר יום שהם ימי זיבה היא טהורה וכן ביאר התלמוד ב). ולפיכך אם התמיד הדם ליזל שלשת ימים רצופים והיה זה בלא עת נדתה כמו שוכרנו רוצה לומר בתוך אחד עשר יום ואחר זה סרו ממנה החבלים ארבע ועשרים שעה תהיה זבה מפני שאחר שסרו החבלים ידענו שזה הדם שנזל ממנה דם זיבות הוא ולא היה מחמת ולד לפי שאם היה מחמת ולד לא היו החבלים סרים ממנה עד שילדה ואם חזרו לה הצירים והחבלים אחר הארבע ועשרים שעה וילדה הרי זו כיולדת בזוב. ור' יהושע אומר עד שיסורו החבלים לילה ויום כליל שבת ויומו רוצה לומר שיקדם הלילה ליום. הנה אם סרו ממנה החבלים למשל בשעה הראשונה מיום אחד לפי דעת ר' אליעזר אם שפת עד השעה הראשונה מן יום שני היא זבה ולפי דעת ר' יהושע צריך שתשאר בשופי עד ליל יום שלישי ואז תהיה זבה. ואמרו ששפת מן הצער ולא מן הדם ענינו שאפילו שפת מן הצער בלבד והדם התמיד ליזל היא זבה ולא נאמר משהתמיד הדם ליזל עד עת לידתה כל זה הדם הוא מחמת ולד ומה שאינה מרגישת בחבלים ושפת מן הצער הוא רק לחולשת כחה ואינה זבה לפיכך הודיענו שאין הדבר כן אלא מששפת מן הצער במשך הזמן הנזכר ידענו שזה הדם שקודם ללידתה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אבל אם ראת שלשה ימים בתוך אחד עשר יום כמו שנזכר ואחר זה שפת מן הצער ופסק הדם בעת הקבועה והיא מעת לעת לר' אליעזר או לילה ויום לר' יהושע כל שכן שתהיה זבה והוא ברור ואין צריך לאמרו. וכן אם קשת שני ימים וביום השלישי שפת מן הצער מעת לעת וסרו החבלים והתמיד הדם ליזל בזה היום ששפת מן הצער היא גם כן זבה אף על פי שלא

ב) נדה ל"ו ב'.

איצא וכה ועלי אן אלדם אתצל דרורה אלי וקת אלולאדה והלכה כר׳ אליעזר.

פסק הדם ער שעת לידתה. והלכה כר׳ אליעזר.

ה כמה הוא קשויה רבי מאיר אומר אפילו ארבעים ושלשה יום רבי יהודה אומר דיה חדשה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות:

קולה כמה הוא קשויה יריד בה אדא דאם דרור אלדם ואלאונאע מדה טוילה ואתצל דלך באלולאדה כם מקדאר אלומאן אלדי אדא דאם פיה דרור אלדם מע אלונע נחסב דלך מחמת ולד ולא תכון זבה אד ואתצל אלונע באלולאדה ולא שפת. פקאל ר׳ יוסי מן אכתר מא יכון ונסבה ללולאדה ארבעה עשר יום קבל אלולאדה אמא מן בדאהא דרור אלדם ואלונע קבל אלולאדה בעשרין יומא מתלא ובקאת תשלק טול אלעשרין יומא וולדת ולא שפת ראסא פאנהא זבה והי יולדת בזוב לאן כל מא ראת מן אלדם טול אלסתה איאם אלתי קבל אלשתי שבתות אלסמוכות ללידה אינו מחמת ולד. והלכה כר׳ יוסי ור׳ שמעון.

אמרו כמה הוא קשויה ירצה בו אם התמידו הדם והצער זמן ארוך ולא פסקו ער לידתה כמה הוא שיעור הזמן שאם התמיד בו הדם ליזל עם הצער נחשוב זה מחמת ולד ולא תהא זבה הואיל ונתחברו החבלים עם לידה ולא שפת. ואמר ר׳ יוסי שהזמן היותר ארוך שניחם בו הדם ללידה הוא ארבעה עשר יום קודם הלידה אבל אם התחילו נוזלת הדם והצער קודם הלידה עשרים יום על דרך משל ונמשכו החבלים כל עשרים יום וילדה ולא שפת כלל היא זבה והיא יולדת בזוב מפני שכל הדם שראתה בתוך הששה ימים שקדמו לשתי שבתות הסמוכות ללידה איננו מחמת ולד. והלכה כר׳ יוסי ור׳ שמעון.

ו המקשה בתוך שמונים של נקבה כל דמים שהיא רואה טהורים ער שיצא הולד ורבי אליעזר מטמא. אמרו לו לרבי אליעזר ומה במקום שהחמיר בדם השופי הקל בדם הקושי מקום שהקל בדם השופי אינו דין שנקל בדם הקושי אמר להן דיו לבא מן הדין להיות כנדון ממה הקל עליה מטומאת זיבה אבל טמאה טומאת נדה:

קר עלמת אן יולדת נקבה תחל לבעלהא בער ארבעה עשר יום פימכן אן תחבל ותסקט פי טי אלתמאנין יומא. מקום שהחמיר בדם השופי הוא אחד עשר יום שבין נדה לנדה אלדי תקדם ביאנהא לאנהא מתי ראת פיהא דם שלא מחמת הולד מדה תלתה איאם כאנת זבה ואן ראת פיהא דם קושי כאנת טהורה עלי מא תקדם ביאנה. ומקום שהקל בדם השופי הו ששים יום וששת ימים של נקבה אלתי כל דם תרי פיהא טהור ועלי אנה מחמת עצמה. אינו דין שנקל בדם הקושי ויכון איצא טהור. וקר בינא אן דם השופי הו

כבר ידעת שיולדת נקבה מותרת לבעלה אחר ארבעה עשר יום ואפשר שתתעבר ותפיל בתוך שמונים יום. מקום שהחמיר בדם השופי הוא אחד עשר יום שבין נדה לנדה שקדם ביאורו לפי שאם ראת בהם דם שלא מחמת ולד שלשת ימים רצופים היא זבה ואם ראתה בהם דם קושי היא טהורה לפי מה שקדם ביאורו. ומקום שהקל בדם השופי הוא ששים וששת ימים של נקבה שכל דם שתראה בהם טהור אף על פי שהוא מחמת עצמה. אינו דין שנקל בדם הקושי ויהיה גם כן טהור. וכבר ביארנו שדם השופי הוא הדם

אלדי ידר דון וגע דון טלק ודם הקושי הו אלדי ידר מע אוגאע אלטלק. וקאל ר׳ אליעזר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כמא אן המקשה פי גיר ימי נדה נדה ודם נדה ינחסב דלך אלדם קושי כדלך איצא מקשה בתוך ימי טוהר נדה. וקד בינא פי תאני קמא אן לא אחד יכאלף עלי הדא אלאצל אלדי הו דיו לבא מן הדין להיות כנדון לכן קול ר׳ אליעזר אן המקשה נדה לים במגמע עליה לאן קד בינא פי מא תקדם אן המקשה פי זמאן אלנדה פקט הי אלתי תכון נדה אמא אדא קשת בתוך אחד עשר יום פהי טהורה ולו טומאת נדה ליסת עליהא פלדלך תכון איצא טהורה ודמיה טהורים אדא קשת בימי טהרה של נקבה ויכון הבא מן הדין כנדון ועלי מדהב ר׳ אליעזר אלדי יקול אנהא נדה אדא קשת בתוך אחד עשר יום ילזמה אן תכון טמאה טמאת נדה אדא קשת בתוך שמונים של נקבה כמא דכר הנא ואין הלכה כר׳ אליעזר.

הנוזל בלא צער ובלא חבלים ודם הקושי הוא הנוזל עם צער החבלים. ואמר ר׳ אליעזר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו שהמקשה בלא עת נדתה היא נדה ושדם קושי יחשב כדם נדה כמו זה גם כן מקשה בתוך ימי טוהר נדה. וכבר ביארנו בשני[ב]) מקמא שאין אחד חולק על זה השורש שדיו לבא מן הדין להיות כנדון אבל מה שאמר ר׳ אליעזר שהמקשה נדה אין זה דבר מוסכם וזה שכבר ביארנו במה שקדם שהמקשה בזמן נדתה לבדה היא נדה אבל אם קשת בתוך אחד עשר יום היא טהורה ואפילו טומאת נדה אינה עליה ולפיכך התיה גם כן טהורה ודמיה טהורים אם קשת בימי טהרה של נקבה ויהיה הבא מן הדין כנדון ולפי דעת ר׳ אליעזר האומר שהיא נדה אם קשת בתוך אחד עשר יום יצא מזה בהכרח שתהא טמאה טומאת נדה אם קשת בתוך שמנים של נקבה כמו שזכר כאן. ואין הלכה כר׳ אליעזר.

ז כל אחד עשר יום בחזקת טהרה ישבה לה ולא בדקה שגגה נאנסה הזידה ולא בדקה טהורה הגיע שעת וסתה לא בדקה הרי זו טמאה. רבי מאיר אומר אם היתה במחבא והגיעה שעת וסתה ולא בדקה הרי זו טהורה מפני שחרדה מסלקת את הדמים אבל ימי הזב והזבה ושומרת יום כנגד יום הרי אלו בחזקת טומאה:

הדה אלאחד עשר יום הי אלתי בין נדה לנדה אלתי הי הלכה למשה מסיני כמא דכרנא. וקולה אנהא פיהא בחזקת טהרה מענאה אנהא אינה קובעת וסת פי הדה אלאחד עשר יום בונה לאנה אקצר זמאן יכון בין נדה לנדה אמא בעד אלאחד עשר יום פימכן אן תקבע לה וסת פלדלך ילזמהא אן תבדוק עצמה דאימא בעד אלאחד עשר יום ועלי אן דלך גיר וקתהא אלמעלום כמא קלנא פי מא תקדם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת. פאן ישבה ולא בדקה פי הדה אלאחד עשר יום סוי כאן תעטילהא אלבדיקה

אלו אחד עשר יום הם הימים שבין נדה לנדה והם הלכה למשה מסיני כמו שזכרנו. ואמרו שהיא בהם בחזקת טהרה ענינו שאינה קובעת וסת באלו אחד עשר יום לפי שהוא הפחות מן הזמן שיהיה בין נדה לנדה אבל אחר האחד עשר יום אפשר שתקבע לה וסת לפיכך צריכה לבדוק עצמה תמיד אחר האחד עשר יום אף על פי שאין זה זמנה הידוע כמו שאמרנו במה שקודם אף על פי שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת. ואם ישבה ולא בדקה באלו האחד עשר יום בין שהרלה מלבדוק באונס או בשגגה או בזדון היא טהורה

באונס

ולא

ב) מ״ה.

באונס או בשגגה או בזדון פהי טהורה ולא תכון טמאה גיר מן וקת וגדת עצמה טמאה למפרע מעת לעת כמא תקדם. פאן הגיעה שעת וסתה ולא בדקה תם בדקה בעד דלך וגדת נפסהא טמאה פהי טמאה למפרע משעת וסתה כמא בינא פי אלצדר ובחזקת נדה היא אד ולא בדקה בשעת וסתה. וקר עלמת אן אלזב ואלזבה סופרים שבעת ימי נקיים וחיניד ישהרון והדה אלשבעת ימים הי אלתי תתסמי ימי הזב והזבה. וקר בינא אן אלמראה לא תכון זבה ותחתאג ספירת שבעה חתי תרי אלדם תלתה איאם מתואליה בלא עת נדתה והי אלתי תתסמי זבה גדולה פאדא ראת אלדם בלא עת נדתה אול יום הי דלך אליום טמאה ותבקי מנתטרה לליום אלתאני ותטבול פי אול אלנהאר פאן לם תר דם פי אליום אלתאני כלה חלת לבעלהא לערב פאן ראת דם פי אלתאני איצא תחרז אליום אלתאלת ותטבול פי אול אלנהאר פאן סלמת פיה ולם תר דם לערב תחל לבעלהא ואן ראת פי הדא אליום אלתאלת צארת זבה גדולה ותחתאג ספירת שבעה והי פי מדה הדה אלאיאם תתסמי שומרת יום כנגד יום ותתסמי איצא זבה קטנה וקד בינא מראת אן הדה אלשומרת יום כנגד יום אסורה לבעלה ומטמא משכב ומושב כזבה גיר אנהא לא תחתאג ספירת שבעה כזבה גדולה ולא קרבן. פיקול אן אלזב ואלזבה אדא לא בדקו עצמן פי כל יום מן הדה אלסבעה איאם ועלי אן בדקו פי אכרהא ווגדא טהור וכדלך שומרת יום כנגד יום אדא לא בדקה עצמה פי אליום אלתאני אן כאן ראת פי אלאול פקט או לא בדקה פי אלתאלת אן כאן ראת פי אלתאני איצא ועלי אן בדקה בעד דלך וגדת טהור פאנהם בחזקת טומאתן לאנהם קד הוחזקו לטומאה ולא יכרגון מנהא אלא ביקין והדא אנמא הו מדהב ר' עקיבה ואינה הלכה כמא יבין פי עאשר הדה אלמסכתא ואין הלכה כר' מאיר.

תהיה טמאה אלא מעת לעת למפרע משמצאה עצמה טמאה כמו שקדם. ואם הגיע שעת וסתה ולא בדקה ואחר זה בדקה ומצאה עצמה טמאה היא טמאה למפרע משעת וסתה כמו שביארנו בפתיחה ובחזקת נדה היא הואיל ולא בדקה בשעת וסתה. וכבר ידעת שהזב והזבה סופרים שבעת ימי נקיים ואז ישהרו ואלו שבעת ימים נקראים ימי הזב והזבה. וכבר ביארנו ב) שהאשה אינה זבה ואינה צריכה ספירת שבעה עד שתראה דם שלשת ימים רצופים בלא עת נדתה והיא הנקראת זבה גדולה ואם ראתה דם בלא עת נדתה ביום הראשון היא טמאה בזה היום ותשאר שומרת ליום השני ותטבול בתחלת היום ואם לא ראתה דם בכל יום השני מותרת לבעלה בערב ואם ראתה דם גם כן בשני תשמור את יום השלישי ותטבול בתחלת היום ואם היתה בו בריאה ואינה רואה דם לערב היא מותרת לבעלה ואם ראתה בזה היום השלישי תהיה זבה גדולה וצריכה ספירת שבעה ובתוך אלו השלשה ימים תקרא שומרת יום כנגד יום ונקראת גם כן זבה קטנה וכבר ביארנו גם כן שזאת השומרת יום כנגד יום אסורה לבעלה ומטמא משכב ומושב כזבה אלא שאינה צריכה ספירת שבעה כזבה גדולה ולא קרבן. ואמר שהזב והזבה אם לא בדקו עצמן בכל יום מאלו השבעה ימים אף על פי שבדקו ביום האחרון ומצאו טהור וכן שומרת יום כנגד יום אם לא בדקו עצמה ביום השני אחר שראתה ביום הראשון לבדו או לא בדקה ביום השלישי אחר שראתה ביום השני גם כן אף על פי שבדקה אחר זה ומצאה טהור הם בחזקת טומאתן מפני שכבר הוחזקו לטומאה ולא יצאו אלא אחר שנתברר הדבר. וזהו רק לפי דעת ר' עקיבה ואינה הלכה כמו שיתברר בעשירי מזאת המסכתא ואין הלכה כר' מאיר.

ב) מ"ד.

פרק חמישי.

א יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה ואין חייבין עליו קרבן רבי שמעון אומר הרי זה כילוד. כל הנשים מטמאות בבית החיצון שנאמר דם יהיה זובה בבשרה אבל הזב ובעל קרי אינן מטמאים עד שתצא טומאתן לחוץ:

אלחכמים יקולון אשה כי תזריע וילדה עד שתלד ממקום שמזרעת ור׳ שמעון יקול אן קולה תלד לרבות יוצא דופן והו אן תשק כאצרה אלמראה אדא צעב בהא אלטלק ויכרג אלגנין מן הנאך. ובית החיצון כנאיה עו אלמוצע אלדי הו כארג עו ענק אלרחם והו חית ינול אלאהליל ענד אלנמאע מתי מא כרג אלדם אלי אלמוצע אלדי יצלה ראס אלאהליל פאנהא טמאה ועלי אן אלדם לם יברז ולא כרג כארג אלגסם והו קולהם פי חד בית החיצון מקום שהשמש דש. ונא פי אלזב כי יהיה זב מבשרו עד שתצא טומאתו מבשרו ונא פי בעל קרי איש כי תצא ממנו שכבת זרע חתי תנפצל עו גסמה וחיניד תנגסה ואין הלכה כר׳ שמעון.

חכמים אומרים[ה] אשה כי תזריע וילדה עד שתלד ממקום שמזרעת[ג] ור׳ שמעון אומר שאמרו[ג] תלד לרבות יוצא דופן[ד] וזה שחותכין דופן האשה אם קשתה בלידתה והעובר יוצא משם. ובית החיצון הוא כנוי למקום שהוא חוץ מצואר הרחם והוא המקום שהאבר מתנועע בו בשעת ביאה ואם יצא הדם אל המקום שראש האבר מגיע שם האשה טמאה אף על פי שהדם לא פרץ ולא יצא חוץ לגוף והוא אמרם בביאור בית החיצון מקום שהשמש דש. ובא בזב[ה] כי יהיה זב מבשרו עד שתצא טומאתו מבשרו ובא בבעל קרי[ו] איש כי תצא ממנו שכבת זרע עד שנפרדה מגופו ואז תטמאהו ואין הלכה כר׳ שמעון.

ב היה אוכל בתרומה והרגיש שנורעזעו אבריו אוחז באמה ובולע את התרומה ומטמאים בכל שהן אפילו בבעין החרדל ובפחות מכן:

אביה לה הנא אן יאחז באמה לאנה קד אמני פלא יזידה דלך הרהור. וקולה ומטמאין בכל שהן ישיר אלי שכבת זרע והזוב לאן אלזב ובעל קרי אדא ראוא אי מקדאר כאן אנתגסוא אמא אלדי יגע בשכבת זרע פחתי יגע בכעדשה וחיניד ינתגס כמא בינא פי אלצדר.

התירו לו כאן שיאחוז באמה לפי שכבר יצא הזרע[ח] ולא יוסיף לו זה הרהור. ואמרו ומטמאין בכל שהן רומז אל שכבת זרע והזוב לפי שהזב ובעל קרי אם ראו איזה שיעור שיהיה מיטמאין אבל הנוגע בשכבת זרע עד שיגע בכעדשה ואז יטמא כמו שביארנו בפתיחה.

ג תינוקת בת יום אחד מיטמאה בנדה בת עשרה ימים מיטמאה בזיבה. תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת ווקק ליבום ופוטר מן היבום ומאביל בתרומה ופוסל מן התרומה ונוחל ומנחיל והתורנו חייב והרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כחתן שלם:

אדא אחר

ה) ויקרא י״ב ב׳. ג) נדה מ׳ א׳. ד) ויקרא י״ב ה׳. ה) נדה י״ב ח׳. ו) ויקרא ט״ו ב׳. ספרא מצורע פרשה א׳ הלכה ו׳ (ע״ח א׳) נדה מ״ג ב׳. ז) ויקרא ט״ו ט״ז. ספרא מצורע פרק ו׳ הל׳ ב׳ (ע״ז ד׳). ח) ר״ל שנעקר מגופו.

אלא כאנת בת יום אחר ותציר נדה אלא כרג מנהא דם יום ולאדתהא פימכן אן תכון בת עשרה ימים וכה באן תרי דם תלאתה איאם מתואליה בעד שבעת ימי נדה לאנהא טול אלסבעה איאם ראויה לנדה ולא תכון פיהא וכה עלי מא קד בינא אן לא תכון אלוכה וכה אלא בלא עת נדתה והדה אלאחכאם כלהא נקל לא דליל עליהא גיר אסנאדאת פקט. וקולה ופוטר מן היבום לאנה אלא תם שלשים יום עלי מא תבין פי יבמות פקד נפטרה אמו מן החליצה ומן היבום אמא אן מאת בתוך שלשים פהי חולצת ולא מתיבמת פקד צח אן ולו מן יום אחד יפטור אמו מן היבום. וקולה ופוסל מן התרומה לים יריד בה אן תכון כהנת להא בן מישראל בן יום אחד פהי אסורה מן אגלה לאכל בתרומה לאנה קד תבין פי סאבע יבמות אן אלעובר פוסל וכל שכן בן יום אחד ואנמא יריד בה אנה פוסל עבדי אביו מלאכל בתרומה. מתאל דלך אן יכון כהן לה זוגתין אחדהמא כשרה לכהונה ולה מנהא אולאד ואלתאניה פסולה לכהונה ולה מנהא ולד בן יום אחד והוא חלל ומאת הדא אלכהן ולה עביד ואסתחק ורתהם הדא אלחלל מע אכותה אלכשרים פלדלך נפסלו העבדים מלאכל בתרומה מן אגל חלקו שלחלל אלדי אינו מאכיל. הדא לכונה בן יום אחד אמא לו כאן עובר לגאז ללעביד אן יאכלוא מן אגל אלאולאד אלכשרים חתי יולד הדא אלחלל לאן אלאצל אלמעמול בה אין קנין לעובר. וקולה נוחל ומנחיל יריד בה נוחל מן האם ומנחיל לאחין מן האב מתאל דלך אן תמות אמה יום ולאדתה פהו ירת מאלהא פאדא מאת הו בעד דלך אליום בעינה ורתוה אכותה מן אביה פינתקל מאל אם הדא אלקטן לאחיו מאביו פי אליום אלואחד. וקולה כחתן שלם יריד בה אן ילומהמא אלאבלות עליה ובשרט אן יכון ענדהמא אחר שהיתה בת יום אחר ונהיתה נדה כאשר יצא ממנה דם ביום הולדה אפשר שתהיה זבה בת עשרה ימים אם ראתה דם שלשה ימים רצופים אחר שבעת ימי נדה מפני שבתוך השבעה ימים היא ראויה לנדה ולא תהיה בהן זבה לפי מה שביארנו כבר שהזבה לא תהיה זבה אלא בלא עה נדתה וכל אלו הדינים הם קבלה שאין להם ראיה אלא אסמכתות בלבד. ואמרו ופוטר מן היבום מפני שאם נשלמו לו שלשים יום לפי מה שהתבאר ביבמות[ב] נפטרה אמו מן החליצה ומן היבום אבל אם מת בתוך שלשים יום חולצת ולא מתיבמת הנה כבר התברר שאפילו מן יום אחד פוטר את אמו מן היבום. ואמרו פוסל מן התרומה אינו רוצה בזה שכהנת שיש לה בן מישראל בן יום אחד אסורה בעבורו לאכל בתרומה לפי שכבר התבאר בשביעי[ג] מיבמות שהעובר פוסל וכל שכן בן יום אחד ואינו רוצה בו אלא שהוא פוסל עבדי אביו מלאכול בתרומה כגון כהן שהיו לו שתי נשים האחת כשרה לכהונה ויש לו ממנה בנים והשנית פסולה לכהונה ויש לו ממנה תינוק בן יום אחד והוא חלל ומת זה הכהן ולו עבדים וזה החלל ראוי לירש אותם עם אחיו הכשרים לפיכך נפסלו העבדים מלאכל בתרומה בשביל חלקו של חלל שאינו מאכיל. זהו לפי שהוא בן יום אחד אבל אילו היה עובר היו העבדים מותרים לאכול בשביל הבנים הכשרים עד שיולד זה החלל לפי השורש שהולכין אחריו אין קנין לעובר. ואמרו נוחל ומנחיל ירצה בו נוחל מן האם ומנחיל מן האב המשל בזה אם מתה אמו ביום הולדו הוא נוחל נכסיה ואם מת הוא אחר זה באותו היום יורשים אותו אחיו מן האב וזה הקטן מנחיל נכסי אמו לאחיו מאביו ביום אחד. ואמרו כחתן שלם ירצה בו שאביו ואמו חייבים באבלות עליו ובתנאי שיהיו יודעים בודאי שהוא ילד בן תשעה

אלתחקיק חדשים

ב) ל״ו ב׳. עיין מ״ת פ״א מהלכות יבום וחליצה ובמ״מ שם. ג) מ״ד.

אלתחקיק אנה ולד לתסעה אשהר כאמלה אמא אן לם יחק אביו ואמו דלך פלא ילזמהמא אבילות עליה חתי יתם תלאתין יומא לאן אלאצל עגדנא כל שלא שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אלא אם כלו לו חדשיו כמא בינא ולו מאת יום אלתלאתין נפסה לא ילזם עליה אבל.

חדשים שלמים אבל אם אינם יודעים זה בודאי אינן חייבין באבילות עליו עד אחר שלשים יום לפי שהשורש אצלנו[ב] כל שלא שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אלא אם כלו לו חדשיו כמו שביארנו ואפילו אם מת ביום השלשים עצמו אין מתאבלין עליו.

ד בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה היבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש ומטמאה את בועלה לטמא משכב תחתון כעליון נשאת לכהן תאכל בתרומה בא עליה אחר מן הפסולים פסלה מן הכהונה בא עליה אחר מכל העריות האמורות בתורה מתים על ידה והיא פטורה פחות מכן כנותן אצבע בעין:

הדא כלה בין לאן אלאצל אלדי יגמע הדא כלה הו קולנא בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה והדא אלשי הלכה למשה מסיני אן פחותה מבת שלש שנים ליס נכאהא נבאה וקד תברר הדא אלאצל פי עדה מואצע. ומעני כנותן אצבע בעין אלתי תדמע סאעה תם תרגע לחאלהא כדלך אדא נבעלה והי דון הדה אלסן תרגע בתולה כאלו לא נבעלה כלל.

כל זה ברור לפי שהשורש הכולל כל זה הוא אמרנו בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה. והלכה למשה מסיני שפחותה מבת שלש שנים אין ביאתה ביאה וכבר נזכר זה השורש במקומות הרבה. וענין כנותן אצבע בעין שתדמע שעה אחת ואחר זה תהיה כמו שהיתה וכן אם נבעלה בפחותה מאלו השנים תשוב להיות בתולה כאלו לא נבעלה כלל.

ה בן תשעה שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל ומיטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ופוסל ואינו מאכיל ופוסל את התחמה מעל גבי המזבח. והיא נסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה ומתות על ידו והוא פטור:

אצל הדא כלה איצא קולנא בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. וקולה עד שיגדיל יריד בה עד שיגדיל ויבעול בעד אן הביא שתי שערות וחיניד יתן גט ותטלק אמא אן לם ינכאהא משהגדיל פהי תחתאנ גט וחליצה עלי מא פי בינא עאשר יבמות. ואדא נכח נדה יציר בועל נדה ויטמא משכב תחתון כעליון כמא בינא פי אול כלים. ופוסל מן התרומה אדא כאן פסול לכהונה ונכח כהנת פהו ירדהא חללה ותפסל מלאכיל בתרומה ואן כאן כהן בן תשע שנים ויום אחד ואזוג ישראלית אינו

שורש כל זה גם כן הוא אמרנו בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה. ואמרו עד שיגדיל ירצה בו עד שיגדיל ויבעול בעד שהביא שתי שערות ואז נותן לה גט ותהיה גרושה אבל אם לא בעל אותה משהגדיל היא צריכה גט וחליצה לפי מה שבארנו בעשירי מיבמות[ג]. ואם בעל נדה הוא בועל נדה ויטמא משכב תחתון כעליון כמו שביארנו בראשון[ג] מכלים. ופוסל מן התרומה אם היה פסול לכהונה ובא על כהנת עושה אותה חללה ותפסל מלאכול בתרומה ואם היה כהן בן תשע שנים ויום אחד ונשא

מאכיל ישראלית

ב) שבת קל"ח ב'. ג) לא מצאתי שביאר הר"ם שם. ג) מ"ג.

מאכיל אותה לאן ליס מלכה מלכא כאמלא כמא דכרנא פי סאבע יבמות. ואדא רבע את הבהמה נפסלה מעל גבי המזבח כמא תאצל פי סאדם תמורה. וכל העריות מתות על ידו והו פטור כמא תאצל פי תאני כרתות וקד בינא דלך גאיה אלביאן פי סאבע סנהדרין. ישראלית אינו מאכיל אותה לפי שאין קנינו קנין שלם כמו שזכרנו בשביעי ה) מיבמות. ואם רבע את הבהמה נפסלה מעל גבי המזבח כמו שהושרש בששי ג) מתמורה. וכל העריות מתות על ידו והוא פטור כמו שהושרש בשני ג) מכריתות וכבר ביארנו זה בתכלית הביאור בשביעי ז) מסנהדרין.

ו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום אחד נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה. בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקים בן שלש עשרה ויום אחד נדריו קיימין ובודקיו כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אף על פי שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ולא הקדשן הקדש לאחר הזמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהן נדר והקדשן הקדש:

הדא אלדי קלנא בת שתים עשרה שנה. ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד נדריהן קיימין ולו קאלוא אין אנו יודעין הדא מע כונהם לם יביאו שתי שערות ועדיין קטנים הם. ומעני נבדקין אן יסאלוא הל יעלמון מעני אלנדרים ולמן הי או לא. וקולה ונבדקין כל שתים עשרה וכדלך כל שלש עשרה לתינוק לאנה קד קול שלשים יום בשנה חשובים שנה פכאן יקום בבאלנא אן לצאחב הדא אלקול אדא סילוא טול אלתלאתין יומא ונגדהם יפהמון נרפע ען בחתהם פקאל אן ליס אלאמר כדלך בל לדברי הכל בודקין טול סנה אתנתי עשרה ללאנתי ותלת עשרה ללדכר ומתי מא וגד עארפא נדריו קיימין ועלי ענהם קטנים ובעד אלתאניה עשר ללאנתי ואלתאלתה עשר ללדכר לא יסאלון ונדריהם קיימין ועלי אנהם קטנים. והדה הי עונת נדרים אלמשאר אליהא פי כל מוצע וגעל סן אלאנאת לעונת נדרים אקל מן סן אלרגאל לכון אעמארהא אקצר מן אעמאר אלרגאל עלי אלאכתר.

מה שאמרנו בת שתים עשרה שנה ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד נדריהן קיימין אפילו אם אמרו אין אנו יודעין זהו אף על פי שלא הביאו שתי שתי שערות ועדיין קטנים הם ה). ונבדקין ענינו שהם נשאלים אם הם יודעים מה הם הנדרים ולמי הם או לא. ואמרו נבדקין כל שתים עשרה ובן כל שלש עשרה לתינוק לפי שכבר אמרו ו) שלשים יום בשנה חשובים שנה והיה עולה במחשבתנו שלפי דעת האומר זה אם נשאלו בתוך שלשים יום ונמצאו יודעים לא יבדקו עוד לפיכך אמר שאין הדבר כן אלא בודקין כל שנת שתים עשרה לנקבה וכל שנת שלש עשרה לזכר ואם נמצאו יודעים נדריהן קיימין אף על פי שהם קטנים ואחר שנת שתים עשרה לנקבה ושלש עשרה לזכר אינם נשאלים ונדריהם קיימין אפילו הם קטנים. וזאת היא עונת נדרים האמורה בכל מקום ושני הנקבה הם הם פחות משני הזכר לפי שעל הרוב חייהן קצרים מחיי האיש.

ז משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תנוקת. בוחל אלו ימי הנעורים בזו ובזו אביה זכאי במציאתה ובמעשיה ידיה ובהפרת נדריה. צמל כל שבגרה שוב אין לאביה רשות בה:

פגה

פגה

ה) מ״ר. ג) מ״א. ג) מ״ו. ד) מ״ו. ה) עיין מ״ת הלכות נדרים פרק י״א מ״ג ובסוף פירוש ההלכה זאת ובהעתקה הנדפסת שינה איזה סופר את הדין וטעה. ז) נדה מ״ה ב׳.

M.T. AKADÉMIA KÖNYV-S TÁRA

M.T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS EN ARABE

ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG

MEMBRE DE L'INSTITUT.

CINQUIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTRASSE 18-19.

1890.

אלגז אלתאלת מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי מסכת טהרות אלי נאיה אלסדר.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פארים ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ו צבי הירש דירינבורג זצ"ל.

חוברת ששית

כוללת מסכת נדה פרק ח' הלכה ז' עד מסכת טבול יום פרק ד' הלכה ו'.

ברלין, תרנ"א.

בדפוס צבי הירש בר' יצחק איטצקאווסקי.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 300 6

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בברלין,
דוד גינסבורג בפטערסבורג,
יוסף דערענבורג בפאריז,
שלמה חיים האלבערשטאם בבילין,
אברהם אליהו הרכבי בפטערסבורג,
מרדכי יאסטראוו בפילאדעלפיא,
משה עהרענרייך ברומא,
דוד קויפמאנן בבודאפעסט.

שנה שביעית תרנ"א.

Seder Tohoroth.

BERLIN 1891.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

פגה הו אלפג. ובוחל אלפאכהּ אלתי קארבת אלנצג. וצמל אסם אלפאכהּ אדא כמל נצנהא והי לפטּהּ מרכבהּ מן יצאה מלאה. וקר בינא חד אלקטנות ואלנערות ואלבגרות פי תאלת כתובות.

פגה היא הפגה שבפירות ובוחל הפרי הקרוב להתבשל וצמל הוא שם הפרי אחר שנגמר בישולו והיא מלה מורכבת מן יצאה מלאה[ב]. וכבר ביארנו גבול הקטנות והנערות והבגרות בשלישי[ג] מכתובות.

ח איזהו סימנה רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד רבי עקיבא אומר משיטו הדדים בן עזאי אומר משתשחיר הפטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהה לחזור:

איזה הוא סימנה יעני אי עלאמהּ הי עלאמהּ אלבוגרת והדּה אלסימנין הי אלסמנין אלתי נתנו חכמים באשה מלמעלה והי תדל עלי סימנין שלמטה ודלך אנא קד בינא מראת אנהא אדא הביאה שתי שערות בעד שתים עשרה שנים ויום אחד פהי תסמי נערה מדהּ סתהּ אשהר בעד הבאת שתי השערות ותציר בוגרת ואין לאביה בה רשות ואעטונא הדּה אלסמנין אלתי נסתדל בהא עלי אלבגר אדא נהלנא סימנין שלמטה. וקולה הנא תחת הדד יריד בה במקום הדד וחרדוא דלך באן תרד ידיהא אלי נלפהא פיברז אלנהד. ומשתשחיר הפטומת מנו יסוד ראם אלתדי. ועל העוקץ יריד עלי טרף אלתדיין והלכה כדברי כולן להחמיר פלדלך מתי טהרת אחר הדּה אלסימנין ולם יטהר אלאכר נגעלהא כבוגרת להחמיר לא להקל פאן קדשה עצמה בחיי אביה צריכה גט כבוגרת ואם קדשה אביה איצא צריכה גט כנערה אד ולם יטהר פיהא נמיע סימני בגרות וכדלך מתי מא טהר ואחד מן הדּה אלסימנין אין אביה מפר נדריה להומרא ולא תנשא לכהן גדול.

איזה הוא סימנה רוצה לומר איזה סימן הוא סימן הבגרת ואלו הסימנין הם הסימנין שנתנו חכמים באשה מלמעלה והם רומזים על סימנין שלמטה וזה שכבר ביארנו הרבה פעמים שאם הביאה שתי שערות אחר שתים עשרה שנה ויום אחד נקראת נערה בתוך ששה חדשים אחר הבאת שתי השערות ותהיה [אחר זה] בוגרת ואין לאביה בה רשות ונתנו לנו אלו הסימנין לאותות המראות על הבגרות אם נעלמו ממנו סימנין שלמטה. ואמרו כאן תחת הדד ירצה בו במקום הדד וביארו זה בדקדוק כדי שתחזיר ידיה לאחורה ויעלה הקמט[ג]. ומשתשחיר הפטומת מישחיר ראש הדד. ועל העוקץ רוצה בו על עוקץ הדדים. והלכה כדברי כולן להחמיר ולפיכך משנראה[ד] אחד מאלו הסימנין ועדיין לא נראה סימן אחר נעשה אותה כבוגרת להחמיר ולא להקל ואם קדשה עצמה בחיי אביה צריכה גט כבוגרת ואם קדשה אביה גם כן צריכה גט כנערה הואיל ולא נראה בה עדין כל סימני בגרות וכן אם נראה אחד מאלו הסימנין אין אביה מפר נדריה להומרא ולא תנשא לכהן גדול.

ט בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא האילונית לא חולצת ולא מחיבמת. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביא ראיה שהוא בן עשרים שנה והוא הסריס לא חולץ ולא מיבם כדברי בית הלל בית שמאי אומרים זה וזה בני שמונה עשרה שנה רבי אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שתאשה ממהרת לבא לפני האיש:

קאל והיא האילונית ולם יקל הרי זו אילונית סכאן דלך מן תתמים אלשרט

אמר והיא האילונית ולא אמר הרי זר אילונית הנה השלים בזה התנאי שתהיה

בת

ב) נדה מ״ב א׳. ג) מ״ז. ג) נדה מ״ז א׳. ד) בכ״י בערבי שהרת.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

אן תכון בת עשרים שלא הביאה שתי שערות ותטהר פיהא עלאמאת אלאילונית וחיניד נחכם עליהא בחכם אלאילונית וכדלך אלבן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות חתי תטהר פיה סימני סרוס וחיניד יכון סרים חמה. וקד בינא סימני אילונית פי אול יבמות וסימני סרים פי עאשרהא אמא אן לם תטהר סימני אילונית וסימני סרים ולא הביאו שתי שערות פחתי יתם כל ואחד מנהמא נמס ותלאתין סנה וחיניד יכון סרים או אילונית כמא בינא פי מואצע מן יבמות ואין הלכה כר' אליעזר. ואעלם אן הדה שנת עשרים ליס נחתאג אן תכון מיום ליום ולדלך לם יקל פיהא עשרים שנה ויום אחד פלדלך אם לא הביאו שתי שערות וטהרת סימני סרוס וסימני אילונית והמא בני עשרים שנה פחות שלשים יום פאנא נחכם פיהא כאנהא עשרים כאמלה ויכון סרים או אילונית.

בת עשרים שלא הביאה שתי שערות וישיראו בה סימני האילונית ואז נדון עליה בדין האילונית וכן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות עד שיראו בו סימני סרוס ואז יהיה סרים חמה. וכבר ביארנו סימני אילונית בראשון[ב]) מיבמות וסימני סרים בעשירי[ג]) מיבמות אבל אם לא נראו סימני אילונית וסימני סרים ולא הביאו שתי שערות עד שהשלים כל אחד משניהם חמש ושלשים שנה אז יהיו סרים או אילונית כמו שביארנו במקומות מיבמות ואין הלכה כר' אליעזר. ודע שזאת שנת עשרים אין אנו מצריכים שתהיה מיום ליום ולכן לא אמר בה עשרים שנה ויום אחד ולפיכך אם לא הביאו שתי שערות ונראו סימני סרוס וסימני אילונית כששניהם בני עשרים שנה פחות שלשים יום אנו דנים בהם כאלו היו עשרים שלמות ויהיו סרים או אילונית.

פרק ששי.

א בא סימן התחתון עד שלא בא העליון או חולצת או מחיבמת. בא העליון עד שלא בא התחתון אף על פי שאי אפשר רבי מאיר אומר לא חולצת ולא מחיבמת וחכמים אומרים או חולצת או מחיבמת מפני שאמרו אפשר לתחתון לבוא עד שלא יבוא העליון אבל אי אפשר לעליון לבא עד שלא יבוא התחתון:

קולה אף על פי שאי אפשר הו מדהב אלחכמים אמא לר' מאיר אפשר שיבוא העליון ולא יבוא התחתון ולדלך לא חולצת לאן אלאעתמאד עלי סימן תחתון. וקד עלמת אן אלמראה לא תחליץ עד שתביא שתי שערות ויגוז אליבום לקטנה אלא לר' מאיר פאנה מקיש אשה לאיש ולים יבון ענדה יבום כשר אלא לגדולה ולדלך קאל הנא לא חולצת ולא מתיבמת וענד אלחכמים אלדין יקולון לא יטהר סימן עליון אלא וסימן תחתון קד טהר ולו בדקנו ולא מצאנו נקול סקט. וסימן תחתון הו הבאת שתי שערות וסימן

עליון

אמרו אף על פי שאי אפשר הוא דעת החכמים אבל לר' מאיר אפשר שיבוא העליון ולא יבוא התחתון ולפיכך לא חולצת לפי שאנו סומכין על סימן תחתון. וכבר ידעת שהאשה לא תחליץ עד שתביא שתי שערות והיבום מוטר לקטנה חוץ לר' מאיר שמקיש אשה לאיש[ג]) ואין יבום כשר לדעתו אלא לגדולה ולפיכך אמר כאן לא חולצת ולא מתיבמת ולפי דעת החכמים האומרים לא יבא סימן עליון אלא אחר שכבר בא סימן תחתון אפילו בדקנו ולא מצאנו נאמר נשר. וסימן תחתון הוא הבאת שתי שערות וסימן עליון סימני

הדדים

ב) מ"א. ג) מ"א. ג) יבמות ק"ח ב'.

עליון עלאמאת אלתדיין אלתי תקדמת. וקד באן לך אן לדברי הכל על סימן תחתון סמכינן ולדלך קאלוא כיון שבא תחתון שוב אין משניחין על העליון ובין הו אן לים ענדנא סימן עליון ניר פי אלאנתי פקט ולים ללרנאל סימן עליון. ואין הלכה כר׳ מאיר.

הדדים שקדמו. וכבר התבאר[ב] לך שלדברי הכל על סימן תחתון סמכינן ולכן אמרו כיון שבא תחתון שוב אין משניחין על העליון וברור הוא שאין בידינו סימן עליון אלא בנשים בלבד ושאין לאנשים סימן עליון. ואין הלכה כר׳ מאיר.

ב כיוצא בו כל כלי חרש שמכנים מוציא. ויש שמוציא ואינו מכנים. כל אבר שיש בו צפורן יש בו עצם ויש שיש בו עצם ואין בו צפורן:

מכנים הו אן יכון מתקוב תקבא ימכן אן ידכל אלמא מנה ללכלי אדא נעל דלך אלכלי עלי וגה אלמא ובלא שך אן כל תקב הו פי הדא אלקדר אדא מלי דלך אלכלי באלמא סאל מנה והדא הו אלדי יתסמי מוציא משקה וקד בינא דלך פי כלים פכל כלי חרש ינתקב בכונם משקה אלדי יפסל ולא יצלח אן יכון נצטרא אעני קאעדה לקבול אלרשה פלא יקבל טומאה כדלך איצא אדא נקב במוציא משקה פאנה פסול לנצטרא ולא יצלח להא ולדלך לא יקבל טומאה. ועלה דלך מא דכרוא לפי שאין אומרין הבא נצטרא לנצטרא לאן אלנצטרא נפסהא אנמא עמלת לתקבל אלרשה פאדא כאנת תרשה אחתנגא להא מחמל אבר. וקולה ויש שהוא מוציא ואינו מכנים יריד בה אן בעין כלי חרש לבעין אלמאני אדא נקב במוציא משקה פקט ואינו מכנים משקה יכון כשר ודלך לקדש בו מי חטאת לאן מוציא ואינו מכנים כשר למי חטאת פיכון תלפיין אלקול ממא בינא הבדא כל כלי חרש שפסול למי חטאת פסול לנצטרא ויש שהוא פסול לנצטרא ואינו פסול למי חטאת. וקד תבין פי תאני אהלות אן אבר שיש בו עצם מטמא במגע ובמשא ובאהל ואדא לם יכן פיה עצם אינו מטמא באהל פהדה הי פאידה מערפתנא הדא אלעצו הל פיה עצם או לא וקד בין אלתלמוד אן הדה אלמפאצל אלתי פיהא אטפאר אדא עדם אלטפאר מן אלאצבע אלזאידה

מכנים שהוא נקוב בנקב שאפשר שיכנסו המים בו אל הכלי אם הושם זה הכלי על פני המים ואין ספק שכל נקב שזה שיעורו אם נמלא זה הכלי במים המים יוצאים ממנו וזהו הנקרא מוציא משקה וכבר ביארנו זה בכלים[ג]) הנה כל כלי חרש הנקוב בכונם משקה שהוא פסול ואינו ראוי להיות נצטרא רצוני לומר תושבת לקבל הויעה אינו מקבל טומאה כמו זה גם כן אם נקב במוציא משקה הוא פסול לנצטרא ואינו ראוי לה לכן אינו מקבל טומאה. והטעם הוא מה שזכרו לפי שאין אומרין הבא נצטרא לנצטרא לפי שהנצטרא עצמה לא נעשית אלא לקבל הויעה ואם היא תוציא זיעה נצטרכנו לתושבת אחרת. ואמרו ויש שהוא מוציא ואינו מכנים ירצה בו שקצת כלי חרש אם נקבו במוציא משקה בלבד ולא במכנים משקה הם כשרים וזה לקדש בהן מי חטאת לפי שמוציא ואינו מכנים כשר למי חטאת ותהיה תמצית המאמר ממה שביארנו כמו זה כל כלי חרש שפסול למי חטאת פסול לנצטרא ויש שהוא פסול לנצטרא ואינו פסול למי חטאת. וכבר התבאר בשני[ג]) מאהלות שאבר שיש בו עצם מטמא במגע ובמשא ובאהל ואם אין בו עצם אינו מטמא באהל ולכן יש תועלת לנו לדעת אם יש עצם באבר זה או לא וכבר ביאר התלמוד[ד]) שאלו הסרקים שיש בהם צפורן אם

חסר

מנהא

ב) נדה מ״ח ב׳. ג) פ״ג מ״א. ג) צ״ל בראשון מ״ח. ד) נדה מ״ט ב׳.

מנהא פי אצל אלבלקה ועלי אן תלך אלאצבע אלזאידה בעטמהא ולחמהא פאנהא מטמאה במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל.

חסר הצפורן מן האצבע היתירה מהם משעת הבריאה אף על פי שיש לזאת האצבע היתרה עצם ובשר מטמאה במגע ובמשא ואינה מטמאה באהל.

ג כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ויש שמיטמא טמא מת ואינו מיטמא מדרס:

קאל אללה פי אלזב והיושב על הכלי אשר ישב עליו וכו' וגא אלנקל יכול כפה סאה ויושב עליה כפה תרקב ויושב עליו יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר ישב עליו מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו פקד תבין אן אלכלים אלתי לא תצלה למשכב ולמושב לא תנתגם במדרס הזב והי תנתגם טומאת מת והדא הו מעני קולהם אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתינו ואין אומרין בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתינו. וקד בינא הדא אלמעני פי פרק עשרין מן כלים וכדלך בינא מעני אלמדרס פי תאמן עשר כלים.

אמר השם בזב[א] והיושב על הכלי אשר ישב עליו וכו' ובאה הקבלה[ג] יכול כפה סאה ויושב עליה כפה תרקב ויושב עליו יהא טמא תלמוד לומר והיושב על הכלי אשר ישב עליו מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו הנה כבר התבאר שהכלים שאינן ראויים למשכב ולמושב אינם מיטמאים במדרס הזב והן מיטמאים טומאת מת וזהו ענין אמרם אומרין בזב עמוד ונעשה מלאכתנו ואין אומרים בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו. וכבר ביארנו זה הענין בפרק עשרים[ג] מכלים וכן ביארנו ענין המדרס בשמונה עשר[ד] מכלים.

ד כל הראוי לדון דיני נפשות ראוי לדון דיני ממונות ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי לדון דיני נפשות:

גר וממזר כשרין לדון דיני ממונות ואינן כשרין לדון דיני נפשות כמא בינא פי סנהדרין וקדושין.

גר וממזר כשרים לדון דיני ממונות ואינן כשרין לדון דיני נפשות כמו שביארנו בסנהדרין[ה] ובקידושין[ו].

ה. כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שכשר להעיד ואינו כשר לדון:

הדה אלמשנה לר' מאיר אלדי יעתקד אן סומא באחת מעיניו פסול לדון ויסתדל בקולה תעאלי ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומין דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומין שלדלך סומא באחת מעיניו פסול לדון וכשר להעיד ענד ר' מאיר. אמא ענד אלחכמים פהו כשר לדון אז ואלאצל ענדנא אן גמר דין כשר

זאת המשנה היא לר' מאיר[ז] שסובר שסומא באחת מעיניו פסול לדון ומביא ראיה מאמרו יתברך[ח] ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומין דכתיב[ט] לכל מראה עיני הכהן אף ריבין שלא בסומין ולפיכך סומא באחת מעיניו פסול לדון וכשר להעיד לר' מאיר. אבל לפי דעת החכמים כשר לדון הואיל והשורש אצלנו שגמר דין

בלילה

כשר

א) ויקרא ט"ו ו'. ג) נדה מ"ט ב'. ג) מ"ג. ד) מ"ז. ה) פ"ד מ"ב. ו) פ"ד מ"ה.
ז) סנהדרין ל"ד ב', נדה נ' א'. ח) דברים כ"א ה'. ט) ויקרא י"ג י"ב.

בלילה כמא תבין פי סנהדרין ועלי אן ראית נגעים לא תכון באלליל כמא בינא פי נגעים כדלך איצא סומא באחת מעיניו ידון ואן כאן פסול לראית נגעים ואין הלכה כר׳ מאיר. ואלדי אוגב אן לא יתכה אלתלמוד הדה אלמשנה באוהב ושונא אלדי הוכשר להעיד עלי מדהב אלחכמים ופסול לדון כמא באן פי מואצע מן אלתלמוד לכונהא חאלה מנתקלה בסרעה והו אלאן שונא או אוהב וירגע לחינה עלי האל אלתוסט ולים פי מתל הדא יקול ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון.

כשר בלילה כמו שנתבאר בסנהדרין[ב]) אף על פי שראיית נגעים לא תהיה בלילה כמו שביארנו בנגעים[ג]) כמו זה גם כן סומא באחת בעיניו ידון אף על פי שהוא פסול לראיית נגעים. ואין הלכה כר׳ מאיר. והטעם למה לא הקים התלמוד זאת המשנה באוהב ושונא שהוא כשר להעיד לפי דעת החכמים ופסול לדון כמו שהתבאר במקומות מן התלמוד לפי שהוא ממה שיהפך במהרה והוא עתה שונא או אוהב ותיכף ישוב להיות בין שניהם[ג]) ובכמו זה אי אפשר לומר ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון.

ו כל שחייב במעשרות מיטמא טומאת אכלים ויש שמיטמא טומאת אכליו ואינו חייב במעשרות:

בין הו אן אנואע אללחום ואלביץ ואלאסמך כלהא תנתגס טומאת אכלים ולים פיהא מעשרות לאנהא ליסת מן נבאת אלארץ.

ברור הוא שכל מיני בשר וביצים ודגים מיטמאין טומאת אכלים ואין בהם מעשרות לפי שאין נידולן מן הארץ.

ז כל שחייב בפאה חייב במעשרות ויש שחייב במעשרות ואינו חייב בפאה:

חד אלאשיא אלתי ילזמהא אלמעשר אעם מן חד אלאשיא אלתי תלזמהא אלפאה פי חד אלפאה קאל כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר ונדוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכנסו לקיום חייב בפאה וקאל פי חד אלמעשר כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר ונדוליו מן הארץ חייב במעשר וקד בינא הדה אלכללות פי מואצעהא ואלמחתאג אליה מנהא הנא קד אנפהם.

גבול הדברים שחייבים במעשר גדול מגבול הדברים שחייבים בפאה בפאה אמרו[ד]) כלל אמרו בפאה כל שהוא אוכל ונשמר ונדוליו מן הארץ ולקיטתו כאחת ומכנסו לקיום חייב בפאה ובמעשר אמרו[ה]) כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר ונדוליו מן הארץ חייב במעשר וכבר ביארנו אלו הכללות במקומם ומה שהוא צריך מהן כאן כבר הוא מובן.

ח כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואינו חייב בראשית הגז:

קד בינא פי חאדי עשר חולין אן ראשית הגז לאזמה לנוע אלגנם סקט והמתנות והי הזרוע והלחיים והקבה לאזמה ללגנם ואלבקר ואלמאעז.

כבר ביארנו באחד עשר מחולין שראשית הגז נוהגת במין צאן לבדו והמתנות והן הזרוע והלחיים והקבה נוהגות בצאן בבקר ובעזים.

כל

ב) פ״ד מ״א. ג) פ״ב מ״ב. ג) ר״ל לא שונא ולא אוהב. ד) פאה פ״א מ״ד. ה) מעשרות פ״א מ״א.

ט כל שיש לו ביעור יש לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו ביעור:

קאל אללה פי אלשביעית ולבהמתך ולחיה אשר בארצך וכו׳ וקאלוא פי ספרא כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האביל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית והדא הו מעני אלביעור אעני אן יזיל דלך אלנבאת מן ביתה אד ותם מן אלפחין וקד תבין דלך כלה ואתצה פי מסכת שביעית ותם אשיא לא תעדם אצולהא בונה מן אלארץ מתל עלי הלוף השושה ועלי הדנדנה וחי ורק אללוף ואלנענע פהדה ואשבאההא תלזמהא אהכאם אלשביעית ולא ילומהא ביעור לאנהא לא תכלה מן השדה.

אמר השם בשביעית[ה]) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך וכו׳ אמרו בספרא[ג]) כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האביל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית וזהו ענין הביעור רוצה לומר שיבער אלו הצמחים מביתו כשכלה מן השדה. וכבר התבאר כל זה בבירור במסכת שביעית[ד]) ויש דברים[ה]) ששרשיהם אינם כלים כלל מן הארץ כמו עלי הלוף השושה ועלי הדנדנה ונקראים בערבי אללוף ואלנענע ואלו ודומיהם חייבים בדיני שביעית ואין להם ביעור לפי שאינם כלים מן השדה.

י כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים:

קשקשת אלפלום וסנפיר אלאנחה והדא חצל באסתקרי אנואע אלחיואן ופאידתה למערפה אלטמא ואלטהור מן אלסמך ולמערפה אלבהמה מן אלחיה עלי מא באן פי חולין.

קשקשת וסנפיר כמשמעם וזה יצא אחר החקירה והדרישה במיני בעלי חיים וזה יועיל לידע הטמא והטהור בדגים ולהבחין בין הבהמה והחיה כמו שהתבאר בחולין[ה]).

יא כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו:

מעלום אן אלמצות כלהא יבארך עליהא קבל עמלהא מתל אלציצית ואלתפילין ואלמזוזה ואלסוכה ואללולב ונירהא ולא ילום בעד עמל אלמצוה ברכה.

ידוע שמברכין על כל המצות קודם עשייתן כמו הציצית ותפילין ומזוזה וסוכה ולולב וזולתן ואין טעונים ברכה אחר עשייתן.

יב תנוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה וחולצת או מחיבמת. וכן התנוק שהביא שתי שערות חייב בכל מצות האמורות בתורה וראוי להיות בן סורר ומורה משיביא שתי שערות עד שיקוף זקן התחתון ולא העליון. אלא שדברו חכמים בלשון נקיה. תנוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן רבי יהודה אומר משורבה השחור:

קד בינא מראת אן הדה אלשתי שערות לא תפיד ולא תכון עלאמה בלאנ אלא

כבר ביארנו כמה פעמים שאלו השתי שערות אינן מועילות ואינן סימן שהגיעו לפרק

ה) ויקרא כ״ה ז׳. ג) בהר פרק א׳ הל׳ ח׳ (ק״ו ג׳). ד) פ״ט מ״ב. ה) שם פ״ז מ״א. ו) פ״ג מ״ג.

אלא אן וגדת במקארנה אלזמאן אלמחדוד והו שתים עשרה שנה ויום אחד לתינוקת ושלש עשרה שנה ויום אחד לתינוק ומתי מא כאנא אקל מן הדה אלסן ווגדת להמא אלשתי שערות פהי שומה וליסת עלאמה בלאנ. ולשון נקייה הו תסמיתהם לשער אלעאנה זקן. וקטוע אלהלכה הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות פאדא הביאה שתי שערות וכאן להא שתים עשרה שנה ויום אחד אינה ממאנת ואן לם תוגד להא שתי שערות תמאן ולו כאנת מן עשרין עאמא אלא אן תכת אנהא אילונית עלי מא אשתרט פאנהא חיניד לא תמאן. הדא אדא לא בעלה בעלה בעד אלשתים עשרה שנה ויום אחד אמא אדא בעלה פי הדא אלזמאן והצלת מקודשת בביאה דאורייתא אינה יכולה למאן ואן לם נגד שתי שערות לאנא נקול שמא נשרו אד והניע לכלל שנותיה. והדא הו אלמתלקין פי הדא אלחכם וקד דכרנא דלך פי יבמות והו אלמדהב אלצחיח אלדי יצפי מן נטר אלתלמוד.

לפרק אלא אם נמצאו ביחד עם הזמן המונבל והוא שתים עשרה שנה ויום אחד לתינוקת ושלש עשרה שנה ויום אחד לתינוק ואם היה פחות מזה הזמן ונמצאו להם שתי שערות הם שומה ואינם סימן שהגיעו לפרקן. ולשון נקייה הוא שקורין לשער הערוה זקן. ופסק הלכה הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות הנה אם הביאה שתי שערות והיתה בת שתים עשרה שנה ויום אחד אינה ממאנת ואם לא נמצאו לה שתי שערות תמאן אפילו אם היא בת עשרים שנה אלא אם הוחזקה אילונית כפי התנאים שהתנו ואז לא תמאן. זהו אם לא בעלה בעלה אחר שתים עשרה שנה ויום אחד אבל אם בעלה בזה הזמן ונהיתה מקודשת בביאה דאורייתא אינה יכולה למאן אף על פי שלא מצאנו שתי שערות מפני שנאמר שמא נשרו הואיל והניעה לכלל שנותיה. וזהו היוצא מזאת ההלכה וכבר זכרנו זה ביבמות[b]) והיא הדעת הנכונה העולה מעיון התלמוד.

יג שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים הן אמורות בכל מקום וכמה שיעורן כדי לכוף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל רבי אלעזר אומר כדי לקרוץ בציפורן רבי עקיבה אומר כדי שיהו ניטלות בזוג:

קאלוא פי אלתלמוד הלכה כדברי כולן להחמיר פיכון אלחכם אדא עלי מא אצף אן כאנת אלשתי שערות כדי שיהיו נטלות בזוג אלדי הו אקל מקדאר אינה ממאנת ואינה חולצת עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן.

אמרו בתלמוד[g]) הלכה כדברי כולן להחמיר ויהיה הדין לפי זה כמו שאומר אם היו השתי שערות כדי שיהיו נטלות בזוג שהוא השעור היותר מועט אינה ממאנת ואינה חולצת עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן.

יד הרואה כתם הרי זו מקולקלת וחוששת משום זוב דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אין בכתמים משום זוב:

בין הו אן הדא אלכתם והו אן תגד למעה דם פי תובהא עלי מא סיבין אנמא ונדתה בלא עת נדתה. ומעני קולה מקולקלת אנה פסד עליהא אלוקת אלמעלום לטמתהא ונתקלקלה לנדותה

ברור הוא שזה הכתם והוא שמצאה רושם דם בחלוקה לפי מה שיתבאר לא מצאה אותו אלא בלא עת נדתה. וענין אמרו מקולקלת שנפסד לה הזמן הידוע

---

b) פ״ג מ״ב. g) נדה נ״ב ב׳.

ונתקלקלה וסתה. וחוששת משום זוב אנהא תציר ספק זבה ותביא קרבן זבה ואינו נאכל כמא בינא פי ערכים. וקד באן פי אלתלמוד אן אדא באן אלכתם קדר שלשה גריסין ומקדאר אלגרים קד בינאה פי נגעים פאנהא חוששת משום זוב לאנא נקול כגרים ראת פי כל יום והדא אלכתם מן ראית שלשה ימים חצל ולדלך תחוש לזוב והדא הו מדהב אלחכמים. ור׳ חנינה בן אנטגנם הו אלקאיל הנא אין בכתמים משום זוב וכדא אתבת אלתלמוד הדא אלכלאם ביחיד וקאל מאן חכמים ר׳ חנינה בן אנטגנם יקול אן כתם אחד לא תחוש לו משום זוב ולו כאן פי נאית אלכבר. אללהם אלא אן לבסת תלת תיאב בדוקן לה ווגדת כתם עלי כל תוב מנהא או וגדת שלשה כתמים פי תוב ואחד בשרט אן ידום עליהא דלך אלתוב שני ימים ותגד פי אליום אלתאלת שלשה כתמים חיניד תכון ספק זבה ותחוש לזיבות והלכה כחכמים אלקאילין חוששת משום זוב ולו בכתם אחד אדא כאן כביר אלקדר כמא בינא.

לנדותה ונתקלקלה וסתה. וחוששת משום זוב שתהיה ספק זבה ותביא קרבן זבה ואינו נאכל כמו שביארנו בערכים ה). וכבר התבאר בתלמוד ו) שאם היה הכתם שיעור שלשה גריסין וכבר ביארנו בנגעים ג) שיעור הגרים חוששת משום זוב לפי שנאמר בגרים ראת בכל יום וזה הכתם מראית שלשה ימים בא ולפיכך תחוש לזוב וזהו דעת החכמים ז). ור׳ חנינה בן אנטגנם הוא האומר כאן אין בכתמים משום זוב וכן הקים התלמוד ח) זה המאמר ביחיד ואמר מאן חכמים ר׳ חנינה בן אנטיגנם שהוא אומר שכתם אחד לא תחוש לו משום זוב אפילו היה גדול מאוד מאוד. האלהים אם לבשה שלשה חלוקים בדוקין לה ומצאה כתם על כל חלוק מהם או מצאה שלשה כתמים בחלוק אחד בתנאי שנשאר עליה זה החלוק שני ימים ומצאה ביום השלישי שלשה כתמים או תהיה בודאי ספק זבה ותחוש לזיבות והלכה כחכמים האומרים חוששת משום זוב ואפילו בכתם אחד אם היה שיעורו גדול כמו שביארנו.

טו הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף נדה תחלת זיבה וסוף זיבה יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה. בין השמשות לבולן הרי אלו טועות. אמר רבי יהושע עד שאתם מתקנים את השוטות בואו ותקנו את הפקחות:

הדה אלאחד עשר יום קד תקדם לנא ביאנהא ותקדיר הדה אלמשנה כמא בין אלתלמוד הבדא הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה וכדלך יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות. וביאן דלך אנהא ראת אלדם יום ארבעין או יום שמונים בין השמשות ודלך שך הל באלנהאר כאנת אלראיה סיכון דם טוהר או באלליל סיכון דם טמא ואדא ראת אלדם יומין מתואליה והמא

אלתאסע

אלו אחד עשר יום כבר קדם לנו ביאורם ו) ושעור זאת המשנה הוא כמו שביאר התלמוד ז) וזהו הרואה יום אחד עשר בין השמשות תחלת נדה וסוף זיבה ובשביעי לנדתה סוף נדה ותחלת זיבה וכן יום ארבעים לזכר ויום שמונים לנקבה בין השמשות. וביאור זה שראת הדם ביום ארבעים או יום שמונים בין השמשות וזה ספק אם הראיה היתה ביום ויהיה הדם דם טוהר או בלילה ויהיה דם טמא ואם ראתה דם שני ימים רצופים והם התשיעי

והעשירי

ה) פ״ב מ״ג. ו) נדה ג״ב ב׳. ז) פ״ו מ״א. ח) ר״ל ר׳ מאיר עיין גיטין מ״ו ב׳ מאן חכמים ר׳ מאיר. ולפי שבמשנתנו קרא לר׳ חנינא בן אנטיגנם בשם חכמים שנה הר״ם דעת ר׳ מאיר בשם חכמים. ט) נדה נ״ב ב׳. י) פ״ד מ״ז. ז) נדה נ״ג ב׳.

אלתאסע ואלעאשר מן אלאחד עשרה יום אלתי הי ימים הראויין לויבה כמא בינא ופי אליום אלחאדי עשר ראת אלדם בין השמשות פדלך שך הל ראת הדא אלדם באלנהאר פתכון הדה אלראיה סוף ויבה לאנהא ראת שלשה ימים מתואליה או כאנת הדה אלראיה פי אלליל לילה אתנתי עשרה פתכון תלך אלראיה תחלת נדה ולא תכון ויבה או אדא ראת אלדם יום שביעי לנדתה בין השמשות ודלך שך איצא הל פי אלנהאר כאנת אלראיה פתכון הדה אלראיה סוף נדה אד אלשבעת ימים כלהא בנדתה כמא בינא או לילה אלתאמן כאנת אלראיה פתכון הדה אלראיה תחלת ויבה ואדא ראת בעד דלך יום אלתאסע ויום אלעאשר מן אבתדי אלנדה אללדין המא אלתאני ואלתאלת מן אלאחד עשרה יומא אללדין המא ימי ויבה תכון ויבה. פהאולא כלהן נאלטאת ואלויבות שלהם ספק ומביאות קרבן ואינו נאכל כמא בינא פי ערכים אן כל הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל. וקול ר' יהושע שוטות קאלוא הני טועות. ומעני קול ר' יהושע אנה קאל פי בדל כלאמנא ותפקהנא פי אלנאלטאת נתפקה פי אלניר נאלטאת כיף אחכאמהן כאנה ישיר אן הדא אלנוע מן אלפקה אלדי נחן בסבילה צעב נדא ונתיר אלאחכאם ואנא לא נסתטיע וצול אלנאיה פי תביין אלפרצאת אלכתירה אלוקוע אלקריבה אלאמכאן פביף אן נפרץ פרצאת בעידה אלאמכאן מתל הדה אן תרי בין השמשות כאצה ופי יום מעלום מעין והדא בעיד אלוקוע ואן אנדנא פי אלתפקה פי מא ילום ען הדא אתסע עלינא אלקול יאשתנלנא ען אלאוכד.

והעשירי מהאחד עשר יום שהם ימים ראויים לויבה כמו שביארנו וביום אחד עשר ראתה הדם בין השמשות זהו ספק אם ראתה זה הדם ביום ותהיה זאת הראיה סוף ויבה מפני שראתה שלשה ימים רצופים או היתה זאת הראיה בליל יום שנים עשר ותהיה זאת הראייה תחלת נדה ולא תהיה ויבה או אם ראתה הדם ביום שביעי לנדתה בין השמשות וזה גם כן ספק אם היתה הראיה ביום ותהיה זאת הראיה סוף נדה הואיל וכל שבעת ימים היא בנדתה כמו שביארנו או היתה הראיה בליל יום שמיני ותהיה זאת הראיה תחילת ויבה ואם ראתה אחר זה יום תשיעי ויום עשירי מתחלת הנדות שהם יום שני ושלישי מאחד עשר יום שהם ימי ויבה היא ויבה. ואלו כולן הן הטועות והויבות שלהן ספק ומביאות קרבן ואינו נאכל כמו שביארנו בערכים[ב]) שכל הטועות מביאות קרבן ואינו נאכל. ובמה שאמר ר' יהושע שוטות אמרו[ג]) הני טועות. וענין מאמר ר' יהושע שאמר עד שאנו מדברים ומעיינים בדיני הטועות נעיין בדיני הנשים שאינן טועות מה דיניהן והוא רומז בזה שהענין שאנו עסוקים בו קשה מאוד ובו הרבה דינים ושאין אנו יכולים לבאר עד סופן ההלכות על מה שיארע הרבה פעמים ובמה שקרוב לבוא וכל שכן ההלכות בדברים שהם רחוקים במציאות כמו אלו שאשה רואה בין השמשות מצמצם וביום ידוע ומיוחד וזה רחוק שיארע ואם נתחיל לעיין במה שיתחייב בזה יארכו הדברים ויחסר לנו הזמן לפסוק במה שהוא יותר נהוץ.

פרק שביעי.

א דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין ומטמאין יבשין אבל הזוב והנוגע והרוק והשרץ והנבלה והשכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין לחין ומטמאין יבשין וכמה היא שרייתן בפושרין

מעת

ב) פ״ב מ״ג. ג) נדה נ״ד א׳.

מעת לעת רבי יוסי אומר בשר המת שיבש ואינו יכול להשרות ולחזור לכמות שהיה טהור:

קאל תעאלי והדוה בנדתה וגא אלנקל מדוה כמוה יעני אן דמהא ינגס כמא תנגס הי והו אב הטומאה מתלהא כמא בינא פי צדר הדא אלסדר. וקאל דם יהיה זובה וגא אלנקל בהויתו יהא ואפילו יבש ולמא וגדנא אלגין קד חכם עלי עסם אלמת בטומאה והו קולה או בעצם אדם נעלנא לחמה ינגס ולו יבם גאיה אליבם כאלעסם וגא פי אלזב רר בשרו חתי יכון רטב פי היז יסיל וחיניד ינגס. ונועי אללעאב. ורוק אלבואק לא ינגס אלא רטב לקולה וכי ירוק וכו' וענר מא יבוקה אנמא יכון רטב. ופי אלשרץ כל הנוגע בהם במותם וגא אלנקל בעין מותם יעני רטבה כמא הי רטבה וקת מותהא. ופי אלנבלה קאל וכי ימות מן הבהמה בעין מיתה. ושכבת זרע קאלוא בראויה להזריע. ואדא יבם אלשרץ גאיה אליבם לכן בקי צלבה טאהר ואלעסאם מתצלה בפקאר טהרה פהו איצא מטמא לתבאת צורה שכלה. ואין הלכה כר' יוסי.

אמר יתברך[ה] והדוה בנדתה ובאה הקבלה[ג] מדוה כמוה רוצה לומר שדמה מטמא כמו שהיא מטמא והוא אב הטומאה כמוה כמו שביארנו בפתיחת זה הסדר. ואמר דם יהיה זובה ובאה הקבלה[ג] בהויתו יהא ואפילו יבש ואחר שמצינו שהכתוב דן עצם המת בטומאה והוא אמרו[ד] או בעצם אדם עשינו בשרו מטמא אפילו יבש בתכלית היובש כעצם. ובא בזב[ה] רר בשרו עד שיהיה לח באופן שיזל ואז יטמא. ונועי הריר. והרוק הליהה העבה לא יטמא אלא כשהוא לח לאמרו[ו] וכי ירוק וכו' ובשעה שירוק אותו אינו אלא לח. ובא בשרץ[ז] כל הנוגע בהם במותם ובאה הקבלה[ה] בעין מותם רוצה לומר לח כמו שהם לחים בעת מותם. ובנבלה אמר[ט] וכי ימות מן הבהמה בעין מיתה. ושכבת זרע אמרו[י] בראויה להזריע. ואם יבש השרץ בתכלית היובש אבל נשארה השדרה נראה והעצמות מחוברות בחוליות גבו הוא מטמא גם כן לפי שצורת תבניתו קיימת. ואין הלכה כרי יוסי.

ב השרץ שנמצא במבוי מטמא לטפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת הכיבוד. וכן חבתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת הכבום ומטמא בין לח בין יבש רבי שמעון אומר היבש מטמא למפרע והלח אינו מטמא אלא עד שעה שהוא יכול לחזור ולהיות לח:

עד שעת הכיבוד אלי אלוקת אלדי כנם פיה דלך אלדרב פלם יוגד פיה שרץ. קאלוא מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהם בשעת כיבודן וחזקת בנות ישראל בודקות הלוקיהן בשעת כיבוסן. והדא אלפרק אלדי נעל ר' שמעון בין אליאכם ואלרטב הו פי אלשרץ לאנא אדא וגדנאה רטבא פי חיז נקול מתלא אן

עד שעת הכיבוד עד השעה שכיבדו בה זה המבוי ולא נמצא בו שרץ. אמרו[יא] מפני שחזקת בני ישראל בודקין מבואותיהם בשעת כיבודן וחזקת בנות ישראל בודקות הלוקיהן בשעת כיבוסן. וזה החילוק שעשה ר' שמעון בין הלח והיבש הוא בשרץ מפני שאם מצאנוהו לח עד שנאמר למשל שתכלית הזמן שיהיה לזה

אגיא
השרץ

ד) ויקרא ט"ו ל"ג. ג) נדה נ"ד ב'. ד) שם. ה) במדבר י"ט ט"ז. ו) שם ט"ו ח'. ז) שם י"א ל"א. ח) נדה נ"ו א'. ט) ויקרא י"א ל"ט. י) נדה נ"ו א'. יא) שם נ"ה ב'. ויקרא ט"ו ב'.

אניא מא יכון להדא אלשרץ מנד מאת יומין פיכון יטמא שני ימים למפרע פקט ואמא אלכתם אפילו לה מטמא למפרע ולו בעדה איאם לאנא נקול אנה כאן יאכם ואיאם כתירה לה פי הדא אלתוב ומסתה אלאן נדוה ורטב. וקד תבין פי טוהרות אן אלמבוי רשות היחיד וספיקו טמא ולדלך תכון אלטהרות שנעשו במבוי זה טמאים למפרע מן אגל הדא אלשרץ. ואין הלכה כר׳ שמעון.

השרץ משמת שני ימים הוא מטמא שני ימים למפרע בלבד אבל הכתם אפילו לה מטמא למפרע אפילו אחר כמה ימים לפי שאנחנו אומרים שהיה יבש והיה בזה החלוק ימים הרבה ועתה נגעה בו לחות ונתלחלח. וכבר התבאר בטהרות[b]) שהמבוי רשות היחיד וספיקו טמא ולפיכך הטהרות שנעשו במבוי זה טמאות למפרע מחמת זה השרץ. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ג כל הכתמין הבאין מרקם טהורין רבי יהודה מטמא מפני שהם גרים וטועין. הבאין מבין הגוים טהורין מבין ישראל ומבין הכותים רבי מאיר מטמא וחכמים מטהרים מפני שלא נחשדו על כתמיהן:

קד אעלמתך מראת אן אלגוים אין מטמאין בזיבה ולא בנדה ואנמא גזרו עליהם לכנהם לא גזרו על כתמיהן לאן הקיקה דם נדה שלהן מדרבנן מטמא פכיף אן ינגסוא שכה. ורקם מוצע בנאנב ארץ ישראל והו קדש אלמדכור פי אלתורה כאן פי דלך אלמוצע גוים ובמגאורתהם לישראל סארוא באכתר סירהם כמא תפעל אלמלל אלניר משרעה אדא גאורת מלה משרעה. ותחתאג הדה אלמשנה אלי תקדיר וקדרוהא הכדא מבין ישראל ומבין הכותים טמאין הנמצאים בערי ישראל טהורים שלא נחשדו על כתמיהן ומצניעין אותן והנמצאים בערי הכותים ר׳ מאיר מטמא מפני שאין מצניעין את כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן והצנע מצניעין אותן יעני אנהם גיר מתהמין אן ירמוא פי אלאסואק תיאבא פיהא כתם דם בל ירפעוה ויצונוה חתי יגסל והדא אלכתם אלמוגוד אנמא הו דם חיה ודם בהמה ונחוהמא ולדלך ציעוה ואין הלכה כר׳ מאיר. הדא עלי דלך אלזמאן אמא אליום כותים כגוים וכתמיהן טהורים כמא בינא מראת.

כבר הודעתיך כמה פעמים שהגוים אין מטמאין לא בזיבה ולא בנדה רק גזרו עליהן ולא גזרו על כתמיהם לפי שדם נדה שלהן הודאי מטמא מדרבנן וכל שכן שלא ישמאו ספקו. ורקם מקום בצד ארץ ישראל והיא קדש הנזכר בתורה והיו בזה המקום גוים ובשבינותם לישראל נהגו ברוב מנהגיהם כמו שעושים העמים שאין להם תורה אם הם שכנים לעם שיש לו תורה. וזאת המשנה צריכה שימלא חסרונה כמו זה[c]) מבין ישראל ומבין הכותים טמאין הנמצאים בערי ישראל טהורין שלא נחשדו על כתמיהן ומצניעין אותן והנמצאים בערי הכותים ר׳ מאיר מטמא מפני שאין מצניעין כתמיהן וחכמים מטהרין שלא נחשדו על כתמיהן והצנע מצניעין אותן רוצה לומר שאינם נחשדים שישליכו בשוק בגדים שבהם כתם דם אבל נושלין ומצניעין אותן עד שיתכבסו וזה הכתם הנמצא אינו אלא דם חיה ודם בהמה וכיוצא בהן ולפיכך השליכוהו. ואין הלכה כר׳ מאיר. וזה היה באותו הזמן אבל בימים האלו כותים כגוים וכתמיהן טהורין כמו שביארנו הרבה פעמים.

ד כל הכתמים הנמצאים בכל מקום טהורין חוץ מן הנמצאים בחדרים ובסביבות

בית

b) פ״ג מ״ו. c) נדה נ״ו ב׳.

בית הטמאות. בית הטמאות של כותים מטמא באהל מפני שהם קוברין שם את הנפלים רבי יהודה אומר לא היו קוברין אלא משליכין והחיה גוררתן:

קד קלנא אן כתמים הנמצאים ולו פי ערי ישראל טהורים לאנהם לא ירמון כתם שמא פאן וגדת הדה אלתיאב אלתי עליהא למע אלדם פי ערי ישראל פי אנואר ופי אלקרב מן מואצע אלנגאסה פיחכם עליהא באנהא כתם נדה ואנהם צאנוה הנאך כמא תקדם אן ישראל אצנועי מצנעי להו. וכאנוא אלכותים יעתקדון אן אלנפל אד ואין לו נחלה בארץ ינוז דפנה פי כל מוצע ולים פי דלך נצב פלדלך אלמואצע אלתי פיהא נגאסאת מן בלאדהם תטמא באוהל לאנהא בחזקת בית הקברות ואין הלכה כר׳ יהודה. והדא חינוד אמא אליום פאלכותי נפסה אדא מאת לא יטמא באהל לאן אלנוים אין מטמאין באוהל.

כבר אמרנו[ב] שכתמים הנמצאים אפילו בערי ישראל טהורים לפי שאינם משליכין כתם טמא לפיכך אם נמצאו אלו הבנדים שעליהן כתם דם בערי ישראל בחדרים[ג] ובסביבות בתי הטמאות דנים עליהן שהם כתם נדה ושהצניעו אותם שם כמו שקדם[ג] שישראל אצנועי מצנעי להו. והיו הכותים חושבים שהנפל הואיל ואין לו נחלה בארץ מותר לקברו בכל מקום ושאין בזה עול ולכן המקומות שבהן טמאות בארצם מטמאין באהל לפי שהן בחזקת בית הקברות ואין הלכה כר׳ יהודה. וזה היה באותו הזמן אבל בימים האלו הכותי עצמו אם מת אינו מטמא באהל לפי שהגוים אין מטמאין באהל.

ה נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים או לא קברנו. נאמנים לומר על הבהמה אם בכרה אם לא בכרה. נאמנים על ציון קברות ואין נאמנין לא על הסככות ולא על הפרעות ולא על בית הפרס. וה הכלל דבר שהן חשודים בו אין נאמנים עליו:

מא כאנוא יצדקונהם פי קולהם לא קברנו חתי יכון כהן מנהם ואקף פי דלך אלמוצע ותרומה בידו והו יאכלהא פלא ימכננא אן נקול לעלהא תרומה טמאה לכונה יאכלהא. וכדלך מא כאנוא יצדקונהם פי קולהם אן הדה אלבהמה בכרה חתי ירונהם ינזון ולדהא או יסתבדמונה אלדי נא פיה אלגץ אן לו כאן בכור לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך. וכדלך יצדקון פי מוצע אנה טאהר מנד ליס פיה ציון לאנהם כאנוא יעמלון ציון על הקברות אמא אדא כאן אילן מיסך על הארץ או אבנים פרועות יוצאות מן הגדר וקאלוא אן תחתהא טאהר פכאנוא לא יצדקונהם לאן קד רבמא תחתהא טומאה והם לא יעתקדון אן הדא אהל ולא ינתגם מא יחצל תחת הדא אלצלאל. וכדלך בית הפרס לא

לא היו נאמנים לומר לא קברנו עד שיהיה כהן מהם עומד בזה המקום ותרומה בידו ואוכלו ואי אפשר לנו לומר שמא היא תרומה טמאה לפי שהוא אוכל אותה. וכן לא היו נאמנים לומר שואת הבהמה בכרה עד שיהיו רואין אותם גוזזים ולדה או עובדים בו שאילו היה בכור הנה הכתוב אומר[ד] לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך. וכן נאמנים על מקום שהוא טהור אם אין בו ציון לפי שהם היו עושין ציון על הקברות אבל אם היה אילן מיסך על הארץ או אבנים פרועות יוצאות מן הגדר ואמרו שתחתיתם טהורה לא היו נאמנים לפי שלפעמים אפשר שתהיה תחתם טומאה והם אינם חושבים שזה אהל וישתמא מה שבא תחת זה הצל. וכן על בית הפרס אינם נאמנים

יצדקון

לומר

ב) מ״ג. ג) בכ״י ערבי אנואר במקום אכדאר ולא מצאתי זאת המלה בזה הענין. ג) נדה ג״ו ב׳. ד) דברים ט״ו י״ט.

יצדקון פי קולהם אנה תשהר וקד תבין פי אהלות אהכאם בית הפרס וכיף ישהר. וקולה זה הכלל להביא תחומין ויין נסך שאינן נאמנין עליהם לאנהם לא יעתקדון אסור תחומין ולא אסור יין נסך ולא אחתאג אן אעיד אן הכמהם אליום כגוים לכל דבריהם.

לומר שנשהר וכבר התבארו באהלות[b] דיני בית הפרס ובמה ישהר. ואמרו זה הכלל להביא תחומין ויין נסך שאינן נאמנין עליהן לפי שאין חושבים איסור תחומין ולא איסור יין נסך ולא אצטרך לחזר לומר שבימים האלה דינם כגוים לכל דבריהם.

פרק שמיני.

א הרואה כתם על בשרה כנגד בית התרפה טמאה ושלא כנגד בית התרפה טהורה. על עקבה ועל ראש גודלה טמאה על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה מבחוץ טהורה ועל הצדדין מכאן ומכאן טהורה. ראת על חלוקה מן החגור ולמטה טמאה מן החגור ולמעלה טהורה. ראת על בית יד של חלוק אם מגיע כנגד בית התרפה טמאה ואם לאו טהורה היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה כל מקום שנמצא בו כתם טמאה מפני שהוא חוזר וכן בפיליון:

למא אן קאל כנגד בית תרפה טמאה בין אלמיאצע אלתי הי כנגד בית תרפה אמא עקיבה פממכן אן ידנו באלעצו מנהא אמא גודלה והו אלאבהאם מן אצאבע אלרגל אלא ימכן פיה דלך. ואנמא קאלוא על ראש גודלה טמא לאנא נקול קד רבמא נקט עליה אלדם פי חאל משיהא והדא ימכן וכדא בין אלתלמוד. ומבפנים הי אלמואצע אלמלתזקה ענד צם אלפנדין ואלסאקין אחדהמא ללתאני ואלאנסאן ואקף. וקולה על הצדדין מכאן ומכאן יריד מא ילי אלוגה או מא ילי אלטהר מן אלפנדין ואלסאקין ענד אנצמאמהא כמא וצפנא. ובית יד של חלוק אלכם ופיליון אלמיזר אלדי תתחום בה.

אחר שאמר כנגד בית תרפה טמאה ביאר המקומות שהן כנגד בית תורפה. עקיבה אפשר שיגע בבית הרפה אבל גודלה והוא הבוהן מאצבעות הרגל אי אפשר שיגע בו. ולא אמרו על ראש גודלה טמא אלא לפי שנאמר אולי נטף עליו הדם כשהיתה הולכת וזה אפשר וכן ביאר התלמוד[g] ומבפנים הוא המקומות המחוברים כשיגע אחד מהירכים ומהשוקים בשני כשהאדם עומד. ואמרו על הצדדים מכאן ומכאן ירצה בו מה שהוא מצד הפנים או מה שהוא מצד הגב מהירכים והשוקים כשהם נוגעים זה בזה כמו שאמרנו. ובית יד של חלוק כמשמעו ופליון האזור שחוגרת בו.

ב ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות שחטה בהמה חיה ועוף נתעסקה בכתמים או שישבה בצר העוסקים בהן הרגה מאכולת הרי זו תולה בה. עד כמה היא תולה רבי חנינה בן אנטיגנס אומר כגריס של פול ואף על פי שלא הרגה. ותולה בבנה או בבעלה. אם יש בה מכה והיא יכולה להחגלע ולהוציא דם הרי זה תולה בה:

ר׳ חנינה בן אנטגנס יקול אנהא ואן כאן ולא הרגה וונדרת כגריס של פול סמא דונה תולה במאכולת ונקול קד רבמא פי

ר׳ חנינה בן אנטגנס אומר שאף על פי שלא הרגה ומצאה כגריס של פול או פחות מזה תולה במאכולת ונאמר שאולי

כאשר

חין

---

b) פי״ח מ״ה. g) נדה נ״ח א׳.

חין גלוסהא או תקלבהא אנתקל חיואן כאלבק ואלקמל ונחוהא ומנה הו הדא אלכתם והדא כלאף אלכלאם אלמתקדם אלדי קאל הרגה מאכולת הרי זו תולה ואן לם תקתל אינה תולה ור׳ חנינה בן אנטגנס יקול אנהא אדא הרגה פהי תנסב אליה דלך אלדם ולו כאן פי נאיה אלכבר ובשרט אן ימכן אן יכון פי דם דלך אלחיואן אלדי הרגה מא ירשם דלך אלקדר אלמונוד. ותולה בבנה ובבעלה אדא כאנוא ממרתין באלדם או כאנת פיהמא נראה ועלי אנהא לא תחקק אן דנאת מנהמא לאנהא קד ימסונהא והי לא תעלם ולא תגעל גרצהא מן דלך. ושרה להתגלע לתנסלך והי לפשה עבראניה ולפני התגלע הריב קבל אנכשאפה ואשתהארה כמא שרחוא עליהם אלסלאם. והלכה כר׳ חנינה בן אנטגנס.

כאשר ישבה או נתהפכה נהרג אחד מבעלי חיים כפרעוש והכינים וכיוצא בהם וממנו בא זה הכתם ובזה חולק על התנא קמא שאמר הרגה מאכולת הרי זו תולה ואם לא הרגה אינה תולה ור׳ חנינה בן אנטגנס אומר שאם הרגה תולה בו את הדם אפילו אם הוא הרבה מאוד ובתנאי שדם זה החי שהרגה יוכל לרשום כתם גדול בזה. ותולה בבנה ובבעלה אם היו מגואלים בדם או שהיתה בהם מכה אף על פי שלא ידענו בודאי אם נגעה בהם מפני שאפשר שהם שנגעו בה והיא לא ידעה ולא הרגישה בזה. ופירוש להתגלע להסיר הקרום וזה מלה עברית[ב] ולפני התגלע הריב קודם שנתגלה ושנתפרסם כמו שפירשו ע״ה. והלכה כר׳ חנינה בן אנטגנס.

ג מעשה באשה אחת שבאת לפני רבי עקיבה אמרה לו ראיתי כתם אמר לה שמא מכה היתה ביך אמרה לו הן וחיית אמר לה שמא יכולה היא להגלע ולהוציא דם אמרה לו הן וטהרה רבי עקיבה ראה תלמידיו מסתכלין זה בזה אמר להם מה הרבר קשה בעיניכם שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל שנאמר[ג] ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה בבשרה דם ולא כתם:

קד בינא פי צדר הדא אלסדר אן טומאת כתמים דרבנן והדא כלה כלאם בין. כבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שטומאת כתמים דרבנן וכל זה מאמר ברור.

ד עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור אם משוך טמא דברי רבי אלעזר בר צדוק:

קד עלמת אן אלעד הו אלתוב אלדי תנצף בה נפסהא פאדא וגד פיהא למעה דם מסטילה פנקול אנה מנהא וענד מא מסחת נפסהא תעלק בה אלדם ותכון במנולה רואה כתם אמא אדא כאן מוצע אלדם מסתדיר פהדא ליס מן תנצפהא בל מן חיואן אנקתל הנאך תחת אלמכד ונחו דלך. ותנא קמא יקול ולעלה קטר עלי אלעד קטרה פקט. והלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

כבר ידעת שהעד הוא הבגד שהאשה מקנחת בו ואם נמצא בו כתם משוך נאמר שהכתם ממנה וכאשר נגבה נופה נתלה בו הדם ותהיה במדרגת רואה כתם אבל היה מקום הדם עגול זה אינו מקינוחה אלא מאחד מבעלי חיים שנהרג שם תחת הכר וכיוצא בו. ותנא קמא אומר חוששין שמא טפת דם בלבד נטפה על הער[ג] והלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

האשה

ב) משלי י״ז י״ד. ג) ויקרא ט״ו י״ט. ג) עי׳ בגמרא נדה ד׳ נ״ט א׳.

פרק תשיעי

א האשה שהיא עושה צרכיה וראת דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה:

מעני קולה עושה צרכיה אן תכון משתנת מים פאדא כאנת עומדת יקול ר׳ מאיר אן אלבול רגע אלי אלמקור והוציא דם. וקולה ואם יושבת טהורה בשרט אן תכון יושבת על שפת הספל והי תרמי אלבול בקוה פי דאכל אלספל וונד דם פי דאכל אלאנא פיקול ר׳ מאיר חיניד לו כאן הדא אלדם מן המקור לונד פי האשיה אלאניה ענד תמאם אלבול באן יסיל מן המקור פמנד לם יונד אלא דאכל אלאנא פהו כרג מע אלבול מן קרחה פי אלמתאנה או פי גירהא מן אלאעצא אלתי ינרי עליהא אלבול. והלכה כר׳ יוסי.

ענין אמרו עושה צרכיה[ב] שהיא משתנת מים ואם היתה עומדת ר׳ מאיר אומר השתן שב אל המקור והוציא דם. ואמרו ואם יושבת טהורה בתנאי שתהיה יושבת על שפת הספל ותשליך את השתן בחזקה אל תוך הספל ונמצא דם בתוך הספל ואמר ר׳ מאיר שאז אילו היה זה הדם מן המקור היה נמצא על שפת הכלי אחר שכלתה להשתין כשהוא יוצא מן המקור ומשלא נמצא אלא בתוך הכלי יצא עם השתן ממכה שהיא בשלפוחית או בזולתה מן האיברים שהשתן נוזל עליהם. והלכה כר׳ יוסי.

ב איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על חמים רבי יוסי מטהר ורבי שמעון מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים מן האשה:

אדא באל אלרגל ואלמראה פי אניה ואחדה וונד פי דלך אלבול דם פהי שכין ספק מן האיש ספק מן האשה ואם תמצא לומר מן האשה ספק שהוא מן המקור והמים הזרו למקור והוציא דם ספק שאינו ומע כון פי אלאמר ספק ספיקא מטמא ר׳ שמעון ולו כאנת יושבת אלתי הי מנפרנה ולים תם צנט מן חית נקול הזרו מים למקור מטמא ר׳ שמעון. ואין הלכה כר׳ שמעון בל הלכה כר׳ יוסי אלדי יקול אנהא ולו כאנת עומדת וונד אלדם פי בולהא טהורה כמא תקדם.

אם השתינו איש ואשה בכלי אחד ונמצא דם בזה השתן יש שני ספיקות ספק מן האיש ספק מן האשה ואם תמצא לומר מן האשה ספק שהוא מן המקור והמים הזרו למקור והוציאו דם ספק שאינו ואף על פי שיש בדבר ספק ספיקא מטמא ר׳ שמעון אפילו אם היתה יושבת שהיא שקטה ואין שם דוחק[ג] עד שנאמר חזרו מים למקור מטמא ר׳ שמעון. ואין הלכה כר׳ שמעון אלא הלכה כר׳ יוסי האומר שאפילו היתה עומדת ונמצא דם בשתן שלה טהורה כמו שקדם.

ג השאילה חלוקה לנכרית או לנדה הרי זו תולה בה. שלש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. ישבו על ספסל של אבן או על האצטבא של מרחץ רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים:

בשרט בתנאי

ב) בכ״י במשנה ובפירוש הר״ם צריכה. ג) בגמרא דלא דחיק לה עלמא.

בשרט אן תכון תלך אלנכרית רואה דם מהל אלנדה וחיניד תולה בה. ודליל ר׳ נחמיה מסנוד לקולה ונקתה לארץ תשב כיון שישבה לארץ אלתי אינה מקבלת טומאה נקתה. וקד בינא פי כלים אן כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אין מקבלין טומאה וכדלך קאלוא אן אדא ונדת דם עלי כלי חרש מגבו פהי טהורה ענד ר׳ נחמיה אד וכלי חרש אינו מטמא מגבו כמא תבין. וכדלך אדא כאן אלכתם עלי תוב לים פיה שלש על שלש אלתי אינו מקבל טומאה כמא באן פי אלסאבע ואלעשרין מן כלים והלכה כר׳ נחמיה.

בתנאי שתהיה זאת הנכרית רואה דם כנדה ואז תולה בה. וראית ר׳ נחמיה נסמכה על אמרו[ב]) ונקתה לארץ תשב כיון שישבה לארץ שאינה מקבלת טומאה נקתה. וכבר ביארנו בכלים[ג]) שכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אין מקבלין טומאה וכמו זה אמרו שאם מצאה דם על כלי חרש מגבו היא טהורה לדעת ר׳ נחמיה הואיל וכלי חרש אינו מטמא מגבו כמו שהתבאר. וכן אם היה הכתם על בגד שאין בו שלש על שלש שאינו מקבל טומאה כמו שהתבאר בשבעה ועשרים מכלים והלכה כר׳ נחמיה.

ד שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות. ברקה אחת מהן ומצאה טמא היא טמאה ושתיהן טהורות ותולות זו בזו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות:

וקולה אן אלתי ונדת נפסהא נדה הי פקט טמאה בשרט אן תברוק עצמה ענד נזולהא מן אלסריר בלא מהלה מן אלזמאן ותגד נפסהא טמאה וחיניד תולין בה ויקאל הדא אלדם מנהא. וקד בינוא מעני קולה תולות זו בזו. וקאלו כיצד תולות זו בזה עברה ושאינה עברה תולה עברה בשאינה עברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה וקינה ושאינה זקינה תולה זקינה בשאינה זקינה בתולה תולה בתולה בשאינה בתולה היו שתיהן עברות שתיהן מניקות שתיהן זקינות שתיהן בתולות זה הוא ששנינו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות ותכון כל ואחדה מנהן במנזלה רואה כתם.

ואמרו שהאשה שמצאה עצמה נדה היא לבדה טמאה זהו בתנאי שברקה עצמה כאשר ירדה מן המטה בלי איחור זמן ומצאה נפשה טמאה ואז תולין בה ואומרים זה הדם ממנה. וכבר ביארנו[ג]) ענין אמרו תולות זו בזו ואמרו כיצד תולות זו בזו עברה ושאינה עברה תולה עברה בשאינה עברה מניקה ושאינה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקינה ושאינה זקינה תולה זקינה בשאינה זקנה בתולה ושאינה בתולה תולה בתולה בשאינה בתולה היו שתיהן עברות שתיהן מניקות שתיהן זקינות שתיהן בתולות זה הוא ששנינו אם לא היו ראויות לראות רואין אותן כאלו הן ראויות ותהיה כל אחד מהן במדרגת רואה כתם.

ה שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית שלשתן טמאות הפנימית שתים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה. תחת החיצונה שתים החיצונות טמאות והפנימית טהורה אימתי בזמן שעלו דרך מרגלות המטה אבל אם עלו שלשתן דרך עליה כולן טמאות. ברקה אחת מהן ומצאה טהור היא טהורה ושתים טמאות. ברקו שתים ומצאו טהור הן טהורות ושלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהור כולן טמאות. למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב בין שני גלים טהורים וברק אחד מהן ומצאו טהור הוא טהור ושנים טמאין שנים ומצאו טהורים

הם

ב) ישעיה ג׳ כ״ו. ג) פ״ו מ״א. ג) נדה ס׳ ע״ב.

הם טהורים והשלישי טמא שלשתן ומצאו טהור כולן טמאים דברי רבי מאיר שהיה רבי מאיר אומר כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד שתודע הטומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע לסלע או לבחולה:

ר׳ מאיר אסתדל מן חכם אלכתמים עלי מדהבה פי גל טמא שנתערב בשני גלין טהורים וקאל ללחכמים לאי שי לא תחכמוא פי גל טמא שנתערב בגלים טהורים אן תכון כלהא בחזקת טומאה לעולם חתי תוגד אלטומאה מתל מא חכמתם פי שלש נשים אדא וקע פיהן אלשך אלתי חכמתם עלי תלאתתהן באלטומאה ואלחכמים יקולון אן פי שלש נשים מעלום צרורה אן ואחדה הי רואה הכתם או הדא אלדם מן אין גא הו כתם פי חק אחדהן ולא נעלמהא אמא פי הדה אלגלים פימכן אן אלנאסה עדמת אכלהא חיואן או חמלהא אלמא פלולך אדא חפר חתי יצל אלי אלארץ אלצלבה אלתי יבדוא פיהא אנהא מא עמרת או יצל לגבל תטהר אלמואצע כלהא אלתי אפתשת הדא אלפתש והלכה כחכמים.

ר׳ מאיר הביא ראיה מדין הכתמים לדעתו בגל טמא שנתערב בשני גלין טהורים ואמר לחכמים למה אין אתם דנים בגל טמא שנתערב בגלים טהורים שיהו כולן בחזקת טומאה לעולם עד שתמצא הטומאה כמו שדנתם בשלש נשים אם נפל בהם הספק שדנתם בשלשתן בטומאה וחכמים אומרים שבשלש נשים ידוע בהכרח שאחת מהן היא הרואה הכתם או מהיכן בא זה הדם הנה הכתם בא מאחת מהן ואין אנו יודעים אותה אבל באלו הגלים אפשר שהטומאה נעדרת שאכלתה חיה או ששטפוה מים ולזה אם חפר עד שיגיע לקרקע קשה שיודעין בודאי שלא נעבדה או שיגיע לסלע כל המקומות שנבדקו בזאת הבדיקה טהורים. והלכה כחכמים.

ו. שבעה סממנין מעבירין על הכתם רוק תפל ומי גריסין ומי רגלים ונתר וכורית קימוניא ואשלג. הטבילו ועשה על גביו טהרות העביר עליו שבעה סממנין ולא עבר הרי זה צבע והטהרות טהורות ואינו צריך להטביל עבר או שריהה הרי זה כתם והטהרות טמאות וצריך להטביל:

רוק תפל בזאק אלצאים וסיבינה. ונתר אלטפל. וקר בינא דלך פי תאני כלים. וכורית נבאת והו אלמשהור באלנאסול ופי תוספת שביעית קאלוא הכורית והאהיל יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. קימוניא מלח אלקלי. ואשלג אלצאבון והדה כלהא נאסולאת פאדא כאנת תלך אלטבעה דם פהי תזול או ינקץ לונהא והו קולה עבר או שריהה הרי זה כתם.

רוק תפל רוק מי שיצום ויבארהו. נתר בערבי אלטפל וכבר ביארנו זה בשני[6]) מכלים. וכורית צמה והוא המפורסם בערבי באלנאסול ובתוספת שביעית[3]) אמרו הכורית והאהיל יש להן שביעית ולדמיהן שביעית. קימוניא בערבי מלח אלקלי. ואשלג בערבי אלצאבון וכל אלו הם לכיבום ואם היה זה הרושם דם יאבד או יכהה מראהו והוא אמרו עבר או שדיהה הרי זה כתם.

ז. אי זה הוא רוק תפל כל שלא טעם כלום מי גריסין לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש מי רגלים שהחמיצו וצריך לכסכס שלשה פעמים לכל אחד ואחד העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעה סממנין כאחת לא עשה כלום:

אדא לם יאכל אלאנסאן שיא מן וקת האדם שלא אכל כלום בערב והיה

אלגרוב

6) מ״א. 3) פ״ה הלכה ו׳.

אלנרוב ונאם נצף לילה אלאניר כלה ואצבה צאימא חיניד יכון אלבואק אלדי יבוקה נאסול ויתסמי חיניד רוק תפל לכונה עריא עץ מנאלטה אלאטעמה לה ויבקי כולך אלי אן תמצי אכתר אלסאעה אלתאלתה. ומעני קולה לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש אן ימצג אלפול וימזג מע מצגהא לעאבא כתירא מן פיה. ומי רגלים שהחמיצו הו אלכול בעד תלתה איאם. ולכסכם ליחך אלתוב בין ידיה חין אלגסל כמא יפעל אלנאסלון. וקולה לא עשה כלום יריד בה אנה אדא לם יעמלהא עלי אלרתבה ובקי אלכתם בהאלה פלם יחצל לנא בולך עלם אנה צבע בל קד רבמא הו כתם וענד גסלה באלסמנין עלי אלרתבה תגיר פיבקי אלאמר שך כמא כאן ולא יפידנא הדא אלגסל אלגיר מרתב.

והיה ישן כל הצי אחרון של לילה עד הבקר מבלי שיאכל אז יהיה הרוק שירוק ראוי לכיבוס ונקרא רוק תפל לפי שלא נתערב עמו שום אוכל וישאר כן עד שעבר רוב שעה שלישית. וענין אמרו לעוסת גריסין של פול וחלוקת נפש שילעוס הפול וימזוג רוק הרבה מפיו עם הלעוסה. ומי רגלים שהחמיצו הוא השתן אחר שלשת ימים. ולכסכם שיפשפש הבגד בידיו בשעה שהוא מכבם כמו שעושין הכובסים. ואמרו לא עשה כלום ירצה בו שאם לא עשה בהן כסדרן ונשאר הכתם כמו שהיה לא נדע עוד מזה שהוא צבע אלא אפשר שהוא כתם שאם היה כובם אותו בסמנים כסדרן היה משתנה ונשאר הדבר בספק כמו שהיה ולא יועיל לנו זה הכיבום שלא כסדרן.

ח. כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה ואלו הן הוסתות מפחקת ומעטשת וחוששת פי כריסה ושפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמוריות אוחזת אותה וכן כיוצא בהן וכל שתקבע לה שלש פעמים הרי זה וסת:

מפחקת תתאכב. מעטשת תעתם. וחוששת פי כריסה ושיפולי מעיה אן תגד תקל ותמדד פי אסאפל גסמהא. וצמרמורית קשעריה והו מצאעף מן צמר [מפחך] בשרי. וקולה וכן כיוצא בהן יעני אי אלאעראץ אעתאדת אן תציבהא ענד טמתהא אדא אעתאדתהא שלשה פעמים רגעת להא תלך אלאעראץ דאלה עלי אלוסת כמא נגד מנהן מן יעתריהא אלגתיאן פקט ואכרי צדאע פי אלראס פקט ואכרי קלק ותקלב נפס ואכרי גפקאן ומא אשבה דלך.

מפחקת שהיא פוערת את פיה. מעטשת כמשמעו. וחוששת פי כריסה ושפולי מעיה שתרגיש כבידות והמשכה בשיפולי גופה. וצמרמורית הלחלה. והוא כפול מן צמר [מפחדך] בשרי ס). ואמרו וכן כיוצא בהן ירצה בו איזה מן המקרים שהרגישה כמה פעמים בעת נדתה אם חזרו שלש פעמים אלו המקרים יהיו לה לאות על וסתה כמו שאנחנו מוצאים מן הנשים מי שתקרה לה נטייה להקיא בלבד ואחרת יכאב ראשה בלבד ואחרת שתאחזה רעדה ופוגת לב ואחרת שתתנמנם וכיוצא בהן.

ט. היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסת כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות בסוף הוסת כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות טהורות רבי יוסי אומר אף ימים ושעות וסתות. היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה רבי יהודה אומר כל היום שלה:

אלוסת ענד תנא קמא הו אליום כלה אלדי מן שאנהא אן תטמת פיה או באליל

הוסת לפי דעת תנא קמא הוא היום כולו שמדרכה שתהיה רואה בו או הלילה. ואם

ס) תהלים קי״ט ק״ב סמר מפחדך בשרי ושם נכתב סמר מפחדך בשרי בסמ״ך.

אלליל פאן כאנת עאדתהא אן תרי כל תלאתין יומא נצף אלנהאר מתלא יקול ר' יהודה והו אלמבין למדהב תנא קמא אן יום תלאתין כלה אסורה לשמש ולו לם תר פיה דם מן אולה אלי אכרה והו מעני קולה כל היום שלה. ור' יוסי יקול אנהא מותרת לשמש עד שש שעות אלתי עאדתהא אן תרי פיהא פאן גא נצף אלנהאר ולם תרי דם פתבקי מתוקעה ותכון אסורה לביתה עד המנחה פאן גא וקת מנחה ולם תר. תכון מותרת לבעלה בקיה אלנהאר והלכה כר' יהודה.

ואם היתה למשל רגילה לראות כל שלושים יום בחצות היום ר' יהודה אומר והוא המבאר דעת תנא קמא שכל יום שלושים אסורה לשמש אפילו אם לא ראתה בו דם מתחילתו עד סופו והוא ענין אמרו כל היום שלה. ור' יוסי אומר שהיא מותרת לשמש עד שש שעות שדרכה לראות בו ואם עבר חצי היום ולא ראתה דם תטתין ותהיה אסורה לביתה עד המנחה ואם עברה שעת המנחה ולא ראתה תהיה מותרת לבעלה בשארית היום. והלכה כר' יהודה.

י. היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושינת ליום עשרים וה וזה אסורין. שינת פעמים ליום עשרים וה וזה אסורין. שינת שלש פעמים ליום עשרים חותר יום חמשה עשר וקבעה לה יום עשרים שאין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים:

הדא כלה בין לא יחתאנ שרת. כל זה ברור ולא יצטרך לפירוש.

יא. נשים בבתולים כגפנים יש גפן שיונה אדום ויש גפן שיונה שחור ויש גפן שיונה מרובה ויש גפן שיונה מועט רבי יהודה אומר כל גפן יש בה יין ושאין בה יין הרי זה דורקטי:

הדא אלאנבאר מפיד לנא פי אחכאם מן אדעי לא נמצאו בתולים לנערה. ור' יהודה יקול אן מן אלנסא מן לא יכון להא דם בוגה מן אלוגוה לא דם נדה ולא דם בתולים לכנהא לא תנסל והדא הו מעני דורקטי לאנה מרכב מן אסמין דור קטוע. והלכה כר' יהודה.

מה ששנה כאן מועיל לנו בדיני מי שטען לא נמצאו בתולים לנערה. ור' יהודה אומר שיש נשים שאין להן דם כל עיקר לא דם נדה ולא דם בתולים אבל אינן מולידות וזהו ענין דורקטי לפי שהמלה מרכבת משני שמות דור קטוע. והלכה כר' יהודה.

פרק עשירי.

א. חינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונישאת בית שמאי אומרים נותנין לה ארבע לילות ובית הלל אומרים עד שתחזיה המכה. הגיע זמנה לראות ונישאת בית שמאי אומרים נותנין לה לילה הראשון ובית הלל אומרים עד מוצאי שבת ארבע לילות. ראת ועודה בבית אביה בית שמאי אומרים נותנין לה בעילת מצוה ובית הלל אומרים כל הלילה שלה:

עד שתחזיה המכה אלי אן יסתריח אלנרח ויזול דם בתולים. וחדוא דלך בכונהא יסיל

עד שתחזיה המכה עד שתתרפא המכה ויפסוק דם בתולים. וביארו זה שהדם שותת

יסיל מנהא אלדם אדא וקפת ואדא גלסת לא יסיל מנהא שי ואדא גלסת עלי אלארץ כרג מנהא דם ועלי אלתיאב לא יטהר מנהא דם. פטאל מא תתגיר האלהא הדא אלתגיר פדלך אלדם אלדי תרי פי בעץ אלחאלאת דם בתולים וחי חלאל לבעלהא פאן לם תר דם פי האלה מן אלחאלאת פקד חיתה המכה ואן ראת דם בעד דלך תחרם עלי בעלהא ואן איצא ראת דם פי גמיע אלחאלאת בין עומדת בין יושבת על הקרקע בין יושבת על הכלים פדלך אלדם דם נדה לא דם בתולים והיא טמאה. וקול בית הלל עד מוצאי שבת ארבעה לילות מענאה נותנין לה ארבעה לילות ותכון מותרת לבעלה טול אלארבעה לילות אלדי יגי דלך עד מוצאי שבת עלי אלמעלום מן כון אלבתולה תנשא ברביעי כמא בינא פי אול כתובות. ואעלמנא אנה גאז אן יכון פי גמלה תלך אלארבעה איאם יום שבת ואן נכאה אלבכר גאז בשבת ועלי אנה גארח להא וכדלך קטוע אלהלכה אן מותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת. וקולה פי הדא כלה לילה ולילות ולם ידכר אלאיאם עלי אלמעלום מן שריעתנא אן נכארה אלנאר מכרוה גדא ומנהי ענה וקד עלמת קטוע אלהלכה ענדנא אליום אנהא בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבת עליה שבעת ימי נקיים. וכדלך קטוע אלהלכה פי כל בתולה ולו כאנת פי גאיה אלצגר בועל בעילת מצוה ופורש פיכון אלחכם לכל מן תזוג בתולה ולו כאנת לא הגיע זמנה לראות ולא ראת דם מימיה אנה יבעול בעילה אחת וינעזל ענהא חתי תעד שבעת ימי נקיים בעד אנקטאע אלדם ותטבול לילה אלתאמן וחיניד תחל לבעלהא כחכם כל נדה פי זמאננא הדא.

שותת ממנה כשהיא עומדת ואינו שותת כשהיא יושבת ושהדם יוצא ממנה כשהיא יושבת על הקרקע והדם אינו נראה כשהיא יושבת על הבגדים. הנה כל זמן שישתנה ענינה כמו זה זה הדם שהיא רואה בקצת אלו המצבים דם בתולים והיא מותרת לבעלה ואם אינה רואה באיזה מצב מאלו המצבים כבר חיתה המכה ואם ראתה דם אחר זה היא אסורה לבעלה ואם ראתה עוד דם בכל אלו המצבים בין עומדת בין יושבת על הקרקע בין יושבת על הכלים זה הדם דם נדה לא דם בתולים והיא טמאה. ומה שאמרו בית הלל עד מוצאי השבת ארבעה לילות ענינו נותנין לה ארבעה לילות והיא מותרת לבעלה ארבעה לילות שהולכין עד מוצאי שבת לפי המנהג הידוע שהבתולה נישאת ברביעי כמו שביארנו בראשון[b] מכתובות. והודיענו שמותר שיהיה בכלל אלו ארבעה ימים יום שבת ושבעילת בתולה מותרת ביום השבת אף על פי שעושה לה מכה. וכן פסק הלכה שמותר לבעול בתולה לכתחלה בשבת. ואמרו בכל זה לילה ולילות ולא זכר הימים לפי מה שידוע בדתנו[c] שבעילת היום הוא דבר מגונה מאוד ויש להזהר ממנה. וכבר ידעת פסק הלכה אצלנו בזמן הזה[d] שבנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפילו רואות דם טיפה כחרדל יושבות עליה שבעת ימי נקיים. וכן פסק ההלכה בכל בתולה אפילו אם היא קטנה מאוד בועל בעילת מצוה ופורש ויהיה הדין שכל הנושא בתולה אפילו אם לא הגיע זמנה לראות ולא ראת דם מימיה יבעול בעילה אחת ויפרוש ממנה עד שספרה שבעת ימי נקיים אחר שפסק הדם ותטבול ביום שמיני ואז היא מותרת לבעלה כדין כל נדה בזמננו זה.

ב. נדה שברקה עצמה יום שביעי שחרית ומצאתה טהור ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים ברקה ומצאתה טמא הרי זו בחזקת טהרת. ברקה

עצמה

---

b) מ״א. c) נדה י״ז א׳. d) שם ס״ו א׳.

עצמה ביום שביעי בשחרית ומצאתה טמא ובין השמשות לא הפרישה ולאחר זמן ברקה ומצאתה טהור הרי זו בחזקת טומאה ומטמא מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם יש לה וסת דיה שעתה. רבי יהודה אומר כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה הרי זו בחזקת טומאה וחכמים אומרים אפילו בשנים לנדתה ברקה ומצאתה טהור ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים ברקה עצמה ומצאתה טמא הרי זו בחזקת טהרה:

מעני לא הפרישה לא ברקה עצמה לפרוש מטומאת נדה. וקולה פי אלפצל אלתאני הרי זו בחזקת טומאה יעני אנהא ספק זבה ומביאה קרבן ואינו נאכל. ומן קולה ומטמא מעת לעת תעלם אן אדא ראת דם בתוך ימי זיבתה אעני פי אלאחד עשר יום שבין נדה לנדה פאנהא תטמא למפרע מעת לעת. ומן קולה ואם יש לה וסת דייה שעתה תעלם אן האשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה למעני אן תכון טמאה פי וקת אלוסת פקט ותכון דייה שעתה ולא תחתאג פי דלך שלשה פעמים לקבעו כחכם כל וסת עלי מא תקדם לאן פי הדא אלוקת אעני פי אלאחד עשר יום דמיה מסולקין. ונאלף ר׳ יהודה עלי אלפצל אלאול וקאל אנהא אדא ברקה עצמה יום שביעי לנדתה בשחרית ומצאתה טהור ולאחר ימים ברקה ומצאה טמא פהי בחזקת טומאה ואנמא תכון בחזקת טהרה אדא ברקה יום שביעי מן בעד מנחה ומצאתה טהור ולאחר ימים ברקה ומצאתה טמא והדא הו מעני קולה כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה. ואלחכמים יקולון אנהא ולו ברקה עצמה פי אליום אלתאני מן נדתה בשחרית ומצאת טהור ולם תפתש נפסהא אכתר מן דלך ונא יום שביעי בין השמשות ולא הפרישה ולאחר ימים ברקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה ומצאה טמא והדא הו מעני קולה כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה. ואלחכמים יקולון אנהא ולו ברקה עצמה פי אליום אלתאני מן נדתה בשחרית ומצאת טהור ולם תפתש נפסהא אכתר מן דלך ונא יום שביעי בין השמשות ולאחר ימים ברקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה יעני פי תלך אלאיאם אלמאציה אלתי מן אחר נדה אלי דלך אליום ולא נקול אן אלדם בקי מתצל אלסילאן מן וקת אלנדה אלי אליום אד וקד ברקה עצמה בתוך ימי נדה ולם תגד שיא הואיל ופסק פסק אמא אדא ברקה עצמה ביום הראשון ומצאתה טהור ולם

תבדוק

לא הפרישה ענינו לא ברקה עצמה לפרוש מטומאת נדה. ואמרו בסיפא הרי זו בחזקת טומאה ירצה בו שהיא ספק זבה ומביאה קרבן ואינו נאכל. ומאמרו מטמא מעת לעת למדנו שאם ראתה דם בתוך ימי זיבתה והוא באחד עשר יום שבין נדה לנדה תטמא למפרע מעת לעת. ומאמרו ואם יש לה וסת דייה שעתה למדנו שהאשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה לעניין שתהיה טמאה בזמן הוסת בלבד ותהיה דייה שעתה ושאינה צריכה בזה שלשה פעמים לקבעו כדין כל וסת לפי מה שקדם מפני שבזה הזמן רצה לומר באחד עשר יום דמיה מסולקין. ור׳ יהודה חולק על הרישא ואמר שאם ברקה עצמה יום שביעי לנדתה בשחרית ומצאתה טהור ולאחר ימים ברקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טומאה ואיננה בחזקת טהרה אלא אם ברקה ביום שביעי אחר מנחה ומצאתה טהור ולאחר ימים ברקה ומצאתה טמא וזהו ענין אמרו כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה. וחכמים אומרים שאפילו ברקה עצמה ביום שני לנדתה בשחרית ומצאת טהור ולא ברקה עצמה יותר מזה ובא יום שביעי בין השמשות ולא הפרישה ולאחר ימים ברקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה רוצה לומר באלו הימים שעברו לאחר נדה עד זה היום הואיל וברקה עצמה בתוך ימי נדה ולא מצאה כלום הואיל ופסק פסק אבל אם ברקה עצמה ביום הראשון ומצאתה טהור ולא ברקה אחר זה לא עשתה כלום לפי שביום הראשון הוחזק מעין פתוח ולזה התנה בסתם משנה ואפילו בשנים

לנדתה

תבדוק בעד דלך פהו גיר מפיד לאן ביום הראשון הוחזק מעין פתוח ולדלך אשתרט פי סתם משנה ואפילו בשנים לנדתה ואן כאן פי אלתלמוד שך פי בדיקה בראשון לבן קטענא באלתקיל לקול אלמשנה אפילו בשנים ולם יקל אפילו בראשון והלכה כחכמים.

לנדתה אף על פי שבתלמוד[ב]) יש ספק בבדיקה בראשון אבל פסקנו להחמיר לפי שהמשנה אומרת אפילו בשנים ולא אפילו בראשון והלכה כחכמים.

ג. הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון ומצאו טהור וביום השביעי ומצאו טהור ושאר ימים שבינתיים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה רבי יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי בלבד רבי עקיבה אומר אין להם אלא יום שביעי בלבד:

קד עלמת אלנצוץ אלתי גאת פי זב וזבה אנהם יחתאגון שבעת ימי נקיים מתואליה ואנהם מתי ראוא פיהא טומאה סקטת אלאיאם אלאולי ויבדי באלעדד מן בעד דלך. פהדה אלאיאם אלתי בין אלאול ואלסאבע מן שבעת ימי נקיים הי ענד ר׳ יהושע ור׳ עקיבה בחזקת טומאה לאנהם קד רבמא ראוא פיהא נגאסה או ולא בדקו עצמן לכן ר׳ יהושע יכפף פי אלאמר לכונה שך ויעתד באליום אלאול ואלסאבע ואן כאנת ליסת מתואליה וילגיה ליעד בעד אליום אלסאבע כמסה איאם פקט ור׳ עקיבה לא יכפף פי דלך ויעתד באלסאבע פקט וילגיה ליעד בעד דלך סתה איאם חתי תכון אלשבעת ימי נקיים מתואליה. והלכה כר׳ אליעזר.

כבר ידעת מהפסוקים שבאו בזב ובזבה שצריכים שבעת ימי נקיים רצופים ושאם ראו בהם טומאה יפלו הימים הראשונים ויתחילו לספור אחר זה. הרי אלו הימים שבין יום הראשון ויום השביעי משבעת ימי נקיים הם לפי דעת ר׳ יהושע ור׳ עקיבה בחזקת טומאה לפי שהוששין שמא ראו בהם טומאה הואיל ולא בדקו עצמן אבל ר׳ יהושע מקיל בדבר לפי שהוא ספק ומונה יום ראשון ויום שביעי אף על פי שאינם רצופים ויחייבם לספור אחר יום השביעי עוד המשה ימים בלבד ור׳ עקיבה אינו מקיל בזה ומונה יום שביעי בלבד ויחייבם לספור אחר זה ששה ימים כדי שיהיו שבעת ימי נקיים רצופים. והלכה כר׳ אליעזר.

ד. הזב והזבה והנדה והיולדת והמצורע שמתו מטמאין במשא עד שימוק הבשר. גוי שמת טהר מלטמא במשא בית שמאי אומרים כל הנשים מתות נדות ובית הלל אומרים אין נדה אלא מי שמתה נדה:

מעלום אן כל מת מטמא במשא ואנמא ירידון הנא בקולהם מטמאין במשא אנהם אנא נשאו אלאמואת אנפסהם על הכלים תנתגם כלהא ולו אלתוב אלספלי ולו כאן בינהם ובין אלכלים אבן משמא פאנהם ינגסון אלמשכב ואלמושב ולו תחת אבן משמא כמא כאנוא ינגסון והם אחיא כמא בינא פי אול הדא אלסדר. ועלה דלך איאך ינשא עלי אחדהם ויטן בה אנה מית ולים במית

ידוע שכל מת יטמא במשא ובאמרם כאן מטמאין במשא אין רוצים אלא שאם נשאו המתים עצמן על הכלים יטמאו כולם אפילו הכלי התחתון ואפילו אם היה בין המת ובין הכלים אבן משמא לפי שמטמאין משכב ומושב אפילו תחת אבן משמא כמו שהיו מטמאים בעודם בחיים כמו שביארנו בתחלת זה הסדר. והטעם הוא שמא יתעלף אחד מהם ויחשב שהוא מת ואינו מת

ב) נדה ס״ה ב׳.

במית. והדה אלטומאה אעני כון האולא מטמאין משכב ומושב והם אמואת אנמא דלך מדרבנן לאן אלמת אינו מטמא משכב ומושב. ונין ספרא הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב וזה שאמרו הזב שמת מטמא במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. וקד אעלמתך מראת אן גמיע אלגוים כזבים פאל נכרי יטמא משכב תחת אבן משמא והו חי מתל גמיע אלזבים פאנא מאת טהר מלטמא וצאר מתל כל מת אלדי אינו עושה משכב ולם נחכם עליה כמא חכמנא עלי זב מישראל לאן טומאתו משום זיבות מדרבנן. ובית שמאי ינזלון כל אמראה תמות במנזלה נדה שמתה חתי לא תחתאג כלי נדה שמתה בטבילה פיתזי אלנסא אלנדות אלאחיא אלמשאהדאת לדלך והו קולהם בראשונה היו מטבילין את הכלים על גב נשים נדות מיתות והיו נדות חיות מתבישות מהן התקינו שיהוא מטבילין על כל הנשים מפני כבודן של נדות והדא מדהב בית שמאי ובית הלל לא יראעון הדא אלמעני.

מת. וזאת הטומאה רצוני בזה שאלו שמטמאין משכב ומושב במותם איננה אלא מדרבנן לפי שכל מת אינו מטמא משכב ומשכב. ולשון ספראb) הזב עושה משכב ואין המת עושה משכב וזה שאמרו הזב שמת במשא עד שימוק הבשר מדברי סופרים. וכבר הודעתיך הרבה פעמים שכל הגוים כזבים ושהנכרי יטמא משכב תחת אבן משמא כאשר הוא חי כשאר הזבים ואחר שמת טהר מלטמא ונהיה ככל מת שאינו עושה משכב ואין דנים עליו כמו שדנים על זב דישראל לפי שטומאתו משום זיבות מדרבנן. ובית שמאי שמים כל אשה שמתה במדרגת נדה שמתה כדי שלא יהיו כלי נדה לבדן צריכין טבילה ויתביישו הנשים הנדות החיות הרואות זה והוא אמרם בראשונה היו מטבילין את הכלים על גב נשים נדות מיתות והיו נדות חיות מתבישות התקינו שיהוא מטבילין על כל הנשים מפני כבוד של נדות וזהו דעת בית שמאי. ובית הלל אין חוששין בזה.

ה. האשה שמתה ויצא ממנה רביעית דם מטמא משום כתם ומטמא באהל רבי יהודה אומר אינו מטמא משום כתם מפני שנעקר משמתה ומודה רבי יהודה ביושבת על המשבר ומתה ויצא ממנה רביעית דם שהוא מטמא משום כתם אמר רבי יוסי לפיכך אינו מטמא באהל:

דם אלנדה הו אלדי יטמא משום כתם ודם אלאמואת מטמא באהל אדא כאן פיה רביעית כמא בינא פי תאני אהלות פאנה פי הדא אלדם באלתקיל וחכם פיה אחכם דם המת ודם החי. ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי.

דם הנדה הוא המטמא משום כתם ודם המתים מטמא באהל אם יש בו רביעית כמו שביארנו בשני׳ג) מאהלות והחמיר בזה הדם ידן בו דיני דם המת ודם החי. ואין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי.

ו.ג) בראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר חיתה מערה מים לפסח חזרו לומר הרי היא כמגע טמא מת לקדשים כדברי בית הלל בית שמאי אומרים כטמא מת: ומודים שהיא אוכלת במעשר וקוצה לה חלה ומקפת וקוראה לה שם ואם נפל מרוקה ומדם טהרה על כבר של תרומה שהוא טהור בית שמאי אומרים צריכה טבילה באחרונה ובית הלל אומרים אינה צריכה טבילה באחרונה:

אלאצל ענדנא אן יושבת על דם טוהר
מתל

השורש אצלנו שיושבת על דם טוהר
כמבול

b) מצורע פרק ב׳ הלכה י״א (ע״ה ד׳). ג) מ״ב. ג) בנוסחת הר״ם ובפירושה המשנה ו׳ היא מחוברת עם המשנה ז׳.

מתל טבול יום ונץ אלתורה פי יושבת על דם טוהר בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא פקאל הדא אלתנא אן בראשונה כאנוא יעתקדון אן חולין שנעשו על טהרת הקודש בקודש דאמי פלדלך כאנוא יחרמון עליהא אן תגע בחולין שהיו עושין על טהרת הפסח ולא יביחון להא גיר צב אלמא ללדי יעלנהא פקט. חזרו לומר אן חולין שנעשו על טהרת הקודש אינן בקודש פאבאחוא להא אן תגע בחולין שנעשו על טהרת הקודש ונעלוהא כמגע טמא מת לקודש עצמו והו מעני קולהם לקדשים יעני לקדשים לא לחולין שנעשו על טהרת הקודש. ואלפרק בין מגע טמא מת ובין טמא מת בין לאן מגע טמא מת ראשון לטומאה וטמא מת אב הטומאה וקד תבינת הדה אלאצול פי צדר הדא אלסדר ופי מואצע ממא תקדם. ומודים שהיא אוכלת במעשר לאנהא מתל טבול יום למעני אלמעשר ואלאצל ענדנא טבל ועלה אוכל במעשר. וקוצה לה חלה לאן אלאצל ענדנא חולין הטבולין לחלה לאו כחלה דאמו ויגוז לטבול יום אן ינצם בהא פלדלך תקטע מן אלענין קדר אלחלה ולא תקול הדי זו חלה לאנהא תנגסהא בידהא עלי מא תבין אן טבול יום פוסל את התרומה וחכם אלתרומה ואלחלה ואחד כמא בינא פי טהרות בל תקטעהא והי חולין ותנעלהא פי אנא בגנב אלענין בארץ ענה ובעד דלך תדיר שי חול אלענין ואלחלה חתי יציר אלכל כאנה פי ועא ואחד וחיניד תקול הדי זו חלה ולא תנצם בהא בעד דלך ואנמא אחוגנאהא להדא אלתפקה ללאצל אלדי בינא פי מסכת תרומות אן מצוה לתרום מן המוקף ואעלמנא אנא לא נקול איאך אן אבחנא להא אן תקיף ותקרא שם תגע בה ותנגסהא. תם קאל אם נפל מרוקה ומדמה על כבר של תרומה שהוא טהור לאן משקה טבול יום במשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו אין מטמאין כמא סיבין פי תאני טבול יום ואנמא כטבול יום ולשון התורה[ה] ביושבת על דם טוהר בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא ואמר זה התנא שבראשונה היו סוברים שחולין שנעשו על טהרת הקודש כקודש דאמי ולפיכך אסרו עליה שתגע בחולין שהיו עושין על טהרת הפסח ולא התירו לה אלא שתערה המים למי שילוש את הבצק בלבר. חזרו לומר שחולין שנעשו על טהרת הקודש אינן בקודש והתירו לה שתגע בחולין שנעשו על טהרת הקודש ועשהוה כמגע טמא מת לקודש עצמו וזהו ענין אמרם לקדשים רוצה לומר לקדשים לא לחולין שנעשו על טהרת הקודש. והחילוק שבין מגע טמא מת וטמא מת ברור לפי שמגע טמא מת ראשון לטומאה וטמא מת אב הטומאה וכבר התבארו אלו השרשים בפתיחת זה הסדר ובמקומות שקדמו. ומודים שהיא אוכלת במעשר לפי שהיא כטבול יום לענין מעשר והשורש אצלנו[ג] טבל ועלה אוכל במעשר. וקוצה לה חלה לפי שהשורש אצלנו[ג] חולין הטבולין לחלה לאו כחלה דאמו ומותר לטבול יום ליגע בה לפיכך קוצה מן הבצק כשיעור חלה ולא תאמר הרי זו חלה מפני שהיא מטמאה אותה בידה לפי מה שהתבאר שטבול יום פוסל את התרומה ודין תרומה ודין חלה שוה כמו שביארנו בטהרות[ד] אבל קוצה את החלה בעודה חולין ומשימה אותה בכלי בצד הבצק חוצה לו ואחר זה מקשת בדבר סביב לבצק ולהחלה עד שיהיו שניהם כאילו הם בכלי אחד ואז אומרת הרי זו חלה ולא תגע בה אחר זה ולא הצרכנוה לעשות כדין זה אלא לפי השורש שביארנו במסכת תרומות[ה] שמצוה לתרום מן המוקף והודיענו שאין אנו אומרים אחר שהתרנו לה שתקיף ותקרא שם שמא תגע בה ותטמא אותה. אחר זה אמר אם נפל מרוקה ומדמה על כבר של תרומה שהוא טהור לפי שמשקה טבול יום

טבול

כמשקין

ה) ויקרא י״ב ד׳. ג) נגעים פי״ד מ״ג ע״ש בר״ש בהגהה. ג) נדה ע״א ב׳. ד) פ״ב מ״ה. ה) פ״ד מ״ג.

טבול יום נפסה הו אלפי אדא ננע במשקה תרומה פסלו ודלך אלמשקה אלפסול לא ינגס אכלי תרומה עלי מא בינא ואוצחנא פי צדר הדא אלסדר. ובית שמאי יעתקדון אן יושבת על דם טוהר במלאות ימי טהרה תחתאג טבילה לאנהא ואן כאנת קד טבלה פי אנקצי שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה והיא טבולת יום אד ושאל אמרהא איאם תחתאג אן תעיד טבילה והו קולהם טבול יום ארוך בעי טבילה ובית הלל ינזלון תלך אלאיאם כלהא במנזלה יום ואחד וקד טבלה פאדא תמת תלך אלאיאם כאנת מתל מן העריב שמשו אלפי לא יחתאג יעיד טבילה.

כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו אין מטמאין כמו שיתבאר בשני ב) מטבול יום וטבול יום עצמו לבדו הוא הפוסל את התרומה אם נגע בה וזה המשקה הפסול אינו מטמא אוכלים של תרומה לפי מה שביארנו ובירדנו בפתיחת זה הסדר. ובית שמאי אומרים שיושבת על דם טוהר במלאות ימי טהרה צריכה טבילה לפי שאף על פי שכבר טבלה במלאות שבעה לזכר וארבעה עשר לנקבה והיא טבולת יום תחזור ותטבול הואיל ועברו עליה כמה ימים והוא אמרם טבול יום ארוך בעי טבילה ובית הלל הושבים כל אלו הימים כיום אחד וכבר טבלה ואחר שנשלמו אלו הימים היא כמי שהעריב שמשו שאין צריך להזור ולטבול.

ז. הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושמשה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן ובית הלל פוטרין מן הקרבן. טבלה ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית שמאי אומרים מטמאין משכב ומושב ופטורים מן הקרבן ובית הלל אומרים הרי זה גרגרן ומודים ברואה בתוך אחד עשר יום וטבלה לערב ושמשה שהן מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויים:

קד תקדם לנא אלבלאם פי הדה אלאחד עשר יום מראת וקלנא אנהא אלאיאם אלתי הי ראויין לויבה פאדא ראת דם פי טי הדה אלאחאד עשר יום פחכמהא אן תבקי דלך אלנהאר ואללילה אלתי תליה לא יחל נבאחהא ומן נבחהא פי הדא אלומאן חייב בקרבן ומטמאין משכב ומושב הי ובעלה וחייבין חטאת עלי תלך אלבעילה והדה הי זבה קטנה ומן גר אלנהאר אלפי ראת פיה תטבול בעד טלוע אלשמס כמא תבין פי מגלה ותבקי טול דלך אלנהאר מתוקעה איאך תרי דם פאן לם תרי דם תחל לבעלה לערב ואן ראת פיה דם תבקי דלך אליום וללילה אלתי תליה איצא טמאה והי זבה קטנה ופי אליום אלתאלת תטבול בעד טלוע אלשמס ותבקי דלך אליום כלה איצא מתוקעה פאן ראת פיה דם צארת זבה

כבר דברנו פעמים במה שקדם ג) על אלו אחד עשר יום מראת ואמרנו שהם הימים שהם ראויין לויבה ואם ראת דם בתוך אלו אחד עשר יום דינה שבזה היום ובלילה הסמוך לו אינה מותרת ליבעל ואם בא עליה בזה הזמן חייב בקרבן. ומטמאין משכב ומושב היא ובועלה וחייבין חטאת על זאת הבעילה וזאת היא זבה קטנה ובמחרת היום שראתה בו תטבול אחר עלות השמש כמו שהתבאר במגלה ד) ותשאר כל זה היום חוששת שמא תראה דם ואם אינה רואה דם מותרת לבעלה לערב ואם ראתה בו דם תשאר זה היום והלילה הסמוך לו גם כן טמאה והיא זבה קטנה וביום השלישי תטבול אחר עלות השמש ותשאר זה היום כולו גם כן חוששת ואם ראת בו דם תהיה זבה גדולה ואם אינה רואה

מותרת

גדולה

ב) מ״א. ג) פ״ד מ״ד, מ״ז. ד) פ״ב מ״ד.

גדולה ואן לם תרי תחל לבעלה לערב והדה הי שומרת יום כנגד יום. והדא הו חכמהא אדא ראת בתוך אחד עשר יום והדא לא לאף פיה ואנמא אלאלאף פי מן ראת דם פי אליום אלחאדי עשר נפסה וטבלה לערב אלדי הו ליל שנים עשר ושמשה ביתה. פלא פרק ענד בית שמאי בין רואה ביום אחד עשר או רואה בשמיני או בתשיעי מן גמלה אלאחד עשר פלדלך מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן היא ובועלה ובית הלל פוטרין מן הקרבן לאנהם יחסון הדא אליום אלחאדי עשר מנולה לאן לא תכון אבדא זבה גדולה בהדה אלראיה אלתי ראת פי אליום אלחאדי עשר לאנהא אן ראת מן גד אלנהאר מן איאם אלנדה תנער תלך אלראיה ואינו ראוי להצטרף ליום שלאחריו מתל אלתאסע ומא קבלה מן אלאחד עשר יום פאן טבלה ביום שלאחריו אלדי הו אלתאני עשר אלדי הו אבתדי איאם אלנדה ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה יקולון בית הלל הרי זה גרגרן. וגרגרן הו אלנהים פי אלאכל לאנה כאן אלואגב אן יבקי דלך אלנהאר כלה לא יגאמעהא ואי גאמע פלא שי עליה גיר אנה אסתעגל פקט. ובית שמאי יקולון אנהא הי ובועלה מטמאין משכב ומושב מתל מן נכח שומרת יום כנגד יום. וקולה הרי זו תרבות רעה לאן אלואגב אן תבקי יום של אחריו כלה אלדי הו יום השמור לא תבעל חתי אללילה אלתאלת וחיניד תבעל ואן נכחת יום אלשמור בעד אלטבילה פהמא גמיעא מערצאן ללזום אלקרבן ואלטהרות אלתי תגע בהן הי ובועלה פי הדא אליום תלויות והו קולה ומגען ובעילתן תלויין ישיר אלי הדה אלתרבות רעה לאנה אדא ראת דם פי יום אלשמור אחר שטבלה ונבעלה צארת זבה בלא שך וכל מא נגעה בו למפרע טמא והיא ובועלה חייבין חטאת. ואעלם אן הרואה בעשירי צריכה שמור ועלי אנהא לא תכון זבה גדולה גמלה בהדה אלראיה ודלך בין ממא בינאה פי הדה אלמסכתא.

מותרת לבעלה לערב וזאת היא שומרת יום כנגד יום. וזה דינה אם ראתה בתוך אחד עשר יום ואין בזה מחלוקת ואין מחלוקת אלא אם ראתה דם ביום אחד עשר עצמו וטבלה לערב שהוא ליל שנים עשר ושמשה ביתה. ואין חילוק לדעת בית שמאי בין רואה ביום אחד עשר או רואה בשמיני או בתשיעי מכלל אחד עשר ולפיכך מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן היא ובועלה ובית הלל פוטרין מן הקרבן לפי שהם מורידין זה היום אחד עשר מעלה אחת לפי שלא תהיה לעולם זבה גדולה בזאת הראיה שראתה ביום אחד עשר מפני שאם ראתה במחרת היום זאת הראיה נחשבת מימי נדה ויום אחד עשר אינו ראוי להצטרף ליום של אחריו כמו התשיעי והימים שלפניו מאחד עשר יום ואם טבלה ביום שלאחריו שהוא היום שנים עשר והוא תחלת ימי נדה ושמשה את ביתה ואחר כך ראתה בית הלל אומרים הרי זה גרגרן. וגרגרן הוא הקופץ לאכול לפי שהיה מן הראוי שימתין זה היום כולו בלא בעילה ואם בעל אין עליו חטא אלא שנתמהר בלבד. ובית שמאי אומרין שהיא ובועלה מטמאין משכב ומושב כבועל שומרת יום כנגד יום. ואמרו הרי זו תרבות רעה לפי שהיה מן הראוי שתשאר בלא בעילה כל יום שלאחריו שהוא יום השמור עד הלילה השלישי ואז תבעל ואם נבעלה ביום השמור אחר הטבילה היא ובועלה תלוים לחיוב הקרבן והטהרות שנגעו בהן בזה היום תלויות והוא אמרו ומגען ובעילתן תלויין רומז אל זאת התרבות רעה מפני שאם ראתה דם ביום השמור אחר שטבלה ונבעלה נהיתה זבה בלא ספק וכל מה שנגעה בו למפרע טמא והיא ובועלה חייבין חטאת. ודע שהרואה בעשירי צריכה שמור אף על פי שלא תהיה זבה גדולה כלל בזאת הראיה וזה ברור לפי מה שביארנו בזאת המסכתא.

דסייען על הדן הוא יסייען על מה דאשתאר.

מסכת מכשירין.

פרק ראשון.

א. כל משקה שחחלתו ברצון אף על פי שאין סופו ברצון או שסופו ברצון אף על פי שאין תחלתו ברצון הרי זה בכי יותן משקין טמאים מטמאים לרצון ושלא לרצון:

קד בינא מראת אן אלאכלין כלהא לא ינתגם שיא מנהא אלא בעד אבתלאלה באחד אלשבעה משקין ולדלך שרטין אחדהמא אן יבתל בעד אנקלאעה מן אלארץ ואלאכר אן יבתל ברצון לא אן יבתל בגיר קצד ואן אבתלת בגיר קצד פארצאה דלך צארת מערה למומאה והכדא קאלוא יותן דומיא דיתן מה יתן לרצונו אף יותן לרצונו ואמא אבתלאלהא בעד קלעהא צרורה פלקולה וכי יותן מים על זרע וכו׳ פדל מן דלך אן תם זרע לא ינתגם והו אדא לם יבתל ומעלום אן כל נבאת לאבד לה אן יבתל פי האל נבאתה. ואדא אבתלת אלאכלין עלי מא אשתרטנא תתסמי מוכשרין יעני אנהא מהיאה מערה ללטומאה ואלמשקה אלדי יבלהא יתסמי מכשיר. ויעברון איצא פי אלמשנה ען הדא אלמעני אעני אן הדא אלמשקה קד הכשיר אלזרעים או יכשיר אותם אדא וקע עליהא ואנה דאכל תחת קול אללה וכי יותן מים על זרע בקול הרי זה בכי יותן יעני אנה מכשיר. ובין הו אן אלשי אלמנגם ינגם לרצון ושלא לרצון פלדלך משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון לאן אלטומאה מע אלהכשר פי חין ואחר. ואנמא נחוג אלי משקה לרצון אדא תקדם וחדה ליעד אלזרעים נחו אלטומאה

ובעד

כבר ביארנו הרבה פעמים שאין אחד מכל האוכלים שיטמא אלא אחר שנתלחלח באחד מן השבעה משקין ובזה שני תנאים האחד שיתלחלח אחר שנתלש מן הקרקע והשני שיתלחלח ברצון לא שיתלחלח שלא מדעת ואם נתלחלח שלא מדעת ורצה בזה ב) האוכלים הם מוכנים לטומאה וכן אמרו ג) יותן דומיא דיתן מה יתן לרצונו אף יותן לרצונו ומה שצריך בהכרח שיתלחלחו אמר שנתלשו הוא לאמרו וכי יותן מים על זרע וכו׳ הנה ראיה מזה שיש זרע שלא יטמא והוא אם לא נתלחלח עדיין וידוע שכל צמח אי אפשר לו שלא יתלחלח בעת צמיחתו. ואם נתלחלחו האוכלים על אלו התנאים נקראים מוכשרים רוצה לומר שהם מוכנים וראוים לקבל טומאה והמשקה המלחלח אותם יקרא מכשיר. ובזה הענין רצוני לומר שזה המשקה הכשיר את הזרעים או יכשיר אותן אם נפל עליהם ושהוא נכנם במה שאמר השם ד) וכי יותן מים על זרע אומרים גם כן בהמשנה הרי זה בכי יותן ענינו שזה מכשיר. וברור הוא שהדבר המטמא יטמא לרצון ושלא לרצון ולפיכך משקין טמאין מטמאין לרצון ושלא לרצון לפי שהטומאה וההכשר באים בבת אחת. ולא הצרכנו שיהא המשקה לרצון אלא אם בא לבדו להכין הזרעים לטומאה

ואחר

ב) ר״ל דניחא ליה. ג) בבא מציעא כ״ב ב׳. ד) ויקרא י״א ל״ח.

ובעד דלך יאתי אלשי אלמנגם והו קולה וכי יותן מים וכו׳ ובעד דלך ונפל מנבלתם עליו.

ואחר זה בא הדבר המטמא והוא אמרו ט) וכי יותן מים וכו׳ ואחר זה ונפל מנבלתם עליו.

ב. המרעיד את האילן להשיר ממנו אוכלין או את הטומאה אינן בכי יותן.
להשיר ממנו משקין בית שמאי אומרים היוצאין ואת שבו בכי יותן בית הלל אומרים היוצאין בכי יותן ואת שבו אינן בכי יותן מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו:

יקולון בית שמאי אנה אד ונרצה אן יוקע מא פיה מן אלמשקין פכל מא יקע מנה פי האל הזה מכשיר את האכלים וכדלך אלמשקה אלבאקי פי אלשנרה מכשיר איצא. ובית הלל יקולון אן אלדי בקי פי אלשנרה לא יכשיר זרעים חין ינצם בהא וקת אלהו לאנה חין הו אלשנרה אנמא כאן נרצה אן לא יבקי פיהא שי מן אלמשקין פאלדי בקי תם אינו לרצונו והדא הו מעני קולהם מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו.

בית שמאי אומרים הואיל וכונתו להפיל כל המשקין שבאילן הנה כל מה שיפול ממנו בעת שהוא מרעיד אותו מכשיר את האוכלים ובן המשקה הנשאר באילן מכשיר גם כן. ובית הלל אומרים שהנשאר באילן לא יכשיר זרעים אם נגע בהן בעת הרעדה לפי שכאשר הרעיד את האילן לא כיון אלא שלא ישאר בו כלום מן המשקין ומה שנשאר שם אינו לרצונו וזהו ענין אמרם מפני שהוא מתכוון שיצאו מכולו.

ג. המרעיד את האילן ונפל על חבירו או סוכה ונפלה על חברתה ותחתיהן זרעים או ירקות המחוברין לקרקע בית שמאי אומרים בכי יותן ובית הלל אומרים אינן בכי יותן. אמר רבי יוסי משום אבא יוסי חולי קופרי איש טבעון עצמך אם יש משקה טמא בתורה עד שיתכוין ויתן שנאמר וכי יתן מים על זרע:

אעלם אן כמא אן מים שבקרקע אינן מכשירין כמא יתבין כדלך מים שנתלשו מן הקרקע דון קצד אינן מכשירין ולו אבתלת בהא אלפירות בקצד. ומן הדא אלאצל תפרעת מסאיל הדה אלמסכתא כלהא פקאל אן אדא הו אילן ונפל על חבירו או הו פרע שנרה והו אלדי יתסמי שוכה ווקע דלך אלפרע עלי פרע אגר פסקטת מיאה מן תלך אלשנרה אלתאניה או אלפרע אלתאני עלי זרעים וירקות כאנת הנאך פאן דלך אלמא אלדי עלי תלך אלזרעים ותלך אלירקות אינן מכשירין לאנה לא נתלשו ברצון בעלים. הדא מדהב בית הלל אמא בית שמאי יקולון אן דלך אלמא ברצון נתלש לכונה הרעיד אלשנרה אלאולי ליכרג מנהא משקין. וגא ר׳ יוסי יעצד לכלאם בית הלל. וחולי קופרי לקב וטבעון אסם מוצע.

דע שכמו שהמים שבקרקע אינן מכשירין לפי מה שיתבאר כן המים שנתלשו מן הקרקע שלא לרצון אינן מכשירין אפילו נתלחלחו רק הפירות ברצון. ומזה השורש נסתעפו השאלות בזאת המסכתא כולה ואמר שהמרעיד אילן ונפל על חבירו או המרעיד ענף אילן והוא הנקרא שוכה ונפל זה הענף על ענף אחר ונפלו מים מזה האילן השני או הענף השני על זרעים וירקות שהיו שם המים שהם על אלו הזרעים ואלו הירקות אינן מכשירין לפי שלא נתלשו ברצון בעלים. וזהו דעת בית הלל אבל בית שמאי אומרים שאלו המים ברצון נתלשו לפי שהרעיד האילן הראשון להוציא ממנו משקין. ובא ר׳ יוסי לסייע דברי בית הלל. וחולי קופרי כנוי. וטבעון שם מקום.

הנוער

ט) ויקרא י״א ל״ח.

ד. הנוער אגודה של ירק וירדו מצד העליון לתחתון בית שמאי אומרים בכי יותן ובית הלל אומרים אינם בכי יותן אמרו בית הלל לבית שמאי והרי הנוער את הקלח חוששים אנו שמא יצאו מן העלה לעלה אמרו להן בית שמאי שהקלח אחד והאגודה קלחים הרבה אמרו להם בית הלל הרי המעלה שק מלא פירות ונתנו על גב הנהר חוששין אנו שמא ירדו מצד העליון לתחתון אבל אם העלה שנים ונתנן זה על גב זה התחתון בכי יותן רבי יוסי אומר התחתון טהור:

קול בית הלל חוששין אנו בתמהא ומענאה אנהם קאלוא לבית שמאי עלי מדהבכם פמן הו אצל ואחד יוכשר דלך אלאצל ונקול שמא יצאו מן העלה לעלה פגאובוהם בית שמאי שהקלח אחד ולדלך לא נחוש לו ואגודה קלחים הרבה פקאלוא להם בית הלל והרי המעלה שק מלא פירות אלתי הי אגוא מתפרקה ולם נקל שמא ירדו המים מצד העליון לתחתון ותכון אלפירות אלתי אספל קד אבתלת ברצון וכון אלחמל ינמע אלפירות מתל כון אלאגודה תנמע אלקלחים. וקול ר׳ יוסי התחתון טהור יריד בה אינו מוכשר לאן כתיר מא קול פי הדה אלמסכתא טמא ען אלמוכשר וטהור ען אלשי אלדי אינו מוכשר. ועלה קול ר׳ יוסי אנה יקול לם יקצד ליבתל אלחמל אלספלי ואנמא קצד ליצון בה אלחמל אלפוקי לילא יבתל ויצאר בלל אלספלי שלא לרצון. ואין הלכה כר׳ יוסי.

מה שאמרו בית הלל חוששין אנו בתמהא וענינו שאמרו לבית שמאי לפי דעתכם הרי מי שניער קלח אחד יוכשר זה הקלח ונאמר שמא יצאו מן העלה לעלה והשיבו להם בית שמאי שהקלח אחד ולפיכך לא נחוש לו ואגודה קלחים הרבה ואמרו להם בית הלל והרי המעלה שק מלא פירות שהן נפרדין לחלקים ולא אמרנו שמא ירדו המים מצד העליון לתחתון וכבר נתלחלחו הפירות שהם למטה ברצון וכמו שהשק כולל הפירות בן האגודה כוללת הקלחים. ומה שאמר ר׳ יוסי התחתון טהור ירצה בו אינו מוכשר לפי שהרבה פעמים אומר בואת המסכתא טמא בענין מוכשר וטהור בענין שאינו מוכשר. וטעם מה שאמר ר׳ יוסי שהוא סובר לא כיון שיתלחלח השק התחתון ולא כיון אלא להגן על השק העליון שלא יתלחלח ונתלחלח השק התחתון שלא לרצון. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ה. הממחק את הכרישה והסוחט שערו בכסותו רבי יוסי אומר היוצאין בכי יותן ואת שבו אינם בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו מכולו:

הממחק את הכרישה מן ימסה אלכראת מן בלל יכון עליה והו מתצל באלארץ או וקע עליה שלא לרצון או מן יעצר שערה בתיאבה ליגפפה פכל מא יסיל מן אלמא פי חאל אלעצר או אלתגפיף מכשיר לאנה קצד גזול דלך אלמא וכל מא בקי הנאך פי אלשער או אלכראת ונחוה אינו מכשיר לאן ליס גרצה אן יבקי פיה בלל והלכה כר׳ יוסי לאנה מדהב בית הלל אלמתקדם.

הממחק את הכרישה המדיח הכרישה מהלחות שעליה בעודה מחוברת לקרקע או מהלחות שנפלה עליה שלא לרצון או הסוחט שערו בבגדיו לנגבו כל המים היוצאין בעת הסחיטה או הנינוב מכשיר לפי שנתכוון שיצאו אלו המים וכל הנשאר בשער או בכרישה וכיוצא בהם אינו מכשיר לפי שלא נתכוון שתשאר בהן הלחות. והלכה כר׳ יוסי מפני שדעתו כדעת בית הלל הקודמת.

ו. הנופח בעדשים לבודקן אם יפות הן רבי שמעון אומר אינן בכי יותן. האוכל שמשמין באצבעו משקין שעל ידו רבי שמעון אומר אינן בכי יותן. וחכמים אומרים בכי יותן:

כתיר מא יפעל הדא ענדנא פי אמתחאן אלפול אלמטחון פאנה אדא תנדי ורטב ענד מא ינפך פיה עלם אנה יטבך בסרעה לאן כונה יקבל אלרטובה בסרעה דליל עלי אנפתאח מסאמה. ור׳ שמעון יקול אן תלך אלרטובה הי מן ערק יד אלאנסאן וסיבין אן אלערק אינו מכשיר ואלחכמים יקולון אן תלך אלרטובה הי מן בצאר אלפם הי וכל מא ינזל מן אלפם יכשיר לאנה מן תולדות המים כמא סיבין. ואין הלכה כר׳ שמעון.

עושין זה הרבה פעמים אצלנו לבחון הפולים הטחונים מפני שאם נטפחו ונתלחלחו כאשר נפח בהם יודע שיבושלו מהר לפי שמשיקבלו את הליחות במהירות נראה שנפתח נקב קליפתן. ור׳ שמעון אומר שזאת הליחות באה מזיעת יד האדם[ב] ויתבאר שהזיעה אינה מכשרת וחכמים אומרים שזאת הליחות באה מהבל הפה וכל היוצא מן הפה מכשיר לפי שהוא מתולדות המים כמו שיתבאר. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ח. הטומן פירותיו במים מפני הגנבים אינן בכי יותן. מעשה באנשי ירושלים שטמנו דבילתן במים מפני הסיקרין וטהרו להן חכמים. הנותן פירותיו בשבולת הנהר להביאן עמו אינן בכי יותן:

סיקרין מצאיקין ומתגלבין. וקד קדמנא אלאצל אן מן שרוט אלהכשר אן יבתל אלשי בקצר צאחבה אן יבלה לא אן יבלה בצרורה והו לא יריד נפס אלבלל בל לו אמכנה אן יתם גרצה ולא תבתל לפעל דלך. ושבולת הנהר הו אנצבאב אלמא אלמשהור ענד אלנאס בערף אלואד אל תשטפני שבולת וכו׳ ואלכלאם כלה בין.

סיקרין המציקין והחומסין. וכבר הקדמנו השורש שמתנאי ההכשר שיתלחלח הדבר ברצון בעליו ללחלחו ולא שיוכרח ללחלחו והוא אינו רוצה בלחלוחו אבל אלו היה אפשר לו להשלים כוונתו בלא לחלוח היה עושה כן. ושבולת הנהר הוא שטיפת המים שידוע אצל ההמון בערף אלואד מלשון[ג] אל תשטפני שבולת וכו׳ והמאמר כולו ברור.

פרק שני

א. זיעת בתים בורות שיחין ומערות טהורה. זיעת אדם טהורה. שתה מים טמאים והזיע זיעתו טהורה. בא במים שאובים והזיע זיעתו טמאה. נסתפג ואחר כך הזיע זיעתו טהורה:

אלביות אלתי תכון פי אלמואצע אלמנפצה מן אלארץ וכלך אלמנארת ואלכהוף מן שאנהא אן תערק ואן לם יכן הנאך מא פאעלמנא אן דלך אלערק לים הו משקה ואן כאן דלך אלבית טמא פאן דלך אלהטל טאהר ואינו מכשיר. וכלך זיעת האדם אינה משקה ולדלך הי טאהרה ולו שתה משקין טמאין לאן לים תלך אלמשקין הי אלתי נרגת עלי סטח נסמה. וקד בינא

הבתים שהם במקומות הנמוכים בארץ וכן המערות והשיחין מדרכם שיזיעו אף על פי שאין שם מים והודיענו שזאת הזיעה אינה משקה ואפילו אם היה זה הבית טמא אלו המים הנוטפים טהורים ואינן מכשירים. וכן זיעת האדם אינה משקה ולפיכך היא טהורה אפילו אם שתה משקין טמאין לפי שאלו המשקין אינם המשקים שיצאו על שטח גופו. וכבר ביארנו כמה פעמים שהבא ראשו ורובו

טראת — במים

ב) ר״ל אינה מצפיחת הפה אלא מזיעת היד, ועיין מ״ת טומאת אוכלין פ׳ י״ד הלכה ט״ו.
ג) תהלים ס״ט ט״ו.

מראת אן הבא ראשו ורובו במים שאובין טמא ופוסל את התרומה וסנבין עלה דלך אגר זבים פלולך אדא במים שאובין הם הזיע בער דלך פאן זיעתו במנזלה מים שאובין ותנגס כמא דכרנא לאנתלאט אלזיעה באלמים שאובין אלתי עלי סטח גסמה פלולך אן תנפף מן אלמים שאובין ובער דלך ערק זיעתו טהורה.

במים שאובין טמא ופוסל את התרומה ונבאר טעם זה באחרון מובים לפיכך אם בא במים שאובין ואחר זה הזיע זיעתו היא במים שאובין ומטמאה כמו שזכרנו לפי שנתערבה הזיעה במים שאובים שהם על שטח גופו ולפיכך אם נסתפג מהמים שאובין ואחר זה הזיע זיעתו טהורה.

ב. מרחץ טמאה זיעתה טמאה וטהורה בכי יותן. הבריכה שבבית והבית מזיע מחממתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה:

בין הו אן אלהטל אלדי יהטל מן אלחמאם הו מן מא אלחמאם פלולך אן כאנת תלך אלמיאה טמאים פיכון אלהטל טמא ואדא דגל בשי ללחמאם פאבתל פאן דלך ברצונו וקר הוכשר לאן מן אלמעלום אנה יבתל צרורה ובקיה אלכלאם בינה.

ברור הוא שהזיעה הנוטפת במרחץ היא ממי המרחץ ולפיכך אם היו אלו המים טמאים הזיעה טמאה ואם הכנים איזה דבר למרחץ ונתלחלח זה היה ברצונו וכבר הוכשר לפי שידוע שיתלחלח בהכרח ושאר המאמר ברור.

ג. שתי בריכות אחת טהורה ואחת טמאה המזיע קרוב לטמאה טמא קרוב לטהורה טהור מחצה למחצה טמא. ברזל טמא שבללו עם ברזל טהור אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. גצריות שישראל וגוים מטילין לתוכן אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. מי שפיכות שירדו עליהן מי גשמים אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא. אימתי בזמן שקדמו מי שפיכות אבל אם קדמו מי גשמים אפילו כל שהן למי שפיכות טמא:

קר בינא פי חאדי עשר כלים אן כלי מתכות אדא אנתנסת ולו סבכת מראת אדא עמל מנהא אואני בעד דלך חזרו לטומאתן הישנה חתי תטהר בהזאה שלישי ושביעי וטבילה או בטבילה פקט אן לם תטמא במת. ושרח כללו כלטה באלסבך. וגצריות קצארי יגתמע פיהא בול אלגוים ובול ישראל או אלמיאה אלתי יסבבון אלגוים ואלתי יסבבון ישראל ומעלום אן אלגוים כובים לכל דבריהם פלולך בולהם ואלמיאה אלתי יסבבונהא נגסה. ומי שפיכות אלמיאה אלתי תהרק בעד אן יתצרף בהא הי בחזקת טומאה לאנהא קר תבון מיאה קדרה ומיאה נגסה פקאל אן אדא תקדמת מי גשמים ואנחצרת פי מוצע תם אנסכב פיהא אי מקדאר כאן

כבר ביארנו באחד עשר[ע] מכלים שכלי מתכות שנטמאו אפילו הותכו כמה פעמים אם נעשו מהן אחר זה כלים חזרו לטומאתן הישנה עד שיטהרו בהזאת שלישי ושביעי וטבילה או בטבילה לבד אם לא נטמאו במת. ופירוש בללו עירבו בהתכה. וגצריות ספל שנקבין בו שתן של גוי ושתן של ישראל או המים ששופכי אותן גוים וששופכין אותן ישראל וידוע[ע] שהגוים כובים לכל דבריהם ולפיכך שתן שלהם והמים ששופכין טמאים. ומי שפיכות המים ששופכין אותן אחר שנשתמשו בהם הם בחזקת טומאה לפי שלפעמים הם מים מזוהמים ומים טמאים ואמר שאם קדמו מי גשמים ונתקבצו במקום אחד ואחר זה נשפכו

עמהם

מן

ע) מ״א. נדה ל״ד א׳.

מן מי שפיכות פאלכל נגס לאן מתי מא וקע מן מים טמאים ולו וזן גרדלה פי דן מא אנתגס אלכל ואנמא הולכין אחר הרוב אדא תקדמת מי שפיכות ורבו עליהן מי נשמים.

עמהם מי שפיכות באיזה שיעור שיהיה הכל טמא מפני שמשנפל אפילו כמשקל חרדל מים טמאים בחבית מים נטמא הכל ואין הולכין אחר הרוב אלא אם קדמו מי שפיכות ורבו עליהן מי נשמים.

ד הטורף את גנו והמכבס את כסותו וירדו עליהן נשמים אם רוב מן הטמא טמא ואם רוב מן הטהור טהור מחצה למחצה טמא רבי יהודה אומר אם הוסיפו לנטף:

טורף גנו מן ינסל סטחה ומעלום אן אלמא אלדי יקטר מן אלסטח בעד נסלה או מן אלתוב הי מי שפיכות וארדאן יעלמנא כיף נערף אן רבו מי נשמים על מי שפיכות. וקר בינת אלתוספתא כיף דלך ומוצע גלאף ר׳ יהודה ודלך אן תנא קמא יקול אן אדא כאנת אלנקט אלקאטרה צנירה תם נזל אלמטר ועשם מקדאר אלקטראת פקד רבו מי נשמים. ור׳ יהודה יקול אנה ואן לם תעשם לכן כאן בין אלקטרה ונזול קטרה תאניה מדה מא תם נזל אלמטר וצארת אלקטראת מתואתרה פקד רבו מי נשמים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

טורף גנו המכבס שטחו וידוע שהמים הנוטפים מן הגג או מן הבגד אחר הכביסה הם מי שפיכות ורצה ללמדנו כיצד נדע אם רבו מי נשמים על מי שפיכות וכבר ביארה התוספתא[6]) איך יהיה. ומה שחולק ר׳ יהודה זהו שתנא קמא אומר אם היו הטיפין הנוטפין דקין ואחר זה ירדו מי נשמים והיה שיעור אלו הטיפין עבות אז רבו מי נשמים ור׳ יהודה אומר אפילו אם לא היו עבות אבל עבר איזה זמן בין טיפה לטיפה ואחר זה ירדו נשמים ונטפו הטיפין זו אחר זו בלי הפסק רבו מי נשמים. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה עיר שישראל וגוים דרים בתוכה והיה בה מרחץ מרחצת בשבת אם רוב גוים רוחץ מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיחמו החמין מחצה למחצה ימתין כדי שיחמו החמין רבי יהודה אומר באמבטי קטנה אם יש בה רשות רוחץ בה מיד:

אמבטי קטנה חוץ צניר יעני אלאבזן אלדי ינזל פיה פי אלחמאם פאנה אן כאן צניר וכאן פי דלך אלבלד מלך בסבב אלמלך יסגן פי כל יום ומותר לרחוץ בו מיד ועלי אן רוב העיר ישראל ואין הלכה כר׳ יהודה. וקר בינא פי אבות אן אסם אלממלכה רשות.

אמבטי קטנה שוקת קטנה רוצה לומר האגן שהמים יורדים בו במרחץ מפני שאם הוא קטן ויש מלך בואת העיר יחמו חמין בכל יום בשביל המלך ומותר לרחוץ בו מיד ואף על פי שרוב העיר ישראל. ואין הלכה כר׳ יהודה וכבר ביארנו[3]) ששם המלכות רשות.

ו. מצא בה ירק נמכר אם רוב גוים לוקח מיד ואם רוב ישראל ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב מחצה למחצה ימתין כדי שיבאו ממקום קרוב ואם יש בה רשות לוקח מיד:

יעני אדא מצא בה ירק נמכר במוצאי שבת ואלאצל ענדנא אן כל מא יכון בשביל ישראל ולא יכון פיה שהרה עשימה חין

רצה לומר אם מצא בה ירק נמכר במוצאי שבת והשורש אצלנו שכל מה שהוא בשביל ישראל ואין בו פרסום גדול

אם

אנעמעל

6) פ״א הלכה ח׳. 3) אבות פ״א מ״ו.

אנעמל פי אלסבת מתל חפרו לו קבר והביאו לו ארון עלי מא בין פי שבת פאנה יחל למוצאי שבת לכן בעד אן ימתין בכדי שיעשו ולדלך ימתין הנא להוא אלירק כדי שיבוא ממקום קרוב בעד גרוג אלסבת וחינידּ יחל אכלה. ועלה הוא אלחכם אלמתאצל ענדנא והו ימתין בכדי שיעשו מא אצף לך. ודלך אנא אוא ראינא או עלמנא אן הדא אלשי אלדי עשה הגוי בשבת עמלה בשביל ישראל ליסתנפע בה בעד גרוג אלשבת חרמנא עלי אלישראלי אן יסתנפע בה בעד גרוג אלסבת חתי יבטי קדר מא כאן ינעמל פיה בעד גרוג אלסבת מתל מא אנעמל פי אלסבת גישיתנא אן יכון אלישראלי אשאר אלי אלגוי או נבהה ליעמל לה דלך אלשי פי אלסבת ליגדה יאסרא ענד גרוג אלסבת פאוא קלנא אנה לא כד או שימתין בכדי שיעשו פלים ישיר אליה אן יעשה בשבת בשבילו ראסא לאנה לא פאיד לה פי דלך אוא לם יכן בד מן אלבטא פהו יצבר אלי גרוג אלסבת ויסתאנף דלך אלשגל מן אולה והוא כלה הרוב מן אמירה לגוי אלתי הי אסורה משום שבות פאפהם הדה אלנכתה אנהא חסנה.

אם נעשה בשבת כמו חפרו לו קבר והביאו לו ארון לפי מה שהתבאר בשבת[b]) הוא מותר למוצאי שבת אבל אחר שימתין בכדי שיעשו לפיכך ימתין כאן לזה הירק כדי שיבוא ממקום קרוב אחר מוצאי שבת ואז מותר לאכלו. וטעם זה הדין שהושרש אצלנו והוא שימתין בכדי שיעשו מה שאומר לך. וזה שאם ראינו או ידענו שזה הדבר שעשה הגוי בשבת נעשה בשביל ישראל כדי שיהנה ממנו אחר מוצאי השבת אסרנו לישראל שיהנה ממנו אחר מוצאי שבת עד שימתין בכדי שיעשה אחר מוצאי שבת כזמן שנעשה בו בשבת מפני שהוששין אנחנו שמא הישראל יאמר אל הגוי או יעירהו לעשות לו זה הדבר בשבת כדי שימצאהו בנקל למוצאי השבת ואחר שאמרנו שהוא מוכרח להמתין בכדי שיעשו לא יאמר לגוי כלל שיעשה בשבת בשבילו לפי שזה אינו מועיל לו מפני שהוא מוכרח להמתין ולצפות עד מוצאי שבת לעסוק בואת המלאכה מתחלתה. וכל זה למנוע מן אמירה לגוי שהיא אסורה משום שבות[3]) והבין זה הדבר הנפלא לפי שהוא מתקבל אל הלב.

ז. מצא בה תינוק מושלך אם רוב גוים גוי ואם רוב ישראל ישראל מחצה למחצה ישראל רבי יהודה אומר הולכין אחר רוב המשליכין:

קולה אם רוב גוים גוי למעני כונה יגוז לה אן יאכל נבלות ויגוז לנא אן נטעמה סאיר אלמחרמאת. ואם רוב ישראל ישראל למעני אנה מחזירין לו אבדה כישראל. מחצה למחצה ישראל למעני אלנוקים אנה אוא הויק שורו ישלם חצי נזק כישראל אמא לסאיר אלאשיא פאנה ספק פי אלתאלת אוגה ויגוז פיה להחמיר מן קתלה לא יקתל ואן קדש אשה פהי אשת איש וצריכה גט מספק ואם בא עליה פסלה לכהונה ולא יציר בישראל לכל דבר להקל ולהחמיר חתי יטבול לשם גרות. ואין הלכה כר' יהודה.

אמרו אם רוב גוים גוי לענין שהוא מותר לו לאכול נבלות ומותר לנו שנאכילהו שאר המאכלות אסורות. ואם רוב ישראל ישראל לענין שמחזירין לו אבדה כישראל. מחצה למחצה ישראל לענין נזקים שאם הויק שורו ישלם חצי נזק כישראל[c]) אבל לענין שאר הדברים הוא ספק בשלשה ענינים והולכין בו לחומרא שההורגו אינו נהרג ואם קדש אשה אינה אשת איש וצריכה גט מספק ואם בא עליה פסלה לכהונה ולא יהיה בישראל לכל דבר להקל ולהחמיר עד שיטבול לשם גרות[d]) ואין הלכה כר' יהודה.

מצא

b) פכ"ג מ"ד. c) שבת ק"נ ע"א. d) עיין כתובות ט"ו ב'. e) עי' מ"ת איסורי ביאה פט"ו הלכה כ"ה, כ"ו.

ח. מצא בה מציאה אם רוב גוים אינו צריך להכריז ואם רוב ישראל צריך להכריז מחצה למחצה צריך להכריז. מצא בה פת הולכין אחר רוב הנחתומין ואם היתה פת עיסה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה רבי יהודה אומר אם היתה פת קיבר הולכין אחר רוב אוכלי פת קיבר:

קד תבין לך פי תאני מציעאה אן המוצא מציאה חייב להכריז. ומעני פת עיסה ענין אלדאר ור׳ יהודה יראעי איצא טיב אלדקיק ורדאתה. וקבר הו אלנשבאר. ומעני קולה הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה במא עלם מן האלהם הל הם האולא אלרוב חברים פיכון נבוהם טאהר או עמי ארץ פיכון נבוהם טמא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר התבאר בשני[ב]) ממציעא שהמוצא מציאה חייב להכריז. ופת עיסה ענינה עיסה שעושין בבתים ור׳ יהודה יבחין גם כן אם הקמח טוב או רע. וקבר הוא הקמח המעורב בסובין. וענין אמרו הולכין אחר רוב אוכלי פת עיסה אחר מה שנודע מענינם אם הרוב הוא של חברים שיהיה פיתם טהורה או של עמי ארץ ותהיה פיתם טמאה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ט. מצא בה בשר הולכין אחר רוב הטבחים אם היה מבושל הולכין אחר רוב אוכלי בשר מבושל:

אדא כאן רוב הטבחים ישראל פולך אללחם בשר שחוטה ואדא באנוא גוים פהו בשר נבלה וינגם לאן הדא אלכלאם אנמא הו למעני אלטומאה ואלטהרה פקט אמא למעני אלאכל פלא יגוז אכלה עלי אי וגה כאן לאן אלאצל ענדנא בשר הנעלם מן העין אסור אללהם אלא אן באנת לה פיה טביעות עינא וימיזה פחינוי יחל אכלה בעד אלגיבה.

אם היה רוב הטבחים ישראל בשר הזה בשר שחוטה ואם היה הרוב גוים הוא בשר נבלה וישמא לפי שזאת ההלכה אינה אלא לענין טומאה ושהרה בלבד אבל לענין אכילה אינו מותר לאכלן על איזה אופן שיהיה מפני שהשורש אצלנו[ג]) בשר הנעלם מן העין אסור האלהים אם לא שהיתה לו טביעות עינא ויכיר הבשר ואז מותר לאכלו אחר שנעלם.

י. המוצא פירות בדרך אם רוב מכניסין לבתיהן פטור ולמכור בשוק חייב מחצה למחצה דמאי. אוצר שישראל וגוים מטילין לתוכו אם רוב גוים ודאי ואם רוב ישראל דמאי מחצה למחצה ודאי דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אפילו כלם גוים וישראל אחד מטיל לתוכו דמאי:

אן כאן אכתר אלנאס יצמון לביותהם אלפירות פהם לא יניבונהא חתי יגרגון מנהא אלמעשרות לאנהא מנוי תחצל פי אלבית תקבע למעשרות ולא יחל לה אלאכל מנהא עד שיעשר כמא בינא פי מסכת מעשרות פלולך יגרג מנהא אלמעשרות וחינוי יניבהא לביתה ואלשי אללי יקע מנהא פי אלטריק פטור מן המעשר לאנה בחוקת מעושר. אמא אן נאבה למכור

אם רוב בני אדם מכניסין הפירות לבתיהם אינם מביאין אותן עד שיוציאו מהם המעשרות מפני שמשבאו אל הבית הם נקבעו למעשרות ואין מותר לבעליהם שיאכלו אותם עד שיעשרו כמו שביארנו במסכת מעשרות[ג]) ולפיכך מוציאין מהם המעשרות כאשר יכניסום לביתם ומה שנמצא בדרך פטור מן המעשר לפי שהוא בחוקת מעושר. אבל אם הביאן למכור בשוק מביאן

טבל

ב) מ״א. ג) חולין צ״ה א׳. ג) פ״א מ״ח.

למכור בשוק פהו יגיבהא טבל לאנה יאכל מנהא עראי ולדלך הי בהזקת טבל וחייבת במעשרות. וקד בינא פי מסכת דמאי אן אלדמאי והו אלשי אלמשכוך ילזמה תרומת מעשר ומעשר שני פקט ודכרנא עלה דלך וקד בינא מראת פי סדר זרעים אן ר' מאיר וחדה הו אלדי יקול אין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות פלדלך פירות הגוי ענדה טבלים וחייבין במעשר ודאי ואלחכמים אנמא יגעלונה דמאי מן אגל אלישראלי פקט אלדי פירותיו חייבין במעשרות ונחן נשך הל עשר או לא עשר אמא לו כאן גמיע אלאוצר שלגוים לכאן פטור מן המעשרות כמא בינא פי מואצע מן דלך אלסדר והלכה כר' מאיר.

טבל לפי שאוכל מהם עראי לפיכך הם בחזקת טבל וחייבים במעשרות. וכבר ביארנו במסכת דמאי ה) שהדמאי והוא הדבר המסופק חייב בתרומת מעשר ומעשר שני לבר וזכרנו טעם זה וכבר ביארנו הרבה פעמים בסדר זרעים ג) שר' מאיר לבדו אומר אין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשרות ולכן פירות הגוי אצלו טבלים וחייבין במעשר ודאי וחכמים אין חושבין אותן דמאי אלא בשביל ישראל לברו שפירותיו חייבין במעשרות ואנחנו בספק אם עישר או לא עישר אבל אילו היה כל האוצר של גוים היה פטור מן המעשרות כמו שביארנו במקומות מזה הסדר והלכה כר' מאיר ג).

יא. פירות שניה שרבו על של שלישית ושל שלישית על של רביעית ושל רביעית על של חמישית ושל חמישית על של ששית ושל ששית על של שביעית ושל שביעית על של מוצאי שביעית הולכין אחר הרוב מחצה למחצה להחמיר:

קד בינא מראת עדה פי אלסדרים אלמתקדמה אן אלדי יגרג פי אלסנה אלאולי מן אלשמטה ופי אלתאניה ואלראבעה ואלכאמסה מעשר ראשון הם מעשר שני ופי אלסנה אלתאלתה ואלסאדסה יגרג עוין מן מעשר שני מעשר עני והו קולה העאלי כי תכלה לעשר את כל מעשר וכו' ואחכאם פירות שנה שביעית מעלומה ואכתרהא נצוץ וקד בינאהא פי מוצעהא. וקולה מחצה למחצה להחמיר יריד בה אנה אן כאן אלאכתלאט בין פירות אלסנה אלתאלתה ואלסנה אלתי קבלהא או בעדהא או בין פירות אלסאדסה ואלכאמסה פאנה יגרג מן תלך אלפירות מעשר ראשון אלדאים הם מעשר שני לאן מעשר עני ליס פיה קדושה ומעשר שני קודש וטעון הבאת מקום כמא בינא פי מוצעה ואן כאן אלאכתלאט מחצה למחצה בין פירות שביעית ואלסנה אלתי קבלהא או בעדהא פאן דלך אלמכתלט יחכם פיה חכם פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית.

כבר ביארנו פעמים רבות במספר בסדרים הקודמים שמה שמוציאין בשנה ראשונה ובשניה וברביעית ובחמישית הוא מעשר ראשון ואחר זה מעשר שני ובשנה השלישית והששית מוציאין במקום מעשר שני מעשר עני והוא אמרו יתברך ד) כי תכלה לעשר את כל מעשר וכו' ודיני פירות שנה שביעית ידועים ורובם מפורשים בתורה וכבר ביארנום במקומותיהם. ואמרו מחצה למחצה להחמיר ירצה בו אם נתערבו פירות השנה השלישית עם פירות השנה שלפניה ושלאחריה או פירות השנה הששית עם פירות החמישית יוציא מהם מעשר ראשון שהוא תדיר ואחר זה מעשר שני לפי שמעשר עני אין בו קדושה ומעשר שני קודש וטעון הבאת מקום כמו שביארנו במקומו ה) ואם נתערבו מחצה למחצה פירות שביעית עם פירות השנה שלפניה או אחריה דנין בזאת התערובות דין פירות שביעית ויאכל בקדושת שביעית.

שק

ב) פ"א מ"א. ג) פאה פ"ד מ"ט. ד) בהעתקה הנדפסת והלכה כחכמים ובמ"ת תרומות פ"א הל"י פסק הר"ם דאין קנין וכו' כדעת ר' מאיר. ועיין תוי"ט פ"א מ"ח. ד) דברים כ"ו י"ב. ה) מעשר שני פ"א מ"א.

פרק שלישי

א. שק שהוא מלא פירות ונתנו על גף הנהר או על פי הבור או על מעלות המערה ושאבו כל ששאבו בכי יותן רבי יהודה אומר כל שהוא כנגד המים בכי יותן וכל שאינו כנגד המים אינו בכי יותן:

קולה מלא פירות יריד בה חבוב לאן אכתר אלחבוב ינדב אלמא ולא סימא אלקמח ואין הלכה כר׳ יהודה.

אמרו מלא פירות ירצה בו גרגירים לפי שרוב הגרגירים שואבים המים ובפרט החטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב. חביות שהיא מלאה פירות ונתונה לתוך המשקין או מלאה משקין ונתונה לתוך הפירות ושאבו כל ששאבו בכי יותן. באלו משקין אמרו במים ובין ובחומץ ושאר כל המשקין טהורין רבי נחמיה מטהר בקטנית שאין הקטנית שואבת:

הדה אלשלשה משקין רקיקה אלקואם גואזה פי שקף אלאניה ושאר כל המשקין יעני בקיה אלשבעה משקין גלישה אלקואם ולדלך לים תכשיר באלרשה. וקטנית אלקטאני כאלפול ואלחמין ואגלבאן ונחוהא ואין הלכה כר׳ נחמיה.

אלו השלשה משקין הם דקי העצם ונבלעין בחרס הכלי ושאר כל המשקין רוצה לומר שאר השבעה משקין הם עבי העצם ולפיכך אינן מכשירין בויעה. וקטנית מיני קטניות כפולין ואפונים ופורקדן וכיוצא בהן. ואין הלכה כר׳ נחמיה.

ג. הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין רבי מאיר מטמא רבי יהודה מטהר רבי יוסי מטהר בשל חטים ומטמא בשל שעורים מפני שהשעורים שואבות:

הדא אלכלאם פי יין טמא וכדלך אלחכם למעני אלהכשר אדא כאן דלך אלבתו קד עגן באחדי אלעצארת אלתי לא תכשיר. והלכה כר׳ יוסי.

זה המאמר ביין טמא וכן הדין לענין הכשר כשהיה זאת הפת נילושה באחד ממיני מי פירות שאינן מכשירין. והלכה כר׳ יוסי.

ד. המרבץ את ביתו ונתן בו חטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן ואם מחמת הסלע אינן בכי יותן. המכבס את כסותו בעריבה נתן בה חטים וטננו אם מחמת המים בכי יותן אם מחמת עצמן אינן בכי יותן. המיטן בחול הרי זה בכי יותן מעשה באנשי המחוז שהיו מטינין בחול אמרו להם חכמים אם כך הייתם עושים לא עשיתם טהרה מימיכם:

טננו תנדאת. ומיטן ידפן פי אלרמל ליתנדי דלך אלשי אלמדפון והדה לגה גיר משהורה ענרנא. ומעני קולה מחמת הסלע ומחמת העריבה אן תתנדי מן אלנדוה אלתי פי דאת אלארץ ודאת אלשקף.

טננו נתלחלחו. ומיטן מצניע בחול כדי שיתלחלח הדבר המוצנע וזאת המלה אינה מצויה אצלנו. וענין אמרו מחמת הסלע ומחמת העריבה שתתלחלח מן הלחות שהיא בקרקע עצמו או בעצם העריבה.

ה. המיטן בטיט הנגוב רבי שמעון אומר אם יש בו משקה טופח בכי יותן ואם לאו אינו בכי יותן. המרבץ את גרנו אינו חושש שמא נתן בה חטים וטננו. המלקט עשבים כשהטל עליהם להטן בהם חטים אינן בכי יותן ואם נתבוין לכך הרי זה בכי יותן. המוליך חטיו לטחון וירדו עליהם גשמים אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד:

קד בינא מראת אן מעני משקה טופה חית מא קיל אנה תכון פי דלך אלשי מן אלרטובה מן חית אדא מסה אלאנסאן תנדי כפה. ומרבץ גרנו ירש אלאנדר ויעבי פיה אלקמח וכון צאחב הדא אלקמח פרח באצתלאטה לאנה תדוב אלחנארה מנה ויציר דקיקה חואר והלכה כר׳ שמעון ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר ביארנו הרבה פעמים לענין משקה טופח הוא בכל מקום שנאמר שיש בזה הדבר מן הלחות כדי שיטפחו ידי אדם הנוגעות בו. ומרבץ גרנו מזלף את גרנו ונותן בו החטים. ומה שבעל אלו החטין שמח בהתערבם עם הלחות לפי שימסו האבנים[4] מן החטה ויהיה הסולת לבנה. והלכה כר׳ שמעון ואין הלכה כר׳ יהודה.

ו היו זיתיו נתונים בגג וירדו עליהן גשמים אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם פקק את הצינור או אם חלחל לתוכן:

פקק את הצנור יסד אלמיזאב חתי לא יסיל אלמא מן אלסטח בל יגתמע וינסל אלזיתון. ומעני אם חלחל אן יחרכהא בידה ויצרבהא פי אלמא וקד תקדם לך קולהם פי ראבע מקוות היו צרורות מתחלחלים לתוכו. יעני תתדחרג פיה ואלמעני ואחד. ואצל מדהב ר׳ יהודה אן אלסרור באמר לם יקצד לא יקום מקאם אלקצד חתי יכון תם מעשה לרצון יעין אלשמחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

פקק את הצינור סתם את הצינור כדי שלא ירדו המים מן הגג אבל שיתקבצו וירחצו את הזיתים. וענין אם חלחל שינענעם בידו וינערם במים. וכבר קדם לך אמרם ברביעי[3] ממקוות היו צרורות מתחלחלים לתוכו רוצה לומר מתגלגלים בו וענינם אחד ועיקר דעת ר׳ יהודה שהשמחה בדבר שלא נתכוון אליו אינה עומדת במקום הכוונה עד שיעשה מעשה לרצון המעורר את השמחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ז החמרין שהיו עוברים בנהר ונפלו שקיהם למים אם שמחו בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם הפכו. היו רגליו מלאות טיט וכן רגלי בהמתו עבר בנהר אם שמח בכי יותן רבי יהודה אומר אי אפשר שלא לשמוח אלא אם עמד והריח בארם ובבהמה טמאה לעולם טמא:

אם הפכו אדא קלבוא תלאלסהם פי אלמא חינית יכון אלמא אלדי פי תלך אלתלאליס בכי יותן ואן צם מנהא פירות הוכשרו או דלך אלמא נתלש ברצון וכדלך אלחכם פי מים שברגליו וברגלי בהמתו אדא שמח. ור׳ יהודה הו אלדי יקול אן

אם הפכו אדא הפכו השקים במים אז יהיו המים שבאלו השקים בכי יותן ואם נגעו בהם פירות הוכשרו הואיל ואלו המים נתלשו ברצון וכן הדין ברגליו וברגלי בהמתו אם שמח. ור׳ יהודה הוא האומר שהמים העולין ברגלי בהמה טמאה לעולם

מכשירין

המים

4) נראה שכיון אל האבנים הקטנות הנמצאות עם הדגן. 3) מ״ג.

המים העולין ברגלי בהמה טמאה לעולם מכשירין וכן הוא מבואר בתוספתא[ב]. ואין חלכה כר׳ יהודה. מכשירין וכו׳ עד בין פי אלתוספתא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ח. המוריד את הגלגלים ואת כלי הבקר בשעת הקדים למים בשביל שיחוצו הרי זה בכי יותן. המוריד בהמה לשחות המים העולים בפיה בכי יותן וברגליה אינן בכי יותן אם חשב שידוחו רגליה אף העולין ברגליה בכי יותן בשעת היחף והדיש לעולם טמא. הורידה חרש שוטה וקטן אף על פי שחושב שידוחו רגליה אינן בכי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

גלגלים הי אלדואיר אלתי ללעגל אלתי ידרס בהא וינקל עליהא. וכלי הבקר אלמחארת ונחוהא. בשעת הקדים פיזמאן אלציף. בשביל שיחוצו מן חית ינגלק שקוקהא לאן אלעוד פי אלצייף יתשקק פאדא אנקע פי אלמא אנגלקת תלך אלשקוק. ומעני הרי זה בכי יותן אן דלך אלמא אלתי יתעלק בהא נתלש ברצונו ואדא צם עליהם פירות ברצונו איצא הוכשרו פחצל הדא אלמעני פי גמיע הדה אלמסכתא והו אן אלכלי מתלא אדא נתלש מים שעליו שלא ברצון ועלי אנה אדנא מנה אלפירות ברצון אינן מוכשרין אד והדא אלמא פי אצלה נתלש לרצונו אמא אן אבתל אלכלי ברצונו תם הניע אכלים בדלך אלכלי ברצונו איצא פאנהם מוכשרין. ומתל חכם אבתלאל אלכלים כדלך חכם אבתלאל אלאדם נפסה או אלבהמה אדא כאן ברצון פהו מכשיר. ומעני קולה בשעת היחף אדא כאנת אלבהימה קד עיאת מן אלמשי ואדרכהא אעיא והדא אלמראץ מן אמראץ אלבהאים יתסמי אלחפא. ובשעת הדיש וקת אן תתם אלבהימה באלדרס והי איצא חיניד תתגע רגליהא פאדא כאנת אלבהמה פי הדה אלחאל לא תחתאג מחשבה שיודחו רגליה אלא לעולם מים שברגליה ברצון נתלשו לאנהא פי הדה אלחאל יצלח בהא דנול אלמא ליזול אעיאהא פלכון אלאמר עלי זלאכתר אנה יקצד קיל פיהא לעולם טמא ואפילו לא חשב וקר בינא פי צרר הדה

גלגלים הם הגלגלים שבעגלות שדשין בהן ושנושאין עליהן משאוי. וכלי הבקר כלי המחרישה ודומיהם. בשעת הקדים בעת הקיץ. בשביל שיחוצו כדי שיסתמו הסדקים לפי שהעץ נסדק בקיץ ואם ישרה במים יסתמו אלו הסדקים. וענין הרי זה בכי יותן שאלו המים הדבוקים בהם נתלשו ברצונו ואם הגיע עליהם פירות ברצונו גם כן הוכשרו והבן זה הענין בכל זאת המסכתא והוא שלמשל אם נתלשו המים שעל הכלי שלא ברצון שאף על פי שהגיע אליהם הפירות ברצון אינן מוכשרין הואיל ואלו המים מעיקרא לא נתלשו לרצונו אבל אם נתלחלה הכלי ברצונו ואחר זה הגיע אכלים בזה הכלי ברצונו גם כן הם מוכשרין. וכדין הכלי שנתלחלה כן דין האדם עצמו שנתלחלה או דין הבהמה אם היה זה ברצון מכשיר. וענין אמרו בשעת היחף אם היתה הבהמה עיפה מן ההילוך ואחותה חולשה וזה החולי מן חליי הבהמה נקרא בערבי אלחפא. בשעת הדיש זמן שהבהמה השלימה בו הדישה ואז רגליה כואבות עליה ואם הבהמה כמו זה אינה צריכה מחשבה שיודחו רגליה אלא לעולם מים שברגליה ברצון נתלשו לפי שבכמו זה טוב הוא לה שיבואו המים ברגליה כדי שיסור היחף ממנה ומפני שלרוב זה המעשה הוא לרצון אמרו בו לעולם טמא

אלמסכתא ואפילו

ב) מקוות פ״ב הל׳ ד׳ ושם איתא רבי שמעון בן אלעזר במקום ר׳ יהודה.

אלמסכתא אנה קד יקול טמא וטהור במעני מכשיר ואינו מכשיר.

ואפילו לא חשב. וכבר ביארנו בתחלת[ה] זאת המסכתא שלפעמים אומרים טמא וטהור בענין מכשיר ואינו מכשיר.

פרק רביעי.

א. השוחה לשחות המים העולה בפיו ובשפמו בכי יותן בחוטמו ובראשו ובזקנו אינן בכי יותן. המטלא בחבית המים העולים אחריה ובחבל שהוא מכונן על צוארה ובחבל שהוא לצרכה הרי זה בכי יותן. כמה הוא צרכה רבי שמעון בן אלעזר אומר טפח. נתנה תחת הצנור אינן בכי יותן:

מכונן מלף. ותנא קמא יעתקד אן צרכה עלי קדר כברהא וצנרהא ואדא נעל תלך אלנאביה תחת אלמיזאב פלא שך אנה אנמא קצד אן יסיל אלמא פי דאנלהא וממכן הו אן יסיל פי דאנלהא פקט ולא תבתל מן נארנ פלדלך מים שבאחריה ובחבל אינן בכי יותן.

מכונן מסובב. ותנא קמא סובר שצרכה הוא לפי גודל החבית וקטנותה ואם נתן זאת החבית תחת הצינור אין ספק שרצונו שיזלו המים לתוכה ואפשר שיזלו לתוכה בלבד ושלא תתלחלה מאחריה לפיכך המים שבאחריה ובחבל אינן מכשירין.

ב. כי שורדו עליו גשמים אפילו אב הטומאה אינו בכי יותן ואם נער בכי יותן. עמד תחת הצנור לחקר או לירוח בטמא טמאין ובטהור בכי יותן:

קד תקדם לך אן משקין טמאים מטמאין לרצון ושלא לרצון פלדלך קאל אנה ולו כאן הדא אלשיץ אב הטומאה פאן אלמא אלדי יסיל ען גסמה אינו מכשיר אד ונזול אלשתא עליה שלא לרצון אמא אן נפץ גסמה ליזיל מא עליה מן אלמא פאן דלך אלמא אלדי יתש ענה מכשיר אד וקצדה אן יזילה כמא תקדם שבה דלך פי אול אלמסכתא פי אלאילן. ולהקר ליברד גסמה. ולירוח לינתסל. אן כאן דלך אלשיץ טמא פאלמא אלמנצב מן עליה משקין טמאין ואן כאן טהור פהי מכשירין אדא דנאת מנהא אלפירות ברצון כמא בינא.

כבר קדם לך[ג] שמשקין טמאים מטמאין לרצון ושלא לרצון ולזה אמר שאפילו אם היה זה האדם אב הטומאה המים היורדים מגופו אינן מכשירין הואיל ויורדת גשמים עליו שלא לרצון אבל אם ניער את גופו להסיר ממנו המים אלו המים הנתזין ממנו מכשירים הואיל ורצונו להסירם כמו שקדם בזאת המסכתא[ג] הדומה לו באילן. ולחקר לצנן גופו. ולירוח לרחוץ. אם היה זה האדם טמא המים הנשפכים ממנו משקין טמאין ואם הוא טהור המים מכשירין אם נגעו בו הפירות ברצון כמו שביארנו.

ג. הכופה קערה על הכותל בשביל שתורח הרי זה בכי יותן אם בשביל שלא ילקה הכותל אינן בכי יותן:

הדא בין מן אלאצל קדמנא. זה ברור מן השורש שהקדמנו.

ד. חבית שירד הדלף לתוכה בית שמאי אומרים ישבר בית הלל אומרים יערה ומודים שהוא מושיט את ידו ונוטל פירות מתוכה והם טהורים:

זאת הדה

ה) פ״א מ״ד. ג) פ״א מ״א. ג) מ״ב.

הד̇ה אלחבית הי מליאה פירות פיקול בית שמאי אנה יחתאג̇ אן יכסר אלכ̇אביה̈ וחיניד̇ תכון אלפירות גיר מוכשרין לכון אלמא וקע עליהא בגיר אכ̇תיארה וענד מא עלם אזאלה דפעה̈ ואחרה̈ באסרע מא יכון אמא אן נכל ענהא אלמא אולא פאול פקד תרכהא פי אלבלל באכ̇תיארה. ובית הלל יקולון ינכל אלמא ענהא פקט. וקולה והן טהורים יעני גיר מוכשרים.

זאת החבית היא מליאה פירות ובית שמאי אומרים שהוא צריך לשבור החבית ואז הפירות אינן מוכשרין לפי שהמים נפלו עליהם שלא לרצון וכאשר ידע מיהר להסירם בבת אחת כל מה שאפשר אבל אם עירה מהם המים אחת אחת כבר הניחם בלחות ברצון. ובית הלל אומרים יערה המים מהם בלבד. ואמרו והן טהורים רוצה לומר אין מוכשרים.

ה. עריבה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין אינן בכי יותן. נטלה לשפכה בית שמאי אומרים בכי יותן בית הלל אומרים אינן בכי יותן. הניחה שירד הדלף לתוכה הניתזין והצפין בית שמאי אומרים בכי יותן בית הלל אומרים אינן בכי יותן. נטלה לשפכה אלו ואלו מודים שהן בכי יותן:

הנתזים אלרש אלד̇י יתטאיר מנהא ענד נזול אלקטר. והצפים אלמא אלד̇י יפיץ̇ וינהרק ען וג̇ההא בעד אמתלאהא מן אלקטר אמא אלמא אלחאצל פי דאכ̇ל אלאניה̈ פיקולון בית שמאי אנה מנד̇ לם יהרקהא פי מוצ̇עהא ענד מא וג̇ד פיהא אלקטר בל רפעהא במאהא פקד ארצ̇אה כון אלמא פיהא ד̇לך אלזמאן פלד̇לך הרי הוא בכי יותן ואד̇א יג̇על פירות פי תלך אלעריבה ענד הרקהא או קבל ד̇לך הוכשרו. ובית הלל יקולון אד̇ ואנמא דפעהא במאהא ליהרקה לא ליבקיה הנאך אינן בכי יותן. אמא אד̇א ג̇על הד̇ה אלעריבה באלקצר מנה ליג̇תמע פיהא אלקטר פד̇לך אלמא אלמג̇תמע פיהא בכי יותן ולו נטלה לשפכה לדברי הכל.

הנתזים הניצוצות הניתזין מן העריבה בעת שירד הדלף. והצפים המים העוברים והנשפכים מעל פני העריבה אחר שנתמלאה מן הדלף אבל המים הנמצאים בתוך הכלי בית שמאי אומרים משלא שפכם מיד כשמצא בו הדלף אבל נטלו עם המים כבר שמח שיהיו המים בו בזה הזמן לפיכך הרי הם בכי יותן ואם הניח פירות בזאת העריבה כאשר שפך המים או קודם זה הוכשרו ובית הלל אומרים הואיל ולא הגביה זאת העריבה עם המים אלא לשפכה ולא להניח המים בה אינן בכי יותן. אבל אם הניח זאת העריבה ברצון כדי שיתקבץ בה הדלף אל המים הנקבצים בה בכי יותן אפילו אם נטלה לשפכה לדברי הכל.

ו. המטביל את הכלים והמכבס את כסותו במערה המים העולים בידיו בכי יותן ברגליו אינן בכי יותן רבי אלעזר אומר אם אי אפשר לו שירד אלא אם כן נטנפו רגליו אף העולין ברגליו בכי יותן:

אין הלכה כר׳ אלעזר. אין הלכה כר׳ אלעזר

ז. קופה שהיא מלאה תרמוסין ונתונה לתוך מקוה מושיט ידו ונוטל תרמוסין מתוכה והם טהורים. העלם מן המים הנוגעים בקופה טמאים ושאר כל התרמוסין טהורים. צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור העלתו כל שהוא מן המים טמא:

אחפט̇ הד̇א אלאצל והו אן אלפירות שמור זה השורש והוא שהפירות אם

אדא וקעת פי מנבע מא או פי מקוה מים לא הוכשרו לטומאה טאלמא הי פי דלך אלמא חתי יכרג אלמא מן מנמעה או מנבעה ותקע פיה אלפירות או יקע עליהא בקצד וחיניד תוכשר והדא נין קולהם פי ספרא יכול אפילו הן יעני אלפירות בבורות בשיחין ובמערות יהו מוכשרין תלמוד לומר בכל כלי יטמא וקאלוא איצא מה כלי מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף אני ארבה את שמילן לגבל בהן את הטיט ולכבם בהן את הכלים שהן תלושים מן הקרקע ומוציא את שבבורות ושבשיחין ושבמערות שאינן תלושין מן הקרקע. פלהדא אלאצל קאל הנא אן צנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור לאנה לא הוכשר טאלמא הו בתוך מי המערה חתי יכרג מנה ולו אליסיר מן מי מערה פיכון דלך אלטרף אלדי כרג מנה מכשר באלבלל אלדי עליה לאן אלמא אלדי על הצנון נתלש מן הקרקע וינתגם חיניד דלך אלצנון בנגיעת הנדה בו. והדה אלעלה בעינהא פי תרמוסין שבקופה פאן הדא אלרגל אלטמא ענד מא העלה הקופה הוכשרו התרמוסין ואנתגם מנהא כל מא נגע בקופה לכון אלקופה טמאה והי ראשון לטומאה במגע הדא אלטמא אלדי רפעהא מן אלמקוה ושאר כל התרמוסין טהורין לאנהא תרמוסין שלחולין ולא יוגד פי אלחולין שלישי כמא בינא פי תאני טהרות.

נפלו במעין מים או במקוה מים לא הוכשרו לטומאה כל זמן שהם באלו המים עד שיצאו המים מן המקוה או מן המעין ושיפלו בהם הפירות או יפלו המים על הפירות ברצון ואז יוכשרו וזה לשון אמרם בספרא[ה]) יכול אפילו הן רצה לומר הפירות בבורות בשיחין במערות יהו מוכשרין תלמוד לומר בכל כלי יטמא ואמרו[ז]) גם כן מה כלי מיוחד שהוא תלוש מן הקרקע אף אני ארבה את שמילן לגבל בהן את הטיט ולכבם בהן את הכלים שהם תלושין מן הקרקע ומוציא את שבבורות ושבשיחין ושבמערות שאין תלושין מן הקרקע. ולפי זה השורש אמר כאן שצנון שבמערה נדה מדיחתו והוא טהור מפני שלא הוכשר כל עוד שהוא במי המערה עד שהעלו ממי המערה כל שהוא מן הצנון ויהיה זה הקצה שיצא מהם מוכשר בליחות שעליו לפי שהמים שעל הצנון נתלשו מן הקרקע ואז יטמא זה הצנון בנגיעת הנדה בו. וזהו הטעם בעצמו בתרמוסין שבקופה לפי שכשהעלה זה האדם הטמא הקופה הוכשרו התרמוסין ונטמא מהם כל מה שנגע בקופה מפני שהקופה טמאה והיא ראשון לטומאה במגע זה הטמא שהעלה אותה מן המקוה ושאר כל התרמוסין טהורין לפי שהם תרמוסין של חולין ואין שלישי בחולין כמו שביארנו בשני מטהרות.

ח. פירות שנפלו לתוך אמת המים פשט מי שחיו ידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות והפירות טהורים ואם חשב שידחו ידיו ידיו טהורות והפירות בכי יותן:

יבדו מן הדה אלהלכה אן טבילת ידים לא צריכה כונה וקד אתבת אלתלמוד הדה אלהלכה בפירות חולין אמא אן כאנת פירות מעשר או מא הו אכתר קדושה מן אלמעשר פלא בד לה אן יתכון ליטהר ידיה או תבקי בטומאתן ועלי אנה הטבילן במים אד ולא נתכוון מתל טבילת כל נופו אלתי תחתאג כוונה כמא בינא פי חגיגה.

נראה מזאת ההלכה שטבילת ידים לא צריכה כוונה וכבר העמיד התלמוד[ג]) זאת ההלכה בפירות חולין אבל אם היו פירות של מעשר או מה שהוא בקדושה במעלה יתרה מן המעשר צריך בהכרח שיתכון לטהר את ידיו ואם לא ישארו בטומאתן אף על פי שהטבילן במים הואיל ולא נתכוון והן כטבילת כל גופו שצריכה כוונה כמו שביארנו בחגיגה[ד]).

קדרה

ב) שמיני פרשה ח׳ הלכה ב׳ (נדה ד׳) ושם הלשון מישונה קצת. ג) שם. ד) חגיגה י״ט ב׳. ה) ס״ב מ״ו.

ט. קדרה שהיא מלאה מים ונתונה לתוך המקוה ופשט אב הטומאה את ידו לתוכה טמאה מגע טמאות טהורה ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרים את שאר המשקין:

קד בינא פי אלצדר אן כלי חרש לא ינתגם אלא באב הטומאה פקט או במשקין טמאין ואן מגע טמאות יתסמי כל ראשון לטומאה לכונה נגע באב מן אבות הטמאות ומעלום ממא בינא הנאך אן ולו אלמשקין אלתי תנתגם בשני תנגם אלכלים. פקאל פי הדה אלהלכה אן אדא פשט הדא אלאנסאן אלדי הו אב הטומאה את ידו ונגע בהדה אלקדרה פהי טמאה ועלי אנהא בתוך המקוה לאנהא נטמאת במגעו ולם תתטהר בכונה במקוה לאן כלי חרש אין לו טהרה במקוה. פאן כאן הדא אלדי פשט ידיו ונגע בהדה אלקדרה לתוכה מגע טמאות יעני ראשון פהי טהורה ועלה דלך אנה לים ינגסהא במגעו כמא אצלנא לכנה ינגם משקין שבתוכה ותלך אלמשקין תטמא את הקדרה כמא תבין פי תאמן פרה. הדא לו לם תכן בתוך המקוה פלכונהא בתוך המקוה לם ינתגם מים שבתוך הקדרה ועלי אן נגע בו הטמא לאן מים טמאים אדא חצלת בתוך המקוה תטהרת ועלי אנהא לם תכאלט מי מקוה פנאהיך אן תנתגם והי בתוך המקוה והו קולה פי העליל כונה טהורה ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרין את שאר המשקין יעני אן לו כאנת הדה אלקדרה מליאה שאר שבעה משקין מתל אלזית או אלעסל ונהוהמא ופשט מגע טמאות ידו לתוכה פאן תלך אלמשקין כאן תכון טמאים וכאן תנגם אלקדרה ועלי אנהא בתוך המקוה אמא בכונהא מליאה מים פאן אלמים לא ינתגם והו בתוך המקוה לאן מי מקוה יטהר מים טמאים. ופי תוספת טבול יום קאלוא חומר במשקין מה שאין כן במים שהמשקין אין להן טהרה מטומאתן ואין טהורין בנוף ופוסלין את המקוה בשינוי מראה מה שאין כן במים וקד בינא הדא אלאצל פי אכר מקוות.

כבר ביארנו בפתיחה שכלי חרס אינו מיטמא אלא באב הטומאה בלבד או במשקין טמאין ושכל ראשון לטומאה נקרא מגע טמאות לפי שנגע באב מן אבות הטמאות וידוע ממה שביארנו שם שאפילו המשקין שנטמאו בשני מטמאין כלים. ואמר בזאת ההלכה שאם פשט זה האדם שהוא אב הטומאה את ידו ונגע בזאת הקדרה היא טמאה אף על פי שהיא בתוך המקוה לפי שנטמאת במגעו ולא נטהרה בהיותה במקוה מפני שכלי חרס אין לו טהרה במקוה. ואם היה זה האדם שפשט את ידיו ונגע בזאת הקדרה לתוכה מגע טמאות רוצה לומר ראשון הקדרה טהורה והטעם שאינו מטמא אותה במגעו כמו שהשרשנו אבל יטמא המשקין שבתוכה ואלו המשקין מטמאין את הקדרה כמו שהתבאר בשמיני[ב] מפרה. זהו אלו לא היתה הקדרה בתוך המקוה אבל בהיותה במקוה לא נטמאו המים שבתוך הקדרה אף על פי שנגע בהן הטמא לפי שמים טמאים שבאו בתוך המקוה נטהרו אפילו אם אינן מעורבין במי מקוה וכל שכן שלא יטמאו כשהם בתוך המקוה וזהו אמרו לתת טעם מפני מה הם טהורים ושאר כל המשקין טמאין שאין המים מטהרים את שאר המשקין רצה לומר שאילו היתה זאת הקדרה מלאה שאר שבעה משקין כמו שמן ודבש וכיוצא בהן ופשט מגע טמאות ידו לתוכה אלו המשקים יהיו טמאים ומטמאין את הקדרה אף על פי שהיא בתוך המקוה אבל בהיותה מליאה מים המים אינן מיטמאין כשהם בתוך המקוה לפי שמי מקוה מטהרין מים טמאים. ובתוספת טבול יום[ג] אמרו חומר במשקין מה שאין כן במים שהמשקין אין להם טהרה מטומאתן ואין טהורין בנוף ופוסלין את המקוה בשינוי מראה מה שאין כן במים. וכבר ביארנו השורש הזה באחרון[ג] ממקוות.

הממלא

ב) מ״ח. ג) פ״א הלכה ז׳ והלשון משונה שם קצת. ג) מ״ז.

י. הממלא בקילון עד שלשה ימים טמאין רבי עקיבה אומר אם נגבו מיד טהורים ואם לא נגבו אפילו עד ששים יום טמאים:

הממלא בקילון מן יסתקי מא בסאקיה עוד או פכאר ונחוהמא פאן אלמא אלבאקי פי דלך אלקילון אלדי מלי בה מכשיר את הפירות לאנה ברצון הצל אלמא פי דלך אלקילון. הדא מדה תלתה איאם בעד אלאסתקי אמא בעד אלתלתה איאם פאלשי אלבאקי פיה אינו מכשיר לאנה אין רצונו אן יבקי אלמא פי דלך אלכלי אכתר מן הדה אלמדה ולא מעולה אלא אן הדא אלקילון יגף בעד הדה אלמדה. ור' עקיבה יקול אנה מנף לם יגפפה פכל נדוה תבקי פיה ולו בעד ששים יום הי ברצון. ואין הלכה כר' עקיבה.

הממלא בקילון השואב מים בקילון של עץ או של חרס ודומיהם המים הנשארים בתוך הקילון שמילא בו מכשירין את הפירות לפי שברצון באו אלו המים בתוך הקילון. והו עד שלשה ימים אחר המילוי אבל אחר שלשה ימים מה שנשאר בו אינו מכשיר לפי שאין רצונו שישארו המים בזה הכלי יותר מזה הזמן ולא חישב אלא שזה הקילון יתנגב אחר זה הזמן. ור' עקיבה אומר שכל זמן שלא נגבו כל הליחות הנשארת בו אפילו אחר שלשים יום היא ברצון. ואין הלכה כר' עקיבה.

יא. עצים שנפלו עליהם משקין וירדו עליהם גשמים אם רבו טהורים. הוציאם שירדו עליהם גשמים אף על פי שרבו טמאים. בלעו משקים טמאים אף על פי שהוציאם שירדו עליהן גשמים טהורין. ולא יסיקם אלא בידים טהורות בלבד רבי שמעון אומר אם היו לחין והסיקן ורבו המשקין היוצאין מהן על המשקין שבלעו טהורים:

הדה אלמשקין הי שאר שבעה משקין מתל אן יקע עליהא זית או עסל ברצון תם נזל עליהא מא אלמטר שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקין פאן תלך אלמשקין אינן מכשירין. ואן נאצת משקין טמאין פי נפס אלאהטאב פתלך אלאהטאב טאהרה ואלמשקין טמאין איצא אלהאצלה בתוך העצים טהרת ולו נזל עליהא מי גשמים באלקצד מנה פאן דלך אלמי גשמים טהור ולא נקול אן הדא אלמי גשמים אלדי על גבי העצים באלט משקין טמאין שבלעו ויכון אלכל טמא. ולא יחרק הדה אלעצים אלמבלולה במא אלמטר אלא בידים טהורות נזרה שלא יסיקם אדם טמא פינגם מי גשמים שעל גבן ותנגם תלך אלמשקין אלחנור עגד אלהסק כמא תבין פי כלים. ובאלף ר' שמעון עלי תנא קמא וקאל גאיה מא נקול אן משקין טמאין שבלעו

אלו המשקין הן שאר שבעה משקין כגון אם נפל עליהם שמן או דבש ברצון ואחר זה ירדו עליהם מי גשמים שלא ברצון ורבו מי גשמים על המשקין אלו המשקין אינן מכשירין. ואם נבלעו משקין טמאין בתוך העצים אלו העצים טהורים והמשקין טמאין גם כן הנמצאים בתוך העצים טהורים אפילו אם ירדו עליהם מי גשמים ברצון לפי שאלו מי גשמים טהורים ולא נאמר שאלו מי גשמים שעל גבי העצים נתערבו עם משקין טמאין שבלעו ויהיה הכל טמא. ולא יסיק אלו העצים שנתלחלחו במי גשמים אלא בידים טהורות נזרה שלא יסיקם אדם טמא ויטמא מי גשמים שעל גבן ויטמאו אלו המשקים את התנור בשעת ההסק כמו שהתבאר בכלים ב) ור' שמעון חולק על תנא קמא ואומר תכלית מה שנאמר שמשקין טמאין שבלעו

ב) פ"ט מ"ה.

שבלעו העצים טהרו ולא תנגם אלתנור בשרט אן תכון אלעצים טריה ותנרג מן רטובה אלעוד נפסה ענד אלחרק אכתר ממשקין טמאין שבלע אמא אן לם יכן אלאמר כדלך פאן הדה אלעצים תנגם אלתנור ענד אלהסק לנרוג משקין טמאין שבלעו מתוכן. ואין הלכה כר׳ שמעון.

שבלעו העצים טהורים ואינן מיטמאין את התנור הוא בתנאי שיהיו העצים לחים ותהיה הליחות היוצאת מהעץ עצמו יתרה ממשקין טמאין שבלע אבל אם אין הדבר כן אלו העצים מטמאים התנור בשעת ההסק לפי שמשקין טמאין שבלעו יוצאין מתוכן ואין הלכה כר׳ שמעון.

פרק חמישי.

א. מי שטבל בנהר והיה לפניו נהר אחר ועבר בו טהרו שניים את הראשונים. דחהו חברו לשכרו וכן לבהמתו טהרו שניים את הראשונים ואם במשחק עמו הרי זה בכי יותן:

אלדי יטבול לא שך אן אלמא אלדי עלי סטה נסמה בכי יותן לאנה ברצאה וקצדה נתלש. ומן נאז פי ואד פאלמא אלדי אבתל בה אינו בכי יותן כמא תקדם לנא פקאל אנה אדא טבל בנהר ונרג ואלמא עלי סטה נסמה והו מכשיר תם עבר בעד דלך בנהר אחר פאן אלמא אלדי עלי סטה נסמה אינו בכי יותן והדא הו מעני קולה טהרו שניים את הראשונים. וכדלך אדא דחיו חבירו ב) בעד אלטבילה ווקע פי אלמא פאן אלמא אלדי עלי נסמה אינו בכי יותן ואדא כאן צאחבה יאעבה פאן וקועה פי אלמא ואבתלאלה ברצאה ולים הו פי דלך מקהור ולדלך מים שעל בשרו בכי יותן כמא כאן בעד אלטבילה.

הטובל אין ספק שהמים שעל שטה גופו בכי יותן לפי שנתלשו ברצון ובכוונה. ומי שעבר בנהר המים שנתלחלה בהם אינן בכי יותן כמו שקדם לנו ואמר אם טבל בנהר ויצא והמים על שטה גופו והם מכשירין ואחר זה עבר עוד בנהר אחר המים שעל שטה גופו אינן מכשירין וזהו ענין אמרו טהרו שניים את הראשונים. וכן אם דחהו חבירו אחר הטבילה ונפל במים המים שעל גופו אינן בכי יותן ואם היה חבירו מצחק עמו אם נפל במים ונתלחלה הוא ברצון ואין בזה אונם לפיכך מים שעל בשרו בכי יותן כמו שהיה אחר הטבילה.

ב. השט על פני המים הניחוין אינן בכי יותן ואם נתכוין להחזיו על חברו הרי זה בכי יותן. העושה צפור במים הניחוין ואת שבה אינן בכי יותן:

העושה צפור מן ירש בזראקה וכתיר מא יעמלהא אלצביאן ענדנא מן קצב ללעב ולים אלגרץ מנהא אן יבל בהא דלך אלשי אלדי יבתל ענד אללעב בהא וכדלך אלמא אלדי יבקי פיהא חתי ידפע אינו בכי יותן לאן לים אלגרץ בקאה הנאך.

העושה צפור המזה מים בצינור ועל הרוב הנערים עושים זה אצלנו מקנה לשחוק ואין כוונתם ללחלה בו הדבר המתלחלה כאשר ישחקו. וכן המים הנשארים בו עד שידחפו אינן בכי יותן לפי שאין רצונו שישארו שם.

ג. פירות שירד הדלף לתוכן ובללן שיגובו רבי שמעון אומר בכי יותן וחכמים אומרים אינן בכי יותן:

שיגובו שיגובו

ב) הר״ם לא פירש מלת לשברו או לבהמתו ובמ״ת טומאת אוכלין פי״ג הל׳ ו׳ הנוסחא לשברו או לשבר בהמתו בבי״ת וכן בדפוס ויניציאה משנת רפ״ח לשברו, ובמתניתא דבני מערבא, לשוברו.

שינובו פיתנפף בתפרק אלמא פי נמלתהא והלכה כחכמים.

שינובו כדי שינונבו כשהמים מפוזרים בכל הפירות. והלכה כחכמים.

ד. המודד את הבור בין לעמקו בין לרחבו הרי זה בכי יותן דברי רבי טרפון רבי עקיבה אומר לעמקו בכי יותן ולרחבו אינו בכי יותן:

מעני לרחבו ליעלם כם סעתה ולעמקו ליעלם כם עמקה ולא שך אנה אדא כיל כם ארתפאעה בידה או באלמכיאל פאנה יקצד אבתלאל דלך אלמכיאל או ידה ולדלך אלמא אלמתעלק בידה או באלמכיאל מכשיר אדא נגע בו בפירות בקצד כמא תקדם ביאנה. והלכה כר׳ עקיבה.

לרחבו ענינו לידע כמה רחבו ולעמקו לידע כמה עומקו ואין ספק שאם מדד כמה גובה הבור בידו או במדה רצונו שתתלחלה המדה או ידו ולפיכך המים הנדבקים בידו או במדה מכשירין אם נגעו בפירות ברצון כמו שקדם ביאורו. והלכה כר׳ עקיבה.

ה. פשט ידו או רגלו או קנה לבור לידע אם יש בו מים אינן בכי יותן לידע כמה מים יש בו הרי זה בכי יותן. זרק את אבן לבור לידע אם יש בו מים הניחזין אינן בכי יותן ואת שבאבן טהורים:

מעני קולה את שבאבן טהורים אן אלמא אלדי עלי תלך אלחגר אלתי בתוך הבור חכמה חכם מי הבור אלדי הו טהור לא ינתגם ולא יכשיר כמא בינא ועלי אן אלחגר טאהר פוק סטה אלמא ואלשי אלטאהר מנה מבלול לים חכם אלמא אלדי עלי אלנז אלנארנ מנה חכם מים תלושין.

ענין אמרו את שבאבן טהורים שהמים שעל זאת האבן שבתוך הבור דינם כדין מי הבור שהם טהורים שאין מיטמאין ואין מכשירין כמו שביארנו ב) ואף על פי שהאבן נראית למעלה על פני המים שהחלק הנראה ממנה נתלחלח בכל זאת דין המים שעל החלק היוצא ממנה אינו כדין מים תלושים ג).

ו. החובט על השלח חוץ למים בכי יותן לתוך המים אינו בכי יותן רבי יוסי אומר אף לתוך המים בכי יותן מפני שהוא מתכוין שיצאו עם הצואה:

שלח אלגלד בצופה כמא יסלך פאדא צרבה באלקציב והו נארנ ען אלמא פגרצה בלא שך אנראנ אלמא מנה והו מתל המרעיד את האילן להשיר ממנו משקין אלדי הו מכשיר כמא תקדם אמא אדא צרבה והו פי אלמא פלים גרצה נרונ אלמא מן אלגלד אד והו מגרק פי אלמא. וקאל ר׳ יוסי אנה חינוד איצא גרצה כרונ אלמא אלחאצל פי גרמה מע מא יתעלק בה מן אלוסך ולדלך מכשיר אלשי אלדי יפרנ מנה ויוש ואפילו בתוך המים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

השלח העור עם הצמר כמו שמפשיטין אותו ואם חבטו בקנה כשהוא יוצא מן המים רצונו בלא ספק להוציא המים ממנו והוא דומה למרעיד את האילן להשיר ממנו משקין שהם מכשירין כמו שקדם ג) אבל אם חבט את העור כשהוא בתוך המים לא נתבוון להוציא ממנו המים הואיל והוא שוקע בתוך המים. ור׳ יוסי אומר שאז גם כן כוונתו שיצאו המים הנמצאים בנוף העור עם מה שדבוק בו מן הצואה לפיכך המים היוצאין מן העור והנתוין מכשירין ואפילו בתוך המים. ואין הלכה כר׳ יוסי.

המים

ב) פ״ד מ״ו. ג) עיין תוי״ט. ג) פ״א מ״ב.

ז. המים העולין בספינה ובעיקל ובמשוטות אינן בכי יותן. במצדות וברשתות ובמכמורות אינן בכי יותן ואם נער בכי יותן. המוליך את הספינה לים הגדול לצרפה המוציא מסמר לנשמים לצרפו המניח את האוד בגשמים לכבותו הרי זה בכי יותן:

עיקל אלאנכליה והו מוצע פי וסט אלמראכב ינתמע פיה אלמא אלדי ירשה מן שקוק אלמרכב וינכל מנה אלמא דאים. ומשוטות אלמגאדף. ומצדות ורשתות ומכמורות כלהא אנואע מן אלשבך יצאד בהא אלחות וגירה מן אנואע אלחיואן. קולה אם נער בכי יותן יריד בה אן נפיץ אלשבכה פאלמא אלדי ינתפץ מנהא בכי יותן לאן גרצה חיניד אבראג אלמא ענהא. ומעני קולה פי אלספינה לצרפה לתשתד ותנגלק שקוקהא לאן אלספינה אדא כאנת פי אלבר מדה תתחטם. וקולה פי אלמסמר לצרפו ליסקיה ודלך אן אלחריד אדא אחמי פי אלנאר ושפי פי אלמא אשתד ותצלב ואלחדאדין יסמון הדא אלפעל אלסקי ואלחכמים יסמונה צריפה ויסמונה איצא הסום. ואוד קבם אלנאר.

עיקל בערבי אלאנכליה והוא מקום באמצע הספינות שיתקבצו בו המים הנוטפים מסדקי הספינה ומריקין ממנו המים תמיד. ומשוטות ידוע ומצדות ורשתות ומכמורות כולם מיני שבכות שיצודו בהם התנינים הגדולים ושאר מיני בעלי חיים. ואמרו אם נער בכי יותן יריד בו אם נער השבכה המים שינערו ממנה הם בכי יותן לפי שאז כוונתו להוציא מים ממנה. ענין אמרו בספינה לצרפה שיחסום ויסתום סדקיה לפי שהספינה תבקע כשהיא איזה זמן ביבשה. ואמרו במסמר לצרפו לשקעו במים וזה שהברזל אחר שנתלבן באש ונשקע במים נעשה חזק וקשה והנפחים קוראין לזה המעשה בערבי אלסקי[ב]) וחכמים קוראין אותו צריפה וישתמשו גם כן במלת חסום[ג]). ואוד העץ המוצל מאש[ג]).

ח. קסיה של שלחנות והשיפה של לבנים אינן בכי יותן ואם נער בכי יותן:

קסיה של שולחנות אלמכב אלדי יכב עלי מואיד אלטעאם לילא יקע פי אלטעאם אלדי עלי אלמאידה מא או גירה. ושיפה של לבנים נטא אלדין יעמלון אלאגור ודלך אנהם יגטונהא לילא ינזל עליהא עלמא קבל טבכהא פתפסד.

קסיה של שולחנות הכסוי שמבסין בו שולחנות המזון כדי שלא יפלו על המזון שבשלהן מים או זולתם. ושיפה של לבנים מכסה שעושין לבנים וזה שמכסין את הלבנים כדי שלא ירדו עליהן המים קודם שנתבשלו ויהיו נפסדות.

ט. כל הנצוק טהור חוץ מדבש הזיפין והצפחת בית שמאי אומרים אף המקפה של גריסין ושל פול מפני שהיא סולדת לאחריה:

מעני הדה אלהלכה אנה אדא כאנת אניה טאהרה ופיהא משקין טהורין וצב מנהא פי אניה אכרי נגסה פכל מא הצל מן אלמשקין פי אלאניה אלספלאניה אלנגסה פהו טמא בלא שך ואלדי יבקי מן אלמשקין פי אלאניה אלטאהרה אלתי יצב מנהא פהו טאהר ולא נקול וקר

ענין זאת ההלכה שאם היה כלי טהור ובו משקין טהורין ועירה ממנו בכלי אחר טמא כל המשקין שבאו אל הכלי התחתון הטמא טמאים בלא ספק והנשאר מן המשקין בכלי הטהור שעירה ממנו הוא טהור ולא נאמר שיש חיבור בין משקין טמאין שהם בכלי הטמא ובין משקין טהורין

אתצלת

שהם

ב) ר"ל שקיעה במים. ג) כלים פ"ג מ"ד. ג) בכ"י ערבי קבץ בצדי.

אתצלת משקין טמאין אלתי פי אלאניה אלנגסה במשקין טהורין אלתי פי אלאניה אלפוקאניה באלשי אלסאיל אלדי הו עמוד מן אניה אלי אניה ודלך אלעמוד הו אלדי יתסמי נצוק והדא הו מעני קולה הנא כל הנצוק טהור. וויפים וצפחת מוצעין מן ארץ ישראל עסלחמא פי נהאיה מן אלגלט פלדלך יוצל נצוק שלהם בין אלמשקין אלתי פי אלאניתין ויציר מא פיהמא גמיע משקין טמאין. ומקפה של גריסין ושל פול טביך אלפול אלמטחון ואלגיר מטחון ועלה דלך מא דכר מפני שהיא סולדת לאחריה יעני אנה אדא קטע אלצב ורפע ידה רגע דלך אלעמוד אלסאיל אלדי כאן טרפה פי משקין טמאין אלי אלמשקין אלתי פי אלאניה אלפוקאניה אלטאהרה וינגס אלמשקין אלתי כאן אלצב מנהא ודלך לגלט קואמהא ולוזנתהא אעני גלט קואם הדה אלמקפה של פול.

שהם בכלי העליון ברבר הנוזל שהוא עמוד מכלי אל כלי וזה העמוד הוא הנקרא נצוק וזהו ענין אמרו כאן כל הנצוק טהור. וויפים וצפחת שני מקומות מארץ ישראל שרבש שלהם הוא עב עד מאוד לפיכך נצוק שלהם יחבר בין המשקין שבשני הכלים ויהיה כל מה שבשניהם משקין טמאין. ומקפה של גריסין ושל פול תבשיל פולים הטהונים ושאינם טהונים. וטעם זה מה שזכר מפני שהיא סולדת לאחריה רוצה לומר שאם הפסיק העירוי והגביה את ידו ישוב זה העמוד הניצוק שהיה קצהו במשקין טמאין אל המשקין שבכלי העליון הטהור ויטמא המשקין שעירו מהם וזה משום חמרו העב ודבוקו רצוני לומר חומר העב שבמקפה של פול.

י. המערה מחם לחם ומצונן לצונן ומחם לצונן טהור מצונן לחם טמא. רבי שמעון אומר אף המערה מחם לחם וכחו של תחתון יפה משל עליון טמא:

אהרו פי פהם הדה אלמשנה מא דכרת לך פי אלהלכה אלתי קבלהא והו אן אלאניה אלתי יצב מנהא טאהרה ואלתי יצב פיהא נגסה. ועלה קולה מצונן לחם טמא לאן עמוד אלמשקה אלדי יתסמי נצו יסבן בכון טרפה פי אלאניה אלסנגה ויתפע אלבנאר מע אלנצוק מן דאכל אלאניה אלסנגה אלתי הי טמאה ויסבן אלמשקה אלדי פי אלאניה אלפוקיה ולדלך יציר טמא לכון אלבנאר אלחאר אוצל בינהמא והו יצעד מן אלטמא לטהור. ור׳ שמעון יקול אן הדא אלקיאם בעינה ילומנא פי מן יצב משקה סבן טאהר פי אניה פיהא משקה טמא אשד סנגה מנה לאן הדא אלטמא אלאשד סנגה יתפע מנה בכור חאר מע אלנצוק ויזיד פי סנגה המשקה הטהור והו מעני קולה כוחו של תחתון יפה משל עליון טמא. ואין הלכה כר׳ שמעון לאן אדא כאנא גמיע האדין ועלי אן אלספלי אשד הראה ליס יטהר לה אתר בין פי אלמשקה אלדי יצב מנה.

שמור להבנת זאת המשנה מה שזכרתי לך בהלכה שלפניה והוא שהכלי שעירו ממנו טהור והכלי שעירו בו טמא. וטעם אמרו מצונן לחם טמא לפי שעמוד המשקה הנקרא נצוק יחם בהיות קצהו בכלי החם ויעלה ההבל עם הניצוק מתוך הכלי החם שהוא טמא ויחמם המשקה שבכלי העליון ולפיכך יהיה טמא מפני שההבל החם עושה חיבור בין שניהם והוא עולה מן הטמא לטהור. ור׳ שמעון אומר שזאת הסברא בעצמה תחייבנו במי שעירה משקה חם טהור אל כלי שבו משקה טמא היותר חם ממנו לפי שמן זה המשקה הטמא היותר חם עולה הבל חם עם הניצוק ויוסיף בחמימות המשקה הטהור והוא ענין אמרו כוחו של תחתון יפה משל עליון טמא. ואין הלכה כר׳ שמעון לפי שאם הם שניהם חמים אף על פי שהתחתון יותר חם לא תראה לו פעולה ברורה במשקה שמעירין ממנו.

יא. האשה שהיו ידיה טהורות ומגיסה בקדרה טמאה אם הזיעו ידיה טמאות. היו ידיה טמאות ומגיסה בקדרה טהורה אם הזיעו ידיה הקדרה טמאה רבי יוסי אומר אם נטפו. השוקל ענבים בכף מאזנים היין שבכף טהור עד שיערה לתוך הכלי הרי זה דומה לסלי זתים וענבים כשהן מנטפין:

למא ד֯כר פי אלהלכה אלתי קבל הד֯ה אן אלבנאר אלצאעד מן כלי טמא הו מת֯ל משקין טמאין וינגס גא במא ישבה ד֯לך וקאל אן אד֯א חרכת אלמרא֯ה אלטאהר֯ה קדרה טמאה במלעקה֯ וערקת ידיהא מן אלבנאר אלצאעד מן אלקדר פאן ידיהא קד אנתגסת בכונהא ננעה במשקין טמאין אד֯ ד֯לך אלבנאר אלד֯י בל ידיהא הו מן משקין טמאים. ועכס ד֯לך אד֯א כאנת ידיהא מנגוסתין ואלקדר טאהר֯ה וערקת ידיהא באלבנאר פאן ד֯לך אלערק הו משקין טמאין לאנתגאסה בידיהא וינגס כל מא פי אלקדר לאתצאל אלבנאר בין ד֯לך אלמשקה שעל ידיהא ובין מא פי אלקדר. ור׳ יוסי יקול אתי יקטר מן ערק ידיהא פי אלקדר וחינ֯ד֯ תנתגס. וקולה הנא קדירה טמאה יר֯ד בה אלשי אלד֯י פי אלקדירה לאן קד בינא פי אלצדר אן משקין שנטמאו מחמת הידים לא תנגס אלכלים. ומעני קולה היין שבכף טהור אנה אינו מתטמא ולא מכשיר אתי יג֯עלה פי אני֯ה וחינ֯ד֯ יציר משקה ויכשיר. ואין הלכה כר׳ יוסי.

אחר שזכר בהלכה שלפני זאת שההבל העולה מכלי טמא הוא כמשקין טמאין ויטמא הביא מה שדומה לזה ואמר אם הניעה אשה טהורה קדרה טמאה בכף והזיעו ידיה מן ההבל העולה מהקדרה כבר נטמאו ידיה לפי שננעו במשקין טמאין הואיל ווה ההבל שליהלה ידיה הוא ממשקין טמאין. ואמר הפך זה אם היו ידיה טמאות והקדרה טהורה והזיעו ידיה מן ההבל זאת הזיעה היא משקין טמאין לפי שנטמאה בידיה ומטמאה כל מה שבקדרה מפני שההבל עושה חיבור בין זה המשקה שעל ידיה ובין מה שבקדרה. ור׳ יוסי אומר עד שינטף מזיעת ידיה בקדרה ואז טמא. ואמרו כאן קדירה טמאה ירצה בו הדבר שבקדירה לפי שכבר ביארנו בפתיחה שמשקין שנטמאו מחמת הידים אין מטמאין את הכלים. וענין אמרו היין שבכף טהור הוא שאינו מיטמא ולא מכשיר עד שיערהו בתוך כלי ואז נהיה משקה ויכשיר. ואין הלכה כר׳ יוסי.

פרק ששי.

א. המעלה פירותיו לגג מפני הבנימה וירד עליהם טל אינם בכי יותן אם נתבוין לכך הרי זה בכי יותן. העלן חרש שוטה וקטן אף על פי שחשב שירד עליהן הטל אינן בכי יותן שיש להן מעשה ואין להן מחשבה:

בנימה אלדוד אלמתולד פי אלחבוב ואלפואכה ומעני יש להם מעשה לאנהם לו צבוא אלמא עליהא בקצד לכאנת מוכשרין.

בנימה התולעים הנולדים בזרעים ובפירות. וענין יש להם מעשה שאלו שפכו מים עליהם ברצון היו מוכשרין.

ב. המעלה את האגודות ואת הקציעות ואת השום לגג בשביל שימחינו אינן בכי יותן. כל האגודות של בית השוקים טמאין רבי יהודה מטהר בלחים אמר רבי מאיר וכי מפני מה טימאו אלא מפני משקה הפת. כל הקמחין והסלתות של בית השוקים טמאים. החילקה הטרגים והטסני טמאים בכל מקום:

אגודות קבין. קציעות נשיר אלתין. השום אלתום. בשביל שימתונו כי תבקא זמאנא טוילא ולא תפסד. וקולה אינן בכי יותן תקדירה אם ירד עליהם טל אינן בכי יותן ועלי אנה יעלם אן לא בד מן נזול אלטל כל לילה. ואגודות של שווקים טמאים לאנהם ירשונהא אלבאעה דאימא פהי מוכשרים ואלאידי תולע בהא טמאים וטהורים פלדלך הי בחזקת טומאה. ור' יהודה יקול אנהא אדא כאנת טריה פלים ירשונהא לאנהם לא ירשון מן אלבצר אלא מא לבת כי יטהר טריא פלכון אלטרי לא ירש יכון טאהר אד ואינו מוכשר. וקאל ר' מאיר אנהא ואן כאנת טריה ולא תחתאג אן תבל פהם ירשונהא באפמאמהם כי יזול ענהא אלגבאר ולאגל דלך הי מוכשרים. ואלאבתלאה בין תנא קמא ור' מאיר אן ר' מאיר אלדי יגעל אלעלה מפני משקה הפה אן כאנת עאדתהם אן לא יפעלון דלך פהי טהורים ותנא קמא יקול אן כולם מוכשרים ולדלך הי בחזקת טומאה עלי אי האל כאן והלכה כתנא קמא. וקמחים אלדקיק אלדי אבל קמחה קבל אלטחין. וסלתות אלסמיר והו איצא יבל קמחה צרורה וחיניד יעמל סמיד פלכונה מוכשר והו פי אלאסואק ונמיע אלאידי תפתשה ותשתריה פהו בחזקת טומאה. וחלקה קמח מטחון אלחבה מקסומה קסמין. וטרגם אלחבה עלי תלתה אגוא. וטיסני אלחבה עלי ארבעה והדא אלנוע איצא מן אלגריש יטחן בעד אלנקע פי אלמא ויעמל מנה אלהרים ואלגשיש ונחוהא. וקולה בכל מקום סוי כאנת פי אלביות אופי אלאסואק לאנהא איצא תבתלף עליהא אלאיאדי פי לתה וטחינהא.

אגודות ידוע. קציעות התיכות מדבלת תאנים. השום ידוע. בשביל שימתונו כדי שיתקיימו זמן רב ולא יפסדו. ואמרו אינן בכי יותן שיעורו אם ירד עליהן טל אינן בכי יותן אף על פי שהוא יודע שבודאי ירד הטל בכל לילה. ואגודות של שוקים טמאים לפי שהמוכרים מלחלחים אותן תמיד לפיכך הם מוכשרים וידים טמאות או טהורות ממשמשות בהן תמיד ולכן הן בחזקת טומאה. ור' יהודה אומר שאם הם לחים אינם מלחלחים אותן לפי שאין מלחלחים מן הירקות אלא מה שעמד איזה זמן כדי שירדה כאילו הוא לה ולפי שאין מלחלחין את הלחים הם טהורים הואיל ואינן מוכשרין. ור' מאיר אומר שאף על פי שהם לחים ואינן צריכים להתלחלח מלחלחים אותן בפיהם להסיר מהם האבק ובשביל זה הם מוכשרים. והמחלוקת בין תנא קמא ור' מאיר היא שר' מאיר שנותן הטעם מפני משקה הפה אם הם רגילים שלא לעשות כן האגודות טהורות ותנא קמא אומר שכולם מוכשרין ולפיכך הם בחזקת טומאה איך שיהיו והלכה כתנא קמא. וקמחים הקמח שנתלחלחו החטים קודם הטחינה. וסלתות הקמח היפה וצריך גם כן שיתלחלחו החיטים ואחר זה נעשים סולת ולפי שהיא מוכשרת כשהיא בשוקים וכל ידים בודקות אותה לקנותה היא בחזקת טומאה. וחלקה חטים שטוחנים הגרגרין שלהם אחר שנחלקו לשנים. וטרגם הגרגיר שנחלק לשלשה חלקים. וטיסני הגרגיר הנחלק לארבעה[b]) וטוחנים גם כן זה המין מן הגרוסות אחר ששרו אותן במים ועושין מהן דיסא וכותח וכיוצא בהן. ואמרו בכל מקום בין שהם בבתים או בשוקים לפי שהידים ממשמשות בהן בבלילתן ובטחינתן.

ג. כל הביצים בחזקת טהרה חוץ משל מוכרי משקה ואם היו מוכרין עמהן פירות יבשים טהורות. כל הדגים בחזקת טומאה רבי יהודה אומר חתיכת אלתית ודג המצרי הבא בקופה וקולים האספנן הרי אלו בחזקת טהרה. כל הציר בחזקת

טומאה

b) עי' מועד קטן י"ג ב'.

טומאה ועל כולם עם הארץ נאמן לומר טהורים הן חוץ משל דגה מפני שהן מפקידין אותה אצל עם הארץ. רבי אליעזר בן יעקב אומר ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהן טמא:

אלא כאנת אלביצים ענד מוכרי משקה פהם ימסונהא ואידיהם מבלולה במשקה אתכאלא מנהם עלי קשרהא ואלא מסהא טמא אנגם אלמשקה אלדי עליהא והו ינגסהא בקשרהא כמא יבין פי אול עקצים. פאן כאנוא יביעון מע אלמשקה ואלביצים פירות יבשים פהם יגפגון אידיהם מן אגל אלפירות פלדלך תבקי אלביצים בחזקת טהרה. וכל הדגים בחזקת טומאה לאנה אוכל מוכשר במים ואלאידי תולע בה אלטמא ואלטהור. אלתית נוע מן אלסמך יקטע קטע. ודג המצרי הבא בקופה סמך צגיר גדא יגרף פי אלקפף והו משהור במצר באלצחנה. וקולים האספנן נוע מן אלסמך רקיק אלגלד גדא יערף ענדנא באלמגרב באלשבוט. פקאל ר' יהודה אן הדה אלתלתה אנואע מן אלסמך בחזקת טהרה לאנהא גיר מוכשרין אלא אלמא יפסדהא והי תבקי מדה בער צידהא וחיניד תמות פליסת תציר אוכל חתי תגף והם לים ירשונהא באלמא. ונמיע אלציר בחזקת טומאה לכונה מוכשר אלא ואלתציר אנמא הו במשקה. ודגה אסם נוע מן אלסמך באן משהור ענדהם בהדא אלאסם. וקולה ועל כולם יריד בה כל מא קיל פיה אנה בחזקת טומאה אלא והו מוכשר נאמן עם הארץ לומר אנה טהור ודלך ללאצל אלדי בינא פי תאני דמאי והו קולהם נאמן עם הארץ לומר פירות האלו לא הוכשרו. ור' אליעזר בן יעקב יקול אן אלציר אלא תחקקנא אנה טהור ונפל לתוכו מים כל שהוא פקד הוכשר בדלך אלמא אליסיר וירגע חזקתו טמא מתל כל ציר ואנמא יכון אלציר טהור באן יכבם באלמלח פקט או במי פירות אלתי אינן מכשירין. ואין הלכה כר' יהודה והלכה כר' אליעזר בן יעקב.

אם הביצים הם אצל מוכרי משקה הם נוגעים בהם בידיהם שנתלחלחו במשקה לפי שסומכין על קליפתן[ב]) ואם נגע טמא בהן יטמא המשקה שעליה והוא יטמא את הביצים בקליפתן כמו שיתבאר בראשון[ג]) מעקצים. ואם הם מוכרין עם המשקה והבצים פירות יבשים מנגבים את ידיהם בשביל הפירות ולפיכך נשארו הביצים בחזקת טהרה. וכל הדגים בחזקת טומאה לפי שהדג אוכל מוכשר במים והידים הטמאות או הטהורות ממשמשות בו. אלתית מין דגים שהותכין לחתיכות. ודג המצרי הבא בקופה דג קטן מאוד שנותנין בקופות והוא הדג הידוע במצרים בשם אלצחנה. וקולים האספנן מין דג שעורו רך מאוד והוא הידוע אצלנו במערב בשם אלשבוט. ואמר ר' יהודה שאלו השלשה מיני דגים בחזקת טהרה לפי שאינן מוכשרין הואיל והמים מפסידין אותן והם חיים איזה זמן אחר שניצודו ואז ימותו ולא יהיו אוכל אלא אחר שנתיבשו ואין מלחלחין אותן במים. וכל הציר בחזקת טומאה לפי שהוא מוכשר הואיל ואין עושים ציר אלא במשקה. ודגה שם מין דגים הידוע אצלם בזה השם. ואמרו ועל כולם ירצה בו כל מה שאמרו בו שהוא בחזקת טומאה הואיל והוא מוכשר נאמן עם הארץ לומר שהוא טהור וזה לפי השורש שביארנו בשני[ג]) מדמאי באמרם נאמן עם הארץ לומר פירות האלו לא הוכשרו. ור' אליעזר בן יעקב אומר אם ידענו בודאי שהציר טהור ונפל לתוכו מים כל שהוא כבר הוכשר באלו המים המעטים ויהיה בחזקת טומאה ככל ציר והציר אינו טהור אלא אם היה כבוש במלח או במי פירות שאינן מכשירין. ואין הלכה כר' יהודה והלכה כר' אליעזר בן יעקב.

שבעה

ב) ר"ל המגינה על הביצים. ג) מ"א. ג) מ"ג.

ד. שבעה משקין הן חטל והמים והיין והשמן והדם והחלב והדבש דברים. דבש צרעים טהור ומותר באכילה:

קאל אללה פי טומאת משקין מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. וקאלוא פי ספרא אין לי אלא מים מניין חטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב תלמוד לומר וכל משקה אי וכל משקה יכול מי תותים מי רימונים ושאר כל מי פירות תלמוד לומר מים מה מים מיוחדין שאין להם שם לוי אף אני ארבה חטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב שאין להם שם לוי ומוציא מי תותים ומי רימונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לוי וקאל בעד דלך פי הכשר זרעים לטומאה וכי יותן מים על זרע וקאלוא פי ספרא אין לי אלא לאחר הכשר מים מנין לעשות שאר משקין כמים נאמרו מים למעלה יעני פי טומאת משקין ונאמרו מים למטה מה מים אמורין למעלה עשה בהם שאר משקין כמים אף מים אמורין למטה נעשה בהם שאר משקין כמים. פקד תבין לך מן הדא אן כל משקה שאין לו שם לוי מכשיר ומיטמא והי הדה אלשבעה משקין וחדהא אלתי עדד. ולא תטן אן דבש דבורים מצאף איצא לאנה דבש אסמה באסלאק ולא יחתאג אצאפה ואנמא אצאפה הנא אלי דבורים ליפצל בינה ובין דבש צירעי והו עסל אלזנאביר. ומעני טהור אנה לא ינתגס ולא יכשיר וקולה מותר באכילה לילא תטנה מתל אלבאן בחמה טמאה אלדי לא יחל אכלה אף ואלזנבור משרץ העוף. ואלפרק בין דלך והא בין לאן אלעסל מא יתולד פי גסם אלנחל או אלזנבור בל הו נדי ינזל עלי נבאת פתנאלטה קוה דלך אלנבאת ורטובתה פיצור עסל פתאכלה אלנחל ותגיב מנה פי מעדהא ומא פצל ען קותהא תקלפה פי אלבור ותדכרה לתגרה ענד אנקטאע אלנבאת ועדמהא אלעסל פי אלפחוץ. ולם יחתג אן יבין פי דבש דבורים אנה ומצניעים

אמר השם בטומאת משקין[ב] מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. ואמרו בספרא[ג] אין לי אלא מים מניין הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב תלמוד לומר וכל משקה אי וכל משקה יכול מי תותים מי רימונים ושאר כל מי פירות תלמוד לומר מים מה מים מיוחדים שאין להם שם לוי אף אני ארבה הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב שאין להם שם לוי ומוציא מי תותים ומי רימונים ושאר כל מי פירות שיש להם שם לוי ואמר השם אחר זה בהכשר זרעים לטומאה[ג] וכי יותן מים על זרע ואמרו בספרא[ד] אין לי אלא לאחר הכשר מים מנין לעשות שאר משקין כמים נאמרו מים למעלה רוצה לומר בטומאת משקין ונאמרו מים למטה מה מים אמורים למעלה עשה בהם שאר משקין כמים אף מים אמורים למטה נעשה בהם שאר משקין כמים. הנה כבר התבאר לך מזה שכל משקה שאין לו שם לוי מכשיר ומיטמא והם השבעה משקים לבדן שמנה. ואל תחשוב שדבש דבורים גם כן יש לו שם לוי לפי ששמו דבש סתם ואינו צריך לשם לוי ולא סמך אותו כאן לדבורים אלא להבדיל בינו ובין דבש צירעי והוא בערבי עסל אלזנאביר. וענין טהור שזה הדבש אינו מטמא ואינו מכשיר ואמרו מותר באכילה שלא תחשוב שהוא כמו חלב בהמה טמאה שאינו מותר באכילה הואיל והצרעה משרץ העוף. וההבדל שבין דבש לחלב ברור לפי שהדבש אינו מתהוה בגוף הדבורה או הצרעה אלא הוא לחות הנוטפת על הצמחים ותתערב במיץ זה הצמח ובלחותו והיה לדבש והדבורים אוכלין אותו ומכניסין ממנו בבטנם ומה שנשאר ממזונם משליכים אותו אל הבוורת

ב) ויקרא י״א ל״ד. ג) שמיני פרשה ח׳ הל׳ א׳ (ג״ד ד׳). ג) ויקרא י״א ל״ח. ד) שמיני פרק י״א הלכה ו׳ (ג״ש ב׳).

אנה מותר באכילה אף קד באן דלך פי אלנצוץ. ופי תוספת שבת קאלוא מנין לדם שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה מנין ליין שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה חמר מנין לדבש שהוא משקה שנאמר ויניקיהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא משקה שנאמר משתה שמנים משתה שמרים מנין לחלב שהוא משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו מנין לטל שהוא משקה שנאמר וימין טל מן הגזה מלא הספל מים מנין לדמעת העין שהיא משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש מנין למי האף שהוא משקה שנאמר ועפעפיו יזלו מים והדה כלהא תלויחאת ואלאצל נקל כמא בינא מראת הדא אלנרין.

ומצניעים אותו כדי שימצאוהו בעת שיחסרו הצמחים ונעדר הדבש מן השדות ולא היה צריך לבאר בדבש דבורים שהוא מותר באכילה הואיל וזה כבר התבאר במקרא. ובתוספת שבתב) אמרו מנין לדם שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה מנין ליין שהוא משקה שנאמר ודם ענב תשתה חמר מנין לדבש שהוא משקה שנאמר ויניקהו דבש מסלע מנין לשמן שהוא משקה שנאמר משתה שמנים משתה שמרים מנין לחלב שהוא משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו מנין לטל שהוא משקה שנאמר וימין טל מן הגזה מלא הספל מים מנין לדמעת העין שהיא משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש מנין למי האף שהוא משקה שנאמר ועפעפיו יזלו מים ואלו כולן רמזים והעיקר קבלה כמו שביארנו הרבה פעמים זה הענין.

ה. תולדות למים היוצא מן העין מן האוזן מן החוטם מן הפה מי רגלים בין גדולים בין קטנים לדעתו ושלא לדעתו. תולדות לדם דם שחיטה בבהמה ובחיה ובעופות הטהורים ודם הקו לשחיה. מי החלב בחלב והמוחל כשמן שאין המוחל יוצא ידי שמן דברי רבי שמעון רבי מאיר אומר אף על פי שאין בו שמן. דם השרץ בבשרו מטמא ואינו מכשיר ואין לנו כיוצא בו:

אלדם אלדי עד פי שבעה משקין הו דם השותת בסוף השחיטה מבהמה חיה ועוף הטהורים. ואלדי הו תולדת הדם הו דם הקו אדם לשחיה והו אן יקצר פי דם אלפצאדה אן יסקיה לחיואן או לשכין יתעדי וישרבה. ומי החלב מא אלנבן אלדי ינפצל מן אללבן ענד מא תרמי פיה אלאנפחה וסאיר מא יעקד אללבן והו אלדי נסמיה אלמים. ומוחל אלמא אלאסור אלדי יסיל מן אלזיתון. וקד בינא פי תאסע טהרות אן ר' שמעון יקול מוחל מי פירות הוא ולדלך לא ינתגס ולא יכשיר אלא מן אגל בקאיא אלדי פיה וקלנא אנה אין הלכה כר' שמעון בל אן אלמוחל משקה כמא קאל ר' מאיר והו מדהב אלחכמים לאנה כשמן. וקאל תעאלי פי שמונה שרצים וזה לכם הטמא וקאלוא פי ספרא וזה הטמא להביא דמו שיטמא

הדם שמנה בשבעה משקין הוא דם השותת בסוף השחיטה מבהמה חיה ועוף הטהורים, ומה שהוא תולדת הדם והוא דם הקו אדם לשחיה הוא שיתכוון שישקה דם ההקוה לבהמה או לאדם העובר עבירה ושותה אותו. ומי החלב מי הגבינה הנבדלים מן החלב כשמשליכין בו הקיבה ושאר הדברים המקפיאין החלב והוא מה שאנחנו קוראים אותו אלמים. ומוחל המים השחורים הנוטפים מן הזיתים. וכבר ביארנו בתשיעי(ג) מטהרות שר' שמעון אומר מוחל מי פירות הוא ולזה אינו מיטמא ואינו מכשיר אלא בשביל שיורי השמן שבו ואמרנו(ג) שאין הלכה כר' שמעון אלא שהמוחל משקה כמו שאמר ר' מאיר והוא דעת החכמים לפי שהוא כשמן. ואמר יתברך בשמונה שרצים(ד) וזה

לכם כבשרו

ב) פ"ט הל' כ"ג. ג) מ"ג. ג) שם. ד) ויקרא י"א כ"ט.

כבשרו וקאלוא יכול יכשיר את הזרעים תלמוד לומר לכם לכם הוא מטמא אינו מכשיר את הזרעים.

לכם הטמא ואמרו בספרא[ה]) וזה הטמא ל הביא דמו שיטמא כבשרו ואמרו[ו]) יכול יכשיר את הזרעים תלמוד לומר לכם לכם הוא מטמא אינו מכשיר את הזרעים.

ו. אלו מטמאין ומכשירין זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן המת ודם הנדה רבי אליעזר אומר שכבת זרע אינה מכשרת רבי אלעזר בן עזריה אומר דם הנדה אינו מכשיר רבי שמעון אומר דם המת אינו מכשיר ואם נפל על הדלעת גורדה והיא טהורה:

קולה מטמאין ומכשירין יעני אנהא משקין והי פי נפסהא טמאין פלולך לא תחתאג אן יתקדמהא הכשר. ובין אללה פי זוב הזב אנה טמא וקאל זובו טמא הוא ורוקו ניץ וכי ירוק הזב ומימי רגליו נקל מסנד לקולה זובו טמא הוא וזאת תהיה וקאלוא וזאת לרבות מימי רגליו ושכבת זרע הי טמאה מן אלצחיח פכיף אן אלזב. וטומאת דם המת בינאהא פי תאני אהלות ודם הנדה פי סאבע נדה. ור׳ אליעזר יקול אן שכבת זרע אינה מכשרת לאן אלנץ קד סלפהא אסם אלמשקה וגעלהא מצאפה. ור׳ אלעזר בן עזריה יקול אן דם הנדה אינו מכשיר כמא לא יכשיר אלדם אלנאזג מן אלמקעדה. ור׳ שמעון יקול אן מנד מאת אלמית נרג דמה עץ חד אלמשקה ואין הלכה כשלשתן.

אמרו מטמאין ומכשירין רצה לומר שהם משקין וטמאים בעצמם לפיכך אינן צריכים שיקדם להם הכשר. וביאר השם בזוב הזב שהוא טמא ואמר[ג]) זובו טמא הוא ורוקו מן הכתוב[ד]) וכי ירוק הזב ומימי רגליו קבלה סמוכה לאמרו זובו טמא הוא וזאת תהיה ואמרו[ה]) וזאת לרבות מימי רגליו ושכבת זרע היא טמאה מן הבריא וכל שכן מן הזב. וטומאת דם המת ביארנוה בשני[ו]) מאהלות ודם הנדה בשביעי[ז]) מנדה. ור׳ אליעזר אומר ששכבת זרע אינה מכשרת לפי שהתורה כבר נשלה ממנה שם משקה ונתנה לה שם לווי. ור׳ אלעזר בן עזריה אומר שדם הנדה אינו מכשיר כמו שהדם היוצא מן התחתוניות אינו מכשיר. ור׳ שמעון אומר שמשמת המת יצא דמו מגדר המשקה ואין הלכה כשלשתן.

ז. אלו לא מטמאין ולא מכשירין הזיעה והליחה סרוחה והראי והדם היוצא עמהם ומשקה בן שמונה רבי יוסי אומר חוץ מדמו. והשוחה מי טבריה אף על פי שיוצאין נקיים דם שחיטה בבהמה בחיה ובעופות הטמאים ודם הקו לרפואה רבי אלעזר מטמא באלו רבי שמעון בן אלעזר אומר חלב הזכר טהור:

זיעה אלערק ליחה סרוחה אלקיח סוי כאן סאיל מן סטח אלגסם או יפרג באלנפח. והראי אלגאיט. והדם היוצא עמהן יעני אלדם אלנאזג מע אלקיח או מע אלבראז. ומשקה בן שמונה יעני מן ולד מן תמאניה אשהר כל משקה יפרג מנה מן אלמשקין אלתי הי מן אלכאמל מן אלגאם מכשירין פהי מן

זיעה ידוע. ליחה סרוחה הליחה בין שהיא יוצאת משטח הגוף או כשהוא גונח. והראי הצואה. והדם היוצא עמהן רצה לומר הדם היוצא עם הליחה הסרוחה או עם הרעי. ומשקה בן שמונה רצה לומר שנולד לשמנה חדשים כל משקה היוצא ממנו מן המשקין המכשירין באדם שלם

הדא אינן

ה) שמיני פרשה ה׳ הל׳ ב׳ (נ״ב א׳). ו) שם הל׳ ג׳ (נ״ב ב׳). ז) ויקרא ט״ו ב׳. ח) שם ט״ו ח׳. ט) נדה ג״ה ב׳. י) מ״ב. א) מ״א.

הדא אלמולוד אינן מכשירין לאן אלאצל ענדנא בן שמונה חי הרי הוא כאבן. ומי טבריה הו מא פיה כיפיה יסתל בהא אדא שרב נרג מא צאפי מתל מא שרב לבן לנרוגה מן אלמקעדה אינו משקה. ומעני קולה לא מטמאין ולו ברות הדה אלרטובאת מן אלזב. וקאלוא פי אלזב יכול הזיעה ולחה סרוחה והראי יהו טמאין תלמוד לומר וזבו טמא הוא הוא טמא ואין אלו טמאין. ור׳ אלעזר יקול אן דם שחישה בבהמה וחיה ועופות טמאין ודם הקו לרפואה מטמא ומכשיר ואנהא משקין ואין הלכה כר׳ אלעזר ולא כר׳ יוסי והלכה כר׳ שמעון בן אלעזר אלדי יקול הלב הזכר אינו משקה.

אינן מכשירין בזה חילד לפי שהשורש אצלנו בן שמונה חי הרי הוא כאבן. ומי טבריה מים שטבען שמשלשלין בהם וכששותין אותן יוצאים צלול ם כמו שנשתו אבל מפני שיוצאים מן התחתוניות אינן משקה. וענין אמרו לא מטמאין אפילו אם יצאו אלו הליחות מן הזב. ואמרו בזב ס) יכול הזיעה וליחה סרוחה והראי יהו טמאין תלמוד לומר זובו טמא הוא הוא טמא ואין אלו טמאין. ור׳ אלעזר אומר שדם שחישה בבהמה וחיה ועופות טמאין ודם הקו לרפואה מטמא ומכשיר לפי שהם משקין. ואין הלכה כר׳ אלעזר ולא כר׳ יוסי והלכה כר׳ שמעון בן אלעזר האומר חלב הזכר אינו משקה.

ח. חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון וחלב הבהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר רבי עקיבה קל וחומר הדברים מה אם חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שהוא מיוחד לקטנים ולגדולים אין דין שיטמא לרצון ושלא לרצון. אמרו לו לא אם טמא חלב האשה שלא לרצון שדם מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה שלא לרצון שדם מגפתה טהור. אמר להם מחמיר אני בחלב מברם שהחולב לרפואה טמא והמקיז לרפואה טהור אמרו לו סלי זיתים וענבים יוכיחו שהמשקים היוצאים מהם לרצון טמאים ושלא לרצון טהורים אמר להם לא אם אמרתם בסלי זיתים וענבים שתחלתן אוכל וסופן משקה תאמרו בחלב שתחלתו וסופו משקה עד כאן היתה תשובה אמר רבי שמעון מכאן ואילך היינו משיבין לפניו מי גשמים יוכיחו שתחלתן וסופן משקה ואינן מטמאין אלא לרצון אמר לנו לא אם אמרתם במי גשמים שאין רובן לאדם אלא לארצות ולאילנות ורוב החלב לאדם:

כל מא תסמע הנא מטמא ואינו מטמא מענאה הל הו משקה או אינו משקה פאדא כאן משקה לזמה מא לזם אלמשקין מן כונה יכשיר וינתגם פי נפסה וינגם אן נרג מן שגין טמא ואדא לם יכן משקה פהו טהור פי כל וגה. ומעני לרצון אן יחלב בקצד ויעול עליה אן יכון משקה ושלא לרצון אן ינרג מן תלקי נפסה דון חלב או חלב בגיר קצד בל עלי גהה אללעב ונחוה. וקאלוא פי אלזב דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה יעני אנהא מן אלזב במנזלה משקין שנטמאו בזב פקט וליסת אבות הטמאות

בכל מקום שתשמע כאן מטמא ואינו מטמא ענינו אם הוא משקה או אינו משקה וכאשר הוא משקה חייב במה שחייבין המשקין שהוא מכשיר ומיטמא בעצמו ומטמא אם יצא מאדם טמא ואם אינו משקה הוא טהור על כל פנים. וענין לרצון שהוא חולב בכוונה וחושב בו שיהיה משקה ושלא לרצון שהחלב יוצא מעצמו מבלי שיחלוב או שהוא חולב שלא ברצון אלא על דרך שחוק וביוצא בו. ואמרו בזב דמעת עינו ודם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה רוצה לומר שהם

בזב

ס) ספרא מצורע פרשה א׳ (ע״ה ב׳) ע״ש.

הטמאות מתל זובו ורוקו כמא דברנא פי אול כלים וכמא גבין פי מסכת זבים. וקד תקדם לך פי אלפרק אלדי קבל הדא אן אלשי אלדי יסיל מן מא אלענב ואלזיתון בגיר קצד אלעציר אינו משקה חתי יקצד צאחבה גמע תלך אלמצאלה ויגעלהא פי כלי וחינית תציר משקה. ולמא קאל ר' עקיבה פי מגאדלתה הדה אן אלאלבאן כלהא משקה גרנת בקצד קאצד או בגיר קצד וגעל דלילה פי דלך אנה לא פרק בין חולב לרפואה או חולב לשתיה קאלוא לה זיתים וענבים יוכיחו אלתי לא פרק פיהא איצא בין מן יסתגרג עצירהא לשתיה או לרפואה ומע דלך ליס יכון עצירהא משקה אלא אדא גרג ברצון ואלבלאם כלה בין ואין הלכה כר' עקיבה.

בוב במדרגת משקין שנטמאו בזב בלבד ואינם אבות הטמאות כזובו ורוקו כמו שזכרנו בראשון[ב]) מכלים וכמו שנבאר במסכת זבים[ג]). וכבר קדם לך בפרק שלפני זה[ג]) שהדבר הנוטף ממי ענבים וזיתים מבלי שיתכוון לסחוט אינו משקה עד שיתכוון בעליו לקבץ מה ששותת ולהשים בכלי ואז יהיה משקה. ואחר שאמר ר' עקיבה בויכוחו זה שכל החלבים משקה בין שיצאו לרצון או שלא לרצון והביא ראיה לזה שאין חילוק בין חולב לרפואה או חולב לשתיה אמרו לו זיתים וענבים יוכיחו שאין בהן חילוק גם כן בין המוציא סחיטתם לשתיה או לרפואה ועם כל זה סחיטתם איננה משקה אלא אם יצאה ברצון והמאמר כולו ברור ואין הלכה כר' עקיבה.

ב) מ"ג. ג) פ"ה מ"ז. ג) מ"א.

ברוך רחמנא דסייע בהדן.

מסכת זבים.

פרק ראשון.

א. הרואה ראיה אחת של זוב בית שמאי אומרים כשומרת יום כנגד יום בית הלל אומרים כבעל קרי. ראה אחת ובשני הפסיק ובשלישי ראה שתים או אחת מרובה כשתים בית שמאי אומרים זב גמור בית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן. אמר רבי אלעזר בן יהודה מודים בית שמאי בזה שאינו זב גמור ועל מה נחלקו על הרואה שתים או אחת מרובה כשתים ובשני הפסיק ובשלישי ראה אחת בית שמאי אומרים זב גמור ובית הלל אומרים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן:

קד תקדמת לנא אצול כתירה ממא יחתאג אליה פי הדה אלמסכתא פי הדא אלסדר ולכן אדכר בבעצהא באיגאז. מן דלך אן אלזב אדא ראה שתי ראיות כאן טמא טומאת זב לכנה אדא טהר מזובו פטור מן הקרבן ואדא ראה שלש ראיות לזמה קרבן ענד מא יטהר. קאל תעאלי אדם כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא דכר לפט זיבות מרתין וקאל טמא תם קאל וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו היא דכר לפט זיבות תלת מראת וחיניד קאל טומאתו היא קאלוא מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן. ולו ראה אלשלש כלהא פי חין ואחד פהו טמא וחייב בקרבן אמא אלזבה פחתי תרי אלדם תלתה איאם מתואליה וחיניד תבון זבה גמורה לקולה כי יזוב זוב דמה ימים רבים קאלוא מיעוט ימים שנים רבים שלשה וקאלוא תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזובה בימים. ואדא ראת אלדם יום אחד או שתים בלא כבר קדמו לנו בזה הסדר שרשים רבים ממה שיצטרך אליהם בזאת המסכתא אבל אזכר קצתם בקיצור. מהם שהזב אם ראה שתי ראיות הוא טמא טומאת זב אבל אם טהר מזובו פטור מן הקרבן ואם ראה שלש ראיות חייב בקרבן בעת טהרתו. אמר יתברך[ב] אדם כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא זכר מלת זיבות שתי פעמים ואמר טמא אחר זה אמר[ג] וזאת תהיה טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו היא זכר מלת זיבות שלש פעמים ואז אמר טומאתו היא אמרו[ג] מנה הכתוב שתים וקרא טמא שלש וקרא טמא הא כיצד שתים לטומאה ושלש לקרבן. ואפילו ראה השלש ראיות בולן בזמן אחד הוא טמא וחייב בקרבן אבל הזבה עד שתראה הדם שלשה ימים רצופים ואז תהיה זבה גמורה באמרו[ד] כי יזוב זוב דמה ימים רבים אמרו[ה] מיעוט ימים שנים רבים שלשה ואמרו[ו] תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזובה בימים.

ואם עת

ב) ויקרא ט״ו ב׳ וצ״ל איש איש כי יהיה זב כו׳. ג) שם ט״ו ג׳. ד) מגילה ח׳ א׳. ה) ויקרא ט״ו כ״ח. ו) ספרא פרשת מצורע פ״ה הל׳ ט׳ (ע״ט א׳). ו) בבא קמא כ״ד א׳.

עת נדתה והי אלתי תתסמי שומרת יום כנגד יום פחי תטמא את בועלה ותטמא משכב ומושב כמא בינא פי נדה. וקאלוא פי ספרא אין לי אלא הרואה שלשה ימים שהיא זבה מניין לרואה שנים שתהא זבה תלמוד לומר ימי זובה בימי נדתה מניין לרואה יום אחד תהא זבה תלמוד לומר כל ימי זובה בימי נדתה מניין שתהא משמרת להם יום אחד תלמוד לומר טמא יהיה וגרץ אסתדלאלה מן קולה בימי נדתה לאן אלנדה ולו לם תר גיר ראיה ואחדה פחי נדה. פאחפט הדה אלאצול דאימא. ובית שמאי יקולון אן אלדי ירי ראיה אחת של זוב מטמא משכב ומושב מתל שומרת יום כנגד יום. ור' אלעזר בן יהודה יקול אן גאיה מא יפאלפון בית שמאי פי מן הו טמא בכונה ראה שתי ראיות פאנהם לא יחזון פי אלראיה אלתאלתה אלתי תביא אותו לידי קרבן אן תכון מתצלה באלשתי ראיות בל ולו באן בינהא הפסקה פחי תנצאץ ועלי כלי אלחאלין הלכה כבית הלל.

ואם ראתה דם יום אחד או שתים בלא עת נדתה וזאת אשר נקראת שומרת יום כנגד יום תטמא את בועלה ותטמא משכב ומושב כמו שביארנו בנדה ה). ואמרו בספרא ג) אין לי אלא הרואה שלשה ימים שהיא זבה מניין לרואה שנים שתהא זבה תלמוד לומר ג) ימי זובה בימי נדתה מניין לרואה יום אחד תהא זבה תלמוד לומר ד) כל ימי זובה בימי נדתה מניין שתהא משמרת להם יום אחד תלמוד לומר טמא יהיה וכוונתו בהביאו ראיה מאמרו בימי נדתה היא שהנדה אפילו לא ראתה אלא ראיה אחת היא נדה. ושמור אלה השרשים תמיד. ובית שמאי אומרים שהרואה ראיה אחת של זוב מטמא משכב ומושב כשומרת יום כנגד יום. ור' אלעזר בן יהודה אומר שתכלית מה שנחלקו בו בית שמאי והו במי שהוא טמא כאשר ראה שתי ראיות לפי שאין מצריכין בראיה שלישית המביאה אותן לידי קרבן שתהא מחוברת עם השתי ראיות אלא אפילו היתה ביניהם הפסקה מצטרפות ובשני הענינים הלכה כבית הלל.

ב. תרואה קרי ביום שלישי לספירת זובו בית שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו בית הלל אומרים לא סתר אלא יומו. רבי ישמעאל אומר הרואה בשני סותר שלפניו רבי עקיבה אומר אחד הרואה בשני ואחד הרואה בשלישי שביה שמאי אומרים סתר שני ימים שלפניו ובית הלל אומרים לא סתר אלא יומו ומודים ברואה ברביעי שלא סתר אלא יומו ברואה קרי אבל אם ראה זוב אפילו ביום שביעי סתר שלפניו:

סנבין לך אלפרק בין אלזיבות ושכבת זרע פי אללון ואלקואם. וקד עלמת נין אלתורה פי אלזב אנה טאלמא ידר מנה אלזוב פהו טמא פאנא ארתפע אלאדראר יעד שבעת ימי נקיים וחיניד יטהר והו קול אללה וכי יטהר הזב וכו' פמתי מא ראה ראיה של זוב פי טי אלסבעה אלאיאם ולו פי אגר דקיקה מן אליום אלסאבע פהו יבדי באלעדד בעד תלך אלראיה לקול אללה שבעת ימים לטהרתו חתי תכון אלסבעה כלהא

נבאר לך אחר זה הפרש שבין הזיבות ושכבת זרע במראה ובעצם. וכבר ידעת לשון התורה ה) בזב שכל זמן שיזוב ממנו הזוב הוא טמא ואחר שנפסקה הזיבות יספור שבעת ימי נקיים ואז יטהר וזה מה שאמר השם ו) וכי יטהר הזב וכו' הנה אם ראה ראיה של זוב בתוך השבעה ימים ואפילו ברגע האחרון מן היום השביעי יתחיל לספור אחר זאת הראיה לאמרו יתברך שבעת ימים לטהרתו עד שיהיו כל השבעה ימים מהורים מן הזיבות

ב) פ"י מ"ח. ג) פרשה מצורע פ"ח הל' ד' ה' (ע"פ א'). ג) צ"ל ימי זוב טומאתה כימי נדתה. ד) צ"ל כל ימי זוב טומאתה כימי נדתה. ה) ויקרא ט"ו ב'. ו) שם ט"ו י"ג.

כלהא טאהרה מן אלויבות. וקאל עז וגל תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע וקאלוא פי ספרא מה הזוב סותר בזב אף שכבת זרע סותרת בזב וקד בינא לך פי נזירות אן מעני אלסתירה ענדהם סקוט אלאיאם מתקדמה וכונהא לא יעתד בהא וקאלוא הנאך או מה הזוב סותר את הכל אף שכבת זרע תסתור את הכל תלמוד לומר לטמאה בה אין לה אלא יום אחר. ובית שמאי יקולון אנה מנה לם ינעזל ען אלזיבות בתלתה איאם טאהרה אלתי הי עדד אלאיאם אלתי פי מתלהא יכון זב גמור פלא תנעד לה תלך אלאיאם אלא ולו שכבת זרע תסקטהא. ואין הלכה כר' ישמעאל.

הזיבות. ואמר השם יתעלה ואת תורת ב) הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע ואמרו בספרא ג) מה הזב סותר בזב אף שכבת זרע סותרת בזב וכבר ביארנו בנזירות ג) שענין סתירה אצלם שיפלו הימים הראשונים ושלא יספרו ואמרו שם ד) או מה הזוב סותר את הכל אף שכבת זרע תסתור את הכל תלמוד לומר לטמאה בה אין לה אלא יום אחר. ובית שמאי אומרים משלא נפסקה הזיבות שלשה ימי נקיים וזה מספר הימים אשר בכמותם יהיה זב גמור אין סופרין לו אלו הימים אלא אפילו שכבת זרע תסתור אותם. ואין הלכה כר' ישמעאל.

ג. ראה אחת היום ושתים למחר שתים היום ואחת למחר שלש לשלשה ימים או לשלשה לילות הרי זה זב גמור:

קד עלמת אן מעני זב גמור אן יכון חייב בקרבן. וקאל תעאלי טומאתו בזובו וגו אלתפסיר טומאתו תלויה בזובו ואינה תלויה ביומו פלולך אפילו ראה שלש ראיות בשעה אחת הרי זה זב גמור וכולך אלא ראה ראיה כל יום עלי תואלי אלאיאם אמא מתי באנת הפסקה בין ראיה וראיה יומא באמלא פלא תנצאף ואחדה לתאניה לא למעני אלטומאה ולא ללזום אלקרבן כמא בינא מן מדהב בית הלל.

כבר ידעת שזב גמור ענינו שהוא חייב בקרבן. ואמר יתברך ה) טומאתו בזובו ובא הפירוש ו) טומאתו תלויה בזובו ואינה תלויה ביומו לפיכך אפילו ראה שלש ראיות בשעה אחת הרי זה זב גמור וכן אם ראה ראיה כל יום מן הימים הרצופים אבל אם היתה הפסקה בין ראיה וראיה יום שלם אין מצטרפת הראיה הראשונה עם השנית לא לענין טומאה ולא להיות קרבן כמו שביארנו לדעת בית הלל.

ד. ראה אחת והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואחר כך ראה שתים או אחת מרובה כשתים או ראה שתים או אחת מרובה כשתים והפסיק כדי טבילה וסיפוג ואחר כך ראה אחת הרי זה זב גמור:

אן באן בין אלראיה אקל מכדי טבילה וסיפוג פליסא שתי ראיות ואנמא תנעד ראיה אחת. וממא יגב אן תעלמה אן ראיה ליס להא קדר אלא כל שהיא והוא הו קולהם החתים בשרו ואפילו כל שהוא. ואנמא הוא אלחד אלדי חדוה והו כדי טבילה וסיפוג הו

אם היה בין ראיה וראיה פחות מכדי טבילה וסיפוג אינן שתי ראיות ואין מונין אותן אלא ראיה אחת. וממה שצריך שתדעהו הוא כי אין שיעור לראיה אלא כל שהיא וזהו אמרם ז) החתים בשרו ואפילו כל שהוא. והשיעור אשר הגבילו

אקל

והוא

ב) ויקרא ט״ו ל״ב. ג) פרשת מצורע פ״ט הל׳ י׳ (ע״ט ב׳). ד) פ״ג מ״ג. ה) ספרא פרשת מצורע פ״ט הל׳ י׳ (ע״ט ב׳). ו) ויקרא ט״ו ג׳. ז) ספרא שם פ״ט הל׳ א׳ (ע״ה ב׳). ח) שם הל״ג.

אקל מדה תכון בין אלשתי ראיות פנחסבהמא מנפצלתין ותנעד בשתי ראיות.

והוא כדי טבילה וסיפוג הוא הזמן היותר קצר אשר יהיה בין ראיה לראיה שיחשבו לנפרדות זו מזו ויהיו לשתי ראיות.

ה. ראה אחת מרובה כשלש שהיא כמן גדיון לשילוח שהן כדי שתי טבילות וכשני ספוגין הרי זה זב גמור. ראה אחת מרובה בשתים מטמא משכב ומושב וצריך ביאת מים חיים ופטור מן הקרבן אמר רבי יוסי לא אמרו אחת מרובה אלא אם יש בה כדי שלש:

קד בינת לך אן מעני מרובה אמתראד אלאדראר זמאנא כבירא. וגדיון אסם מוצע וישילוח אלואדי אלמשהור. פאדא דאם אלאדראר קדר מא ימשי אלאנסאן אלמעתדל אלמשי הדה אלמסאפה פקד ראה שלש ראיות פי אוקאתהא אעני אן בין ואחדה וואחדה כדי טבילה וסיפוג ואעלמנא אן ליס אתצאל אלאדראר ממא יגעל אלראיות פי אלתלתה אוקאת ראיה אחת. ונין ספרא וזאת תהיה וכו' מלמד שהוא מטמא בשלש ראיות אין לי אלא גדולות קטנות מנין תלמוד לומר תהיה אפילו כל שהוא החתים אפילו כל שהו בשרו אפילו כל שהוא אם נאמרו בגדולות למה נאמרו בקטנות שלא ליתן שיעור לגדולות שאם ראה אחת מרובה כשלש הרי זה זב גמור ואנמא סמי אלאולי גדולות לקולה רר בשרו אלדי יעטי מעני אלאמתדאד פי דרור אלויבות. ור' יוסי יקול אנה אדא ראה אחת פקט מרובה בשתים ולא תקדמתהא ראיה ולא תאכרת בעדהא ראיה אכרי פאנהא בואחדה תנעד ועלי אנהא בשתים ולא נעד אבדא ואחדה גדולה בראיות אלא אן באנת גדולה בשלש ראיות וחינית נעדהא כשלש לאן אלנין אלדי תעלמנא מנה הדא אלמעני פי זב בעל שלש ראיות גא והו קולה וזאת תהיה טומאתו וכו' כמא בינא פלם ינקל ר' יוסי אלחכם מן בעל שלש לבעל שתים. ואין הלכה כר' יוסי.

כבר ביארתיו לך שמרובה ענינו שתאריך הזיבות זמן רב. גדיון שם מקום ושילוח הוא הנחל הידוע. אם נמשכה הזיבות בכדי שילך אדם שמהלכו בינוני בזה המרחק אם ראה שלש ראיות כל אחת ואחת בזמנה רוצה לומר שהיתה בין כל אחת ואחת כדי טבילה וסיפוג והודיענו שהתחברות הזיבות אינה עושה השלש ראיות כראיה אחת. ולשון הספרא[b]) וזאת תהיה וכו' מלמד שהוא מטמא בשלש ראיות אין לי אלא גדולות קטנות מנין תלמוד לומר תהיה אפילו כל שהוא החתים אפילו כל שהוא בשרו אפילו כל שהוא אם נאמרו בגדולות למה נאמרו בקטנות שלא ליתן שיעור לגדולות שאם ראה אחת מרובה כשלש הרי זה זב גמור ולא קרא הראשונות גדולות אלא לאמרו[c]) רר בשרו אשר מובנו המשכת הזיבות. ור' יוסי אומר שאם ראה ראיה אחת לבד מרובה כשתים ולא ראה ראיה אחרת קודם זאת ולא אחריה נחשבה כראיה אחת אף על פי שהיא כשתים ולא נחשוב ראיה אחת גדולה בראיות אלא אם היתה כשלש ראיות ואז נחשוב אותה כשלש לפי שהכתוב אשר למדנו ממנו זה הענין בא בזב בעל שלש ראיות וזה אמרו וזאת תהיה טומאתו וכו' כמו שביארנו ולא השיל ר' יוסי דין בעל שלש ראיות לבעל שתים ואין הלכה כר' יוסי.

ו. ראה אחת היום ואחת בין השמשות אחת למחר אם ידוע שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר ודאי לקרבן ולטומאה אם ספק שמקצת הראיה מהיום ומקצתה למחר ודאי לטומאה וספק לקרבן. ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן אחת בין השמשות ספק לטומאה:

זאת

הדה

b) שם. c) ויקרא ט"ו ב'.

הדה אלהלכה בינה נדא בעד מערפה אצלין. אחדהמא אן אלזב אדא ראה בעין אלראיה פי אכר אלנהאר ובעצהא פי אול אללילי תנעד לה שתי ראיות לאנקסאם אלראיה פי שני ימים ולו כאנת מדתהא דקיקתין מן אלומאן דקיקה מן אכר אלנהאר ודקיקה מן אול אללילי. ואלאצל אלתאני אן בין השמשות הו שך הל הו מן אכר אלנהאר או מן אול אללילי פלדלך יוגד פיה באלתקיל. ונין אלתוספתא מודה ר' יוסי ברואה אחת בין השמשות שאף על פי שאין בה כדי טבילה וספוג שיש בידו שתי ראיות מפני ששני ימים חולקין. וקאלוא איצא פי אלתוספתא בין השמשות מן היום ומן הלילה ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה מטילין אותו לחומרו לשני ימים. וקאלוא פי אלתלמוד למאי הילכתא לראיות יעני ראיה של בין השמשות בספק שתי ראיות. ואלדי אוגב אן יכון אדא ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן מא אצף לך. מתל אן לו ראה בין השמשות של ערב שבת ובין השמשות של מוצאי שבת ואלאמר פי בין השמשות שך כמא בינא פימכן אן אלראיה אלאולי כאנת יום אלנמעה ואלתאניה לילה אלאחד פהו טהור לכון אלהספקה בין אלשתי ראיות יום כאמל והו יום אלסבת וימכן איצא אן אלאולי כאן בעצהא יום נמעה ובעצהא לילה אלסבת וכדלך אלתאניה כאן בעצהא יום אלסבת ובעצהא לילה אלאחד פיכון מעה ארבע ראיות מתואליה ויכון חייב קרבן. פקד תבין כיף הו ספק לטומאה וספק לקרבן ולדלך מביא קרבן ואינו נאכל כמא בינא פי מואצע מן קדשים.

ואת ההלכה מבוארת מאר אחר שהבנת אלו שני השרשים. האחד מהם שהזב אם ראה קצת הראיה בסוף היום וקצתה בתחלת הלילה חושבין לו שתי ראיות לפי שחולקין הראיה לשני ימים אפילו אם היה אורך זמנה שני רגעים רגע מסוף היום ורגע מתחלת הלילה. והשורש השני שבין השמשות הוא ספק אם הוא מסוף היום או מתחלת הלילה לפיכך מטילין אותו לחומרא. ולשון התוספתא[b]) מודה ר' יוסי ברואה אחת בין השמשות שאף על פי שאין בה כדי טבילה וסיפוג שיש בידו שתי ראיות מפני ששני ימים חולקין. ואמרו גם כן בתוספתא[c]) בין השמשות מן היום מן הלילה ספק כולו מן היום ספק כולו מן הלילה מטילין אותו לחומרו לשני ימים. ואמרו בתלמוד[d]) למאי הלכתא לראיות רוצה לומר ראיה של בין השמשות בספק שתי ראיות. והנני אומר לך הטעם מפני מה יהיה ספק לטומאה ולקרבן אם ראה שני ימים בין השמשות. למשל אם ראה בין השמשות של ערב שבת ובין השמשות של מוצאי שבת ובין השמשות ספק כמו שביארנו ואפשר שהראיה הראשונה היתה בערב שבת והשניה בליל יום אחד ואז הוא טהור לפי שבין השתי ראיות הפסקת יום שלם והוא יום שבת ואפשר גם כן שקצת הראיה הראשונה היתה בערב שבת וקצתה בליל שבת וכמו זה שקצת הראיה השניה היתה ביום השבת וקצתה בליל יום אחד והיה בידו ארבע ראיות רצופות הוא חייב קרבן. וכבר התבאר איך הוא ספק לטומאה וספק לקרבן ולפיכך מביא קרבן ואינו נאכל כמו שביארנו בהרבה מקומות מן קדשים.

פרק שני.

א. הכל מיטמאין בזיבה אף הגרים אף העבדים בין משוחררין בין שאינן משוחררין חרש שוטה וקטן סרים אדם סרים חמה. טמטום ואנדרגינם נוחנין עליהם חומרי האיש וחומרי האשה מיטמאין בדם באשה ובלובן כאיש וטומאתן בספק:

קאל אמר

b) פ"א הל' י"ג. c) לא מצאתי בתוספתא אבל הוא בגמרא שבת ל"ד ב' בלשון: ת"ר.
d) שם בתלמוד שלנו הגרסא: למאי הלכתא אמר רב הונא בריה דרב יהושע לעניו טומאה.

קאל אללה פי פרשת זבים דבר אל בני ישראל וקאלוא פי ספרא אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גרים ועבדים תלמוד לומר ואמרת אליהם איש מנין לרבות את הקטן תלמוד לומר איש איש. וקולה הנא הכל ליעלמך אן ולו זכר בן יומו מטמא בזיבה לאן קולה קטן פי גמלה מן עד הו צגיר אלסן דון אלבלוג.

אמר השם בפרשת זבים ה) דבר אל בני ישראל ואמרו בספרא ג) אין לי אלא בני ישראל מנין לרבות גרים ועבדים תלמוד לומר ואמרת אליהם איש מנין לרבות את הקטן תלמוד לומר איש איש. ואמרו כאן הכל להודיעך שאפילו זכר בן יומו ממא בזיבה לפי שאמרו קטן בין מה שמנה בכלל הוא צעיר לשנים שלא הגיע עדיין לי״נ שנה ויום אחד.

ב. בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה במאכל במשתה ובמשא בקפיצה ובחולי ובמראה ובהרהור. הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר רבי יהודה אומר אפילו ראה בחמה חיה ועוף מתעסקין זה עם זה אפילו ראה בגדי צבע האשה רבי עקיבה אומר אפילו אכל כל מאכל בין רע בין יפה ושתה כל משקה אמרו לו אין כאן זבים מעתה אמר להם אין אחריות זבים עליכם. משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר. ראה ראיה ראשונה בודקין אותו בשניה בודקין אותו בשלישית אין בודקין אותו רבי אלעזר אומר אף בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן:

אלזיבות הי מרץ מן אמראץ אועיה אלמני ודלך אן אועיה אלמני תצעף קותהא אלמאסכה ואלהאצמה ונמיע קוי אלגסם באקיה בהאלהא אלטביעיה פיסיל אלמני ניר נצינ ויגרג דון לדה דון אנעאש ויכון לונה מאיל ללחמרה קלילא וקואמה רקיק. ונץ אלתוספתא מה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר מת ושכבת זרע באה מבשר חי זוב דוהה כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת. פמתי מא אעתרי הדא אלסילאן מן סבב באד או מן צעף אעם קוי אלגסם כלהא או תקל אתקלהא פליס הו זב חתי יכון סבב אלסילאן צעף אועיה אלמני פקט והו קולה תעאלי כי יהיה זב מבשרו וגא פי אלתפסיר מבשרו טמא לא מחמת דבר אחר מיכאן אמרו בשבע דרכים בודקין את הזב. ומעני קולה במאכל ובמשתה אן יאכל כתיר או ישרב כתיר לאן דלך ממא מצעף אלקוי באתקאלה להא. וכדלך אן אכל או שרב אטעמה ואשרבה תדר אלמני ולו כאנת קלילה אלכמיה. ומעני במראה אן ירי שצצא חסן אלצורה פיסתחסנה ללמנאמעה ועלי

הזיבות היא חולי מחליי כלי הזרע וזה שכלי הזרע נחלש כוחם המושך והמעכל ושאר כוחות הגוף נשארים כמו שהיו בטבעם ושנוזל הזרע בלי בישול ויוצא בלא הנאה ובלא קישוי ושמראהו נוטה מעט אל האדמימות וחומרו דק. ולשון התוספתא ג) מה בין זוב לשכבת זרע זוב בא מבשר מת ושכבת זרע באה מבשר חי זוב דוהה כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת. הנה כל זמן שהשתיתה אירעה על ידי סבה נראית או מהולשת כל כוחות הגוף או ממשא שהכביד עליהם אינו זב עד שתהיה סבת השתיתה הולשת כלי הזרע לבד וזהו אמרו יתברך ד) כי יהיה זב מבשרו ובא הפירוש בקבלה ה) מבשרו טמא לא מחמת דבר אחר מיכאן אמרו בשבע דרכים בודקין את הזב. ועניין אמרו במאכל ובמשתה שיאכל הרבה או שישתה הרבה לפי שזה מן הדברים המחלישים הכוחות בכבדותם. וכן אם אכל מאכלים או שתה משקים המזילים את הזרע אפילו שהם מעטי הכמות. ובמראה ענינו שראה

אנה אשה

ב) ויקרא ט״ו ב׳. ג) ספרא פרשת מצורע פ״א הל׳ א׳ בשינוי לשון קצת. ד) פ״ב הל׳ ד׳. ה) ויקרא ט״ו ב׳. ו) ספרא פרשת מצורע פ״א הל׳ ז׳ (ע״ה א׳).

אנה לם יתקדם לה קט פכרה פי נמאע דלך אלשיץ וכדלך אן תקדמת פכרה פי אמור אלנמאע ועלי אנה לא צורה שיץ מעין פי ניאלה והו קולה הנא פי תביין הדא אלמעני הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר. ור׳ עקיבה יקול אפילו אכל אי קדר כאן ומן אי טעאם כאן נקול מן סבב תנאולה מא תנאול דר מניה ולא יכון דלך זוב אלא אן ראה עלי נלו מן אלמעדה ודעה לא יכון תקדמה תעב ולא חאלה מן אלחאלאת אלמתקדם וצפהא. וקד בינא אן אלזב אדא ראה ראיה של זוב פי שבעת ימי נקיים סתר את הכל ואן ראי שכבת זרע סתר יומו פהדה אלראיות לא תחתאג בדיקה בל לו כאנת באונם מתל אן יצרב עלי טהרה או יצאף פידר מניה או לו כאנת בספק סתר והו מעני קולה משנזקק לטומאה אין בודקין אותו. ואעלם אנה אדא ראה ראיה ראשונה של זוב באונם ושניה בגיר אונם פהו זב ואנמא פאידה אלבדיקה בראשונה לחייבו קרבן לאנה לא יכון חייב קרבן חתי תכון אלשתי ראיות ראשונות בגיר אונם ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אלעזר.

אשה יפת תואר ותיטב בעיניו לשכב עמה אף על פי שלא היה בדעתו קודם זה להתייחד עם זאת האשה וכן אם הרהר בעסקי בעילה אף על פי שאין ברמיונו צורת אשה מיוחדת וזהו אמרו כאן בביאור זה הענין הרהר עד שלא ראה או ראה עד שלא הרהר. ור׳ עקיבה אומר אפילו איזהו שיעור שיהיה ומאיזה אוכל שיהיה נאמר שזרעו שתת מחמת האוכל אשר אכל ולא יהיה זוב אלא אם ראה וכרסו רקה והיה שקט בלתי שקדמה לו יגיעה ולא ענין מן הענינים אשר קדם זכרם. וכבר ביארנו[a] שהזב אם ראה ראיה של זוב בשבעת ימי נקיים סתר את הכל ואם ראה שכבת זרע סתר יומו ואלו הראיות אין צריכות בדיקה ואפילו היו באונם כמו אם הכו על גבו או הפחידוהו עד ששתת זרעו או אם היו בספק סתר[b] וזהו ענין אמרו משנזקק לטומאה אין בודקין אותו. ודע שאם ראה ראיה ראשונה באונם ושניה בלא אונם הוא זב ולא תועיל הבדיקה בראשונה אלא לחייבו קרבן לפי שאינו חייב קרבן עד שיהיו שתי ראיות ראשונות בלא אונם[c] ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ עקיבה ולא כר׳ אלעזר.

ג. הרואה קרי אינו מטמא בויבה מעת לעת רבי יוסי אומר יומו. גוי שראה קרי ונתגייר מיד הוא מיטמא בויבה. הרואה דם והמקשה מעת לעת והמכה את עבדו יום יומים מעת לעת. כלב שאכל בשר המת שלשה ימים מעת לעת הרי הוא כבריותו:

כתיר מא יסיל מן אלאחליל מני מנחל גיר נציג בעקב נרוג שכבת זרע וכתיר מא ישכון דלך אלאקואם אלמכתרון אלנמאע ויקולון ללאטבא אנהם אדא אמענוא נרג אלמני מנהם רקיק אלקואם נדא אחמר אללון לדאע. פלדלך מן ראה קרי תם ראה זוב בער דלך לא יטמא בויבה טול אלארבע ועשרין סאעה בל נקול אן הדא אלזוב מחמת שכבה זרע אלמתקדמה ופי אלתוספתא כשם שתולין לשכבת זרע מעת לעת כך

יארע הרבה פעמים שהזרע נוזל מן האמה ושותת בלי בישול אחר שיצאה שכבת זרע וכמה אנשים המרבים בתשמיש מצטערים מזה ויאמרו לרופאים שאחר ששימשו הרבה הזרע יוצא דק מאוד ומראהו אדום ומכאיב אותם. ולפיכך מי שראה קרי ואחר זה ראה זוב לא יטמא בויבה במשך עשרים וארבעה שעות אבל נאמר שזה הזוב הוא מחמת שכבת זרע הקודמת ובתוספתא[d] כשם שתולין לשכבת

למראה זרע

a) פ״א מ״ב. b) ר״ל אם היה זוב וסתר שבעה או שכבת זרע וסתר יומו ועי׳ ר״ש. c) מ״ת הי מחוסרי כפרה פ״ב ה״ח. d) פ״ב הל׳ ו׳.

למראה ולהרהור מעת לעת למאכל ולמשתה ולמשא ולקפיצה תולין לו כל זמן שהוא מצטער ונקול אן הלא אלזוב מחמת הצער לא מחמת בשרו. ור׳ יוסי יקול תמאם אליום פקט פאן ראה קרי פי אלנהאר אי וקת כאן אינו מטמא בזיבה בקיה אלנהאר פקט. וקד בינא מראת אן גוים אינן מטמאין בזיבה מן התורה ואלאצל ענדנא גר שנתגייר כקטן שנולד ולא ינטר פי שי מן אחואלה אלמתקדמה פלדלך לא נראעי אלקרי אלדי ראה והוא גוי חתי נקול יבקי כ״ד סאעה מן וקת אלקרי וחיניד יטמא בזיבה. וקד תקדם פי נדה אן רואה דם תטמא למפרע מעת לעת וכדלך המקשה פאן להא זמאן מחדוד כל דם תרי פיה והו דם קושי יכון מחמת ולד והו טהור ואנתלקה פי מקדאר זמאן אלראחה כם הו פי ראבע נדה לכן לדברי ר׳ אליעזר אלדי בינא אן הלכה כמותו הו מעת לעת בתחריר. וכדלך קולה תעאלי פי מן יקתל עבד כנעני שלו באלצרב אך אם יום או יומים אלדי נא אלנקל אנה יריד בה יום שהוא כיומים יעני מעת לעת פאנה איצא יתחרי פיה תדקיק אלוקת. וכדלך בלב שאבל בשר המת אלדי תקדם פי חאדי עשר אהלות אן מדה תלתה איאם נחסב דלך אלבשר המת בבריתו וינגס טומאת מת לכונה לם ינהצם פאן תלך אלתלתה איאם איצא יתחרי פיה אלוקת מעת לעת מן וקת אלאכל אלי וקת מות אלכלב כמא תבין הנאך ואין הלכה כר׳ יוסי.

זרע מעת לעת כך למראה ולהרהור מעת לעת למאכל ולמשתה ולמשא ולקפיצה תולין לו כל זמן שהוא מצטער ונאמר שזה הזוב מחמת הצער לא מחמת בשרו. ור׳ יוסי אומר עד סוף היום לבד ואם ראה קרי ביום באיזה זמן שיהיה אינו מטמא בזיבה במה שישאר מן היום. וכבר ביארנו הרבה פעמים שהגוים אינן מטמאין בזיבה מן התורה והשורש אצלנו ו) גר שנתגייר כקטן שנולד ואין משגיחין בדבר מענינו הקודמים לפיכך אין הוששין לקרי שראה והוא גוי עד שנאמר ימתין מעת לעת משעת הקרי ואז יטמא בזיבה. וכבר קדם בנדה ז) שרואה דם תטמא למפרע מעת לעת וכן המקשה יש לה זמן קבוע שבו כל דם שתראה והוא דם קושי יהיה מחמת ולד והוא טהור ונהלקו בשיעור זמן השופי כמה הוא ברביעי ח) מנדה אבל לדברי ר׳ אליעזר שהלכה כמותו כמו שביארנו הוא מעת לעת בצמצום. וכמו זה אמרו יתברך ט) בהורג עבד כנעני שלו בהכאה אך אם יום או יומים ירצה בו לפי הקבלה י) יום שהוא כיומים והוא מעת לעת מפני שזה גם כן ראוי לצמצם בו. וכן כלב שאבל בשר המת אשר קדם בו באחד עשר מאהלות יא) שבמשך שלשה ימים נחשוב זה בשר המת כבריתו לפי שאינו מתעכל היה ראוי גם כן לקצוב אלו שלשה הימים שיהיו מעת לעת מזמן האכילה עד זמן מות הכלב כמו שהתבאר שם ואין הלכה כר׳ יוסי.

ד. הזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים לטמא אדם לטמא בגדים עומד ויושב שוכב נתלה ונשען והמשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים עומד יושב שוכב נתלה ונשען במגע ובמשא:

קאל אללה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא וקאל והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא וקאלוא אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על המושב שכב על המושב

אמר השם יב) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ואמר יג) והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא ואמרו יד) אין לי אלא בזמן ששכב על המשכב וישב על

ו) יבמות כ״ב א׳. ז) פ״א מ״א. ח) מ״ד. ט) שמות כ״א כ״א. י) מכילתא פרשת משפטים פרשה ז׳. יא) מ״ז. יב) ויקרא ט״ו ד׳. יג) שם. יד) ספרא מצורע פרק ב׳ הלי ז׳ (ע״ת ד׳).

המושב וישב על המשכב עמד נתלה ונשען על המושב שכב על המושב וישב על
מנין תלמוד לומר יטמא יטמא ריבה. פמתי המשכב עמד נתלה ונשען מנין תלמוד
מא גלם אלוב ואצחאבה אעני זבה נדה לומר יטמא יטמא ריבה. הנה כאשר ישב
ויולדת ומצורע עלי מא שאנה אן ינתגם הזב והביריו והם זבה נדה ויולדת ומצורע
משום משכב כמא תבין פי כלים או רקד על מה שדרכו ליטמא משום משכב כמו
עליה או וקף עליה או אסתנד במעטם גסמה שהתבאר בכלים[ח]) או ישן עליו או עמד
עליה או תעלק מנה פצאר דלך אלשי עליו או נשען עליו ברוב גופו או נתלה
משכב וחכמה חכם משכב הזב אלדי נין בו זה הדבר נהיה משכב ודינו דין[ג]) משכב
אלכתאב פיה אעני פי אלמשכב אנה יטמא הזב שאמר הכתוב בו רוצה לומר במשכב
אדם ויטמא כלים. ואלאסם אלעאם להדה שהוא מיטמא אדם ויטמא כלים. והשם
אלגמסה אונה מדרם כמא בינא פי תאסע הכולל אלו החמשה הדרכים הוא מדרם כמו
עשר כלים. תם קאל אן אלמשכב אדא שביארנו בתשעה עשר[ג]) מכלים. ואחר זה
אנתגם וצאר משכב זב פאנה ינגם אלאדם אמר שאם נטמא המשכב ונהיה משכב זב
בסבעה אונה נגאסה יציר בהא דלך אלאדם מטמא אדם בשבעה דרכים בטומאה אשר בה
יטמא בגדים אדא נגע בהם והו מתצל באלמשכב זה האדם יטמא בגדים אם נגע בהם כאשר
באחד אלסבעה אונה והדא הו מעני קולה הוא מחובר במשכב על אחד מאלו השבעה
ומשכב מטמא את האדם בשבעה דרכים דרכים וזה ענין אמרו ומשכב מטמא את
לטמא בגדים יעני אנה עגד אתצאלה האדם בשבעה דרכים לטמא בגדים רוצה
באלמשכב אלטמא באחד הדה אלשבעה דרכים לומר שבעת התחברותו עם המשכב הטמא
יטמא בגדים. ואלשבעה דרכים הדה ביאנהא באחד מאלו השבעה דרכים יטמא בגדים.
ודלך אן אלאנסאן אלטהור אדא עמד או ואלו שבעה הדרכים זהו ביאורם וזה
ישב או שכב או נתלה או נשען ברובו על שהאדם הטהור אם עמד או ישב או שכב
משכב הזב פקד אנתגם וצאר ראשון לטומאה או נתלה או נשען ברובו על משכב הזב
ולו כאן בינה ובין אלמשכב אלף ואסטה נטמא ונהיה ראשון לטומאה אפילו היה
ולו תחת אבן מסמא כמא בינא פי אול כלים בינו ובין זה המשכב אלף אמצעים ואפילו
והו יטמא בגדים אדא נגע בהם טאלמא הו תחת אבן מסמא כמו שביארנו בראשון
מסתנד אלי אלמשכב באחד הדה אלגמסה מכלים. והוא יטמא אם נגע בהם בעת
אונה ולו כאן בינהמא ואסטה כמא בינא. שהוא נשען על המשכב באחד מאלו המשה
וכדלך אדא נגע אלשכין אלטהור במשכב דרכים אפילו היה בין שניהם אמצעי כמו
הטמא באי עצו מן אעצא גסמה נגע פהו שביארנו. וכן אם נגע האיש הטהור במשכב
ינתגם וינגם אלתיאב אדא נגע בהן טאל מא הטמא באיזה אבר מאברי גופו שנגע יטמא
הו נוגע במשכב. ומן שרוט אלמגע אן לא ויטמא בגדים אם נגע בהן בעת שהוא נוגע
יכון בין סטח גסמה ובין אלמשכב ואסטה. במשכב. ומתנאי המגע שלא יהיה בין
וכדלך אדא נשא הדא אלשכין אלטהור משכב שטח גופו ובין המשכב אמצעי. וכן אם
הזב אנתגם ויטמא בגדים טאל מא הו נושא נשא האיש הזה הטהור את משכב הזב
ולו כאן בינה ובין אלמשכב ואסטה ולא פרק נטמא ויטמא בגדים כל זמן שהוא נושא
בין אן ירסע אלמשכב עלי גסמה חתי יחצל אפילו היו בינו ובין המשכב אמצעי ואין
תקל אלמשכב עליה או יעלקה מן ידה מנה הפרש בין שהוא מגביה את המשכב על
ירסעה מן אלארץ ולו לם יגע בו יטמא והכדא גופו עד שיהיה משא המשכב עליו או שהוא
שאן כל מא יטמא במשא כמא בינא פי אול תולה אותו בידו משיגביה המשכב מן הארץ
כלים אפילו

ח) פ״א מ״ג. ג) צ״ל בערבי חכם כאשר הוא בהעתקה הנדפסת. ג) צ״ל י״ח מ״ד.

כלים. פאחפט הדה אלאצול כלהא ואפהמהא ולא תחוגני לתבריהא לאני קד כרתפא מראת פי הדא אלסדר פי מואצע מפתרקה לאנהא אצול אלטומאה ואלטהרה.

אפילו אם לא נגע בו יטמא ועל זה האופן הולך כל מה שיטמא במשא כמו שביארנו בראשון מכלים. ושמור כל אלו השרשים והבן אותם ואל תצריכני לחזור עליהם לפי שכבר חזרתי עליהם כמה פעמים בזה הסדר במקומות מפוזרים מפני שהם שרשי הטומאה וטהרה.

פרק שלישי.

א. הזב והטהור שישבו בספינה או באסרה או שרכבו על גבי בהמה אף על פי שאין בגדיהם נוגעים הרי אלו טמאים מדרס. ישבו על הנסר על הספסל על הגשיש של מטה ועל הכלונס בזמן שהן מחגורין עלו באולן שבחו רע בסוכת שבחה רע באילן יפה בסולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש ועל הקורה ועל הרדלת בזמן שאינן עשוין בטיט טמאים רבי יהודה מטהר:

אף וחצלת חרכה להדה אלכלים מן גסם אלזב פקד אנגסהא וצארת מתל מגעו אף ובכותו חרכהא קריב אלאמכאן אן יכון דרס איצא עלי הדה אלכלים או נתלה בהדה אלכלים או נשען עליהם צארת מדרס וכדלך אלאנסאן נפסה אדא חרכה אלזב אנתגם. קאל תעאלי וכלי חרש אשר יגע בו הזב ישבר וקאל וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר קאלוא מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו פלמא צח ענדנא באלנקל אלמסתדל עליה בגורה שוה אן אלזב לא ינגם כלי חרש אלא מאוירו אמא אדא נגע בו מאחוריו פלא ינגסה קאלוא מאחר שלמדנו שאינו מטמא אותו אלא מאוירו מה תלמוד לומר אשר יגע בו מגע שהוא כבולו הוי אומר זה הסיטו. פלדלך צאר אלאצל ענדנא אן אלזב מטמא בהיסט והי אלאמאלה מתי מא אמאל אלזב לטהור מתל אן יכון אלרגל אלטאהר עלי טרף נשבה פיחרך אלזב אלטרף אלאכר חתי תחדת ללטאהר חרכה מבדאהא אלזב פקד אנתגם ואן כאנת תיאב תצלח למדרס צארת מדרס בשרט אן יכונוא יושבין פי ספינה ונחוהא או רוכבין על גבי בהמה אלדי קד רכבמא ידרוס עליהם. אמא אדא כאנת כלים חצל

משבאה תנועה לאלו הכלים מגוף הזב טימאם ונהיו כמגעו הואיל ובכותו הניעם ומפני שהוא קרוב לאפשר שדרס גם כן בזה האופן הכלים או נתלה באלו הכלים או נשען עליהם נעשו מדרס וכן האדם עצמו אם הניעו הזב יטמא. אמר יתברך[ה]) וכלי חרס אשר יגע בו הזב ישבר ואמר[ו]) וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר אמרו[ז]) מה בו האמור להלן מאוירו אף כאן מאוירו ואחר שנתברר אצלנו בקבלה הנדרשת בגזירה שוה שהזב אינו מטמא כלי חרס אלא מאוירו ושאינו מטמא אותו כשנגע בו מאחוריו אמרו[ז]) מאחר שלמדנו שאינו מטמא אותו אלא מאוירו מה תלמוד לומר אשר יגע בו מגע שהוא כבולו הוי אומר זה הסיטו. ובזה בא השורש אצלנו שהזב מטמא בהיסט והוא הנטיה שכאשר הטה הזב את הטהור כמו אם היה האיש הטהור על קצה קורה והניע הזב הקצה האחר עד שתבא אל הטהור תנועה שתהלתה מן הזב כבר נטמא ואם היו בגדים ראויים למדרס יהיו מדרס בתנאי שהם יושבין בספינה או כיוצא בה או רוכבין על גבי בהמה שחוששין שמא ידרוס עליהם. אם התנודדו הכלים בתנועת היסט בלבד הם טמאים כאילו נגע בהן או אם היו יושבין או רוכבין

ה) ויקרא ט״ו י״ב. ו) שם ו׳ כ״א. ז) ספרא פרשת מצורע פרשה ג׳ הלכה א׳ (ע״ז א׳).
ד) שם פרשה ג׳ הלכה ב׳.

חצל להא חרכה אלהיסט פקט פהי טמאים מתל לו נגע בהן אמא אדא כאנוא יושבין או רוכבין פנחוש איאך דרס. ואסדה מעדיה והי ספינה צגירה גדא יגאז בהא אלאודיה. וספסל כרסי. ונשיש נשב תחט פי אלארץ תחת אלואח אלסריר לילא תנגסף. וכלונם נשבה. מחגירין תערג יעני אדא גלסוא עליהא אלנאס מאלת בהם כדא וכדא. ואילן שכוחו רע צעיף מן חית ימיל באלאשנאץ אלדין עליה. וכבש מטלע מן עוד. ואחפש הדא אלאצל הו היסט הוב פעליה אנבנאת פרצאת הדה אלמסכתא ואחכאמהא. ואין הלכה כר׳ יהודה.

רוכבין הוששין שמא דרס. ואסדה בערבי מעדיה והיא ספינה קטנה מאוד שעוברין בו את הנחלים. וספסל כסא. ונשיש קורות המונחות על הארץ תחת לוחות המטה כדי שלא יפסדו. וכלונס קורה. מחגירין שהן כחגר רוצה לומר כשיושבים עליהם בני אדם נוטין לכאן ולכאן. ואילן שכוחו רע הלש עד שבני אדם שעליו יתנענעו. וכבש מעלה של עין. ושמור זה השורש והוא היסט הזב ועליו נוסדו ההלכות שבזאת המסכתא ודיניה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ב. מגיפין או פותחין וחכמים אומרים עד שיהא זה מגיף וזה פותח מעלין זה את זה מן הבור רבי יהודה אומר עד שיהא הטהור מעלה את הטמא. מפשילין בחבלין וחכמים אומרים עד שיהיה זה מושך הלך וזה מושך חלך. אורגים בין בעומדין בין ביושבין או טוחנין רבי שמעון מטהר בכולן חוץ מן הטוחנין ברחים של יד. פורקין מן החמור או טוענין בזמן שמשאם כבד טמאין בזמן שמשאם קל טהורין וכולן טהורין לבית הכנסת וטמאין לתרומה:

מגיפין יסדאן אלבאב מעא או יפתחאנה מעא. מפשילין בחבלים ימדאן אלחבאל מעא. ופורקין יחטאן אלחמל מן אלדאבה. וטוענין ירפעאן אלחמל עלי אלדאבה. והדה כלהא אנואע מן אלהיסט וקולה וכולם ישיר אלי כל מן דכר מן אול אלפרק אנהם כלהם טמאים והם ראשון לטומאה למעני אלתרומה ומא פוקהא פי אלקדושה אמא למעני אן ימתנע מן בית הכנסת חתי יפרד לה מוצע כזבים ומצורעים פלא ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון.

מגיפין שניהם סוגרים השער יחד או פותחין אותה. מפשילין בחבלים מושכין החבלים יחד. ופורקין מורידין המשא מהבהמה. וטוענין מעלין המשא על הבהמה. וכל אלו הם מיני היסט. ואמרו כולם רומז אל כל הנזכרים מתחלת הפרק שכולם טמאים והם ראשון לטומאה לענין התרומה ומה שהוא למעלה ממנה בקדושה אבל לא לענין שמונעים אותו מבית הכנסת עד שייחדו לו מקום כזבים ומצורעים. ואין הלכה כר׳ יהודה ולא כר׳ שמעון.

ג. הזב והטהור שישבו בספינה גדולה אויו היא ספינה גדולה רבי יהודה אומר כל שאינה יכולה להמיט באדם ישבו על הנסר על הספסל על הגשיש של מטה ועל הכלונס בזמן שאינן מחגירין עלו באוילן שכחו יפת בסוכת שבחה יפה ובסולם צורי או מצרי בזמן שהוא קבוע במסמר על הקורה ועל הרלת בזמן שהן עשויין בטיט אפילו מצד אחד טהורין. טהור מכה את הטמא טהור טמא מכה את הטהור טמא שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל:

להמיט באדם לתמיל בה אדא טלעהא פקד באן לך אן קולה פי אול אלפרק ספינה ולם ינעתהא הי ספינה קטנה שהיא מטה באדם ואלכלאם כלה בין ממא תקדם שרחה פי הדא אלפרק.

להמיט באדם להטותו אם עלה על הספינה וכבר נתברר לך שאמרו בתחילת הפרק ספינה בלא תואר השם הוא בספינה קטנה שהיא מטה באדם וכל המאמר מבואר במה שקדם פירושו בזה הפרק.

רבי

פרק רביעי

א. רבי יהושע אומר נדה שישבה עם הטהורה במטה כפח שבראשה טמא מדרס וישבה בספינה כלים שבראש הנס שבספינה טמאין מדרס. נוטלת עריבה מלאה בגדים בזמן שמשאן כבר טמאים בזמן שמשאן קל טהורין. זב שהקיש על כצוצרה ונפל כבר של תרומה טהור.

ר׳ יהושע מנאלף עלי אלסתם אלמתקדם אלדי לם ינגס מדרס אדא כאנוא יושבין בספינה או באסדה אלא בגדים שעליו אלדי ימכן אן ידרוס הטמא עליהם אמא כלים שבראש הטהור אינן מדרס וכדלך לם יגעל תנא קמא כלים שבראש הנס והו ראס אלצארי מדרס. תם קאל ר׳ יהושע אן הדה אלנדה רפעת עריבה מליאה בגדים ותקל עליהא חמלהא ועלי אנהא לא נגעה בבגדים פתלך אלבגדים מדרס ובאנהא אסתגדת אלי תלך אלבגדים. הקיש על כצוצרה אדא צרב עלי אלדרבוז פהזה ווקע כבר של תרומה באהתזאז אלדראבזין פהו טהור ולא נקול מכוח הזב תחרך ואין הלכה כר׳ יהושע.

ר׳ יהושע חולק על סתם הקודם אשר אינו מטמא מדרס אם היו יושבין בספינה או באסדה אלא בגדים שעליו שאפשר שידרוס הטמא עליהם אבל כלים שבראש הטהור אינו מדרס ולפיכך תנא קמא אינו עושה מדרס הכלים שבראש הנס והוא ראש התורן. אחר זה אמר ר׳ יהושע שאם זאת הנדה נוטלת עריבה מלאה בגדים וכבר עליה המשא אף על פי שלא נגעה בבגדים אלו הבגדים מדרס כאילו היא נשענת על אלו הבגדים. הקיש על כצוצרה אם הכה הטמא על הכצוצרה ובזה הניע אותו עד שנפל כבר של תרומה בהנעת הכצוצרה הכבר טהור ולא נאמר שהתנועה היתה מכח הזב. ואין הלכה כר׳ יהושע.

ב. הקיש על המריש על חמלבן על הצנור ועל הדף אף על פי שהוא עשוי בחבלים על התנור ועל הים ועל אצטרובל ועל חמור של רחים של יד ועל סאח של רחים של זתים רבי יוסי אומר אף על קורת הבלנין טהור:

אנא אבין אלמעני וחיניד אשרח אלאסמא. ודלך אנה יקול אן אדא כאן אלשי אלדי אדא צרב עליה אלזב תאבת קליל אלאצטראב בחסב קותה ותבאתה פי אלארץ תם אוקע שי או חרכה באהתזאזה פי חאל אלצרב פאן דלך אלשי אלואקע או אלמתחרך טאהר לאן אלחרכה אלואצלה לה מן אלזב צעיפה גדא ואדא כאן דלך אלשי אלדי צרב עליה אלזב פחרך שיא אכר קליל אלתבאת סריע אלחרכה מן אדני מחרך פאן דלך אלשי אלמתחרך בוסאטה הדא אלשי אלסריע אלחרכה טמא וכאן אלזב חרכה בידה אעני בהסיטו. והדה אלתי יקול פיהא הנא טהור מענאה אן אלשי אלמתחרך

אברר את הענין ואחר זה אפרש את השמות. וזה שאומר אם היה הדבר אשר הקיש עליו הזב קים ואינו מתנדנד אלא מעט בעבור כובדו וקיומו בארץ ואחר זה הפיל בנדנודו בשעת הכאה איזה דבר או הניעהו זה הדבר הנופל או המתנועע טהור מפני שהתנועה הבאה לו על ידי הזב חלשה מאוד. ואם היה הדבר אשר הקיש עליו הזב והניע דבר אחר קיומו מעט ותנועתו קלה על ידי מניע היותר חלש זה הדבר האחר המתנודד באמצעות הדבר שתנועתו קלה טמא כאילו הזב הניעו בידו רוצה לומר בהסיטו. ואמרו באלו הדברים טהור ענינו שהדבר המתנועע בהכאת הזב על אחד מאלו הדברים טהור

בעבור

אלמתחרך ענר מא יצרב אלזב עלי ואחד מן הדה טהור לתבאתה וקלה חרכתהא מן אגל אלזב. ובדי יכרהא בחסב מא כאן שכלהא ותבאתהא פי אלבניאן פי דלך אלזמאן ואלאצל קר עלמתה אלדי בה תעלם אליום אי שי אדא הזה אלזב ווקע באהתזאזה שי אכר כאן אלשי אלואקע טמא או טהור. ומריש הו אלנשבה אלכבירה אלתי תמד עלי אלאעמדה ואטראף כשב אלסקף כלהא ממתדה עליהא אלתי נסמיהא נחן אלנשף. ומלבן תרביעה מן נשב תכון עלי אלסטח מבניה שבה מעקה. וצנור אלמיזאב. ורף אללוח. קאל ולו כאן מרבוט בחבל אלדי יסהל אהתזאזה אכתר ממא לו כאן מבניא. וים דאירה מן עוד יגתמע פיהא אלדקיק שבה חק והי איצא תאבת בעצהא פי אלארץ. ואצטרוביל דור עוד יכון תחת אלרחא. כי תרתפע ען אלארץ וקת אלטחין והו איצא מבני פי אלארץ. וחמור של רחים נשבה תרפד בהא אלכחא כאנא יסמונהא חמור. ואסה של רחים מכיאל כביר תאבת טרפה פי אלארץ איצא. וקורת הבלנים נשבה אלחמאמי כאנת משהורה אלצורה ענדהם. ובחסב שכלהא ווצעהא פי אלבניאן וקע אלנלאף בינהם הל חרכתהא סהלה ויכון אלשי אלואקע בחרכתהא טמא או עסרה פיכון טהור.

בעכור קיומם ומיעוט תנועתם על ידי הזב. והתחיל לזכור הדברים לפי תמונתם וקיומם בבנינם באותו הזמן. וכבר ידעת השורש אשר בו תדע היום איזהו הדבר אשר אם הניעהו הזב והפיל בתנועתו דבר אחר עושה הדבר הנופל טמא או טהור. ומריש הקורה הגדולה המתפשטת על העמודים וקצוי כל קורות הגג מתפשטות עליה ואנחנו קורים אותה נשף. ומלבן ריבוע מן קורות הבנוי על הגג בדמות מעקה. וצנור מרוב של מים. ורף לוח. אמר אף על פי שהוא עשוי בחבלים שתנועתם יותר קלה מהבנוים. וים היקף של עץ אשר יתקבץ בו הקמח בדמות תיבה והוא גם כן קצתו קבוע בארץ. ואצטרוביל עינול של עץ אשר תחת הרחים להגביה אותם מעל הארץ בעת הטחינה והוא גם כן בנוי על הארץ. וחמור של רחים קורה שהרחים סמוכין עליה וקורין אותה חמור. וסאה של רחים מדה גדולה אשר שוליה קבועים בארץ. וקורת הבלנים קורת בעל המרחץ וצורתה היתה ידועה אצלם. ולפי תמונתם ומקומם בבנין נבדלו אלו הדברים אם תנועתם קלה ויטמא הדבר הנופל בהם או כבדה ויהיה טהור.

ג. הקיש על הדלת על חנגר על המנעול על המשוט ועל הקלת ועל אילן שכחו רע ועל סוכה שכחה רע ועל אילן יפה על סולם מצרי בזמן שאינו קבוע במסמר על הכבש על הקורה ועל הדלת בזמן שאינן עשוין בטיט טמאין על השידה על התיבה ועל המגדל טמאין רבי נחמיה ורבי שמעון מטהרין באלו:

נגר הו אלמתראס אלדי יסמונה פי אלנרב מעראץ לכונה מערץ עלי אלאבואב. ומענול אלמגלק. ומשוט אלמגראף. וקלת דאירה מן עוד תעמל חול אלרחא כילא יתטאיר אלנבאר מן אלשי אלמטחון כמא שרחנא פי ראבע בתרא ואין הלכה כר׳ נחמיה ור׳ שמעון.

נגר הוא בערבי מתראס אשר יקראו אותו במערב מעראץ[b]) לפי שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה על דלתות השער. ומנעול כמשמעו. ומשוט הכלי אשר בו ישוטו על המים. וקלת עינול מעץ הנעשה סביב הרחים כדי שלא יתפזר באויר האבק מהדבר הטחון כמו שביארנו ברביעי[c]) מבתרא. ואין הלכה כר׳ נחמיה ור׳ שמעון.

זב

b) בערבי ערץ והמערץ נגזר מזה השם. c) מ״ג.

ד. זב שהיה מוטל על חמשה ספסלים או על חמשה פונדיות לארכן טמאין לרחבן טהורין. ישן ספק נתחפך עליהן טמאין. היה מוטל על ששה כסיות שתי ידיו על שנים שתי רגליו על שנים ראשו על אחד גופו על אחד אין טמא אלא זה שתחת הגוף עומד על שני כסיות רבי שמעון אומר אם רחוקין זה מזה טהורין:

ספסלין כראשי מסתיליה. ופונדיות מנאטק. וכסיות אואני גלד תצלח למשכב. ומעני קולה לארכן טמאים הו אן יכון טול אלזב עלי ערץ אלשקק או אלכראסי אלתי יעמהא כלהא הכדא. ואצל הדא אלפקה קולה תעאלי כל המרכב אשר ירכב עליו יטמא וקאלוא פי ספרא עד שינשא רובו עליו פאלאצל ענדנא אנה לא יטמא משכב עד שינשא רוב הזב עליו ואין הלכה כרבי שמעון.

ספסלין כסאות ארוכים ופונדיות הגורות. וכיסיות כלי עור הראוים למשכב. וענין אמרו לארכן טמאים שיהיה הזב לארכו על רוחב היריעות או הכסאות עד שינשא על כולם כזה. ושורש זה הדין אמרו יתברך[ב] כל המרכב אשר ירכב עליו יטמא ואמרו בספרא[ג] עד שינשא רובו עליו הנה השורש אצלנו שלא יטמא משכב עד שינשא רוב הזב עליו. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ה. עשר טליות זו על גב זו ישב על גבי העליונה כולן טמאות. הזב בכף מאזנים ומשכב ומושב כנגדו כרע הזב טהורין כרעו תן טמאין רבי שמעון אומר ביחידי טמא ובמרובין טהור שאין אחד נושא את רובו:

טליות גמע טלית. וקולה עשר אראד בה אלכתרה וכדלך לו כאנת אלאף ואלחנארה מן פוק ויגלם אלזב או אלנדה מן פוק תלך אלחנארה אנתגם אלתוב אלספלי וצארת כלהא משכב עלי מא בינא פי אול כלים אנה ינתגם אלמשכב מתחת אבן מסמא. ואדא מאלת אלכפה אלתי פיהא אלזב פלים יציר דלך אלמשכב ואלמושב מדרס והו מעני קולה טהורים לאן אלזב אדא הסיט כלי או נקלה לים יגעלה משכב כמא בינא. פאן מאלת אלכפה אלתי פיהא אלמשכב צאר דלך טמא מדרס לאן קד תעלק אלזב מן דלך אלמשכב וקד תקדם אן הזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים ומן גמלתהא נתלה. וקאל ר׳ שמעון אן אדא כאן משכב אחד הו אלדי אתקל אלזב ומאל בה חיניד יכון טמא מדרס אמא אדא כאנת שני משכבות פמא זאד ומאלת באלזב פאנהא לם תציר משכב הזב אד וכל ואחד מן אלמשכבות עלי אלאנפראד לא יכריע הזב

טליות קבוץ טלית. ואמרו עשר רצונו לומר רבים כן הוא אפילו היה אלף והאבן למעלה מהם וישב הזב או הנדה על זאת האבן נטמא הטלית התחתונה ונעשו כולן משכב לפי מה שביארנו בראשון מכלים[ג] שהמשכב יטמא מתחת אבן מסמא. ואם כרעה הכף אשר בה הזב זה המשכב או המושב אינו מדרס וזה ענין אמרו טהורים לפי שאם הסיט הזב כלי או נשאו לא יעשה אותו משכב[ד] כמו שביארנו. ואם כרעה הכף אשר בה המשכב זה המשכב הוא טמא מדרס לפי שכבר נתלה הזב בזה המשכב וכבר קדם שהזב מטמא את המשכב בחמשה דרכים ומכללם נתלה. ואמר ר׳ שמעון שאם היה משכב אחד אשר הכביד על הזב והניעו[ה] אז יהיה טמא מדרס אבל אם היו שני משכבות או יותר והניעו הזב זה אינו משכב הזב מפני שכל אחד מן המשכבות לבדו לא יכריע[ו] הזב אלא כל המשכבות ביחד ואנחנו מצריכין במשכב

ב) ויקרא ט״ו י״ט. ג) פרשת מצורע פרק ג׳ הלכה י״ב (ע״ו ד׳). ג) מ״ד. ד) ר״ל להיות אב. ה) ר״ל והעלהו. ו) ר״ל הוא סבת תנועת הזב.

בל מגמועהא ונחן נחתאג פי אלמשכב אן יחמל רוב הזב כמא ד׳כרנא וסיבין דלך פכאן כל משכב מנהא נושא מיעוט הזב והו קולה שאין אחד נושא את רובו יעני אן לים אלמשכב אלואחד מנהא נשא רוב הזב. ואין הלכה כר׳ שמעון.

שישא רוב הזב כמו שזכרנו וכמו שאני עתיד לבאר וכאילו כל משכב מהם נושא מיעוט הזב והוא אמרו שאין אחד נושא את רובו רוצה לומר שאין משכב אחד מהם נושא רוב הזב. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ו. הזב בכף מאזנים והאכלים ומשקין בכף שניה טמאין ובמת הכל טהור חוץ מן האדם זה חומר בזב מבמת. וחומר שזב בזב מבמת שהזב עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים ועל גביו מרף לטמא אוכלין ומשקין מה שאין המת מטמא. וחומר במת שהמת מטמא באהל ומטמא טומאת שבעה מה שאין הזב מטמא:

לא פרק הנא בין כרע הזב או כרעו האכלים פאנהא טמאין בהיסט הזב כמא תקדם מגע שהוא בכולו ואנמא אחוגנא הנאך פי אלמשכב אן יכרע ליציר אב מן אבות הטמאות מתל לו ישב הזב עליו כמא בינא. וקולה ובמת הכל טהור יעני אן אלמת אדא כאן בכף מאזנים ואכלין ומשקין או כלים או משכבות פי כף שנייה סוי כרעו הם או כרע המת הכל טהור לאן אלמת לא יטמא משכב ומושב כמא יבין והו איצא לא יטמא אדא הסיט. תם קאל חוץ מן האדם לאן אדא כאן אלמת בכף מאזנים והאדם בכף שנייה וכרע החי אנתגם בכונה נשא המת ובין הו אן חית מא נקול מת אלמראד בה אלשי אלדי יטמא מן המת מתל כזית מבשרו ואבר ממנו וסאיר מא תבין פי תאני אהלות. וקד בינא טומאת משכב וקלנא אן מענאהא אן אלזב ולו גלם עלי תיאב כתירה ואחד פוק תאני יציר אלספלי משכב הזב ועלי אנה לא נגע בו והדא נאץ באלזב אמא אלמת פחכם כלים שתחתיו או כלים שנוגע בהן סוי וקד תבינת אחכאם דלך פי אול אהלות קאל אללה כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ולם יקל כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא וכאן יכון אלצמיר ראגע עלי אלזב אלמתקדם ד׳כרה אסתגרגוא מן דלך וקאלוא הזב לא המת. וטומאת מדף הי מא אצף לך ודלך אן אלזב

אין הפרש כאן בין כרע הזב או כרעו האכלים לפי שהם טמאין בהיסט הזב כמו שקדם[ב]) מגע שהוא בכולו ולא הצריכנו שם במשכב שיכרע אלא כדי שיהיה אב מן אבות הטמאות כאילו ישב עליו הזב כמו שביארנו. ואמרו במת הכל טהור רוצה לומר שאם היה המת בכף מאזנים ואכלין ומשקין או כלים או משכבות בכף שניה בין שכרעו הם או כרע המת הכל טהור לפי שהמת אינו מטמא משכב ומושב כמו שיתבאר והמת גם כן לא יטמא אם הסיט. אחר זה אמר חוץ מן האדם שאם היה המת בכף מאזנים והאדם בכף שניה וכרע החי נטמא לפי שהוא נשא המת וברור הוא שבכל מקום שנאמר מת יוצה בו הדבר אשר יטמא מן המת בכזית מבשרו ואבר ממנו וכשאר מה שמבואר בשני מאהלות. וכבר ביארנו[ג]) טומאת משכב ואמרנו שענינה שהזב אפילו ישב על בגדים הרבה זה על זה הבגד התחתון יהיה משכב הזב אף על פי שלא נגע בו וזהו החומר בזב אבל במת דין הכלים אשר תחתיו או כלים שנוגע בהן שוה ודיני זה כבר הם מבוארים בראשון מאהלות אמר השם[ג]) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב יטמא ולא אמר כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא והיה הכינוי במלת יטמא חוזר אל הזב אשר קדם וכרו הוציאו מזה[ד]) ואמרו הזב

ואצחאבה לא

ב) פ״ג מ״א. ג) מ״ח. ד) ויקרא ט״ו ד׳. ד) ספרא מצורע פרק ב׳ הלכה י״א (ע״ה ד׳).

ואצחאבה אעני זבה נדה ויולדת ומצורע
אדא כאן עליה מן פוקה אכלים ומשקין
אנתגסת ולו כאן בינה ובינהא חגאבאת
כתירה וכדלך אן חצל פוק אלזב כלים
מעביה בעצהא עלי בעץ פאלכלי אלפוקאני
טמא טומאת מדף ועלי אן בינה ובין
אלזב חגב כתרה לכן דלך אלכלי
טמא טומאה קלה אעני אנה ליס הו אב בל
חכמה חכם כלים שננעו בזב אלתי תטמא
אכלים ומשקין פקט לא אדם וכלים. פקד
תבין לך אן גמיע אלכלים הראויין למשכב
שתחת הזב כלהא אב הטומאה ולא פרק
בין אלמשכב אלספלי אללאצק באלארץ
או אלמשכב אללאצק בנסמה וגמיע אלכלים
שעל הזב כלהא ראשון לטומאה ולא פרק
באלתזב אללאצק בנסמה מן פוק או אלתזב
אלפוקי אלדי ילי אלסמא אלכל טמא טומאת
מדף ולים הדא אלחכם פי אלמת בל חכם
כלים שעל גביו או כלים שתחתיו או כלים
שננעו בו ואחד והו מא תבין פי תאני
אהלות. ותעלם הדא אלמעני פי אלזב מן
קולה פיה וכל כלי עץ ישטף במים קאלוא
פי ספרא מה בא זה ללמדינו אם ללמד
שיטמא כלי שטף במגע והלא כבר נאמר
והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם הנוגע בו
מטמא כלי שטף במגע הוא עצמו לא יטמא
כלי שטף במגע אם כן למה נאמר כלי עץ
ישטף במים אלא אלו אכלים ומשקין וכלים
שעל גבי הזב וקאלוא איצא וכל כלי עץ
ישטף במים מלמד שהוא עושה על
גביו מדף. והדה אללפטה אעני מדף קד
יצרפונהא פי מעני אכר מן אלטומאה כמא
בינא פי עאשר פרה וען דלך אלמעני קאלוא
פי אלתלמוד מאי מדף דכתיב קול עלה נדף
יעני אנה מן מעני אלחרכה והדא אלתפסיר
ליס הו מן נפס אלגמר ואנמא הי טרה מן
פירוש רבנן סבוראי סיכתבהא אלנסאך פי
נפס אלכלאם ולא ינבהון עליהא אמא הדא
אלמעני אלדי נחן פיה הנא מן טומאת מדף
פאצלה מנדף והו משתק מן קולהם ריחו
לא המת. וטומאת מדף הוא מה שאומר
לך וזה שהזב והבריו והם זבה נדה יולדת
ומצורע אם היו עליהם אכלים ומשקין
נטמאו אפילו היו בינו וביניהם מצעים רבים
וכן אם היה למעלה מן הזב כלים ערובים
זה על זה הכלי העליון טמא טומאת מדף
אף על פי שיש בינו ובין הזב מצעים
רבים אבל זה הכלי טמא טומאה קלה
רוצה לומר שאינו אב אבל דינו כדין כלים
שננעו בזב המטמאים אכלים ומשקים לא
אדם וכלים. וכבר התבאר לך שכל הכלים
הראויין למשכב שתחת הזב כולם אב
הטומאה ואין הפרש בין המשכב התחתון
הדבוק בארץ או המשכב הדבק בגופו וכל
הכלים שעל הזב כולם ראשון לטומאה
ואין הפרש בין הבגד הדבק בגופו מלמעלה
או הבגד העליון אשר כנגד הרקיע הכל
טמא טומאת מדף וזה הדין אינו במת אלא
הדין שוה בכלים שעל גביו או כלים
שתחתיו או כלים שננעו בו והוא מה
שהתבאר בשני[ב] מאהלות. ולמד זה בזב
מאמרו בו[ג] וכל כלי עץ ישטף במים
אמרו בספרא[ג] מה בא זה ללמדינו אם
ללמד שיטמא כלי שטף במגע והלא כבר
נאמר והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו אם
הנוגע בו מטמא כלי שטף במגע הוא עצמו
לא יטמא כלי שטף במגע אם כן למה
נאמר כלי עץ ישטף במים אלא אלו אכלים
ומשקים וכלים שעל גבי הזב ואמרו גם כן
וכל כלי עץ ישטף במים מלמד שהוא
עושה מדף על גביו. וזאת המלה והיא מדף
ישתמשו בה לפעמים בענין אחר מן הטומאה
כמו שביארנו בעשירי מפרה ועל זה ענין
אמרו בתלמוד[ד] מאי מדף דכתיב קול
עלה נדף רוצה לומר שהוא מענין התנועה
וזה הפירוש אינו מהגמרא עצמו ואינו אלא
גליון מפירוש רבנן סבוראי והסופרים כתבוהו
בתוך המאמר עצמו ולא העירו על זה אבל
הענין אשר אנחנו בו בטומאת מדף עקרו
מנדף והוא נגזר מאמרם ריחו נודף רוצה

לומר נודף

ב) צ"ל בראשון. ג) ויקרא ט"ו י"ב. ג) פרשת מצורע פרשה ג' הלכה ג' (ע"ז א') עיין מה שהערנו למטה דף 219. ד) עיין נדה ד' ב'.

נודף אי ינם וישם עלי בעד כתיר פאסתעאר הדה אלעבארה אלי אלוב אלדי ינגס כלים שעל גביו ולו כאן בינהמא חגב כתירה כאנה תנס ראיחתה ותצל אליהא ותנגסהא עלי גהה אלתשביה.

לומר מתפשט ומריחין אותו למרחוק והשאילו זה הענין לוב המטמא כלים שעל גביו אפילו היו ביניהם מצעים רבים כאלו ריחו מתפשט ותניע אליהם ויטמאם על דרך משל.

ז. היה יושב על גבי המטה וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה טמאות מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש רבי שמעון מטהר. היה רוכב על גבי בהמה וארבעה טליות תחת ארבע רגלי בהמה טהורות מפני שהיא יכולה לעמוד על שלש. היתה טלית אחת תחת שתי ידים תחת שתי רגלים תחת היד תחת הרגל טמאה רבי יוסי אומר הסוס מטמא ברגליו והחמור בידיו שמשענת הסוס על רגליו ומשענת החמור על ידיו. ישב על קורת בית הבר כלים שבעקל טמאין על המכבש של כובס כלים שתחתיו טהורין רבי נחמיה מטמא:

ר׳ שמעון יקול אנה לא נישא רובו על כל אחת ואחת עלי מא בינא מן מדהבה פי כף מאזנים ואמא קול אלכל פי אלבהמה כולם טהורות פעלה דלך מא בין אלתלמוד ודלך אן אלאצל ענרנא מסייע אין בו ממש פאדא תגילנא אחד אלארבעה קואים אלבהמה קד ארתפע כאנת אלטלית אלתי תחתה טאהרה לאן אעתמאד אלבהמה עלי אלתלתה אלבאקיה והדא אלראבע ואן כאן לם תרפעה והו יעינהא מסייע אין בו ממש והכדא נקול פי כל קאים מן אלארבעה אנה מסייע ולדלך כולן טהורות. ועיקל הו אלרבאט אלדאיר באלשי אלמעצור. וקורת בית הבד טרפהא פוק אלעיקל והי תעצרה ועלי אלטרף אלאכר כאן גלום אלוב. ומכבש של כובס תכת אלקצאר אדא קצר אלתיאב יתקלהא תחת אלמכבס פאדא גלם אלוב עלי טרף אלתכת אלתי אלתיאב תחתה פהי טהורים ולזום הדא יערף מן צורה מכבש של כובסים עגדהם פי דלך אלומאן לאנה לא שך אדא גלם אלוב מנה עלי דלך אלטרף לים יני תקלה על גבי הכלים פתציר משכב ור׳ נחמיה יקול אנהא תציר משכב ואן לה עליהא תקל. ואין הלכה כר׳ נחמיה ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

ר׳ שמעון אומר הזב לא נישא רובו על כל אחת ואחת לפי מה שביארנו מדעתו בכף מאזנים. אבל הטעם למה הטליות כולן[ב] טהורות בבהמה לדברי הכל הוא מה שביאר התלמוד[ג] שהשורש אצלנו מסייע אין בו ממש ואם נדמה במחשבתנו שחסרה[ג] אחת מארבע רגלי של בהמה היתה הטלית אשר תחתיה טהורה לפי שהבהמה יכולה לעמוד על השלש הנשארות ואף על פי שלא[ד] חסרה זאת הרגל הרביעית והיא מסייעה אותה מסייע אין בו ממש וכן נאמר בכל אחת מארבע רגליה שהיא מסייעת לשיכך כולן טהורות. ועיקל השבכה הסובבת את הדבר הנסחט. וקורות בית הבר קצה הקורה הוא על העיקל והוא סוחט אותו ועל הקצה השני ישב הזב. ומכבש הכובס כאשר יכבס הכובס בגדים יכבידם תחת המכבש ואם הזב יושב על קצה המכבש אשר הבגדים תחתיו הם טהורים ויתחייב זה מצורת מכבש של כובסים אצלם בזה הזמן לפי שאין ספק שאם ישב הזב על הקצה הזה של מכבש איננו מכביד את הכלים להיות משכב ור׳ נחמיה אומר שהם משכב לפי שהוא מכביד עליהם. ואין הלכה כר׳ נחמיה ולא כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

הנוגע

ב) אפשר שבנוסחת הר״ם כולן טהורות אף על פי שלא נמצאה בכ״י ולא במתניתא דבני מערבא עיין במ״ת ה׳ משכב ומושב פ״ז ה״ו. ג) שבת צ״ג א׳. ד) ואולי צריך להעתיק שחגביהה הבהמה אחת מרגליה. ד) או הגביהה.

פרק חמישי.

א. הנוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אכלין ומשקים וכלי שטף במגע אבל לא במשא. כלל אמר רבי יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אכלין ומשקין להיות תחלה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס לאחר פרישתו ממטמאיו מטמא משקין להיות תחלה והאכלין והידים להיות שניות ואינו מטמא בגדים:

כן תאמרא ללאצול אלתי בינא פי צדר הדא אלסדר מן אן אב המומאה הו אלדי יטמא אדם וכלים וולד המומאה לא יטמא אדם ולא כלים ואן כל מא ינתגם באלאב הו ראשון ויתסמי איצא ולד. פיקול פי הדה אלהלכה אן אלדי ינתגם בזב טאל מא הו מתצל בה פהו יטמא כלים אדא נגע בהן ועלי אנה ראשון לטומאה לכן טאל מא הו מתצל באלאב יטמא כלים אד וונדנא אלנין קד קאל אנה יטמא בגדים בשעת מגעו והו קולה והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו יריד בדלך אנה טאל מא הו נוגע בבשרו ומתצל במטמאיו אדא נגע בבגדים אנפסהא וצארת ראשון לטומאה לא שני. ופי ספרא קאלוא ומטמא שאר כלים כבגדים אלא כלי חרש נאצה פאנה לא ינפסה גיר אלאב או אלמשקין כמא בינא פי אלצדר. ומעני קולה אבל לא במשא אנה אדא נשא אבלין ומשקין בשעת מגעו בזב לא ינפסהא חתי יגע בהן. והדא אלכלל אלדי קאלה ר' יהושע הו צחיח נאדי עלי אלאצול אלמתקדמה ולא מנתלף עליה פאעמד עליה.

זבור השרשים אשר ביארנו בפתיחת זה הסדר שאב הטומאה הוא אשר יטמא אדם וכלים ושולד הטומאה לא יטמא אדם ולא כלים ושכל מה שנטמא באב הוא ראשון ונקרא גם כן ולד. והנה אומר בואת ההלכה שהנטמא בזב כל זמן שהוא מחובר בו מטמא כלים אם נגע בהן אף על פי שהוא ראשון לטומאה אבל כל זמן שהוא מחובר באב יטמא כלים הואיל ומצאנו הכתוב אומר שהוא מטמא בגדים בשעת מגעו והוא אמרו[ב]) והנוגע בבשר הזב יכבס בגדיו ירצה בו שכל זמן שהוא נוגע בבשרו והוא מחובר במטמאיו מטמא בגדים אם נגע בהן ונעשו ראשון לטומאה לא שני ובספירא אמרו[ג]) ומטמא שאר כלים כבגדים אלא כלי חרס בלבד לפי שאינם מיטמאין אלא באב או במשקין כמו שביארנו בפתיחה וענין אמרו אבל לא במשא שאם נשא אכלים ומשקים בשעת מגעו בזב אינו מטמא אותם עד שינע בהם. וזה הכלל שאמר ר' יהושע הוא אמת והולך על השרשים הקודמים ואין חולק עליו והחזק בו.

ב. ועוד כלל אחר אמר כל הנישא על גב הזב טמא וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם כיצד אצבעו של זב תחת הנדבך הטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד הטמא מלמעלן והטהור מלמטן מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד. האכלין והמשקין המשכב והמושב והמדף מלמעלן מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין אחד ופוסלין אחד משכב מושב מלמטן מטמאין שנים ופוסלין אחד פרשו מטמאין שנים ופוסלין אחד האכלין והמשקין והמדף מלמטן טהורין:

תחלת

אול

ב) ויקרא ט"ו ז'. ג) זבים פרשה ב' הל' י"א.

אול מא יגב אן תעלמה אן חית מא יקאל מטמא שנים ופוסל אחד פאנה ישיר אלי אלתרומה אלתי קד תבין פיהא אן הראשון והשני טמאים ומטמאין והשלישי פסול וכל אב טומאה מן אבות הטמאות הו מטמא שנים ופוסל אחד לאן אלאוכל אלדי יגע בו ראשון ואלדי יגע בראשון שני ואלאתנין טמאים ואלדי יגע בשני שלישי והוא פסול כמא בינא וכל ראשון לטומאה פהו מטמא אחד והו אלשני אלדי יגע בו ופוסל אחד והו אלשלישי אלדי יגע בשני פאחפט הדא אלמעני. ואיצא פאן כל אב טומאה קלנא פיה אנה מטמא אדם לטמא בגדים פאן דלך אלאדם ענד מא יטמא בו אמא במגע או במשא אן כאן מטמא בגדים במשא פאנה טאל מא הו מתצל במטמאין פאנה ינחסב מתל אלאב נפסה למעני אנה יטמא שנים ויפסול אחד לכנה אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש כמא תבין פי כלל ר׳ יהושע. פאדא פרש ממטמאין בקי ולד טומאה וכמא לא ינגם כלים אחר פרישתו כדלך אינו מטמא שנים בל מטמא אחד ופוסל אחד כחכם כל ראשון לטומאה. וכל אב טומאה קלנא פיה אנה נוגע בו אינו מטמא בגדים פאן הנוגע בו בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו מטמא אחד ופוסל אחד פאחפט הדא אלאצל איצא פהו מפתאח הדא אלפרק. ובעד הדה אלמקדמאת אנעל דהנך מן פהם הדה אלהלכה. קאל אן כל מא ירתפע על גבי הזב ולו כאן בינה ובין אלזב וסאיט פהו טמא סוי כאן אלשי אלדי על גבי הזב אדם או כלי שטף והי אלמדף כמא בינא או אכלים ומשקין או משכב ומושב אלכל טמא והו מטמא שנים ופוסל אחד טאל מא הו על גביו ואדא פרש בקי ראשון לטומאה ומטמא אחד ופוסל אחד. וגאב אלמתאל פי הדא קולה אלדי תבני בה אלטאפיה כמא בינא פי ברכות וקולה איצא האכלין והמשקין והמשכב והמושב והמדף

מלמעלן

תחלת מה שצריך שתדעהו הוא שבכל מקום שאומר מטמא שנים ופוסל אחד הוא רומז על התרומה אשר כבר התבאר בו שהראשון והשני טמאים ומטמאין והשלישי פסול וכל אב טומאה מן אבות הטמאות מטמא שנים ופוסל אחד לפי שהאוכל הנוגע בו ראשון והנוגע בראשון הוא שני ושניהם טמאים ואשר יגע בשני שלישי והוא פסול כמו שביארנו וכל ראשון לטומאה מטמא אחד והוא השני אשר יגע בו ופוסל אחד והוא השלישי הנוגע בשני ושמור זה הענין. ודע עוד שכל אב הטומאה שאמרנו בו שהוא מטמא אדם לטמא בגדים זה האדם כאשר יטמא בו אם במגע או במשא אם הוא מטמא בגדים במשא כל זמן שהוא מחובר במטמאיו נחשב כאב עצמו לענין שיטמא שנים ויפסול אחד אבל אינו מטמא לא אדם ולא כלי חרש כמו שהתבאר בכלל ר׳ יהושע. ואחר שפרש ממטמאיו נשאר ולד טומאה וכמו שלא יטמא כלים אחר פרישתו כן אינו מטמא שנים ואינו מטמא אלא אחד ופוסל אחד כדין כל ראשון לטומאה. וכל אב טומאה אשר אמרנו בו שהנוגע בו אינו מטמא בגדים הנוגע בו בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו מטמא אחד ופוסל אחד ושמור גם כן זה השורש והוא מפתח לזה הפרק. ואחר אלו הקדמות שים לבך להבין זאת ההלכה. אמר כל מה שנישא על גבי הזב אפילו אם היו בינו ובין הזב אמצעים הוא טמא בין שהדבר שהיה על גבי הזב אדם או כלי שטף וזהו המדף כמו שביארנו או אכלים ומשקין או משכב ומושב הכל טמא ומטמא שנים ופוסל אחד כל זמן שהוא על גביו ואחר פרישתו ישאר ראשון לטומאה ומטמא אחד ופוסל אחד. והביא המשל בזה באמרו אצבעו של זב תחת הנדבך והוא הלוח אשר יבנו בו הקיר הנקרא בלשון ערב טאפיה כמו שביארנו בברכות ב) ובאמרו גם כן האכלין והמשקין

והמשכב

ב) פרק ב׳ מ״ד.

מלמעלן וחכם פי אלכל באלטומאה. תם קאל אן כל מא יתתפע אלזב על גביו ויציר אלטמא מן פוק ודלך אלשי מן אספל וביניהמא ואסטה פאן דלך אלשי אלדי מן אספל טהור אד בינה ובין אלזב וסאיט אלא אן יכון אדם או משכב ומושב פאנה ינתגם ולו תחת אבן משמא כמא תבין מראת אמא אן כאנת תחת אלזב אכלים ומשקין או כלי שטף אלתי אינן ראוין למשכב אלתי תתסמי מדף פהי טהורים וגאב אלמתאל פי דלך קולה הטמא מלמעלן והטהור מלמטן וקולה משכב ומושב מלמטן. וקולה האכלים והמשקין והמדף מלמטן טהורים אד ולא ננע בהן הזב בל בינהמא מא לא ינתגם או וסאיט כתירה. ואלי הדא אשאר פי קולה וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם לאן אלאצל ענדנא אן טומאת אכלין ומשקין ושאר כלי שטף והדה הי טומאת מדף אנמא תנתגם ולו מן דון אלוסאיט מעל גבי הזב אמא מתחתיו פלא. ונין ספרא קל וחומר שיעשה על גביו משכב מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תחתיו משכב מקום שעשה על גביו מדף אינו דין שיעשה על גביו משכב תלמוד לומר כל המשכב אשר ישכב עליו תחתיו הוא עושה משכב ואינו עושה על גביו משכב וקאלוא איצא מלמד שהוא עושה על גביו מדף. ואנמא קולה פי אלמשכב ואלמושב אדא חצלת תחת תקל אלזב אנהא מטמאין שנים ופוסלין אחד ולו פרשו מתחת הזב פדלך בין גדא לאן אלמשכב הו מן אבות הטמאות סוי כאן אלזב גאלס עליה או קאם ענה קאל תעאלי והיושב על הכלי אשר ישב וכו׳ קאלוא אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו הזב מנין לעשות ריקם כמלא תלמוד לומר כלי לעשות ריקם כמלא וקד בינא פי אול כלים אן נוגע במשכב מטמא בגדים בשעת מגעו והו נין תורה. וקד תקדם לך אן כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא שנים ופוסל אחד פנאהיך והמשכב והמושב והמדף מלמעלן ודן בכל אלו בטומאה. ואמר עוד כל מה שנישא הזב על גביו ויהיה הטמא מלמעלה והדבר ב) מתחתיו וביניהם אמצעי זה הדבר אשר מתחתיו טהור משיש בינו ובין הזב אמצעים אלא אם יהיה אדם או משכב ומושב לפי שהוא יטמא אפילו תחת אבן משמא כמו שהתבאר כמה פעמים אבל אם היו תחת הזב אכלים ומשקין או כלי שטף שאינו ראויין למשכב והנקראים מדף הם טהורים והביא המשל בזה באמרו הטמא מלמעלן והטהור מלמטן ובאמרו משכב ומושב מלמטן. ואמרו האכלים והמשקין והמדף מלמטן טהורים הואיל ולא ננע בהן הזב ויש ביניהם מה שלא יטמא או אמצעים הרבה. ולזה רומז באמרו וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם לפי שהשורש אצלנו שטומאת אכלין ומשקין ושאר כלי שטף וזהו טומאת מדף לא ישמאו אפילו תחת אמצעים אלא מעל גבי הזב אבל לא מתחתיו. ולשון ספרא ג) קל וחומר שיעשה על גביו משכב מה אם במקום שלא עשה תחתיו מדף עשה תהתיו משכב מקום שעשה על גביו מדף אינו דין שיעשה על גביו משכב תלמוד לומר כל המשכב אשר ישכב עליו תחתיו הוא עושה משכב ואינו עושה על גביו משכב ואמרו ג) עוד מלמד שהוא עושה על גביו מדף. ואמרו במשכב והמושב אם באו תחת כובד הזב שהם מטמאין שנים ופוסלין אחד אפילו פרשו מתחת הזב זהו ברור מאוד לפי שהמשכב מן אבות הטמאות בין שהזב ישב עליו או קם ממנו ואמר יתברך והיושב על הכלי אשר ישב וכו׳ אמרו אין לי אלא בזמן שהוא יושב עליו הזב מנין לעשות ריקם כמלא תלמוד לומר כלי לעשות ריקם כמלא וכבר ביארנו בראשון מכלים שהנוגע במשכב מטמא בגדים בשעת מגעו והוא כלשון התורה וכבר קדם לך

ב) ר״ל הטהור. ג) זבים פרשה ג׳ הל׳ ה׳. שכל אן מתחתיו מדף הוא טעות סופר.

ג) בספרא שלפנינו שם הל׳ ג׳ וד׳ הלשון שעושה

אן יכון אלמשכב נפסה מטמא שנים ופוסל אחד.

שכל המטמא בנרים בשעת מגעו מטמא שנים ופוסל אחד וכל שכן שהמשכב עצמו מטמא שנים ופוסל אחד.

ג. מפני שאמרו כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן אדם כל הנושא ונישא על גבי הנבלה טהור חוץ מן המסיט רבי אלעזר אומר אף הנושא. כל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל ואדם בזמן שהוא מסיט:

למא אן קאל פי אלהלכה אלמתקדמה אן אלאכלים ואלמשקין וכלי שטף מלמטן טהורים ולו כאנת תחת משכב הוב קאל עלה דלך אנהם קאלוא כל הנושא ונישא וכולי. ובין הו. וקד כררת הדא אלגרץ מראת נשיתי אלגלט פיה אן כל מא תסמעה יקול מלמעלן או מלמטן או נשא או נישא פלים תם שרט נגיעה בוגה בל ולו כאן אלפאצל בינהמא אלחגארה ובעד הדא אסמע שרח הדה אלהלכה חרף חרף. יקול אן כל מא יחצל פוק משכב הוב מן אלאכלין ואלמשקין ואלכלים פהו טאהר וכדלך אן כאנת הדה מן אספל ואלמשכב פוקהא פהי טאהרה גיר אלאדם וחדה פאנה אדא חצל אלמשכב עליה אנגסה לאן אלמשכב מטמא במשא וכדלך לו געלת חגר פוק משכב הוב וגלס אדם טהור פוק אלחגר אנתגם אף ונישא על גבי משכב וכמא אן אדא גלס אלוב פוק אלחגר אנתגם אלמשכב אלדי מן אספל כדלך אדא גלס אלטהור פוק אלחגר ינתגם מן אלמשכב אלדי מן אספל. ונין ספרא והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב ונוגע בו מנין לעשרה מושבות זה על גבי זה אפילו על גבי אבן משמא תלמוד לומר והיושב על [הכלי] אשר ישב עליו הוב יטמא מקום שהוב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא. תם קאל אן כל מא חצל איצא פוק אלנבלה או תחצל אלנבלה פוקה פהו טהור גיר אלמסיט אמא אדא כאנת אלנבלה מן פוק פהו ינתגם עלי כל האל אעני אלאנסאן לאן אלנבלה מטמא במשא כמא בינא פי אול כלים. ואנמא כלאמה אדא כאן האדם מלמעלן והנבלה מלמטן פאנה לא ינתגם אלא אן הסיט אעני אן חרך אלנבלה פי

אחר שאמרו בהלכה הקודמת שהאכלים ומשקין וכלי שטף מלמטן טהורים אפילו הם תחת משכב הוב אמר הטעם בזה מפני שאמרו כל הנושא ונישא וכו'. וברור הוא. וכבר הזרתי כמה פעמים על זה הענין לפי שיראתי הטעות בזה שבכל מקום שתשמעהו אומר מלמעלן או מלמטן או נושא או נישא אין שם תנאי נגיעה כלל אלא אפילו אם היתה אבן מונחת ביניהם ואחר זה אשמיעך פירוש זאת ההלכה מלה במלה. אמר שכל מה שהוא למעלה ממשכב הוב מהאכלים והמשקים והכלים הוא טהור וכן אם היו אלו הדברים מלמטן והמשכב למעלה מהם הם טהורים חוץ מאדם לבדו לפי שאם בא המשכב עליו יטמאהו מפני שהמשכב מטמא במשא וכן אם היתה אבן מסמא למעלה ממשכב הוב וישב אדם טהור על זאת האבן נטמא הואיל ונישא על גבי משכב וכמו שאם ישב הוב על האבן יטמא המשכב אשר תחתיו כן הטהור אשר ישב על האבן יטמא מן המשכב אשר מלמטן. ולשון ספרא b) והיושב על הכלי אין לי אלא בזמן שהוא יושב ונוגע בו מנין לעשרה מושבות זה על גבי זה אפילו על גבי אבן משמא תלמוד לומר והיושב על [הכלי] אשר ישב עליו הוב יטמא מקום שהוב יושב ומטמא ישב הטהור ויטמא. אחר זה אמר שכל מה שהוא גם כן למעלה מהנבלה או מה שהנבלה נמצאה למעלה ממנו הוא טהור חוץ מן המסיט אבל אם היתה הנבלה מלמעלן רוצה לאמר מן האדם יטמא מכל מקום לפי שהנבלה מטמא במשא כמו שביארנו

בראשון

חאל

b) זבים פרק ג׳ הל׳ א׳.

חאל כונה נישא עליה לאן אלנבלה מטמא בהיסט כמא בינא הנאך אעני אן אלטהור אדא הסיט את הנבלה ועלי אנה לא ננע אנתגם. וקול ר׳ אלעזר אף הנושא קד בינה אלתלמוד ואצלחה וקאלוא אן מענאה והו שנושא יעני אן אלמסיט לא ינתגם אלא אן כאן נושא לא אן תכון מתחתיו והו קולהם אימא והוא דנשא ואין הלכה כר׳ אלעזר. תם קאל אן כל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל פאן כל מא יאהיל על המת או יאהיל המת עליו ינתגם עלי אלשרוט אלמדכורה פי אהלות וכדלך אלאדם פאנה אדא נישא המת עליו פהו טמא לאן אלמת מטמא במשא אמא אדא כאן אלאדם נישא על גבי המת ולם יכן מאהיל וכדלך באן יכון בינהמא ואסטה אלשי אלמאהיל פאנה לא ינתגם אלא אן הסיט לאן כל מא יטמא במשא אדא הסיטו הטהור אנתגם כמא בינא פי אול כלים.

בראשון מכלים. והמאמר הזה אינו אלא אם היה האדם מלמעלן והנבלה מלמטן לפי שאז אינו מיטמא אלא אם הסיט רצוני לומר אם הניע הנבלה בעת שהיה נישא עליה לפי שהנבלה מטמא בהיסט כמו שביארנו שם ארצה בו׳ שאם הסיט הטהור את הנבלה אף על פי שלא ננע בה טמא ס). ומה שאמר ר׳ אלעזר אף הנושא כבר ביאר אותו התלמוד ע) ותקנו ואמר שענינו והוא שנושא רצונו לומר שהמסיט לא יטמא אלא אם היה נושא ולא אם היתה הנבילה מתחתיו והוא אמרם אימא והוא דנשא. ואין הלכה כר׳ אלעזר. אחר זה אמר שכל הנושא ונישא על גבי המת טהור חוץ מן המאהיל לפי שכל מה שיאהיל על המת או המת יאהיל עליו מטמא על פי התנאים הנזכרים באהלות וכן האדם אם נישא המת עליו הוא טמא לפי שהמת מטמא במשא אבל אם היה האדם נישא על גבי המת ולא היה מאהיל וזה יארע אם היה הדבר המאהיל אמצעי בינו ובין המת לא יטמא אדם אלא אם הסיט לפי שכל מה שיטמא במשא אם הסיטו הטהור יטמא כמו שביארנו בראשון מכלים.

ד. מקצת טמא על הטהור ומקצת טהור על הטמא חבורי טמא על הטהור וחבורי טהור על הטמא טמא רבי שמעון אומר מקצת טמא על הטהור טמא ומקצת טהור על הטמא טהור:

קד תקדם לך פי הדא אלפרק אן אלאדם אדא כאן נישא על גבי הזב או הזב נישא על גביו טמא פקאל הנא אן אדא כאן אלטהור נושא מקצת הזב או כאן אלזב נושא מקצת הטהור פאנה טמא לאנא לא נחתאג אן ינשא או ישא הרוב אלא פי אלמשכב פקט לא פי אלאדם כמא סיבין. ור׳ שמעון יקול אן ולו פי אלאדם אדא כאן טמא נושא את הטהור פיחתאג אן ישא רובו וחיניד ינגסה והכדא תבין פי אלתוספתא. וחבורי טמא וחבורי טהור מתל אלשער ואלאשפאר וניז אלתוספתא ואלו הן חבורים השנים והצפרנים והשיער שלהן ואלו הן מקצתם ראשי אצבעות ידים ורגלים יעני ולו כבר קדם לך בזה הפרק שהאדם אם היה נישא על גבי הזב או הזב נישא על גביו טמא ואמר כאן שאם הטהור היה נושא מקצת הזב או הזב היה נושא מקצת הטהור הוא טמא לפי שאיננו מצריכים שינשא או ישא הרוב אלא במשכב לבדו לא באדם כמו שיתבאר. ור׳ שמעון אומר שאפילו באדם אם היה הטמא נושא את הטהור צריך שישא רובו ואז יטמאהו כן נתבאר בתוספתא ג) וחבורי טמא וחבורי טהור כמו השער והצפרנים ולשון התוספתא ד) ואלו הן חבורים השנים והצפרנים והשיער שלהן ואלו הן מקצתם ראשי אצבעות ידים ורגלים

ס) עיין בתוספות יו״ט שלא הבין כן דברי הר״ם. ע) חולין קכ״ד ב׳. ג) זבים פ״ה הל׳ א׳. ד) שם הל׳ ב׳.

ראשי אצבעות פאהנא מקצת וקד תקדם לך קולה אצבעו של זב תחת הנדבך והטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד ואין הלכה כר׳ שמעון.

ורגלים רצה לומר אפילו ראשי אצבעות הם מקצת וכבר קדם לך אמרו אצבעו של זב תחת הנדבך והטהור מלמעלן מטמא שנים ופוסל אחד. ואין הלכה כר׳ שמעון.

ה. הטמא על מקצת המשכב והטהור על מקצת המשכב טמא. מקצת טמא על המשכב ומקצת טהור על המשכב טהור נמצאת טומאה נכנסת לו ויוצאת ממנו במיעוטו. וכן כבר של תרומה שהוא נתון על גבי משכב והנייר ביניהים בין מלמעלן בין מלמטן טהור וכן באבן המנוגעת טהור רבי שמעון מטמא בזו:

קד תקדם לנא אן אלדי ינגם משכב ומרכב לא ינגסה עד שינשא רובו עליו וכדלך אלרגל אלטאהר אדא נישא על גבי משכב טמא יחתאג אן ינשא רובו וחינית ינתגם. קאל תעאלי פי אלשגין אלדי ינלם עלי משכב הזב ואם על המשכב הוא וגא אלתפסיר הוא עד שינשא רובו עליו. ואעלם אנא לא נראעי רוב המשכב ולא מיעוטו ואנמא נראעי רוב הנישא ולו כאן על מיעוט המשכב פהו ינגסה וינתגם מנה. וניז ספרא או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו פיכון תביין אלמשנה הכדא רוב הטמא על מקצת המשכב ורוב הטהור על מקצתו נטמא הטהור נמצאת טומאה נכנסת למשכב ויוצא הימנו במיעוטו לאן מן מקצתו אנתגם ואנגם נירה. וניר אלכאנד. ואעלמנא אן ולו אכלין של תרומה לא תנתגם בבונהא על גבי משכב ולו כאן אלפאצל בינהמא ארק שי יכון עלי אלאצל אלמתקדם והו קולה כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן האדם ואין הלכה כר׳ שמעון אלדי יקול אן אבן מנוגעת לכון מקומה טמא כמא בינא פי נגעים פהי תנגם אלתרומה בחצולהא עליהא ואן לם תנע.

כבר קדם לנו שהמטמא משכב ומרכב אינו מטמא אותו עד שינשא רובו עליו וכן האיש הטהור אם נישא על גבי משכב טמא צריך שינשא רובו ואז יטמא. אמר יתברך באדם אשר ישב על משכב הזב ואם על המשכב הוא ובא פירושו[ה] הוא עד שינשא רובו עליו. ודע שאין משניחין ברוב המשכב ולא במיעוטו ואין משניחין אלא ברוב הנישא אפילו היה על מיעוט המשכב והוא יטמא אותו ומיטמא ממנו. ולשון ספרא[ג] או על הכלי אשר היא יושבת עליו או על מקצתו ולפי זה יהיה פירוש המשנה כן רוב הטמא על מקצת המשכב ורוב הטהור על מקצתו נטמא הטהור נמצאת טומאה נכנסת למשכב ויוצא הימנו במיעוטו לפי שממקצתו נטמא וטמא זולתו[ג]. וניר כמשמעו. והודענו שאפילו אכלין של תרומה אין מיטמאין אם היו על גבי משכב אפילו אם היה המפריד ביניהם הדבר היותר דק שיהיה לפי השורש הקודם זהו אמרו כל הנושא ונישא על גבי משכב טהור חוץ מן האדם. ואין הלכה כר׳ שמעון האומר שאבן מנוגעת לפי שמקומה טמא כמו שביארנו בנגעים מטמא תרומה אם נמצאת על האבן אף על פי שלא נגעה.

ו. הנוגע בזב ובזבה ובנדה וביולדת ובמצורע במשכבו ומושב מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד תנוגע ואחד המסיט ואחד הנושא ואחד הנישא:

קד בינא פי אול כלים אן הדה אלאבות אלמעדודה נוגע בהן ונושאן מטמא בגדים

כבר ביארנו בראשון מכלים שאלו האבות המנוים הנוגע בהן ונושאן מטמא בגדים

ה) ספרא זבים פרשה ו׳ הל׳ י״ד על פסוק ויקרא ט״ו כ״ג. ג) שם. ג) רוצה לומר שאר המשכב.

בשעת מגעו או בשעת נשיאתו וכדלך בינא אן כל מא יטמא במשא יטמא בהיסט וכדלך תבין אן אדם טהור הנישא על גבי הזב או על גבי משכבו מטמא שנים ופוסל אחד ואלכלאם כלה בין. וקד בינא מראת אן חכם אלזב ואלזבה ואלנדה ואליולדת פי טומאת משכב ומושב וסאיר אלאשיא אלתי ינגסונהא סוי וכדלך אלמצורע. ונץ ספרא פי תפסיר קולה תעאלי זאת תורת הזב וכו' והרוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה קאלוא לזכר לרבות את המצורע ולנקבה לרבות את היולדת.

בשעת מגעו או בשעת נשיאתו וכן ביארנו שכל מה שיטמא במשא יטמא בהיסט וכן התבאר שאדם טהור הנישא על גבי הזב או על גבי משכבו מטמא שנים ופוסל אחד והמאמר כולו ברור. וכבר ביארנו כמה פעמים שדין הזב והזבה והנדה והיולדת בטומאת משכב ומושב ובשאר הדברים המטמאים אותם שוה וכן המצורע. ולשון ספרא[ס]) בביאור אמרו יתברך[ג]) זאת תורת הזב וכו' והרוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה אמרו לזכר לרבות את המצורע ולנקבה לרבות את היולדת.

ז. הנוגע בזובו של זב וברוקו בשכבת זרעו במימי רגליו ובדם הנדה מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד אחד הנוגע .ואחד המסיט רבי אלעזר אומר אף הנושא:

הדה אלמערודה כלהא הי איצא מן אבות הטמאות ונוגע בהן או נושאן מטמא בגדים כמא בינא פי אול כלים. וקול ר' אלעזר אף הנושא יריד בה אן אלמסיט יחתאג אן יכון נושא וחיניד יטמא שנים ויפסול אחד כמא בין אלתלמוד ואין הלכה כר' אלעזר.

כל אלו המנויים הם גם כן מן אבות הטמאות ונוגע בהן או נושאן מטמא בגדים כמו שביארנו בראשון מכלים. ומה שאמר ר' אלעזר אף הנושא יריד בה שהמסיט צריך שיהיה נושאו ואז יטמא שנים ויפסול אחד כמו שביאר התלמוד ואין הלכה כר' אלעזר.

ח. הנושא את המרכב והנישא עליו והמסיטו מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד. הנושא את הנבלת ואת מי חטאת שיש בהם כדי הזיה מטמא שנים ופוסל אחד פרש מטמא אחד ופוסל אחד:

הדא כלה בין אדא כנת דאכרא למא תקדם פי אלפרק אלאול מן כלים ופהמת אלכלל אלדי קאל ר' יהושע פי אול הדא אלפרק וכדלך אן אלנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזיה והמרכב כל ואחד מנהא מטמא במשא לטמא בגדים כמא בינא הנאך.

כל זה מבואר אם אתה זוכר מה שקדם בפרק הראשון מכלים ואם הבנת הכלל שאמר ר' יהושע בתחלת זה הפרק וזה שהנבלה ומי חטאת שיש בהן כדי הזויה והמרכב כל אחד מהם מטמא במשא לטמא בגדים כמו שביארנו שם.

ט. האוכל מנבלת עוף טהור וחיא בבית הבליעה מטמא שנים ופוסל אחד הכניס ראשו לאויר התנור טהור וטהור התנור הקיאה או בלעה מטמא אחד ופוסל אחד כשהיא בתוך פיו ער שיבלענת טהור:

קד בינא פי צדר הדא אלסדר ופי אול מסכת טהרות אן בולע נבלת העוף הטהור

כבר ביארנו בתחלת זה הסדר ובתחלת מסכת טהרות שבולע נבלת עוף הטהור

מטמא

מטמא

ס) זבים פרק ט' הל' י"ג. ג) ויקרא ט"ו ל"ב.

מטמא בגדים בשעת בליעתו והו חיניך כמי שנוגע באב מן אבות הטמאות אלמנצוצה פאנא תקאיהא בעד בלעהא או אבתלעהא וחצלת פי מעדתה יכון כמתל מן פרש ממטמאין ויבקי ראשון לטומאה ולא יטמא בגדים חיניך וטאל מא לם תמר במבלעה בל והי פי פיה פהו טהור וקד ד׳כרנא דליל דלך כלה. ثם קאל אנה אנא אנך נבלת העוף הטהור פי פמה והכנים ראשו לאויר התנור פדלך אלשנין טהור טאל מא לם יבלעהא ולים נקול בכונהא קד אנחגבת וחצלת מנפיה בתוך אויר התנור יקום דלך מקאם אלבלע. וקולה ושהר התנור יריד בה אן התנור טהור ולו בלעהא וראשו בתוך אויר התנור ולא נקול אנ והתנור מטמא מאוירו והדה תטמא אדם בתוך בית הבליעה פהי איצא תטמא אלתנור לאתצאלהא באוירו בשעת הבליעה. וקד בינא פי אלצדר אן בולע נבלת העוף הטהור אינו מטמא אדם וכלי חרש בשעת בליעה עלי מא בין ר׳ יהושע פי אלכלל אלמתקדם והתנור מן גמלה כלי חרש כמא בינא פי מואצע מן כלים.

מטמא בגדים בשעת בליעתו והוא אז כמי שנוגע באב מן אבות הטמאות שבתורה ואם הקיאה אחר שבלעה או אם בלעה ובאה בכרסו יהיה כמי שפרש ממטמאין וישאר ראשון לטומאה ואז לא יטמא בגדים וכל זמן שלא עברה בבית בליעתו ונשארה בפיו הוא טהור וכבר זכרנו ראיות כל זה. ואחר זה אמר שאם לקח נבלת עוף טהור בפיו והכנים ראשו לאויר התנור זה האיש טהור עד שיבלענה ולא נאמר לפי שהיא נסתרה ונחבאת בתוך אויר התנור יהיה כאלו בלעו. ואמרו וטהר התנור ירצה בו שהתנור טהור אפילו בלעה בזמן שראשו בתוך אויר התנור ולא נאמר הואיל והתנור מטמא מאוירו וזאת הנבלה תטמא אדם בתוך בית הבליעה תטמא גם כן התנור לפי שהתחברה עם אוירו בשעת הבליעה. וכבר ביארנו בפתיחה שבולע נבלת העוף הטהור אינו מטמא אדם וכלי חרש בשעת בליעה לפי מה שביאר ר׳ יהושע בכלל הקודם והתנור בכלל כלי חרש כמו שביארנו בהרבה מקומות מכלים.

י. הנוגע בשרץ ובשכבת זרע ובטמא מת ובמצורע בימי ספרו ובמי חטאת שאין בהם כדי הזיה ובנבלה ובמרכב מטמא אחר ופוסל אחר. זה הכלל כל הנוגע באחר מכל אבות הטמאות שבתורה מטמא אחר ופוסל אחר חוץ מן האדם פרש מטמא אחר ופוסל אחר:

קד בינא פי אול כלים דליל כל אב מן הדה אלאבות אלמעדודה הנא אנה מטמא במגע ואן הנוגע אינו מטמא בגדים בשעת מגעו פדלך צאר מטמא אחר ופוסל אחר ולו בשעת מגעו עלי מא אצלנא פי אלהלכה אלתאניה מן הדא אלפרק. פאמא קולה אן כל נוגע באב מן אבות הטמאות שבתורה אנא פרש מטמא אחר ופוסל אחר הוא כלל ברור וכולל כל אב טומאה לפי שהדבר אשר נגע באב בין אדם בין כלים אכלין אם פרש ישאר ראשון והוא יטמא השני והשני יפסול השלישי כמו שביארנו בטהרות וכמו שזכרנו כאן. ואמרו שנם בשעת מגעו מטמא אחר ופוסל אחר חוץ מן האדם

כבר ביארנו בראשון מכלים ראיה לכל אב מאלו האבות המנוים כאן שהוא מטמא במגע שהנוגע אינו מטמא בגדים אפילו בשעת מגעו לפי מה שהשרשנו בהלכה השנית מזה הפרק. ומה שאמר לכל נוגע באב מן אבות הטמאות שבתורה אם פרש מטמא אחר ופוסל אחר הוא כלל ברור וכולל כל אב טומאה לפי שהדבר אשר נגע באב בין אדם בין כלים אכלין אם פרש ישאר ראשון והוא יטמא השני והשני יפסול השלישי כמו שביארנו בטהרות וכמו שזכרנו כאן. ואמרו שנם בשעת מגעו מטמא אחר ופוסל אחר חוץ מן האדם

בשעת

בשעת מגעו איצא פהו מטמא אחד ופוסל אחד חוץ מן האדם פתאויל הוא אלכלל מא אצף לך. ודלך אנה יקול כל נוגע באחד משאר אבות הטמאות שבתורה פהו מטמא אחד ופוסל אחד ולו בשעת מגעו לאן אלדי יטמא שנים ויפסול אחד בשעת מגעו קד תקדם תעדידהם ווצפהם ולים תם גירהם. ואמא קולה חוץ מן האדם לאן אלמת הו משאר אבות הטמאות ונוגע מטמא שנים ופוסל אחד בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו לאנה אב הטומאה והו לם יזכרה פי גמלה מן עד אנהם מטמאין שנים ופוסלין אחד ולדלך אסתתני בה הנא. ואעלם אן שורף פרה ופרים ומשלח שעיר מטמאין בגדים כמא בינא פי אלצדר לכנהם מע דלך אינן מטמאין שנים ופוסלין אחד בל מטמאין אחד ופוסלין אחד מתל כל ראשון לטומאה ולא תתן אן הדא פאסד ללכלל אלדי קאל ר׳ יהושע לאנה בין וקאל כל המטמא בגדים בשעת מגעו ולם יקול כל המטמא בגדים באטלאק והאולא לים באלמנע יטמאו בגדים בל בתנאול שגל מנצוץ פאפהם הדא.

פירוש זה הכלל מה שאומר לך. וזה שהוא אומר כל נוגע באחד משאר אבות הטמאות שבתורה מטמא אחד ופוסל אחד אפילו בשעת מגעו לפי שהאבות אשר יטמאו שנים ופוסלין אחד בשעת מגען כבר קדם מנינם והזכיר איכותם ואין עוד זולתם. ומה שאמר חוץ מן האדם לפי שהמת הוא משאר אבות הטמאות ונוגע מטמא שנים ופוסל אחד בין בשעת מגעו בין לאחר פרישתו לפי שהמת אב הטומאה והוא לא היה מזכירו בכלל מה שמנה שמטמאין שנים ופוסלין אחד ולפיכך הוציאהו כאן מן הכלל. ודע שהשורף פרה ופרים ומשלח שעיר מטמאין בגדים כמו שביארנו בפתיחה אבל בכל זה אינן מטמאין שנים ופוסלין אחד כמו כל ראשון לטומאה ואל תחשוב שזהו נגד הכלל שאמר ר׳ יהושע[b] לפי שהוא ביאר ואמר כל המטמא בגדים בשעת מגעו ולא אמר כל המטמא בגדים סתם ואלו אין מטמאין בגדיהן במגע אלא בהתעסקם בעסק מיוחד.

יא. בעל קרי כמגע שרץ ובועל נדה כטמא מת אלא שחומר ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב טומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין:

שכבת זרע מן אבות הטמאות ואלשרץ מן אבות הטמאות ואעלמך אן רואה קרי או נוגע בשכבת זרע סוי אנמא הו ראשון לטומאה מתל נוגע בשרץ כמא בינא פי אול כלים. ובועל נדה ינתגם שבעת ימים מתל טמא מת וקד בינא פי אול כלים דליל בין משכב בועל נדה מטמא אכלין ומשקין פקט ולא ינגס אדם ולא כלים. וקד בינא אן אלמת נפסה לא יטמא משכב ומושב לא טומאה קלה ולא טומאה חמורה פנאהיך טמא מת. ונץ ספרא אשר ישכב עליו הזב הזב לא טמא מת.

שכבת זרע מאבות הטמאות והשרץ מאבות הטמאות והודיעך שאין חילוק בין הרואה קרי והנוגע בשכבת זרע ואינו אלא ראשון לטומאה כנוגע בשרץ כמו שביארנו בראשון מכלים. ובועל נדה טמא שבעת ימים כטמא מת וכבר ביארנו בראשון מכלים הראיה שמשכב בועל נדה מטמא אכלין ומשקין לבד ואינו מטמא לא אדם ולא כלים. וכבר ביארנו[c] שהמת עצמו לא יטמא משכב ומושב לא טומאה קלה ולא טומאה חמורה וכל שכן טמא מת. ולשון סיפרא[d] אשר ישכב עליו הזב הזב לא טמא מת.

יב. אלו פוסלים את התרומה האוכל אוכל ראשון והאוכל אוכל שני והשותה משקין טמאין והבא ראשו ורובו בטים שאובין וטחור שנפלו על ראשו ועל

רובו

---

b) בכ״י ר׳ יהודה והוא טעות. c) מצורע פ״ב י׳ (ע״ה ד׳). d) פ״ד מ״ו.

רובו שלשת לוגין מים שאובין והספר והידים וטבול יום האכלים והכלים שנטמאו במשקים:

הדה אלמעדודה הנא אנהא פוסלין את התרומה הי מדרבנן והי מן גמלה שמונה עשר דבר שגזרו כמא דכרנא פי אול שבת גיר טבול יום וחדה פאנה אינו משמונה עשר דבר שגזרו לאן טבול יום הוא טמא מן התורה לקולה תעאלי במים יובא ושמא עד הערב ושהר והוא פהו במנולה שני לטומאה ואדא נגע בתרומה פסלה וכדא בין אלתלמוד אנה מן התורה ואנמא אלבקיה כלהא מדרבנן. אמא אוכל אוכל ראשון ואוכל שני גזרו עליו אן יפסול את התרומה אד נגע בה נשיתנא אן יאכל אוכל ראשון או שני וישרב עליה משקה תרומה פינתנם דלך אלמשקה באוכל טמא שבפיו ותציר תרומה טמאה אלתי ילום חרקהא. וגזרו איצא עלי שותה משקין טמאין מן תלך אלעלה בעינהא לילא יגמע פי פמה בינהא ובין אכלין של תרומה פתנתנם אלתרומה כמא בינא פי אלאצול אלעשימה אלתי קדמנא להדא אלסדר. והבא ראשו ורובו במים שאובין נזרו עליו איצא אנה טמא ופוסל את התרומה מן אגל כון טבולי יום פי דלך אלומאן כאנוא יתטאהרון פי מי מערות ונחוהא והי מיאה קדרה נתנה קד תעפנת והדא ממא לא יפסד אלמקוה וכאנוא יגתסלון בעד דלך במים שאובין עלי טריק אלנטאפה ודאם דלך וכתר חתי צארוא אלעואם יסנון אן מים שאובין אלתי יתטאהרון בהא פי אלאכר הי אלאצל והי אלתי תשהר ויסתנפון במי מקוה לקדרתה ולא ינוון פיה טבילה לשמה פגזרו לדלך אן כל מן בא ראשו ורובו במים שאובין בעד אלטבילה פהו באקיא בטומאתו ופוסל את התרומה חתי יעתמד עלי מי מקוה ויעלם אנה אלדי ישהר ולתתבית הדא אלמעני ותקויתה באלגוא פי דלך וקאלוא אן ולו אלרגל אלטאהר אלדי לא נגאסה עליה ולא יחתאג טבילה מתי מא נפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין צאר פוסל את התרומה

אלו המנויים כאן שהם פוסלין את התרומה הם מדרבנן והם משמונה עשר דבר שנזרו כמו שזכרנו בראשון משבת חוץ מטבול יום לבדו שאינו משמונה עשר דבר שנזרו לפי שטבול יום הוא טמא מן התורה מאמרו יתברך b) במים יובא ושמא עד הערב ושהר והוא במדרגת שני לטומאה ואם נגע בתרומה פסלה וכן ביאר התלמוד c) שהוא מן התורה ושאר הטמאות אינו אלא מדרבנן. ואוכל אוכל ראשון ואוכל שני גזרו עליו שיפסול את התרומה אם נגע בה לפי שחוששין שמא יגבל אוכל ראשון או שני וישתה עליו משקה תרומה ויטמא זה המשקה באוכל טמא שבפיו ותהיה תרומה טמאה והוא חייב בשרפתה. וגזרו גם כן על שותה משקין טמאין מזה הטעם בעצמו שמא יתחברו בפיו אלו המשקין ואוכלין של תרומה ותטמא התרומה כמו שביארנו בשרשים הגדולים שהקדמנו לזה הסדר. והבא ראשו ורובו במים שאובין נזרו עליו גם כן שהוא טמא ופוסל את התרומה מפני שבימים האלו טבולי יום היו טובלין במי מערות וביוצא בהן והן מים עבורים סרוחים שכבר נתעפשו ואלו המים אינם פוסלים את המקוה והיו רוחצים אחר זה במים שאובין לנקות בשרם והיו רגילים בזה הרבה עד שחשבו ההמון שהמים שאובים שנטהרו בהם בטוח הם עיקר הטבילה ושהם המטהרים והקילו במי מקוה לזוהמתם ולא היו מתכוונים בהם טבילה לשמה ולפיכך נזרו שכל הבא ראשו ורובו במים שאובין אחר הטבילה ישאר בטומאתו ויפסול את התרומה עד שתהיה טבילתו במי מקוה לשמה וידע שהם המטהרים ולהעמיד ולחזק זה הענין הפליגו ואמרו שאפי' האיש הטהור שאין טומאה עליו ואינו צריך טבילה משנפלו על ראשו ועל רובו שלשת לוגין מים שאובין יפסול את התרומה כטבול יום מפני הטעם שזכרנו וזה שלא ירחץ במים שאובים כלל אחרי

b) ויקרא י״א ל״ב. c) שבת י״ד ב׳.

מתל טבול יום ללעלה אלתי דכרנא והו לילא יתסל במים שאובין בעד אלטהר ראסא. וכאנוא איצא פי דלך אלזמאן יגעלון אלתרומה בגנב ספרי תורות ויקולון זה קודש וזה קודש פכאן יגי אלחיואן לאכל אלתרומה ויקטע אלספרים ויפסדהא פלדלך גזרו אן כתבי הקודש כלהא פוסלין את התרומה אלא מא דנאת מנהא. וגזרו על הידים אנהא תפסול את התרומה וכל מן נגע בידיו בתרומה פסלה ואן לם יחקק לידה נגאסה חתי ישול ידיו לשם תרומה ויתחפט בהא ועלה דלך מפני שהידים עסקניות פקד רבמא אנתגסת ידיה והו לא יעלם. וקד בינא פי צדר הדא אלסדר אן משקין טמאין הי תחלה לעולם ולו אנתגסת בשני ואן אלאכלין אלא אנתגסת במשקין טמאים צארת שני וכל שני פוסל את התרומה כמא בינא ולים פי הדא גזרה ואנמא יריד הנא בקולה האכלים שנטמאו במשקין אלא משקין שנטמאו מחמת הידים ופי הדה כאנת אלגזרה פאן מע כון הדה אלמשקין צעיפה אלטומאה אד ולא נטמאו מחמת השרץ אעני אנהא לא תסתנד פי נגאסתהא לאב כמא בינא הנאך פאנהא תנגס אלאכלים ותרדהא שני לתרומה נאצה לא לחולין והכדא קאלוא גזרו משקין הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת השרץ. וקולה איצא והכלים שנטמאו במשקין הי משקין שנטמאו מחמת השרץ או שאר אבות הטמאות ומן התורה לא תנגס אלמשקין ללכלים כמא בינא פי אלצדר לכן מדרבנן גזרו אן תנגס אלכלים ותציר תלך אלכלים שני ואנא נגעו בתרומה נפסלה. ולדלך גזרה משום משקה הזב אלדי ינגס אלכלים מן התורה לקולה וכי ירוק הזב בטהור ונא אלנקל מה שביד טהור טמאתי לך בין אכלים בין כלים בין משקין פלדלך גזרו עלי כל משקין טמאים אן תטמא כלים משום משקה הזב אלדי הו אב כמא בינא פי אלצדר.

טהרתו. והיו גם כן בימים ההם מניחים את התרומה בצד ספרי תורות ואמרו זה קודש וזה קודש והיות באות לאכול את התרומה וקרעו והפסידו את הספרים ולפיכך גזרו שכתבי הקודש יפסלו את התרומה אם נגעו בה. וגזרו על הידים שיפסלו את התרומה וכל מי שנגע התרומה בידיו פסלה אף על פי שלא נתברר לו שנטמאו ידיו עד שישול ידיו לשם תרומה ויזהר בהן והטעם מפני שהידים עסקניות ולפעמים אפשר שנטמאו ידיו והוא לא ידע. וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שמשקים טמאים הם תחלה לעולם אפילו אם נטמאו בשני ושהאוכלים שנטמאו במשקין נעשו שני וכל שני פוסל את התרומה כמו שביארנו ואין בזה גזרה ואינו רוצה כאן באמרו האכלים שנטמאו במשקין אלא משקין שנטמאו מחמת הידים ובאלו המשקין היתה הגזרה שאף על פי שהם טומאה קלה הואיל ולא נטמאו מחמת השרץ רוצה לומר שטומאתן אינה באה מחמת אב כמו שביארנו שם בכל זאת ימאו האכלים ונעשו שני לתרומה בלבד ולא לחולין וכן אמרו[ב] גזרו משקין הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת השרץ. ואמרו גם כן והכלים שנטמאו במשקין הם משקין שנטמאו מחמת השרץ או שאר אבות הטמאות ומן התורה המשקין אין מטמאין כלים כמו שביארנו בפתיחה אבל מדרבנן גזרו שיטמאו כלים ויהיו הכלים שני ואם נגעו בתרומה נפסלה. וזה גזרה משום משקה הזב המטמא כלים מן התורה לאמרו וכי ירוק הזב בטהור ובאה הקבלה[ג] מה שביד טהור טמאתי לך בין אכלים בין כלים בין משקין לפיכך גזרו על כל משקין טמאים שיטמאו כלים משום משקה הזב שהוא אב כמו שביארנו בפתיחה.

ב) שם. ג) שם.

מסכת טבול יום.

פרק ראשון.

א. המכנס חלות על מנת להפריש ונשכו בית שמאי אומרים חבור בטבול יום ובית הלל אומרים אינן חבור. מקרצות נושכות זו בזו וכברים נושכין זה בזה האופה חמיטה על גבי חמיטה עד שלא קרמו בתנור וקולית של מים המחולחלת ורחיחת גריסין של פול ראשונה ורחיחת יין חדש רבי יהודה אומר אף של אורז בית שמאי אומרים חבור בטבול יום בית הלל אומרים אינן חבור. ומודים בשאר כל הטמאות בין קלות בין חמורות:

קד בינא מראת אן טבול יום פוסל את התרומה סוי כאנת אכלין של תרומה או משקין של תרומה פוסל ואינו מטמא וקד בינא פי טהרות אן חכם אלחלה ואלתרומה ואחד למעני אלטומאה פאעלם ד̈לך. קאל אן מן יגמע ארנפה בעצהא אלי בעץ ויכון מעולה אן יפרקהא פימא בעד ואנמא גמעהא לנרץ פי אלחאלה אלחאצרה ואלתצקת תלך אלארנפה בעצהא בבעץ ונגע טבול יום בואחדה מנהא יקול בית שמאי אנה פסל הכל וכד̈לך אלחכם פי מקרצות וכברים וחמיטה על גבי חמיטה. וקד שרחנא פי טהרות מקרצות מקטעאת ענין שבה אלמשמאט. וחמיטה גרדקה רקיקה. עד שלא קרמו קבל אן תתכון להא קשרה בל אלתזקת בעצהא בבעץ והי ענין והדא בלא שך ליס מן גרצה לאנה יפסד אשכאל אלבצ ותתניר. וקולית המת הי גמגמה אלראם פשבה אלרגוה אלתי תתכון פי אלמא אדא דאבלה אלהוא באלגמגמה פקאל קולית המים המחולחלת יעני אן יכון דאבלהא פארג ואטראפהא מתצלה בטעאם תרומה וכד̈לך כבר ביארנו הרבה פעמים שטבול יום פוסל את התרומה בין אכלין של תרומה ובין משקין של תרומה פוסל ואינו מטמא וכבר ביארנו בטהרות[ב]) שדין חלה ותרומה אחד לענין טומאה ודע זה. אמר שהמכנס חלות זו בזו ובמחשבתו להפרידן אחר זה ולא כנסם עתה אלא לאיזה כוונה שהיתה לו ונשכו אלו החלות זו בזו וגגע טבול יום באחת מהן בית שמאי אומרים שפסל הכל וכן הדין במקרצות וכברים וחמיטה על גבי חמיטה. וכבר פירשנו בטהרות[ג]) מקרצות חתיכות בצק הדומות לפכסמין[ד]). וחמיטה עוגה דקה. עד שלא קרמו קודם שנתהוה עליהם קרום אבל נדבקו זו בזו בעודן בצק וזה בלי ספק אינו ברצון האופה לפי שזה מפסיד צורת הלחם וישנה אותה. וקולית המת היא גולגולת הראש והמשיל הקצף המתהוה על המים כאשר יכנס בתוכם האויר בגולגולת ואמר קולית המים המחולחלת רצה לומר שיש בתוך המים הלל וקצוותיהם מחוברות באוכל[ה]) של תרומה וכן רתיחת גריסין של פול

בתחלת גליון

ב) פ״ב מ״ח. ג) פ״א מ״ז. ד) ושם המלה הערבית כתובה בפ׳ פשמאט עיין כדאזי דף 90 והוא מין לחם הנאפה שתי פעמים לצידת החולכים בספינה. ה) זהו תרגום מלת טעאם בערבי ורוצה לומר כאן במשקה.

גליאן טביף אלפול אול גלוה וגליאן אלגמר אלקריב אלעהד באלעציר בית שמאי יעתקדון הדה כלהא חבור בטבול יום ואנה אדא אנגס טבול יום בתלך אלרגוה אלטאפיה פסל אלשראב או אלטעאם כלה. וכולך אדא נגע באחד תלך אלמקרצות או אלחמיטות או אלכברות פסל הכל. ובית הלל יקולון אנה לא פסל גיר מא אנגס בה פקט והדה כלהא אינן חבור. ואלכל מקרון אן הדה כלהא חבור בשאר טמאות בין קלות בין חמורות ואנמא אנתלף פי טבול יום לכונה קד טהר ולים ינקצה גיר הערב שמש.

בתחלת רתיחתן ורתיחת היין קרוב לזמן שיצא מן הגת בית שמאי סוברים שאלו כולן הם חיבור בטבול יום ושאם נגע טבול יום בזה הקצף הצף פסל המשקה או האוכל כולו. וכן אם נגע באחד מאלו המקרצות או החמיטות או הכברות פסל הכל. ובית הלל אומרים שלא פסל אלא מה שנגע בו בלבד ואלו כולן אינן חיבור. והכל מודים שאלו כולם חבור בשאר טמאות בין קלות בין חמורות ולא נחלקו אלא בטבול יום לפי שכבר טהר ואינו מחוסר אלא הערב שמש.

ב. המכנס חלות על מנת שלא להפריש האופה חמיטה על גבי חמיטה משקרמו בחנור וקוליה של מים שאינה מחולחלת ורתיחת גריסין של פול שניה ורתיחת יין ישן ושל שמן לעולם ושל עדשים רבי יהודה אומר אף של טופח טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

על מנת שלא להפריש יעני בניה אן לא יפרקהא וכולך אדא גמע אלגראדק מן בעד אנעקאד קשרתהא לאנה בין אן גרצה אתצאלהא. וקולה ושלשמן לעולם מענאה סוי כאן קדים או חדית לאנה קליל אלגליאן ולים יטפו כתיר. וקד שרחנא טופח אנה אלקרטמאן והו נוע מן אלשעיר ופעלה ענד אלאטבא קריב מן פעלה פקאל אן הדה כלהא חבור בטבול יום והו מעני קולה טמאים בטבול יום לאן טבול יום אינו מטמא לשי מן אלאשיא כמא אצלנא פי צדר הדא אלסדר ואנמא יפסול פקט. ואין הלכה כר׳ יהודה.

על מנת שלא להפריש רצוני לומר שכונתו שלא להפרידם וכן אם כנס העונות יחד אחר שקרמו לפי שהוא ברור שבדעתו לחברן. ואמרו של שמן לעולם ענינו בין ישן בין חדש לפי שרתיחתו מעטה ואינו צף הרבה. וכבר בארנו ב) שטופח הוא בערבי אלקרטמאן והוא מין שעורה ופעולתו אצל הרופאים כפעולת השעורה ואמר שכל אלו חבור בטבול יום והוא ענין אמרו טמאים בטבול יום מפני שטבול יום אינו מטמא שום דבר כמו שהשרשנו בפתיחת זה הסדר ופוסל בלבד. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ג. מסמר שאחר הכבר וגרגר מלח קטן והחרחור פחות מכאצבע רבי יוסי אומר כל שהוא נאכל עמו טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

יעמל פי טהר בעץ אלארגפה ענין נארג עלי סטח אלגבו שבה מסמר. וחרחור מוצע אלמחרוק מן האשיה אלגבו לאן קולה תעאלי בחרחור ובחרב שרחה בשרה אלחראר ואלגפוף. פיקול אן אדא כאנת הדה אקל מן מקדאר אלאצבע פהי כאלמתצל

עושין על גבי הכברים בצק היוצא על שטח הלחם ודומה למסמר. וחרחור מקום שרוף על פני הלחם לפי שאמרו יתברך ג) בחרחור ובחרב פירושו בחוזק החום והיובש ואמר שאם היו אלו פחות משיעור האצבע הם הוא כדבוק וחבור בטבול יום ואם נגע טבול יום בזה הגרגר

וחבור

של

ב) כלאים פ״א מ״א. ג) דברים כ״ח כ״כ.

וחבור בטבול יום ואפא נגע טבול יום בתלך חצאה אלמלה או אלטרף אלמחרק פסל הכבר. וקאל ר' יוסי אנא לא נקתדי לא בטול הדה אלאטראף ולא בקצרהא בל כל מא ימכן אן יוכל מע דלך אלגבז פהו חבור בטבול יום. ואין הלכה כר' יוסי.

של מלה או ההלק השרוף פסל הכבר[ס]. ואמר ר' יוסי כי אין אנו משגיחים על אורך אלו הקצוות ולא על קצורם אלא כל מה שהוא אפשר שיאכל עם זה הלחם הוא חבור בטבול יום. ואין הלכה כר' יוסי.

ד. הצרור שבכבר וגרגר מלח גדול והתרמס והחרחור יותר מכאצבע. רבי יוסי אומר כל שאינו נאכל עמו טחורים באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום:

קד ירשם אהל אלביות גבוהם בעלאמאת כילא יתלט פי אלפרן מע גירה פירשמונה בחבה פול או בחבה תרמס ובשקף נוף ונחוהא. פיקול אן הדה כלהא טחורים ולו באב הטומאה ואפא נגע אב הטומאה בהדא אלשקף או חבה אלתרמס ונחוהא לם ינתגם אלכבר. ור' יוסי טרד מלחבה ועכם קציתה אלמתקדמה וקאל אן כל מא לא יוכל מע אלגבז בל ינזי ענה וחינית יוכל פהו אלדי אינו חבור ואפילו באב הטומאה. ואין הלכה כר' יוסי.

לפעמים בעלי בתים עושין רושם על לחמם כדי שלא יתערב בתנור עם זולתו ורושמין אותו בגרגר של פול או של תרמס או בצרור של חרס וכיוצא בהן. ואמר שכל אלו טחורים ואפילו באב הטומאה ואם נגע אב הטומאה בזה הצרור או גרגר של תרמס והדומה להם לא נטמא הכבר. ור' יוסי הולך לפי שיטתו והפך את דינו הקודם ואמר שכל מה שאינו נאכל עם הלחם ושמשליכים ממנו ואחר זה יאכלוהו אינו חבור ואפילו באב הטומאה. ואין הלכה כר' יוסי.

ה. השעורה והכוסמת בזמן שאינן קלופים התייה והחלתית והאילום רבי יהודה אומר אף אפונים שחורים טהורים באב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים טהורים בטבול יום וטמאים בכל הטמאות. השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים והחטה בין שהיא קלופה בין שאינה קלופה והקצח והשומשום והפלפל רבי יהודה אומר אף אפונים לבנים טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות:

קד תקדם לך פי טהרות אן לא ינתגם מן אלנבאת גיר מא יצלה למאכל אדם ואפא באנת אלשעורין ואלכוסמין דון תקשיר פליסת מאכל אדם ולא תצלה ללאכל ולדלך לא תנתגם ולו באב הטומאה. וחלתית הו אלחלתית. והתייה קיל אנה אצל אלחלתית. והאילום אלאנגראן והו אצל נוע מן אלחלתית ליס הו מאכל אדם ואנמא יצרף קלילה פי אלטעאם כמא יצרף אלבורק ואלסראב. וקאל ר' יהודה אן אלחמץ אלאסוד איצא אינו מאוכל אדם ואנמא יגרי מגרי אלאדוית לא מגרי אלאנזית. הדא כלה רואית ר' מאיר

כבר קדם לך בטהרות[ג] שלא נטמא מן הצמחים אלא מה שהוא ראוי למאכל אדם ואם היו השעורים והכוסמין בקליפתן אינן מאכל אדם ואינן ראויין לאכילה ולפיכך אינן מיטמאין ואפילו באב הטומאה. וחלתית הוא גם כן בערבי אלחלתית. והתייה יש אומרים שהוא שורש החלתית. והאילום בערבי אלאנגראן והוא שורש מין ממיני החלתית ואינו מאכל אדם ואין משתמשין בו אלא מעט במזון כמו שמשתמשין במלה הנקרא אלבורק ובפינם. ואמר ר' יהודה שהאפונים השחורים אינם גם כן מאכל אדם ואין

אמא

משתמשין

ס) עיין מ"ת הלכות טומאת אוכלין פ"ח הלכה ב' ועיין בתוי"ט. ג) פ"ח מ"ח.

אמא אלחכמים פיקולון אן הדה אלמלכורה לא תפסל בטבול יום אמא אדא נגע בהן שאר טמאות פהי תנתגם אדא כאנת מוכשרין עלי אלשרוט אלמעלומה. וקצה אלשוניז והו אלמערוף במצר באלכמון אלאסוד. ושומשום אלסמסם והו אלמשהור פי אלגרב באלגלגלאן ואין הלכה כר׳ מאיר ולא כר׳ יהודה.

משתמשין בהם למזון אלא לרפואה. כל זהו משנת ר׳ מאיר אבל חכמים אומרין שאלו הנזכרים לא יפסלו בטבול יום אלא אם נגעו בהן שאר הטמאות נטמאו אם היו מוכשרין על התנאים הידועים. וקצה בערבי אלשוניז והוא הנודע במצרים בשם הכמון השחור. ושומשום כמשמעו והוא ידוע במערב בשם אלגלגאן. ואין ה.לכה כר׳ מאיר ולא כר׳ יהודה.

פרק שני.

א. משקה טבול יום כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו אינם מטמאין ושאר כל הטמאין בין קלין בין חמורין המשקין היוצאין מהן כמשקין שהוא נוגע בהן אלו ואלו תחלה חוץ מן המשקה שהוא אב הטומאה:

קד באלגנא פי תביין הדה אלהלכה ושרחנאהא אבסט שרח ואבינה פי אלצדר אללי צדרנא בה הדא אלסדר ולא אחתאג אלי תכרירה פאלתמסה מן הנאך.

כבר הפלגנו בביאור זאת ההלכה ופירשנוה בפירוש היותר רחב והיותר ברור בפתיחה שהקדמנו לזה הסדר ולא אצטרך לחזור עליו ותבקשהו משם.

ב. קדרה שהיא מלאה משקים ונגע בה טבול יום אם היה משקה תרומה המשקין פסולין והקדרה טהורה ואם היה משקה חולין הכל טהור ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא וה חומר בידים מטבול יום. וחומר בטבול יום מבידים שספק טבול יום פוסל את התרומה והידים ספקן טהור:

קד תבין מראת אן טבול יום פוסל תרומה פקט בין אכלין של תרומה בין משקין של תרומה ואו והדה אלמשקין פסולין פקט פהי לא תנגם ולו אלאכלים פנאהיך אלכלים עלי מא אצלנא פי אלצדר פלדלך הקדירה טהורה. וסיבין לך אן כל ידים מסואבות פהי שניות וקד תבין לך פי תאני טהרות אן ולו שני לטומאה אדא נגע במשקה חולין אנגסהא ורגעת משקין טמאין ולדלך תנגם הדה אלידים למשקה חולין עלי מא אצלנא פי אלצדר והו מעני קולה הכל טמא יעני אלמשקין בין היה משקה תרומה בין היה משקה חולין. פקד צאר חכם טבול יום פי הדה אלקצה אנף מן חכם ידים מסואבות. וקד תבין פי ראבע טהרות אן מן גמלה ספיקות שטהרו חכמים ספק הידים.

כבר התבאר כמה פעמים שטבול יום פוסל תרומה לבד בין אכלין של תרומה בין משקין של תרומה והואיל ואלו המשקין הם רק פסולין אינן ממאין אפילו האכלים וכל שכן הכלים לפי מה שהשרשנו בפתיחה לפיכך הקדרה טהורה. ויתבאר לך[ב] שכל ידים מסואבות הן שניות וכבר התבאר לך בשני[ג] מטהרות שאפילו שני בטומאה אם נגע במשקה חולין יטמא ונעשו משקין טמאין ולפיכך אלו הידים מטמאות משקה חולין לפי מה שהשרשנו בפתיחה וזהו ענין אמרו הכל טמא רצה לומר המשקין בין היה משקה תרומה בין היה משקה חולין. הנה כבר נעשה דין טבול יום בזה הענין יותר קל מדין ידים מסואבות. וכבר התבאר ברביעי[ג] מטהרות שמכלל הספקות שטהרו חכמים ספק הידים.

המקפה

ב) פ״ד מ״א. ג) מ״ו. ג) מ״א.

ג. המקפה של תרומה והשום והשמן של חולין שנגע טבול יום במקצתן פסל את כלם. המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה שנגע טבול יום במקצתן לא פסל אלא מקום מגעו ואם היה השום מרובה הולכין אחר המרובה. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל אם היה מפוזר במרובה טהור מפני שהוא רוצה בפיזורו ושאר כל הנדוכין שדכן במשקין אבל את שדרכן לדוך במשקין ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה הרי אלו כעגול של דבלה:

מקפה אסם אלטבוך בנמלתה אלמרק ואלשי אלמטבוך פי אלמרק ומן שאן אלנאם אן ירק אלתום באלזית ויטיב בה אלטעאם. פקאל אן אדא כאן גמלה אלטעאם תרומה ואלתום מדרום באלזית חולין פיכון אלכל חיבור ומתי נגע ולו בגז מן אלתום או אלזית פסל כל המקפה. פאן כאן גמלה אלטבוך חולין ואלתום אלמדקוק באלזית אלדי טיב בה אלטעאם תרומה ונגע במקצת השום לא פסל אלא מקום מגעו. ואן כאן אלתום אכתר מן אלמקפה פיכון חכם אלכל חכם אלתרומה ומתי מא נגע במקצת פסל הכל. וקאל ר׳ יהודה מבין ללכלאם אלמתקדם אן הדא אלדי קלנא מתי מא כאן אלתום מרובה ונגע במקצתו פסל הכל בשרט אן יכון מנמוע פי אלקערה בעד דקה והו גוף אחד אמא פי חאל דק אלתום פי אלהאון פאנה אן נגע טבול יום בגז מנה לא פסל אלא מקום מגעו אד וגרצה פי חין אלדק תפריק אלאגזא ואן לא יכון תם אתצאל. קאל וכדלך כל מא שאנה אן ידק בשי מאיע ינמעה מתל מא דכרנא מן דק אלתום באלזית ונחוה פאנה פי חין דקה אינו חבור ובעד דקה אדא נמעה באלמשקין ונעלה גוש בקערה פהו חבור בטבול יום. אמא אן כאן דלך אלשי דרכו לידק במשקין ודקה הו וסחקה ולם ינמעה במשקין לכנה נמעה באלתעבית פקט ונעלה קערה פאנה אינו חיבור ועלי אנה גוש בקערה לאנה חינית מתל עגול של דבילה אלדי אדא נטמא מקצתו לא נטמא כולו כמא תבין פי תאני תרומות ותבין ר׳ יהודה צחיח ומעמול בה.

מקפה שם התבשיל כולו המרק והדבר המבושל במרק ומדרך בני אדם שידוכו השום בשמן ומחבלין בו המזון. ואמר אם היה כל התבשיל של תרומה והשום נדוך בשמן של חולין הכל חיבור ומשנגע טבול יום אפי׳ בחלק מן השום או מן השמן פסל כל המקפה. ואם היה כל התבשיל של חולין והשום הנידוך בשמן שתיבל בו התבשיל תרומה ונגע במקצת השום לא פסל אלא מקום מגעו. ואם היה השום מרובה על המקפה יהיה דין הכל כדין תרומה ומשנגע במקצת פסל הכל. ואמר ר׳ יהודה לפרש המאמר הקודם שמה שאמרנו משהיה השום מרובה ונגע במקצתו פסל הכל הוא בתנאי שיהיה מכונם בקערה אחר שנידוך והוא גוף אחד אבל בזמן שהשום נידוך במדוכה אם נגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו הואיל וכוונתו בעת הכתישה לפזר החלקים ושלא יהיה שום חיבור ביניהם. ואמר כל מה שדרכו לידוך בדבר לה המקבצם כמו מה שזכרנו מכתישת השום בשמן והדומה לו בזמן הכתישה אינו חיבור ואחר הכתישה אם קבצו במשקין ועשאו גוש בקערה הוא חבור בטבול יום. אבל אם היה דבר שדרכו לידוך במשקין ודכוהו ושחקוהו ולא קבצו במשקין אבל קבצו בהעריכו לבד ושמו בקערה אינו חיבור אף על פי שהוא גוש בקערה לפי שהוא אז כעיגול של דבלה אשר אם נטמא מקצתו לא נטמא כולו כמו שהתבאר בשני׳ מתרומות וביאור ר׳ יהודה אמתי ועושין כמותו.

ד. המקפה והחמיטה של חולין והשמן של תרומה צף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן ואם חיבץ כל מקום שהילך השמן פסל:

ב) מ״א.

קד בינא אן חמיטה גרדקה והם יסמון אלצביץ חביץ קדרה פמעני קולה אם חיבץ אן יגעלה צביץ ודלך באן יעגן תלך אלגראדק פי אלדהן או יגלש דלך אלזית פי אלמקפה חתי ירגע אלכל שיא ואחדא מנתלטא פאנה חיניד פסל כל מא נאלטה שמן של תרומה.

כבר ביארנו[ב] שחמיטה היא עונה מה שקוראין בערבי צביץ נקרא בתלמוד[ג] חביץ קדרה וענין אמרו אם חיבץ שעשאו חביץ וזהו שלש זאת העונה בשמן או שעירב זה השמן במקפה עד שיעשה הכל כדבר אחד מעורב ואז פסל כל מה שעירב בשמן של תרומה.

ה. בשר הקדש שקרם עליו הקופה נגע טבול יום בקופה חתיכות מותרות נגע בחתיכה חתיכה וכל העולים עמה חבור זה לזה רבי יוחנן בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה וכן בקטניות שקרמו על גבי פרוסות. מעשה קדרה וקטניות בזמן שהן פרודין אינן חבור בזמן שהן גוש חבור אם היו גושין הרבה הרי אלו ימנו. שמן שהוא צף על גבי היין ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן רבי יוחנן בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה:

קרם עליו הקופה נמדת עליה אלאתאבל ואלמרק וצאר שבה ספאק. יקול ר' יוחנן בן נורי אן הדא אלספאק מע בצע אללחם חבור זה לזה ואדא נגע בקופה פסל הבשר. וקד בינא פי אלצדר אן טבול יום יפסול הקודש איצא פקט מתל אלתרומה. וקטניות שקרמו על גבי פרוסות טביך אלקטאני אדא נמד פוק פתאת אלצבו. ומעשה קדרה הו מא יטבך פי אלקדר מן אלקמה ואלדקיק וכדלך מן בקיה חמשה מינים מתל אלהרים ואלנשיש ואלעצידה ואלאחסא ונחו דלך. ומעני קולה אם היו גושים הרבה הרי אלו ימנו הו אן אדא כאנת אכדאם כתירה ואחד בנגב תאני וכל כדים מנהא מתצל מנתמע תם נגע טמא בואחד מנהא יעד מנה ראשון ושני ושלישי עלי אלאצול אלתי בינא פי אלצדר פאן כאן אלכדים אלדי נגע בו הטמא ראשון כאן אלתאני אללאזק בה שני ואללאזק באלשני שלישי ואללאזק באלשלישי רביעי ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי פי אלקולין.

קרם עליו הקופה שקפאו עליו התבלין והמרק ונעשו כמו קרום[ג] ואמר ר' יוחנן בן נורי שזה הקרום עם התיכות הבשר הם חיבור זה לזה ואם נגע בקופה פסל הבשר. וכבר ביארנו בפתיחה שטבול יום יפסול רק הקודש גם כן כמו תרומה. וקטניות שקרמו על גבי פרוסות תבשיל של קטניות שקפאו על פרוסות לחם. ומעשה קדרה היא מה שמבשלין בקדרה מהחטה והשעורה וכן משאר חמשה מינים כמו התבשילים הנקראים בערבי הרים ונשיש ועצידה ואחסא וכיוצא בהן. וענין אמרו אם היו גושים הרבה הרי אלו ימנו הוא שאם היו גושים הרבה זה בצד זה וכל גוש מהם מקובץ ומכונס ואחר זה נגע טמא באחד מהם ימנה מהם ראשון ושני ושלישי לפי השרשים אשר ביארנו בפתיחה ואם היה הגוש אשר נגע בו הטמא ראשון יהיה הגוש השני הדבוק בו שני והדבוק בשני יהיה שלישי והדבוק בשלישי רביעי. ואין הלכה כר' יוחנן בן נורי בשני המאמרים.

ו. חבית ששקעה לתוך בור של יין ונגע בו טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולחוץ אינו חבור רבי יוחנן בן נורי אומר אפילו על גבה רום קומה ונגע כנגד פיה חבור:

יקול תנא קמא אנה אן אדכל טבול יום תנא קמא אומר שאם הכניס טבול יום

ב) פ"א מ"א. ג) ברכות ל"ו ב'. ג) צ"ל בערבי צפאק.

יום ידה פי אלזית אלדי דאכל אלנאביה וחצלת ידה משפת חבית ולפנים פקד אנתגם כל לֿמר פי פי אלנאביה ואן נגע באלמר אלדי פוק פם אלנאביה פקט לא פסל אלא יין שבבור וכל מא פי דאכל אלנאביה טאהר וכאנה מנפצל ען יין שבבור ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

יום ידו ביין[ב]) אשר בתוך החבית וידו נמצאת משפת חבית ולפנים כבר נטמא כל היין שבחבית ואם נגע ביין שהוא על גבי שפת החבית בלבד לא פסל אלא יין שבבור וכל מה שבתוך החבית טהור והוא כאלו נפרד מהיין שבבור. ואין הלכה כר׳ יוחנן בן נורי.

ז. חבית שנקבה בין משוליה בין מצדה ונגע בה טבול יום טמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה טמאה מן הצדדין מכאן ומכאן טהורה. המערה מכלי לכלי ונגע טבול יום בקלוח אם יש בו יעלה באחד ומאה:

אדא כאנת הדה אלחבית מליאה ממשקין של תרומה ואנתקבת אין מא כאן אלתקב ונגע טבול יום במשקה מן דלך אלתקב באן יסדה בידה פאנה פסל כל החבית. ור׳ יהודה יקול אנה אן כאן אלתקב פי גואנב אלנאביה ונגע בו פדלך אלנז פקט הו אלפסול ויעלה באחד ומאה וכדא תבין פי אלתוספתא. וקלוה הו אלשי אלסאיל ענד אלצב. פקאל תנא קמא אן אדא כאן דלך אלנז נגע בו טבול יום ופסלו פי חין אלצב נז מן מאה ואחד מן גמלה אלמשקה אלטהור אלדי אנתלט בה פאן אלכל מותר עלי מא תבין פי לאמס תרומות פי קולהם סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה אלדי קיל הנאך וחכמים אומרין אבדה במיעוטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

אם היתה זאת החבית מליאה ממשקין של תרומה וניקבה באיזה מקום שיהיה הנקב ונגע טבול יום במשקה בזה הנקב כדי שיסתמהו בידו פסל כל החבית. ור׳ יהודה אומר שאם היה הנקב בצדדי החבית ונגע בו זה החלק לבדו הוא פסול ויעלה באחד ומאה וכן מבואר בתוספתא[ג]). וקלוה הוא מה שיזל בעת השפיכה. ואמר תנא קמא שאם היה זה החלק אשר נגע בו טבול יום ופסלו בעת השפיכה חלק ממאה ואחד מהמשקה הטהור כולו אשר נתערב בו הכל מותר לפי מה שהתבאר בחמשה[ג]) מתרומות באמרם טאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה שנאמר שם וחכמים אומרים אבדה במיעוטה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ח. בעבוע שבחבית שניקב בין מבפנים בין מבחוץ בין מלמעלן ובין מלמטן זה כנגד זה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. הפנימי מלמטן והחיצון מלמעלן טמא באב הטומאה וטמא באהל המת הפנימי מלמעלן והחיצון מלמטן טהור באב הטומאה וטמא באהל המת:

אדא טבך אלפאכר קד תתנפט פיה נפאטאת כבירה. וקד תבין פי אלתוספת אן מעני קולה הנא בין מבפנים בין מבחוץ אן ינתקב הדא אלבעבוע מבפנים ומבחוץ זה כנגד זה עלי מא סנבין ודלך אנה קאל אן הדה אלנפאטאת אן כאן אנתקבת אלי דאכל אלנאביה ואלי נארנהא תקבין מתקאבלין

כאשר יבשל היוצר את הטיט נעשו לפעמים בו בעבועים גדולים. וכבר התבאר בתוספתא ד) שענין אמרו כאן בין מבפנים בין מבחוץ שניקב זה הבעבוע מבפנים ומבחוץ זה כנגד זה לפי מה שנבאר וזהו שאמר שאם ניקבו אלו הבעבועים לפנים מהחבית ומחוצה לה בשני נקבים זה כנגד זה כואת הצורה 58 והיתה

החבית

הכדא

ב) בכ״י בערבי אלזית ר״ל בשמן ונקוד על זאת המלה וצ״ל אלכמר. ג) פ״ב הל׳ ד׳. ג) מ״ד.
ד) פרק ב׳ הלכה ה׳.

הכלא וכאנת אלחבית מליאה משקין ובלא שך אן תלך אלנפאסה אלתי פי גנב אלחבית אלתי צארת מנפוד׳ה אלי דאכל תמתלי איצא מן תלך אלמשקין פאן נגע אב הטומאה במשקה שבאבעבוע מבחוץ אעני אן יגעל אצבעה בנקב שבחוץ פקד אנגס גמיע אלמשקה אלתי פי אלחבית. וכדלך אן כאנת אלחבית מוקפת על פיה צמיד פתיל ונתונה באהל המת פאנהא תנתגס מן אגל אלנקב אלתי פי גנב אלנפאסה אלתי פי גנב אלכאבי׳ה והדא הו מעני קולה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. והדא הו אלחכם בעינה אדא כאן אלתקבין זה שלא כנגד זה זה לכן כאן הפנימי מלמטן אמא אדא כאן הפנימי מלמעלן עלי הדה אלצור׳ה ונגע אב הטומאה במשקה שבתוך האבעבוע לא נטמא משקה שבחבית לאן אלשי אלתי נגע בו הו מנפצל פי כלי בפני עצמו כמא יבין מן אלצור׳ה אלתי צורנא והו מעני קולה טהור באב הטומאה.

החבית מלאה משקין ואין ספק שזה האבעבוע אשר בצד החבית ופתוח לפנים גם כן ימלאו מאלו המשקין הנה אם נגע אב הטומאה במשקה שבאבעבוע מבחוץ רוצה לומר ששם אצבעו בנקב שבחוץ כבר טימא כל המשקה שבחבית. וכן אם היתה החבית מוקפת על פיה צמיד פתיל ונתונה באהל המת תטמא בשביל הנקב אשר בצד האבעבוע שבצד החבית וזהו ענין אמרו טמא באב הטומאה וטמא באהל המת. וזהו הדין בעצמו אם היו השני נקבים זה שלא כנגד זה והפנימי היה מלמטן אבל אם היה הפנימי מלמעלן על זאת הצורה 59 ונגע אב הטומאה במשקה שבתוך האבעבוע לא נטמא משקה שבחבית לפי שהדבר נפרד בכלי בפני עצמו כמו שיתבאר מהצורה שציירנו וזהו ענין טהור באב הטומאה. ובעבוע ננזר מאמרו[6]) שחין פרח אבעבועות.

פרק שלישי.

א. כל ידות האכלים שהם חבור באב הטומאה חבור בטבול יום. אוכל שנפרס ומעורה מקצת רבי מאיר אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו. רבי יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו רבי נחמיה אומר בטהור וחכמים אומרים בטמא ושאר כל האכלים את שדרכו ליאחז בעלה אוחז אותו בעלה ובקלח אוחז אותו בקלח:

ידות האכלים הי אלאטראף אלתי ימסך בהא אלשי ענד אלאכל מתל אלעידאן אלתי פי אטראף אלתין ואלזיתון ואלאתרג ונחוהא. וקד עלמת אן מעני אלחבור אנה אדא נגע בדלך אלטרף כאנה נגע בגאת אלטעאם וסיבין דלך בתפאצלה פי עקצין. ואוכל שנפרס אנשק ומעורה מקצת ובקי מתצל בבעצה. פיקול ר׳ מאיר אן אדא כאנת תלך אלוצלה אלתי בין אלקסמין מן אלקו׳ה פי חיז אדא רפע אלקסם אלאכבר תעלק מנה אלאצגר אלמתצל בה ולא יסקט פחמא חבור זה לזה. ור׳ יהודה יקול אן תחתאג אלוצלה אן תכון מן אלקו׳ה פי חיז אדא רפע אלקסם

ידות האכלים הם הקצוות שאוחזין בהן בעת האכילה כמו העקצים אשר בקצוות התאנים והזיתים והאתרוגים וכיוצא בהן. וכבר ידעת שענין החבור הוא שאם נגע בזה הקצה באלו נגע בגוף האוכל ויתבאר זה בכל פרטיו בעקצין. ואוכל שנפרס שנחתך ומעורה מקצת ונשאר מחובר במקצתו. ר׳ מאיר אומר שאם החבור שהוא בין שני החלקים חוק עד שאם יגביה החלק הגדול תלוי בו החלק הקטן המחובר בו ולא יפול הם חבור זה לזה. ור׳ יהודה אומר צריך שיהיה החבור חזק כל כך עד שאם יגביה החלק הקטן תלוי בו החלק הגדול ולא יפול. ור׳ נחמיה

אלאצגר

6) שמות ט׳ ט׳.

אלאצגר תעלק מנה אלקסם אלאכבר ולא יסקט. ולהב ר׳ נחמיה אלי טריק אכר וקאל אנה אדא נגע אלטמא באחד אלקסמין אלכביר או אלצגיר פהו קד אנגס דלך אלקסם בלא שך פאן כאנת אלוצלה אלתי בינהמא פי חז אדא רפע אלאנסאן אלקסם אלטאהר הטמא עולה עמו פיכון אלכל חבור. ואלחכמים יגעלון אעתבאר דלך אנה אוחז בטמא והטהור עולה עמו חיניד יכון הכל טמא. תם קאלוא אן סאיר אלמאכל אלתי מן שאן אלנאס אן יעלקוהא בורקהא או באצולהא פתמתחן בדלך אלוגה באן נעלק דלך אלטעאם מן ורקתה או מן אצלה פאן בקי מעלק ולם ינקטע ויסקט פתלך אלורקה או אלאצל חבור ומי שננע בהן כאלו נגע באוכל עצמו. והלכה כחכמים.

נחמיה הולך בדרך אחרת ואומר שאם נגע הטמא באחד משני החלקים הגדול או הקטן כבר טימא זה החלק בלא ספק ואם החבור אשר ביניהם הוא באופן שאם ינביה אדם החלק הטהור הטמא עולה עמו הכל חבור. וחכמים משערין בה כן שאם אוחז בטמא והטהור עולה עמו אז הכל טמא. אחר זה אומרים שכל האוכלים שמדרך בני אדם לתלותם בעליהם או בשרשיהם רואין אותם אם נתלה זה האוכל בעלהו או בשרשו וישאר תלוי ולא יפסק ולא יפול הנה העלה או השורש הם חבור ומי שננע בהן כאלו נגע באוכל עצמו. והלכה כחכמים.

ב. ירק של תרומה וביצת טרופה נתונה על גביו ונגע טבול יום בביצה לא פסל אלא הקלח שכנגדו רבי יוסי אומר כל הסדר העליון אם היה כמין כובע אינה חבור:

כמין כובע מתל ביצה אלחרב אלתי תגעל פי אלראס. ואלמקצוד אנהא מקבבה ודאכלהא כאל שבה בימה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

כמין כובע כבובע המלחמה ששמין על הראש. והכוונה בזה שהיה כמין כיפה ומתוכו חלול כמו אוהל. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ג. חוט של ביצה שקרם על דפנה של לפם ונגע בו טבול יום מן השפה ולפנים חבור מן השפה ולחוץ אינו חבור. רבי יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו. וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה:

קרם על דפנה של לפם גמד עלי גאנב אלטאגין וצאר דלך מתצל במא דאכל אלטאגין מן אלטעאם. ויקול ר׳ יוסי אנה אדא נגע טבול יום בדלך אלגיט ולו כארג אלטאגין פכל מא ירתפע מעה חבור ולו מן אלשי אלדי דאכל אלטאגין. וכדלך אדא נגע בו ולו מן דאכל אלטאגין פלא יפסול גיר מא ינקלע באנקלאעה. ואין הלכה כר׳ יוסי.

קרם על דפנה של לפם קפה על דופן היורה ונעשה מחובר באוכל שבתוך היורה. ואמר ר׳ יוסי שאם נגע טבול יום בזה החוט ואפילו חוץ ליורה כל מה שעולה עמו חבור ואפילו ממה שהוא בתוך היורה. וכן אם נגע בו ואפילו בתוך היורה אינו פוסל אלא מה שנעקר בעקירתו. ואין הלכה כר׳ יוסי.

ד. עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה אינה נפסלת בטבול יום רבי יוסי ורבי שמעון פוסלין. עיסה שהוכשרה במשקה ונילושה בטי פירות ונגע בה טבול יום רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא אומר משום רבי יהושע פסל את כלה. רבי עקיבה אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

AKADÉMIAI KÖNYVTÁR

קד עלמת אן אלמדומע הו אלשי אלמנתלט מן תרומה וחולין ולה אחכאם כתירה קד תבינת פי מוצעהא מן מסכת תרומות. וקד תבין פי מסכת ערלה אן ענין אלחולין אנמא ענן בנמיר תרומה ונמרה פאנה יציר אלכל אסור לזרים ותרגע אלענה מדומע ולו כאן גז אלנמיר גז מן אלף מן גמלה אלענין ולכן מע הדא לים תפסל בטבול יום מתל אלתרומה אלחקיקיה. וקד בינא אן מי פירות לא תנתגס פי נפסהא ולא תכשיר ולדלך עיסה שנלושה במי פירות לא תנתגס ראסא לאנהא לא הוכשרה. פאן כאן אלקמח או אלדקיק קד הוכשר ועגנת אלעגנה במי פירות פפי דלך וקע אלנלאף. והלכה כר׳ עקיבה.

כבר ידעת שהמדומע הוא הדבר המעורב מן תרומה וחולין ולו דינים רבים שכבר התבארו במקומותיהם מן מסכת תרומות[ב]. וכבר התבאר במסכת ערלה[ג] שעיסה של חולין הנילושה בשאור של תרומה והחמיצה הכל אסור לזרים ותהיה העיסה מדומע אבל בכל זאת לא נפסלה בטבול יום כמו התרומה עצמה. וכבר ביארנו[ד] שמי פירות אינו מיטמאין בעצמן ואינן מכשירין ולפיכך עיסה הנילושה במי פירות אינה מיטמאה כלל לפי שלא הוכשרה. ואם כבר הוכשרה החטה או הקמח ונילושה העיסה במי פירות בזה נפלה המחלוקת. והלכה כר׳ עקיבה.

ה. ירק של חולין שבשלו בשמן של תרומה ונגע בו טבול יום רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא אומר משום רבי יהושע פסל את כולו רבי עקיבה אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו:

הדא כלה בין והלכה כר׳ עקיבה. כל זה ברור והלכה כר׳ עקיבה.

ו. טהור שנגס מן האוכל ונפל על בגדיו ועל כבר של תרומה טהור. היה אוכל זיתים פצועים ותמרים רטובות כל שהוא רוצה למוץ את גרעיניתו ונפל על בגדיו ועל כבר של תרומה טמא. היה אוכל זיתים נגובין ותמרים יבשות כל שאינו רוצה למוץ את גרעיניתו ונפל על בגדיו ועל כבר של תרומה טהור אחד טהור ואחד טבול יום באלו. רבי מאיר אומר אלו ואלו טמאין בטבול יום שמשקין של טמא מכשירים לרצונו ושלא לרצונו וחכמים אומרים אין טבול יום טמא:

קד תבין לך פי אגר מכשירין אן לעאב אלאנסאן יכשיר לטומאה וקד עלמת אנהם יקולון כתיר טמא וטהור במעני מוכשר ואינו מוכשר. פקאל אן אלרגל אלטאהר אנא ענן פי מאכול פסאל לעאבה עלי תיאבה ועלי כבר של תרומה פאן דלך אלכבר לא הוכשר בהדא אללעאב אנ וכאן סילאנה שלא לרצונו ודליל דלך סקוטה עלי תיאבה ולו נפצה מן תובה עלי כבר של תרומה עלי מא בינא פי מכשירין והו אלחכם בעינה פי סקוט בענן אלטעאם והו קד אבתל בלעאבה. ולדלך אנא אכל אלתמר או אלויתון ווקעת נויתח

כבר התבאר באחרון[ד] ממכשירין שרוק האדם מכשיר לטומאה וכבר ידעת[ה] שאומרים הרבה טמא וטהור בענין מוכשר ואינו מוכשר. ואמר שאם נשך איש טהור מן האוכל ונטף מרוקו על בגדיו ועל כבר של תרומה זה הכבר לא הוכשר בזה הרוק הואיל ונטף שלא לרצונו וראיה על זה שנפל על בגדיו ואפילו העבירו מעל בגדו על כבר של תרומה לפי מה שביארנו במכשירין וזהו הדין בעצמו אם נפל מקצת האוכל שנתלחלח ברוקו. ולכן אם אכל תמרים או זיתים ונפל על כבר של תרומה הנרעין שנתלחלח ברוקו

יש

ב) פ״ד פ״ה. ג) פ״ב מ״ו. ד) מכשירין פ״ו מ״ד. ה) מ״ה. ו) מכשירין פ״א מ״ד.

נויתה עלי כבר של תרומה והי מבלולה בלעאבה פפי דלך אלתקסים אלדי דכר והו אנה אן קצד אמתצאין אלנויה פדלך אללעאב מכשיר ואן לם יקצד פאנה לא יכשיר וכדלך אן כאן הדא אלאוכל טבול יום פאן לעאבה איצא לא יכשיר שלא ברצונו וחתי יקצד למוץ גרעיניתו. וקאל ר' מאיר אן פי טבול יום נאצה סוי אכל תמרים רטובות או יבשות ונפלו גרעינין על כבר של תרומה הוכשר שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו עלי מא תבין פי מכשירין ולא מלאלף פי דלך לכן אלחכמים יקולון אן טבול יום אינו טמא אלי הדא אלחד והלכה כחכמים.

יש בו החילוק אשר זכר וזהו שאם כיון למוץ הגרעין זה הרוק מכשיר ואם לא כיון למוץ אינו מכשיר וכן אם היה האוכל טבול יום רוקו אינו מכשיר שלא ברצונו ועד שיכוין למוץ את גרעיניתו. ואמר ר' מאיר שבטבול יום לבדו בין שאכל תמרים רטובות או יבשות אם נפלו גרעינין על כבר של תרומה הוכשר שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו לפי מה שהתבאר במכשירין[ה] ואין חולק על זה אלא שהחכמים אומרים שטבול יום אינו טמא בזה האופן והלכה כחכמים.

פרק רביעי.

א. אוכל מעשר שהוכשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור לחולין:

קד בינא אן מעשר ראשון מותר לזרים וכדלך גאז לטבול יום אכלה מתל אלחולין. וקד בינא מראת אן טבול יום במנזלה שני לטומאה וכדלך כל ידים טמאות שני לעולם. וקד תבין פי מסכת בכורים אן תרומת מעשר והי מעשר מן המעשר חכמה וחכם אלתרומה סוי ואנה קודש. פאדא כאן אוכל מעשר מוכשר ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות צאר שלישי והשלישי בחולין טהור כמא תבין פי טהרות ועלי אנה טבל מן אנל תרומת מעשר פקד בינא פי טהרות אן הטבל כחולין למעני אלשני ואלשלישי וכדלך תגרג מנה תרומת מעשר בטהרה ותבון תרומה טהורה.

כבר ביארנו[ג] שמעשר ראשון מותר לזרים וכמו זה מותר לטבול יום שיאכלהו כחולין. וכבר ביארנו הרבה פעמים שטבול יום במדרגת שני לטומאה וכן כל ידים טמאות שני לעולם. וכבר התבאר במסכת בכורים[ג] שתרומת מעשר והיא מעשר מן המעשר דינו כדין תרומה ושהוא קודש. הנה אם היה אוכל מעשר מוכשר ונגע בו טבול יום או ידים מסואבות נעשה שלישי והשלישי בחולין טהור כמו שהתבאר בטהרות[ד] ואף על פי שהוא טבל מפני תרומת מעשר[ה] כבר ביארנו בטהרות[ו] שטבל כחולין לענין שני ושלישי לפיכך מוציאין ממנו תרומת מעשר בטהרה והתרומה טהורה.

ב. האשה שהיא טבולת יום לשה את העיסה וקוצה לה חלה ומפרשתה ומנחתה בכפישה מצריות או בנחותה ומקפת וקורא לה שם מפני שהיא שלישי והשלישי טהור לחולין:

קד בינא פי טהרות אן חלה כתרומה למעני אלטומאה פלו קטעת מן אלעגין וקאלת זו חלה לכאנת פסולה לכונהא טבולת

כבר ביארנו בטהרות[ז] שחלה כתרומה לענין טומאה הנה אלו היתה קוצה מן העיסה ואמרה זו חלה החלה היתה

פסולה יום

ה) פ"א מ"א. ג) יבמות פ"ט מ"ה. ד) פ"ב מ"ה. ה) פ"ב מ"ג. ו) ר"ל מפני שעדין לא נפרשה תרומת מעשר. ז) פ"ב מ"ח.

יום פלוגלך תנעלהא פי אלכפישה והי אניה חגר או פי אלנחותה והי אניה מן אואני תצרף אלעגין ותגעל אלאניה מע אלעגין פי ועא ואחד והו מעני קולה מקפת וחיניד תקול זו חלה לתכון קד תרמה מן המוקף כמא בינא מראת אן דלך לאזם ולא תמסהא בידהא מנד תקרא שם.

פסולה לפי שהיא טבולת יום לפיכך מנחתה בכפישה והיא כלי אבן או בנחותה והיא כלי מן הכלים שמשתמשים בהם ללישה ומנחת הכלי עם הבצק בבית קיבול אחד וזהו ענין אמרו מקפת ואז תאמר זו חלה כדי שתתרום מן המוקף כמו שביארנו פעמים הרבה שזה חיוב ולא תנע בה בידה משקראה לה שם.

ג. עריבה שהיא טבולת יום לשין בה את העיסה וקוצין ממנה חלה ומקפת וקורא לה שם מפני שהיא שלישי והשלישי טהור לחולין:

הדא כלה בין ממא תקדם ואנמא נאב הדה אלהלכה ליעלמך אן לא פרק בין אדם שלא העריב שמשו או כלי שלא העריב שמשו.

כל זה ברור ממה שקדם ולא הביא זאת הלכה אלא ללמדך שאין חילוק בין אדם שלא העריב שמשו או כלי שלא העריב שמשו.

ד. לגין שהוא טבול יום ומלאו מן החבית מעשר טבל. אם אמר הרי זו תרומת מעשר משתחשך הרי זו תרומת מעשר. אם אמר הרי זה ערוב לא אמר כלום נשברה החבית הלגין בטבלו נשבר הלגין החבית בטבלה:

מעשר טבל הו מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו לאנה טבל ולא יחל אכלה חתי יגרג מנה מעשר מן המעשר. פמן אגד לגין טבול יום ומלאה מן תלך אלגאביה אלתי הי מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו וקאל הדא יציר תרומת מעשר משתחשך אלדי יטהר אללאגין לאנה יעריב שמשו ולא יפסול את התרומה לאנה אן קאל אלאן הדא תרומת מעשר תפסל בדלך אלכלי אלדי הו טבול יום פלוגלך יקול אנהא לא תציר תרומה חתי תגרב אלשמס ואדא העריב שמשו כאנת תרומה טהורה ומותרת לכהן. פאן אתפק אן יכון הדא אלפעל יום אלגמעה ויקול אן הדא אללגין אדא רגע תרומה משתחשך פהו ערוב לאנה חיניד תרומה טהורה ויאכלהא אלכהן פקולה גיר עאמל ואינו ערוב לאן מן אלאצול פי אלערוב אנה יחתאג סעודה הראויה מבעוד יום והדא אלשי אלדי פי הדא אללאגין ליס יציר סעודה ויצלח ללאכל עד שתחשך כמא בינא אמא

מעשר טבל הוא מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו לפי שהוא טבל ואין מותר לאכלו עד שיוציאו ממנו מעשר מן המעשר. הנה מי שלקח לגין טבול יום ומלאו מזאת החבית שהיא מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו יאמר[ב]) הרי זו תרומת מעשר משתחשך שאז יטהר הלגין לפי שהעריב שמשו ואינו פוסל את התרומה מפני שאם יאמר עתה זה תרומת מעשר תפסל בזה הכלי שהוא טבול יום לפיכך יאמר שלא תהיה תרומה עד שיעריב שמשו ואם העריב שמשו תהיה תרומה טהורה ומותרת לכהן. ואם נזדמן שנעשה זה בערב שבת ואמר שזה הלגין כאשר יהיה תרומה משתחשך יהיה ערוב מפני שאז היא תרומה טהורה ויאכלנה הכהן לא אמר כלום ואינו ערוב לפי שמשרשי הערוב הוא[ג]) שצריך שיהיה סעודה ראויה מבעוד יום וזה הדבר אשר בהלגין אינו סעודה ואינו ראוי לאכילה עד שתחשך כמו שביארנו אבל מבעוד יום הוא

טבל

מבעוד

ב) בערבי וקאל ר"ל ואמר וזאת הנוסחא גם כן בהעתקה הישנה. ג) עירובין ל"ו א'.

מבעוד יום פהו טבל ולא יחל אכלה. תם תם פקה אלמסאלה וקאל אן אנכסרת אלנאביה קבל אלגרוב בקי אללגין טבל ויחתאג אן ירג׳ מנה אלתרומה אלואגבה עלי דלך אללגין לאן ענד מא כאן יציר כלה תרומה תלף אלשי אלדי הוא תרומה שלו. וכדלך אן אנכסר אללגין קבל אלגרוב בקית אלנאביה טבל כמא כאנת לאן לא ירגע הדא אללגין תרומה ותבקי אלנאביה [אינה] מתוקנת חתי תגרב אלשמס כמא אשתרט ענד אלנרגה לה.

טבל ואינו מותר באכילה. ואחר זה השלים דין השאלה ואמר אם נשברה החבית קודם ההערב נשאר הלגין טבל וצריך להוציא ממנו תרומה הראויה לזה הלגין מפני שבזמן שיהיה כולו תרומה כבר נאבד הדבר שהוא תרומה שלו. וכן אם נשבר הלגין קודם ההערב תשאר החבית טבל כמו שהיתה לפי שזה הלגין לא יהיה תרומה ותשאר החבית [אינה] מתוקנת עד שיעריב שמשה כמו שהתנה כאשר הוציא התרומה ממנה.

ה. בראשונה היו אומרים מחללין על פירות עם הארץ חזרו לומר אף על מעותיו. בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירה רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן:

למא דכר טרף מן מעאני אלתרומה ואלמעשרות ומא חדת פיהא מן אלפקה קאל אן פי אוליה אלחאל איצא כאנוא יגיזון חלול מעות מעשר שני על פירות עם הארץ פקט ולא נקול איאך אלפירות מעשר הי ואין קודש פודה קודש תם זאדוא פי אלאבאחה וקאלוא אן נאיז איצא אן יחלל פירות מעשר שני על מעות עם הארץ ולא נקול איאך מעות מעשר הי. והיוצא בקולר אלדי ירג׳ מכבול ליחכם עליה אדא קאל כתבו ועלי אנה לם יקל תנו כותבין ונותנין לאן בסאט אלחאל ישהד אנה אנמא אראד טלאקהא חתי לא תבקי ענונה. ומפרש מסאפר אלבחר אלמאלה. ויוצא בשיירה מסאפר אלבר תרגום אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי. ומסוכן אלמריץ אלמתקל פי מרצה. והלכה כר׳ שמעון שזורי.

אחר שזכר מקצת מדיני התרומה והמעשרות ומה שיתחדש בהם מן ההלכות אמר שבראשונה גם כן התירו להלל מעות מעשר שני על פירות עם הארץ לבד ולא נאמר שמא פירות מעשר היו ואין קודש פודה קודש אחר זה הוסיפו להתיר ואמרו שמותר גם כן להלל פירות מעשר שני על מעות עם הארץ ולא נאמר שמא מעות מעשר הם. והיוצא בקולר יוצא בכבלים לידון אם אמר כתבו אף על פי שלא אמר תנו כותבין ונותנין לפי שמצבו הנראה יעיד עליו שאין כוונתו אלא לגרש אשתו כדי שלא תהיה עגונה. ומפרש הולך בים המלח. ויוצא בשיירה הולך ביבשה תרגום[b] אורחת ישמעאלים שיירת ערבאי. ומסוכן החולה שכבד עליו חליו. והלכה כר׳ שמעון שזורי.

ו. הכדומין האשקלונים שנשברו ואנקלי שלהם קיימת הרי אלו טמאין. המעבר והמזרה והמגוב וכן מסרק של ראש שנטלה אחת משניהן ועשאן של מחכת הרי אלו טמאין. ועל כלן אמר רבי יהושע דבר חדש חדשו סופרים ואין לי מה אשיב:

קד תקדם נין הדה אלהלכה בעינהא וישרחנאהא פי אלפרק אלתאלת עשר מן מסכת כלים

כבר קדם לשון זאת ההלכה בעצמו ופירשנוהו בפרק שלשה עשר[c] ממסכת כלים

b) בראשית ל״ז כ״ח. c) מ״ג.

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS EN ARABE

ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG,

MEMBRE DE L'INSTITUT.

SIXIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTRASSE 18-19.

1891.

אלגז אלתאלת מן

סדר טהרות

מע שרח

הרב רבינו משה בן ר' מימון זצ"ל

ישתמל עלי מסכת טהרות אלי נאיה אלסדר.

סדר טהרות

עם פירוש

הרב ר' משה בן מימון זצ"ל

בלשון ערבי על פי כ"י פאריס ואקספורד

ונעתק מערבי לעברי

על ידי

נפתלי יוסף בן לאאמ"ו צבי הירש דירינבורג זצ"ל.

חוברת שביעית

כוללת מסכת טבול יום פרק ד' הלכה ו' עד סוף הסדר.

ברלין, תרנ"ב.

בדפוס צבי הירש בר' יצחק איטצקאווסקי

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA
B. 300 7.

ספרים

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בברלין,
דוד גינסבורג בפטערסבורג,
יוסף דערענבורג בפאריז,
שלמה חיים האלבערשטאם בבוליץ,
אברהם אליהו הרכבי בפטערסבורג,
מרדכי יאסטראוו בפילאדעלפיא,
משה עהרענרייך ברומא,
דוד קויפמאנן בבודאפעסט.

שנה שמינית תרנ"ב.

Seder Tohoroth.

BERLIN 1892.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 10.

M.T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

כלים ואנמא כררהא הנא לכונהא דבר חדש שבה אלקול אלמתקדם חזרו לומר.

כלים ולא הזר עליה כאן אלא לפי שהיא דבר חדש דומה למאמר הקדום חזרו לומר.

ז. החורם את הבור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה שלום. שלום מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה. רבי שמעון אומר אף מן הטומאה נשברה אינה מדמעת. עד היכן תשבר ולא תדמע כדי שתחגלגל ותגיע לבור. רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה נשברה אינה מדמעת מפני שהוא תנאי בית דין:

עד איכן תשבר ולא תדמע יעני עלי אי בעד יגעלהא מן בור של יין ויתם אלשרט ותכון תרומה חתי אדא כאנת פי אקרב מן דלך אלמוצע ואנכסרת אינה מדמעת לאנהא לם יכמל טלועהא מן אלביר שלימה כמא אשתרט. פקאל אן אדא כאנת מן אלקרב מן אלביר מן חית אדא תדחרגת וצלת ללביר אלדי פיה אלשראב או אלזית פהי אלי אלאן פי חאיז אלביר ועדיין לא עלתה ולא רגעת תרומה ולדלך אינה מדמעת. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

עד איכן תשבר ולא תדמע רוצה לומר עד כמה תתרחק התרומה מן הבור של יין להניחה שם ושלם התנאי ותהיה תרומה עד שאם היתה במקום יותר קרוב מזה המקום ונשברה אינה מדמעת מפני שלא היתה שלמה עד סוף עלייתה כמו שהתנה. ואמר שאם היתה קרובה מן הבור באופן שאם נתגלגלה תגיע אל הבור אשר בו היין או השמן ולפיכך תשאר עד עתה בגבול הבור ועדיין לא עלתה ולא נעשית תרומה אז אינה מדמעת. ואין הלכה כר׳ שמעון ולא כר׳ יוסי.

בריך רחמנא דסייע בהדן.

ACADEMIA KÖNYV-TÁRA

מסכת ידים.

נקדם להדה אלמסכתא מקדמה והי אן נטילת ידים גיר טבילת ידים. אמא נטילת ידים פהי לאזמה לאכל אלצבו ולו כאן חולין כמא בינא פי תאני חגיגה וכדלך לאכל כל שי מאיע ולו כאן חולין קאלו כל שטבולו במשקין צריך נטילת ידים אמא פירות של חולין פלא ילזם להא גסל ידין קאלוא הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. וסוי כאנת ידיה מנגוסה באחדי אלטמאות אלתי תנגס אלידין או כאנת מגפולה ענהא ולא יעלם להא נגאסה פאנהא מלזמה נטילת ידים לחולין כמא דכרנא. לכן פי דלך תפציל ודלך אנה אן לם יעלם לידיה נגאסה ונגע בחולין ולו במשקה חולין פהו טהור ואן כאנת ידה מנגוסה ונגע באכלין של חולין פהו לא ינגסהא לאן ידים טמאים הי שניות אבדא כמא יבין והשלישי בחולין טהור ואן אנצם במשקה חולין אנגסה וצארת משקין טמאין כמא באן פי תאני טבול יום. אמא אלתרומה פלו לם יחק לידה טומאה פאנה אוא נגע באכלין של תרומה פסלן כמא באן פי אנר זבים פלדלך צריך נטילת ידים לתרומה ולו לפירות וסוי כאנת ידיו טמאות חקיקא או מגפולא ענהא פאנה צריך נטילת ידים לתרומה. אמא אלקודש פלים תגזיה נטילת ידים אלא טבילת ידים סוי כאנת ידה מנגוסה או מגפולא ענהא פאנה יטביל כמא תבין פי תאני חגיגה פי קולהם ולקודש מטבילין. ואלפרק בין אלטבילה ואלנטילה אן נטילת ידים תכון במים שאובים לכן מן שרושהא אן יכון תצב מן כלי צרורה עלי אלידין ואמא אן תכון מים שאובין קד

נקדים לזאת המסכת הקדמה והיא שנטילת ידים אינה טבילת ידים. נטילת ידים מחוייבת לאוכל לחם ואפילו הוא חולין כמו שביארנו בשני[ב] מחגיגה וכן לאוכל כל דבר לח ואפילו של חולין אמרו[ג] כל שטבולו במשקין צריך נטילת ידים אבל פירות של חולין אינן צריכות לרחיצת ידים אמרו[ד] הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. ובין שהיו ידיו מסואבות באחת הטמאות המטמאות את הידים בין שלא הקפיד עליהן ולא ידע אם נטמאו הוא חייב בנטילת ידים לחולין כמו שזכרנו. אבל יש בזה הבדל שאם אינו יודע אם נטמאו ידיו ונגע בחולין ואפילו במשקה חולין מה שנגע בו טהור ואם היו ידיו מסואבות ונגע באוכלין של חולין לא יטמאם לפי שידים טמאות הן שניות לעולם כמו שיתבאר[ה] והשלישי בחולין טהור ואם נגע בהן במשקה חולין יטמאהו והמשקין יהיו טמאין כמו שהתבאר בשני[ו] מטבול יום. אבל תרומה אפילו לא ידע לידיו טומאה אם נגע באכלין של תרומה פסלן כמו שהתבאר באחרון מזבים לפיכך צריך נטילת ידים לתרומה ואפילו לפירות ובין שהיו ידיו מסואבות בודאי ובין שלא הקפיד עליהם צריך נטילת ידים לתרומה. ולקודש איננה מספקת לו נטילת ידים אלא טבילת ידים בין שהיו ידיו מסואבות או שלא הקפיד עליהן יטבילן כמו שהתבאר בשני[ז] מחגיגה באמרם ולקודש מטבילין. וההבדל שיש בין הטבילה לנטילה הוא שנטילת ידים תהיה במים שאובים אבל מתניאה שישפוך המים מכלי על הידים אבל אינו מותר ליטול את הידים במים

שאובים

גמועת

ב) מ״ח. ג) פסחים קט״ו א׳. ד) חולין ק״ו א׳. ה) ידים פ״ג מ״ב. ו) מ״ב. ז) מ״ח.

גמעת סי מוצע פלא יגוז נסל אלידין פיהא ואן לא יכון לון אלמא מקיר ואן יכון רביעית סמא זאד לכל שבין והו קולהם עלי גהה אלסואל קפדיתו אחזותא קפדיתו אמנא קפדיתו אשיעורא אמר ליה אין. ואמא טבילת ידים פלא תגוז במים שאובין אלא במי מקוה מן סאיר אלמקוות והו אן יכון פיהא ארבעים סאה עלי מא תבין פי אול מקוות. וטבילת ידים ונטילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק פאחפט הדה אלמקדמה ומקדמה אנרי והי אן אדא כאנת ידין אלאנסאן מנגוסתין וצב עליהא אלמא ליטהרוהא ומקדארה לא יכון אקל מן רביעית כמא בינא פאן ידיה תתטהר לכנהא תגסל בעד דלך במא אגר וחינית יאכל בהא אלתרומה לאן אלמא אלדי גסל בה ידיה אנתגם בידיו וצאר תחלה כמא בינא פתגסל בעד דלך במא אגר ליתטהר מן נגאסה אלמא אלדי ננע בידיו אד ואנתגם מן אגל ידיה ודלך אלמא אלדי תטהר בה אלידין אולא יתסמי מים ראשונים ואלמא אלדי תגסל בה בעד דלך יתסמי מים שניים. וקד תבין פי אלתוספתא אנה הנוטל ידיו צריך לשפשף יעני אן יחך בעצהא בבעין והנאך קיל שפשפה בחברתה טמאה בראש או בכותל טהורה פאחפט הדה אלמקדמאת פהי מלאך הדה אלמסכתא.

שאובים שכבר נקבצו במקום אחד וצריך עוד שלא יהיה מראה המים משונה ושיהיה בהם רביעית או יותר לכל אחד ואחד וזה אמרם[ב] בלשון שאלה קפדיתו אחזותא קפדיתו אמנא קפדיתו אשיעורא אמר ליה אין. וטבילת ידים אינה מותרת במים שאובים אלא במי מקוה כשאר המקוות וזהו שיהיה בו ארבעים סאה לפי מה שהתבאר בראשון[ג] ממקוות. וטבילת ידים ונטילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק[ד]. ושמור זאת ההקדמה והקדמה אחרת והיא שאם היו ידי אדם מסואבות ונתן עליהם מים לטהרן ושיעורם לא יהיה פחות מרביעית כמו שביארנו הנה נטהרו ידיו אבל ירחצם אחר זה במים אחרים ואז יאכל בהן תרומה מפני שהמים אשר רחץ בהם ידיו נטמאו בידיו ונעשו תחלה כמו שביארנו לכן ירחץ אותן אחר זה במים אחרים כדי שיטהרו מטומאת המים שנגעו בידיו לפי שנטמאו מחמת ידיו ואלו המים אשר נטהרו בהם ידיו בראשונה יקראו מים ראשונים והמים שרחץ בהם ידיו אחר זה יקראו מים שניים. וכבר התבאר בתוספתא ה) שהנוטל ידיו צריך לשפשף רוצה לומר שיחכך זו בזו ושם נאמר שפשפה בחברתה טמאה בראש או בכותל טהורה ושמור אלו ההקדמות שהן תמצית זאת המסכתא.

פרק ראשון.

א. מי רביעית נוחנין לידים לאחר אף לשנים. מחצי לוג לשלשה או לארבעה. מלוג לחמשה ולעשרה ולמאה רבי יוסי אומר ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהם מרביעית מוסיפין על הראשונים ואין מוסיפין על הראשונים:

קד עלמת אן לוג ארבע רביעיות. והדא אלנסל אלדי אנאזה בפחות מרביעית לכל שבין אנמא הו סי מים שניים אמא מים ראשונים פלא תכון אלא רביעית לכל שבין ועלה תסאמחנא פי מים שניים וכונהא תגוז באקל מן רביעית לכון אלידין קד תטהרת

כבר ידעת שהלוג ארבע רביעיות. וזאת הרחיצה שהתירו בה פחות מרביעית לכל אחד אינה אלא במים שניים אבל במים ראשונים הצריך רביעית לכל אחד והטעם שהקלנו במים שניים ושהם מותרים בפחות מרביעית הוא לפי שהידים כבר נטהרו במים

במים ראשונים

ב) חולין ק״ז א׳. ג) מ״ז. ג) חולין ק״ז א׳. ד) פ״א הל׳ ג׳.

במים ראשונים והו קולהם פי תעליל דלך שאני התם דקא אתו משירי טהרה פלים נחתאג רביעית לכל שפין גיר מא ידהן גמלה אליד פקט. וקאל ר׳ יוסי אנה ואן באנת מים שניים ליס תחתאג רביעית לכל שפין בל מא יעם אליד פקט פאנה יחתאג אן יכון פי אלמא אלדי יצב מנה דלך אלקדר אליסיר רביעית והו מעני קולה ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית יעני אן יכון פי אלכלי ענד מא יצב מנה על האחרון רביעית. וקולה מוסיפין על השניים בינתה אלתוספתא ודלך אן פי מים ראשונים אן גסל בעין ידה פאן אליד כלהא באקיה בנגאסתהא ולא נקול אנה ינסל אלגז אלדי לם ינגסל ויתם לה נטילה ראשונה בל יחתאג אן ינסל ידה כלהא ופי מים שניים ליס אלאמר כדלך בל אדא גסל בעין ידה ותם אלמא או קטע אלצב פאנה ירגע ויתם גסל ידה באן יסכב אלמא עלי אלגז אלדי לם ינגסל והו קולהם כיצד נטל את הראשונים ושפשף וחזר ונטל את השניים ואין בהן כדי שיגיעו לפרק הרי זה מוסיף עליהן אחד ואחד הנוטל לידו אחת ואחד הנוטל לשתי ידיו ואין הלכה כר׳ יוסי.

ראשונים וזה אמרם ס) ליתן טעם בזה שאני התם דקא אתו משירי טהרה ואין אנו צריכים לרביעית לכל אחד אלא למה שתתלחלח בו היד כולה לבד. ור׳ יוסי אומר שאף על פי שמים שניים אינן צריכין רביעית לכל אחד אלא מה שיכלול כל היד ג) בלבד בכל זאת צריך שיהיה במים אשר ישול בהם זה השיעור המועט רביעית לאחרון וזה ענין אמרו ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית רוצה לומר שישאר בכלי כאשר ישול ממנו האחרון רביעית. ואמרו מוסיפין על השניים התבאר בתוספתא נ) וזה שאם רחץ קצת ידו במים ראשונים כל היד תשאר בטומאתה ולא נאמר שירחץ החלק שלא רחץ עדיין וישלים הרחיצה ראשונה אלא צריך שירחץ כל היד כולה ואין הדבר כן במים שניים שאם רחץ קצת ידו וכלו המים או שהפסיק השפיכה ישוב וישלים רחיצת ידו וישפך מים על החלק שלא רחץ וזה אמרם כיצד נטל את הראשונים ושפשף וחזר ונטל את השניים ואין בהן כדי שיגיעו לפרק הרי זה מוסיף עליהן אחד הנוטל לידו אחת ואחד הנוטל לשתי ידיו ואין הלכה כר׳ יוסי.

ב. בכל הכלים נותנים לידים אפילו בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה. אין נותנין לידים לא בדפנות הכלים ולא בשולי המחץ ולא במגופת החבית ולא יתן לחבירו בחפניו מפני שאין ממלאין ואין מקדשין ואין מזין מי חטאת ואין נותנים לידים אלא בכלי ואין מצילין בצמיד פתיל אלא כלים. שאין מצילין מיד כלי חרש אלא כלים:

לא יתן לחבירו בחפניו אן לא ימלי ידיה ויסכב עלי ידי צאחבה אלדי ירידי יטהר ידיה. וקד תקדם שרח הדה אלהלכה ותבין מעאניהא פי נאמס פרה פאלתמסה מן הנאך.

לא יתן לחבירו בחפניו שלא ימלא את ידיו וישפוך על ידי חבירו הרוצה לטהר את ידיו. וכבר קדמו פירוש זאת ההלכה וביאור ענייניה בחמישי ד) מפרה ותבקשם משם.

ג. המים שנפסלו משתייית בהמה בכלים פסולים ובקרקעות כשרים. נפל לתוכן דיו קומוס וקלקנתום ונשתנו מראיהן פסולין. עשה בהם מלאכה או ששרה בהן פתו פסולין. שמעון התבני אומר אפילו נתכוון לשרות בזה ונפל לשני כשרים:

שרה בהן פתו אן ינקע פי דלך אלמא נבו פקד אפסדה וגעלה מן גמלה אלשופכין ואין נוטלין ממנו לידים. וקאל ר׳ שמעון

שרה בהן פתו שטבל לחם באלו המים כבר פסלם ונעשו מכלל השופכין ואין נוטלין מהם לידים. ואמר ר׳ שמעון שאפילו

נתכוון אנה

ס) חולין ק״ז א׳. ג) ר״ל מה שיספיק ללחלח בו היד כולה. נ) פ״א הל׳ ב׳. ד) מ״ה.

אנה ולו קצד לינקע פי הדא אלמא נבוה ווקע אלנבו פי מא אנר פאנה כשר אד ולם יקצד אן יעשה בו מלאכה ואנמא כאן הדא שלא לרצון. וקולה אפילו מכאן אם או יכון עלי נהה אלאסתפהאם כאנה יקול מתעגב וחתי לון לם יכן בקצד יפסד לא בל הי כשרים ואין הלכה כשמעון התבני.

נתכוון לשרות את פתו באלו המים ונפל הפת במים אחרים המים כשרים לפי שלא כיון לעשות בהן מלאכה ולא היה זה אלא שלא לרצון. ומלת אפילו במקום אם או הוא על דרך השאלה כאלו אומר בתמיהה וכי אפילו שלא לרצון יפסלו לא אבל הם כשרים. ואין הלכה כשמעון התבני.

ד. הדיח בהם את הכלים או שמיחה בהם את המדות פסולים. הדיח בהם כלים מורחים או חדשים כשרים רבי יוסי פוסל בחדשים:

מיחה בהן את המדות אן יצפי פיהא אלאביאל חתי לא יבקי פיהא ראיחה אלשי אלמכיול ואין הלכה כר' יוסי.

מיחה בהן את המדות שינקה בהם את המדות כדי שלא ישאר שום ריח ממה שנמדד ואין הלכה כר' יוסי.

ה. המים שהנחתום מטביל בהם את הגלוסקין פסולים וכשהוא מדיח את ידיו בהן כשרים. הכל כשרים ליתן לידים אפילו חרש שוטה וקטן. מניח חבית בין ברכיו ונוטל ומטה חבית על צדה ונוטל והקוף נוטל לידים רבי יוסי פוסל בשני אלו:

גלוסקין מתל אלכעך ואלפשנאן ונחוה ממא יעמל מן עגין טיב מחכם אלצנאעה ופי אלתלמוד שמא ימצא גלוסקא יפיפה. פאדא כאן ידלל הדא אלעגין פי אלמא כי ידהנה פדלך אלמא פסול לאנה יגירה אלעגין ואיצא פאנה נעשה בו מלאכה אמא אלמא אלדי ידלל ידה פיה פי האל אלעגין ויגרף אלמא פלים יפסל לאן ידה לא תגיר אלמא ואלמלאכה אנמא נעשית באלמא אלדי ישלע פי ידה לא באלמא אלדי בקי פי אלאניה. והקוף אלקרד והו אלדי יסמונהא במצר אלנסנאם יקול ר' יוסי אנה פסול לצב אלמא עלי אליד וכדלך ענדה לא יגוז תמייל אלאניה וצב אלמא מנהא עלי אליד ויכון אלשגל בנפסה הו אלדי אמאלהא חתי סכבת אלמא עלי ידיה פיכון הו אלדי סכב עלי נפסה ואין הלכה כר' יוסי.

גלוסקין כמו העוגות הנקראות בערבי אלכעך ואלפשנאן וכיוצא בהן הנעשות מעיסה טובה כתיקונן ואמרו בתלמוד b) שמא ימצא גלוסקא יפיפה. ואם הכנים זאת העיסה במים להדיחה אלו המים פסולים לפי שהעיסה תשנה אותם ועוד שנעשית בהם מלאכה אבל המים שיכנים ידו בהם בעת הלישה וישאב מהם בחפניו לא יפסלו מפני שידו לא תשנה את המים והמלאכה אינה נעשית אלא במים שהוא מעלה בידו לא במים הנשארים בכלי. והקוף כמשמעו והוא שקורין אותו במצרים נסנאם ור' יוסי אומר שהוא פסול ליתן מים על היד וכן לדעתו אינו מותר להטות את הכלי ושיזלו ממנו המים על הידים ויטה האיש בעצמו את הכלי עד שנשפכים המים על ידיו ויהיה כאילו הוא שפך את המים על עצמו. ואין הלכה כר' יוסי.

פרק שני.

א. נטל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה לשתי ידיו משטיפה אחת רבי מאיר מטמא עד שיטול מרביעית. נפל בכר של תרומה טהור רבי יוסי מטמא:

קד תבין פי חגיגה אן אדא אנתסת כבר התבאר בחגיגה c) שאם נטמאה ידו

ידה האחת

b) פסחים ו' ב'. c) פ"א מ"א.

ידה אלואחדה̈ לם תנתג̇ם אלאכ̇רי לענין תרומה וכד̇לך אד̇א אנתג̇ם אלידין ג̇מיעא תטהר ואחדה̈ ואחדה̈ וד̇לך סאיג לתרומה. פאד̇א אנתג̇ם ידיה ג̇מיעא וגסלהא בצבה̈ ואחדה̈ יקול ר׳ מאיר אנה לא יג̇וז הד̇א אלתטהיר לאן אלמא ינתג̇ם בידה אלואחדה̈ וחיניד̇ תנגסל אלאכ̇רי וכאנה גסל אלת̇אניה̈ בגסאלה̈ אלאכ̇רי פלד̇לך יחתאג̇ אן יגסלהא בעד ד̇לך ברביעית וחיניד̇ תטהר פהו יחוג̇ פי מים שניים רביעית אד̇ ומים ראשונים כאנת שטיפה אחת לשתי ידים. לכן אן וקע ככר של תרומה פי הד̇ה אלמים שניים פהו טהור מת̇ל לו וקע פי מים שניים דעלמא כמא יבין. ור׳ יוסי יקול אן הד̇ה אלמים שניים תנג̇ם ככר של תרומה מת̇ל מים ראשונים אלתי הי תחלה אד̇ ומים ראשונים כאנת שטיפה אחת לשתי ידים והלכה כתנא קמא אלד̇י יקול אן ולו שתי ידיו משטיפה אחת ג̇איז ויכון קד ג̇סל מים ראשונים כמצותן.

האחת לא נטמאה השנית לענין תרומה וכן אם נטמאו שתי ידיו כאחת מטהרין אותן אחת אחת וזה מותר לתרומה. ואם נטמאו שתי ידיו ורחצם בשטיפה אחת ר׳ מאיר אומר שזאת הטהרה איננה מספקת לפי שהמים נטמאו בידו האחת ואחר זה נרחצה השנית וכאילו רחץ השנית במים הנותרים מן הראשונה ולכן צריך שירחץ אותן אחר זה ברביעית ואז יטהרו הנה הוא מצריך במים שניים רביעית הואיל והמים ראשונים היו בשטיפה אחת לשתי ידים. אבל אם נפל ככר של תרומה באלו המים שניים הככר טהור כאילו נפל במים שניים דעלמא כמו שיתבאר. ור׳ יוסי אומר שאלו המים שניים מטמאים ככר של תרומה כמים ראשונים אשר הם תחלה הואיל ומים ראשונים היו שטיפה אחת לשתי ידים והלכה כתנא קמא האומר שאפילו שתי ידיו משטיפה אחת מותר וכבר רחצו מים ראשונים כמצותן.

ב. נטל את הראשונים למקום אחד ואת השניים למקום אחד ונפל ככר של תרומה על הראשונים טמא ועל השניים טהור. נטל את הראשונים ואת השניים למקום אחד ונפל ככר של תרומה טמא. נטל את הראשונים ונמצא על ידיו קיסם או צרור ידיו טמאות שאין המים האחרונים מטהרים אלא המים שעל גבי היד רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מברית המים טהורים:

קד אעלמתך פי אלמקדמה̈ אלתי קדמת אן מים ראשונים תחלה ואד̇א נגע בהן ככר של תרומה רג̇ע שני עלי מא תאצל אמא מים שניים פהי טאהרה̈. פאד̇א טהר ידיה במים ראשונים ווג̇ד עלי ידיה עוד או חג̇ר פהי חציצה ולם תתטהר ידיה והי באקיה̈ עלי נג̇אסתהא ולא תכון מים שניים אלתי יגסל בהא טאהרה̈ ולא תטהר אלידין לאן ליס גרצ̇ה פי מים שניים אן תטהר אלידין ותזיל נג̇אסתהא ואנמא אלגרץ̇ בהא אן תזיל מא תעלק באליד מן מים הראשונים אלתי הי משקין טמאין כמא בינא והד̇א הו מעני קולה שאין המים האחרונים מטהרין אלא המים שעל גבי היד פאפהם ד̇לך. וקולה כל שהוא מברית המים טהור יעני אנה אינו חוצץ ואן וקע עלי ידיה פי מים ראשונים טחלב או שי

מן

כבר הודעתיך בהקדמה הקודמת שהמים ראשונים תחלה ואם נגע בהן ככר של תרומה נעשה שני לפי מה שהושרש אבל מים שניים הם טהורים. ואם טהר ידיו במים ראשונים ומצא על ידיו קיסם או צרור יש כאן חציצה ולא נטהרו ידיו וישארו בטומאתם והמים שניים שהוא רוחץ בהם אינם טהורים ולא מטהרים את הידים לפי שאין כוונת המים שניים לטהר את הידים ולהסיר טומאתם ואינם באים אלא להסיר מה שהוא דבוק ביד מן מים ראשונים שהן מים טמאים כמו שביארנו וזהו ענין אמרו שאין המים האחרונים מטהרין אלא המים שעל גבי היד והבן זה. ואמרו כל שהוא מברית המים טהור רוצה לומר שאינו חוצץ ואם נפלה על ידיו במים ראשונים ירוקה או איזה רמש הנולד

במים

מן אלחיואן אלמתולד פי אלמיאה אלקאימה ידיו טהורות ואין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל. ופי אלתוספתא כל החוצצין בגוף חוצצין בידים ובקדוש ידים ורגלים בבית המקדש. וקד בינא הציצות הגוף פי אגר מקוות.

במים הנחים ידיו טהורות ואין הלכה כר׳ שמעון בן גמליאל. ובתוספתא ס) כל החוצצין בגוף חוצצין בידים ובקדוש ידים ורגלים בבית המקדש. וכבר ביארנו הציצות הגוף באחרון ממקוות.

ג. הידים מיטמאות ומיטהרות עד הפרק כיצד נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טהורה. נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה. נטל את הראשונים לידו אחת ונמלך ונטל את השניים לשתי ידיו טמאות. נטל את הראשונים לשתי ידיו ונמלך ונטל את השניים לידו אחת ידו טהורה. נטל ידו אחת ושפשפה בחברתה טמאה בראשו או בכותל טהורה. נוטלין ארבעה וחמשה בצד זה או זה על גבי זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים:

אדא נטל את הראשונים חוץ לפרק פצאר מא חצל מן אלמא חוץ לפרק משקין טמאין כמא קדמנא וכדלך אלמא אלדי עלי ידיה. פאדא נטל מים שניים פהי תטהר כל מא עלי ידיה מן מים הראשונים אמא מא חצל מן מים הראשונים חוץ לפרק פלא תטהרה מים שניים לאנהא לא תטהר אלא עד הפרק פלדלך אדא רגע מן אלמא אלדי חוץ לפרק לידים אנגסהא לאנהא משקין טמאין כמא בינא. וכדלך אדא טהר יד ואחדה ثم צב מים שניים עלי ידיה גמיעא פקד אנתגסת ידאה גמיעא לאן אלמא אלתאני ינתגס בידה אלאכרי אלתי לם תטהר במים ראשונים ותרגע משקין טמאין ותנגס אליד אלאכרי אלתי קד טהרת. וכדלך אדא נטל ידו אחת במים ראשונים ומסח ידה אלמטהרה או חכהא מע ידה אלאכרי אנגסהא לאן דלך אלמא אלדי עליהא משקין טמאין ומטמאין את הידים חתי יסכב עליהא מים שניים. פאן חכהא פי ראסה ידו טהורה לאן קד בינא אן משקין טמאין ואכלין טמאין אנמא תנגס אלידין לא סאיר אעצא אלגסם. ואנאז אן ינסל נאס כתירון אידיהם בעצהא פוק בעץ ואן כאנת מנגוסה ולים נקול אן אלמא אלנאזל מן ידי אלפוקי הי משקין טמאים לאנהא מים ראשונים ואלידאן אללתאן תחתהא לא תטהר בדלך אלמא אדי והו מנגוס לאנהא כלהא במנזלה יד ואחדה

אם נטל את הראשונים חוץ לפרק נעשו המים אשר הם חוץ לפרק משקין טמאין כמו שהקדמנו וכן המים שעל ידיו. ואם נטל מים שניים מטהרין כל מה שעל ידיו מן מים ראשונים אבל כל מה שהוא מן מים ראשונים חוץ לפרק אין מים שניים מטהרין אותו לפי שלא יטהרו אלא עד הפרק לפיכך אם חזרו המים שהיו חוץ לפרק לידים יטמאו אותן לפי שהם משקים טמאים כמו שביארנו. וכן אם נטהרה ידו האחת ואחר זה שפך מים שניים על שתי ידיו נטמאו שתי ידיו יחד לפי שהמים שניים נטמאו בידו השנית שלא נטהרה במים ראשונים ונעשו משקין טמאין ומטמאין היד הראשונה אשר כבר נטהרה. וכן אם נטל ידו אחת במים ראשונים וקינח ידו שטיהר או שיפשפה בידו האחרת טימאה לפי שאלו המים שעליה הם משקין טמאין ומטמאין את הידים עד שישפך עליהם מים שניים. ואם שיפשפה בראשו ידו טהורה לפי שכבר ביארנו ג) שמשקין טמאין ואכלין טמאין אין מטמאין אלא הידים ולא שאר איברי הגוף. והתיר שאנשים רבים יטלו ידיהם זה על גב זה אף על פי שידיהם מסואבות ולא נאמר שהמים הנוזלים מידי העליון שהם מים ראשונים הם משקים טמאים ושהידים שהם תחתיהם לא יטהרו באלו המים הואיל והם טמאים מפני שאנחנו רואים

נעדהא

ס) פ״א הל׳ ד׳. ג) טהרות פ״ד מ״א.

נעדהא ובשרט אן לא יצנטון אידיהם אלא ידלל כלהא אלמא חתי לא תכון חציצה.

רואים את הידים כולם כאילו הן במדרגת יד אחת ובלבד שלא ידחקו את ידיהם שלא יבואו בהם המים כדי שלא תהיה חציצה.

ד. ספק נעשה בהם מלאכה ספק לא נעשה בהם מלאכה ספק יש בהם כשעור ספק שאין בהם ספק טמאים ספק טהורים ספקן טהור מפני שאמרו ספק הידים ליטמא ולטמא וליטהר טהור רבי יוסי אומר ליטהר טמא. כיצד היו ידיו טהורות ולפניו שני כברים טמאים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו טמאות ולפניו שני כברים טהורים ספק נגע ספק לא נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני כברים טהורים נגע באחד מהם ספק בטמאה נגע ספק בטהורה נגע היו ידיו טהורות ולפניו שני כברים אחד טמא ואחד טהור נגע באחד מהן ספק בטמא נגע ספק בטהור נגע היו ידיו אחת טמאה ואחת טהורה ולפניו שני כברים אחד טמא ואחד טהור נגע בשתיהן ספק טמאה בטמא וטהורה בטהור או טהורה בטמא וטמאה בטהור הידים כמות שהיו והכברים כמות שהיו:

קד בינא פי ראבע טהרות אן ספק ידים מן גמלה ספיקות שטהרו חכמים וקד תקדם לך פי הדה אלמסכתא אן מים שנעשה בהן מלאכה פסולין לנטילת ידים ומעלום אן אכלין טמאין תנגס אלידין וכדלך ידים טמאין פוסלין את התרומה. והדא אלמתאל בין ודלך אנה נעל כל שך וקע פי אנתנאס אלידין או פי אנגאסהא לגירהא אלכל טאהר ואבקי אלשי עלי מא תחקק מנה והו קולה הידים כמות שהיו והכברים כמות שהיו. וכדלך בין אנה אדא וקע אלשך הל תטהרת הדה אלידים טמאים כמא ינבני או לם תטהר פאנהא טאהרה. ואין הלכה כר' יוסי.

כבר ביארנו ברביעי ב) מטהרות שספק ידים מכלל הספיקות שטיהרו חכמים וכבר קדם לך בזאת המסכתא ג) שמים שנעשה בהן מלאכה פסולין לנטילת ידים וידוע שאכלין טמאין מטמאין את הידים וכן ידים טמאות פוסלות את התרומה. וזה המשל ברור וזה שעשה כל ספק שנפל אם נטמאו הידים או טמאו זולתן הכל טהור והניח כל דבר על חזקתו והוא אמרם הידים כמות שהיו והכברים כמות שהיו. וכן הוא ברור שאם נפל הספק אם נטהרו אלו הידים כראוי או לא נטהרו הידים טהורות. ואין הלכה כר' יוסי.

פרק שלישי.

א. המכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים ידיו שניות. כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא את הידים להיות תחלה דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים להיות שניות אמרו לו לרבי עקיבא באיכן מצינו שהידים תחלה בכל מקום אמר להם וכי תיאך אפשר להן להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו חוץ מזה. האכלין והכלים שנטמאו במשקים מטמאין את הידים להיות שניות דברי רבי יהושע וחכמים אומרים את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים. אמר רבן שמעון בן גמליאל ג) מעשה באשה אחת שבאת לפני אבא אמרה לו נכנסו ידי לאויר כלי חרש אמר לה בתי במה היתה טומאתו ולא שמעתי מה אמרה לו אמרו חכמים מבואר הדבר את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים:

ב) מ"א. ג) פ"א מ"ג. ג) ברייתא כ"י ובמתניתא דבני מערבא רבן גמליאל.

קול ר׳ עקיבה וכי היאך אפשר להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו בין ולך אן לא ימכן אן תכון תחלה אלא אם כן נגע באב מן אבות הטמאות וכל אב טומאה מטמא אדם פאנא נגע באב בידו נטמא כולו פלולך יקול להם לא תטלבוני אן נוגדכם ידים תחלה גיר הדה והי בית מנוגע אלדי אנא הכנים ידיו לא נטמא כולו ואדם שהוא מטמא בנדים בשעת מגעו אלדי הו מחסוב באב הטומאה למעני אנה יטמא ראשון ושני והו מע דלך לא יטמא אדם כמא בינא פי אגר זבים פכדלך איצא אנא נגע בידים תציר תחלה. ומעלום אן אכלים שנטמאו במשקין תציר שניות וכדלך אלכלים פיקול ר׳ יהושע אן ידים שנגעו באכלים שניות או בכלי שני תנתגם ותציר שני. ואלחכמים יקולון אן אוכל ראשון וכלי ראשון הו אלדי יטמא את הידים וירדהא שניות. והלכה כחכמים פי אלקולין.

מה שאמר ר׳ עקיבה וכי היאך אפשר להיות תחלה אלא אם כן נטמא גופו בין ולך אן לא ימכן אן תכון תחלה אלא אם כן נגע באב מן אבות הטמאות וכל אב טומאה מטמא אדם ואם נגע באב בידו נטמא כולו ולכן אמר להם אל תשאלוני שאמצא לכם ידים תחלה חוץ מאלו והם בית המנוגע שאם הכנים ידיו לתוכו לא נטמא כולו ואדם שהוא מטמא בנדים בשעת מגעו שהוא נחשב כאב הטומאה לענין שהוא מטמא ראשון ושני ובכל זה לא יטמא אדם כמו שביארנו באחרון מזבים וכמו זה גם כן אם נגע בידים יהיו תחלה. וידוע שאכלים שנטמאו במשקים יהיו שניות וכן הכלים ואמר ר׳ יהושע שידים שנגעו באכלים שניות או בכלי שני יטמאו ויהיו שני. וחכמים אומרים שאוכל ראשון וכלי ראשון לבדם מטמאים את הידים ויעשו אותן שניות. והלכה כחכמים בשני המאמרים.

ב. כל הפוסל את התרומה מטמא את הידים להיות שניות והיד מטמא את חברתה דברי רבי יהושע וחכמים אומרים אין שני עושה שני אמר להם והלא כתבי הקדש שניים מטמאים את הידים אמרו לו אין דנין דברי תורה מדברי סופרים ולא דברי סופרים מדברי תורה ולא דברי סופרים מדברי סופרים:

קד עלמת אן אלשני הו אלדי הו פוסל את התרומה וקד בינא אן ידים טמאות אנמא הי שניות. פלמא קאל ר׳ יהושע אן מן אנצם בידיה באלשני אלדי הו פוסל את התרומה אלדי הו שני אנתגסת ידיה ורגעת שניות וכדלך מן באנת ידה אלואחדה מנגוסה ודנאת ביד אגרי אנגסתהא ורגעת שניה מתלהא פאלסוה אלחכמים וקאלו לה אין שני עושה שני. פאסתדל להם מן כתבי הקודש אלתי הי במנזלה אלשני לאנהא פוסלין את התרומה כמא בינא פי אגר זבים ומע דלך אנא נגע אלאנסאן בכתבי הקודש צארת ידיו שניות ופוסלין את התרומה כמא סנבין בעד הדה אלהלכה והרי שני עשה שני. פגאובוה אן כון אלספרים וידים הבאין מחמתן מטמאין את הידים הו שי מדברי סופרים לאנהא

כבר ידעת שהשני הוא הפוסל את התרומה וכבר ביארנו שידים טמאות אינן אלא שניות. ואחר שאמר ר׳ יהושע שהנוגע בידו בדבר הפוסל את התרומה ושהוא שני נטמאו ידיו ונעשו שניות וכמו זה שמי שנטמאה ידו אחת ונגעה ביד אחרת תטמא אותה ונעשית שניה כמותה וחלקו עליו החכמים ואמרו לו אין שני עושה שני. והביא להם ראיה מן כתבי הקודש שהם במדרגת שני לפי שהם פוסלין את התרומה כמו שביארנו באחרון מזבים ובכל זה אם נגע אדם בכתבי הקודש ידיו שניות ופוסלין את התרומה כמו שנבאר אחר זאת ההלכה והרי שני עושה שני. והשיבו לו שמה שהספרים וידים הבאים מחמתן מטמאין את הידים הוא מדברי סופרים מפני שהם משמונה

משמונה עשר דבר שנזרו וכולך טומאת ידים כלהא בסאיר אלטמאות הי איצא מדברי סופרים עלי מא רוינא אן שלמה תקן ערובין וידים ואוא כאן אלאמר כולך אין למדין דברי סופרים מדברי סופרים חתי נקול כמא אן אלספר פוסל את התרומה ומטמא את הידים כולך כל פוסל מטמא את הידים כל נקול מאי דתקון תקון מאי דלא תקון לא תקון ולא נתעלם שי מן שי ואין הלכה כר' יהושע.

עשר דבר שנזרו וכן טומאת הידים כולה בשאר הטמאות היא גם כן מדברי סופרים לפי מה שבאה לנו הקבלה ב) ששלמה תיקן ערובים וידים ואחר שהדבר כן אין למדין דברי סופרים מדברי סופרים עד שנאמר כמו שהספר פוסל את התרומה ומטמא את הידים כמו זה כל פוסל מטמא את הידים אבל נאמר מאי דתקון תקון מאי דלא תקון לא תקון ואין אנו למדים דבר מדבר. ואין הלכה כר' יהושע.

ג. רצועות תפלין עם התפלין מטמאות את הידים רבי שמעון אומר רצועות תפלין אינן מטמאות את הידים:

קד בינא פי אנר זבים אלעלה אלתי לאנלהא נזרו על כתבי הקודש שתפסול את התרומה מתי מא נגע בהן ולמא אראדוא תאביד הדה אלגזרה נזרו איצא אן ידים הבאין מחמת הספר פוסלין את התרומה ואן אלאנסאן מתי מא נגע בכתבי הקודש צארת ידיו שניות ופוסלות את התרומה ועלי הדה אלגזרה יתכלם פי נמיע הדא אלפרק פי קולה מטמא את הידים ואינו מטמא את הידים. ובעד הדה אלגזרה נזרו גזרה אעם מנהא ואסתגני ען הדא אלפקה כלה והי אן כל הידים שניות ופוסלין את התרומה סוי נגעו בספר או לא נגעו והדה הי אלמעדודה סי אנר זבים פי קולה והידים מן גמלה אלאשיא אלתי תפסול את התרומה והי אלמעדודה מן שמונה עשר דבר כמא בינא פי אנר זבים והכוא בין אלתלמוד. ועלתהם פי הדה אלגזרה אלאכירה מפני שהידים עסקניות ואין הלכה כר' שמעון.

כבר ביארנו באחרון מזבים המטעם מפני מה גזרו על כתבי הקדש שיפסלו את התרומה כאשר נגע בהן ואחר שרצו לחזק זאת הגזרה גזרו גם כן שידים הבאים מחמת הספר פוסלין את התרומה ושהאדם הנוגע בכתבי הקודש ידיו שניות ופוסלות את התרומה ועל זאת הגזרה אומרים בכל זה הפרק מטמא את הידים ואינו מטמא את הידים. ואחר זאת הגזרה גזרו גזרה יותר כוללת ממנה המספקת במקום כל אלו הדינים והיא שכל הידים שניות ופוסלין את התרומה בין שנגעו בספר או לא נגעו וזאת הגזירה היא מנויה בכלל דברים הפוסלים את התרומה באחרון מזבים באמרו והידים והיא המנויה בשמונה עשר דבר כמו שביארנו באחרון מזבים וכן ביאר התלמוד ג). והטעם נתנו בזאת הגזרה האחרונה מפני שהידים עסקניות. ואין הלכה כר' שמעון.

ד. גליון שבספר שמלמעלן ושמלמטן שבתחלת ושבסוף מטמאים את הידים רבי יוסי ג) אומר שבסוף אינו מטמא עד שיעשה לו עמוד.

גליון הו אלסגל והו יריד בה אלטרר אלתי תבקא דון כתאבה פוק אלכתאב ותחתה ובין אלדפתין ופי אול אלספר ופי אנרה. ור' יהודה יקול אן אלדי יבקי פי אלאניר טאלמא לא יעמל לה עמוד ילתוי עליה אלספר ותשמלה קדושת הספר פהו חול לאן קד

הגליון הוא הדף והוא רוצה בו הקצוות הנשארות בלא כתיבה מלמעלן ומלמטן ובין שתי היריעות ובתחלת הספר ובסופו. ור' יהודה אומר שמה שנשאר בסוף הספר כל זמן שלא נעשה לו עמוד שגוללין עליו הספר עד שקדושת הספר תכללהו הוא חול לפי

שלפעמים רבמא

ב) שבת י"ד ב'. ג) שם י"ג ב'. ג) בר"ם כ"י ובמתניתא דבני מערבא רבי יהודה.

רבמא יקטע מא בקי דון כתאבה ואין הלכה כר' יהודה.

שלפעמים חותכין מה שנשאר בלא כתיבה ואין הלכה כר' יהודה.

ה. ספר שנמחק ונשתייר בו שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. מגילה שכתוב בה שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. כל כתבי הקדש מטמאין את הידים שיר השירים וקהלת מטמאין את הידים:

ענדנא אצל אן פרשת ויהי בנסוע הארון וכו' ובנחה יאמר אלפסוקין גמיעא הי ספר בפני עצמו קאלו חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה ואנמא צארת סבעה בקולהם אן מתחלת הספר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ויהי בנסוע ספר בפני עצמו ומן ויהי העם כמתאננים עד סוף הספר ספר בפני עצמו פיכון מדבר סיני שלשה ספרים ואלארבעה חמשין אלבאקי פהדה סבעה. וקולה מגלה שכתוב בה יריד בה אן אליריעה של ספר מני ינכתב פיהא הדא אלעדד מן אלאחרף נתקדשה וצארת מן כתבי הקודש.

יש בידינו שורש ס) שפרשת ויהי בנסע הארון וכו' ובנחה יאמר אלפסוקין גמיעא הי ספר בפני עצמו קאלו חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורה ואינם שבעה ספרי תורה אלא באמרם שמתחלת הספר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו ויהי בנסוע ספר בפני עצמו ומן ויהי העם כמתאננים עד סוף הספר ספר בפני עצמו ויהיה מדבר סיני שלשה ספרים וארבעה חמשין הנשארים הרי הם שבעה. ואמרו מגילה שכתוב בו ירצה בו שיריעה של ספר משכתב בו זה המספר של אותיות נתקדשה ונעשה מכתבי הקודש.

ו. רבי יהודה אומר שיר השירים מטמא את הידים וקהלת מחלוקת רבי יוסי אומר קהלת אינה מטמא הידים ושיר השירים מחלוקת. רבי שמעון אומר קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל אמר רבי שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ג) ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאים את הידים. אמר רבי עקיבה חס ושלום לא נחלק אדם מישראל על שיר השירים שלא תטמא את הידים שאין כל העולם כלו כדי ביום שניתן בו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קדש ושיר השירים קדש קדשים ואם נחלקו לא נחלקו אלא על קהלת אמר רבי יוחנן בן ישוע בן חמיו של רבי עקיבה כדברי בן עזאי כן נחלקו וכן גמרו:

הלכה כבן עזאי.

הלכה כבן עזאי.

פרק רביעי.

א. בו ביום נמנו וגמרו על עריבת הרגלים שהיא משני לוגין ועד תשעה קבין שנסדקה שהיא טמאה מדרס שרבי עקיבה אומר עריבת הרגלים כשמה:

קד דכרנא אן חית מא יקאל פי אלמשנה בו ביום ישיר אלי הדא אליום אלדי קדם פיה ר' אלעזר בן עזריה. ומעני נמנו וגמרו כבר זכרנו ד) שבכל מקום שיאמר במשנה בו ביום הוא רומז אל היום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה בישיבה. וענין נמנו וגמרו אנהם

ס) שבת קט"ז א'. ג) שם ד) כן הוא הנוסחא ג"כ למטה פ"ד מ"ב ובשניהם ברי"ם כ"ש ובמתניתא דבני מערבא זקנים ע' זבחים י"ב ב'. ד) סוטה פ"ה מ"ב.

אנהם עדוא אנפסהם ליתבע ראי אלאכתר וגד אלאכתר בלאף ר׳ עקיבה פקטעוא אלהלכה כמא ד׳כר הנא לא כמא קאל ר׳ עקיבה. וקד תבינת הדה אלהלכה פי אלפרק אלעשריני מן כלים פאנט׳רהא הנאך.

וגמרו שמנו את עצמם לילך אחר דעת הרבים ומצאו הרוב נגד דעת ר׳ עקיבה ופסקו ההלכה כמו שנזכר כאן ולא כמו שאמר ר׳ עקיבה. וכבר נתבארה זאת ההלכה בפרק עשרים ו) מן כלים ועיין שם.

ב. בו ביום אמרו כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן רבי אליעזר אומר אף האשם הפסח בזמנו והחטאת והאשם בכל זמן ואמר רבי שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה שכל הזבחים הנאכלים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת לא הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים:

הדה אלהלכה קד שרחת אול מסכת זבחים.

זאת ההלכה כבר התבארה בתחילת מסכת זבחים.

ג. בו ביום אמרו עמון ומואב מה הן בשביעית גזר רבי טרפון מעשר עני וגזר רבי אלעזר בן עזריה מעשר שני אמר רבי ישמעאל אלעזר בן עזריה עליך ראיה ללמד שאתה מחמיר שכל המחמיר עליו הראיה ללמד. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה ישמעאל אחי אני לא שניתי מסדר השנים טרפון אחי שינה ועליו ראיה ללמד. השיב רבי טרפון מצרים חוצה לארץ עמון ומואב חוצה לארץ מה מצרים מעשר עני בשביעית אף עמון ומואב מעשר עני בשביעית. השיב רבי אלעזר בן עזריה בבל חוצה לארץ עמון ומואב חוצה לארץ מה בבל מעשר שני בשביעית אף עמון ומואב מעשר שני בשביעית. אמר רבי טרפון מצרים מפני שהיא קרובה עשאוה מעשר עני שיהיו עניי ישראל נסמכים עליה בשביעית אף עמון ומואב שהם קרובים נעשים מעשר עני שיהיו עניי ישראל נסמכים עליהם בשביעית. אמר לו רבי אלעזר בן עזריה הרי אלו אתה כמהנן ממון ואין אתה אלא כמפסיד נפשות קובע אתה את השמים מלהוריד טל ומטר שנאמר היקבע אדם אלהים כי אתם קובעים אותי ואמרתם במה קבענוך המעשר והתרומה השיב רבי טרפון. אמר רבי יהושע הריני כמשיב על דברי טרפון אחי אבל לא לענין דבריו מצרים מעשה חדש ובבל מעשה ישן והנדון שלפנינו מעשה חדש ידון מעשה חדש ממעשה חדש ואל ידון מעשה חדש ממעשה ישן מצרים מעשה וקנים ובבל מעשה נביאים והנדון שלפנינו מעשה זקנים ידון מעשה זקנים ממעשה וקנים ואל ידון מעשה וקנים ממעשה נביאים נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית. וכשבא רבי יוסי בן דורמסקים אצל רבי אליעזר ללוד אמר לו מה חדוש חיה לכם בביה המדרש היום אמר לו נמנו וגמרו עמון ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית בכה רבי אליעזר ואמר סוד ה׳ ליראיו ובריתו להודיעם צא ואמור להם אל תחושו למנינכם מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו עד הלכה למשה מסיני שעמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית:

קד עלמת אן פי אלסנה אלאולי מן אלשמטה ואלתאניה ואלראבעה ואלכאמסה יגרג מעשר ראשון תם מעשר שני והדא הו סדר

כבר ידעת שבשנה הראשונה והשנית והרביעית והחמישית מן השמיטה מוציאין מעשר ראשון ואחר זה מעשר שני וזהו סדר השנים

ו) מ״ב.

סדר השנים ופי אלסנה אלתאלתה ואלסאדסה לאלף אלכתאב פיהא וכלף אן יגרג מעשר עני בדל מן מעשר שני אמא אלסנה אלסאבעה פהי שמטה ולא ילזם פיהא מעשרות. ומעלום אן אלשמטה אינה נוהגת אלא בארץ ישראל ובסוריא איצא מדבריהם כמא נצת אלתוספתא פי אול כלים וכמא תבין פי מסכת שביעית אמא פי חוצה לארץ פלא. וילום אגראג אלתרומות ואלמעשרות מחוצה לארץ מן אלבלאד אלמגאורה לארץ ישראל לצחה והי מצרים ועמון ומואב ובבל וכל דלך כמא באן פי מואצע מן אלתוספתא. ספי אלסנין אלתי יגרגון בני ארץ ישראל מעשר שני יגרגון איצא בני חוצה לארץ מעשר שני יפדונה ויטלעון תמנה לירושלם כמא תבין פי מוצעה. ופי אלסנין אלתי יגרגון פיהא בני ארץ ישראל מעשר עני יגרגון הם איצא מעשר עני ופי סנה אלשמטה אלתי לא יגרגון פיהא בני ארץ ישראל מעשר אז הי הפקר כאן קד רתב אלנבאים אן יגרגון פי בבל ואנטארהא מן בלאד אלעראק מעשר שני. וכאן אלזקנים והם אלמתאגרין בעד עזרא קד רתבוא פי מצרים וסאיר בלאד מצר מעשר עני בשביעית ווקע אלגלאף פי בלאד עמון ומואב והי ערי סיחון ועוג אי מעשר תגרג פי שנת שמטה. וכון ר' אלעזר מחמיר לאן מעשר שני קודש ומעשר עני חול. ואסתדלאל ר' אלעזר מן המעשר והתרומה יעני אן הדא אלמעשר אלדי חץ עליה ולים מן תעטילה אנמא הו קודש מתל אלתרומה. וקולה השיב ר' טרפון ולם יקל שי אנמא יעני אנה רד רדודה אלמתקדמה. וקד כאן ר' אליעזר אעתזל אלמדרש לנצאם וקע בינה ובין אלחכמים כמא דכרנא פי נאמם כלים.

השנים ובשנה השלישית ובששית שינה הכתוב בהם וצוה שיוציאו מעשר עני במקום מעשר שני אבל השנה השביעית היא שמטה ואינה חייבת במעשרות. וידוע שהשמטה אינה נוהגת אלא בארץ ישראל ומדבריהם גם כן בסוריא כמו שאמרה התוספתא בראשון ה) מכלים וכמו שהתבאר במסכת שביעית ז) אבל לא בחוצה לארץ. וחייבים להוציא תרומות ומעשרות בחוצה לארץ בארצות הסמוכות לארץ ישראל והם מצרים ועמון ומואב ובבל וכל זה כמו שהתבאר במקומות הרבה מן התוספתא ג). ובשנים שמוציאין בהן בני ארץ ישראל מעשר שני בני חוצה לארץ מוציאין גם כן מעשר שני ופודין אותו ומעלין מעותיו לירושלם כמו שהתבאר במקומו. ובשנים שמוציאין בהן בני ארץ ישראל מעשר עני מוציאין גם כן בני חוצה לארץ מעשר עני ובשנת השמטה שאין בני ארץ ישראל מוציאין בה מעשר לפי שהיא הפקר כבר נזרו הנביאים שיוציאו בבבל והדומות לה מארץ שנער מעשר שני. ונזרו הזקנים והם הבאים אחר עזרא מעשר עני בשביעית במצרים ד) ושאר ארץ מצרים ונפלה המחלוקת בארץ עמון ומואב והן ערי סיחון ועוג איזה מעשר מוציאין בשנת השמטה. ומה שאמר שר' אלעזר מחמיר לפי שמעשר שני קודש ומעשר עני חול. ומה שהביא ר' אלעזר ראיה ממה שאמר הכתוב המעשר והתרומה ירצה בו שזה המעשר אשר הזהיר עליו ויראו שלא יתנוהו אינו אלא המעשר שהוא קודש כמו התרומה. ואמרו השיב ר' טרפון ולא אמר דבר אינו רוצה בו אלא שחזר על תשובותיו הקודמות. וכבר היה ר' אלעזר מנודה מבית המדרש מפני הריב שהיה לו עם החכמים כמו שזכרנו בחמישי ה) מבלים.

ד. בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהם בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל אמר לו רבן גמליאל אסור אתה אמר לו רבי יהושע מותר אתה אמר לו רבן גמליאל הכתוב אמר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי וגו' אמר לו רבי יהושע וכי עמונים ומואבים במקומן הן כבר עלה סנחריב מלך אשור

ב) הל' ח'. ג) פ"ו מ"ב. ג) ידים פ"ב הל' ט"ו עיין מ"ת פ"א מהלכות תרומות הל' ו'.
ד) זה שם העיר הנקראת אלקאהרה. ה) מ"ו.

אשור ובלבל את כל האומות שנאמר ואסיר גבולת עמים ועתודותיהם שושתי ואוריד כביר יושבים אמר לו רבן גמליאל הכתוב אומר ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון כבר הוזרו אמר לו רבי יהושע הכתוב אומר ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה ועדיין לא שבו והתירוהו לבא בקהל:

למא כאנת אלמלל קד אנתלטת פי זמאן סנחריב כמא שהר פי כתב אלנבוה מן כונה נקל אלמלל באסרהא מן נהה אלי נהה קאציה ענהא צארת אנסאב אלמלל ענדנא מנהולה ולא נקדר נסתדל עליהם במואצעתהם. ומעלום אן שבעים לשון כלהם מותרין לבוא בקהל מיד חוץ מעמון ומואב ומצרי ואדומי ואלאצל ענדנא כל דפריש מרובא פריש פלולך התירוהו לבוא בקהל מיד. ואעתבר כיף לם יתנלף רבן גמליאל עז חצור אלמדרש פי דלך אליום והו אלמעזול מן אלישיבה וקדם ר׳ אלעזר בן עזריה כמא שהר לכונה לם יר בביטול תורה.

אחר שנתבלבלו העמים בימי סנחריב כמו שהוא מפורסם בכתבי הנביאים שהעביר העמים בכללם מקצה לקצה למרחוק נעלמו ממנו יחוסי העמים ואין אנחנו יכולים להביא ראיה עליהם ממקומותם. וידוע ששבעים לשון כולם מותרין לבא בקהל מיד חוץ מעמון ומואב ומצרי ואדומי והשורש אצלנו ס) כל דפריש מרובא פריש ולפיכך התירוהו לבוא בקהל מיד. והתבונן איך לא חדל רבן גמליאל מלבוא בבית המדרש בזה היום שהורידוהו בו מן הישיבה והושיבו ר׳ אלעזר בן עזריה במקומו כמו שהוא ידוע ג) מפני שלא רצה בביטול תורה.

ד. תרגום שבעזרא ושבדניאל מטמא את הידים. תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו תרגום וכתב עברי אינו מטמא את הידים לעולם אינו מטמא עד שיכתבנו אשוריית על העור ובדיו:

עבריית אללגה אלעבראניה וכתב עברי כט עבר והו הוא אלכט אלדי יכתב בה אלסמרה אלתורה והוא אלכט אלדי נכתב נחן בה אלתורה הו כתב אשורי ובה כתב תעאלי אלתורה ותסמי אשורי מן אלתעטים ואלתפנים באשרי כי אשרוני בנות והו קולהם אשורי שהוא מאושר שבכתב לאנה לא יתצחף ולא יקע פיה אשכאל אבדא לכון אחרפה גיר מתשאבהה וכונה לא יתצל חרף בחרף פי קאנון כתאבתה ולים כדלך סאיר אלכטוט.

עברית הוא לשון עברים וכתב עבר הוא הכתב שכותבין בו השומרונים את התורה והכתב אשר אנחנו כותבין בו את התורה הוא כתב אשורי ובו כתב השם יתברך את התורה ונקרא אשורי מפני גדלו ותפארתו ג) באשרי כי אשרוני בנות והוא אמרם ד) אשורי שהוא מאושר שבכתב לפי שאי אפשר לטעות בו ולא יפול בו דבר קשה לעולם מפני שאותיותיו אינן דומות זו לזו ואינן מחוברות זו עם זו לפי משפט כתיבתו ושאר הכתבים אינן כן.

ו. אומרים צדוקים קובלין אנו עליכם פרושים שאתם אומרים כתבי הקדש מטמאין את הידים ספרי המירם אינם מטמאין את הידים אמר רבי יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד הרי הם אומרים עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן כה גדול טמאים אמרו לו לפי חבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תורבדות ה) אמר להם אף כתבי הקדש לפי חבתן היא טומאתן ספרי המירם שאינן חביבין אין מטמאין את הידים:

קד כבר

ס) ברכות כ״ח א׳. ג) שם. ד) בראשית ל׳ י״ג. ה) סנהדרין כ״ב א׳. ו) מ״ג. ז) כן הוא הנוסחא בר״ם בכ״י.

קד בינא פי אול אבות אמר צדוק וביתוס וטואיפהם ואנהם אלכוארג מן שריעתנא אלמכתבין לנא פי נקלנא. ושרח קובלין ואגדין. וספרי מירם הי כתב פיהא רדוד עלי אלשריעה ומנאקצה להא וסמית ספרי מירם מענאה אספאר ירפעהא אללה ויזילהא מן אלוגוד שבה אלדעא כמא יסמון אלבית אלדי יגתמע פיה למתל הדה אלאקאויל בי אבידן מענאה בית יקטעה אללה. וגואב ר' יוחנן להם נואבה פי מערץ אלהזל ואלהזו בהם. ותורבדות מלאעק. וקד בינא אן אלעלה פי כוננא נקול אן כתבי הקודש מטמאין את הידים לנצונהא ונבעד ענהא אסבאב תלאפהא כמא ד'כרנא אנר זבים.

כבר ביארנו בראשון ב) מאבות דבר צדוק וביתוס וכתותיהם ושהם יצאו מדתנו ומכחשים בקבלה. ופירוש קובלין מתרעמים. וספרי מִירַם הם ספרים שבהם תשובות על דתנו ומתנגדים לה ונקראו ספרי מירם שענינו ידהם אלהים ויסירם מן המציאות על דרך בקשה כמו שקוראין ג) הבית אשר יתאספו בו לכמו אלו הדברים בי אבידן ענינו בית שיכריתהו האל. ומה שהשיב להם ר' יוחנן השיבם על דרך לעג והיתול. ותורבדות כפות. וכבר ביארנו הטעם מפני מה כתבי קודש מטמאין את הידים כדי שנשמרם ונרחיק מהם מה שיאבידם כמו שזכרנו באחרון מזבים.

ז. אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים שאתם מטהרים את הנצוק. אומרים פרושים קובלין אנו עליכם צדוקים שאתם מטהרים את אמת המים הבאה מבית הקברות. אומרים צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים (שאתם אומרים שורי וחמורי שהזיקו חייבין ועבדי ואמתי שהזיקו פטורין) מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם מצות הרי אני חייב בנזקן עבדי ואמתי שאני חייב בהן מצות אינו דין שאהא חייב בנזקן. אמרו להם לא אם אמרתם בשורי וחמורי שאין בהם דעת תאמרו בעבדי ובאמתי שיש בהן דעת שאם אקניטנו ילך וידליק גדישו של אחר ואהא חייב לשלם:

קד תקדם פי נאמם משקין קול אלמשנה כל הנצוק טהור ועלי אן אלעמוד אלסאיל מתצל טרפה באלאניה אלנסה כמא נקול פי אלמא אלדי יני מן בית הקברות אנה טאהר ואן כאן אולה מתצל במוצע ננס. וקד עלמת אן מן אחכאמנא אן אלעביד אדא הזיקו פלים ילזם מואליהם נארם ראסא כמא תבין פי קמא נשים ועבדים וקטנים פניעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורים. ואמא כון אלאנסאן חייב אדא הזיקה בהמתו פהו נץ אלתורה כי ינח שור כי יבער איש וכו'. שאם אקניטנו אן אנסתה ואקלקתה.

כבר בכמה משקין ד) ממשקין ג) מאמר המשנה כל הנצוק טהור אף על פי שקצה העמוד הנוזל מחובר עם הכלי הטמא כמו שנאמר במים הבאים מבית הקברות שהם טהורים אף על פי שתחלתם מחוברת במקום טמא. וכבר ידעת שלפי דינינו אם הזיקו העבדים אין הבעלים חייבין כלל בתשלומין כמו שהתבאר בקמא ה) נשים ועבדים וקטנים פניעתן רעה הן שחבלו באחרים פטורים. והבעלים חייבים אם הזיקה בהמתן כלשון התורה ו) כי ינח שור ז) כי יבער איש וכו'. שאם אקניטנו אם אבעיסנו ח) וארגיזנו.

ח. אמר צדוקי גלילי קובל אני עליכם פרושים שאתם כותבין את המושל עם משה בגט אומרים פרושים קובלין אנו עליך צדוקי גלילי ט) שאתם כותבים את המושל עם השם ברף ולא עוד אלא שאתם כותבין את המושל מלמעלן ואת השם מלמטן שנאמר ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל וכשלקח מהו אומר ה' חצדיק ואני ועמי הרשעים:

יקול יאמר

ב) מ"ג. ג) שבת קט"ז א'. ד) כן הוא בכ"י וצ"ל מכשירין. ה) ס"ח מ"ד. ו) שמות כ"א כ"ח. ז) שם כ"ב ד'. ח) בכ"י בערבי אגטתה ואולי צ"ל אגצבתה. ט) בר"ם ובמתניתא דבני מערבא מין.

יקול אלמין אנכם תהינון אסם משה רבינו בכוונכם תכתבונה פי ותאקיכם מע אסם אלסלטאן יעני כוננא נארך לפלאן אלמלך ונכתב פי דלך אלכתאב כדת משה וישראל פקאלוא להם אלחכמים אן ליס דלך באנקאץ לאסמה עא"ם ולא פי דלך תעשים לדלך אלמלך לאנא קד נכתב פי אלתורה י"י מע פרעה מא כפי הדא אלא נקדם אסם פרעה כמא גא אלנץ ויאמר פרעה מי י"י. פלמא דכר הדא אלפסוק לם יסתצוב אן יכתם מסכתא מן אלמסכתות בנחוד כאפר ללרבוביה בל באלאימאן בהא פלדלך קאל וכשלקה מה הוא אומר י"י הצדיק.

אמר המין אתם מזלזלים בשם משה רבינו כאשר תכתבו אותו בשטרותיכם עם שם המושל רוצה לומר שאנחנו כותבים זמן השטר למלך פלוני וכותבים בו כדת משה וישראל ואמרו להם החכמים אין זה לגנות שמו עליו השלום ואין בו לגדל שם זה המלך לפי שאנחנו לפעמים כותבים בתורה י"י עם פרעה ולא די בזה אלא שנקדים שם פרעה כמו שבא הכתוב ב) ויאמר פרעה מי י"י. ואחר שזכר זה הפסוק לא רצה לחתום מסכתא מן המסכתות בהכחשת כופר לאדנות השם אלא באמונתו בה ואמר וכשלקה מה הוא אומר י"י הצדיק.

ב) שמות ה' ב'.

בריך רחמנא דסייען.

מסכת עקצים.

פרק ראשון.

א. כל שהוא יד ולא שומר מיטמא ומטמא ולא מצטרף. שומר אף על פי שאינו יד מיטמא ומטמא ומצטרף. לא שומר ולא יד לא מיטמא ולא מטמא:

יד הו אלמקבץ ויריד בה אלעוד אלמתצל באלנבאת אלמאכול אלדי ימסך בה אלטעאם ענד אלאכל או יעלק מנה אדא אריד רפעה מתל אסתראף אלכמתרי ואלתפאח ואלענב ואלאגאץ וגירהא ממא אשבההה הי כלהא תתסמי יד. ושומר הו אלשי אלדי יחפט אלטעאם ויבקי מדה מא בסבבה מתל קשר אלגוז ללגוז וקשר אללוז ואלפסתק וגירהא מן דואת אלקשור. וכדלך אן כאן אלשי אלמאכול נאבת פוק עוד ודאיר בה מתל ערגין אלתמר אלדי עליה חבוב אלתמר וערגין אלענב אלדי עליה חבוב אלענב פהו איצא שומר ומא כאן מן אלעראגין כארג עין אלטעאם לא חב עליה פהו מן גמלה אלידות. וקאל אללה פי טומאת זרעים וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע [וכו׳] טמא הוא לכם וגאנא אלתפסיר לכם לכל שבצרככם יעני אן כל מא לכם פיה חאגה והו לכם מעונה מתל אלאסתראף אלדי ימסך בהא [אלאכל] ענד אלאכל פאנהא תנתגם באנתגאם דלך אלנבאת. ותבת בעד מנאסבה טוילה פי אלגמר ואסתדלאלאת מן אלנצוץ אנהא תנתגם ותנגם אעני אנה אדא אנתגם אלאוכל נפסה אנתגם אלטרף אלדי הו ידו ואדא אנתגם דלך אלטרף אלדי פיה מעונה לנא וננעה בו טומאה אנתגם אלנבאת נפסה ודאת אלאוכל והדא הו מעני קולה מיטמא ומטמא

יד בלשון ערבי אלמקבץ וירצה בו העץ המחובר בצמח הנאכל אשר האוכל אוחז בו בשעת האכילה או הנתלה ממנו כשרוצין להגביהו כמו קצוות האגסים והתפוחים והענבים והדורמסקין וזולתם מהדומים להם אלו כולם נקראים יד. ושומר הוא הדבר השומר את האוכל ושעל ידו יתקיים איזה זמן כמו קליפת האגוזים לאגוזים וקליפות השקדים והפסתקין והדומה להם מבעלי הקליפות. וכן אם היה הדבר הנאכל צומח על העץ וסובב אותו כמו אשכול התמרים שעליו גרגרי התמרים ואשכול הענבים שעליו גרגרי הענבים הוא גם כן שומר והיוצא מן העץ חוץ לאוכל שאין עליו גרגר הוא מכלל ידות. ואמר השם בטומאת זרעים ב) וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע וכו׳ טמא הוא לכם ובאה לנו הביאור ג) לכם לכל שבצרככם רוצה לומר שכל מה שהוא צורך לכם והוא לכם לעזר כמו הקצוות שהאוכל אוחז בהן בשעת האכילה יטמאו בהטמאות זה הצמח. ומסקנא בגמר׳ ג) אחר משא ומתן ארוך וראיות מן הכתובים שהידות מיטמאות ומטמאות רוצה לומר שאם נטמא האוכל עצמו נטמאה הקצה שהוא ידו ואם נטמא זה הקצה שהוא לעזר לנו ונגעה בו טומאה יטמא הצמח עצמו וגוף האוכל וזה ענין אמרו מיטמא ומטמא יצא בו שהיד תיטמא בהטמאות האוכל ושיטמא האוכל בהיטמאות

ב) ויקרא י״א ל״ז. ל״ח. ג) חולין קי״ח א׳. ג) שם.

ומטמא יריד אן אליד ינתגם באנתגאם אלאוכל וינתגם אלאוכל באנתגאם אליד. פלמא תבת הדא אלחכם פי ידות אכלים מן קולה טמא הוא לכם עלי מא בינא ונדנא אלנין קאל פי טומאת זרעים איצא וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע ולא פאיד לקולה אשר יזרע פי באדי אלנטר לאן כל זרע לא שך אנה יזרע פנאנא אלנקל אנה יריד בדלך אנה ינתגם והו פי אלחאלה אלתי מן שאן אלנאס אן יגרגוא דלך אלשי כדלך ללזראעה פקאלוא כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטין בקליפיהן ושעורים בקליפתן ועדשים בקליפתן והדא הו אלשומר כמאקר בינא. ثם קלנא לאי שי אשאר אלנין אלי אלשומרין אנהא תנתגם אדא כאנת ידות אכלים אלתי לא תחפט אלנבאת ולים הי סבב פי בקאיה קלנא אנהא תנתגם באנתגאם אלאכל וינתגם אלאכל באנתגאסהא פכיף אלקשור אלתי הי לאצקה באלטעאם וסבב פי דואמה וציאנתה אנהא תנתגם פנאנא אלנקל אן אלנרץ באלאשארה אליהא הו אנהא תצטרף ואדא כאן כביצה אכלים פי אלאכל וקליפתו פאנה ינגם גירה טומאת אכלים כמא תבין מראת. פיצה מן דלך אן אלידות תנתגם מן אלאכל וינתגם אלאכל מנהא ולא תנצאף מע אלאכל ליכמל מנהא גמיעא כביצה ותנגם גירהא אמא אלשומרין והי אלחואפט פאנהא מע כונהא תנתגם ותנגם כאלידות פאנהא זאדת עלי אלידות כונהא תנצאף ללאכל לתכמיל אלשיעור אעני כביצה. ולם יחתג אן יקול לא מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף לאן דלך בין גדא אדא כאנת אלידות אלתי הי טמאין ומטמאין אין מצטרפין וכל שכן שי יקאל פיה לא מיטמא ולא מטמא אנה לא יצטרף.

בהטמאות היד. ואחר שמוכח זה הדין בידות אכלים מאמרו טמא הוא לכם לפי מה שביארנו מצאנו שהכתוב אומר בטומאת זרעים גם כן וכי יפול מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע ובהשקפה הראשונה נראה שאין תועלת באמרו אשר יזרע כי כל זרע בלא ספק יזרע ובאה לנו הקבלה[ב] שהוא רוצה בו שיטמא כאשר הוא מדרך בני אדם להוציאו לזריעה ואמרו כדרך שבני אדם מוציאין לזריעה חטין בקליפיהן ושעורים בקליפתן ועדשים בקליפתן וזהו השומר כמו שבארנו. אחר זה אמרנו למה רמז הכתוב אל אלו השומרין שיטמאו ומה ידות האכלים שאינן שומרין הצמח ולא מגינות עליו אמרנו שמיטמאין בהטמאות האוכל ושיטמא האוכל בהטמאותן הקליפות שהן דבוקות באוכל ומגינות עליו ושומרות אותו לא כל שכן שיטמאו ובאה לנו הקבלה[ג] שרמז הכתוב לומר שהקליפות מצטרפות ואם היו אכלים כביצה באוכל ובקליפתו יטמא זולתו טומאת אכלים כמו שנתבאר כמה פעמים. והנה נתברר לנו מזה שהידות מיטמאות מן האוכל ושהאוכל מיטמא מהן ואינן מצטרפות עם האוכל להשלים בהם יחד כביצה לטמא זולתן אבל השומרין והם המגינים אף על פי שמיטמאין ומטמאין כידות יש להם עוד מעלה יתירה על הידות שיצטרפו עם האוכל להשלים השיעור והוא כביצה. ולא היה צריך לומר[ד] לא מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף לפי שזה ברור מאד ומה הידות שהן טמאין ומיטמאין אין מצטרפין דבר שנאמר בו לא מיטמא ולא מטמא אינו דין שלא יצטרף.

ב. שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהן לחין והפיטמה שלהן בין לחה בין יבשה והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל שרשי החורים והצנון והנפום דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שרש צנון גדול מצטרף והסיב שלו אינו מצטרף. שרשי המונתה והפיגם וירקות שרה וירקות גנה שעקרן לשהלן והשזורה של שבולת והלבוש שלה רבי אלעזר אומר אף הסג של רצפית הרי אלו מיטמאים ומטמאים ומצטרפין:

ב) חולין קי״ז ב׳. ג) שם קי״ח א׳. ד) ר״ל במה שאינו לא יד ולא שומר.

קד שרחנא מראת קפלוטות אנה אלכראת אלמשהור באלשאמי. ופטמה שלהן הי אלחבה אלתי פיהא מגמע אלערוק אלתי פי ראס אלבצל ואלתום ואלכראת והי שבה ניוט מלתפה מגמועה. והעמוד שהוא מכוון כנגד האכל הו אלקלב אלדי פי אלבצל אלדי ינבת פי טרפה אלבזר. והחזרים אלגם. וצנון אלפגל. ונפום אלפגל אלמערוף באלשאמי. הדה כלהא יעתקד ר' מאיר אנהא תצטרף לאכל אעני הדה אלערוק. ואלאצל אלמדפון פי אלארץ מן אלפגל פי טרפה ערק רקיק והו אלדי יתסמי שורש צנון גדול. ופי גואנב ראס אלפגל כלה מן הנא ומן הנא ערוק רקיקה שבה אלניוט יקטעהא אלביאעון ענד אלביע באליד ותבקי מנהא בקאיא והי אלתי תתסמי סיב לאנהא רקיקה שבה ניוט אלליף. ומינתא נוע מן אלנענע. ופיגם אלפיגן והו אלסדאב. ואדא נתר חב אלקמח מן אלסנבלה יבקי מוצעה שבה סלסלה אלצלב נרז נרז ולדלך תתסמי שורה של שבולת והי איצא שומר מן גמלה אלשומרים כמא בינא. והלבוש שלה אלגלאף אלדי על חבוב אלקמח. והסג של רצפית אלגבאר אלדי ינתסג עלי בעץ אלנבאת והוא רצפית שבה נסיג אלענכבות. וקד בינא מעני קולה מיטמאין ומטמאין חית מא קאלה פי הדה אלמסכתא פלא אחתאג אן אעידה כל מרה. והלכה כר' יהודה ואין הלכה כר' אלעזר.

כבר פירשנו הרבה פעמים שקפלוטות הם הכרישים הידועים בכרישים של ארץ ישראל. ופטמה שלהן הוא הפרח שנקבצים בו השרשים אשר בראש הבצל והשום והכרישה והם כחוטין מסובכין יחד. והעמוד שהוא מכוון כנגד האוכל הוא הלב שבבצל אשר יצמח בקצהו הזרע. והחזרים חסא. וצנון פוגלא. ונפום הוא הנקרא פוגלא של ארץ ישראל. באלו כולם ר' מאיר סובר שהן מצטרפין לאוכל רוצה לומר אלו השרשים. ובקצה שורש הצנון הטמון בארץ יש גיד דק והוא הנקרא שורש צנון גדול. ובצדי ראש הצנון כולו מזה ומזה יש גידים דקים כמו חוטים ועוקרין אותם המוכרים בידיהם בשעה שמוכרים אותם וישאר מהם מקצת והוא הנקרא סיב לפי שהוא דק כמו חוטי הסיב. ומינתא הוא מין ממיני אלנענע בערבי. ופיגם בערבי אלפיגן והוא הנקרא בערבי אלסדאב. וכשנושרין גרגרי החטה מהשבולת ישאר במקומו כמו שלשלת השורה חוליות חוליות ולפיכך נקרא שורה של שבולת והוא גם כן שומר מכלל השומרין כמו שבארנו. והלבוש שלה הקרום שעל גרגרי החטה. והסג של רצפית הוא האבק המסתבך על קצת הצמחים וזו היא רצפית דומה לקורי עכביש. וכבר בארנו ענין אמרו מיטמאין ומטמאין בכל מקום שנזכר בזאת המסכתא ולא אצטרך לחזור על זה בכל פעם ופעם. והלכה כר' יהודה ואין הלכה כר' אלעזר.

ג. אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין שרשי השום והבצלים והקפלוטות בזמן שהם יבשים והעמוד שאינו מכוון כנגד האכל ויד הפרכיל טפח מכאן וטפח מכאן. יד האשכול כל שהוא. וזנב של אשכול שריקנה ויד המכבד של תמרה ארבעה טפחים וקנה של שבולת שלשה טפחים ויד כל הנקצרים שלשה ושאין דרכו להקצר וידיהם ושרשיהם כל שהן ומלעין של שבולין הרי אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין:

בין הו אן הדה אלתי יעד הי ידות פקט ולדלך אינן מצטרפין עלי מא תאצל. ופרכל יתסמי אלקציב מן קצבאן אלדאליה אדא קטע ופיה ענאקיד אלענב מעלקה מנה וגמעהא פרכלים ופי אלתלמוד קאלוא פרכלי ענבים

ברור הוא שאלו המנויים כאן הם ידות ולפיכך אינן מצטרפין כמו שהושרש. ופרכיל הוא שם זמורה מזמורות הדלית בשנברת ואשכלות ענבים תלויים בו והקבוין הוא פרכלים ובתלמוד ב) אמרו פרכלי ענבים. זנב האשכול שריקנה אם הסיר הגרגרים

ב) ביצה לי ע"ב.

ענבים. זנב האשכול שריקנה אף אזל אלחב מן אספל אלענקד ובקי אלעוד אלדי כאן עליה אלענב והו רקיק ולזלך יחתאג מנה מקדאר כביר ליעלק בה מא בקי מן אלענב פי אעלי אלענקוד. ומעלום אן עראגן אלתמר להא טרף גליט יגמעהא שבה יד אלמכנסה אלתי אסמהא מכברת ויתפרע מן הף אלטרף אלגליט אלדי הו שבה אצל אלגרידה קצבאן רקיקה טוילה יכון פי טול כל ואחד מנהא שברין ותלאתה וכל ואחד מן תלך אלקצבאן אלרקיקה יתסמי שרביט של תמרה ופיה יכון אלתמר נאבת. ומלעין אלספאיה והו אלשער אלאסוד אלאחרש אלתי פי ראס אלסנבאל.

הגרגרים מזנב האשכול ונשאר העין שהיו בו הענבים והוא דק ולפיכך צריך שיהיה שיעורו גדול כדי שיתלה ממנו הנשאר מן הענבים בראש האשכול ב). וידוע שעוקצי התמרים הם מחוברים בענף עב ג) הדומה ליד המטאטא הנקרא מכברת ומזה הענף העב הדומה לבד הלולב יוצאים קנים דקים ארוכים שכל אחד מהם ארכו שתים או שלשה זרתות וכל אחד מאלו הקנים הדקים יקרא שרביט של תמרה ועליו גדלים התמרים. ומלעין זקן השבולת והוא השער השחור והמסובך אשר בראש השבולת.

ד. אלו לא מיטמאין ולא מטמאין ולא מצטרפין שרשי קלסי אכרוב וחלפות תרדים והלפת את שרדכם להיגזז ונעקרו רבי יוסי מטמא בכלן ומטהר בשרשי קלסי אכרוב והלפת:

קלסי אכרוב רוום אלכרוב אלכביר ויגרג מנהא ערוק מתשעבה תקטע ותרמי ענד ביעהא והי שרשי קלסי אכרוב. ותרדים אלסלק וחלפות תרדים אצולהא אלתי תבקי פי אלארץ פתגלף מרה תאניה ולזלך תסמאת חלפות מן חליפות. וקולה את שרדכן להיגזז ונעקרו יעני אן כל מא מן שאנה אן יקטע וירמי מן תלך אלערוק ואלשעב פאנקלע באצולה מע זלך אלנבאת פאנה לא ינתגם ולא ינגם ולא ינצאף. וירי ר' יוסי [יעתקד] אנהא כלהא תנתגם ותנגם גיר אלשעב אלתי תגרג מן רוום אלכרנב ואללפת לאנהא לא תצלח לשי. ואין הלכה כר' יוסי.

קלסי אכרוב ראשי הכרוב הגדולים ויוצאין מהן גידים מסובכים שחותכין ומשליכין בעת המכירה והן שרשי קלסי אכרוב. ותרדים סילקא וחלפות תרדים שמניחים שרשיהם הנשארים בארץ כדי שיחליפו פעם שנית ולפיכך נקראו חלפות מן חליפות ג). ואמרו את שרדכן להיגזז ונעקרו רוצה לומר כל מה שמדרכו שיכרת ויושלך מאלו הגידין והסבכים ונעקרו שרשיהם עם זה הצמח אינו מיטמא ולא מטמא ולא מצטרף. ור' יוסי סובר שאלו כולם מיטמאין ומטמאין חוץ מהסבכים היוצאין מקלסי הכרוב והלפת לפי שאינם ראוים לכלום. ואין הלכה כר' יוסי.

ה. כל ידות האבלין שבסמן בגורן טהורים רבי יוסי מטמא. פסיגא של אשכול שריקנה טהורה שייר בה גרגיר אחד טמאת. שרביט של תמרה שריקנו טהור שייר בו תמרה אחת טמא וכן בקטניות שרביט שריקנו טהור שייר בו גרגיר אחד טמא. רבי אלעזר בן עוריה מטהר בשל פול ומטמא בשל קטניות מפני שהוא רוצה במשמושן:

בסמן השמהא ורצהא מן קולה בוסמו מקדשיך. ומן גלקה ענאקיד אלענב אן בסמן שכתתן ורצצן מאמרו בוסמו מקדשיך ז) ומטבע אשכלות הענבים שיצאו

מתאשכול

תתפרע

ב) עיין פירוש הרא"ש. ג) ותוא הנקרא עץ העב בחיבורו הלכות טומאת אוכלין פ"ה הל' כ'.
ג) בראשית מ"ח כ"ב. ד) ישעיה ס"ג י"ח.

תתפרע מן אלענקוד ענאקיד אגרי צגירה. ושרח פסיגא של אשכול קטעה מן ענקוד יעני אנה קטע ענקוד מן תלך אלענאקיד אלצגירה אלתי לא יתפרע מנהא ענקוד אגר והי ממלוה חב ענב פקט מתל שרביט של תמרה פאנא אזאל אלענב או אלתמר מנה ותרך דלך אלערק אלרקיק פלים הו אוכל ולא ינתגם פאן תרך פי אלטרף ולו חבה ואחדה פקד רגע אלעוד בנמלתה שומר לתלך אלחבה. ור׳ אלעזר ירי אן אלפול נאצה לים קצבתה שומר ואן תלך אלקצבה לא האנה פיהא אמא סאיר אלקטאני פאן עידאנהא שומר להא ולו לם תבק אלא חבה ואחדה לאנה יסתחב אלאנסאן פתש תלך אלחבה בין אלעידאן ויסתלד בדלך והו מעני קולה רוצה במשמושן. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר בן עזריה.

מהאשבול אשכולות אחרים קטנים. ופירוש פסיגא של אשכול החיכה של אשכול רוצה לומר שנחתך אשכול מאלו האשכולות הקטנים שאין אשכול אחר יוצא מהם והם מלאים ענבים בלבד כשרביט של תמרה ואם הסיר הענבים או התמרים ושייר זה הגיד הדק איננו אוכל ואינו מיטמא ואם שייר בקצהו אפילו גרגיר אחד כבר נעשה העץ כולו שומר לזה הגרגיר. ור׳ אלעזר סובר שהפול בלבד אין שרביטו שומר ושאינו צריך לזה השרביט אבל שאר מיני קטניות העץ שלהן הוא שומר להן אפילו אם לא נשאר אלא גרגיר אחד לפי שבני אדם רוצים למשמש בזה הגרגיר בין הקנים ויתענגו בו והוא ענין אמרו רוצה במשמושן. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר בן עזריה.

ו. עוקצי תאנים וגרוגרות והכליסים והחרובים הרי אלו מיטמאין ומטמאין ומצטרפין רבי יוסי אומר אף עוקץ דלעת. עוקצי האגסין והקדוסטמלין והפרישין והעוזררין [ב]) עוקץ דלעת טפח עוקץ קינרס טפח רבי אלעזר ברבי צדוק אומר טפחיים הרי אלו מיטמאין ומטמאין ולא מצטרפין ושאר כל העקצים לא מיטמאין ולא מטמאין:

עוקץ הו טרף אלשי. וגרוגרות אלתין אליאבם. וכליסין נוע מן אלתין רקיק. וחרובין אלפרוב. ודלעת אלדלאע. ואגסין אלאנאם. וקרוסטמלין אלכמתרי. ופרישין אלספרנל. ועוזררין אלוערור. וקינרס אלקנאריה והו אלחרשף אלדי יערף פי אלמגרב באלכרשף ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר.

עוקץ הוא קצה הדבר. וגרוגרות התאנים היבשים. וכליסין מין תאנים דקים. וחרובים כמשמעו. ודלעת כמשמעו. ואגסין בערבי אלאנאם. וקרוסטמלין בערבי אלכמתרי. ופרישין אספרגלין. ועוזררין בערבי אלוערור. וקינרס בערבי אלקנאריה והוא אלחרשף הידוע בארץ המערב בשם כרשף ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אלעזר.

פרק שני.

א. זתים שכבשן בטרפיהן טהורים לפי שלא כבשן אלא למראה. כשות של קשות וחגין שלה טהור רבי יהודה אומר כל זמן שהיא לפני התגר טמאה[ג]):

שלא כבשן אלא למראה יעני ללגמאל לא לתוכל ולדלך לא תנתגם לאנהא ליסת מאכל. וכשות שלקשות אלזגב אלדי עלי אלפקום ענד קטעה. והגין שלה אלנואר אלדי

שלא כבשן אלא למראה כדי שיהיו יפים ולא לאכילה ולפיכך אינן מיטמאין שאינן מאכל. כשות של קשות השער הדק שעל הקשואים בעת התיכתן. והגין שלה

ב) כצ״ל במקום עוזרדין ובמתניתא דבני מערבא והחזרין עיין ערוך השלם ח״ג דף שס״ה ובח״ו דף קפ״ח. ג) עיין בתו״ט.

פי טרפה. ויקול ר' יהודה אן הדא אלזגב ואלנואר ואן כאנת גיר מאכולה פאן אלתאגר טאל מא יביע אלקתא יריד בקאהא ליסתר אלפקום אנה קריב אלעהד באלקטע פלכונה רוצה בקיומן תנתגם כמא תנתגם אלאכלים ותנצאף אלי גמלה אלפקום לאנהא שבה שומר לה אד והי תחפט עליה האלה יחרם אלנאס עלי שראה בהא. ואן הלכה כר' יהודה.

הפרח אשר בקצהו. ור' יהודה אומר שזה השער הדק והפרח אף על פי שאינן נאכלים התגר כל זמן שהוא מוכר את הקישואין רוצה בקיומן להראות שהקישואין נתחבו מחדש ולפי שהוא רוצה בקיומן מיטמאין כמו שמיטמאים האכלים ומצטרפין עם הקישות עצמה לפי שהם כמו שומר הואיל ושומרים לקישות בעת שבני אדם חפצים לקנותן. ואין הלכה כר' יהודה.

ב. כל הגלענין מיטמאות ומטמאות ולא מצטרפות. גלענה של רוטב אף על פי יוצאה מצטרפת ושל יבשה אינה מצטרפת לפיכך חותל של יבשה מצטרף ושל רוטב אינו מצטרף. גלענה שמקצתה יוצאה שבנגד האוכל מצטרף. עצם שיש עליו בשר שבנגד האוכל מצטרף. היה עליו מצד אחד רבי ישמעאל אומר רואין אותו כאלו הוא מקיפו כטבעת וחכמים אומרים שכנגד האוכל מצטרף כגון הסאה והאזוב והקורנית:

גלעינין אלנוא מן כל מא לה נויה כאלתמר ואלזיתון ואלאגאץ ואלקראסיא וגירהא געלת כלהא במנזלה ידות אכלים. וחותל אללפאפה מן קולה והחתל לא חותלת ודלך אן עלי נוא אלתמר גלאף פאצל בין אלנוא ובין טעאם אלתמר. פלמא קאל אן נוא אלרטב ינצאף אלי אלטעאם לאנה האפט להא לאן לו זאל אלנוא תמיעת אלרטבה ופסדת ונוא אליאבס מן אלתמר לא ינצאף לאנה גיר האפט להא ולו גרג דלך אלנוא מא פסד אלתמר פלדלך קאל אלגלאף אלדי עלי נוא אלרטב לא ינצאף לאן לים דלך אלגלאף הו אלשומר בל אלנוא נפסה והדא אלגלאף איצא פי אלרטב מתבאין ען גרם אלרטב אמא אלגלאף אלדי עלי נוא אלתמר אליאבס פהו מלתזק בגרם אלתמר והו אלשומר לא אלנוא ולו זאל אלנוא ובקי דלך אלגלאף למא פסד אלתמר. ולמא קאל אן ולו גרג בעץ אלנוא מן אלרטבה פאנה יצטרף בין אן גאזה מא יצטרף מנה שבנגד האוכל. ופי אלתוספתא הרוטב שנאכל חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף. וכדלך אלעטם אדא כאן פי דאנל אללחם וטרפה בארז ען אללחם

גלעינין נרעיני כל פרי שיש לו גרעין כמו התמרים והזיתים והדורמסקין והגודגדניות וזולתם כולם נעשו במדרגות ידות. וחותל הוא הליפוף מאמרו[ב] והחתל לא חתלת וזה שגרעיני התמרה יש עליהם קרום המבדיל בין הגרעין ובין אוכל התמרה. ואמר שגלענת הרוטב מצטרפת עם האוכל לפי שהיא שומר לו מפני שאם הוסרה הגלעינה ימס הרוטב ויפסד ושגלעינת התמרה היבשה אינה מצטרפת עם האוכל לפי שאינה שומר לו ואפילו אם יצאה זאת הגלעינה לא תפסד התמרה לפיכך אמר שהחותל שעל גלעינת הרוטב אינו מצטרף לפי שזה החותל אינו השומר אלא הגלעינה עצמה ועוד שזה החותל ברוטב נפרד מעצם הרוטב אבל החותל שעל גלעינת התמרה היבשה הוא דבוק בעצם התמרה והוא השומר ולא הגלעינה שאפילו אם הוסרה זאת הגלעינה ונשאר החותל התמרה אינה נפסדת. ואחר שאמר שאפילו אם יצא מקצת הגלעינה חוץ להרוטב מצטרף יבאר שתכלית מה שיצטרף הוא מה שכנגד האוכל. ובתוספתא[ג] הרוטב שנאכל חציו וחציו קיים כנגד האוכל מצטרף שלא כנגד האוכל אין מצטרף. וכן העצם אם הוא בתוך

הבשר

נתכילה

ב) יחזקאל ט״ז ד׳. ג) פ״ב הל׳ א׳.

נתגילה קד נשר מן חד אללחם וכל מא כאן מנה דאנ֗ל אללחם ינצ֗אף לתכמיל כביצה. וקד בינא פי אול טהרות אן אלעש֗ם תנצ֗אף לאנהא איצא שומר דבשר. פאנ֗א כאן אללחם לאצק באלעש֗ם פקט ואלעש֗ם מכשוף ולים יכון אללחם דאיר בה מן כל גהה֗ קאל ר׳ ישמעאל אנא נתגיל אלעש֗ם אלבארז קד אנקטע מן חד אללחם וינצ֗אף כל מא תחת אללחם אלי אללחם ועלי אן אללחם גיר מחיט באלעש֗ם נתגילה מחיטא בה כאחאשה֗ אלנ֗אתם באלאצבע. ואלחכמים יקולון אן כל מא הו מכשוף מן אלעש֗ם דון לחם נתגילה קד זאל חתי לא יבקי מן גרם אלעש֗ם גיר מקדאר רקיק לאוק באללחם ברקה֗ קציב אלסעתר אלדי מע רקתה קד וגדנאה שומר למא עליה מן אלירק. וסיאה אלפודנג. וקורנית אלחאשא והדה אלתלתה֗ אנואע הי מן אנואע אלסעאתר והלכה כחכמים.

הבשר וקצתו יוצא מן הבשר רואין אותו באילו הוא נחתך במקום שיתחיל הבשר וכל מה שהוא בתוך הבשר מצטרף להשלים השיעור כביצה. וכבר בארנו בראשון[ב] מטהרות שהעצמות מצטרפות לפי שהם גם כן שומר לבשר. ואם היה הבשר דבוק בעצם לבד והעצם גלוי[ג] והבשר אינו מקיפו מכל צד ר׳ ישמעאל אומר שאנחנו רואים העצם היוצא כאילו הוא נחתך ממקום שיתחיל הבשר ויצטרף כל מה שתחת הבשר עם הבשר ואף על פי שהבשר אינו מקיף את העצם אנו רואים אותו כאילו מקיפו בטבעת המקפת את האצבע. וחכמים אומרים שכל מה שהוא גלוי מן העצם בלא בשר רואין אותו כאלו הוסר עד שלא ישאר מגוף העצם אלא השיעור הקטן הדבוק בבשר כדקות גבעול האזוב שאף על פי שהוא דק נחשבהו שומר לירק שעליו. וסיאה בערבי אלפודנג. וקורנית בערבי אלחאשא ואלו השלשה הם מינים ממיני האזוב והלכה כחכמים.

ג. הרמון והאבטיח שנימוק מקצתו אינו מצטרף שלם מבאן ומבאן ונימוק מן האמצע אינו מצטרף. הפטמה של רמון מצטרפת והנץ שלו אינו מצטרף רבי אלעזר אומר אף המסרק טהור:

נימוק מקצתו תמיע בעצה וארתגי ולבל וצאר לא יצלח ללאכל ולזלך לא ינצ֗אף מע כונה מתצל וחאגב לחב אלרמאן או לבזר אלבטיך. וכזלך כאן אלמוצע אלדי תעפן ופסר פי דאנ֗ל אלרמאן או אלבטיך כמא מתל פאנה לא ינצ֗אף. ומן קשר אלרמאן שבה באם דאיר בראם אלרמאן וחאשיתה משרפה֗ שראפאת שראפאת שבה סנאן אלמשט ולזלך יתסמי מסרק לאן מסרק אסם אלמשט והו אוא קשר ורמי לא יטהר שי מן חב אלרמאן פלזלך יקול ר׳ אלעזר אנה ליס הו שומר. ואוא קשר הוא אלכאם איצא יגד פי וסטה שבה ראם אלתדי בארז עלי סטח אלרמאן אצפר אללון והו אלדי יתסמי פטמה שלרמון ואוא קטע זלך אלנהד ולא יסתאצל פי אלקטע לם ינכשף איצא חב אלרמאן.

נימוק מקצתו שנימום מקצתו והוא רפה ומרוכך ואינו ראוי לאכילה ולפיכך אינו מצטרף אף על פי שהוא מחובר ומכסה גרעיני הרמון או זרע האבטיחים. וכן אפילו אם היה המקום הנימוק והנפסד באמצע הרמון או האבטיח כמו שזכר אינו מצטרף. ובקליפת הרמון יש דמות כום הסובב ראש הרמון ובשפתו עולות תלפיות תלפיות הדומות לשיני המסרק ולפיכך הכום נקרא מסרק בשם מסרק שער הראש ואם נקלף והושלך לא נתגלה כלום מן גרעיני הרמון ולפיכך אומר ר׳ אלעזר שאינו שומר. ואחר שנקלף גם כן הכום ימצא באמצעיתו דמות ראש הדד היוצא על שטח הרמון ומראהו צהוב והוא הנקרא פטמה של רמון ואם נחתכה זאת הפטמה הבולטת ולא נכרתה עד שרשה לא יתגלו עוד גרעיני הרמון והדא

ב) מ״ב. ג) כלומר דבוק מצד אחד וגלוי מצדו האחר.

והוא אלכאם איצא כלה ממלו בנואר אצפר רקיק יבקי דאפלה בעד אן יטיב אלרמאן גאיה טיבה והו הגין שלו אלמדכור הנא ואין הלכה כר׳ אלעזר.

הרמון. וזה הכום הוא גם כן מלא פרחים צהובים דקים אחר שנתבשל הרמון בתבלית הבשול והוא הגין שלו הנזכר כאן ואין הלכה כר׳ אלעזר.

ד. כל הקליפין מיטמאות ומטמאות ומצטרפות. רבי יהודה אומר שלשה קליפין בבצל הפנימית בין שלמה בין קדודה מצטרפת האמצעית שלמה מצטרפת וקדודה אינה מצטרפת והחיצונה בין כך ובין כך טהורה:

קד תעלם אן אלקשור כלהא האפטה ללטעאם פלדלך תנצאף. וקדודה מקנטעה לאנהא חיניד גיר האפטה למא דונהא אדא אנקטעת. וקליפה החיצונה בבצל הי אלרקיקה גדא אלתי לא ארק מנהא והי שבה אלתוב והי תתסאקט ענד גפאף אלבצל והי אלתי אדא יגעלהא אלאטבא פוק אלאוראם אדא פתחת פתגלב מנהא אלמאדה בקוה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

כבר נודע שהקליפין כולן שומרים לאוכל ולפיכך מצטרפות. וקדודה חתוכה לפי שאז אינה שומר למה שתחתיה אחר שנחתכה. וקליפה החיצונה בבצל היא דקה מאוד שאין דבר יותר דק ממנה והיא דומה למלבוש וכאשר ייבש הבצל היא נופלת והרופאים משימים אותה על המורסאות אחר שנפתחו כדי שתמשוך מהן בחוזק את הליחה. ואין הלכה כר׳ יהודה.

ה. המחתך לבשל אף על פי שלא מירק אינו חבור. לכבוש ולשלוק ולהניח על השלחן חבור. התחיל לפרק אוכל שהתחיל בו אינו חבור:

מירק אן יבאלג פי אלקטע חתי יבין אלשי אלמקטוע ומנד גרצה אלטבך פלא גרץ לה פי בקי דלך אלשי אלמקטוע מתצל לאן אלטבך ידקקה ויפצלה אמא אן כאן גרצה אלסלק או אלתכבים או אנעאל דלך אלבקל עלי אלמאדה פאנה חיבור לאן גרצה אן יבקי מתצל בעצה בבעץ כי יסהל גרונה ותצפיפה. התחיל לפרק אדא בדי בתפריק דלך אלאתצאל פלים נקול אד ובדי באלתפריק פקד אנבי אנה לא יריד בקי שי מנהא מתצל ונקול פי אלכל אינו חבור בל דלך אלשי אלדי פרק פקט הו אלדי אינו חבור וכל מא בקי מתצל חיבור.

מירק שנמר לחתוך כדי שיכדיל מה שחתך ואם כוונתו לבשל אינו רוצה שישאר מחובר מה שחתך לפי שהבישול ירצצהו ויחלקהו[ב] אבל אם היה כוונתו לשלוק או לכבוש או להניח ירק זה על השולחן הוא חיבור לפי שהוא רוצה שישאר מחובר קצתו עם קצתו כדי שיקל עליו להוציאו ולהעריכו. התחיל לפרק אם התחיל לפרק מה שהוא מחובר לא נאמר הואיל והתחיל לפרק כבר גילה דעתו שאינו רוצה שישאר דבר מהירק מחובר ונאמר שהכל אינו חיבור אלא זה הדבר לבדו שפרק אינו חיבור וכל מה שנשאר דבוק הוא חבור.

ו. האגוזים שאמנן הבצלים שחמרן הרי אלו חבור. התחיל לפרק באגוזים ולפקל בבצלים אינו חבור. האגוזים והשקדים חבור עד שירסס:

אמנן רבאהא ואלזם ובעצהא לבעץ ויהי אומן את הדסה ואלמעני אנה אנד אלגוז והו אנצר וקטעה בעידאנה וגמעהא באלצפר

אמנן גידלן וחיברן זו בזו ויהי אומן את הדסה[ג] ועינינו שלקח האגוזים בעודם ירוקים וחתך אותם עם העץ שלהם וחיברם במשיחה

כאלכיוט כמו

ב) ר״ל ולפיכך אף על פי שלא גמר החתיכה אינו חיבור. ג) אסתר ב׳ ז׳.

כאלפיוט או אלחלף חתי געלהא פי חבל ואחד כנסם מתצל ליסהל רפעהא. וחמרן עבאהא בעצהא עלי בעץ מן קולה ויצברו אותם חמרים חמרים ואלגרץ אנה גמע אוראקהא באלצפר חתי צארת חבל ואחד לתעלק ותבקי מדה כמא יעמל ענדנא פי אלמגרב באלבצל אלדי יראד אפתואנה. תם קאל אן אלגוז ואללוז יעני אלגוזה אלואחדה ואללוזה אלואחדה פאן טעמהא וקשרהא חבור זה לזה כמא תקדם אן אלקשור שומר הדא טאלמא הו אלקשר מתצל באלטעאם אתצאלה אלטביעי אמא אדא ואל אלקשר פלא שך אנה לא ינתגם ולו רדה למוצעה. פאדא אנכסר אלקשר יבקי מע אלטעאם וכאן אנכסארה יסיר שבה אנשקאק אואני אלפגאר פאנה חבור אלי אלאן חתי יתרץ אלקשר וחיניד לא יכון חיבור והו קולה עד שירצץ מן קולה וירעצו וירוצצו ואן כאן מכתוב פי אלמשנה באלסין פדלך פי לנתהם גאיז.

כמו בחוטים או בגמי עד שיהיו לחבילה אחת כנוף אחד כדי שיקל עליו לתלותם. וחמרן העריכם קצתם על קצתם מאמרו[2]) ויצברו אותם חמרים חמרים ירצה בו שחיבר העלים של בצלים במשיחה עד שנהיו לחבילה אחת לתלותם כדי שיעמדו איזה זמן כמו שעושין אצלנו במערב בבצלים שרוצים להצניעם. אחר זה אמר האגוזים והשקדים רוצה לומר אגוז אחד ושקד אחד האוכל והקליפה שלהם חיבור זה לזה כמו שקדם שהקליפה שומר וזה כל זמן שהקליפה מחוברת עם האוכל בחיבורו הטבעי אבל אם ניטלה הקליפה אין ספק שלא תיטמא אפילו אם החזירה אל מקומה. ואם נפצעה הקליפה ונשארה עם האוכל והיתה פציעתה מעוטה כבקיעת כלי חרס הוא חיבור עד עתה עד שירצץ הקליפה ואז איננה עוד חיבור וזהו אמרו עד שירסס מאמרו[3]) וירעצו וירוצצו אע"פ שהמלה כתובה במשנה בסמך זה אפשר בלשונה.

ז. ביצה מגולגלת משיגום ושלוקה עד שירסס. עצם שיש בו מוח חבור עד שירסס. הרמון שפרדו חבור עד שיקיש עליו בקנה. כיוצא בו שלל הכובסין והבגד שהוא חפור בכלאים חבור עד שיתחיל להתיר:

ביצה מגולגלת נימברשת ושרח יגום יקטע יקול אן מנדּ יקשר מנהא מוצע ואחד מן אין ישרבהא פדלך אלקשר כלה אלבאקי אינו חיבור לאנהא לא חפאט להא פיה מנדּ אנפתה מנהא מוצע אדּ הי סאילה מן דלך אלמוצע אמא אן כאנת מסלוקה שרידה פאלקשר כלה שומר לכל גז מנהא ולדלך ינצאף חתי ירצצה כלה וחיניד לא ינצאף. והדא אלמעני בעינה פי אלעטם אלדי פיה אלמדּ לאן אלמדּ אוכל ואלעטם אלחאוי לה שומר פהו ינצאף לה חתי ירצצה. ורמון שפרדו חבבה פי קשרה וכתיר מא יעמל דלך במא גף קשרה מן אלרמאן חתי יבקי אלחב דאכל אלקשר יתחרך. עד שיקיש עליו בקנה חתי יצרב אלרמאנה מן גואנבהא בקצבה או קציב חתי יקע מא אמתדּ באלקשר מן חב אלרמאן וחיניד לא יבקי

ביצה מגולגלת שחציה צליה ופירוש יגום יחתוך אמר משנקלפה הביצה במקום אחד שיוכל לגמוע ממנה זאת הקליפה כולה הנשארת אינה חיבור לפי שאיננה שומר לה משנפתח ממנה מקום אחד הואיל וריר הביצה שותת משם אבל אם היתה שלוקה וקשה הקליפה כולה היא שומר לכל חלק ממנה ולפיכך מצטרפת עד שירסס כולה ואז אינה מצטרפת. וזה הענין בעצמו הוא בעצם שיש בו מוח לפי שהמוח אוכל והעצם אשר סביב לו הוא שומר לפיכך הוא מצטרף עמו עד שירצץ אותו. ורמון שפרדו שפירד הגרגרין עם קליפתו ולרוב עושין זה ברמונים שיבשה קליפתם עד שישארו הגרגרין מתנועעים בתוך הקליפה. עד שיקיש עליו בקנה עד שיכה הרמון בקנה או בשבט מצדדיו כדי שיפלו גרגרי הרמון מן הקליפה אשר החזיקה

אלקשר

אותם

[2]) שמות ח' י'. [3]) שופטים י' ח'.

אלקשר חיבור ללחב ולא ינצאף. ושלל הכובסים והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור כמא דכרנא פי מסכת פרה. אנר פרק לכנה למא לים מאלה אן יבקי ויתבת הדא אלאתצאל בל ינקץ קלנא אנה מנ׳ ישרע פי נקצה חסבנאה כאלמנפצל ואינו חיבור.

אותם ואז לא תשאר הקליפה חיבור להגרגרים ואינה מצטרפת. ושלל הכובסים והבגד שהוא תפור בכלאים חיבור כמו שזכרנו בפרק אחרון[ח] ממסכת פרה. אבל מפני שזה החיבור אין סופו להתקיים ולהשאר אלא שיתפרד נאמר שמשהתחיל להתיר נחשבהו כנפרד ואינו חיבור.

ח. עלי ירקות ירוקים מצטרפין ולבנים אינן מצטרפין רבי אלעזר בר צדוק אומר הלבנים מצטרפין באכרוב מפני שהן אוכל ובחזרים מפני שהן משמרין את האוכל:

קד בינא אן חזרים אלפם ואין הלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

כבר ביארנו[ג] שחזרים חסא ואין הלכה כר׳ אלעזר בר צדוק.

ט. עלי בצלים ובני בצלים אם יש בהן ריר משתערין בכמות שהן אם יש בהן חלל ממעך את חללן. פת ספגניות משחערת בכמות שהיא אם יש בה חלל ממעך את חללה. בשר העגל שנתפח ובשר וקנה שנתמעט משתערין בכמות שהן:

צורת ורק אלבצל מעלומה אנהא מגופה שבה אלקצב ופי דאכלהא לעאביה תרבק באליד וכולך אלבצל אדא מסה אלמא ונבת והו גיר מתצל באלארץ כמא הו משהור יגרג מנה קלב אכצר שבה ורק אלבצל ופי דאכלה איצא לעאביה וולך אלשי אלנאבת יתסמי בני בצלים. פיקול אן אדא כאנת אללעאביה פי דאכל תלך אלתגויפאת פאנהא תקדר עלי מא הי עליה מן אלתגויף ליכמל שיעור כביצה ואן כאנת פארגה דון לעאב פתמעך באליד חתי תנצם ויזול אנתפאכהא וחינית תקדר בכביצה. וכולך אלכבז אלמתכלכל אלאגוא שבה אלאספנגה והו פת ספגניות פאנה יקדר בחסבה אלא אן יכון תם פצא פי דאכלה פאנה יגמע באליד. ומן שאן לחם אלעגל אלרציע אדא טבך אן ירבו ויעתם ולחם אלטאעז פי אלסן מן אלבהאים אדא טבך צמר ותקלין פקאל אנא נקדר כביצה מנהא והי מטבולה עלי מא הי עליה ולא נקול הדא כאן קבל אן יטבך כביצה ואן כאן הו אלאן אקל מכביצה או באלעכם בל יקדר עלי חסב האלה אן כאן ניא פני או מטבוך פמטבוך.

צורת עלי הבצל ידועה שהם חלולים נקנה ובתוכם כעין ריר שידבק ביד וכן אם נגעו המים בבצל והוא צומח מבלי שיהיה מחובר בקרקע כמו שהוא ידוע יוצא ממנו לב ירוק הדומה לעלי הבצל ובתוכו גם כן ריר וזה הדבר הצומח יקרא בני בצלים. ואמר אם היה ריר בתוך אלו החללים משתערין כמו שהם עם החללים להשלים שיעור כביצה ואם הם רקים בלא ריר יתמעכו ביד עד שיתקבצו ולא יהיו עוד נפוחים ואז משתערין בכביצה. וכמו זה הפת שחלקיה מלאים נקבים דקים כמו הספוג וזהו פת ספגניות משתערת כמו שהיא אלא אם יש שם חלל בתוכה שאז תתמעך ביד. ומדרך בשר העגל היונק שירבה ויגדל בבישולו ודרך בשר הבהמות הזקנות שיתכוץ ויתמעט בבישולו ואמר שאנו משערין אותן כביצה כמו שהם בבישולם ולא נאמר זה הבשר היה כביצה קודם בישולו אע״פ שעתה פחות מכביצה או בהפך זה אלא משערין אותו כמו שהוא אם היה חי כחי ואם מבושל כמבושל.

י. קשות שנטעה בעציץ והגרילה ויצאה חוץ לעציץ טהורה אמר רבי שמעון מה טיבה לטהר אלא חטמא בטומאתו והטהור יאכל:

אדא אם

ח) מ״ט. ג) פסחים פ״ב מ״ו.

אלא זרע אלקתא פי אניה פהי לא תנתגם פי מנבתהא לאן אלאכלים אנמא תנתגם בעד אנקלאעהא מן אלארץ כמא בינא פי אול מכשירין. ויקול ר׳ שמעון אן אלדי ינרג מן אלקתא נארג ען אלאניה פכאנה מקלוע וינתגם והו קולה הטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואין הלכה כר׳ שמעון.

אם נטע קישות בכלי אינה מיטמאה במקום צמיחתה לפי שהאכלים אינן מיטמאין אלא אחר שנתלשו מהקרקע כמו שביארנו בראשון[ב] ממכשירין. ואמר ר׳ שמעון שמה שיצא מן הקישות חוץ לכלי הוא כתלוש ויטמא וזהו אמרו והטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואין הלכה כר׳ שמעון.[ג]

יא. כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת בהן אינם מכשירין את הזרעים. עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים. כמה הוא שעורו של נקב כדי שיצא בו שרש קטן. מלאהו עפר עד שפתו הרי הוא כטבלה שאין לה ליוביז:

קד תקדם לך פי מסכת מכשירין אן אלזרעים לא תוכשר והי מתצלה באלארץ וקד בינא פי ראבע מכשירין אן אלמא לא יכשיר לטומאה אלא אנא כאן תלוש מן הקרקע אמא אנא כאן פי אלארץ אינו מכשיר ונכרנא אצל דלך הנאך. פלהנא אלאצל קאל אן כלי גללים וכלי אדמה אנא כאנת מתקובה תקבא ינרג מנה אצול אלנבאת וכאנת מגעולה עלי סטה אלארץ והי ממלוה מא פאן דלך אלמא אינו מכשיר לאנה בקרקע ואינו כתלוש. וקד בינא מראת אן עציץ נקוב הרי הוא כארץ ושאינו נקוב אינו כארץ פאנא זרע נבאתא פי אניה מתקובה פכאנה מתצל באלארץ ולדלך אן אבתל במשקה לא הוכשר ואן כאן אלנבאת פי אניה גיר מתקובה פהו כאלשי אלמקלוע ולדלך אנא אבתל במשקה הוכשר. ثם קאל אן הדא אלעציץ שאינו נקוב אלדי הו כלי ומכשיר את הזרעים כמא בינא וכדלך משקין שבו מכשירין אנא מלאו עפר עד שפתו פחכמה חכם טבלה שאין לה ליזביז אלתי מע כונהא כלי פהי טהורה כמא תבין פי אלתאני מן כלים וכדלך איצא הנא אינו מכשיר את הזרעים לאנה לם יבק כלי למעני אלהכשר ומים שבו איצא אינן מכשירין. ופי אלתוספתא קאלוא טבלה שיש לה ליזביז והיטה על צדה אינה מכשרת את הזרעים לאנה באמאלתה

כבר קדם לך במסכת מכשירין[ג] שהזרעים לא יוכשרו בעודם מחוברים בקרקע וכבר ביארנו ברביעי[ד] ממכשירין שהמים אינם מכשירין לטומאה אלא אם היו תלושים מן הקרקע אבל אם היו מחוברים לקרקע אינם מכשירים וזכרנו שם שורש זה. ועל פי זה השורש אמר שכלי גללים וכלי אדמה אם היו נקובים בנקב שיצאו ממנו שרשי הצמח והיו מונחים על הקרקע מלאי מים אלו המים אינם מכשירין לפי שהם בקרקע ואינם כתלושים. וכבר ביארנו הרבה פעמים שעציץ נקוב הוא כארץ ושאינו נקוב אינו כארץ ואם נטע צמח בכלי נקוב הוא כאילו מחובר בארץ לפיכך אם נתלחלח במשקה לא הוכשר ואם היה הצמח בכלי שאינו נקוב הוא כדבר תלוש ולזה אם נתלחלח במשקה הוכשר. אחר זה אמר שזה העציץ שאינו נקוב שהוא כלי ומכשיר את הזרעים כמו שביארנו אם מלאהו עפר עד שפתו דינו כדין טבלה שאין לה ליזביז שאע״פ שהיא כלי היא טהורה כמו שנתבאר בשני[ה] מכלים וכמו זה גם כן כאן אינו מכשיר את הזרעים לפי שחדל מהיות כלי לענין הכשר ומים שבו גם כן אינם מכשירין. ובתוספתא[ו] אמרו טבלה שיש לה ליזביז והיטה על צידה אינה מכשרת את הזרעים לפי שכשהיטה אותה נעשית כטבלה שאין לה ליזביז שאינה כלי. וכבר ביארנו הרבה

ב) מ״א. ג) עיין מ״ת טומאת אוכלין פ״ב הל׳ ט׳ והראב״ד וכ״מ שם. ג) שם. ד) מ״ו.
ה) מ״ג. ו) פ״ב הל׳ י״ח.

באמאלתה להא רגעת כטבלה שאין לה ליזבז אלתי אינה כלי. וקד בינא מראת אן ליזבז אלחאשיה אלמרתפעה ומעני קולי אינה כלי אנהא אינה מקבלת טומאה. הרבה פעמים שליזבז היא השפה הגבוהה וענין אמרי אינה כלי שאינה מקבלת טומאה.

פרק שלישי.

א. יש צריכין הכשר ואינן צריכים מחשבה מחשבה והכשר מחשבה ולא הכשר לא הכשר ולא מחשבה כל האכלים המיוחדים לאדם צריכין הכשר ואינן צריכים מחשבה:

אמא אלהכשר פקד תבינת אצולה ופרועה פי מסכת מכשירין ואמא אלמחשבה ומענאהא אן יעול עלי אכל דלך אלשי וחיניד יטמא טומאת אכלים. פקד תבין מנהא טרף פי מסכת טהרות ויבין תמאם דלך פי הדא אלפרק.

ההכשר כבר התבארו שרשיו וענפיו במסכת מכשירין[ב] והמחשבה ענינה שחישב לאכל זה הדבר ואז יטמא טומאת אכלים. וכבר התבאר חלק מזה במסכת טהרות[ג] ויתבאר זה בשלמותו בזה הפרק.

ב. החותך מן האדם ומן הבהמה ומן החיה ומן העופות מנבלת העוף הטמא והחלב בכפרים ושאר כל ירקות שרה ושמרקעים[ד] ופטריות רבי יהודה אומר חוץ מכרישי שרה והרגילה ונץ החלב רבי שמעון אומר חוץ מן העכביות רבי יוסי אומר חוץ מן הבלוסין[ה] הרי אלו צריכין מחשבה והכשר:

קד בינא אן מעני אלמחשבה אן יעול עלי דלך אלשי אן יכון מאכל אדם ולו כאן ראוי לגוי פקט פהו אכל. וקד בינת לך פי אול טהרות אן כל מא יטמא טומאה חמורה אעני אדם ובגדים לא יחתאג הכשר וכל מא לא יטמא טומאה חמורה יחתאג הכשר. פהו יעדד פי הדה אלהלכה אלאשיא אלתי אין סופן לטמא טומאה חמורה בל טומאת אכלים פקט והי מע דלך ליסת משהורה מעלומה באלאכל פלדלך תחתאג מחשבה. פמן דלך אללחם אלדי יקטע מן אלאנסאן או אלבהאים ואלטיור והי חיה וקד תברר לך מראת פי הדא אלסדר אן בשר הפורש מן החי לא ינגס ואנמא ינגס אבר מן החי. ובדלך נבלת העוף הטמא לא תנגס טומאה חמורה כמא בינא פי אול מסכת טהרות. ובדלך אלשחום פי אלבואדי ואלאריאף יחתאג מחשבה לאנה לים מן אנדיה אהל אלבאדיה. ובדלך אלבקול אלפחציה כלהא אלתי לא תורע פי אלגנאת ולא תתגד מנהא בסאתין פאנהא תחתאג מחשבה גם

כבר ביארנו[ה] שהמחשבה ענינה שיחשב על הדבר הזה שיהיה מאכל אדם ואפילו אם הוא ראוי לגוי בלבד הוא אוכל. וכבר ביארתי לך בראשון[ו] מטהרות שכל מה שיטמא טומאה חמורה רוצה לומר אדם ובגדים אינו צריך הכשר וכל מה שלא יטמא טומאה חמורה צריך הכשר. והוא מונה בזאת הלכה הדברים שאין סופן לטמא טומאה חמורה אלא טומאת אכלים בלבד ועם כל זאת אין הכל יודעין שהם מאכל ולפיכך צריכין מחשבה. ומהם הכשר שנחתך מן האדם או מן הבהמות והעופות בעודם חיים וכבר התבאר לך הרבה פעמים בזה הסדר שבשר הפורש מן החי אינו מטמא ואבר מן החי בלבד מטמא. וכן נבלת העוף הטמא אינה מטמאה טומאה חמורה כמו שביארנו בראשון[ז] ממסכת טהרות. וכן החלב בכפרים ובשדות צריך מחשבה לפי שאינו ממאכלי אנשי הכפרים. וכן הירקות המדבריות כולן שאינן נזרעות בגינות ואינן צומחות בפרדסים צריכות מחשבה לפי שהם

ב) פ״ג. ג) פ״ג. ד) עי׳ מ״ת טומאת אוכלין פ״ג פל״ג. ה) במתניתא דבני מערבא בלבסין. ו) טהרות פ״א מ״א. ז) שם. ח) מ״ג.

מחשבה אף לים הי איצא מיוחדין למאכל אדם. ושמרקעין בצל דק חריף גרא יצרף פי אלטב. ופטריות אלפטר והו אלמשהור פי בלאד אלגרב באלפקאע והו נבאת לא אצל לה ולא בזר ויאכלה אכתר אלנאס מטבוך ומסלוק. ואסתני ר׳ יהודה מן בקול אלפחין באלכראת אלפחצי ואלרגלה ואלמקדונס וקאל אן הדה לא תחתאג מחשבה לאנהא משהורה מעלומה במאכל אדם מתל אלפצר אלבסתאניה. ואסתני ר׳ שמעון בהעכביות והו נבאת מתל אלקלקאס ועליה שוך כתיר יקשר אלשוך וירמי תם יקשר דלך אלאצל ויוכל ני ומטבוך באללחם ומקלי איצא והו כתיר גדא פי בלאד אלגרב וגזירה אלאנדלס ואלאנדלום יסמונה אלפרשך ואסמה אלמשהור פי אלגרב אפזאן אלמקלוב והו מן גמלה אנואע אלשוך תרגום כערער בערבה כעכוביתא ופי בראשית רבה קאלוא וקוץ זה קנדם ודרדר אלו העכביות. ואסתני ר׳ יוסי מן נבאת אלפחין בלוסין וקיל אנה ענב אלדיב ואין הלכה כשלשתן בל הדה כלהא ואשבאההא צריכין מחשבה.

נם כן אינן מיוחדות למאכל אדם. ושמרקעין בצל דק חריף מאד ומשתמשין בו לרפואות. ופטריות בערבי אלפטר וקורין אותן בארץ המערב אלפקאע והוא צמח שאין לו לא שורש ולא זרע ורוב בני אדם אוכלים אותן מבושלים או שלוקים. והוציא ר׳ יהודה מכלל הירקות המדבריות כרישי שדה והרגילה ונץ החלב ואמר שאלו אינם צריכין מחשבה לפי שהכל יודעים שהם מאכל אדם כמו הירקות שבגנות. ור׳ שמעון הוציא את העכביות והוא צמח הדומה לקולקס ועליו קוצים רבים וקולפין את הקוצים להשליכם ואחר זה קולפים זה השורש ואוכלים אותו חי או מבושל עם הבשר וגם כן קלוי והוא רב מאד בארץ המערב ובאנדלום ואנשי אנדלום קורין אותו אלפרשך ושמו המפורסם בארץ המערב אפזאן אלמקלוב והוא מכלל מיני הקוצים תרגום[b] כערער בערבה כעכוביתא ובבראשית רבה[3] אמרו וקוץ זה קנדם ודרדר אלו העכביות. והוציא ר׳ יוסי מכלל צמחי המדבר בלוסין יש אומרים שהוא מה שקורין בערבי ענב אלדיב ואין הלכה כשלשתן אבל אלו כולן ודומיהן צריכין מחשבה.

ג. נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת העוף הטהור בכפרים צריכין מחשבה ואינן צריכין הכשר. נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת העוף הטהור והחלב בשווקים אינן צריכין מחשבה ולא הכשר רבי שמעון אומר אף תגמל והארנבת והשפן והחזיר:

קד אעלמתך אן כל מא יטמא טומאה חמורה לא יחתאג הכשר. ונבלת העוף הטהור קד בינא פי אול מסכת טהרות אנהא תטמא אדם ובגדים בבית הבליעה פלדלך לא תחתאג הכשר בל הי אבלין טמאין דון הכשר דון אן ינצם בהא מא ינגסהא אעני נבלת העוף הטהור והכדא תבין הי גמר נדה אנהא לא בעיא הכשר מים ולא הכשר שרץ יעני אנהא טמאה באבלין טמאין דון אן יגע בה שרץ ולא שאר טמאות. ומעני קולה בכל מקום פי אלחואצר ואלבואדי ואלאצל מא דכרת לך אן כל מא מן שאנה אן יוכל

כבר הודעתיך שכל מה שיטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר. ונבלת העוף הטהור כבר בארנו בראשון[3] משהרות שתטמא אדם ובגדים בבית הבליעה ולפיכך אינה צריכה הכשר אבל היא מאכלין הטמאין בלי הכשר ומבלי שינע בה דבר המטמא אותה רצוני לומר נבלת העוף הטהור וכן התבאר בגמר נדה[7] שהיא לא בעיא הכשר מים ולא הכשר שרץ רוצה לומר שהיא טמאה באבלין טמאין מבלי שינע בה שרץ ולא שאר טמאות. וענין אמרו בכל מקום בעירות ובכפרים והשרש מה שזכרתי לך

שכל

פי

b) ירמיה י״ז א׳. 3) פרשה כ׳. ג) מ״א. 7) נ״א א׳.

פי מוצע ולא יוכל פי מוצע אבר פהו יחתאג אלי מחשבה פי אלמוצע אלדי לם ישהר הנאך אכלה. וקולה הנא וחלב יריד בה שחם בהמה טמאה לאנה ינגס כמא ינגס לחמהא ולדלך לא יחתאג הכשר כמא סיבין פי אבר הדא אלפרק. ור׳ שמעון יקול אן לחום אלגמאל ואלארנב ואלקלניאת ואלנאזיר לא תחתאג מחשבה פי אלאסואק אלמדינה לאן מעלומהא ג) אלאכל פי אלמדינה ואין הלכה כר׳ שמעון.

שכל מה שדרכו שיאכל במקום אחד ולא יאכל במקום אחר צריך מחשבה במקום שאין נוהגין שם לאכלו. ואמרו כאן וחלב ירצה בו חלב בהמה טמאה לפי שהוא מטמא כמו שיטמא בשרה ולפיכך אינו צריך הכשר כמו שיתבאר בסוף זה הפרק. ור׳ שמעון אומר שבשר הגמל והארנבת והשפן ד) והחזיר אינו צריך מחשבה בשווקי העיר לפי שידוע שאוכלים אותו בעיר ואין הלכה כר׳ שמעון.

ד. השבת משנתנה טעמה בקדרה אין בה משום תרומה ואינה מטמאת טומאת אכלים. לולבי זרדים ושל ערל ועלי הלוף השוטה אינן מטמאין טומאת אכלים עד שימתוקו רבי שמעון אומר אף של פקועות כיוצא בהם:

שבת הוא אלשבת באלערבי איצא ואלאצל ענדנא סתם שבת לכמך עשויה ולא לקדירה ומעני הדא אלכלאם אן אלמעלום מן אלשבת אן יוכל ני בעד אלטעאם מע גמלה אלכואמך לא אן יטבך פי אלקדר. פלדלך טאל מא לם יטבך תלומה אלתרומה ויטמא טומאת אכלין אמא אדא טבך פמנך ירמי קותה פי אלטבך ויוגד פי אלטבך טעם אלשבת פקד תמת פאידתה ואלבאקי מנה בעד דלך במנולה אלאתפאל אלתי לא תצלח ללאכל ולדלך לא תלומה תרומה ולא יטמא טומאת אכלין. ולולבי זרדים הו קלוב אלשגר והו אלאטראף אלצגר אלתי תגרג פי אטראף אלקצבאן ענד לקאח אלשגר וכתיר מא יכבסהא אלנאס באלמא ואלמלח ויאכלונהא ניה לכן דלך גיר משהור ענד אלגמיע. ועדל אלשיטרג נבאת משהור. ולוף נוע מן אלבצל שרח אלתלמוד אלירושלמי ומנה נוע יערף בלוף שוטה. עד שימתוקו חתי יטיב טעמהא פי אלתכבים ותזול עפוצתהא. ופקועות נבאת מר אלמטעם כמא קאל פקועות שדה ואדא כבם באלמלח מדה טאב וצלח ללאכל ואין הלכה כר׳ שמעון.

שבת הוא בערבי גם כן שבת והשורש אצלנו ג) סתם שבת לכמך עשויה ולא לקדירה וזה המאמר ענינו שהוא ידוע שהשבת נאכלת אחר המזון חי עם שאר הקינוחים ולא תתבשל בקדירה. ולפיכך כל זמן שלא נתבשלה חייבת בתרומה ותטמא טומאת אכלין אבל אחר שנתבשלה ואבדה כוחה על ידי הבישול ונמצא טעם השבת בתבשיל כבר נגמרה תועלתה והנשאר ממנה אחר זה הוא כפסולת אשר אינו ראוי לאכילה ובעבור זה אינה חייבת בתרומה ולא תטמא טומאת אכלין. ולולבי זרדים בערבי קלוב אלשגר והם העלים הירוקים היוצאים בראשי הענפים בזמן שהאילנות מלבלבין והרבה בני אדם כובשים אותם במים ובמלח ואוכלים אותם חי אבל אין זה ידוע לכל. ועדל בערבי אלשיטרג הוא צמח ידוע. ולוף מין בצל לפי מה שפירש התלמוד ירושלמי ד) ויש ממנו מין הנודע בשם לוף שוטה. עד שימתוקו עד שיערב טעמם בכבישתם ותסור מרירותם. ופקועות צמח שטעמו מר כמו שאמר ה) פקועות שדה ואם היה כבוש במלח איזה זמן ימתוק ויהיה ראוי לאכילה ואין הלכה כר׳ שמעון.

ה. הקושט והחמם וראשי בשמים התיה והחלתית והפלפלין וחלות הריע נלקחים בכסף

ב) בערבי אלקלניאת ונראה שצ״ל אלקנליאת. ג) נראה שצ״ל לאנהא מעלומה. ד) שביעית פרק ח׳ הלכה ב׳. ה) מלכים ב׳ ד׳ ל״ט.

בכסף מעשר ואינן מטמאין טומאת אכלין דברי רבי עקיבא. אמר רבי יוחנן בן נורי אם נלקחים בכסף מעשר מפני מה אינן מטמאין טומאת אכלים אם אינן מטמאין טומאת אכלים אף הם לא ילקחו בכסף מעשר:

קושט אלקסט. וחמם אלדארציני. וראשי בשמים אלנבאת אלעטר כלה ויסמונה ראשי בשמים כמא יסמיה אלג׳מהור במצר אטראף אלטיב ודלך מתל אלקרפה ואלקרנפל וגוז אלטיב ואלסנבל ואלסאדג׳ ואלבסבאסה ומא נחי נחו הדה מן אלנבאת אללדי ישיב בה אלאטעמה ותכסב ראיחה ולדאדה. ותיה אלאנגדאן וכתיר מא תשיב אלאטעמה פי אלבלאד אלבארדה באלאנגדאן ואלסדאב ואלחלתית מע כראהה ראיחתהא וחסבך אן אלאטבא ידכרונהא פי כתב אלאנדיה. וחלות חריע קרץ אלקרטם ודלך אן יכרג לבה ויסחק ותקרץ מנה אקראץ תצרף פי אלאטעמה ואלירושלמי בין לנא אן חריע הו אלקרטם. וקול ר׳ יוחנן בן נורי גארי עלי אלאצול אלמעלומה והי אן כסף מעשר שני לא ישתרי בה גיר אלאנדיה פקט וקאלוא פי אלתלמוד נמנו וגמרו שאין נלקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אכלים וזהו פסק הלכה.

קושט בערבי אלקסט. וחמם בערבי אלדארציני. וראשי בשמים צמחי בושם כולם יקראו ראשי בשמים וכן יקראו אותן ההמון במצרים אטראף אלטיב וזה כמו הקנמון וקרונפיל ואגוז המוסקט והגרד והסדג ואלבסבאסה וכיוצא באלו הצמחים המשיבין את התבשילין ונותנין בהן ריח טוב וטעם ערב. ותיה בערבי אלאנגדאן ובארצות הקרות מטיבין הרבה את המאכלים בתיה ובפינם ובחלתית אף על פי שריחן רע ודי לך שהרופאים מזכירין אותן בספרי המאכלים. וחלות חריע חלות של מוריקא וזה שמוציאין את לבו ושוחקין אותו ועושין ממנו חלות שמשתמשים בהם במאכלים והירושלמי[ב] ביאר לנו שחריע הוא המוריקא. ומאמר ר׳ יוחנן בן נורי הולך על השרשים הידועים שבכסף מעשר שני. אין לוקחים אלא דבר מאכל בלבד ואמרו בתלמוד[ג] נמנו וגמרו שאין נלקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אכלים וזהו פסק הלכה.

ו. הפגים והבוסר רבי עקיבא מטמא טומאת אכלין רבי יוחנן בן נורי אומר משיבואו לעונת המעשרות. פריצי זתים וענבים בית שמאי מטמאין ובית הלל מטהרין. הקצח בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין וכן למעשרות:

הפגים אלפג׳ מן אלפאכהה ענד מא תכון עפצה גדא. ובוסר אלחצרם והי חאלה אלפאכהה בעד אלפג׳אנה אלקצוי וקבל כמאל אלנצ׳ג. ועונת המעשרות מנתלפה באנתלאף אלתמאר כמא תבין פי מסכת מעשרות. ופריצי זיתים וענבים זיתון יאכם וענב יאכם אצאכתה אפה פגף קבל אלנצ׳ג ותצלב חתי ימאנע אכלה ולדלך תסמאת פריצים וכדלך איצא אללי ישה מנהא ענד אלעציר ויכרג מתחת הקורה יתסמי פריצים לכונה נפרץ מתחת הקורה פמתי כאן הדא אללי שה ארבעת קבים לכל כור פמא דונהא אינן מקבלין

הפגים הפגה היא פגה של פרי בעודו חמוץ מאוד. ובוסר הוא הפרי אחר שפסק מלהיות פגה וקודם שנגמר בישולו. ועונת המעשרות מתחלפת לפי חילוף מיני הפירות כמו שהתבאר במסכת מעשרות[ג] ופריצי זיתים וענבים זיתים יבשים וענבים יבשים שלקו ויבשו קודם בישולם ונתקשו כאבן עד שנמנעים מלאכלם ולכן נקראו פריצים וכן הנפרצים מהזיתים מהענבים כשדורכים אותם ויוצאים מתחת הקורה נקראים פריצים לפי שהם נפרצים מתחת הקורה ואם היה הנפרץ מהם ארבעת קבין לכור או פחות מזה אינן

ב) כלאים פ״ב ה״ט. ג) נדה נ״א ב׳. ג) פ״א מ״ב מ״ג.

אינן מקבלין טומאה אלא אם חשב עליהם לאכילה. והקצה אלשוניז. וקולה וכן למעשרות בית שמאי פוטרין לאנה ענדהם אינו אוכל ובית הלל מחייבין במעשר לאנה ענדהם מן גמלה אלאכלין והלכה כר׳ עקיבה.

מקבלין טומאה אלא אם חישב עליהם לאכילה[ב] והקצה קיצחא. ואמרו וכן למעשרות בית שמאי פוטרין מפני שסוברים שאינו אוכל ובית הלל מחייבים במעשר לפי שסוברים שהוא מכלל האכלים והלכה כר׳ עקיבה.

ז. הקור הרי הוא כעץ לכל דבר אלא שהוא נלקח בכסף מעשר. כפניות אכלים ופטורות מן המעשרות:

קור הו ראם אלנגלה ויסמי אלגמאר והו עוד אביץ רקיק יקטע מן אעלא אלנגלה שבה אלגבן אליאכם ויאכלה אלנאס פהו לא ינתגם לכן יגוז שראה בכסף מעשר. וכפניות הי עראנן אלתמר אול נבאתהא והי מכסיה בגלאפהא והו אלמשהור באלטלע פאנה כאכלים ויטמאו טומאת אכלים.

קור הוא ראש הדקל ונקרא בערבי אלגמאר והוא עץ לבן ורך וכורתים אותו מעליונו של דקל והוא דומה לגבינה יבשה ובני אדם אוכלין אותו ואינו מיטמא אבל מותר ליקח אותו בכסף מעשר. וכפניות הם עוקצי התמרים בתחילת צמיחתם בעודם מכוסים בקרומם ושמם הנודע בערבי הוא אלטלע והם כאכלים ומיטמאים טומאת אכלים.

ח. רגים מאימתי מקבלין טומאה בית שמאי אומרים משיצודו ובית הלל אומרים משימותו רבי עקיבא אומר אם יכולין לחיות. יחור של תאנה שנפשח ומעורה בקליפה רבי יהודה מטהר וחכמים אומרים אם יכול לחיות. חבואה שנעקרה ומעורה אפילו בשרש קטן טהורה:

ר׳ עקיבה אומר אם יכולין לחיות יעני אנה אדא כאן פי חיז לו רד ללמא לעאש פלים ינתגם אדא נגעה בו טומאה לאנה חי ולא ינתגם אלחיואן והו חי כמא בינא פי אלצדר. ויחור של תאנה קציב מן שגרה אלתין אדא אנכסר ופיה חבוב תין ובקי מתצל באלשגרה באלקשר אלדי עלי אלשגרה פקט ר׳ יהודה יקול אן תלך אלתין לא תנתגם לאתצאלהא באלשגרה וקד בינא אן אלמאכל לא תנתגם אלא בעד אנקטאעהא ואנפצאלהא מן אלארץ. ואלחכמים יקולון אנא לא נחסבה כאלמתצל אלא אן כאן בקי בינה ובין אלשגרה מן אלאתצאל פי חיז אן רבט מע אלשגרה אלתחם מעהא ורגע נצן מן אנצאנהא וינמי ויטעם ותרגום וישסף ופשח שמואל. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יהודה.

ר׳ עקיבה אומר אם יכולין לחיות רוצה לומר אם היו באופן שאם יחזירום למים יחיו אינם מיטמאין אם נגעה בהן טומאה לפי שהם חיים ובעלי חיים אינם מיטמאים בחייהם כמו שבארנו בפתיחה. ויחור של תאנה ענף רך מאילן של תאנים שאם נשבר ובו גרגרי תאנים ונשאר מחובר באילן בקליפה שעל האילן בלבד ר׳ יהודה אומר שאלו התאנים אינם מיטמאים מפני שהם מחוברים באילן וכבר בארנו שהמאכל אינו מיטמא אלא אחר שנכרת ונפרד מן הקרקע. וחכמים אומרים שלא נחשבם כמחובר אלא אם נשאר בין היחור ובין האילן חיבור עד שאם נקשר עם האילן יתרכב עמו ויעשה כענף מן הענפיו ויגדל ויעשה פרי ותרגום[ג] וישסף ופשח שמואל. ואין הלכה כר׳ עקיבה ולא כר׳ יהודה.

חלב

ב) עיין מ״ת הל׳ טומאת אוכלים פ״א הי״ב ונראה שנוסחת הר״ם בגמרא ב״מ ק״ח א׳ היתה ארבעת קבין לכור במקום ארבעת קבין לקורה וקשה להלמו ועיין רש״י שם. ג) שמואל א׳ ט״ו ל״ג.

ט. חלב בהמה טהורה אינו מיטמא טומאת נבלה לפיכך הוא צריך הכשר. חלב בהמה טמאה מיטמא טומאת נבלה לפיכך אינו צריך הכ׳שר. דגים טמאים וחגבים טמאים צריכין מחשבה בכפרים:

נין אלתורה הו פי תחרים שחום תלתה אנואע מן אלחיואן פקט והי שור וכשב ועז והדא הו חלב בהמה טהורה אמא חלב חיה טהורה והי איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר פשחומהא כלהא חלאל לנא ללאכל. אמא בהמה טמאה וחיה טמאה פלא פרק בין שחמהא ולחמהא לא למעני אלאכל ולא למעני אלטומאה הו קולה תעאלי פיהא טמאים הם ולא יפצל פיהא תפציל. וקד בינא אן בהמה טמאה סוי דביחהא או מיתהא פאן אלדבח אנמא יפיד ויכלין מן אלטומאה פי אלחיואן אלמבאח אכלה פקט. נין אלתורה פי כון שחם בהמה טהורה טאהר אעני אנה לא ינגס כמא תנגס אלנבלה ואן כאן שחם נבלה הו קולה תעאלי וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו לאן קולה לכל מלאכה ידכל פיה מלאכת הקודש כמא דכרו פי ספרא ולא שך אן הדא אלשחם אלדי נין פיה באלטהארה מע כונה חלב נבלה לים הו בהמה טמאה לקולה חלב נבלה וחלב טרפה קאלוא יצאת בהמה טמאה שאין לה טרפה לאן טרפתה ושחיטתה סוי כמא בינא ולא הו איצא חלב חיה טהורה לקולה ואכול לא תאכלוהו קאלוא חלב שאסור באכילה טהרתי לך יצא חלב חיה טהורה שמותר באכילה. פצח לך מן הדה אלאצול אן שחם כל נבלה מתל לחמהא גיר שחם נבלת בהמה טהורה פאן שחמהא טאהר לא ינגס לא אדם ולא כלים כמא תנגס אלנבלה פלדלך יחתאג הכשר עלי אלאצל אלדי אעלמתך אן כל מא לא יטמא טומאה חמורה צריך הכשר כמא בינא ואוצחנא פי אול טהרות. ואעלם אן הדא אלשחם איצא לא ינגס כמא תנגס אכלים טמאין ולו בעד אלהכשר חתי תגע בו טומאה כסאיר אלאכלין וחיניד ינתגס בחסב אלטומאה אלתי

התורה אמרה איסור חלב בשלשה מיני בהמות בלבד והם שור וכבש ועז וזהו חלב בהמה טהורה אבל חלב חיה טהורה והם איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר כולם חלבם מותר לנו לאכל. ובשר בהמה טמאה וחיה טמאה וחלבם אין ביניהן הפרש לא לענין אכילה ולא לענין טומאה וזהו אמרו יתברך בהן ד) טמאים הם ולא הבדיל ביניהם שום הבדל. וכבר ביארנו ג) שבבהמה טמאה אין חילוק בין שנשחטה ובין שמתה מפני ג) שהשחיטה אינה מועלת ואינה מצלת מהטומאה אלא בבעלי חיים המותרים באכילה בלבד. ולשון התורה שחלב בהמה טהורה טהור רצוני לומר שאף על פי שהוא חלב נבלה אינו מטמא כמו שתטמא נבלה והוא אמרו יתברך ה) וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו ומפני שאמרו לכל מלאכה לרבות מלאכת הקודש כמו שזכרו בספרא ה) ואין ספק שזה החלב שריבר בו הכתוב שהוא טהור אף על פי שהוא חלב נבלה אינו חלב בהמה טמאה לפי שאמר חלב נבלה וחלב טרפה אמרו יצאת בהמה טמאה שאין לה טרפה שטרפתה ושחיטתה שוין כמו שבארנו ואינו גם כן חלב חיה טהורה לאמרו ואכול לא תאכלוה אמרו ו) חלב שאסור באכילה טהרתי לך יצא חלב חיה טהורה שמותר באכילה. והתברר לך מאלו השרשים שחלב כל נבלה הוא כבשרה חוץ מחלב נבלת בהמה טהורה שחלבה טהור ואינו מטמא לא אדם ולא כלים כמו שתטמא הנבלה ולפיכך צריך הכשר לפי השורש שהודעתיך שכל מה שאינו מטמא טומאה חמורה צריך הכשר כמו שביארנו ובירנו בראשון ז) מטהרות. ודע שזה החלב גם כן אינו מטמא כמו שיטמאו האכלים טמאים ואפילו אחר ההכשר עד שינע בו טומאה כשאר האכלים ואז מיטמא

ד) ויקרא י״א כ״ו. ג) טהרות פ״א מ״א. ג) בערבי ואנמא וצ״ל פאן. ד) ויקרא ז׳ כ״ד.
ה) צו פרשה י׳ הל׳ ח׳ (ל״ח ד׳). ו) ספרא שם הל׳ ו׳ ע״ש. ז) מ״א.

אלתי נגעה בו כמא תאצל פי אלצדר אלא מיטמא כפי התומאה שנגעה בו כמו שהושרש
אן יכון חלב נבלה פאנה יחתאג הכשר מים בפתיחה אלא אם יהיה חלב נבלה שאו צריך
פקט לא הכשר שרץ מתל נבלת עוף טמא הכשר מים בלבד לא הכשר שרץ כנבלת
כמא בינא אול מסכת טהרות. עוף טמא כמו שביארנו בראשון ממסכת טהרות.

י. כורה הבורים רבי אליעזר אומר הרי היא כקרקע וכותבין עליה פרוזבול ואינה מקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת חייב חטאת וחכמים אומרים אינה כקרקע ואין כותבין עליה פרוזבול ומקבלת טומאה במקומה והרודה ממנה בשבת פטור:

הדה אלהלכה קד תקדמת הי ושרחהא זאת הלכה עם פירושה כבר קדמה באחרון
פי אכר מסכת שביעית. ממסכת שביעית.

יא. חלות דבש מאימתי מיטמאות משים משקה בית שמאי אומרים משיחרחר בית הלל אומרים משירסק:

חלות דבש הי קטע אלשהד וקד עלמת חלות דבש הן חתיכות היערה וכבר ידעת
אן אלעסל מן גמלה שבעה משקין הדא שהדבש מכלל שבעה משקין וזהו כשהוא
אדא סאל אמא טאל מא הו פי ביות אלשמע שותת אבל כל זמן שהוא בבתי השעוה אינו
פלים הו חיניד משקה. וקד עלמת אן עוד משקה. וכבר ידעת שיש לטומאת משקין
לטומאת משקין נואין תתיץ בהא מן כונהא דינים פרטים שיתיחדו בהן שהם תחלה לעולם
תחלה לעולם וגיר ד'לך ממא תבין פי הדא ודינים אחרים המבוארים בזה הסדר. ואמרו
אלסדר. פקאל בית שמאי אנה מנד יסגנהא בית שמאי משיחמם את החלות להוציא מהם
ליגרג עסלהא תנחסב משקה ולו קבל גרוגה את הדבש יחשבו משקה אפילו קודם שיצא
וקד תקדם לנא אן חרחור שדה אלחראדה הדבש וכבר קדם לנו[ח] שחרחור ענינו חוזק
ואמא מן שרח משיחרחר מנד יחרך אלשר החום ויש מי שפירש משיחרחר משיעורר
מע אלנחל ויבתדי בטרדהם מן לחרחר ריב הריב עם הדבורים ויתחיל לגרשם מן[ז] לחרחר
פהו כלאם לא יטאבק אלאצול לאן אלכל ריב וזאת הדעת אינה מסכמת עם יסוד ההלכה
מקרון אן דבש בכורתו אינו לא אוכל ולא שהכל מודים שדבש בכורתו אינו לא אוכל
משקה. ושרח משירסק מנד יהשם אלשהד ולא משקה. ופירש משירסק משיחתוך החלות
בידה ויסיל אלעסל. בידו והדבש שותת.

יב. אמר רבי יהושע בן לוי עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ברוך הוא[ג] כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

למא אן כמל גמיע אחכאם אלשריעה אחר שהשלים כל דיני תורתנו הקדושה
אלמקדסה עלי מא פצל אנתם אלקול על חלקיהם סיים במאמר על הגמול. וענין
בבלאם פי אלגזא. ומעני קולה שלש מאות אמרו שלש מאות ועשרה עולמות שאילו
ועשרה עולמות אנה לו גמעת לדאת הדא יתקבצו כל תענוגי העולם הזה כולם לפי
אלעאלם בגמלתהא עלי אנתלאף אנואע מיניהם השונים ואחר זה יובאלו ביחד שלש

מאות
אללדה

ח) טבול יום פ"א מ"ג. ז) משלי כ"ז כ"א. ג) בר"מ כ"י אין לך כלי מחזיק ברכה אלא שלום וחסר לא מצא הקב"ה.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

אללה תם צוף דלך אלמנתמע תלת מאה מרה ועשר מראת לכאן אלדי ינאל אחד אלצאלחין מן אללה לעולם הבא מתל דלך. אמא אלדואם פי דלך אלומאן פדלך גיר מתנאה בל כל נפס תזכה לחיי העולם הבא לא תביד אבדא. והו מעני קולה יש יעני אלוגוד אלדאים אלדי לא יתנאהי לאן יש הו אלוגוד ואין אלעדם פכאנה יקול אן אוהבי נורתהם אלוגוד באטלאק ולים תם וגוד חקיקי אלא אלדואם. ואנרג הדא מן הדא אלפסוק איצא עשם אללה עלי גהה אלנאדר או ועדד יש תלת מאה ועשרה והדא עלי גהה אלתנביה פקט אן תלך אללה עשמה אמא אלחקיקה פכמא לא נסבה בין אלמתנאהי וגיר אלמתנאהי כדלך לא נסבה בין הדה אללאת אלתי ענדנא ותלך אללה. וקד בינא מן דלך טרף פי מסכת סנהדרין.

מאות ועשר פעמים יהיה כמו זה כל מה שיניע לכל צדיק וצדיק מתענוגי העולם הבא. ומה שנוגע אל אורך זה הזמן הוא לאין סוף אלא כל נפש שתוכה לעולם הבא לא תאבד לעולם. וזהו ענין אמרו יש רוצה לומר המציאות התמידית עד אין סוף לפי שיש הוא המציאות ואין הוא ההעדר וכאילו אמר לאהבי אנחיל את המציאות סתם ואין מציאות באמת אלא המציאות התמדית. והוציא גם כן ראיה מזה הפסוק על גודל התענוג על דרך רמז הואיל ומצא מספר יש שלש מאות ועשרה וזה אינו אלא לעורר אותנו שזה התענוג הוא עצום אבל באמת כמו שאי אפשר לדמות מה שיש לו סוף למה שאין לו סוף כמו כן אין לדמות התענוגים שלנו לתענוג ההוא וכבר ביארנו קצת מזה במסכת סנהדרין[ט].

ט) פ״ו.

בריך רחמנא דסייען:

נגמר סדר טהרות בעזרת שדי.

קד תממנא הדא אלתאליף חסב מא צמנאה ואנא אסאלה תעאלי ואצרע לה אן יעצמני מן אלזלל. פמן וגד פיה מטען או באן לה פי תפסיר הלכה מן אלהלכות תאויל אחסן ממא תאולתה פלינבה עלי דלך ויוסעני עדרא לאן אלדי תכלפתה פיה מא הו קליל ולא רומה קריב ענד מן לה נצפה ומיז חסן. ולא סימא באשתגאל באטרי מע אלאחיאן באנכאד אלזמאן ומא קדרה אללה עלינא מן אלגלות ואלגולאן פי אלבלאד מקצה השמים ועד קצה השמים ולעל אגר דלך קד חצל גלות מכפרת עון. עלם תעאלי אן מנהא הלכות עלקת שרחהא פי מראחל אלספר ומנהא מעאני קידתהא ואנא עלי טהר אלמראכב פי אלבחר אלמאלה וכפי בהדה חאל מצאף אלי כוני אנטר פי עלום אגרי. ואנמא בסטת הדא אלהאל לתביין אלעדר

פי

כבר השלמנו זה החיבור כמו שייעדנו ואשאל מאת השם יתברך ואתחנן אליו שיצילני מן השגיאות. ומי שימצא בו מקום להשיג עלי או שיתברר לו בפירוש אחת מן ההלכות פירוש יותר טוב ממה שפרשתי יעוררני על זה ויחנני בסליחתו לפי שהמשא אשר העמסתי עלי איננו קל ומטרתי איננה קרובה בעיני כל מי שיש לו משפט צדק ושכל טוב. ועם כל זה היה לבי טרוד במה שעבר עלי מאנחות הזמן ובמה שגזר השם עלינו מן הגלות ומה שנידחנו בארצות מקצה השמים ועד קצה השמים ואולי כבר קבלנו שבר על זה גלות מכפרת עון. והשם יתעלה יודע שיש הלכות שחברתי פירושם במסעות הדרך ויש ענינים שקבצתים ואנכי על גבי הספינות בים המלח ודי בזה הענין ונוסף על זה שעיינתי גם כן בחכמות אחרות. ולא הרחבתי לדבר

ממצבי

פי מא עסאה אן ילוח למתעקב יתעקבה ומא הו מסתחק אללום פי תעקבה בל מאגור מן אללה עלי דלך מחבוב ענדי לאנהא מלאכת ה׳. ומא וצפתה מן חאלי פי מדה תאליף הדא אלפירוש הו אלדי אוגב אלבט פיה זמאן כביר.

מִמצבי זה כי אם להתנצל בעד המבקר אם יאשימוהו על ביקורתו ואין לו אשם בזה אבל יותן לו שכר מן השמים והוא אהוב אצלי לפי שזהו מלאכת ה׳. ומה שספרתי ממצבי בזמן שחברתי זה הפירוש הוא בעצמו מה שהצריכני לעכב בו זמן ארוך.

אני משה בר מימון הדיין בר יוסף החכם בר יצחק הדיין בר יוסף הדיין בר עובדיהו הדיין בר שלמה הרב בר עובדיהו הדיין זכר קדושים לברכה התחלתי לחבר פירוש זה ואני בן שלש ועשרים שנה והשלמתי אותו במצרים ואני בן שלשים שנה שהיא שנת תשע ושבעים לשטרות.

ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה.

M. T. AKAD. KÖNYV-TÁRA

B
300.
1.

COMMENTAIRE DE MAIMONIDE

SUR

LA MISCHNAH SEDER TOHOROT

PUBLIÉ POUR LA PREMIÈRE FOIS EN ARABE

ET ACCOMPAGNÉ D'UNE TRADUCTION HÉBRAIQUE

PAR

J. DERENBOURG.

MEMBRE DE L'INSTITUT.

SEPTIÈME LIVRAISON.

BERLIN.

IMPRIMERIE H. ITZKOWSKI, GR. HAMBURGERSTRASSE 18-19.

1892.

Schluss.